

Bratislavský
samosprávny
kraj

**Program
hospodárskeho rozvoja
a sociálneho rozvoja
Bratislavského
samosprávneho kraja
na roky 2014-2020**

Analytická časť v. 2015

Obstarávateľ

Bratislavský samosprávny kraj
Sabinovská 16, P.O. Box 106
820 05 Bratislava 25

Spracovateľ

AUREX spol. s r.o.
Ľubľanská 1
831 02 Bratislava

Kolektív spracovateľov v. 2013	
Oblasť	Meno
Hlavný riešiteľ	Ing. arch. Július Hanus, PhD.
Zodpovední riešitelia	Ing. Ľubomír Macák
	Ing. Pavol Petrík
Demografia, domový a bytový fond, trh práce	Mgr. Tatiana Lachová
Rekreácia a cestovný ruch, šport	Ing. arch. Eva Hledíková
Finančná analýza	Ing. Ľubomír Macák
Doprava, technická infraštruktúra, grafická podpora	Mgr. Pavol Kristeľ (ISAX, s.r.o.)
Ochrana prírody a tvorba krajiny, ochrana životného prostredia	Ing. Michal Štiffel
Poľnohospodárstvo, rybolov a lesné hospodárstvo, ochrana pôdy	Ing. Mária Mozdíková
Občianska vybavenosť	Ing. Pavol Petrík
Hospodárska štruktúra, kultúra	Ing. Matúš Bizoň
Európske a medzinárodné súvislosti	BSc. Ilona Hirschi (University of Lausanne)
SWOT	všetci riešitelia
Strategická časť	všetci riešitelia

Kolektív spracovateľov v. 2015	
Oblasť	Meno
Zodpovední riešitelia	Mgr. Martin Hakeľ BA, Mgr. Peter Jesenský, Ing. Martin Bezek, Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov, Úrad Bratislavského samosprávneho kraja
Hospodárska politika, Sociálna politika, Prírodné zdroje	Bc. Jana Karchová, študentka STU v Bratislave
Sociálna politika, Prírodné zdroje, Hospodárska politika	Bc. Zuzana Hanusová, študentka UK v Bratislave

Obsah

A.	HOSPODÁRSKA POLITIKA.....	13
A.1	Administratívno-správne začlenenie, charakteristika územia.....	13
A.1.1	Geografická charakteristika	13
A.1.2	Priestorový rozvoj sídel	16
A.1.3	Medzinárodné súvislosti a medzinárodná spolupráca	19
A.1.4	Medzinárodné porovnanie	27
A.2	Hospodárska štruktúra.....	29
A.2.1	Makroekonomická analýza	30
A.2.2	Indexy regionálneho podnikateľského prostredia v BSK	44
A.2.3	Primárny sektor.....	46
A.2.4	Sekundárny sektor	55
A.2.5	Terciárny sektor (Cestovný ruch)	62
A.2.6	Kvartérny sektor (VVIZ)	79
A.3	Infraštruktúra a vybavenosť územia.....	82
A.3.1	Dopravná infraštruktúra	84
A.3.2	Technická infraštruktúra.....	108
B.	SOCIÁLNA POLITIKA	116
B.1	Ľudské zdroje	116
B.1.1	Demografia	116
B.1.2	Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	126
B.1.3	Zdravie obyvateľstva	133
B.1.4	Trh práce	140
B.1.5	Kriminalita	153
B.2	Sociálna infraštruktúra.....	154
B.2.1	Bytová politika	154
B.2.2	Občianska vybavenosť	158
B.2.3	Kultúra a umenie.....	172
C.	PRÍRODNÉ ZDROJE.....	184
C.1	Voda, pôda a ovzdušie	184
C.1.1	Voda	184
C.1.2	Pôda	190
C.1.3	Ovzdušie	194
C.2	Protipovodňová ochrana.....	198
C.3	Ochrana prírody a krajiny	202

C.4 Alternatívne a obnoviteľné zdroje energie.....	206
C.5 Hlukové záťaže.....	212
D. FINANČNÁ ANALÝZA.....	216
D.1 Rozpočet VÚC a miestnej samosprávy.....	216
D.1.1 Zhodnotenie rozpočtu VÚC	216
D.1.2 Celkové zhodnotenie rozpočtov miestnej samosprávy	220
D.2 Externé zdroje financovania.....	221
D.2.1 Štrukturálne fondy a ďalšie európske fondy pre programové obdobie 2007 až 2013	221
D.2.2 Štrukturálne fondy a ďalšie európske fondy pre programové obdobie 2014-2020	222
D.2.3 Ďalšie externé finančné zdroje EÚ a medzinárodné programy.....	231
E. SÚČASNÉ TRENDY VÝVOJA V BRATISLAVSKOM KRAJI	233
E.1 Súčasné trendy v priestorovej štruktúre	233
E.2 Trendy vývoja hospodárskej štruktúry.....	234
E.3 Trendy vývoja ľudských zdrojov.....	235
E.4 Trendy vývoja v infraštruktúre a občianskej vybavenosti	237
E.5 Trendy vývoja prírodných zdrojov	239
E.6 Trendy vývoja finančnej analýzy	240
F. SWOT ANALÝZA	241

Úvod

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja patrí medzi základné strategické dokumenty. Je to dokument, ktorým sa riadia zástupcovia kraja pri výkone svojej činnosti, realizujú všestranný rozvoj spravovaného územia a naplňajú potreby svojich obyvateľov. rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej len „PHSR“) je základným strednodobým programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na regionálnej úrovni. Vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja vyplýva zo zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch), ktorý vo svojom článku 1 § 4 zahŕňa úlohu tvorby a plnenia programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja.

Potreba vypracovať nový Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja kraja vyvstáva jednak zo zmenených požiadaviek jeho obyvateľov v súvislosti so zmenenými podmienkami v spoločnosti a jednak so zmenených legislatívnych podmienok v SR (schválenie nového zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009).

Legislatívne vymedzenie

Koncept Programu spracoval na základe zmluvy o diele(ev. č. dodávateľa 2012/027) pracovný tím vedený firmou AUREX spol. s r.o. v období od júla 2012 do januára 2013. Koncept Programu bol následne prerokovaný v dvoch fázach so zástupcami a schválený poslancami Zastupiteľstva Bratislavského samosprávneho kraja. Po zapracovaní pripomienok bola vo februári 2013 vyexpedovaná finálna verzia návrhu Programu.

Z metodického hľadiska práce vychádzali:

- z platnej legislatívy a
- zo skúseností spracovateľského tímu získaných pri programovaní predvstupových a štrukturálnych fondov založených na metodike uvedenej v Manuáli projektového cyklu Európskej komisie.

Spracovanie PHSR sa z metodického hľadiska riadilo najmä:

- zákonom č. 309/2014 Z.z. z 15. októbra 2014, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
- Metodickou príručkou pre vypracovanie PHSR VÚC spracovanou Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR¹.

Na základe zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov sa samosprávny kraj pri výkone samosprávy stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Jedným z hlavných nástrojov, prostredníctvom ktorého kraj zabezpečuje regionálny rozvoj je Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR). Spracovanie PHSR kraja sa riadi zákonom č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja. PHSR kraja predstavuje strednodobý strategický dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii regionálneho rozvoja. Pri jeho vypracovaní sa uplatňuje princíp partnerstva, čo znamená spoluprácu s príslušnými najdôležitejšími socioekonomickými partnermi v regióne.

Pri vypracovaní PHSR BSK na roky 2014 - 2020 sme vychádzali z týchto základných právnych noriem a dokumentov záväzných v SR a EÚ (zoraďené chronologicky):

- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov
- zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon)

¹ Nástroje regionálnej politiky na úrovni samosprávnych krajov Slovenskej republiky, MVRR SR, OECD, December 2009

- zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení
- zákon č. 384/1997 Z.z. o divadelnej činnosti
- zákon č. 61/2000 Z.z. o osvetovej činnosti
- zákon č. 183/2000 Z.z. o knižniciach o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici Slovenska
- zákon č. 88/2001 Z.z. o sociálnej pomoci
- zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
- zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov
- zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov
- zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky
- zákon č. 446/2001 Z.z. o majetku vyšších územných celkov
- zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu
- zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny
- zákon č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy
- zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
- zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 579/2004 Z.z. o záchrannej zdravotnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja
- zákon č. 28/2009 Z.z. o telesnej kultúre
- zákon č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov
- zákon č. 513/2009 Z.z. o dráhach o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach
- zákon č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu
- zákon č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave

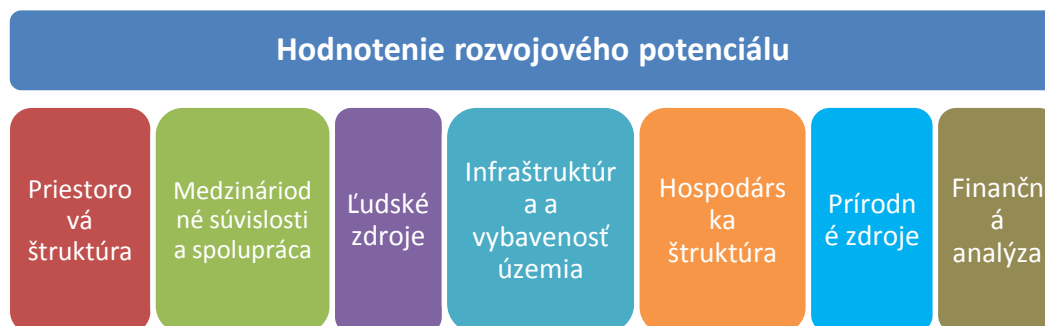
Poslanie programu

Bratislavský samosprávny kraj vo svojej pôsobnosti zabezpečuje udržateľný hospodársky, sociálny a územný rozvoj kraja a zároveň podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj regiónu. Na tieto účely Bratislavský samosprávny kraj vypracováva a realizuje Program

hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja kraja má na základe zákona o podpore regionálneho rozvoja 2 časti:

- analyticko-strategickú, ktorá hodnotí súčasný rozvojový potenciál a definuje strategické ciele a priority obsahuje najmä:
  - súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku Bratislavského kraja a charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia Bratislavského kraja,
  - hodnotenie a analýzu hospodárskej, sociálnej, environmentálnej situácie vrátane stavu verejného zdravia a situácie v oblasti kultúry,
  - analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím Bratislavského kraja,
  - určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia Bratislavského kraja a definovanie podmienok udržateľného rozvoja,
  - stratégiu rozvoja Bratislavského kraja, pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja Bratislavského kraja,
  - regionálnu inovačnú stratégiu,
  - analýzu finančných potrieb a možností financovania,
- programovú (implementačnú), ktorá definuje najmä:
  - zoznam opatrení a aktivít pre zabezpečenie realizácie PHSR BSK,
  - inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie PHSR BSK,
  - finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít PHSR BSK,
  - systém monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR s ustanovenými merateľnými ukazovateľmi,
  - časový harmonogram realizácie PHSR BSK,

Schéma štruktúry Analytickej časti PHSR BSK 2014-2020

Cieľom analytickej časti je identifikovať rozvojové faktory a disparity Bratislavského kraja v siedmych oblastiach, ktoré navzájom na seba pôsobia a spoločne vytvárajú prostredie pre rozvoj kraja. Štruktúra analýzy kraja preto nekladie dôraz na kompetencie verejnej správy.

Schéma štruktúry Strategickej časti PHSR BSK 2014- 2020

Strategická časť sa skladá z piatich prioritných osí a štyroch strategických cieľov, ktoré sú v súlade s Národnou stratégiou regionálneho rozvoja SR. Dosiahnutie globálneho cieľa je ovplyvnené plnením strategických cieľov na ktoré sú naviazané opatrenia a aktivity definované v Programovej časti PHSR BSK. Realizácia opatrení a aktivít sa následne premieta v piatich prioritných osiach.

Schéma štruktúry Programovej časti PHSR BSK 2014 – 2020

Programová časť je naviazaná na strategické dokumenty EÚ, národnej úrovne a regionálnej úrovne, čo vytvára jeden zo základných predpokladov realizácie, ktorým je financovanie. Program sa skladá z jedenástich opatrení vytvárajúcich rámec pre plnenie strategických cieľov. Tento rámec je užšie špecifikovaný súborom aktivít. Každé opatrenie má definované finančné zdroje a merateľné ukazovatele. Tieto ukazovatele sú súčasťou systému monitorovania a hodnotenia realizovaného na úrovni prioritných osí.

Východiskové podklady

Pri spracovaní Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja kraja sa analyzovali a zohľadňovali už jestvujúce programovacie a plánovacie dokumenty na:

- regionálnej a lokálnej úrovne,
- celoštátnej,
- ako aj cezhraničné a európske strategické dokumenty.

Z dokumentov regionálnej úrovne sú v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja kraja zohľadnené nasledujúce dokumenty:

- Územný plán regiónu Bratislavský samosprávny kraj, Koncept (2012),
- Územný plán veľkého územného celku Bratislavského kraja, 2008,
- Konceptu rozvoja sociálnych služieb v regióne Bratislavského samosprávneho kraja, 2010,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2007 – 2013,
- Rozvoj výskumno-vývojovej a inovačnej základne Bratislavského samosprávneho kraja v období 2014-2020, 2012,
- Regionálna stratégia rozvoja odborného vzdelávania a prípravy v Bratislavskom samosprávnom kraji, 2011,
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu BSK na roky 2007 – 2013, 2006,
- Situačná a výhľadová správa o stave a vývoji vzdelávania na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK na roky 2009-2013 s výhľadom do roku 2015,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020, 2010,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Malacky na roky 2007 – 2013,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Pezinok, 2007,

- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Senec na roky 2010 – 2018, 2010,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Modra, 2008,
- Koncepcia a program rozvoja telesnej kultúry v podmienkach Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2009 – 2013, 2009,
- Stratégia rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja, 2003.

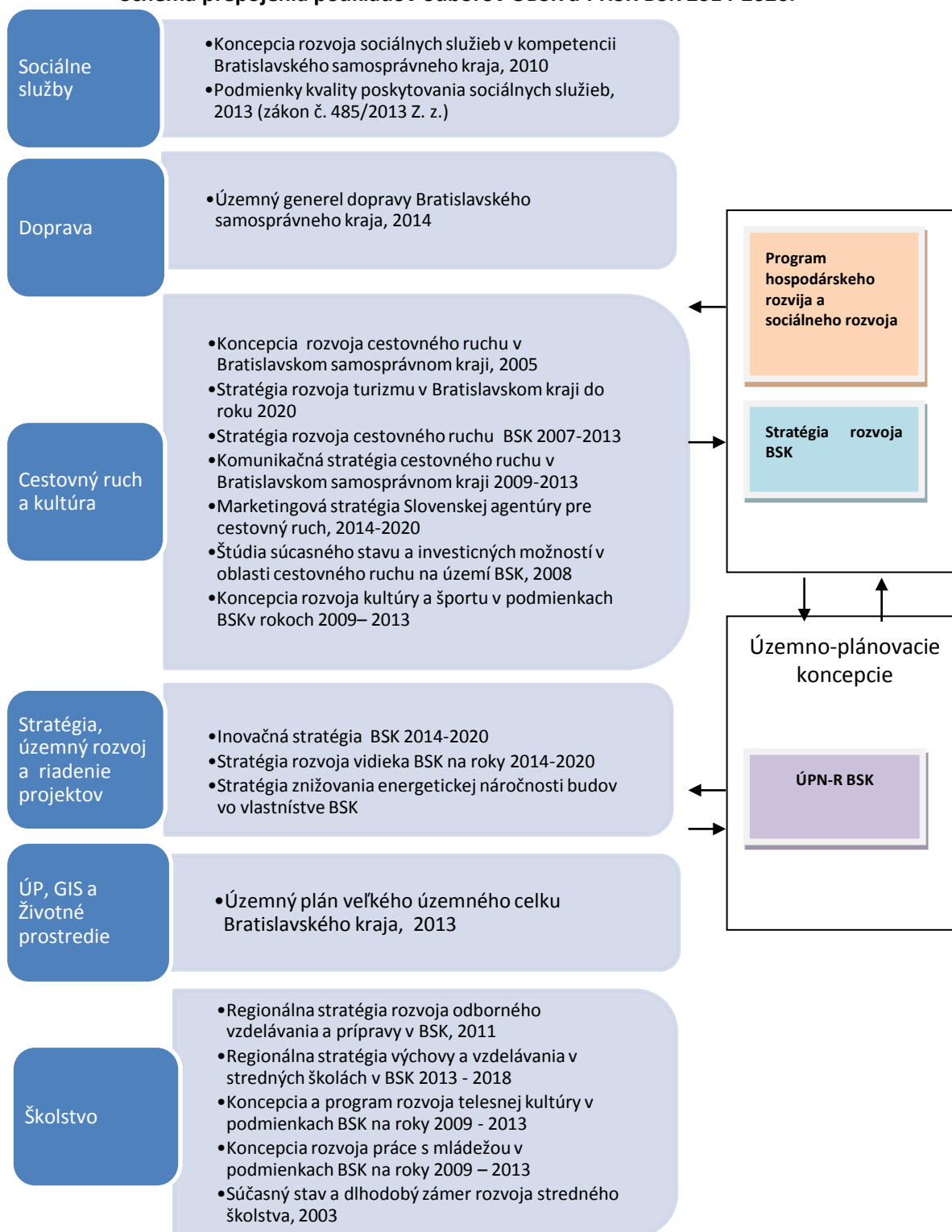
Z dokumentov národnej úrovne sú zohľadnené nasledujúce dokumenty:

- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010,
- Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013,
- Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2010,
- Operačný program Bratislavský kraj na roky 2007 – 2013 a ďalšie relevantné operačné programy,
- Národný program reforiem, máj 2012,
- Návrh základných princípov na prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020,
- Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020, 2010,
- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v SR, november 2011,
- Národný program ochrany starších ľudí, 2010,
- Stratégia rozvoja slovenskej spoločnosti, 2010,
- Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, 2007,
- Modernizačný program 21, 2008,
- Konkurencieschopné regióny 21, 2010,
- Program odpadového hospodárstva na roky 2011-2015,
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, 2001,
- Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR 2005 – 2010, 2005.

Z nadnárodných a cezhraničných dokumentov sú do programu zapracované:

- Stratégia Európa 2020,
- Spoločný strategický rámec EK, marec 2012,
- Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko 2007-2013,
- Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007-2013,
- CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012,
- CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
- CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+,
- Návrh základných princípov na prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020,
- Small Business Act for Europe, 2008,
- Tematická stratégia pre ochranu pôdy, EC 2006,
- Stratégia Európskej únie pre dunajský región, 2010,
- Agenda 21, 1992.

Schéma prepojenia podkladov odborov ÚBSK a PHSR BSK 2014-2020.

A. Hospodárska politika

A.1 Administratívno-správne začlenenie, charakteristika územia

A.1.1 Geografická charakteristika

Bratislavský samosprávny kraj sa nachádza v stredoeurópskom priestore, kde vytvára najzápadnejšie situovaný kraj v Slovenskej republike. Priestorovo je kreovaný hlavne v rámci rozvoja metropolitného regiónu hlavného mesta SR, Bratislavy, ktorá vytvára metropolu lokalizovanú v nadnárodnej aglomerácii Bratislava – Viedeň – Budapešť – Brno, ktorá je súčasťou stredoeurópskeho regiónu CENTROPE. BSK hraničí s Trnavským samosprávnym krajom na území štátu, ako aj s dvoma územnosprávnymi celkami v Rakúskej republike a jedným v Maďarsku. Menovite so spolkovými republikami Niederösterreich (Dolné Rakúsko) a Burgenland v Rakúsku a so župou Győr – Moson – Sopron (Rábsko – mošonsko – šopronská župa) v Maďarsku.

Priestorovým špecifikom kraja je excentrická poloha hlavného mesta v rámci územia SR. Na základe toho sa cez územie BSK do Bratislavy dostredivo realizuje veľký objem migrácie tovarov i obyvateľstva v smere z ostatného územia Slovenska do Bratislavy, ako do koncentrujúceho územia hospodárskych aktivít. Mesto Bratislava je totiž významným katalyzátorom všetkých ekonomických i celospoločenských procesov s medzinárodným presahom. Z hospodárskeho hľadiska zastáva kľúčovú úlohu v trhových i politických otázkach v celoeurópskom meradle.

Z hľadiska nomenklatúry územno–štatistických jednotiek a rovnako i z územnosprávneho členenia SR reprezentuje Bratislavský samosprávny kraj v rámci územia Slovenska špecificky úroveň NUTS 2 (spoločne so Západným, Stredným a Východným Slovenskom), ako aj NUTS 3 reprezentovanej ôsmimi samosprávnymi krajinami SR.

Bratislavský samosprávny kraj sa z územno–štatistického hľadiska člení následne na osem okresov. Na úrovni LAU1 (označovaný aj ako NUTS 4) je päť okresov BSK situovaných v rámci územia mesta Bratislava. Okrem takto definovaných okresov Bratislava I. až Bratislava V., riešené územie BSK priestorovo vymedzujú aj okresy Malacky, Senec a Pezinok. Súčasťou územia BSK je aj osobitne určený vojenský obvod Záhorie.

Osídlenie Bratislavského kraja pozostáva z hlavného mesta SR Bratislavy tvoreného 17 mestskými časťami a zo 72 obcí. Bratislava má špecificky štatút hlavného mesta SR, ďalších šesť obcí v kraji má štatút mesta (Malacky, Stupava, Modra, Pezinok, Svätý Jur, Senec) a zvyšných 66 obcí štatút vidieckej obce.

Tabuľka 1 Základné údaje o okresoch Bratislavského samosprávneho kraja

Sídlna štruktúra	Výmera v km ²		Počet obcí		Z toho so štatútom mesta		Počet obyvateľov k 31.12. 2014		Počet obyv. na km ²
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
okres Bratislava I	9,59	0,47	1	1,12	-	-	38 871	6,25	4 053,28
okres Bratislava II	92,49	4,54	3	3,37	-	-	111 532	17,94	1 205,88
okres Bratislava III	74,67	3,66	3	3,37	-	-	62 819	10,10	841,29
okres Bratislava IV	82,72	4,06	6	6,74	-	-	94 280	15,16	1 139,75
okres Bratislava V	94,20	4,62	4	4,49	-	-	111 165	17,88	1 180,1
Bratislava	353,67	17,35	1	1,12	1	14,3	418 667	67,33	1 183,78
okres Malacky	949,60	46,58	26	29,21	2	28,6	69 669	11,20	73,37
okres Pezinok	375,54	18,42	17	19,10	3	42,9	60 016	9,65	159,81
okres Senec	359,89	17,65	29	32,58	1	14,3	73 431	11,81	204,04
Bratislavský kraj	2 038,70	100	89	100	7	100	621 783	100	304,99

Zdroj: Mestská a obecná štatistika, ŠÚ SR, k 31.12. 2014, Databáza REGDAT, ŠÚ SR, k 31.12. 2014

Obce podľa veľkostných skupín

Najpočetnejšou skupinou sú malé a stredne veľké obce s počtom obyvateľom do 5 000, ktorých podiel v kraji presahuje až 76%. Počet obyvateľov v týchto obciach predstavuje však len 115 650 rezidentov, t.j. približne 18,5% obyvateľov kraja. Obcí s počtom obyvateľov nad 5 000 je 21, čo predstavuje približne štvrtinový podiel z celkového počtu obcí, avšak počet obyvateľov v týchto obciach je 506133. Z uvedeného vyplýva, že väčšina obyvateľstva kraja žije v mestských štruktúrach. Bližšia štruktúra veľkostných kategórií je uvedená nasledovne.

Tabuľka 2 Početnosť veľkostných kategórií obcí podľa počtu obyvateľov v roku 2014

Počet obyvateľov	0 – 199	200 – 499	500 – 999	1 000 – 1 999	2 000 – 4 999	5 000 – 9 999	10 000 – 19 999	20 000 – 49 999	> 50 000	Spolu
Počet obcí	2	5	12	26	23	7	5	7	2	89
Percentuálne zastúpenie	2,25	5,62	13,48	29,21	25,84	7,87	5,62	7,87	2,25	100%

Zdroj: Mestská a obecná štatistika, ŠÚ SR, k 31.12. 2014
Databáza REGDAT, ŠÚ SR, k 31.12. 2014

Obrázok 1 Územné a správne usporiadanie riešeného územia

Zdroj AUREX spol. s r.o.

A.1.2 Priestorový rozvoj sídel

Mesto Bratislava má na celom územnom vymedzení BSK vysoký urbanizačno-tvorný potenciál, pričom obdobne ako iné metropolitné mestá priestorovo expanduje aj do svojho zázemia. Pri meste Bratislava dochádza aj k ďalšiemu fenoménu a to, že sa začal intenzívne prejavovať trend výstavby veľkých investičných súborov aj na území vlastného mesta v podobe reurbanizácie, resp. zahusťovania či regenerácie vlastného územia.

Výstavba nových investičných súborov sa na území mesta lokalizuje v značnej miere v jeho vlastnej štruktúre. Postupne sa mesto zahusťuje, začínajú sa objavovať pozitívne tendencie regenerácie postihnutých urbanizovaných území typu brownfield, avšak mnohé investičné zámery sú alokované aj do okrajových častí administratívno-správneho územia hl. mesta SR Bratislavy. Ich výstavba tak kontinuálne ovplyvňuje okolité obce v zázemí mesta, ako aj vzdialenejšie obce v dobrej dostupnosti prostredníctvom predĺženia mestských radiál do priestoru kraja.

Hlavné rozvojové smery Bratislavského samosprávneho kraja sú determinované radiálnym dopravným systémom hlavného mesta, ktorého predĺženie do regionálnej úrovne je určované geomorfologickými podmienkami územia. Najviac rozvinutý, resp. najintenzívnejšie urbanizovaný je smer Bratislava – Senec a obdobne aj záhorský pás v smere Bratislava – Malacky. Menej intenzívny rozvoj región BSK zaznamenáva v smeroch podkarpatského pásu Bratislava – Pezinok – Modra a v žitnoostrovnom páse Bratislava – Šamorín. V týchto dvoch to vyplýva najmä z komplikovanejších územno-technických podmienok. Menej rozvinutým systémom previazania priestorových väzieb je okružný dopravný systém na celomestskej či regionálnej úrovni.

Oblasť Záhoria je v Bratislavskom kraji reprezentovaná okresom Malacky. Toto územie je typické pieskovými dunami, borovicovými lesmi, mokraďami a tokom rieky Moravy. Nachádzajú sa tu dve mestá Malacky a Stupava a mnoho obcí, ktoré si zachovali pôvodnú, až rurálnu atmosféru.

Sídelná štruktúra Záhoria sa rozvinula v troch hlavných smeroch:

1. severnom pozdĺž cesty I/2 a diaľnice D2 – Stupava, Malacky, Veľké Leváre (smer Česká republika)
2. západom od Malaciek – obce ležiace pozdĺž rieky Morava – Vysoká pri Morave, Záhorská Ves, Gajary, Malé Leváre
3. severovýchodom na úpätí Malých Karpát – Jablonové, Pernek, Kuchyňa, Rohožník, Plavecký Mikuláš

Malokarpatská oblasť pozostáva z okresu Pezinok. Na úpätí Malých Karpát je hlavný sídelný pás v severovýchodnom smere tvorený od Bratislavy najmä mestami Svätý Jur, Pezinok, Modra a ďalšími menšími vinohradníckymi obcami. V smere na podunajskú nížinu je sústava obcí na spojniciach diaľnice D1 resp. cesty I/61 ako sú Slovenský Grob, Chorvátsky Grob, Viničné, Šenkvice, Blatné, Vištuk, Budmerice, Báhoň.

Tretí okres, okres Senec, je zo sídelného pohľadu tvorený dvoma charakteristickými sídelnými pásmi. Tzv. senecký pás je tvorený obcami pozdĺž diaľnice D1 v smere Ivanka pri Dunaji, Bernolákovo, Veľký Biel, Senec až po Čataj. V juhovýchodnom smere medzi cestou I/61 a riekou Dunaj je sídelný pás historicky sa vyvíjajúci pozdĺž ciest tretej triedy v smere Bratislava – Most pri Bratislave – Tomášov/Štvrtok na Ostrove. Druhý pás v smere na Žitný ostrov je pozdĺž cesty I/63 v smere Bratislava – Rovinka – Dunajská Lužná.

Z pohľadu ostatného sídelného vývoja sa suburbanizácia v rozvoji bývania prejavila predovšetkým v obciach najbližších k administratívnym hraniciam mesta Bratislavy, kde je atraktívne bývanie vo vidieckom prostredí. Ide o obce ako Slovenský Grob, Chorvátsky Grob, Sv. Jur, Ivanka pri Dunaji, Rovinka a pod. Intenzívnejšia výstavba rezidiencií sa očakáva aj naďalej v obciach ležiacich v atraktívnom prírodnom prostredí (ako napr. Limbach) a v obciach, ktoré už predtým boli zaujímavé pre rozvoj bývania ako sú všetky okresné mestá, ale aj napr. Dunajská Lužná a pod.

Lokalizácia kraja z hľadiska územného rozvoja

Dokumentácia definuje krajské mesto BSK, Bratislavu, ako špecifické centrum plniace funkcie hlavného mesta štátu a centra európskeho významu. Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS) navyše zdôrazňuje pozíciu Bratislavy v celoeurópskom meradle v zmysle upevňovania priamych väzieb na jednu z hlavných európskych urbanizačných osí v smere:

- Stuttgart – Ulm – Mníchov – Salzburg/Linz – Viedeň/Bratislava – Budapešť – Belehrad, a to najmä prepojeniami v oblasti Bratislavy a pozdĺž vodného toku rieky Dunaj.

KURS vyzdvihuje i potrebu rozvíjania bratislavsko-trnavského ťažiska osídlenia ako súčasti vyššej celoeurópskej aglomerácie Viedeň – Bratislava – Győr s dominantným centrom tvoreným hlavným mestom Bratislava ako jedným z jadier tejto európskej rozvojovej aglomerácie vytvárajúcim jadro metropolitného regiónu nie len na území BSK, ale aj na území SR. Bratislavský región je taktiež súčasťou stredoeurópskeho regiónu – CENTROPE.

Dokumentácia následne špecifikuje podporu urbanizačných rozvojových osí, v ktorých krajské mesto Bratislava zohráva kľúčovú úlohu pri priestorovom rozvoji v podobe východiskového bodu považskej a záhorskej rozvojovej osi prvého stupňa. Obdobne i pozíciou počiatočného bodu pre žitnoostrovno–dunajskú rozvojovú os druhého stupňa.

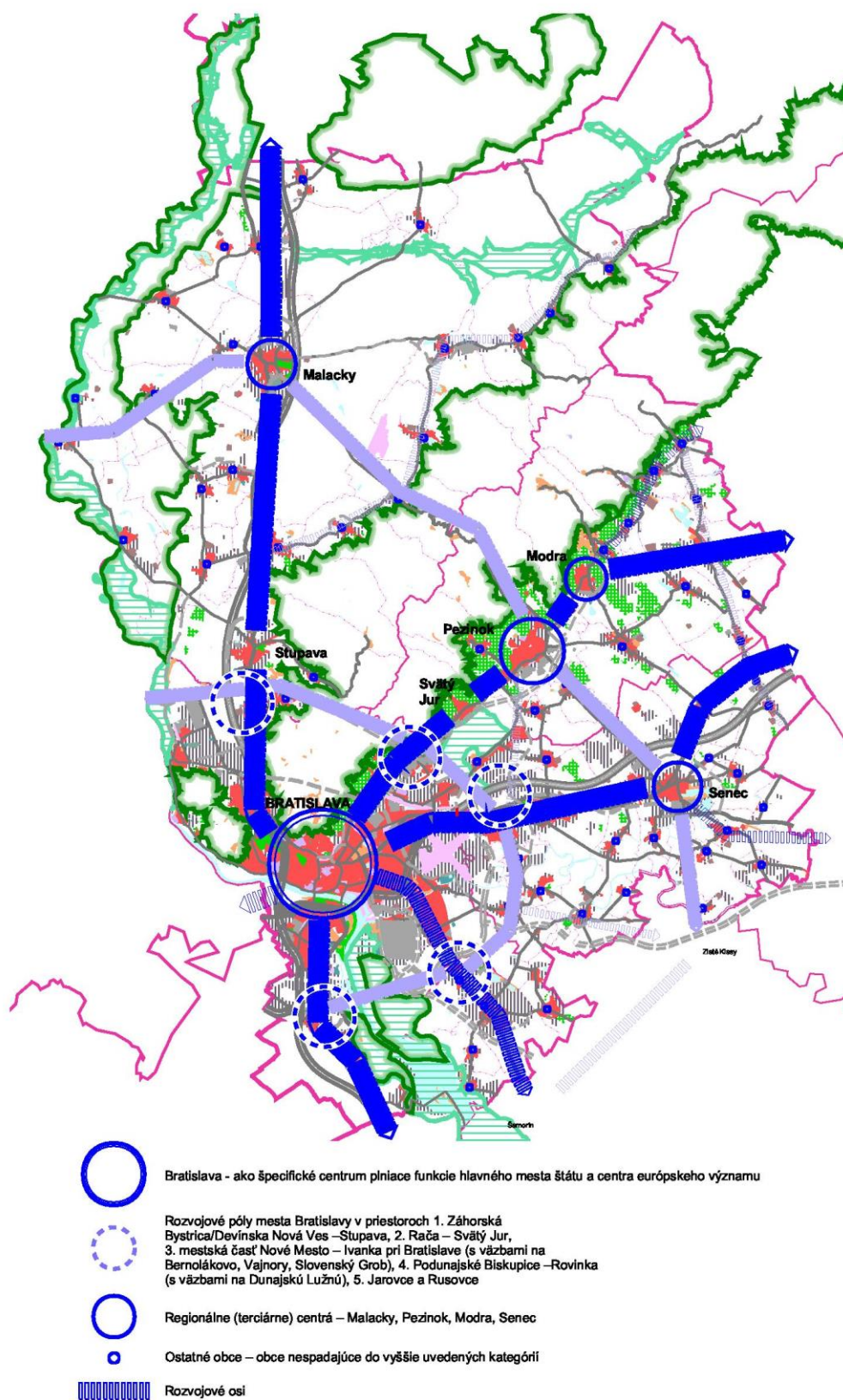
- Považská rozvojová os: Bratislava – Trnava – Trenčín – Žilina
- Záhorská rozvojová os: Bratislava – Malacky – Kúty – hranica s Českou republikou
- Žitnoostrovno-dunajská rozvojová os: Bratislava – Dunajská Streda – Komárno – Štúrovo

Zabezpečenie požiadavky vyváženého polycentrického rozvoja je nutné predovšetkým v kontexte eliminácie neúmerneho rastu vnútorných tokov, vnútornej migrácie obyvateľov za prácou a službami, ktoré by pri neorganizovanom priestorovom náraste v území mohli viesť ku krízovým situáciám predovšetkým v doprave. Takýto cieľavedomý prístup k riadeniu rozvoja v území BSK si vyžaduje rešpektovať a podporovať existujúce prirodzené centrá a usmerňovať novo vznikajúce subcentrá, ktorým je nevyhnutné určiť ich postavenie v sídelnom systéme. Medzi iným si to vyžaduje stanoviť požadovanú priestorovú štruktúru všetkých aktivít tak, aby vznikali hierarchicky usporiadané územia s príslušnou funkčnou komplexitou. Pod pojmom funkčná komplexnosť treba rozumieť potrebu zabezpečiť v území nielen adekvátny počet nových pracovných miest, ale aj komplementárne základné i vyššie zariadenia sociálnej, obšlužnej a voľnočasovej vybavenosti tak, aby sa mobilita za týmito zariadeniami dopravnými prostriedkami skracovala a minimalizovala. Je to v záujme znižovania mobility obyvateľov využívajúcich rôzne dopravné prostriedky a skracovania ich denných trás.

Ako sa preukazuje vo vývoji štruktúry osídlenia najmä v období po roku 2000, priestorový rozvoj smeroval predovšetkým do lokalít v smere uvedených rozvojových pólov. Preto v nasledujúcom období, je potrebné venovať zvýšenú pozornosť práve týmto lokalitám s cieľom vytvárania adekvátnych hospodárskych centier s cieľom zabezpečenia potrebnej sociálnej súdržnosti.

Pre podporu rozvoja takejto sídelnej štruktúry je potrebný okrem vzniku organizovaného a organického hierarchického systému sídelných štruktúr na území BSK aj venovať pozornosť nástrojom územného manažmentu aj z polohy regionálnej politiky. Ide o využitie nástrojov regionálnej politiky tak, aby bol podporovaný rozvoj hospodárskych a obšlužných aktivít v konkrétnych existujúcich a tvoriacich sa sídelných centrách. Spolu s tým musí byť konzistentne podporovaný adekvátny rozvoj dopravnej a technickej infraštruktúry. Za tým účelom je potrebné vytvoriť adekvátne organizačné zabezpečenie vytváraním formálnych aj neformálnych radiacích a plánovacích štruktúr na regionálnej úrovni. Z pohľadu disperzie hospodárskych aktivít do územia regiónu, čo najbližšie k novým obytným súborom, ako aj podpory rozvoja regionálnych a subregionálnych centier, je žiaduce venovať zvýšenú podporu malému a strednému podnikaniu vo všetkých sektoroch hospodárstva, so sústredením sa na lokálne špecifiká, danosti, podmienky a potenciály.

Obrázok 2 Špecifické typy územia BSK

Zdroj: AUREX spol. s r.o. na základe ÚPN-R BSK, 2012

A.1.3 Medzinárodné súvislosti a medzinárodná spolupráca

Schéma európskej územnej spolupráce pomáha regiónom v celej Európe spolupracovať na riešení spoločných problémov. Táto schéma je súčasťou politiky súdržnosti EÚ, ktorá je aj naďalej kľúčovým prvkom finančného rámca EÚ na roky 2014 až 2020, ktorý navrhla Európska komisia

Dunajská stratégia

Od roku 2008 začala EÚ rozvíjať makroregionálne stratégie ako jednu z nových foriem teritoriálnej spolupráce v rámci EÚ. Počas finálnej schvaľovacej fázy Stratégie pre región Baltického mora sa z rakúsko-rumunskej iniciatívy začali prípravy nad Dunajskou stratégiou. Dunajská stratégia bola schválená na zasadnutí Európskej rady 24. júna 2011. Dunajský región sa rozkladá na území 16 európskych štátov (9 členských štátov EÚ a 5 nečlenských – Nemecko, Rakúsko, Slovensko, Česko, Maďarsko, Slovinsko, Bulharsko, Rumunsko a Chorvátsko resp. Srbsko, Bosna a Hercegovina, Čierna hora, Ukrajina a Moldavsko) a žije v ňom okolo 110 miliónov ľudí.

Dunajská stratégia by mala podporovať spoločnú zodpovednosť krajín dunajského regiónu za ekonomický a spoločenský rozvoj regiónu, jeho prírodné a kultúrne dedičstvo. Koordinovaný prístup k spoločným problémom umožní ich efektívnejšie a nákladovo výhodnejšie riešenie a dovoľí naplno využiť nebyvajúci potenciál dunajského regiónu.

Pre Bratislavský samosprávny kraj sa otvárajú možnosti spolupráce v rámci Dunajskej stratégie v štyroch pilieroch a jedenástich prioritných oblastiach:

I. Prepojenie podunajskej oblasti

1. Zlepšiť mobilitu a multimodalitu
  - i. vnútrozemské vodné cesty
  - ii. cestné, železničné a letecké spojenia
2. Podporovať udržateľnejšie zdroje energií
3. Podporovať kultúru a cestovný ruch, kontakty medzi ľuďmi

II. Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti

1. Obnoviť a udržať kvalitu vôd
2. Riadiť riziká v oblasti životného prostredia
3. Chrániť biodiverzitu, krajinu a kvalitu ovzdušia a pôd

III. Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti

1. Rozvíjať znalostnú spoločnosť prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií
2. Podporovať konkurencieschopnosť podnikov vrátane rozvoja zoskupení
3. Investovať do ľudí a zručností

IV. Posilnenie podunajskej oblasti

1. Zvýšiť inštitucionálnu kapacitu a spoluprácu
2. Spolupracovať s cieľom podporiť bezpečnosť a riešiť organizovanú a závažnú trestnú činnosť

Slovenská republika je spolu koordinátorom dvoch prioritných oblastí:

- prioritnej oblasti 4. Obnova a zachovanie kvality vôd - spolu s Maďarskom a
- prioritnej oblasti 7. Rozvoj vedomostnej spoločnosti prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií - spolu so Srbskom.

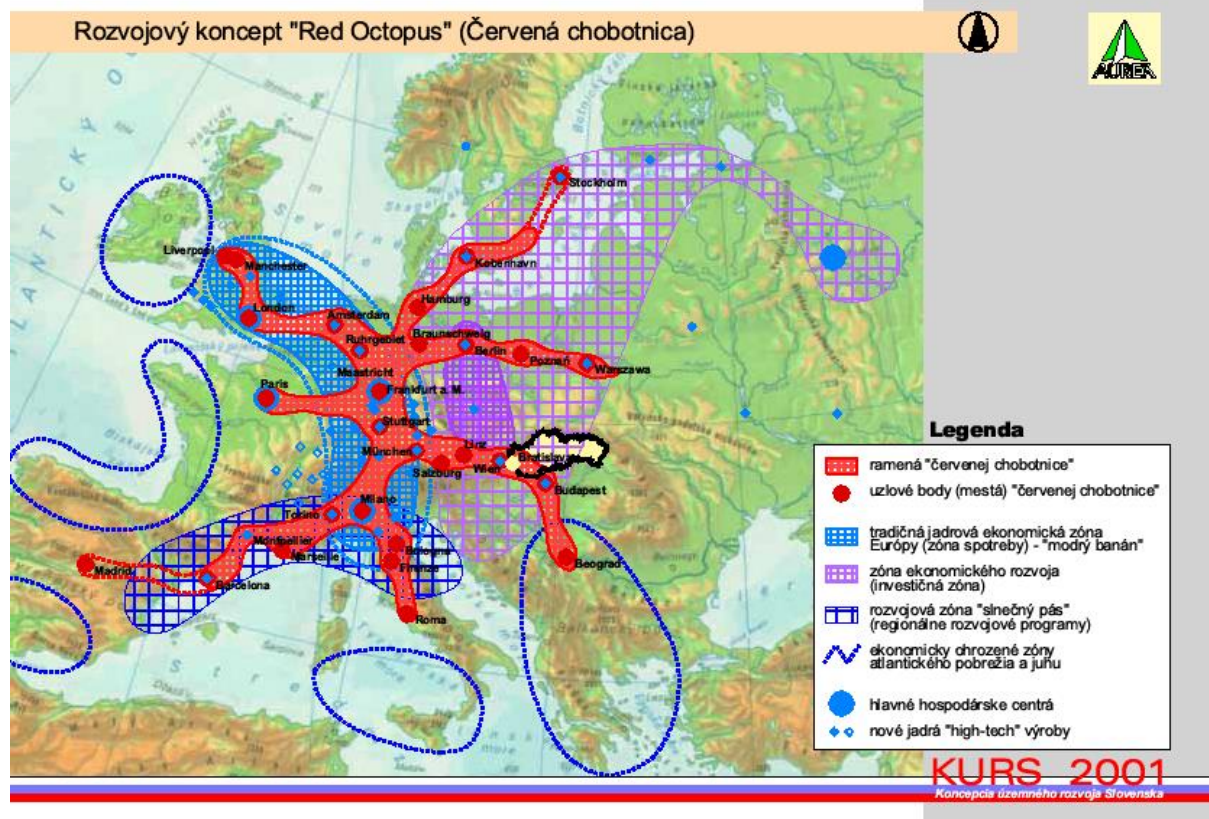
V rámci programov spolufinancovaných zo všetkých fondov EÚ by sa mali uprednostňovať operácie vyplývajúce z makroregionálnych stratégií, v súvislosti s ktorými by sa mali usporadúvať špecifické výzvy, prípadne by sa tieto operácie mali uprednostňovať v rámci procesu výberu. Potrebný rámec pre podporu celej škály politik a fondov potrebných na uskutočnenie makroregionálnych stratégií môžu poskytnúť nadnárodné programy.

Nadnárodný program Dunaj (ETC Danube) a Stredná Európa (CEE)

Jedná sa o nadnárodné programy, ktoré patria pod cieľ kohéznej politiky Európskej Únie (EÚ) - Európska územná spolupráca (EÚS). Tento cieľ je zameraný na posilnenie cezhraničnej spolupráce prostredníctvom spoločných miestnych a regionálnych iniciatív, posilnenie nadnárodnej spolupráce prostredníctvom činností prispievajúcich k integrovanému územnému rozvoju napĺňajúcemu priority Spoločenstva a posilnenie medziregionálnej spolupráce a výmeny skúseností na príslušnej územnej úrovni. Program je financovaný z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj (EFRR).

- Cieľom **programu Danube** je prispieť k vyššej miere územnej integrácie veľmi heterogénneho dunajského regiónu prostredníctvom rozvoja a implementácie strategických rámcov a spoločných perspektív v mnohých oblastiach, v ktorých nemožno účinne konať bez nadnárodných rámcov. Tam, kde existuje povedomie o spoločných potrebách, výzvach a príležitostiach, môžu pilotné opatrenia umožniť aktérom vyvinúť nové prístupy na spoločnom základe. Participujúce krajiny sú: Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, v rámci Nemeckej spolkovej republiky sú to krajiny Baden-Württemberg a Bavorsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko.
- Hlavným cieľom programu **CEE** je spoluprácou prekračujúcou hranice strednej Európy spraviť z našich miest a regiónov lepšie miesta pre život a prácu zahŕňa 9 krajín – Rakúsko, Česká republika, Nemecko – spolkové krajiny: Bádensko-Württembersko, Bavorsko, Berlín, Brandenbursko, Meklenbursko-Predpomoransko, Sasko, Sasko-Anhaltsko, Durínsko, Maďarsko, Taliansko – regióny: Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Liguria, Lombardia, Piemonte, Provincia Autonoma Bolzano/Bozen, Provincia Autonoma Trento, Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste, Veneto, Poľsko, Slovenská republika, Slovinsko, Ukrajina⁷ – oblasti: Černovická, Ivanofrankivská, Zakarpatská, Odeská

Obrázok 3 Teritoriálna kohézia v juhovýchodnej a strednej Európe

Zdroj: KURS 2001

Z prác spojených s prípravou ESDP vzišiel doteraz pomerne najucelenejší dynamický scenár priestorového rozvoja Európy na najbližších 50 rokov, tzv. Red Octopus (Červená chobotnica).

Európske centrálné urbánne jadrové územie (Central Urban Core Area, nazývané aj „Blue Banana“ – Modrý banán) má byť v roku 2026 ešte stále „corpus major“. Má však už byť súčasťou väčšieho integrovaného systému pozostávajúceho z „tela“ a „ramien“ (urbanizačných koridorov) siahajúcich do severnej, východnej a južnej Európy. Tieto ramená majú byť okrem radiálnych spojení s centrom prepojené aj tangenciálne, a to najmä TEN koridormi.

Ako ekologický systém podporujúci urbánny systém „Červenej chobotnice“ má vzniknúť tzv. Európska makroekologická štruktúra (EMES) v podobe vzájomne spojeného systému „vidieckych“ regiónov zabezpečujúcich prirodzené prostredie rastlinám, živočíchom a (plne alebo čiastočne) aj ľuďom.

Z hľadiska východo–západných smerov rozvoja sa v budúcnosti javia mimoriadne úspešné najmä dve ramená „Červenej chobotnice“, a to:

- Amsterdam/Rotterdam – Porúrie – Braunschweig/Göttingen – Berlín – Poznaň – Varšava a
- Stuttgart – Ulm – Mníchov – Salzburg/Linz – Viedeň – Bratislava – Budapešť – Belehrad.

Takto prezentovaný aktívny rozvojový scenár vytvárajúci nové rozvojové koridory vyrastajúce z jadra, je možné charakterizovať názvom „koncentračná dekoncentrácia“, podporujúca už v súčasnosti prebiehajúci lineárny rozvoj spájaním jestvujúcich regiónov hlavných a ostatných veľkých miest.²

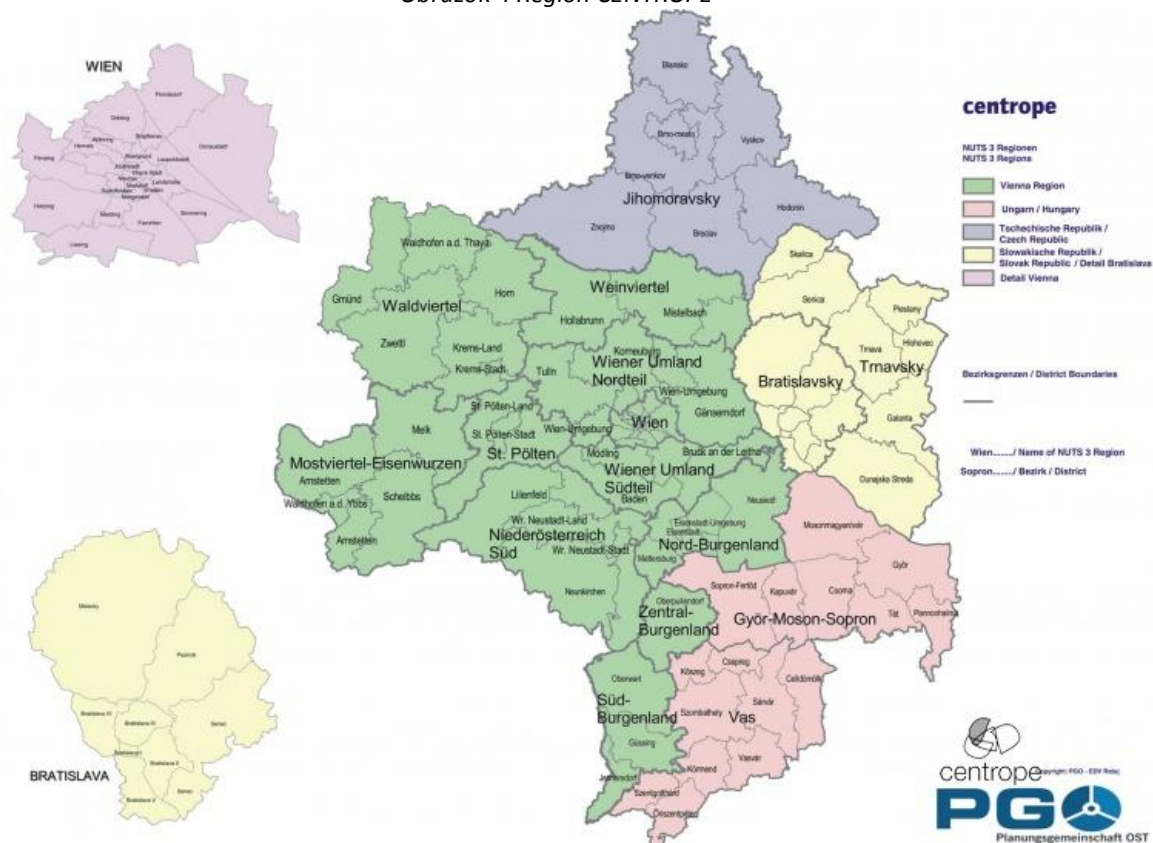
V rámci stredoeurópskeho priestoru sa formuje nový región – CENTROPE. Tento región je unikátnym nadnárodným hospodárskym priestorom rozkladajúcim sa na priesečníku hraníc Rakúska, Českej republiky, Maďarska a Slovenska. Riešené územie Bratislavského kraja susedí s dvomi štátmi – Rakúskom a Maďarskom. Z hľadiska širších vzťahov sú pre územie kraja najdôležitejšie väzby k viedenskej aglomerácii a k mestám Brno a Győr. Zároveň územím kraja prechádzajú dopravné koridory európskeho významu. Napriek tomu, že všetky štyri krajiny majú dlhú spoločnú históriu, ich vývoj po 2. svetovej vojne sa zásadne líši. I dnes, navzdory skutočnosti, že všetky štáty CENTROPE sú členmi Európskej únie, ešte stále pozorujeme výrazné rozdiely v ich hospodárskej štruktúre a výkonnosti. Vyplývajú najmä z ich predchádzajúceho historického, politického a hospodárskeho vývoja.

Zatiaľ čo Rakúsko je hospodársky vysoko rozvinutou krajinou, v Českej republike, na Slovensku a v Maďarsku, bývalých centrálne plánovaných ekonomikách, ešte stále prebieha proces vyrovnávania sa s hospodárskou úrovňou (napr. z pohľadu HDP na obyvateľa) „starých“ členských štátov EÚ.

CENTROPE sa skladá z ôsmich krajov. Rakúska časť zahŕňa hlavné mesto Viedeň s jej najvyšším HDP na obyvateľa v CENTROPE, Dolné Rakúsko a Burgenland. Juhomoravský kraj, na českej strane, je oblasťou, ktorá dosahuje iba úroveň NUTS 3. Na maďarskej strane sú súčasťou regiónu Győr-Moson-Sopron a Vas. Slovenská časť CENTROPE sa skladá z Bratislavského a Trnavského kraja. Podľa tohto vymedzenia sa región CENTROPE rozkladá na území 4 500 km² s približne 6,6 mil. obyvateľov. Na rozdielnú socioekonomickú situáciu poukazujú aj demografické rozdiely medzi jednotlivými súčasťami regiónu CENTROPE. Výrazný rozdiel medzi mestskými strediskami regiónu ako Viedeň a Bratislava a okrajovými vidieckymi oblasťami (ako Burgenland) je viditeľný najmä z pohľadu hustoty obyvateľstva, naopak, pokiaľ hovoríme o vekovej štruktúre, tu prevládajú nad regionálnymi rozdielmi rozdiely celoštátne. Slovenský región CENTROPE má nadpriemerný podiel obyvateľov vo veku 15-64 rokov (tzn. v produktívnom veku) na úkor podielu ako mládeže (do 15 rokov), tak i starších obyvateľov (nad 64 rokov). Rakúsky región CENTROPE je naopak charakteristický nízkym podielom obyvateľstva v produktívnom veku. České a maďarské regióny CENTROPE sa nachádzajú niekde uprostred.

² Zdroj: Koncepcia územného rozvoja Slovenska – 2001 – aktualizovaná smerná časť, Bratislava, november 2006

Obrázok 4 Región CENTROPE

Zdroj: CENTROPE

V regióne CENTROPE sa nachádzajú dve hlavné mestá a niekoľko ďalších veľkých miest (ako Brno a Győr). Je to unikátny hospodársky priestor, kde je možné pozorovať vplyv cezhraničných politík spolu s procesmi prirodzeného zblížovania.

Najmenej 25 verejných univerzít a umeleckých akadémií, ako aj desať univerzít pre aplikované vedy s celkovým počtom viac ako 250 000 študentov, niekoľko stoviek mimo univerzitných výskumných inštitútov, početné subjekty zamerané na technológiu a výskum a nakoniec dve hlavné mestá ako styčné body vedy a výskumu vo svojich krajinách predstavujú potenciál cezhraničného vzdelanostného regiónu. Priemyselné aglomerácie v okolí najvýznamnejších miest, prístupnosť vďaka medzinárodným letiskám a železničným koridorom spolu so zemepisnou polohou regiónu v rámci spoločného európskeho trhu v sebe skrývajú významný potenciál pre jeho dlhodobý hospodársky rast a prosperitu.

Program INTERREG V-A SK-AT 2014-2020

Program prispieva k vybudovaniu cezhraničného znalostného regiónu, ktorý zahŕňa v tesnej blízkosti dve hlavné mestá, má potenciál na to, aby sa stal jedným z najrýchlejšie ekonomicky rozvíjajúcich sa regiónov v Európskej únii.

Program cezhraničnej spolupráce medzi Rakúskom a Slovenskom na roky 2014 – 2020, tento kooperačný program bol schválený Európskou komisiou 28. júla 2015 programová oblasť zostáva nezmenená a bude zahŕňať nasledovné regióny:

- na slovenskej strane Bratislavský a Trnavský samosprávny kraj,
- na rakúskej strane severné a stredné Burgenlandsko (NUTS 3), Viedeň a Dolné Rakúsko.

Všetky spomenuté regióny a Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka (MPSR) sú podobne ako doteraz hlavní programoví partneri, ktorí sa tiež zároveň podieľajú na tvorbe budúceho programu.

Priority pre tento program sú nasledovné:

Prioritná os 1: Príspevok k budovaniu znalostného cezhraničného regiónu

Špecifický cieľ č. 1.1.: Podpora spolupráce kľúčových aktérov v regionálnych inovačných systémových zariadeniach, a to pomocou prenosu poznatkov, budovania kapacít a zakladania spoločných rámcov, spoločných výskumných a inovačných aktivít a spoločných výskumných zariadení.

Špecifický cieľ č. 1.2.: Zlepšiť vyššie vzdelanie a celoživotné vzdelávanie za účelom prípravy kompetentnej a kvalifikovanej pracovnej sily. Zlepšiť kapacity cezhraničného vzdelávacieho systému s cieľom poskytnúť ľudské zdroje, vedomosti a zručnosti, potrebné pre regionálny inovačný systém.

Prioritná os 2: Podpora prírodného a kultúrneho dedičstva a biodiverzity

Špecifický cieľ č. 2.1.: Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov prostredníctvom zachovania, ochrany, podpory a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ č. 2.2.: Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov prostredníctvom ochrany a obnovy biologickej diverzity a pôdy podpory ekosystémových služieb vrátane prostredníctvom siete Natura 2000 a zelených infraštruktúr.

Prioritná os 3: Podpora trvalo udržateľných riešení v doprave

Špecifický cieľ č. 3.1.: Zlepšenie regionálnej dostupnosti pomocou ekologických riešení dopravy. Zlepšiť spoločné plánovanie, koordináciu a praktické riešenia pre environmentálnu, nízkouhlíkovú a bezpečnejšiu sieť dopravy a služieb v programovej oblasti.

Prioritná os 4: Posilnenie riadenia cezhraničnej a inštitucionálnej spolupráce

Špecifický cieľ č. 4.1.: Posilnenie inštitucionálnej kooperácie na cezhraničnom programovom území pomocou mobilizácie a budovania kapacít v oblastiach plánovania a realizácie Good Governance na všetkých úrovniach verejnej správy.

Špecifický cieľ č. 4.2.: Posilniť spoluprácu medzi vzdelávacími inštitúciami. Posilniť spoluprácu medzi inštitúciami poskytujúcimi predškolské a základné vzdelanie (škôlky a základné školy) za účelom spoločného vývoja a implementácie vzdelávacích programov.

Prioritná os 5: Technická pomoc

Zabezpečenie efektívnej a bezproblémovej realizácie programu.

Konkrétnym príkladom úspešnej aktivity predchádzajúceho Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko 2007 – 2013 je realizácia projektu CYCLOMOST I a II, ktorých výsledkom je vybudovanie nového mostu, ktorý spája mestskú časť Bratislavy – Devínsku Novú Ves so Schlosshofom. Most taktiež obnovuje sieť cyklotrás v okolí rieky Moravy. Nový prechod cez hranice ponad rieku Moravu zmierňuje veľký nedostatok prepojených cyklochodníkov a je stimulom pre rozvoj cezhraničného cykloturizmu.

Vplyv regiónov sa v posledných rokoch na úrovni EÚ výrazne posilnil. Nutnosť efektívnej analýzy a účasti slovenských regiónov a municipalít na tvorbe európskej regionálnej politiky a participácie na európskych projektoch sa neustále zvyšuje.

Program INTERREG V-A SK-HU 2014-2020

Schválený bol Európskou komisiou dňa 29. augusta 2014.

Cieľom programu je : Jednotná stratégia pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast a dosiahnutie ekonomickej, sociálnej a územnej súdržnosti. Územne oprávnené sú samosprávne kraje – Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický, Košický kraj a na území Maďarskej republiky župy

- Győr-Moson-Sopron; Komárom-Esztergom; Pest; Nógrád; Heves; Borsod-Abaúj-Zemplén; Szabolcs-Szatmár- Bereg; mesto Budapešť.

Prioritná os 1: Príroda a kultúra

Špecifický cieľ č. 1.1.: Zvýšiť atraktivitu prihraničného územia prostredníctvom podpory spolupráce a rozvoja v oblasti kultúrneho dedičstva (budovanie relevantnej infraštruktúry, parkoviská, prístupové cesty, turistické centrá); propagácia prírodného dedičstva; cezhraničné akčné plány; pilotné projekty; cezhraničná infraštruktúra; ekoturizmus.

Prioritná os 2: Posilnenie cezhraničnej mobility

Špecifický cieľ č. 2.1.: Zvýšiť intenzitu cezhraničnej mobility pozdĺž Slovensko – maďarských hraníc. Podporené budú prípravy štúdií, technických plánov; budovanie cezhraničných ciest, mostov a relevantnej infraštruktúry.

Špecifický cieľ č. 2.2.1: Zlepšenie cezhraničnej verejnej osobnej dopravy.

Špecifický cieľ č. 2.2.2.: Zlepšenie služieb cezhraničnej logistiky.

Podpora aktivít v oblasti prípravy dokumentácie cezhraničnej mobility; inteligentné cezhraničné prepravné systémy (online tabule, elektrické, mobilné aplikácie); budovanie dopravnej infraštruktúry a obnova vozového parku.

Prioritná os 3: Posilnenie udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility.

Špecifický cieľ č. 3.1.: Zvýšenie úrovne zamestnanosti prostredníctvom podpory zamestnanosti, lokálnych trhov; cezhraničnej mobility pracovnej sily; cezhraničné iniciatívy zamerané na posilnenie zamestnanosti; vzdelávacie programy, business služby.

Prioritná os 4: Podpora cezhraničnej spolupráce orgánov verejnej správy a osôb žijúcich v pohraničnej oblasti.

Špecifický cieľ č.4.1.1:Zlepšenie úrovne medziinštitucionálnej kooperácie.

Špecifický cieľ č.4.1.2: Rozširovanie cezhraničnej spolupráce medzi samosprávami.

Posilnenie spolupráce v oblasti zdravotníctva, kultúra, vzdelanie, manažment vôd); prezentácia pohraničného regiónu.

Prioritná os 5: technická pomoc

Špecifický cieľ č. 5.1.: Zabezpečenie efektívneho manažmentu, implementácie, kontroly a auditu SK-HU programu.

Program INTERREG V-A SK-CZ

Cieľom programu SK –CZ spolupráce je prispieť k zvýšeniu atraktívnosti cezhraničného regiónu pre obyvateľov a návštevníkov prostredníctvom inteligentného využívania vnútorného potenciálu územia. Vytvoriť príťažlivý región pre obyvateľov, podnikanie, investorov a zároveň aj turistov a návštevníkov.

Oprávneným územím, v ktorom bude možné realizovať aktivity sú naďalej oblasti pohraničia na úrovni NUTS III, rozprestierajúce sa na území Slovenskej a Českej republiky. V Slovenskej republike ide o územie Trnavského, Trenčianskeho a Žilinského samosprávneho kraja a v Českej republike o územia Juhomoravského, Zlínskeho a Moravskosliezkeho kraja. Bratislavský kraj je oprávnený pre Prioritnú os 1: Využívanie inovačného potenciálu, pričom budú podporované nasledovné aktivity: spolupráca v rámci výskumu a inovácii; príprava a vykonávanie spoločných vzdelávacích, odborných vzdelávacích a školiacich programov; skvalitnenia vzdelávacej infraštruktúry; podpora výmeny odborných poznatkov a skúseností; prenos výsledkov aplikovaného výskumu a vývoja do praxe (napr. aj v oblasti zmeny klímy); zavádzanie inovatívnych foriem podpory MSP v oblasti využívania

výsledkov výskumu a vývoja; Optimalizácia a spolupráca pri využívaní existujúcej infraštruktúry výskumu, vývoja a inovácií pre potreby podnikateľskej základne v cezhraničnom regióne.

Bratislavský samosprávny kraj preto zriadil Kanceláriu BSK v Bruseli na základe uznesenia Zastupiteľstva BSK č. 28/2002 z 18.6.2002. Formálne sa činnosť Kancelárie začala od 1.8.2002 a slávnostné otvorenie Kancelárie sa uskutočnilo v septembri v roku 2002. Dňa 30.6.2011 BSK opätovne otvoril Kanceláriu BSK v Bruseli.

Hlavné ciele Kancelárie BSK v Bruseli:

- Posilniť účasť BSK na európskych záležitostiach a projektoch, a tiež využiť všetky príležitosti, ktoré členstvo v Európskej únii regiónu poskytuje tak, aby región dosahoval lepšie výsledky a bol zabezpečený jeho trvalý rozvoj.
- Prostredníctvom rôznych prezentačných akcií predstaviť Bratislavskú župu ako turisticky príťažlivý región, ktorý sa oplatí navštíviť a spoznať, ako úspešný región s jasnou víziou rozvoja, do ktorého sa oplatí investovať, a s ktorým sa oplatí spolupracovať. Ide o jasné identifikovanie kraja v rámci EÚ.
- Mobilizovať subjekty v BSK, podnietiť ich aktívny záujem o európske záležitosti, ktoré stále viac ovplyvňujú chod verejného a súkromného sektora, nevynímajúc občana ako takého.

Priority Kancelárie BSK v Bruseli:

Kancelária BSK v Bruseli v spolupráci s odbornými útvarmi Úradu Bratislavského samosprávneho kraja sústreďuje svoju činnosť na nasledujúce priority:

1. Prezentácia a propagácia BSK v Bruseli
2. Zapojenie BSK a jeho subjektov do sietí partnerstiev a iniciatív
3. Presadzovanie záujmov BSK v Bruseli
4. Pravidelný monitoring, poskytovanie informácií o aktualitách v Bruseli
5. Vytvoriť zázemie BSK v Bruseli

Bratislavský samosprávny kraj sa zameriava aj na spoluprácu s mnohými ďalšími zahraničnými partnermi, prevažne z verejného sektora. V nasledujúcej tabuľke je uvedený prehľad medzinárodných zmlúv BSK k 30.10.2015.

Tabuľka 3 Prehľad medzinárodných zmlúv Bratislavského samosprávneho kraja k 30.10.2015

Názov zmluvy	Dátum podpísania zmluvy
Dohoda o spolupráci pri rozvoji Baťovho kanálu s Juhomoravským, Olomouckým, Zlínskym a Moravskosliezskym krajom (Česká republika) a Trnavským, Trenčianskym a Žilinským krajom (Slovenská republika)	13.01.2011
Dohoda o spolupráci s Regiónom Brusel – Hlavné mesto	09.03.2004
Medziregionálna dohoda o vytvorení stredoeurópskeho dopravného koridoru	06.04.2004
Politická deklarácia o vytvorení Stredoeurópskeho dopravného koridoru (CETC)	29.05.2007
Dohoda o spolupráci s Juhomoravským krajom (Česká republika)	16.06.2003
Protokol o spolupráci s Moskovskou oblasťou (Ruská federácia)	15.11.2002
Memorandum s vládou Moskovskej oblasti Ruskej federácie	04.04.2007
Dohoda o spolupráci so Samosprávou župy Győr-Moson-Sopron v Maďarskej republike	07.10.2002
Dodatok k Dohode o spolupráci medzi BSK (Slovenská republika) a Samosprávou Župy Győr-Moson-Sopron (Maďarsko)	24.04.2008
Rámcová zmluva o spolupráci so Slovenskou akadémiou vied	16.07.2009

Protokol o spolupráci s Varaždínskou župou (Chorvátska republika)	15.02.2005
Dodatok k protokolu o kultúrnej a spoločenskej výmene s Varaždínskou župou (Chorvátska republika)	31.08.2003
Dohoda o spolupráci s Autonómnou pokrajinou Vojvodina (Srbská republika)	28.09.2011
Protokol o spolupráci s Regiónom Benátsko (Talianska republika)	29.04.2008
Memorandum o spolupráci s Oblastnou administratívou Sofijskej oblasti (Bulharská republika)	26.05.2008
Dohoda so Spolkovou krajinou Dolné Rakúsko, Rakúska republika o cezhraničnej spolupráci na roky 2009 – 2013	15.04.2009
Dohoda so Spolkovou krajinou Dolné Rakúsko, Rakúska republika o cezhraničnej spolupráci na roky 2015-2019	09.10.2015
Dohoda o regionálnej spolupráci s Mazowieckym Vojvodstvom (Poľská republika)	12.11.2004
Dohoda o spolupráci s regiónom – mestom Šanghaj (Čínska ľudová republika)	10.11.2003
Protokol o spolupráci s regiónom – mestom Šanghaj (Čínska ľudová republika)	08.04.2003
Dohoda o spolupráci so Štátnou správou Kyjevskej oblasti Ukrajina	21.02.2008
Dohoda o spolupráci s Dnepropetrovskou oblastnou štátnou administráciou Ukrajina	17.06.2011
Memorandum so Štátnou správou Kyjevského regiónu Ukrajiny o obchodno-ekonomickej, vedecko-technickej a kultúrnej spolupráci	19.05.2007
Dohoda o spolupráci v oblasti krízového riadenia a ochrany pred živelnými pohromami medzi Riaditeľstvom Magistrátu mesta Viedeň, oddelením krízového manažmentu a okamžitých opatrení a Bratislavským samosprávnym krajom, oddelením krízového riadenia	24.03.2009
Protokol o spolupráci so Záhrebskou župou (Chorvátska republika)	23.01.2009
Dohoda o spolupráci medzi Stredočeským krajom (Česká republika) a Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika)	03.09.2013
Dohoda medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Spolkovou krajinou Burgenland (Rakúska republika) o cezhraničnej spolupráci 2015-2019	01.10.2015
Vyhlásenie o zámere realizovať cestný most cez Moravu medzi obcou Angern nad Moravou a obcou Záhorská Ves (podpis medzi Dr. Pröllom a Ing. Bajanom, predsedom BSK)	júl 2009
Memorandum o podpore komplexného rozvoja verejných komunikácií prechádzajúcich cez spoločnú štátnu hranicu Slovenskej republiky a Maďarska v plánovacom období 2014-2020	02.07.2013
Vyhlásenie a iniciatíva o podpore projektového balíka „SACRA-VELO“ medzi Župou Győr-Moson-Sopron, Bratislavským samosprávnym krajom a Trnavským samosprávnym krajom	27.07.2009
Memorandum o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom a Komorou slovensko-kanadskej obchodnej spolupráce a Bratislavskou regionálnou komorou Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory	30.3.2004
Memorandum o vytvorení strategickej platformy pre rozvoj inovatívneho regiónu založeného na vedomostiach (medzi BSK, Hlavným mestom SR Bratislavou, UK Bratislava a STU Bratislava)	25.5.2007

A.1.4 Medzinárodné porovnanie

Pre porovnanie regiónu Bratislavský kraj v rámci európskeho priestoru boli využité informácie a medziregionálne porovnania vypracované Európskou komisiou v publikácii Eurostat regional yearbook 2015, ktorá bola dostupná online na stránke Eurostatu od 06. augusta 2015 a Country Fact Sheet Slovensko, Directorate-General Regional and Urban policy analysis Unit B1, február 2015.

Pri porovnaní regionálnych indikátorov s priemerom krajín EU 28 môžeme konštatovať, že Bratislavský kraj dosiahol vo väčšine sledovaných ukazovateľov nadpriemerné hodnoty. Najvýraznejšie nadpriemerné hodnoty vykazoval kraj v rámci ukazovateľov Tvorba HDP na obyvateľa (184,1 k 100)³ a Rastu produktivity v priemysle a službách (4,7 k 0,9). Naopak podpriemerné hodnoty vykazoval Bratislavský kraj v rámci ukazovateľa Predpokladaná dĺžka dožitia pri narodení (78,0 k 80,3).

Pri porovnaní regionálnych indikátorov stratégie Európa 2020 s priemerom krajín EU 28 môžeme konštatovať, že Bratislavský kraj dosiahol vo väčšine sledovaných ukazovateľov nadpriemerné hodnoty. Najvýraznejšie nadpriemerné hodnoty vykazoval kraj v rámci ukazovateľov Miera zamestnanosti, veková skupina 20-64 (75,0 k 68,3) a Podiel populácie ohrozenej chudobou a sociálnym vylúčením (17 k 25). Naopak podpriemerné hodnoty vykazoval kraj v rámci ukazovateľov Percentuálna zmena miery zamestnanosti, veková skupina 20-64 v r.2003-2013 (-0,9 k 1,2) a Výdavky na výskum a vývoj ako percento z HDP (1,3 k 2,0).

Nižšie je uvedený prehľad vybraných ukazovateľov s uvedením príslušnej hodnoty za Bratislavský kraj v porovnaní s inými regiónmi EÚ 28. Ukazovatele sú sledované za oblasti ako ekonomika, vzdelanie, zdravie, zamestnanosť, informatizácia a pod. Bratislavský región v rámci regiónov EÚ 28 dosahuje veľmi vysoké hodnoty v ukazovateli HDP na obyvateľa vyjadrený v parite kúpnej sily, ktorý v roku 2013 predstavoval 7. najvyššiu hodnotu medzi NUTS 2 regiónmi EÚ 28. Medzi ďalšie pozitíva možno spomenúť pomerne vysoký podiel obyvateľstva pripojených na internet, či oblasť výskumu a vývoja, v ktorej Bratislavský kraj, čo sa týka počtu ľudských zdrojov, vykazuje porovnateľné hodnoty s regiónmi ako Viedeň, Mníchov či Londýn.

Tabuľka 4 Hodnota vybraných ukazovateľov na úrovni NUTS 2 EÚ28

Ekonomika		Vzdelanie			
Hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa, v parite kúpnej sily (PPS), podľa regiónov NUTS 2, 2013		Miera účasti štvorročných detí na predškolskom a základnom vzdelávaní 2013		Celkový počet študentov v terciárnom vzdelávaní, ako percento populácie vo veku 20 až 24 rokov, podľa regiónov NUTS 2, 2012	
(% z priemeru EÚ-28, EÚ-28=100)		(% zo štvorročných detí)		(%)	
Vnútrotný Londýn	325	Guadeloupe (FR)	112,9	Bratislavský kraj	220,5
Luxemburg	257,7	Réunion (FR)	109,0	Praha	197,2
Región Brusel - hlavné mesto	207,2	Martinique (FR)	108,3	Západné Grécko	182,9
Oslo - Akershus	196,1	Campania	106,7	Viedeň	151,4
Hamburg	195,3	Calabria	106,5	Bukurešť - Ilfov	142,6
Groningen	187,2	...	...		
Bratislavský kraj	184,1	Bratislavský kraj	87,9		
Stockholm	179,5	...	...		
Île de France	175,2	Armsko-mazurské vojvodstvo	53,2		

Zdroj: Eurostat regional yearbook 2015

Zdravie

³ Prvý údaj je za BSK, druhý údaj vyjadruje priemer EU 27. Platí aj pre ďalšie údaje.

Zomrelí na ochorenia obehovej sústavy, podľa regiónov NUTS 2, 2011		Zomrelí na zhubné nádory, podľa regiónov NUTS 2, 2011		Zomrelí na ochorenia dýchacej sústavy, podľa regiónov NUTS 2, 2011	
(štandardizovaná miera úmrtnosti na 100 000 obyvateľov)		(štandardizovaná miera úmrtnosti na 100 000 obyvateľov)		(štandardizovaná miera úmrtnosti na 100 000 obyvateľov)	
Guyana	55	Guyana	54	Guyana	14
Vnútný Londýn	127	Réunion	114	Réunion	30
...	...	...	...	...	...
Emilia Romagna	402	Sever – Calaiská úžina	258	Veľkopolské vojvodstvo	57
Bratislavský kraj	402	Bratislavský kraj	258	Bratislavský kraj	57
Övre Norrland	402	Mittelfranken	259	Západné Slovensko	57
...	...	...	...	...	...
Severen Tsentralen (BG)	1080	Dél-Dunántúl	349	West Wales and The Valleys	152
Severozapaden (BG)	1345	Ligúria	377	Northumberland and Tyne and Wear	154

Zdroj: Eurostat regional yearbook 2015

Zamestnanosť					
Miera zamestnanosti, osoby vo veku 20-64 rokov, v regiónoch NUTS 2, 2014		Miera zamestnanosti žien, osoby vo veku 20-64 rokov, podľa regiónov NUTS 2, 2014		Miera zamestnanosti starších osôb, osoby vo veku 55-64 rokov, podľa regiónov NUTS 2, 2014	
(%)		(%)		(%)	
Alandy	86,2	Alandy	83,2	Alandy	79,2
Horné Bavorsko	82,4	Štokholm	80,3	Övre Norrland	77,4
...	...	...	...	...	...
Jihozápad (CZ)	74,8	Akvitánsko (Fr)	68,1	West Midlands	57,7
Bratislavský kraj	74,8	Bratislavský kraj	68,1	Bratislavský kraj	57,4
Braunschweig	74,7	Stredné Pyreneje (Fr)	67,9	DevonShropshire and Staffordshire	57,2
...	...	...	...	...	...
Kalábria	42,6	Kampánia	29,9	Západná Makedónia	31,2
Sicília	42,4	Sicília	29,6	Attiki	30,0
Podiel dlhodobej nezamestnanosti, osoby vo veku 15-74 rokov, podľa regiónov NUTS 2, 2014		Miera nezamestnanosti mladých ľudí, osoby vo veku 15-24 rokov, podľa regiónov NUTS 2, 2014			
(%)		(%)			
Praha	2,5	Horné Bavorsko	3,7		
Horné Bavorsko	2,5	Schwaben	4,6		
...	...	...	...		
Kärnten	6,0	Provincia Limburg	14,7		
Bratislavský kraj	6,0	Bratislavský kraj	14,7		
Provincia Antwerpy	6,1	Estónsko	15,0		
...	...	...	...		
Kanárske ostrovy	32,4	Ceuta (ES)	67,5		
Andalúzia	34,8	Epirus (GR)	69,8		

Zdroj: Eurostat regional yearbook 2015

Informatizácia		
Širokopásmové pripojenie v domácnostiach, podľa regiónov NUTS 2, 2014	Online nákupy, podľa regiónov NUTS 2, 2014	Pravidelné užívanie internetu, podľa regiónov NUTS 2, 2010

(% domácností so širokopásmovým pripojením)		(% osôb, ktoré objednali tovar alebo služby cez internet na súkromné účely)		(% osôb, ktoré majú prístup na internet v priemere aspoň raz týždenne)	
Zeeland (Hol)	98	Hovedstaden (DK)	84	Hovedstaden (DK)	94
Overijssel (Hol)	96	Utrecht (Hol)	80	Overijssel (Hol)	94
...	...	...	...	...	...
Západné Slovinsko	78	Burgenland (AT)	54	Vorarlberg	82
Bratislavský kraj	78	Bratislavský kraj	54	Bratislavský kraj	82
Východné Slovensko	78	Západné Flámsko	53	Región Brusel – hlavné mesto	81
...	...	...	...	...	...
Sud-Muntenia (RO)	51	Nord Est (RO)	7	Sud-Muntenia (RO)	38
Severozapaden	45	Sud-Muntenia (RO)	7	Sud-Vest Oltenia (RO)	37

Zdroj: Eurostat regional yearbook 2015

Doprava					
Hustota diaľničnej siete, podľa regiónov NUTS 2, 2013		Intenzita motorizácie, podľa regiónov NUTS 2, 2008		Intenzita vybavenia verejnými dopravnými prostriedkami (motorové vozidlá, autobusy a trolejbusy), podľa regiónov NUTS 2, 31. decembra 2013	
(km na 1 000 km ²)		(Počet osobných automobilov na 1 000 obyvateľov)		(počet vozidiel verejnej dopravy na 1 000 obyvateľov)	
Brémy	179	Valle d'Aosta	1051	Ionia Nisia (Gr)	4,7
Zuid-Holland	129	Flevoland (Hol)	804	Cyprus	4,7
...	...	...	...	...	...
Lancashire	57	Alsasko	532	Svätokrížske vojvodstvo (Pl)	3,2
Bratislavský kraj	55	Bratislavský kraj	532	Bratislavský kraj	3,2
Île de France	51	Rhône-Alpes	531	Helsinki	3,2
...	...	...	...	...	...
Východné Škótsko	0	Sud-Muntenia (RO)	191	Vorarlberg	0
Highlands and Islands	0	Nord-Est	167	Alandy	0

Zdroj: Eurostat regional yearbook 2015

Výskum a vývoj					
Podiel výskumných pracovníkov na celkovom počte zamestnaných osôb, všetky rezorty, podľa regiónov NUTS 2, 2012		Ľudské zdroje vo vede a technológiách (HRST), regiónov NUTS 2, 2013		Patentové prihlášky v EPO, podľa regiónov NUTS 3, 2011	
(%)		(% z aktívneho obyvateľstva)		(na milión obyvateľov)	
Vnútrotný Londýn	4,0	Vnútrotný Londýn	57,5	Erlangen, Kreisfreie Stadt (DE)	2246,3
Bratislavský kraj	3,9	Zürich	52,0	Zuidoost-Noord-Brabant (Hol)	1713,3
Hovedstaden (DK)	3,8	...	...	...	...
Valónsky Brabant	3,5	Bedfordshire and Hertfordshire	44,6	Dudley	27,7
...	...	Bratislavský kraj	44,5	Bratislavský kraj	27,5
Sud-Muntenia	0,1	País Vasco (Esp)	43,9	Perth & Kinross and Stirling	27,4
Ionia Nisia	0,1	...	...	...	...
Svätokrížske vojvodstvo	0,1	Sud-Est	13,4	Mureş (RO)	0,3
Sud-Est	0,1	Sud-Muntenia	13,1	Agrigento	0,2

Zdroj: Eurostat regional yearbook 2015

A.2 Hospodárska štruktúra

Súčasná spoločnosť sa v Bratislavskom kraji nachádza na začiatku druhého desaťročia 21. storočia vo fáze transformácie z postindustriálnej spoločnosti na vedomostne orientovanú, ktorej charakteristiky sa prejavujú čoraz vo vyššej miere. Ťažisko ekonomiky prechádza z priemyselnej produkcie na sféru komerčných a informatizovaných služieb. Ekonomika kraja tak prechádza transformáciou s využitím komparatívnych výhod, ktorými Bratislavský región disponuje. Vďaka vysokej koncentrácii akademickej a vedeckej obce, diverzifikácii hospodárstva v celom riešenom území, či atraktívnej polohe v rámci otvorenej Európy, no najmä prostredníctvom celkového rastu dopytu spoločnosti po kvalite a variabilite služieb sa začínajú postupne rozvíjať služby inovatívneho charakteru. Vzhľadom na postupnú informatizáciu spoločnosti tak prakticky vo všetkých sektoroch hospodárstva kraja dochádza k významnej zmene štruktúry ekonomiky v prospech terciárneho a čiastočne i kvartérneho sektora.

V rámci územia Bratislavského kraja sú v hospodárskej štruktúre zastúpené všetky sektory. Primárny, sekundárny, terciárny a kvartérny. Obdobne ako v ekonomikách vyspelých metropolitných regiónov má dominantné postavenie terciárny sektor, ktorý sa najväčšou mierou podieľa na makroekonomickej výkonnosti kraja, ale aj na celkovej zamestnanosti regiónu.

Sekundárny sektor kreovaný najmä priemyselnou výrobou a stavebníctvom tvorí síce menšiu časť z celkového podielu výkonnosti hospodárstva a celkovej zamestnanosti, napriek tomu patrí k významným činiteľom prispievajúcim k hospodárskemu progresu celého regiónu. Na území Bratislavského kraja pôsobia jedny z najväčších priemyselných a stavebných podnikov v krajine.

Hospodárska štruktúra kraja sa tak profiluje kontinuálne s rozvojom spoločnosti, pri zachovaní vysokého stupňa diverzifikácie.

A.2.1 Makroekonomická analýza

Hrubý domáci produkt

Hospodárska úroveň krajiny, resp. regiónov sa dá hodnotiť na základe viacerých ukazovateľov. Medzi najčastejšie porovnávané ukazovatele patrí tvorba hrubého domáceho produktu (HDP) meraná paritou kúpnej sily, ktorá predstavuje ekonomický faktor umožňujúci komplementaritu ekonomickej sily jednotlivých teritoriálnych subjektov na makroekonomickej úrovni. Môže sa však chápať aj ako cenový index, ktorý dáva do súvisu cenové rozdiely tovarov a služieb v určitom okamihu v rôznych krajinách, resp. v regiónoch. V rámci strategického plánovania slúži aj ako kritérium pre alokovanie finančných tokov do rozvojových programov prostredníctvom štrukturálnych fondov Európskej komisie.

Európsky štatistický úrad Eurostat zverejňuje štatistiky hrubého domáceho produktu pripadajúceho na jedného obyvateľa (Regional GDP per capita) pre regióny na úrovni NUTS 2⁴ v celej Európskej únii. Podľa ročenky regiónov Eurostatu za rok 2015 (Eurostat regional yearbook 2015) dosiahol Bratislavský samosprávny kraj v roku 2013 šiestu pozíciu medzi najbohatšími regiónmi. Regionálna HDP na obyvateľa dosiahla v roku 2013 takmer 185 % z celoeurópskeho priemeru vid' obrázok A.1.1. V tomto ponímaní má BSK dominantné postavenie nie len v rámci krajiny, ale jeho životná úroveň je priaznivá aj v rámci pomerov celej Európskej únie.

V najaktuálnejších údajoch z roku 2013 ostával najbohatším regiónom vnútorný Londýn s 325 % HDP na obyvateľa z európskeho priemeru. Za ním nasledoval Luxemburg (258 %), Brusel, Hamburg, Groningen a po ňom na šiestom mieste Bratislavský kraj

Ako vidno z obrázku A.1.1. vysoký priemer HDP v BSK spôsobuje druhú najvyššiu hodnotu disparity – rozdielu medzi najbohatším regiónom (BSK) a najslabším regiónom v SR (východoslovenský kraj) v rámci sledovaných krajín.

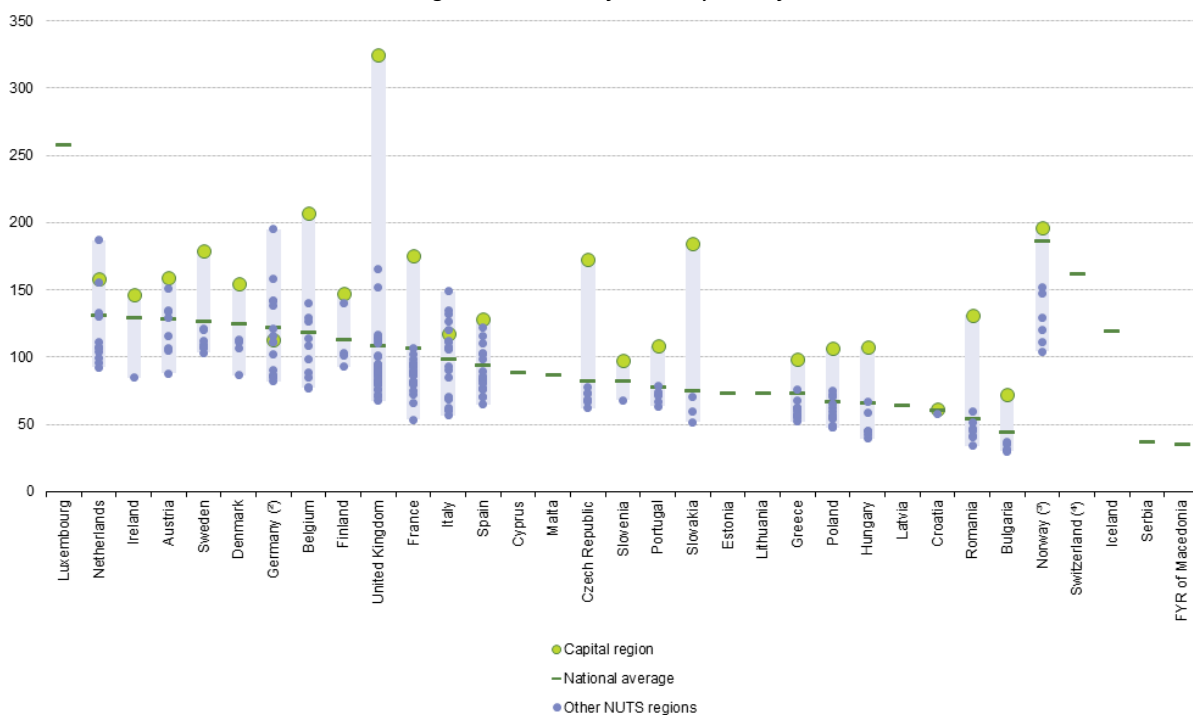
---

⁴ Pre dovysvetlenie členenia SR na regióny podľa klasifikácie NUTS (nomenklatúra územno-štatistických jednotiek) vid' kapitola „Vymedzenie územia“

V roku 2013 ostatné tri slovenské regióny na úrovni NUTS II výrazne zaostávali za Bratislavským regiónom. Západné Slovensko dosahovalo úroveň 68 % európskeho priemeru, Stredné Slovensko 58 % a Východné Slovensko len 49 %.

HDP Bratislavského regiónu vykázalo v rokoch 2009 – 2013 jedny z najvyšších hodnôt rastu HDP regiónov európskej únie úrovne NUTS 2, aj napriek svetovej hospodárskej kríze. Na druhej strane, ostatné tri slovenské regióny zaznamenali pokles.

Obrázok 5 Hrubý domáci produkt na obyvateľa vyjadrený v percentách voči priemernej hodnote európskej únie - EU-28, ktorá predstavuje 100%. HDP meraný paritou kúpnej sily. Obrázok tiež vyjadruje disparity HDP v regiónoch NUTS 2 jednotlivých krajín

Zdroj: Eurostat regional yearbook 2015, údaje v grafe sú z roku 2013

Tabuľka 5 Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa v bežných cenách meraný paritou kúpnej sily

Územie/rok	2009	2010	2011	2012	2013
Bratislavský kraj	41 766,46	44 634,06	46 787,38	47 273,10	48 948,90
Trnavský kraj	18 984,17	20 810,60	21 101,75	21 846,84	21 767,65
Trenčiansky kraj	15 073,54	16 400,48	16 670,49	17 267, 17	17 556,39
Nitriansky kraj	14 579,09	15 382,49	16 858,79	17 534,67	17 541,69
Žilinský kraj	14 739,74	16 403,40	16 298,85	16 850,31	17 164,75
Banskobystrický kraj	12 372,11	13 697,49	13 279,63	13 905,29	14 547,63
Prešovský kraj	9 771,02	10 472,26	11 045,33	11 617,70	11 917,29
Košický kraj	13 248,03	14 623,96	14 696,41	15 319,74	15 643,54
Slovenská republika	17 047,36	18 516,45	18 914,44	18 552,85	20 008,98

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT (DATAcube)

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2

Pridaná hodnota

Hrubá pridaná hodnota v bežných cenách ako ukazovateľ regionálnej ekonomickej prosperity je vypočítaná ako rozdiel medzi produkciou v základných cenách a medzispotrebou v kúpnych cenách. Produkcia pritom pozostáva z produktov vytvorených počas bežného účtovného obdobia. Medzispotreba sa skladá z hodnoty výrobkov a služieb spotrebovaných vo výrobnom procese ako vstupy, s vylúčením investičného majetku, ktorého spotreba je zachytená ako spotreba fixného kapitálu. Proces zostavenia nasledujúcej regionálnej hrubej pridanej hodnoty vyjadrenej v tabuľkovo pozostáva z viacerých krokov, pričom základný prístup spočíva v individuálnom vyčíslení hrubej pridanej hodnoty za odvetvia v regióne NUTS 3 pri využití metódy regionalizácie.

Tvorba hrubej pridanej hodnoty v bežných cenách je z regionálneho pohľadu úrovne NUTS 3 dominanciou Bratislavského kraja. Z časového hľadiska je tento ukazovateľ v BSK hľadiska pomerne stabilný. Bratislavský kraj zaznamenal progresívny trend vývoja každoročne.

Tabuľka 6 Vývoj regionálnej hrubej pridanej hodnoty v bežných cenách v miliónoch €

Územie/rok	2009	2010	2011	2012	2013
Bratislavský kraj	11 917,03	12 978,52	14 775,73	15 892,03	16 018,32
Trnavský kraj	16 286,216	17 045,770	17 574,779	18 013,340	18 676,607
Trenčiansky kraj	6 623,854	7 084,541	7 289,606	7 593,209	7 516,979
Nitriansky kraj	5 703,059	5 987,081	6 169,431	6 407,613	6 451,057
Žilinský kraj	6 387,517	6 543,081	7 242,894	7 551,511	7 475,992
Banskobystrický kraj	6 450,784	6 966,677	6 992,293	7 266,041	7 344,491
Prešovský kraj	5 126,734	5 464,776	5 462,282	5 730,564	5 930,519
Košický kraj	4 986,220	5 152,134	5 603,451	5 929,998	6 043,863
Slovenská republika	58 079,132	61 223,075	63 581,862	66 090,828	67 142,754

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT (DATAcube)

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2 k 31.12. predmetného roku

Tabuľka 7 Hrubá pridaná hodnota Bratislavského samosprávneho kraja podľa ekonomických činností v bežných cenách v miliónoch € v roku 2013

Územie	SR		BSK	
Ekonomická činnosť	mil. €	%	mil. €	%
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	2 562,14	3,11	228,326	1,07
Ťažba, priemysel, elektrina, plyn, voda, odpady	16 908,968	20,51	3052,734	14,28
Priemyselná výroba	13 955,22	16,93	2708,85	12,67
Stavebníctvo	5 675,50	6,88	966,625	4,52
Obchod, doprava, ubytovanie, stravovanie	15 345,66	18,62	4774,168	22,32
Informácie a komunikácia	3 160,25	3,83	1011,630	4,73
Finančné a poisťovacie činnosti	2 685,21	3,26	1313,952	6,14
Činnosti v oblasti nehnuteľností	4 883,51	5,92	1900,422	8,89
Vedecké a technické činnosti, administratíva	5 040,66	6,11	1823,453	8,53
Verejná správa, vzdelávanie, zdravotníctvo	9 917,28	12,05	2535,145	11,85
Umenie, zábava, domácnosti, ostatné činnosti	2 292,21	2,78	1070,152	5,00
Spolu	82 426,61	100,00	21385,457	100,00

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Fixný kapitál

Tvorba hrubého fixného kapitálu zahŕňa nadobudnutie investičného majetku zníženého o úbytok investičného majetku výrobcami, resp. rezidentmi v priebehu daného časového obdobia. Započítavajú sa aj prírastky hodnoty určitých neprodukovateľných aktív realizovaných pomocou výrobných činností inštitucionálnych jednotiek. Investičným majetkom sú pritom hmotné aktíva, ktoré boli vyrobené ako produkcia vo výrobnom procese a budú sa v iných výrobných procesoch používať opakovane alebo trvalo po dobu dlhšiu ako jeden rok. Regionálna hrubá tvorba kapitálu je zostavená ako súčet tvorby hrubého kapitálu za odvetvia toho ktorého kraja.

Tabuľka 8 Tvorba hrubého fixného kapitálu Bratislavského samosprávneho kraja v bežných cenách v miliónoch € v roku 2012

Územie	SR		BSK	
Ekonomická činnosť	mil. €	%	mil. €	%
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	378,99	2,5%	27,11	0,4%
Priemysel spolu	6087,52	39,5%	2043,49	32,9%
Priemyselná výroba	3861,95	25,1%	936,70	15,1%
Stavebníctvo	272,87	1,8%	48,00	0,8%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby	2054,83	13,3%	1166,51	18,8%
Informácie a komunikácia	656,16	4,3%	481,88	7,8%
Finančné a poisťovacie činnosti	236,55	1,5%	225,79	3,6%
Činnosti v oblasti nehnuteľností	2667,97	17,3%	1397,43	22,5%
Odborné, vedecké a technické činnosti; administratívne služby	670,33	4,4%	313,81	5,1%
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna pomoc	2190,44	14,2%	471,32	7,6%
Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti	176,88	1,1%	36,51	0,6%
Spolu	15392,53	100%	6211,84	100%

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DataCube

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2 k 2011

Zahraničný obchod

Zahraničný obchod je dnes neodmysliteľnou súčasťou hospodárskej výmeny tovarov a služieb na nadnárodnej úrovni. Je to jeden zo spôsobov zapojenia národného hospodárstva krajiny do svetového hospodárstva a do medzinárodnej deľby práce v rámci svetovej ekonomiky.

Import

Do Slovenskej republiky boli v roku 2014 dovezené komodity o hodnote 60 018,7 mil. EUR pri medziročnom raste vo výške 0,1 %.

Z tovarového hľadiska najviac vzrástol dovoz strojov, prístrojov, elektrických zariadení, prístrojov na záznam a reprodukciu obrazu a zvuku, ktorý zaznamenal nárast o hodnotu 601,3 mil. EUR. Vzrástol aj dovoz vozidiel, lietadiel, plavidiel a dopravných zariadení o 580,3 mil. EUR, rôznych priemyselných výrobkov o 198,5 mil. EUR, základných kovov a výrobkov zo základných kovov o 188,4 mil. EUR a textílií a textilných výrobkov o 138,8 mil. EUR.

Najviac klesol dovoz nerastných výrobkov o 1670,7 mil. EUR. Klesol aj dovoz drahokamov, drahých kovov, mincí, perál, umelej bižutérie o 101,2 mil. EUR, optických, fotografických, meracích ,

lekárskych prístrojov, hodín a hodínok a hudobných nástrojov o 80,6 mil. EUR, živých zvierat a živočíšnych výrobkov o 68,5 mil. EUR, dreva, výrobkov z dreva, dreveného uhlia, korku a výrobkov zo slamy o 63,7 mil. EUR.

Vo vzťahu k najvýznamnejším obchodným partnerom sa zvýšil dovoz z Talianska o 5,7 %, Maďarska o 8,8 %, Francúzska o 9 %, Číny o 10,2 %, Spojeného Kráľovstva o 8,7 %, Holandska o 14 %, Poľska o 3,4 % a USA o 22,5 %. Znížil sa dovoz z Ruskej federácie o 19,9 %, Kórejskej republiky o 15,1 %, Nemecka o 1,8 % a Česka o 0,9 %.

Export

Zo Slovenskej republiky sa v roku 2014 vyviezol tovar v hodnote 64 721,1 mil. EUR. V porovnaní s rokom 2013 sa zvýšil celkový vývoz o 0,9 %.

Z tovarového hľadiska výraznejšie vzrástol vývoz strojov, prístrojov, elektrických zariadení, prístrojov na záznam a reprodukciu obrazu a zvuku o 522,3 mil. EUR. Rovnako vzrástol aj vývoz vozidiel, lietadiel, plavidiel a dopravných zariadení o hodnotu 522,3 mil. EUR, výrobkov chemického priemyslu a príbuzných priemyselných odvetví o 130,8 mil. EUR a rôznych priemyselných výrobkov o 125,4 mil. EUR.

Najviac klesol vývoz nerastných výrobkov o 522,4 mil. EUR, ako aj rastlinných výrobkov o 243,9 mil. EUR, výrobkov potravinárskeho priemyslu o 102,8 mil. EUR a živočíšnych a rastlinných tukov o 89,7 mil. EUR.

V rámci najvýznamnejších obchodných partnerov sa zvýšil vývoz do Nemecka o 6,5 %, Spojeného kráľovstva o 14 %, Holandska o 9,2 % a USA o 8,1 %. Znížil sa vývoz do Českej republiky o 4,9 %, Maďarska o 3,3 %, Ruskej federácie o 18,5 % a Číny o 13,9 %.

Tabuľka 93 Najväčší exportéri Bratislavského kraja vo vývoze tovarov a služieb

Ukazovateľ		Export (tis. EUR)		Zmena (%)		Export / tržby (%)		Export zamestnanca (tis. EUR)		Ostatné náklady/c elk. tržby (%)	
Rok		2014	2013	2014/13	2012/11	2014	2013	2014	2013	2014	2013
1	Volkswagen Bratislava, a.s. Bratislava	6 140 219	6 513 866	-5,7	-0,9	99,5	99,8	620	693	5,3	4,7
2	Slovnaft, a.s., Bratislava	2 508 628	3 189 620	-21,4	16,3	63,9	68,2	1 046	1 318	2,2	1,9
3	Slovenské elektrárne, a.s. Bratislava	1 092 917	1 448 323	-24,5	-21,3	46,7	52,0	257	315	5,4	5,0
4	Slovenský plynárenský priemysel, a.s. Bratislava	435 649	387 673	12,4	25x	28,2	20,8	552	412	2,0	1,9
5	IKEA Components. s.r.o., Malacky	338 796	274 699	23,3	-0,8	92,5	92,0	809	623	2,8	2,7
6	Eset s.r.o. Bratislava	319 852	292 875	9,2	12,2	97,8	97,6	694	680	7,3	7,4
7	Universal Media Corporation Slovakia, s.r.o. Bratislava	227 017	197 335	15,0	-14,0	95,0	98,5	625	364	3,1	4,5
8	IBM International Service Centre, s.r.o., Bratislava	178 574	164 140	8,8	15,0	95,8	95,8	43	43	60,8	57,6

Zdroj: Ročenka TREND TOP 2014

Pozn.: Údaj "n" predstavuje nedostupný údaj

Priame zahraničné investície

Celkový stav priamych zahraničných investícií v Slovenskej republike dosiahol za rok 2012 úroveň 41,78 mld. EUR. Z toho prílev investícií do Bratislavského kraja predstavoval 28,95 mld. EUR, t.j.

podiel až 69,3 %. Stav investícií v krajine je tak výrazne determinovaný stavom týchto investícií v Bratislavskom kraji.

Tabuľka 10 Stav priamych zahraničných investícií v SR (v mld. €)

Územie/Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Slovenská republika	29,1	36,2	36,5	37,7	40,17	41,78
Bratislavský kraj	20	23,9	24,2	25,2	27,32	28,95

Zdroj: NBS

Pozn.: Finančné hodnoty za roky 2007 – 2008 boli prerátané zo Slovenských korún (SKK) na menu Euro (EUR) kurzom 1 EUR = 30,1260 SKK.

Stav priamych zahraničných investícií v krajine teda zo strednodobého časového hľadiska rokov 2007 – 2012 vykazuje kontinuálne stúpajúci rast.

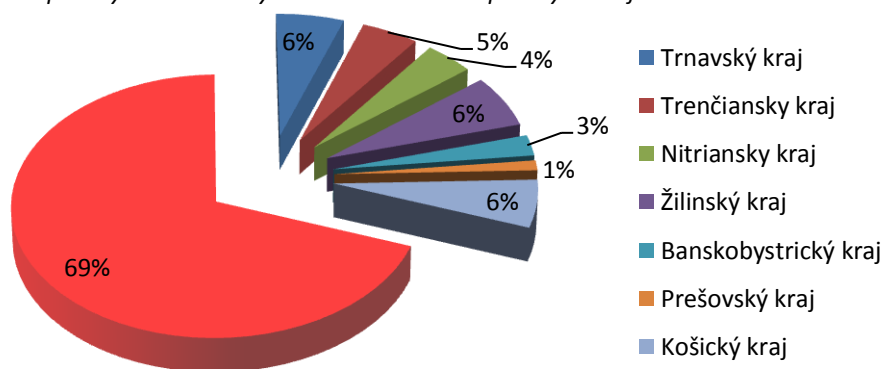
Tabuľka 11 Stav PZI v samosprávnych krajoch SR v tisícoch €

Územie/Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Trnavský kraj	3 302 559	3 251 024	3 439 328	3 109 697	2 277 266	2 364 321
Trenčiansky kraj	1 562 993	1 628 475	1 734 913	1 803 931	2 082 082	1 989 908
Nitriansky kraj	1 299 717	1 399 116	1 467 286	1 552 909	1 627 601	1 724 309
Žilinský kraj	2 221 821	2 195 419	2 078 715	2 283 701	2 701 659	2 687 683
Banskobystrický kraj	843 552	876 524	891 499	816 171	1 105 908	1 074 666
Prešovský kraj	249 094	363 904	425 039	415 900	474 080	517 195
Košický kraj	2 951 992	2 632 893	2 262 255	2 500 399	2 585 688	2 475 938
Bratislavský kraj	19 979 994	23 879 092	24 169 988	25 182 385	27 319 164	28 945 791
SR spolu	32 411 722	36 226 447	36 469 023	37 665 094	40 173 448	41 779 811

Zdroj: NBS

Pozn.: Finančné hodnoty za roky 2007– 2008 boli prerátané zo Slovenských korún (SKK) na menu Euro (EUR) kurzom 1 EUR = 30,1260 SKK; Hodnoty v tis. EUR

Graf 11 Podiel priamych zahraničných investícií v samosprávnych krajoch SR v roku 2012

Zdroj: NBS

Pri alokácii zahraničných investícií sú tradične najvyhľadávanejšími okresmi v SR okresy na území hlavného mesta. Zostupne Bratislava II, I, III, V a IV. Absolútne vyjadrenie prináša nasledujúce tabuľkové vyjadrenie.

Tabuľka 12 Stav priamych zahraničných investícií v okresoch Bratislavského kraja v roku 2012 (v mil. €)

Územie	Ostatný kapitál	Celkom
Bratislava I	2 130, 072	9 227, 914
Bratislava II	1 157, 521	12 017, 745
Bratislava III	698, 036	2 911, 555
Bratislava IV	27, 361	1 720, 282
Bratislava V	969, 808	1 862, 783
okres Malacky	236, 427	526, 319
okres Pezinok	38, 221	72, 903
okres Senec	315, 204	556, 289
Bratislavský kraj	5 572 650	28 945 791

Zdroj: NBS

Šedá ekonomika

Slovenskej republike unikne každoročne približne 63 miliónov EUR. Podľa štúdie asociácie Visa Europe a spoločnosti A.T. Kearney predstavujú finančné toky šedej ekonomiky práve takýto hotovostný objem. Ak by sme navyše konfrontovali takýto objem s hrubým domácim produktom krajiny, šedá ekonomika predstavuje podiel až 16,8 percent.

Jej prejavy sú však pomerne komplikovane sledovateľné, na regionálnej úrovni obzvlášť. Podľa uvedenej štúdie sa jej prejavy najčastejšie spájajú najmä s existenciou niekoľkých pracovných pomerov súčasne, prácou bez platnej pracovnej zmluvy alebo vyplácaním v hotovosti bez vystaveného dokladu. Medzi oblasti, v ktorých sa ročne týmto spôsobom vytráti najviac peňazí zaradila štúdia služby, predaj, hotelierstvo, reštauračné zariadenia, ale aj komunikáciu a dopravu. Z konkrétnych pracovných činností je to súkromné doučovanie, stráženie detí, maľovanie izieb, zdravotnícke služby a v poslednej dobe aj tvorba webových stránok.

Dôvod je podľa štúdie ten, že v týchto odvetviach sa často platí hotovosťou, v malých sumách a priamo na ruku. Presun peňazí tak nie je možné zaznamenať a ani skontrolovať, či z týchto príjmov niekto odvieďol dane.

Objem šedej ekonomiky k hrubému domácejmu produktu v jednotlivých štátoch Európy sa podľa štúdie šedej ekonomiky v Európe „The Shadow Economy in Europe“ v roku 2013 pohyboval v rozmedzí od približne 7 % HDP vo Švajčiarsku, 8 % HDP v Rakúsku až po hodnoty okolo 30 % v Bulharsku, Rumunsku, Chorvátsku a Estónsku. V roku 2013 dosiahol objem šedej ekonomiky 10 ročné minimum a priemer v rámci Európy mal hodnotu 18,5 % HDP. Objem šedej ekonomiky na Slovensku bol v roku 2013 podľa uvedenej štúdie na úrovni 15 %.

Možnosti eliminovanie takýchto hotovostných tokov je podľa uvedenej štúdie kontinuálne zavádzanie elektronických platieb, ktoré sú na patričnej úrovni efektívnejšie odsledovateľné. Formalizovaným nástrojom je aj prísnejšia kontrola dodržiavania zákona a daňových povinností. Pomôcť síce môžu aj odstrašujúce pokuty, avšak netreba vždy postupovať nátlakovo. Alternatívu k sankciám predstavujú neformalizované nástroje pozitívnej motivácie. Teritoriálne subjekty môžu zlepšiť efektívnosť peňažných tokov napríklad elektronizáciou výberu daní, zjednotením systému poplatkov alebo fiškálnymi nástrojmi územného manažmentu. Mestu Bratislava sa aj na margo toho darí využívať Bratislavskú kartu pre selekciu v rámci pozitívnej diskriminácie, ďalej diferencovať výber parkovného, či zintenzívňovať elektronické metódy platieb.

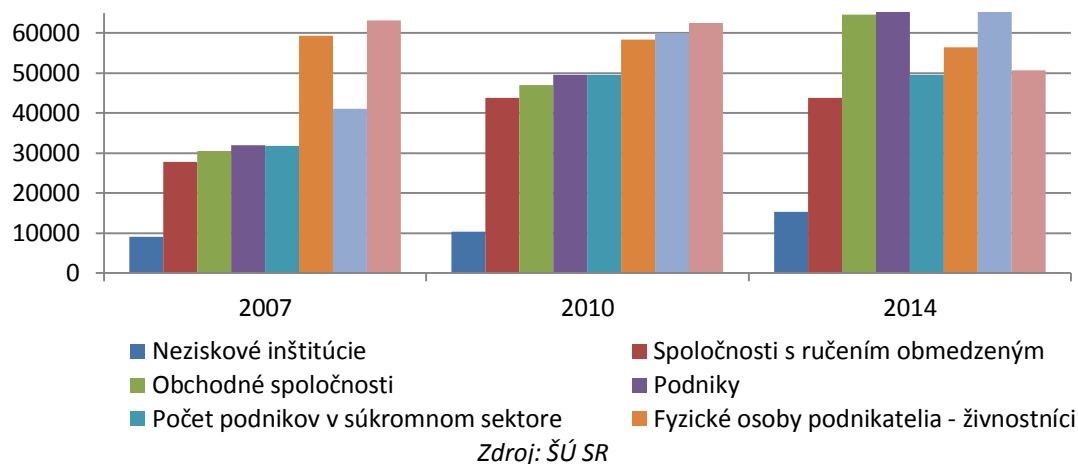
Organizačná štruktúra

V rámci takto diferencovanej organizačnej štruktúry hospodárstva Bratislavského kraja evidujeme na základe sídiel ekonomických subjektov za rok 2014 celkovo 136 631 právnych subjektov. Na území kraja pôsobilo 56 478 fyzických osôb evidovaných ako podnikatelia a 80 153 právnických osôb.

Časový vývoj právnych subjektov sídliaich na území kraja predstavuje celkový nárast od roku 2005 z pôvodných 33 411 subjektov na 80 153 subjektov v roku 2014. V sledovanom období desiatich rokov

tak počet subjektov v registri vzrástol o takmer 140%. Na výrazne progresívnom trende sa podieľajú najmä spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorých počet sa v tomto ponímaní prakticky zdvojnásobil. Ich nárast je vo veľkej miere spôsobený právnym prostredím pri ich zakladaní a v porovnaní so živnostenským podnikaním aj výškou základného imania takýchto spoločností. V rámci organizačnej štruktúry BSK je tento rast spôsobený obdobne aj prílevom zahraničných investícií do územia kraja, o čom svedčí aj viac ako 100% nárast organizačných zložiek zahraničných osôb a rovnako aj počet podnikov v zahraničnom (obdobne i v súkromnom) vlastníctve.

Graf 2 Vývoj vybraných subjektov z organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom kraji

Vývojové trendy organizačnej štruktúry hospodárstva reflektujú aj globálne transformačné tendencie v kraji. Zatiaľ čo progresívny vývojový trend právnych subjektov zodpovedá vzniku malých a stredných podnikov najmä v sektore služieb, tak pokles samostatne hospodáriacich roľníkov indikuje ústup poľnohospodárskych činností rovnako v prospech terciárneho sektora.

Počet fyzických osôb evidovaných ako živnostníci sa v sledovanom období 2005 až 2014 menil v dvoch etapách. Do roku 2009 môžeme sledovať postupný rast počtu živnostníkov, pričom až do roku 2010 sa držal ich celkový počet nad celkovým počtom právnických osôb, a práve od roku 2010 dochádza k poklesu počtu živnostníkov, a rok 2010 je tak prvým rokom, kedy počet právnických osôb prevýšil počet živnostníkov.

Vzhľadom ku kumulatívnym údajom bude v nasledujúcich rokoch zaujímavé sledovať, či je tento fenomén náhodným javom, alebo synergickou zmenou k novej kvalite usporiadania organizačnej štruktúry hospodárstva v celom Bratislavskom samosprávnom kraji. Navyše sa črtá i otázka či počet právnických osôb prevýši aj počet fyzických osôb evidovaných ako podnikatelia.

Vývoj organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom samosprávnom kraji vid' tabuľková príloha analytickej časti č.9.

Podnikateľské štatistiky v Bratislavskom kraji

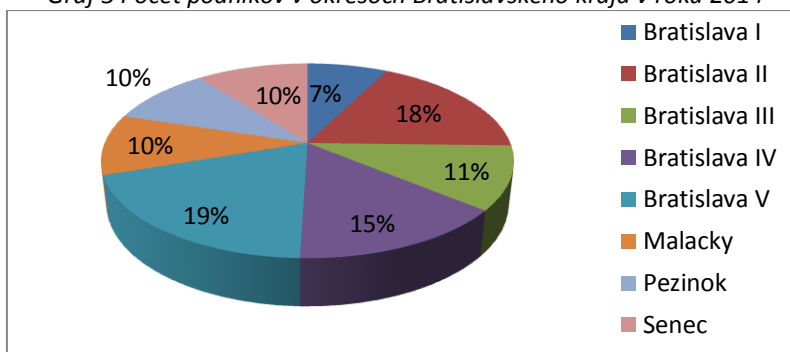
Podniky podľa ekonomických činností

V roku 2014 pôsobilo podľa evidencie regionálne databázy Štatistického úradu SR v Slovenskej republike celkovo 196 355 podnikov. Z toho v Bratislavskom samosprávnom kraji sídlilo 67 836 podnikov, čo predstavuje podiel viac ako 34 %.

Z hľadiska počtu podnikov pôsobiach v jednotlivých okresoch SR zastávajú okresy mesta Bratislava pozície na prvých šiestich miestach. zostupne Bratislava II, I, III, V a IV. Medzi ne sa na piatom mieste zaradil okres Žilina. Viac ako desať tisíc podnikov, resp. absolútne najviac podnikov sídli v okrese Bratislava II, kde sídli 18 369 podnikov a rovnako aj v okrese Bratislava I s počtom 15 749 podnikov.

Okresy BSK situované mimo územia hl. mesta vykazujú v celonárodnom meradle rovnako nadpriemerné hodnoty pôsobiacich podnikov.

Graf 3 Počet podnikov v okresoch Bratislavského kraja v roku 2014

Zdroj: AUREX spol. s r.o. na základe údajov ŠÚ SR

Tabuľka 13 Podniky podľa ekonomických činností v okresoch Bratislavského kraja

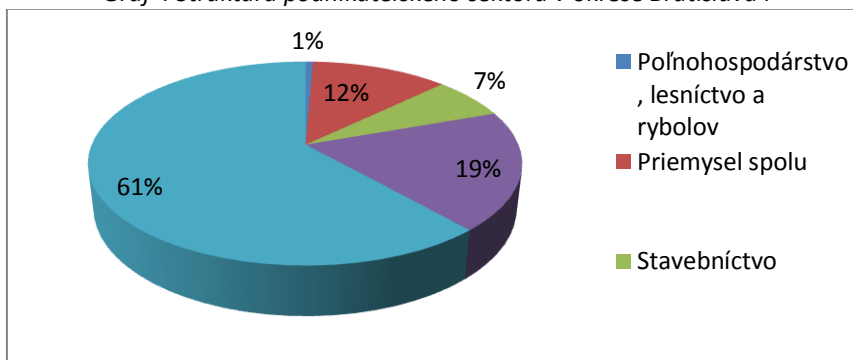
Ekonomická činnosť/Územie	BA I	BA II	BA III	BA IV	BA V	MA	PK	SC	Bratislavský kraj
Poľnohosp; lesníctvo a rybolov	71	66	41	23	43	74	43	63	424
Priemysel spolu	524	808	562	295	371	262	268	249	3 339
Ťažba a dobývanie	5	14	2	9	2	3	0	3	38
Priemyselná výroba	416	699	484	256	336	237	254	249	2 907
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	71	45	37	6	12	2	2	5	180
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	32	50	39	24	21	20	12	16	214
Stavebníctvo	592	1 111	593	351	466	213	211	298	3 835
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	3 228	4 036	2 581	1 282	1 824	584	667	692	14 894
Doprava a skladovanie	285	551	273	155	325	208	141	182	2 120
Ubytovacie a stravovacie služby	454	544	306	168	310	86	87	121	2 103
Informácie a komunikácia	1 044	1 239	655	559	770	107	154	185	4 713
Finančné a poisťovacie činnosti	196	150	67	31	63	9	8	8	532
Činnosti v oblasti nehnuteľností	1 786	1 538	828	476	575	137	131	186	5 657
Odborné, vedecké a technické činnosti	4 700	34 691	2 346	1 585	2 349	365	502	636	17 174
Administrat. a podporné služby	2 200	2 725	1 406	798	1 332	266	302	405	9 434
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1	2	0	0	2	0	0	0	5
Vzdelávanie	179	250	130	106	135	10	27	40	877
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	172	234	132	157	161	42	68	71	1037
Umenie, zábava a rekreácia	185	226	151	101	141	25	35	39	903
Ostatné činnosti	132	198	135	101	120	33	24	46	789
Spolu	15 749	18 369	10 206	6 188	8 987	2 421	2 695	3 221	67 836

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2 k 31.12. 2014

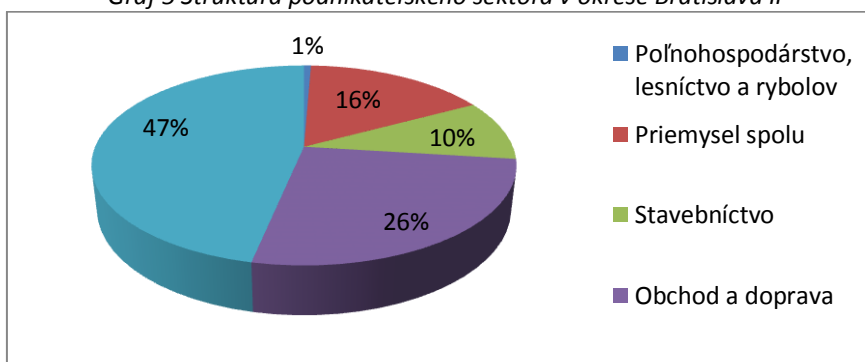
V nasledujúcom texte sú uvedené súhrnné výstupy analýzy podnikateľského prostredia spracovanej Podnikateľskou alianciou Slovenska (PAS) v delení podľa jednotlivých okresov BSK z roku 2014.

Graf 4 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Bratislava I

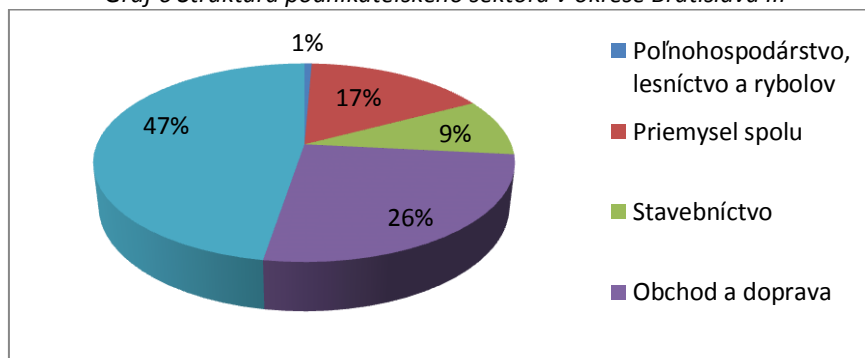
Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Graf 5 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Bratislava II

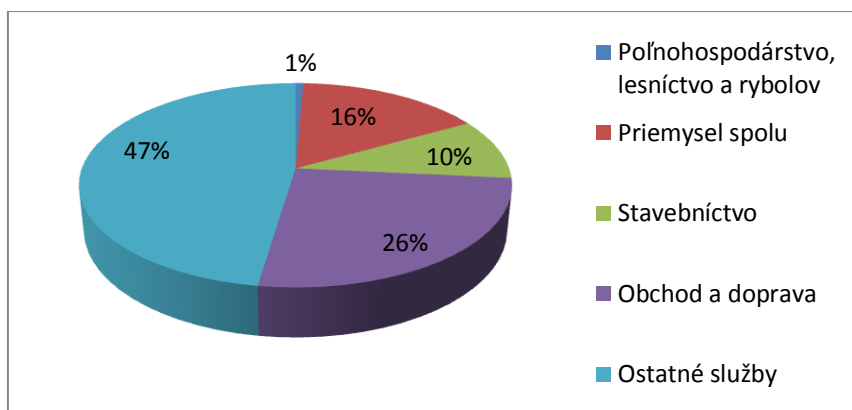
Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Graf 6 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Bratislava III

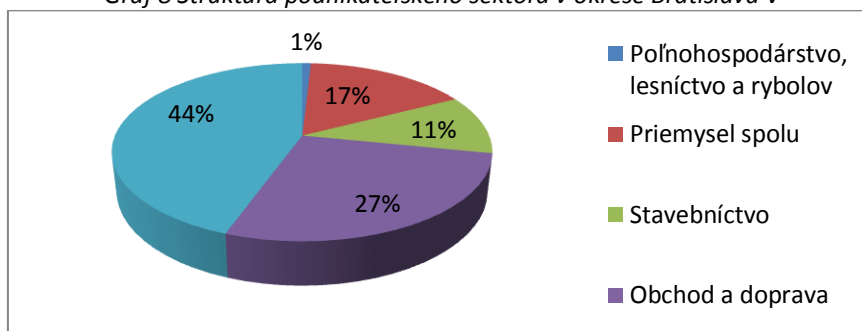

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Graf 7 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Bratislava IV

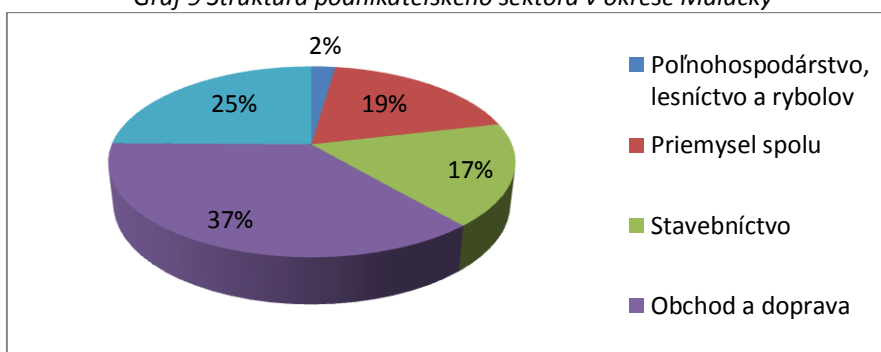

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT
Graf 8 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Bratislava V

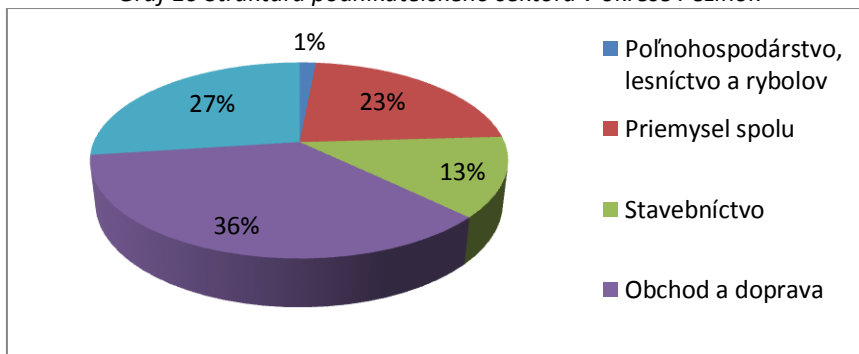
Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Graf 9 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Malacky

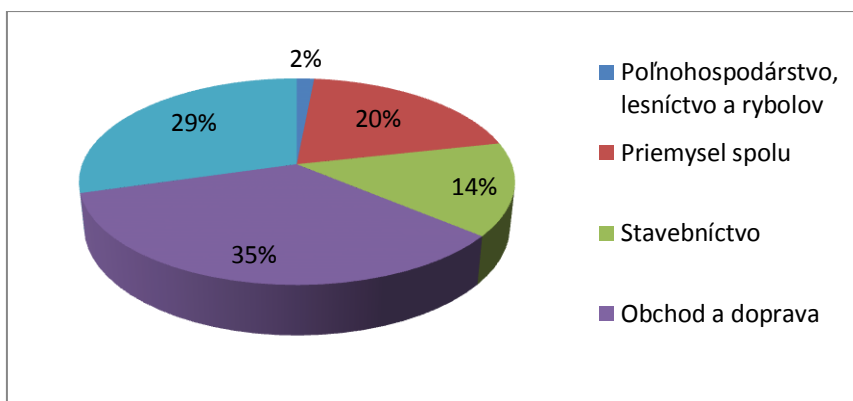
Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Graf 10 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Pezinok

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Graf 11 Štruktúra podnikateľského sektora v okrese Bratislava IV

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Podniky podľa počtu zamestnancov

Vychádzajúc z predchádzajúcej kapitoly, v Bratislavskom samosprávnom kraji sídlilo v roku 2014 celkovo 67 836 podnikov. Pri bližšej špecifikácii podnikov na základe prerozdelenia do kategórií počtu zamestnancov klasifikácie Sk NACE Rev. 2 dosahujú Bratislavské okresy II, I a III v rámci pôsobenia veľkých podnikov s 250 a viac zamestnancami tri absolútne najvýznamnejšie okresy v SR. Obdobnú dominanciu týchto okresov sledujeme aj v rámci ostatných veľkostných kategórií počtu zamestnancov sledovaných podnikov.

Tabuľka 14 Podniky v okresoch Bratislavského kraja podľa kategórií počtu zamestnancov

Okres	nezistené			0 - 19			20 - 49			50 - 249			250 a viac		
	2005	2010	2014	2005	2010	2014	2005	2010	2014	2005	2010	2014	2005	2010	2014
Bratislava I	506	2 806	4 339	5614	8 919	10 972	179	193	251	128	117	147	38	36	40
Bratislava II	475	2 966	4 991	5811	10 078	12689	270	309	363	194	231	249	52	68	77
Bratislava III	250	1 569	2 523	3508	5 558	7 304	145	155	208	120	123	141	34	36	30
Bratislava IV	174	888	1 393	2321	3 703	4 663	59	61	72	49	42	49	8	7	11
Bratislava V	179	1 111	2 318	2440	4 645	6 445	84	97	12	63	75	81	6	17	21
Malacky	60	265	461	745	1 405	1 874	38	38	48	33	27	23	9	9	15
Pezinok	57	337	515	834	1 568	2 105	30	39	39	36	26	33	3	3	3
Senec	52	403	717	826	1 589	2 407	46	42	50	27	35	40	2	4	7

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2 k 31.12. 2014

Podniky podľa druhov vlastníctva

V Bratislave ako hlavnom meste sídli množstvo štátnych podnikov, ktoré na Slovensku predstavujú typ právnickej osoby,

Tabuľka 15 Podniky podľa vybraných druhov vlastníctva v roku 2014

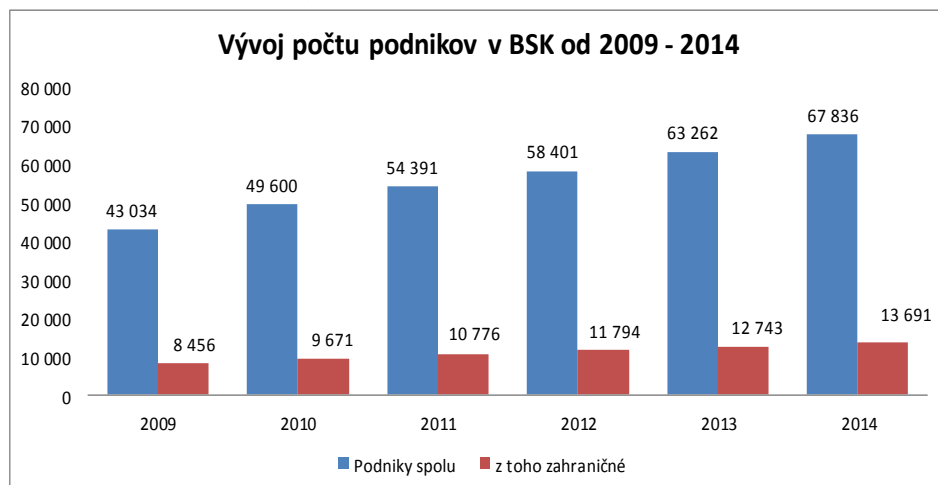
Územie	Podniky spolu	Súkromný sektor	Z toho zahraničné	Z toho medzinárodné
Okres Bratislava I	15 749	15 727	4 589	908
Okres Bratislava II	18 369	18 332	3 755	821
Okres Bratislava III	10 206	10 189	2 252	504
Okres Bratislava IV	6 188	6 181	560	225
Okres Bratislava V	8 987	8 981	1 597	436
Okres Malacky	2 421	2 415	289	75

Okres Pezinok	2 695	2 685	247	89
Okres Senec	3 221	3 217	402	104
Bratislavský kraj spolu	67 836	67 727	13 691	3 162

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza regionálnej štatistiky REGDAT

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2 k 31.12. 2014

Graf 12 Vývoj počtu podnikov v Bratislavskom kraji v období 2009 - 2014

Zdroj: AUREX spol. s r.o. na základe údajov ŠÚ SR

Zatiaľ čo v roku 2011 pôsobilo v Bratislavskom kraji celkovo 54 391 podnikov, ich počet v roku 2014 predstavoval už 67 836. Zastúpenie zahraničných podnikov vzrástlo z 5 261 podnikov na 10 776 a zastúpenie medzinárodných podnikov 2 328 na 2 974. Vplyvom postupnej internacionalizácie hospodárskych trhov či globalizáciou otvorenej Európy sa bude pravdepodobne podiel zahraničných subjektov v organizačnej štruktúre hospodárstva kraja v nasledujúcich rokoch i naďalej zvyšovať.

Živnostníci v Bratislavskom kraji

V roku 2014 pôsobilo podľa evidencie Štatistického úradu SR (databáza RegDat) v Slovenskej republike celkovo 337 182 živnostníkov, z toho v Bratislavskom samosprávnom kraji 50 690, čo predstavuje podiel približne 15 %.

Najviac živnostníkov v kraji evidujeme rovnako ako pri evidencií podnikov v BSK pri činnostiach „Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov“ s počtom 18 185 živnostníkov a obdobne aj v „Odborných, vedeckých a technických činnostiach“ s 8 644 živnostníkmi. Zatiaľ čo pri prerozdelení na okresy BSK sídli najviac podnikov v okrese Bratislava II, tak najviac živnostníkov pôsobí v okrese Bratislava V s najobývanejšou mestskou časťou hl. mesta – Petržalkou.

Tabuľka 16 Prehľad počtu živnostníkov na území okresov Bratislavského kraja podľa jednotlivých odvetví

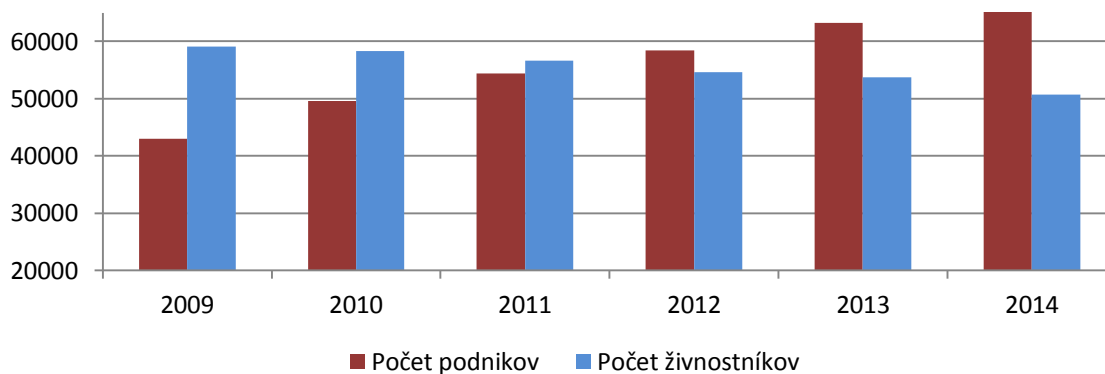
Okres	BA I	BA II	BA III	BA IV	BA V	MA	PE	SC
Spolu	3814	9062	5350	7363	9782	5097	4896	5326
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	23	53	34	50	86	148	92	94
Priemysel spolu	212	681	426	606	813	620	694	618
Ťažba a dobývanie	0	1	0	0	2	0	0	3
Priemyselná výroba	210	682	422	600	793	608	680	590
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	0	0	0	1	0	0	0	0
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby	2	18	4	5	18	12	14	22

odstraňovania odpadov								
Stavebníctvo	234	819	479	724	1060	1128	806	893
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1126	2957	1794	2159	3002	1388	1458	1709
Doprava a skladovanie	77	349	188	258	444	200	180	200
Ubytovacie a stravovacie služby	130	16	186	235	343	213	230	229
Informácie a komunikácia	335	667	443	621	691	147	174	273
Finančné a poisťovacie činnosti	41	117	47	84	104	55	50	48
Činnosti v oblasti nehnuteľností	115	141	94	91	108	30	35	42
Odborné, vedecké a technické činnosti	961	1564	906	1369	1601	584	509	556
Administratívne a podporné služby	224	578	317	473	633	204	254	280
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzdelávanie	123	205	135	194	227	48	62	80
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	24	39	19	31	36	33	25	17
Umenie, zábava a rekreácia	61	98	63	68	99	22	56	32
Ostatné činnosti	128	478	219	400	535	277	271	255

Zdroj: Databáza RegDat, 2014

V štatistickom období od roku 2006 do roku 2014 vzrástol počet podnikov z 28 866 na 67 836. Vývojový trend je tak značne progresívny. Na druhej strane regresívny trend vývoja evidujeme pri vývoji počtu živnostníkov. Ich počet v kraji klesol od roku 2006 do 2011 len o 4,5 %, avšak od roku 2011 do roku 2014 klesol o ďalších viac ako 7 %. Vzhľadom na porovnanie ich právneho prostredia, najmä na výšku ručenia, či procesu založenia takého podnikania, je možné predpokladať, že počet podnikov bude rásť i naďalej.

Graf 23 Vývoj počtu podnikov v porovnaní s vývojom počtu živnostníkov v Bratislavskom kraji

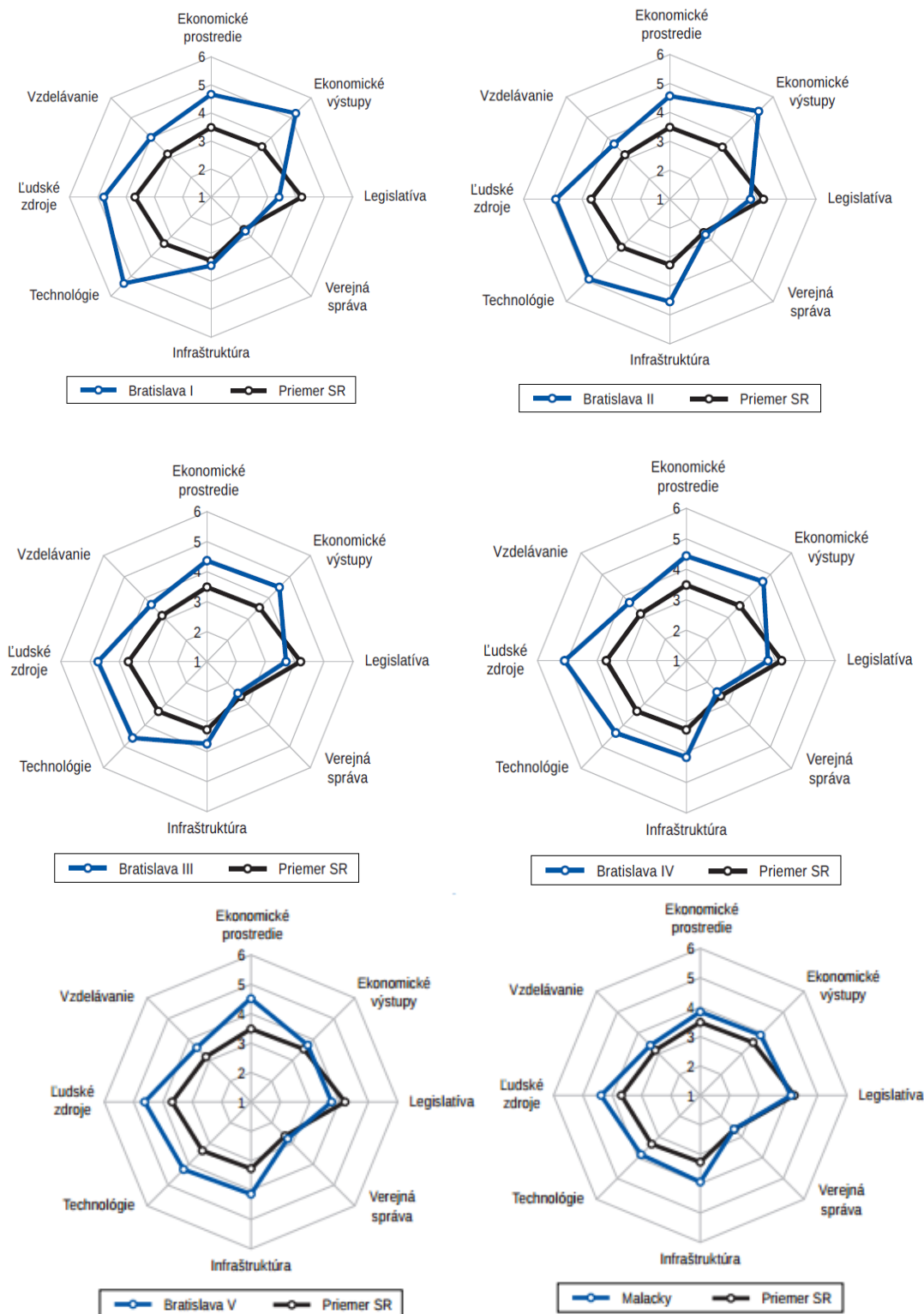

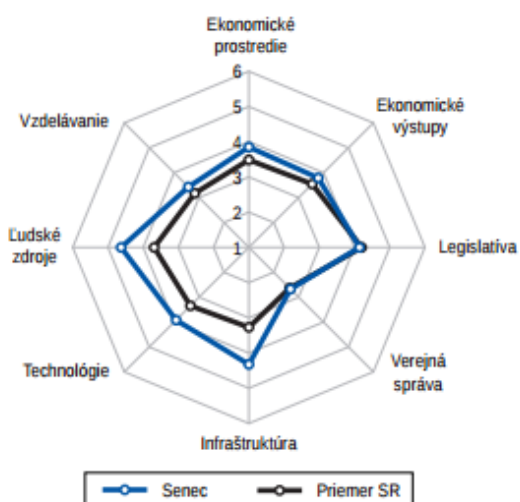
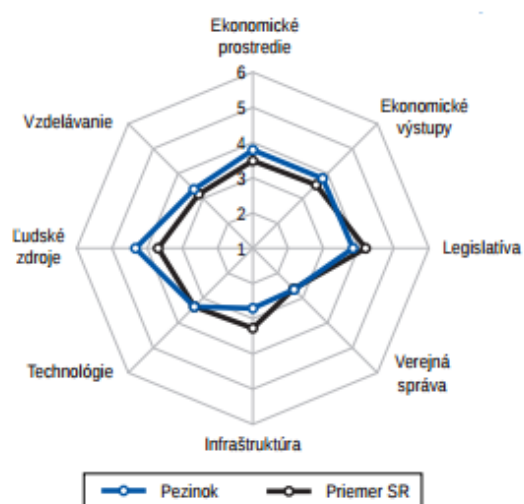
Zdroj: ŠÚ SR

A.2.2 Indexy regionálneho podnikateľského prostredia v BSK

V nasledujúcom texte sú uvedené súhrnné výstupy analýzy podnikateľského prostredia spracovanej Podnikateľskou alianciou Slovenska (PAS) v delení podľa jednotlivých okresov BSK z roku 2011.

Obrázok 6 Index regionálneho podnikateľského prostredia v okresoch Bratislavského kraja

Zdroj: Konkurencieschopné regióny 21, PAS

A.2.3 Primárny sektor

Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov ako súbor ekonomických činností primárneho sektora zamestnávali v roku 2014 celkovo v Bratislavskom kraji 1817 zamestnancov, čo predstavuje podiel pracujúcich len zhruba 0,5 % z pomedzi všetkých pracujúcich v kraji. Podľa Štatistického úradu SR má počet zamestnancov v tomto sektore v Bratislavskom kraji klesajúci charakter (2366 zamestnancov v roku 2009, 1817 zamestnancov v roku 2014).

Poľnohospodárska pôda

Vývoj výmery poľnohospodárskej a ornej pôdy v Slovenskej republike má dlhodobu mierne klesajúci trend, priemerný ročný úbytok poľnohospodárskej pôdy činí približne 4000 ha (zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2014). Dôvodom úbytku poľnohospodárskej pôdy je jej záber na nepoľnohospodárske využitie, ale aj zalesňovanie.

Štatisticky na Slovensku pripadá 0,45 ha poľnohospodárskej pôdy a 0,27 ha ornej pôdy na 1 obyvateľa. Stupeň zornenia Slovenskej republiky medzioročne mierne stúpa (58,6 % v roku 2009, 58,8 % v roku 2013).

Dôležitým kvantitatívnym parametrom hodnotenia zdrojov poľnohospodárskych pôd i potreby ich zachovania pre ďalšie generácie je výmera poľnohospodárskej pôdy na jedného obyvateľa. Všeobecne platí, že čím je táto hodnota vyššia, tým stabilnejší je región, najmä z hľadiska zabezpečenia potravinovej dostatočnosti. Výmera ornej a poľnohospodárskej pôdy pripadajúca na 1 obyvateľa je v Bratislavskom kraji výrazne pod priemerom Slovenskej republiky. Hodnota ukazovateľa v okrese Bratislava I vykazuje nulové hodnoty aj pri ornej aj pri poľnohospodárskej pôde. Poľnohospodárstvo je úzko späté s materiálnym, sociálnym a kultúrnym rozvojom vidieka. Preto by sa mal ďalší rozvoj vidieka opierať o zachovanie životaschopnosti vidieckeho osídlenia prostredníctvom rozvoja zamestnanosti a infraštruktúry s ohľadom na mimoprodukčnú funkciu poľnohospodárstva.

Tabuľka 17 Druhy pozemkov a ich percentuálne zastúpenie v Bratislavskom kraji – stav k 1.1.2014

Druh pozemku	Výmera (ha)	Percentuálne zastúpenie	
		z poľnohospodárskej	z celkovej výmery
Orná pôda	72 449	79,32	35,39
Chmeľnica	0	0,00	0,00
Vinica	4464	4,89	2,27
Záhrada	4577	4,98	2,33
Ovocný sad	772	0,86	0,38
Trvalý trávny porast	9073	9,95	4,52
Poľnohospodárska pôda spolu	91 336	100,00	44,89
Lesná pôda	75 129	-	36,69
Vodná plocha	5804	-	2,14
Zastavaná plocha	16 539	-	8,16
Ostatná plocha	16454	-	8,12
Spolu	205 262	-	100,00

Zdroj: Katastrálny portál, 2014

Poľnohospodárske pôdy v Bratislavskom kraji zaberajú 3,8 % a orné pôdy 5,1 % z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy v Slovenskej republike. Podiel poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery Bratislavského kraja má klesajúci trend (45,2 % v roku 2009, 44,3 % v roku 2014). Z poľnohospodárskej pôdy má prevládajúce zastúpenie orná pôda (79,2 %), ostatné druhy poľnohospodárskej pôdy (chmeľnica, vinica, záhrada, ovocný sad a trvalý trávny porast) zaberajú približne 20 %. Okresy Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV a Bratislava V sú

urbanisticky intenzívne využívané a výmeru plochy s poľnohospodárskou pôdou majú malú. Najväčšie výmery poľnohospodárskej pôdy nájdeme v okresoch Senec, Pezinok a Malacký. Bratislavský kraj sa zaraďuje medzi kraje (tretí v poradí) s najvyšším produkčným potenciálom pôd Slovenska. Z neho najproduktívnejšie sú Podunajská nížina a Záhorská nížina.

Tabuľka 18 Vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy v Bratislavskom kraji

Rok	Poľnohospodárska pôda (ha)	
	Orná pôda	Poľnohospodárska pôda spolu
1997	77 604	96 191
2002	76 038	95 898
2007	74 750	99 272
2010	73 178	92 532
2013	72 553	91 661
2014	72 449	91 336

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Vývoj výmery pôdy v Bratislavskom kraji, vo všetkých jeho okresoch, sa zhoduje s vývojom výmery pôdy v Slovenskej republike. Dochádza k úbytku pôdy.

Tabuľka 19 Základné charakteristiky poľnohospodárskej pôdy v Bratislavskom kraji

Rok	Orná pôda (ha) pripadajúca na 1 obyvateľa	Poľnohospodárska pôda (ha) pripadajúca na 1 obyvateľa	Stupeň zornenia (%)
2002	0,13	0,16	79,29
2007	0,12	0,16	79,30
2010	0,12	0,15	79,08
2013	0,11	0,15	79,30
2014	0,11	0,15	79,30

Zdroj: Vlastné výpočty AUREX spol. s r. o. podľa dát ŠU SR

Rastlinná výroba

V Bratislavskom kraji sa rastlinnou výrobou zaoberá veľké množstvo subjektov poľnohospodárskej prvovýroby napr.: PD Podunajské Biskupice, PD Vajnory, Družstvo podielnikov Devín - Záhorská Bystrica, Podielnícke družstvo Dunaj Rusovce, PD Budmerice, PD Šenkvice, PD Viničné – Slovenský Grob, PD Blatné, PD Chorvátsky Grob – Bernolákovo, Roľnícke družstvo podielnikov Most pri Bratislave, PD Úsvit – Dunajská Lužná, Jakos a.s., FirstFarms AGRAM s.r.o., Agropartner s.r.o., FirstFarms Mast Stupava a.s., a Vinohradnícka spoločnosť Modra. Okrem vyššie uvedených subjektov existuje v Bratislavskom kraji veľké množstvo menších poľnohospodárskych družstiev, obchodných spoločností a samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí hospodária na menších výmerách poľnohospodárskej pôdy a pestujú menšie množstvo poľnohospodárskych plodín. V Bratislavskom kraji je rastlinná výroba zameraná na pestovanie pšenice, jačmeňa, kukurice na zrno, olejní, cukrovej repy, zemiakov, zeleniny a krmovín na ornej pôde.

Tabuľka 204 Hektárová úroda v jednotlivých rokoch – Bratislavský kraj

Plodina	Hektárová úroda t/ha							
	1997	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zrniny spolu	4,26	5,25	4,32	4,1	5,1	3,20	4,49	5,57
Obilniny spolu	4,33	5,3	4,37	4,07	5,13	3,23	4,50	5,59
Olejníny spolu	1,96	2,58	2,26	2,03	2,5	1,70	2,47	3,11
Zemiaky spolu	26,95	29,66	30,12	25,27	32,12	28,91	31,02	32,19
Cukrová repa technická	34,13	56,4	55,39	53,11	66,09	47,36	63,94	60,37

Viacročné krmoviny na ornej pôdy	7,61	4,77	3,8	4,86	3,39	3,10	4,68	4,84
----------------------------------	------	------	-----	------	------	------	------	------

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úroda poľnohospodárskych plodín je ovplyvňovaná mnohými faktormi počas roka (napr. zrážky vo vegetačnom období, nadmorská výška, pH pôdy a mnoho ďalších). Ich vplyv je viditeľný na kolísavosti hektárových úrod v jednotlivých rokoch.

Agronomická hodnota poľnohospodárskych pôd je znižovaná nedostatkom vlhky. V rámci stabilizácie úrod poľnohospodárskych plodín sú čiastočne využívané zariadenia závlahového hospodárstva.

Súčasná hydrografická situácia Bratislavského kraja je výsledkom rozsiahlych melioračných úprav. Hydromelioračné zariadenia (závlahy a odvodnenia) sú vybudované na ploche cca 50 000 ha. Ich správcou je štátny podnik Hydromeliorácie, a.s.

Tabuľka 5 Závlahy vo vlastníctve štátu

Okres	Počet stavieb	Počet čerpacích staníc	Výmera závlah v ha
Bratislavský kraj	53	53	37 777

Zdroj: Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky, 2009

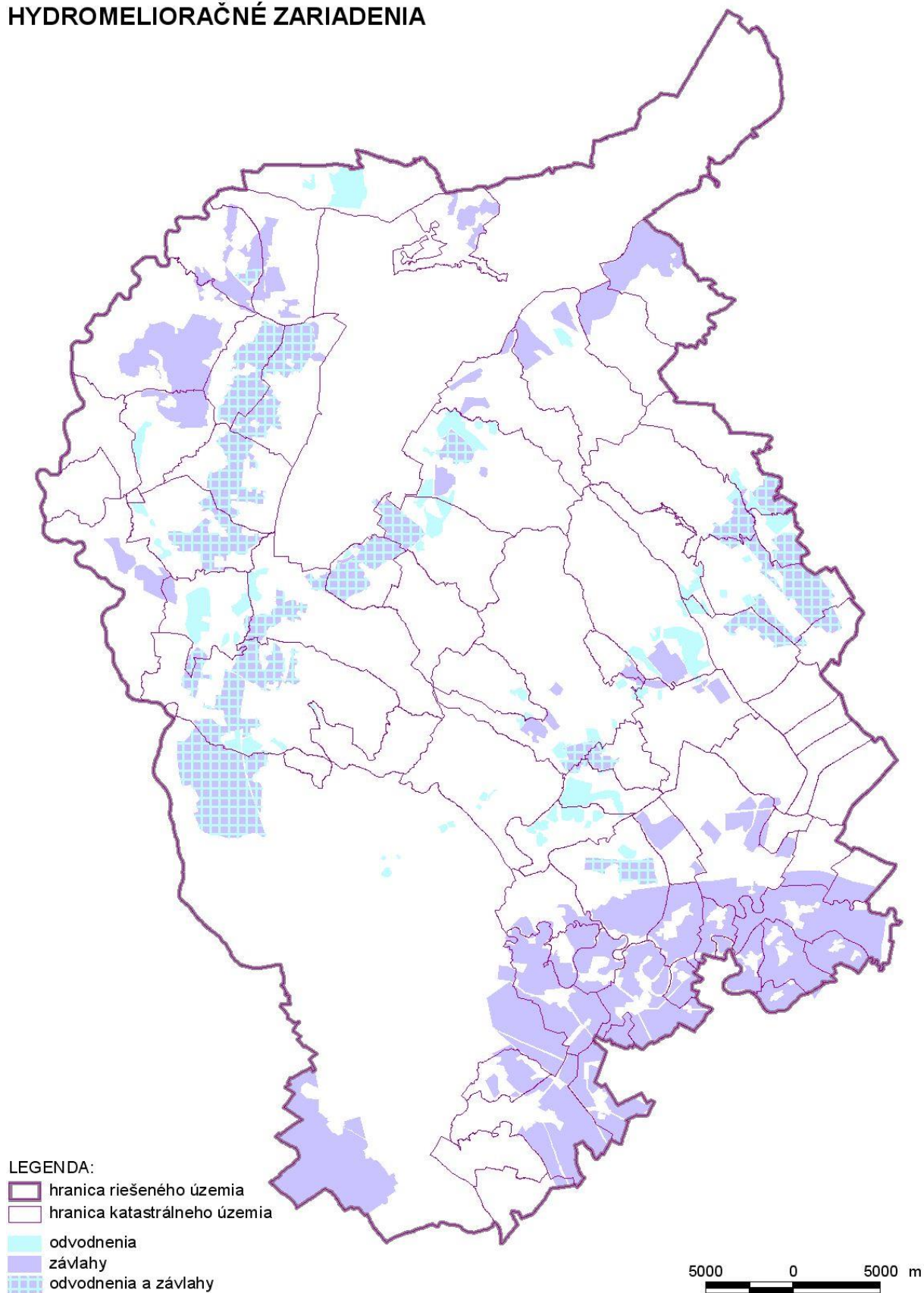
Tabuľka 22 Odvodnenia vo vlastníctve štátu podľa okresov

Okres	Počet odvodňovacích kanálov	Dĺžka v km	Výmera odvodnenia v ha
Bratislavský kraj	411	399,162	10 777

Zdroj: Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky, 2009

Obrázok 7 Hydromelioračné zariadenia v Bratislavskom kraji.

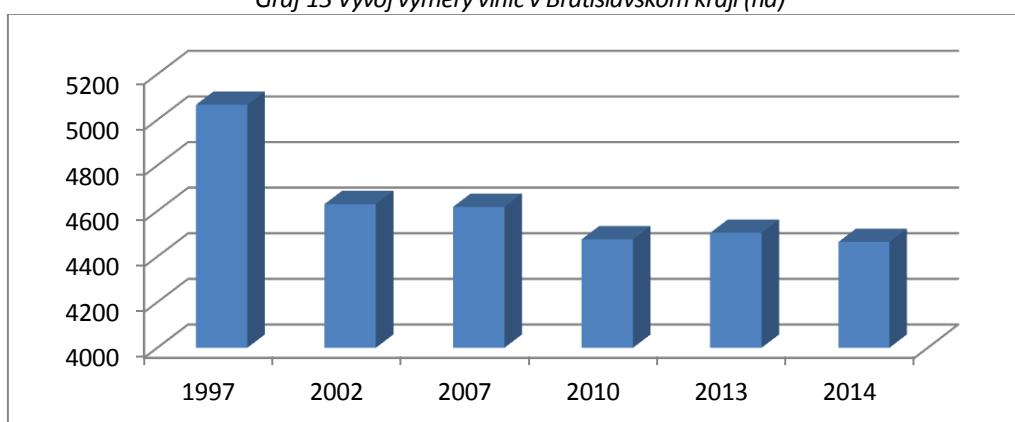
HYDROMELIORAČNÉ ZARIADENIA

Zdroj: ÚPN-R BSK, Krajinnoeekologický plán, AUREX spol. s r.o., 2010

Vinohradníctvo a vinárstvo*Tabuľka 23 Vývoj výmery viníc v Bratislavskom kraji*

Rok	Poľnohospodárska pôda – vinica (ha)
1997	5 065
2002	4 630
2007	4 618
2010	4 475
2013	4504
2014	4464

*Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky**Graf 13 Vývoj výmery viníc v Bratislavskom kraji (ha)**Zdroj: BSK na základe údajov z ŠÚ SR*

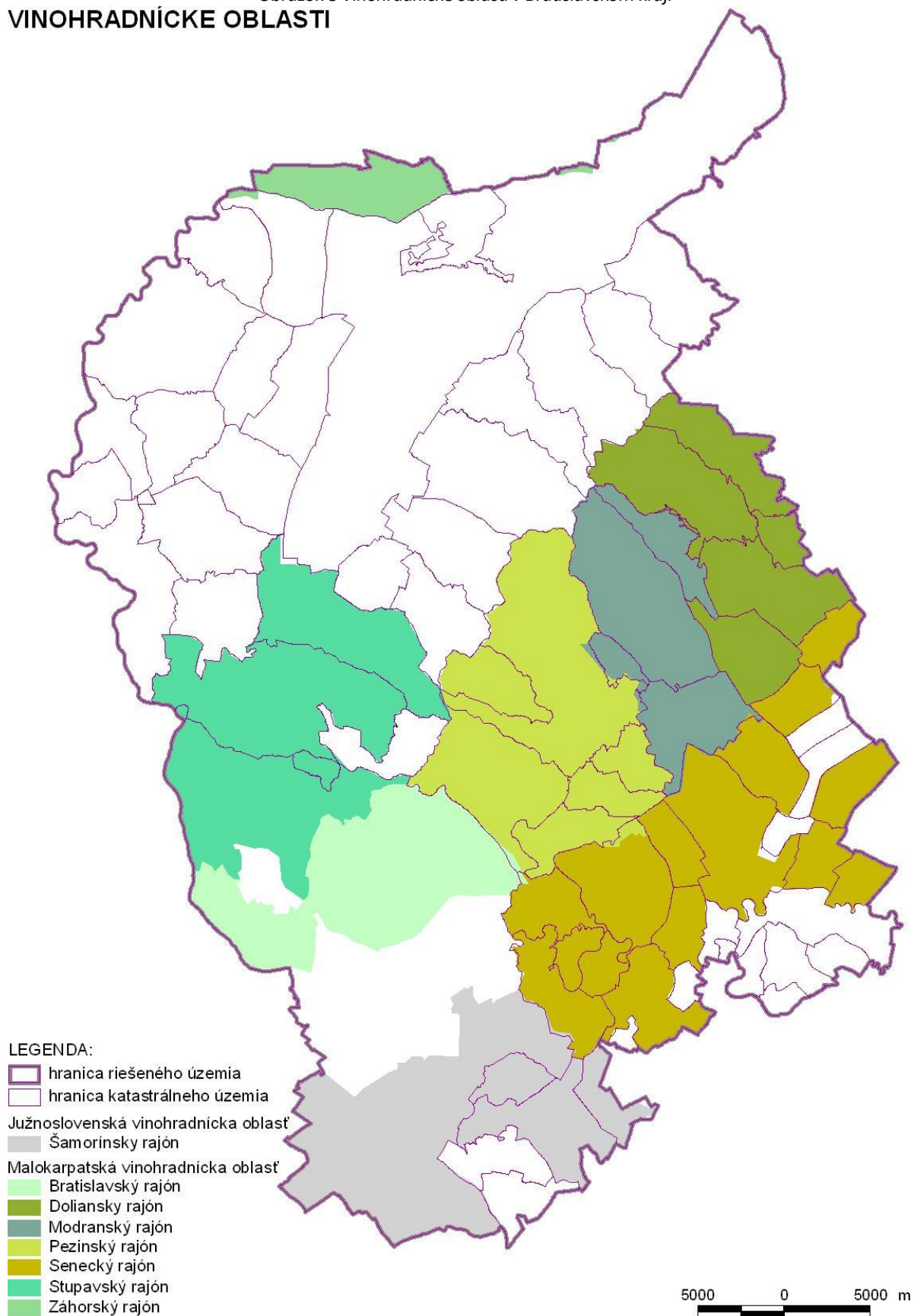
Tak ako v celej Slovenskej republike, tak aj v Bratislavskom kraji dochádza v posledných rokoch k úbytku výmery vinogradov.

Blízkosť svahov pohoria Malých Karpát a vhodné klimatické podnebie vytvárajú v Bratislavskom kraji ideálne podmienky na pestovanie viniča a vinohradnícku činnosť. Niektoré z podnikov poľnohospodárskej prvovýroby sa špecializujú len na túto činnosť (PD Vinohrady, PD Svätý Jur, PD Limbach, Vinohradnícka spoločnosť Modra, Hacaj s.r.o., In Vino a.s., Karpatská perla s.r.o. a pod.). Ďalšie podniky majú vinohradníctvo a vinárstvo ako pridruženú časť k ostatnej podnikateľskej činnosti.

Napriek nevýraznému podielu vinogradov v štruktúre pôdneho fondu zohráva Bratislavský kraj významnú úlohu v produkcii viniča v Slovenskej republike.

Obrázok 8 Vinohradnícke oblasti v Bratislavskom kraji

VINOHRADNÍCKE OBLASTI

Zdroj: ÚPN-R BSK, Krajinnoeekologický plán, AUREX spol. s r.o., 2010

Tabuľka 24 Vinohradnícke plochy zaregistrované vo vinohradníckom registri – Bratislavský kraj

Vinohradnícka oblasť	Vinohradnícky rajón	Okres	Vinohradnícka plocha v ha		
			spolu	obrábaná	neobrábaná
Južnoslovenská	Šamorínsky	Bratislava	15,53	15,41	0,13
		Senec	12,00	10,51	1,49
Malokarpatská	Bratislavský	Bratislava	529,20	468,95	60,25
	Stupavský	Bratislava	1,47	1,41	0,06
		Malacky	178,60	92,46	86,14
	Záhorský	Malacky	26,00	0,00	26,00
	Senecký	Pezinok	30,71	30,71	0,00
		Senec	218,14	201,12	17,03
	Pezinský	Pezinok	1 653,59	1 386,49	267,11
		Senec	0,31	0,31	0,00
	Dolianský	Pezinok	296,52	266,43	30,09
	Modranský	Pezinok	878,48	820,66	57,82
Bratislavský kraj			3 840,55	3 294,45	546,10

Zdroj: Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky, 2009

Podmienky pestovania viniča na registrovaných plochách nachádzajúcich sa vo vinohradníckych oblastiach, ako aj podmienky výroby vinárskych produktov a ich uvádzanie na trh v záujme zabezpečenia zdravotnej neškodnosti a kvality ustanovuje zákon č. 313/2009 Z.z. o vinohradníctve a vinárstve.

Vinohradník je povinný registrovať sa vo vinohradníckom registri, ktorý vedie Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky, ak užíva jednu vinohradnícku plochu alebo viac vinohradníckych plôch, ak ich celková výmera prevyšuje 1 000 m² alebo je menšia ako 1 000 m² a vinohradník uvádza hrozno na trh.

Živočíšna výroba

Chov hovädzieho dobytku zaznamenal celoslovensky výrazne regresívny trend od roku 1997. Z dôvodu vysokých vstupných nákladov a nízkej ceny mlieka naďalej pokračuje tendencia znižovania ich počtov, zhoršujú sa niektoré reprodukčné a úžitkové parametre zvierat. Tak ako v Slovenskej republike, tak aj v Bratislavskom kraji sa od roku 1997 po rok 2009 znížil počet chovu hovädzieho dobytku približne na polovicu. Od roku 2009 je však chov ustálený na hodnote približne 13 500 kusov. Z celkového počtu chovaných zvierat v Bratislavskom kraji sa najviac, okolo 8000 kusov chová v okrese Malacky.

V Bratislavskom kraji sa na chov hospodárskych zvierat orientuje veľké množstvo subjektov poľnohospodárskej prvovýroby.

Tabuľka 25 Počet hospodárskych zvierat vo vybraných rokoch – Bratislavský kraj

Hospodárske zvieratá	Kusy						
	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2013
Hovädzí dobytok	18 811	15 349	14 443	13 443	13 177	13 765	13 357
Ošipané	42 062	21 801	26 942	22 964	22 479	22 108	24 720
Kozy a capy	606	542	547	535	579	576	
Ovce a barany	920	495	364	438	457	644	841
Kone	402	655	678	514	462	382	
Hydina	610 326	539 489	604 586	760 769	963 147	796 556	920 119

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Chov ošípaných v Slovenskej republike zaznamenáva po roku 1997 výrazný pokles. Od roku 2007 chov sa udržiaval v pomerne rovnakom trende. Od roku 1997 do roku 2011 sa v Bratislavskom kraji znížil počet ošípaných na jednu tretinu. Od roku 2011 môžeme sledovať mierny nárast. V rámci Bratislavského kraja sa najviac ošípaných chová v okrese Pezinok. V prípade ostatných okresov je chov ošípaných zastúpený vo výrazne menšej miere.

Chov kôz ako aj chov oviec v období rokov 1997 – 2013 nezaznamenal veľké výkyvy. V rámci Bratislavského kraja sa najväčšie počty kôz chovajú v okresoch Malacky, Pezinok a Senec.

Chov oviec v Slovenskej republike nezaznamenal veľké výkyvy. V Bratislavskom kraji sa počet chovaných oviec znížil na jednu tretinu.

Vývoj počtu chovanej hydiny v Slovenskej republike v porovnaní rokov 1997 až 2013 je mierne kolísavý s tendenciou mierneho znižovania počtov. Podobný trend chovu hydiny mal aj Bratislavský kraj s tým, že v posledných rokoch došlo k zvýšeniu počtu chovanej hydiny.

V Bratislavskom kraji sa nachádza viacero samostatne, súkromne hospodáriacich subjektov, ktorí sa venujú chovu koní.

Výmery a celková intenzita poľnohospodárskej výroby je ťažko kvantifikovateľná v dôsledku neustáleho vzniku a zanikania právnických subjektov zaoberajúcich sa touto aktivitou, odbytových ťažkostí a ekonomiky pestovania.

Lesníctvo

Lesné pozemky v Bratislavskom kraji zaberajú 3,7 % z celkovej výmery lesných pozemkov v Slovenskej republike.

Tabuľka 26 Vývoj výmery lesných pozemkov v Bratislavskom kraji

Rok	Nepoľnohospodárska pôda – lesný pozemok (ha)
2002	75 473
2008	75 195
2009	75 013
2010	75 040
2013	75 121
2014	75 129

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Lesnatosť Bratislavského kraja je nižšia ako lesnatosť Slovenskej republiky. Najnižšiu lesnatosť v rámci kraja má okres Bratislava I – len 0,01 %. Dôvodom takej nízkej výmery lesov v okrese je, že okres leží na nížine a je urbanisticky intenzívne využívaný. Naopak najväčší lesný komplex tvorí masív Malých Karpát na území okresov Malacky (lesnatosť nad 50 %), Pezinok (lesnatosť 43 %) a Bratislava III (lesnatosť 42 %). Fragmenty lesov sa nachádza v Záhorskej nížine. Lužné lesy sú v povodí Dunaja a Moravy.

Z celkovej rozlohy územia Bratislavského kraja zaberajú lesné pozemky jednu tretinu. Z toho 63,58 % tvoria hospodárske lesy, 7,91 % ochranné lesy a lesy osobitného určenia tvoria zvyšných 28,51 %.

Účelom hospodárskych lesov je produkcia dreva a ostatných lesných produktov pri súčasnom zabezpečovaní mimoprodukčných funkcií lesov. Vyhlásenie a funkčné zameranie ochranných lesov vyplýva z prírodných podmienok a hospodári sa v nich tak, aby plnili účel, na ktorý boli vyhlásené. Lesy v riešenom území boli za ochranné vyhlásené v zmysle § 13 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov. Účelom lesov osobitného určenia je zabezpečovanie špecifických potrieb spoločnosti, právnických osôb alebo fyzických osôb, na ktorých zabezpečenie sa významne zmení spôsob hospodárenia oproti bežnému hospodáreniu. Lesy v riešenom území sú vyhlásené v zmysle § 14 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov za lesy osobitného určenia.

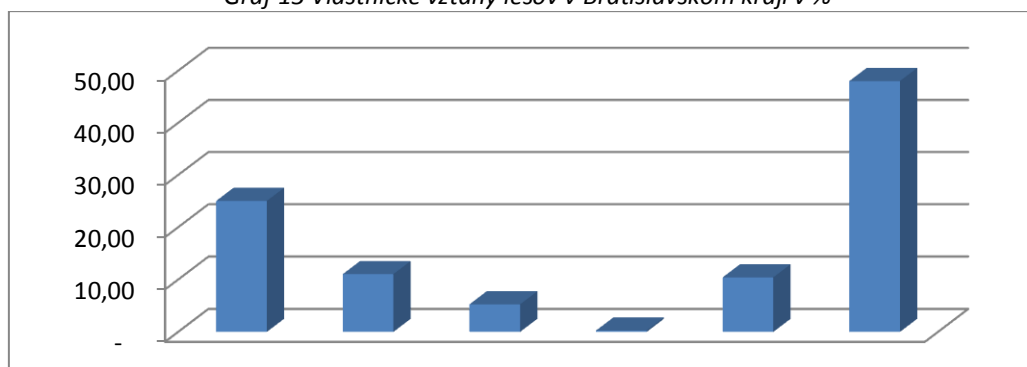
Lesné hospodárske plány určujú ciele a úlohy hospodárenia v lesoch najmä z hľadiska pestovania a ochrany lesov, ochrany a tvorby životného prostredia, ťažieb dreva a ostatných funkcií lesov. Sú

nástrojom na cieľavedomé hospodárenie v lesoch a zlepšovanie funkcií lesov. Vyhotovujú sa pre časti lesov podľa ich užívania spravidla na obdobie 10 rokov. V Bratislavskom kraji sú lesné hospodárske plány vyhotovené pre 21 lesných celkov.

Zásoba dreva v lesných porastoch Bratislavského kraja je 12 635 627 metrov kubických. Ťažba ihličnatého a listnatého dreva v Bratislavskom kraji za rok predstavuje spolu 262 294,6 metrov kubických. Bratislavský kraj je zalesňovaný umelo a prirodzeným zmladením. Spolu umelý a prirodzený spôsob zalesňovania je vykonávaný na ploche 554,019 hektárov za rok. Ochranné pásmo lesa je podľa § 10 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov vymedzené na pozemkoch do vzdialenosti 50 m od hranice lesného pozemku.

Z hľadiska vlastníckych vzťahov prevládajú štátne lesy, ktoré zaberajú viac ako polovicu lesov v kraji (53,72 %). Ďalšími vlastníkmi lesov na území kraja sú súkromné osoby (5,38 %), urbáre, komposerátory a spoločnosti (11,93 %), cirkev a družstvá (do 1 %), mestské a obecné lesy (15,19 %). Ostatné lesy (13,28 %) nemajú určeného vlastníka.

Graf 13 Vlastnícke vzťahy lesov v Bratislavskom kraji v %

Zdroj: BSK na základe údajov ŠÚ SR

V Bratislavskom kraji je päť poľovných oblastí:

- PO Žitný ostrov (M III) pre malú zver s 20 poľovnými revírmi,
- PO Galanta (M IV) pre malú zver s 25 poľovnými revírmi,
- PO Záhorie (S I) pre srnčiu zver so 29 poľovnými revírmi,
- PO Malé Karpaty (S II) pre srnčiu zver s 22 poľovnými revírmi,
- PO Bratislava (S III) pre srnčiu zver so 4 poľovnými revírmi.

Tieto poľovné revíry spravuje Krajský lesný úrad v Bratislave. Okrem vyššie uvedených poľovných revírov patrí ďalších päť poľovných revírov pod správu Vojenských lesov, ktoré majú sídlo v Malackách. Zaraďujeme ich do PO Záhorie pre srnčiu zver (4 revíry) a PO Malé Karpaty pre srnčiu zver (1 revír).

Rybné hospodárstvo

Na území Bratislavského kraja sa nachádza 160 rybárskych revírov. Z toho je:

- 129 lovných rybárskych revírov,
- 1 súkromný lovný revír,
- 25 chovných rybárskych revírov,
- 1 rybársky revír s režimom bez privlastnenia si úlovku (chyť a pustiť)
- 2 chránené rybárske oblasti.

Na účely využitia rybárskych revírov sa vody v Bratislavskom kraji členia na:

- lososové vody pstruhové (5),
- vody kaprové (155).

A.2.4 Sekundárny sektor

Sekundárny sektor zahŕňa činnosti spojené s ťažbou a dobývaním nerastných surovín, priemyselnú výrobu, stavebníctvo, dodávkou a rozvodom elektriny, plynu, pary a vzduchu a tiež dodávku vody, likvidáciu odpadov a odpadových vôd⁵. Sekundárny sektor a činnosti s ním spojené patria v kraji k významným ukazovateľom tvorby pracovných miest, ako aj tvorby hrubej pridanej hodnoty.

Tabuľka 27 Podniky sekundárneho sektora podľa ekonomických činností v okresoch Bratislavského kraja

Územie	Ťažba a dobývanie	Priemyselná výroba	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	Dodávka vody; čistenie a odvod odpad. vôd, odpady a služby odstr. odpadov	Priemysel spolu	Stavebníctvo
Bratislava I	5	416	71	32	524	592
Bratislava II	14	699	45	50	808	1 111
Bratislava III	2	484	37	39	562	593
Bratislava IV	9	256	6	24	295	351
Bratislava V	2	336	12	21	371	466
Okres Malacky	3	237	2	20	262	213
Okres Pezinok	0	254	2	12	268	211
Okres Senec	3	225	5	16	249	298
Bratislavský kraj	38	2 907	180	214	3 339	3835

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2, Údaje k 31.12. 2014

Ťažba nerastov

Ťažba nerastných surovín patrí podľa odvetvovej štruktúry sekundárneho sektora hospodárstva.

Ťažobný priemysel reprezentujú v Bratislavskom kraji aktivity spojené s ťažbou a spracovaním nerastných surovín. Toto odvetvie je charakteristické tým, že činnosti s ním spojené, viac alebo menej, trvalo menia pôvodné prírodné prostredie, pretože každé ložisko nerastnej suroviny je nereprodukateľné a po vyťažení nenahraditeľné. Každá ťažba nerastných surovín má za následok zmenu životného prostredia, ktorá však na rozdiel od vplyvu spracovateľského nemusí byť vždy trvalo negatívna. Ťažba nerastných surovín akoukoľvek formou a metódou sa nezaobíde bez zásahov do životného prostredia. Vplyv na životné prostredie však nemá len samotná ťažobná činnosť, ale aj následný proces revitalizácie. Ťažba a dobývanie však predstavujú jedny z najvýznamnejších činností tvorby hrubej pridanej hodnoty regionálneho významu.

Údaje za jednotlivé ložiská a dobývacie priestory situované na území Bratislavského kraja sú evidované na základe informácií Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra so sídlom v Bratislave o výhradných ložiskách, chránených ložiskových území, dobývacích priestorov lokalizovaných na území kraja.

Dobývacích priestorov je na území bratislavského kraja celkovo 49, z ktorých 26 má v správe spoločnosť NAFTA a.s. charakteristické pre energetické druhy nerastov. Zvyšných 17 dobývacích priestorov eviduje druh nerastu „Nerudy“ a 5 priestorov druh nerastov „Rudy“.

Prieskumných území vyhradených nerastov je na území Bratislavského kraja celkovo 11 v zložení: 4 územia pre ropu a horľavý zemný plyn, 3 pri geotermálnu energiu, 3 pre termálne podzemné vody a 1 územie pre zlievarenské a sklárske piesky.

Z energetických surovín sa na území Bratislavského kraja vyskytujú prírodné uhľovodíky ako ropa, gazolín, zemný plyn a lignit. Všetky ložiská sú koncentrované v okrese Malacky. Podzemné ložiská prírodných uhľovodíkov zaberajú rozsiahle dobývacie priestory v oblasti Vysoká pri Morave, Láb, Suchohrad, Plavecký Štvrtok, Jakubov, Kostolište, Gajary, Malacky, Závod a Studienka. Ložiská ropy a zemného plynu sú nadregionálneho významu a predstavujú najvýznamnejšiu surovinovú bázu

⁵ Podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)

prírodných uhľovodíkov v rámci SR. Z ložísk ropy je najvýznamnejšie rozvinutým ložiskom Gajary - Báden s najväčšou ťažbou na území SR a z ložísk zemného plynu Závod - mezozoikum.

Perspektívy objavenia nových ložísk prírodných uhľovodíkov na území Bratislavského kraja sú značne vysoké, pričom sa predpokladá, že prevahu budú mať plynové nad ropnými ložiskami. Najväčšie prognózy prírodných uhľovodíkov sú viazané na mezozoikum podložia panvy v oblasti Závodu, kde však vzhľadom na súčasnú ekonomickú situáciu nemožno zatiaľ počítať s intenzívnejším prieskumom. Ďalšími perspektívnymi územiami s predpokladom overenia zásob prírodných uhľovodíkov sú oblasti gajarskej elevácie, lábsko-malackej elevácie a Zohorsko-plaveckej depresie.

Významnú surovinovú bázu nadregionálneho významu v okrese Malacky predstavujú vysokopercentné vápence a korekčné cementárske sialické suroviny z oblasti Rohožníka a Sološnice, zabezpečujúce dlhodobý rozvoj výroby cementu a vápence v závode Holcim, a.s. v Rohožníku. Ložisko vysokopercentných vápencov Rohožník - Vajarská patrí k najväčším na Slovensku a časť vyťaženej suroviny sa využíva pre poľnohospodárstvo, resp. sklársky priemysel.

Intenzívna ťažba štrkopieskov sa v minulosti realizovala najmä na území hlavného mesta SR Bratislavy a v okrese Senec. Vyťažené priestory sú využívané na rekreačné účely (Bratislava - Zlaté piesky, Bratislava - Vajnory, Bratislava - Kuchajda, Senec, Nové Košariská a iné).

Podnikateľské subjekty ťažobného priemyslu

Tabuľka 6 Najväčšie podniky so sídlom v Bratislavskom kraji v odvetví ťažobný priemysel

Poradie	Spoločnosť	Sídlo	Tržby za rok 2014
1	Nafta, a.s.	Bratislava	191 143 000
2	Pozagas a.s.	Malacky	30 725 000
3	Alas Slovakia, s.r.o	Malacky	24 609 904
4	Gravelslovex, s.r.o.	Bratislava	933 633

Zdroj: Trend TOP 2014

Z hľadiska tržieb subjektov sídlacích na území Bratislavského kraja odvetvie ťažobného priemyslu nie je významne rozvinuté. Pri porovnávaní tržieb spoločností podnikajúcich na území SR v tomto odvetví tak z 20 najvýznamnejších spoločností v SR len 3 subjekty majú sídlo na území BSK. Z toho 2 na území mesta Bratislava a jeden subjekt pôsobí na území okresu Malacky. Negatívne dopady ťažobného priemyslu na životné prostredie, ako aj jeho problematická ekonomická efektívnosť, sú najvýraznejšími faktormi, ktoré obmedzujú jeho výraznejší rast.

Priemysel

Priemyselná výroba v Bratislavskom samosprávnom kraji patrí k významným faktorom zabezpečujúcim výkonnosť hospodárstva nie len v rámci metropolitného regiónu, ale aj na nadnárodnej úrovni. Význam priemyslu spočíva v tom, že toto odvetvie sa výraznou mierou podieľa na celkovej zamestnanosti kraja, a na regionálnej úrovni aj na tvorbe hrubej pridanej hodnoty. K 31. decembru roku 2009 pracovalo v Bratislavskom kraji v odvetví priemyselnej výroby spolu takmer 11,3 % zamestnancov z celkového počtu zamestnancov v BSK, čo predstavovalo druhý najvyšší počet osôb zamestnaných v jednotlivých odvetviach ekonomických činností hospodárstva kraja. Ku koncu roka 2013 bol počet zamestnaných osôb v tomto odvetví 48 619, čo predstavovalo 11,9 %. I keď priemysel nie je v tomto smere dominantný, predstavuje významný rezort hospodárskeho progresu kraja.

Tabuľka 297 Komparácia vybraných ukazovateľov priemyslu v samosprávnych krajoch SR

Územie	Počet priemyselných závodov	Hrubý obrat	Pridaná hodnota
Bratislavský kraj	296	29 164 624 000	3 326 285 000
Trnavský kraj	291	11 400 000 000	1 794 744 000

Trenčiansky kraj	414	8 848 131 000	1 329 322 000
Nitriansky kraj	329	6 528 262 000	866 511 000
Žilinský kraj	359	12 535 494 000	1 544 944 000
Banskobystrický kraj	260	3 850 590 000	765 656 000
Prešovský kraj	279	3 197 691 000	510 477 000
Košický kraj	241	7 034 080 000	1 297 479 000
Slovenská republika	2 469	72 183 488	12 378 380

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pozn.: Údaje za rok 2013. Tabuľka obsahuje údaje za priemyselné závodné jednotky podnikov s 20 a viac zamestnancami. Zaokrúhlené na celé čísla. Rozdiely údajov v súčtoch na poslednom mieste sú spôsobené zaokrúhľovaním pri prepočtoch zo Sk do eura

Hrubý obrat SR v priemyselných podnikoch predstavoval v roku 2013 hodnotu 72 183 488 tis. €, na ktorej sa Bratislavský kraj podieľal 29 164 624 tis. €, t.j. podielom 40,4 %. Podiel oproti minulému obdobiu vzrástol (35,72 % v roku 2011). I napriek faktu, že priemysel nie je v tvorbe pracovných príležitostí v kraji dominantným sektorom, dosahuje tretinový podiel na priemyselnej produkcii hrubého obratu v krajine. Pri porovnaní podielu kraja na počte priemyselných závodov v SR dosahuje BSK s 296 podnikmi 11,9 percentné zastúpenie z pomedzi 2 469 podnikov v SR v roku 2013. Vzhľadom na nevysoký počet priemyselných podnikov dosahuje Bratislavský samosprávny kraj vďaka silným stakeholderom vysokú finančnú efektivitu, ktorú reflektujú aj hodnoty pridanej hodnoty - zatiaľ čo SR vykazuje za rok 2013 pridanú hodnotu 12 378 380 tis. €, podiel BSK na jej tvorbe je s hodnotou 3 326 285 tis. € na úrovni 26,9% (29 % v roku 2011).

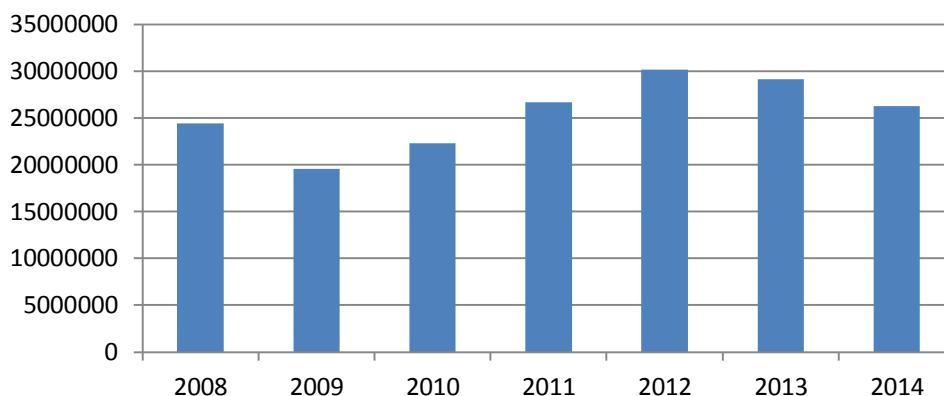
Bratislavský kraj vykazuje za rok 2013 celkovo 48 619 zamestnaných osôb v priemyselnej výrobe. Najvyšší podiel na tomto počte vykazuje okres Bratislava II, kde je lokalizovaný priemyselný areál Slovnaft s počtom zamestnancov na úrovni približne 2 300. Výrazné zastúpenie má rovnako okres Bratislava IV, kde sídli a pôsobí priemyselný areál automobilky Volkswagen, kde v roku 2010 pracovalo približne 7000 zamestnancami, v roku 2014 sa počet zamestnancov zvýšil na približne 9900. Pre ilustráciu obrat automobilky v m. č. Devínska Nová Ves predstavoval v roku 2014 hodnotu 6,17 mld. EUR, z tohto hľadiska automobilka je jednou z najväčších spoločností na Slovensku. Volkswagen Slovakia počas svojho pôsobenia na Slovensku preinvestoval už viac ako 3,01 miliardy EUR, v roku 2014 investície predstavovali hodnotu 232,9 mil. EUR.

Aj tieto skutočnosti jednotlivých podnikov sa prejavujú na hospodárskej výkonnosti jednotlivých okresov BSK vyjadrených prostredníctvom vybraných merateľných ukazovateľov.

Pri porovnaní jednotlivých okresov Bratislavského kraja má dominantné postavenie okres Bratislava II, ktorý sa na celkovom obrate priemyselných podnikov kraja podieľal v roku 2013 približne 46,9 %. Z hľadiska tohto ukazovateľa je okres Bratislava II najvýznamnejším okresom v SR vôbec, kde vytvára takmer 17 % národného obratu priemyselných podnikov. Druhý v poradí okres Žilina nedosahuje ani 65% jeho obratu.

Stav priemyselnej výroby je v ostatných okresoch Bratislavského kraja vzájomne porovnateľný. Jediné okres Bratislava V vykazuje do istej miery nízke hodnoty obratu priemyselných závodov, čo je však vzhľadom na jeho funkčné využitie viac ako logické. Na druhej strane okres Malacky je z hľadiska tohto ukazovateľa 11. najvýznamnejším v SR. Dlhodobo najnižšiu úroveň obratu priemyselných podnikov v kraji vykazujú mimobratislavské okresy Pezinok a Senec.

Graf 14 Vývoj ukazovateľov priemyslu v Bratislavskom kraji, tržby v tis. €

Zdroj: ŠÚ SR DataCube

Počet priemyselných závodov v Bratislavskom kraji dosiahol v roku 2014 maximálnu hodnotu 298 za posledných 7 rokov. V roku 2008 bol tento počet 285 a medzičasom kolísal. Na druhej strane vývoj hrubého obratu priemyselných závodov a analogicky aj pridanej hodnoty vykazuje kolísavý trend vývoja. Z časového hľadiska sú zmeny determinované stavom na európskom trhu, na základe ktorých v roku 2009 zaznamenali hodnoty skrz dopady hospodárskej krízy výrazný pokles. V nasledujúcich rokoch však hodnoty obratu zaznamenali opätovne nárast.

Prerozdelenie priemyslu do jednotlivých odvetví podľa klasifikácie ekonomických činností poukazuje na dominantné postavenie priemyselnej výroby na celkovej zamestnanosti v jednotlivých sub – odvetviach priemyslu. Táto výroba je rozvinutá na úrovni slovenského priemeru. V rámci BSK boli ku koncu roku 2014 na základe tvorby pracovných príležitostí najvýznamnejšie odvetvia priemyselnej výroby nasledujúce odvetvia (Štatistická ročenka priemyslu 2014):

- výroba motorových vozidiel 31,67 %
- dodávka elektriny, plynu a pary 14,54 %
- oprava a inštalácia strojov 5,97 %
- výroba elektrických zariadení 5,34 %
- výroba potravín 5,03 %
- výroba ostatných nekovových výrobkov 4,94 %

V ostatných odvetviach pracoval relatívne menší počet zamestnancov. I tak je odvetvová štruktúra zamestnanosti v priemysle dostatočne diverzifikovaná. Aj vzhľadom na vyššie uvedené sa začína výraznejšie prejavovať dominancia odvetvia výroby motorových vozidiel, čo vytvára pre región Bratislavy pomerne vyprofilovaný stav priemyselnej výroby. Z hľadiska hospodárskej štruktúry sa aglomerácia Bratislava – Trnava v ostatnom období vyvinula na európske centrum automobilového priemyslu. V tejto súvislosti je najväčším podnikom z hľadiska počtu zamestnancov i objemu tržieb v BSK spoločnosť Volkswagen Slovakia a.s. so sídlom v Bratislave (MČ Devínska Nová Ves) so zameraním na výrobu osobných motorových vozidiel. Medzi ďalšie významné odvetvia podľa prehľadu najväčších firiem na základe objemu tržieb patrili ku koncu roku 2014 aj chemický a strojársky priemysel.

Tabuľka 30 Evidenčný počet zamestnancov vo fyzických osobách k 31.12. podľa SK NACE za územie Bratislavského kraja

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Spolu	268432	275070	277168	293840	305300	323165
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	2366	2059	1806	1736	1740	1817
Priemysel spolu	36515	35550	36968	40171	42604	45830
Ťažba a dobývanie	732	614	735	687	784	690

Priemyselná výroba	30048	29802	31715	35208	37163	39947
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	3660	3301	2849	2630	2662	2998
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	2075	1832	1668	1646	1995	2195
Stavebníctvo	10194	10155	10474	11403	11761	11757
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	40022	37950	44968	49745	51868	56900
Doprava a skladovanie	22758	23620	20324	23852	25890	26148
Ubytovacie a stravovacie služby	3946	5001	6268	6864	7118	6820
Informácie a komunikácia	19539	18984	18681	20239	21732	21458
Finančné a poisťovacie činnosti	20088	16366	15745	17257	17499	18374
Činnosti v oblasti nehnuteľností	3332	2262	5138	5830	5284	5785
Odborné, vedecké a technické činnosti	18935	20801	28864	28321	30039	32098
Administratívne a podporné služby	11663	12494	13408	14916	18447	17221
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	33405	37214	28965	26539	25283	27074
Vzdelávanie	16336	24350	21375	21480	20096	22123
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	17653	16435	15624	15861	16676	18293
Umenie, zábava a rekreácia	6928	7587	4947	5344	5393	6846
Ostatné činnosti	4751	4242	3616	4280	3869	4622

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATACube

Priestorová štruktúra priemyslu

Legislatívne vymedzenie pojmu priemyselný park v SR je zachytené v zákone č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov. Priemyselný park je podľa tohto zákona definovaný ako územie vymedzené územným plánom obce alebo územným plánom zóny, na ktorom sa vykonáva alebo má vykonávať priemyselná výroba alebo služby jedného podnikateľa alebo viacerých podnikateľov. Priemyselný park podľa uvedeného zákona zriaďuje obec. Územie priemyselného parku musí byť vybavené základnou technickou infraštruktúrou (voda, plyn, elektrická energia, doprava, telekomunikačné siete, kanalizácia a pod.), musí byť majetkovo vysporiadané a zbavené starej záťaže.

Pojem priemyselný park označuje územie, ktoré je dobre koncepčne založené a funguje ako jeden celok, pričom podniky, sídlia v priemyselnom parku, využívajú spoločné služby, poskytované predovšetkým firmou spravujúcou park na trhovom princípe. Priemyselné parky patria k významným prvkom v rozvoji priemyselnej výroby v Bratislavskom kraji, pričom za ich hlavnú úlohu je možné považovať prispievanie k ekonomickému rozvoju, zvyšovaniu zamestnanosti a k zlepšeniu celkových podmienok pre priemyselnú výrobu na lokálnej aj regionálnej úrovni.

Vyhodnotenie lokalizácie priemyselných parkov na území Bratislavského kraja vychádza z urbanistickej koncepcie a informácií o zámeroch budovania priemyselných parkov čerpaných z prieskumov záujmu obcí budovať v budúcnosti priemyselný park. Rovnako vychádza z posúdenia skutočného stavu v akej etape fungovania sa uvedené lokality v súčasnosti nachádzajú, pričom osobitú pozornosť venuje územno-plánovacej dokumentácii regionálnej úrovne. Samotný návrh využitia nových alebo existujúcich lokalít pre výrobné funkcie je predmetom spracovania konceptu Územného plánu regiónu Bratislavského samosprávneho kraja.

Tabuľka 31 Prehľad významnejších priemyselných parkov (zóny a areály) na území Bratislavského kraja

P.č.	Názov územia	Lokalizácia	Rozloha (v ha)	Disponib. plocha (v ha)	Dominantné odvetvie/spoločnosti
1.	Industrial park Devínska Nová Ves (DNV Park)	Bratislava – Devínska Nová	18	2,5	Hella, Seven SK, Garay, HTS (CWS), Schnellecke, VW Ess

P.č.	Názov územia	Lokalizácia	Rozloha (v ha)	Disponib. plocha (v ha)	Dominantné odvetvie/spoločnosti
		ves			
2.	Eurovalley	Malacky	207	168	BASF, Swedspan, VGP, Basso
3.	Logistic park Lozorno (Point park)	Lozorno	40	7,2	Brightpoint, Mobelix- XXX Lutz, Whirlpool, HBPO
4.	Logistic park Senec	Senec	56	29	DHL, Gebruder Weiss, HOPI

Zdroj: SARIO, vlastné prieskumy AUREX spol. s r.o.

Najväčšie výrobné areály na území Bratislavského kraja

Na území Bratislavského kraja, konkrétne na území hl. m. SR sa nachádzajú lokality, ktoré svojou rozlohou a funkčným zameraním výraznou mierou ovplyvňujú formovanie priľahlých území. Medzi takéto územia boli identifikované areály dvoch najvýznamnejších spoločností lokalizovaných v riešenom území. Na území hl. m. SR Bratislavy sa koncentrujú najväčšie podniky v rámci SR, ktoré majú dominantné postavenie v odvetví výroby dopravných prostriedkov a chemického priemyslu. Podiel týchto odvetví na celkovej výkonnosti regiónu a na celkovej zamestnanosti je v tomto období kľúčový. V ďalšom období bude potrebné postupne diverzifikovať tieto dominantné odvetvia priemyslu. Nevyhnutná je podpora investícií do ostatných priemyselných odvetví s preferovaním kreatívneho priemyslu a sofistikovanej výroby s vyššou pridanou hodnotou.

- Areál spoločnosti Slovnaft, a.s.

Výrobná prevádzka spoločnosti je lokalizovaná v MČ Podunajské Biskupice (okres Bratislava II). Výmerou je výrobný areál spoločnosti najväčším areálom s funkciou definovanou ako výrobná funkcia v rámci územia BSK. Spoločnosť je zároveň druhým najväčším podnikom v SR (podľa tržieb za rok 2014, zdroj: TREND, <http://www.etrend.sk/rebrick-firiem/trend-top-200-3.html>). Výrobná činnosť spoločnosti patrí do odvetvia chemického priemyslu.

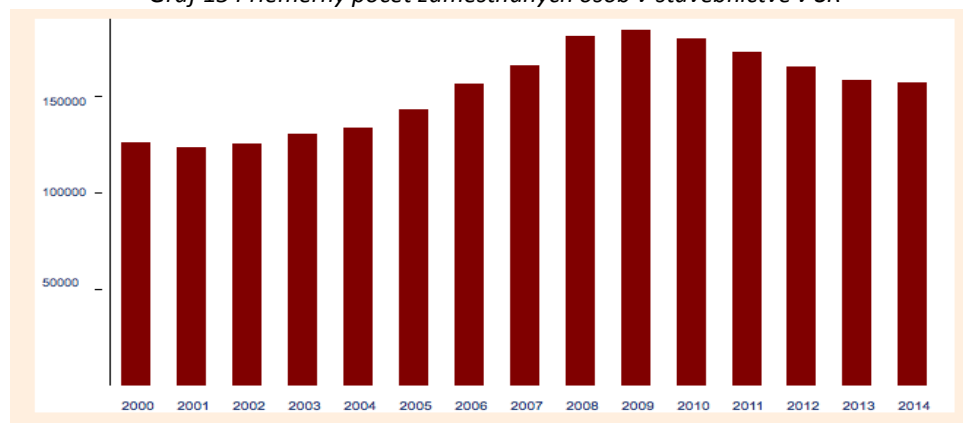
- Areál spoločnosti Volkswagen Slovakia, a.s.

Výrobná prevádzka spoločnosti je lokalizovaná v MČ Devínska Nová Ves (okres Bratislava IV). Areál spoločnosti je výmerou druhým najväčším kompaktným územím s definovanou výrobnou funkciou v Bratislavskom kraji. Spoločnosť Volkswagen je zároveň najväčším podnikom v SR (podľa tržieb za rok 2014; <http://www.etrend.sk/rebrick-firiem/trend-top-200-3.html>). Výrobná činnosť spoločnosti patrí do odvetvia strojárenského priemyslu, konkrétne sa orientuje na výrobu automobilov.

Stavebníctvo

Vývoj stavebníctva bol po roku 2003 poznačený výrazným stavebným „boom-om“, ktorý sa prejavil zvýšenou intenzitou realizácie investičných projektov na území celého Slovenska (a hlavného mesta obzvlášť).

Graf 15 Priemerný počet zamestnaných osôb v stavebníctve v SR

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza SlovStat

V roku 2009 dosiahol počet zamestnancov v stavebníctve svoje maximum a odvtedy sa postupne znižuje, pričom znižovanie v rámci BSK je nižšie ako znižovanie celkovo v rámci SR, viď tabuľka 77.

Odvetvie stavebnej produkcie je v kraji rozvinuté nad úrovňou slovenského priemeru. Aj napriek tomu, že stavebníctvo v BSK vytváralo nižší podiel pracovných príležitostí ako na národnej úrovni, pri porovnaní vybraných ukazovateľov za celé odvetvie stavebníctva vykazuje na území BSK nadpriemerné hodnoty. Najmä pri porovnaní s ostatnými regiónmi úrovne NUTS III v SR. Výrazný rast odvetvia sa v súčasnosti v Bratislavskom kraji pravdepodobne nedá očakávať, nakoľko celkový vývoj odvetvia stavebníctva v SR má po prehĺbení hospodárskej krízy a poľavení stavebného boomu klesajúcu, resp. ustáľujúcu sa tendenciu.

Vývoj stavebníctva v okresoch sleduje Štatistický úrad SR prostredníctvom nasledujúcich tabuľkovo vyjadrených vybraných ukazovateľov. Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami a priemerný evidenčný počet zamestnancov v odvetví stavebníctva. Hodnoty uvedených ukazovateľov sú pritom komparatívne vyhodnotiteľné na regionálnej, resp. krajskej aj okresnej úrovni.

Tabuľka 32 Vybrané ukazovatele za odvetvie stavebníctva v SR a v Bratislavskom kraji

Rok		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami (tis. Eur)	SR	3 214 385,22	2 896 894,34	2 849 667,95	2 695 105,91	2 318 658,24	2 002 693,79
Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami (tis. Eur)	BSK	1 233 101,61	1 189 282,09	1 333 430,17	1 115 335,05	1 135 817,55	930 611,51
Stavebná produkcia podľa dodávateľských zmlúv (tis. Eur)	SR	5 270 792,24	4 587 056,20	4 336 449,74	4 555 234,69	3 714 063,64	3 119 470,77
Stavebná produkcia podľa dodávateľských zmlúv (tis. Eur)	BSK	2 045 199,23	1 861 030,43	1 861 736,48	1 939 771,86	1 756 031,59	1 474 529,67
Priemerný evidenčný počet zamestnancov (osoby)	SR	51 181	48 773	46 764	43 024	37 982	36 042
Priemerný evidenčný počet zamestnancov (osoby)	BSK	13 686	13 455	14 455	12 853	12 073	11 561
Produktivita práce na zamestnanca zo stav. produkcie vykonanej vlast. zamest. (Eur)	SR	62 804,27	59 395,45	60 937,22	62 641,92	61 046,72	55 566,17
Produktivita práce na zamestnanca zo stav. produkcie vykonanej vlast. zamest. (Eur)	BSK	90 099,49	88 389,60	92 246,99	86 776,24	94 076,03	80 493,67
Produktivita práce na zamestnanca zo stav. produkcie podľa dodávateľ. Zmlúv (Eur)	SR	102 983,38	94 049,09	92 730,51	105 876,60	97 785,61	86 551,95
Produktivita práce na zamestnanca zo stav. produkcie podľa dodávateľ. zmlúv (Eur)	BSK	149 437,32	138 315,16	128 795,33	150 919,77	145 446,32	127 540,13

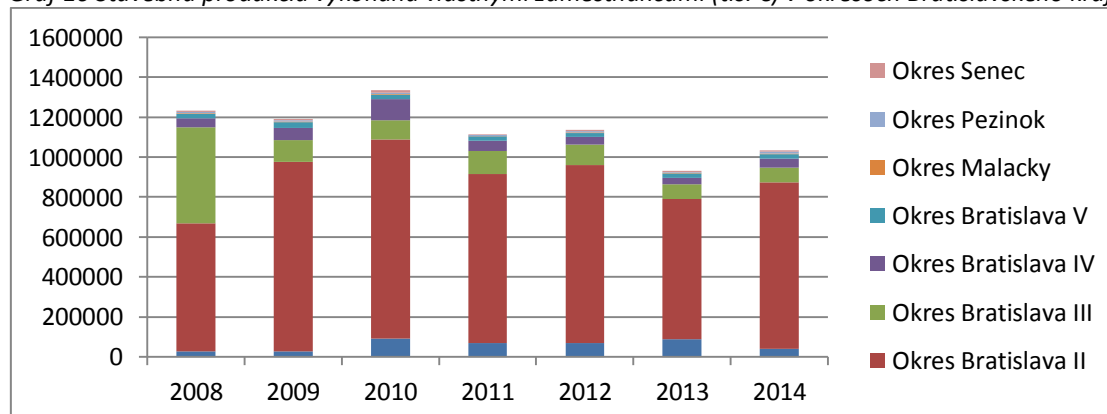
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (Eur)	SR	799,98	821,96	867,00	909,00	969,00	954,19
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (Eur)	BSK	1 007,70	1 091,44	1 150,00	1 211,00	1 293,00	1 291,00

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza StatDat

Pozn.: Regionálne štatistiky, Stavebníctvo - podniky s 20 a viac zamestnancami (SK NACE Rev. 2)

Obdobne ako vývoj odvetvia stavebníctva v rámci Bratislavského kraja, vývoj stavebníctva v jednotlivých okresoch môžeme porovnávať prostredníctvom identických ukazovateľov. Prehľad dosiahnutých ukazovateľov odvetvia stavebníctva v jednotlivých okresoch BSK predstavujú nasledujúce hodnoty uvedené v príslušných tabuľkách. Pri porovnaní vývoja stavebníctva v okresoch BSK, má stavebná produkcia výrazne dlhodobu dominantné postavenie v okrese Bratislava II. Odvetvie stavebníctva má však v jednotlivých okresoch BSK výrazne diferencované postavenie. Dlhodobu dominantné postavenie majú pri porovnávaní ukazovateľov v odvetví stavebníctva okresy Bratislava I, II a III. Príčinou je najmä lokalizácia sídla subjektov tohto odvetvia. Tieto okresy dosahujú dlhodobu dominantné postavenie čo sa týka stavebnej produkcie vykonanej vlastnými zamestnancami, ako aj počtom zamestnaných osôb v rámci kraja. Najnižšie hodnoty ukazovateľov za odvetvie stavebníctva naopak dlhodobu vykazujú okresy situované mimo územia hl. mesta, ktorých hodnoty stavebnej produkcie vykonávanej vlastnými zamestnancami sú v rámci okresov SR jedny z najnižších.

Graf 16 Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami (tis. €) v okresoch Bratislavského kraja

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza StatDat

Pozn.: Regionálne štatistiky, Stavebníctvo - podniky s 20 a viac zamestnancami (SK NACE Rev. 2)

A.2.5 Terciárny sektor (Cestovný ruch)

Terciárny sektor je obdobne ako vo všetkých európskych metropolitných regiónoch reprezentovaný značne diverzifikovaným charakterom služieb komunálneho a komerčného charakteru. Navyše vzhľadom k celospoločenským zmenám na Slovensku a transformáciou ekonomiky z postindustriálnej na vedomostne orientovanú, sa práve do oblasti služieb skoncentrovala väčšina zamestnanosti v kraji.

Najpočetnejšie zastúpenie majú malé a stredné podniky, ktoré sa čoraz výraznejšie podieľajú na celkovej výkonnosti ekonomiky. Potenciál malých a stredných podnikov je v tom, že v rámci reštrukturalizácie hospodárstva sa ľahšie a rýchlejšie dokážu prispôsobiť zmeneným trendom a podmienkam v hospodárstve krajiny, resp. i keď je ich počet z časového vývoja spravidla menej stabilný, veľké štrukturálne zmeny ich na strane druhej nepostihnú v takej výraznej miere ako veľké podniky. Vývoj sektora služieb je teda najmä v hlavnom meste kreovaný vznikom značného počtu malých a stredných podnikov, čím sa stal v uplynulých rokoch najvýznamnejším z hľadiska podielu zamestnanosti v celom kraji. Rastúci význam sektora služieb so sebou prináša aj rast celkovej

zamestnanosti i výkonnosti produkcie tohto sektora viazaná najmä na produkciu hrubej pridanej hodnoty.

Špecifikom Bratislavského kraja je i koncentrácia tzv. vyššej vybavenosti. Z pohľadu komunálnych služieb sa jedná celoštátne a medzinárodné inštitúcie, úrady štátnej a verejnej správy, bankovníctvo a pod. Bratislava je sídlom koncentrácie aktivít v komunálnej administratíve, bankovníctva, poisťovníctva a finančných služieb na Slovensku. Bratislava je sídlom centrálnej banky (Národná Banka Slovenska). V Bratislave sídli 12 komerčných bánk z 13-tich so sídlom v SR (Primabanka má sídlo v Žiline), ktoré v roku 2015 zamestnávali približne 16890 zamestnancov (Zdroj údajov: webstránky NBS SR). V SR tiež pôsobí 13 pobočiek zahraničných bánk, všetkých 13 má sídlo v Bratislave.

Zdravotná starostlivosť v meste Bratislava disponuje sieťou zariadení regionálneho až celoštátneho významu reprezentovaná vysokošpecializovanými nemocnicami, odbornými liečebnými ústavmi, špecializovanými a rehabilitačnými zariadeniami poskytujúcimi zdravotnú a liečebnú starostlivosť.

V komerčnej sfére sa v kraji sa vytvorila i hustá sieť zariadení malo a veľkoobchodu, hotelov a gastronomických zariadení. Na terciárny sektor je tak na regionálnej úrovni v tejto podobe viazaná veľká časť hrubého fixného kapitálu. Navyše transformačný proces ekonomiky rozšíril v uplynulých rokoch terciárny sektor aj o množstvo subjektov ponúkajúcich v rámci kreatívnej sebarealizácie aj množstvo druhov služieb inovatívneho charakteru. Či už v podobe tovarových, alebo voľnočasových aktivít.

V oblasti kultúry ako do istej miery komerčného charakteru služieb má vyše dvestoročnú tradíciu divadelníctvo s postupne sa rozvetvujúcou sieťou menších galérií. Významnými turistickými miestami v kraji sú hradné opevnenia v Devíne z čias Veľkej Moravy a Bratislavský hrad a mnohé sakrálne pamiatky.

Cestovný ruch

Cestovný ruch (ďalej aj CR) je vo svete v dlhodobých trendoch rastúcim hospodárskym odvetvím. V súčasnosti je jedným z najväčších svetových generátorov zamestnanosti a príjmov z exportu. Patrí medzi najsilnejšie svetové ekonomické odvetvia.

Podľa **prognózy Svetovej organizácie turizmu (UNWTO)**⁶ bude turizmus do roku 2020 najrýchlejšie rásť práve v regiónoch stredo-východnej a južnej Európy. Európska komisia vypracovala obnovenú politiku európskeho cestovného ruchu s názvom „**Posilnenie partnerstva v európskom turizme**“. Jej hlavným cieľom je zvyšovať konkurencieschopnosť európskeho cestovného ruchu a vytvárať vyšší počet pracovných miest pri súčasnom zabezpečovaní udržateľného rastu cestovného ruchu v rámci Európy.

V poslednom desaťročí pozorujeme šesť významných zmien a nových trendov v odvetví cestovného ruchu, vychádzajúce z rýchle sa meniacich vonkajších faktorov (mimo destinácie), ktoré zásadne vplývajú na zmeny správania sa spotrebiteľa a vyvolávajú tak potrebu reagovať na ne zavádzaním nových prístupov a stratégií aj zo strany destinácií.

1. Hospodárska kríza od r. 2008 vyvolala doteraz asi najväčší globálny útok na zaužívané návyky v správaní sa spotrebiteľov. Vo všeobecnosti možno u (západo)európskeho spotrebiteľa vidieť následky v zníženej frekvencii drahších dovolení v exotických destináciách a zvýšenie záujmu o lacnejšie, kratšie, ale častejšie pobyty na kontinente.
2. Zmena klímy najmä z dôvodu čoraz menej predvídateľnej stálosti počasia pri typoch destinácií, ktorých produkt je závislý na počasí (pobyt pri vode, na snehu), menia zvyk rezervovať si dovolenku v niekoľkomesačnom predstihu a vedú k rozhodovaniu na poslednú

⁶ Svetová organizácia cestovného ruchu (UNWTO) je odbornou organizáciou OSN a vedúcou medzinárodnou organizáciou v oblasti cestovného ruchu. Svetová rada pre cestovanie a cestovný ruch (WTTC) je globálne fórum pre podnikateľských lídrov v cestovnom ruchu.

chvíľu. Zmena klímy prináša na druhej strane väčší pocit zodpovednosti za životné prostredie a vyvoláva dopyt po produktoch udržateľného turizmu.

3. Nové technológie ako jeden z prejavov inovačných trendov sú asi najrevolučnejšou príčinou nových návykov. Zásadne zmenili nie len samotné správanie klienta, ale menia aj pohľad na marketing.
4. Globálny konkurenčný boj a cenový dumping je dôsledkom tak rozvoja informačných technológií, ako aj nového pohľadu na mobilitu a dostupnosť leteckej dopravy pre čoraz nižšie príjmové skupiny.
5. Bezpečnostné riziká - s rastúcou hrozbou teroristických útokov v európskych metropolách, môžu v budúcnosti ovplyvniť vývoj aj v destináciách na našom kontinente.
6. Demografické zmeny sa väčšinou prezentujú ako negatívne dopady starnutia obyvateľstva na verejné financie vyspelých štátov. Tzv. strieborná ekonomika je zároveň aj potenciál pre vývoj inovatívnych produktov a služieb zameraných na zvyšovanie kvality života v narastajúcom veku.

Grafické spracovanie významných zmien a nových trendov podľa Stratégie rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020

Zdroj: Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020

V roku 2014 dosiahol počet návštevníkov ubytovacích zariadení v SR 3 727 710 osôb, z toho 1 475 017 zahraničných. Od roku 2001 takýto počet návštevníkov kolíše medzi 3,3 až 4 miliónmi. V Bratislavskom kraji počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach kontinuálne dlhodobo rastie. V roku 2001 dosiahol hodnotu 601 537 a v roku 2013 počet návštevníkov prvýkrát presiahol hodnotu jedného milióna (1 073 854). Rovnako v uvedenom období postupne rástol počet ubytovacích zariadení zo 158 v roku 2001 na 243 v roku 2012. V roku 2013 došlo k úbytku ubytovacích zariadení na 221 (Základné ukazovatele za ubytovacie zariadenia cestovného ruchu SR 2014; ŠÚ SR). V medzikrajskom porovnaní vykazuje Bratislavský kraj najvyšší podiel zahraničných návštevníkov. Priemerný počet prenocovaní návštevníkov dosiahol v Bratislavskom kraji 2,1 noci, z toho zahraničných 1,8 noci. V porovnaní s rokom 2011 sa priemerný počet prenocovaní návštevníkov zvýšil len o jednu desatinu, pričom u zahraničných zostal rovnaký. V medzikrajskom porovnaní

vykazuje Bratislavský kraj dlhodobu najnižší priemerný počet prenocovaní návštevníkov. V rámci SR dosiahol priemerný počet prenocovaní návštevníkov 2,9 noci, z toho zahraničných 2,7 noci.

Podľa krajiny trvalého pobytu najviac návštevníkov prichádza v dlhodobom časovom horizonte z Českej republiky a Nemecka. Na celkovom počte zahraničných návštevníkov sa návštevníci z Českej republiky podieľali 18,3 % a Nemecka 9,9 %. Ďalej nasledovali návštevníci z Rakúska 6,2 %, Poľska 6,1 %, Spojeného kráľovstva 5,5 %, Talianska 5,3 %, Francúzska a Spojených štátov rovnako 3,4 %, Ruska 2,6 %, Číny 2,4 % a Maďarska 2,3 %.

V roku 2013 návštevníkom Bratislavského kraja poskytovalo ubytovacie služby 243 ubytovacích zariadení cestovného ruchu. Z hľadiska štruktúry bolo 225 hromadných ubytovacích zariadení a 18 prevádzkovateľov poskytovalo ubytovanie v súkromí. Návštevníci mali k dispozícii 9 826 izieb s 22 406 lôžkami spolu. V porovnaní s rokom 2011 počet ubytovacích zariadení vzrástol o 40 a počet lôžok spolu o 1 764.

Tržby za ubytovanie vrátane DPH dosiahli 68,7 mil. Eur a medziročne vzrástli o 5,3 %. Zahraniční návštevníci, ktorí využívali najmä služby ubytovacích zariadení vyšších cenových kategórií, sa na celkových tržbách podieľali 72,1 %.

Priemerná cena za ubytovanie dosiahla 35,05 Eur. Domáci návštevník zaplatil za jedno prenocovanie 21,64 Eur a zahraničný 46,14 Eur.

Čisté využitie lôžkovej kapacity ubytovacích zariadení dosiahlo v roku 2013 - 25 %. Najvyššie 44,1 %, resp. 33,3 %, vykázali päťhviezdičkové hotely, resp. turistické ubytovne. Návštevníci najmenej využívali ubytovanie v penziónoch, kde čisté využitie lôžkovej kapacity dosiahlo 13 % (zdroj: Štatistický úrad SR; 2015).

Ukazovatele za cestovný ruch na úrovni Bratislavského kraja

Tabuľka 33 Štatistika cestovného ruchu za okresy Bratislavského kraja – Priemerný počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach CR

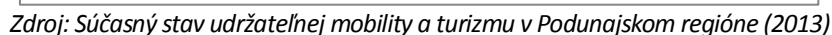
Územie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2014
Okres Bratislava I	2,03	2,00	1,96	1,92	1,81	1,71	1,64	1,68	1,71	1,66	*
Okres Bratislava II	1,80	1,79	1,75	1,72	1,70	1,70	1,69	1,63	1,68	1,71	*
Okres Bratislava III	2,36	2,38	2,31	2,24	2,00	2,07	2,09	2,24	2,31	2,46	*
Okres Bratislava IV	2,39	2,18	2,15	6,10	5,62	5,79	7,54	7,04	7,68	6,71	*
Okres Bratislava V	1,73	1,58	1,72	1,73	1,81	1,94	1,86	1,68	1,74	1,76	*
Okres Malacky	1,92	2,24	2,11	2,14	2,18	1,76	1,94	2,45	2,53	2,36	*
Okres Pezinok	2,12	2,17	2,00	1,99	2,08	1,96	1,98	1,94	1,83	1,79	*
Okres Senec	2,72	2,72	2,45	2,26	2,24	2,02	2,04	2,17	1,99	2,24	*
Bratislavský kraj	2,07	2,08	1,99	2,12	2,04	1,99	2,03	2,06	2,04	1,98	1,8
Slovenská republika	3,57	3,57	3,31	3,13	3,11	3,06	3,05	3,07	3,06	2,95	2,6

Zdroj: vlastný výpočet, podklady k výpočtom: ŠÚ SR, Posledná aktualizácia: 2015, Databáza: SDB

Tabuľka 34 Štatistika cestovného ruchu za okresy Bratislavského kraja, vybrané ukazovatele za CR

Bratislavský kraj	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet turistov v ubytovacích zariadeniach	655 558	656 730	721 379	786 266	840 804	883 103	914 406	765 019	767 981	879 878	939 328	1 073 854
Počet prenocovaní turistov v ubytovacích zariadeniach	1 357 912	1 363 138	1 432 296	1 663 260	1 716 984	1 752 709	1 859 033	1 575 664	1 569 404	1 743 196	1 961 389	2 184 586
Počet ubytovacích zariadení	159	175	167	158	162	188	199	198	197	203	243	233
Počet lôžok v ubytovacích zariadeniach	18 357	19 264	19 043	20 574	19 229	20 565	20 991	22 538	23 346	26 104	22 406	28 143
Priemerný počet prenocovaní	2,07	2,08	1,99	2,12	2,04	1,99	2,03	2,06	2,04	1,98	2,1	2,1

Tabuľka 35 Počet domácich a zahraničných turistov v ubytovacích zariadeniach CR v BSK v roku 2011

Graf 17 Podiel zahraničných návštevníkov Bratislavského kraja v roku 2011

PHSR BSK 2014 - 2020

Prírodný potenciál je pre CR v kraji pomerne výhodný. Reliéf je prevažne rovinatý s výnimkou masívu Malých Karpát. Značné množstvo prírodných i umelých vodných nádrží tvorí potenciál pre letné pobyty pri vode, umelý kanál v Čunove pre adrenalínové športy. Významné sú i termálne vody Žitného ostrova. Na území kraja sa nachádza viacero chránených krajinných oblastí a osobitne chránených častí prírody. Podnebie a z neho vyplývajúce mikroklimatické zmeny nemajú na tvorbu ponuky cestovného ruchu výrazný vplyv.

Kultúrno-historický potenciál

BSK tvorí vysoký predpoklad pre tvorbu tematických produktov cestovného ruchu. Na území sa nachádzalo, k 1.1.2014, 1 772 národných kultúrnych pamiatok – pamiatkových objektov (najvýznamnejšie pre cestovný ruch sú najmä hrad Devín – Slovanské hradisko, hrad Červený Kameň, Bratislavský hrad s areálom), 2 mestské pamiatkové rezervácie (Bratislava a Svätý Jur) a 1 pamiatková rezervácia ľudovej architektúry (Veľké Leváre), 6 pamiatkových zón (Bratislava – Rusovce, Bratislava – Vajnory, Modra, Bratislava – CMO, Marianka a Bratislava - Rača - depo). Z technických pamiatok a atrakcií treba spomenúť televíznu vežu na Kamzíku, rozhľadňu na Veľkej homoli, vodné dielo v Čunove, Schaubmarov mlyn v Pezinku-Cajle, kamienno-tehlový secesný most v Kráľovej pri Senci, ale aj Nový most a most Apollo v Bratislave.

Kraj disponuje aj dostatočnou ponukou zariadení, ktoré umožňujú trávenie voľného času. Medzi ne patrí viacero divadiel, z ktorých je najvýznamnejšie SND. V BSK sa pravidelne organizujú divadelné festivaly. Návštevníci kraja majú možnosť obdivovať predmety s historickou alebo umeleckou hodnotou v múzeách a galériách rozmiestnených v obciach po celom BSK. Osobitné postavenie medzi múzeami má Slovenské národné múzeum a medzi galériami Slovenská národná galéria. Potenciál pre cestovný ruch v kraji tvoria aj koncerty a čiastočne i početné kiná. V BSK a najmä Bratislave však chýbajú kultúrne podujatia najvyššej úrovne.

Podujatia

Podujatia najrôznejšieho druhu sú efektívnym motivátorom a akcelerátorom cestovného ruchu – zahraničného i domáceho. V BSK sa uskutočňujú najmä podujatia regionálneho resp. národného významu (napr. Bratislavské hudobné slávnosti, Jazzové dni, Medzinárodný filmový festival, Kultúrne leto a Hradné slávnosti). V BSK a najmä v Bratislave chýbajú podujatia nadregionálneho resp. medzinárodného významu, ktoré by boli magnetmi pre domácich aj zahraničných návštevníkov.

Významné druhy a formy CR v BSK

Pre BSK a najmä Bratislavu je významný najmä biznis turizmus. Biznis návštevníci podľa expertných odhadov tvoria významnú časť návštevníkov BSK.

Veľmi perspektívnou formou CR v BSK je City break. Obľuba tejto formy CR v Európe rastie a Bratislava je typickou citybreakovou destináciou s historickými alebo kultúrnymi danosťami, dobrou leteckou dostupnosťou v rámci Európy a nočným životom.

S City breakom je úzko spätý aj kultúrno-poznávací cestovný ruch, ktorý má v BSK takisto značný potenciál. Cieľovým trhom pre tento druh CR je najmä Nemecko, Česko, Rakúsko a Maďarsko.

Vínny turizmus má v BSK dlhú tradíciu. Významnú úlohu v tomto smere hrá Malokarpatská vínná cesta. Rozvinutý je v BSK i gastroturizmus, ktorý sa orientuje najmä na husacie špeciality. Významným strediskom v tejto oblasti je najmä Slovenský a Chorvátsky Grob. V oboch prípadoch však bohužiaľ prevažujú lokálne aktivity.

Menej rozvinutou formou CR v BSK je agroturizmus, ktorý prináša alternatívny prístup k pestovaniu plodín a zvierat. Z pohľadu BSK sú zaujímavé najmä aktivity pre rodiny s deťmi. V BSK existuje niekoľko málo areálov, kde je táto forma CR čiastočne umožnená.

Najmä pútnické miesto Marianka a pamätník Chatam Sófer tvorí potenciál pre **religiózný cestovný ruch**. Marianka je v súčasnosti pútnickým miestom len s regionálnym významom, pamätník Chatam Sófer je miestom modlitby pre židovskú komunitu na celom svete.

Pre **cykloturistiku** má BSK značný potenciál, ktorý však treba rozvíjať najmä budovaním infraštruktúry. Pre tento účel bol vypracovaný projekt „Cyklotrasy bez hraníc“ a BSK sa takisto zapája do medzinárodného koridoru cyklotrás greenways.

BSK disponuje značným množstvom vodných plôch a takisto vodnými tokmi, ktoré sú vhodné na aktivity v oblasti CR – pobyty pri vode a vodné športy. Významnými vodnými plochami sú Zlaté piesky a Slnčné jazerá. Adrenalínovejšie aktivity ponúka areál vodných športov v Čunove a vodná turistika je umožnená na riekach Morava a Malý Dunaj.

Detské programy sú významnou súčasťou CR, ktorý je však v BSK momentálne slabo rozvinutý a nesaturuje ani súčasný dopyt. Potenciál pre tento druh CR tvorí napr. bratislavská ZOO, areál na Kolibe, Partizánska lúka na Železnej studienke, dom umenia pre deti Bibiana, resp. pravidelné podujatia na hrade Červený kameň. Príležitosť tvorí vybudovanie zážitkových atraktivít mimo mesta Bratislava s nadregionálnym významom.

BSK resp. mesto Bratislava tak ako každá metropola disponuje takisto potenciálom pre rozvoj **kongresového a konferenčného cestovného ruchu**. Bratislava je členom organizácie Marketing európskych miest ECM, avšak nie je v zahraničí vnímaná ako kongresová destinácia. Potenciál pre MICE (meetings, incentive, congress, events) je limitovaný chýbajúcimi kongresovými centrami, technicky nevyhovujúcimi alebo zastaranými existujúcimi kongresovými centrami a neexistenciou imidžu Bratislavy ako turistickej a kongresovej destinácie. Významný krok k podpore kongresového a konferenčného cestovného ruchu je vznik Slovak Convention Bureau v októbri 2010, ktorej členom je aj Bratislavský samosprávny kraj. Táto nezisková organizácia založená na partnerstve verejného a súkromného sektora prezentuje Slovensko, koordinuje a aktívne ponúka pomoc vo všetkých fázach udalostí tohto typu. Vzhľadom na veľkosť väčšiny podujatí je však v súčasnosti možné organizovať kongresy aj v hoteloch, z ktorých väčšina je v Bratislave na tento druh CR aj usporiadaná.

Širšie územné a funkčno-priestorové vzťahy

Postavenie BSK v rámci Slovenska a stredného podunajského regiónu je značne špecifické. V širších vzťahoch toto špecifikum vyplýva z:

- Prihraničnej polohy kraja k susediacemu Rakúsku a Maďarsku,
- Polohy kraja v podunajskom sídelnom páse minimálne stredoeurópskeho významu, v úseku Viedeň – Bratislava – Győr – Budapešť,
- Polohy kraja na hranici troch etníc (slovanské, germánske, maďarské) a donedávna aj dvoch rozdielnych ekonomicko-politických systémov,
- Lokalizácia územia v priestore Centrope,
- Okrajovej územnej polohy kraja a hlavného mesta SR Bratislavy,
- Geografických daností – európskeho veľtoku Dunaja prechádzajúceho krajom,
- Obojstranného rekreačno-turistického záujmového územia – na jednej strane Viedne s časťou Dolného Rakúska, Burgenlandu a severozápadného cípu Maďarska, na druhej strane územia BSK, vrátane časti Žitného ostrova a vodného diela Gabčíkovo,
- Uplatnenia všetkých druhov dopravy medzinárodného významu.

Významné rekreačné ciele v turistickom záujmovom území BSK

- Vodné plochy - Kuchyňa, Lozorno, Jakubovské rybníky,
- Píla, Červený Kameň, – horské rekreačné oblasti, kultúrno-historické pamiatky, prírodné zaujímavosti,
- Vodný tok Morava – cykloturistika pozdĺž Moravy,
- Úpätie Malých Karpát – vinohradnícke obce,

- Dunaj, Morava, Malý Dunaj – vodné športy, vodácka turistika,
- Golf – Bernolákovo, Hrubá Borša, Lozorno, Malacky, Záhorská Bystrica,
- Lyžiarske centrá – Pezinská Baba,
- Wellness, aquapark – Senec.

Hlavné rekreačné a turistické prvky bratislavského regiónu

- Ako základný rámec odlišiteľnosti od okolitých hlavných miest bolo destinačnou organizáciou (BTB) v r. 2012 definované pozicionovanie Bratislavy ako korunovačného mesta,
- Jednou z najvýznamnejšou jedinečnosťou mesta Bratislava je jeho poloha na Dunaji,
- Odlíšiteľnou jedinečnosťou Bratislavy je podľa Strategických východísk BTB úzke spojenie mesta s prírodou,
- Na území Bratislavy sa križujú dva hlavné prírodné prvky s rekreačným využitím – horský pás Malých Karpát a vodné pásy pozdĺž tokov Dunaj a Morava,
- Vinohradnícke svahy, najmä na východnej strane Karpát,
- Na území mesta Bratislavy – centrum, historická časť MČ Devín, sútok Dunaja a Moravy, prímestské pásmo Devínskych a Malých Karpát,
- Malokarpatská a Devínska časť Bratislavského lesoparku,
- Rekreačné stredisko Zlaté piesky, areál Malého a Veľkého Draždiaka, pravý breh Dunaja (most Lafranconi – Čunovo).

Hlavné rekreačné a turistické prvky malokarpatského regiónu

- Prírodné podmienky od dávnych čias až po súčasnosť určujú charakter územia, jeho vonkajší obraz a kľúčovú ekonomickú aktivitu vinohradníctvo a vinárstvo, ktoré sú zároveň najtypickejšou črtou destinácie, určujúcou jej najpresvedčivejšiu identitu,
- Spojenie s historickými témami, ako sú remeselná tradícia, najmä spracovanie hlíny, špeciálne majolika, folklór, dejiny nemeckého osídlenia krajiny (pre cieľovú skupinu z Nemecka, príp. Rakúska), či po stopách rodu Pálffyovcov (pre maďarskú cieľovú skupinu), spolu s najnavštevovanejšou atraktivitou - Červeným Kameňom,
- Spojenie pešej a cykloturistickej ponúka pre obe skupiny záujemcov veľmi vhodné podmienky morfológie Malých Karpát,
- Významnú rolu zohráva v spojení s vinárskym turizmom gastronómia, najmä autenticita regionálnej kuchyne,
- Časti Malých Karpát: nad Pezinkom (Limbach – Baba – Kučišdorfská dolina) a nad Modrou (Harmónia – Piesky – Červený Kameň /Píla).

Hlavné rekreačné a turistické prvky podunajského regiónu

- Rovinatá krajina v minulosti takmer výhradne poľnohospodárskeho zamerania je dnes vďaka vhodným podmienkam atraktívna najmä pre pobyt a vodné športy,
- Multietnická slovensko-maďarsko-nemecká história regiónu,
- Podunajská nížina rozdelená Malým Dunajom na severnú seneckú časť a južnú žitnoostrovnú časť,
- Časť podunajského územného pásu s obojstranným pobrežím,
- Mesto Senec so športovo-rekreačným strediskom pri vode Slnečné jazerá.

Hlavné rekreačné a turistické prvky záhorského regiónu

- Popri téme regionálnej kuchyne, spojenej aj s agroturizmom, je asi najperspektívnejšou produktovou líniou cykloturistika, vodná a pešia turistika,
- K masovým produktom možno ešte pripočítať pútnický turizmus,
- Potenciál splavovania rieky Morava, prípadne v kombinácii s cyklistikou,
- Borská nížina s bormi a obcami po západnej strane Malých Karpát,
- Údolie Stupavského potoka s Borinkou až Košiariskom a príľahlou Mariankou,
- Časť pomoravského územného pásu s ľavostranným pobrežím.

Destinačný manažment a inštitucionálne zabezpečenie CR v SR a v BSK

Priestorom pre rozvoj cestovného ruchu je prakticky celé územie Bratislavského kraja.

Cestovný ruch možno pokladať za prierezové odvetvie hospodárstva, v ktorom sa prelínajú prvky infraštruktúry cestovného ruchu neturistického charakteru a prvky turistického charakteru.

Jednou z nových disciplín súvisiacich s regionálnym rozvojom je manažment a marketing destinácie cestovného ruchu. Aktivity spojené s cestovným ruchom v destinácii môžu zohrať pozitívnu rolu v naštartovaní regionálneho rozvoja.

Destinačný manažment je definovaný ako súbor techník, nástrojov a opatrení používaných pri koordinovanom plánovaní, organizácii, komunikácii a rozhodovanom procese v danej destinácii.

Destinačný marketing prepája v sebe strategickú, taktickú a administratívnu rovinu.

Destinačný manažment je orientovaný trhovo, dochádza však v ňom k prepájaniu subjektov súkromnej a verejnej sféry

Cestovný ruch na Slovensku je zastrešený na národnej úrovni Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, Slovenská agentúra pre cestovný ruch je štátnou príspevkovou organizáciou špecializovanou na marketing a štátnu propagáciu cestovného ruchu Slovenskej republiky, zriadená Ministerstvom hospodárstva v roku 1995, aktuálne v pôsobnosti Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Na základe zákona č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu a jeho novely, ktorá vstúpila do platnosti 1. decembra 2011 upravuje vznik krajskej a oblastnej organizácie cestovného ruchu. Bratislavský samosprávny kraj založil v roku 2012 spolu s oblastnou organizáciou cestovného ruchu hlavného mesta SR Bratislava (Bratislava Tourist Board - BTB) krajskú organizáciu cestovného ruchu (KOOCR) – Bratislava Region Tourism (Turizmus regiónu Bratislava). Činnosť krajskej organizácie CR Turizmus regiónu Bratislava sa zameriava na destinačný manažment a marketing destinácie Bratislava región na domácom a zahraničnom trhu cestovného ruchu.

V náplni krajskej organizácie je podpora a vytváranie podmienok na rozvoj cestovného ruchu na území Bratislavského samosprávneho kraja, ochrana záujmov členov krajskej organizácie, tvorba a realizácia marketingu a propagácie cestovného ruchu pre svojich členov doma a v zahraničí, podpora kultúrneho, spoločenského a športového života a zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva, organizovanie podujatí pre obyvateľov a návštevníkov, poskytovanie poradensko-konzultačných služieb svojim členom, presadzovanie trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu tak, aby sa chránilo a zachovávalo životné prostredie a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva a vlastnícke práva, spolupráca pri zostavovaní a realizácii koncepcie rozvoja cestovného ruchu Bratislavského samosprávneho kraja, v spolupráci s orgánmi Bratislavského samosprávneho kraja vypracúvanie a realizácia ročného plánu aktivít krajskej organizácie, iniciovanie alebo zabezpečovanie tvorby, manažmentu a prezentácie produktov cestovného ruchu, zariadenie turisticko-informačných kancelárií a vedenie ich evidencie, reklamná, propagačná a inzertná činnosť. „Hlavným zámerom organizácie je výrazne a viditeľne posilniť pozíciu Bratislavskej župy ako atraktívnej turistickej i obchodnej destinácie.“

OOOCR je regionálnou riadiacou a výkonnou štruktúrou pre rozvoj cestovného ruchu (CR), ktorá združuje samosprávy obcí, podnikateľov a iné subjekty činné v CR. Hlavným cieľom OOCR je rozvíjať turizmus tak, aby bol k dlhodobému prospechu obyvateľov regiónu a jeho návštevníkov. Špecifické ciele OOCR sú: rozvoj, propagácia a marketing regionálneho turistického produktu, podpora

subjektov činných v turizme, manažment kvality produktu a služieb, ustanovenie značky a zlepšenie imidžu regiónu ako medzinárodne známej turistickej destinácie. Tieto ciele smerujú k zvýšeniu počtu návštevníkov a ich prenocovaní, predĺženiu ich pobytu a zvýšeniu ich výdavkov pri plnom zachovaní historického, kultúrneho a prírodného dedičstva lokality. OOCR bude financovať svoju činnosť z členských príspevkov obcí a podnikateľov, príspevku štátu, vlastných príjmov a fondov EU a grantov. Doposiaľ boli v BSK založené OOCR Bratislava Tourist Board, OOCR Senec a OOCR Záhorie - s pôsobnosťou v Bratislavskom a Trnavskom kraji.

Ešte nižšiu úroveň predstavujú samotné obce a v rámci jednotlivých obcí miestne podnikateľské aktivity v oblasti cestovného ruchu.

Na území Bratislavského kraja, v rámci Malokarpatského regiónu sú založené dva mikroregióny:

- **Mikroregión Červený Kameň** - vinársky mikroregión patrí do územia Bratislavského kraja. Jeho súčasťou je 9 obcí v minulosti patriace do panstva Červený kameň.
- **Pezinský mikroregión** - vinársky a vinohradnícky mikroregión Pezinok, Slovenský Grob, Svätý Jur, Šenkvice, Viničné, Vinosady. Cieľom je hľadať spoločné riešenie rozvoja vinárstva, vinohradníctva, cestovného ruchu, dopravy a služieb.

Možno sem priradiť ešte združenie:

- **Malokarpatská vínná cesta (MVC)** s viac ako 260 individuálnymi a kolektívnymi členmi, ktorí realizujú rozvoj cestovného ruchu v oblasti vinohradníctva a vinárstva. Malokarpatská vínná cesta sa vymedzuje ako územie ohraničené pohorím Malých Karpát a spojnicami sídiel Bratislava, Senec, Trnava, Smolenice. Sídlo MVC je v meste Modra.
- **Združenie miest a obcí Malokarpatského regiónu** je dobrovoľné zoskupenie 23 miest a obcí regiónu, ktoré patria do Bratislavského a Trnavského samosprávneho kraja. Vytvára podmienky pre výmenu názorov a skúseností a formovanie spoločných stratégií pri riešení problémov v záujme ekonomickej prosperity, ochrany životného prostredia, kultúrneho dedičstva, rozvoja cestovného ruchu.

V rámci Podunajského regiónu je založené významné združenie:

- **Regionálne združenie Podunajsko** vzniklo v roku 1991 ako združenie obcí podunajského regiónu. Prvotným cieľom združenia bolo spoločné zastupovanie záujmov obcí voči štátu, nadnárodným organizáciám a ostatným subjektom, vzájomná spolupráca a výmena skúseností v najširšom meradle. Združuje 34 obcí + mesto Senec. Hlavná úloha združenia je v súčasnosti koordinácia aktivít obcí pri projektoch, ktoré sú príliš rozsiahle a náročné na to, aby ich obce zvládli samostatne.

V Záhorskom regióne sa vytvorili dve silné združenia:

- **V Združení miest a obcí Záhorskej oblasti (ZOZO)** so sídlom v Malackách úzko spolupracuje 76 členských obcí a miest. Administratívne je územie Záhoria rozdelené do troch obvodov – Malacky, Senica a Skalica. Obvod Malacky je súčasťou Bratislavského samosprávneho kraja a okres Senica a Skalica patrí do Trnavského samosprávneho kraja. Združenie tvoria z obvodu Malacky 22 obcí a 2 mestá, z obvodu Senica 29 obcí a 2 mestá a z obvodu Skalica 18 obcí a 3 mestá. V 76 členských obciach a mestách Záhoria žije približne 171 000 obyvateľov. Sídlom ZOZO sú Malacky⁷.
- **Združenie obcí enviropark Pomoravie** - obce Gajary, Veľké Leváre, Malé Leváre, Kostolište, Jakubov, Studienka, Závod a Láb sa rozhodli združiť a realizovať projekty v rámci spoločne prijatej akceptovateľnej a prospešnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja, ktorá je podporovaná okrem iného aj z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ. Inštitucionálne činnosť ZDRUŽENIA OBCÍ ENVIROPARK POMORAVIE zabezpečuje nezisková organizácia Enviropark.

⁷ <http://www.zozo.estranky.sk/>

Aktívny (zahraničný) CR

Z hľadiska vzdialenosti zdrojovej krajiny a produktu možno povedať, že pre BSK je perspektívny najmä rozvoj short-haul produktu – individuálne citybreaky, stredne veľké organizované zájazdy založené najmä na dostupnosti autom, autobusom, vlakom a priamymi leteckými linkami.

Samotné produkty je potrebné orientovať na potenciálne zákaznicke trhy. Z hľadiska aktívneho CR sú významné najmä tri formy. Biznis turizmus (najvýznamnejší v BSK), MICE pre ktorého rozvoj má najmä Bratislava vysoký ale bohužiaľ doposiaľ nevyužitý potenciál a leisure turizmus, ktorý je závislý na kvalitnom produkte, imidži a adekvátnej cene.

V rámci pobytového najmä aktívneho cestovného ruchu má BSK potenciál na niekoľko produktových línií, z ktorých každá je určená inej klientele. Týmto produktovými líniami môžu byť napr.:

Tabuľka 36 Produktové línie v Bratislavskom kraji

Produktová línia	Subregión BSK – okres:	Celoročný produkt	Výhradne letný produkt	Výhradne zimný produkt
P 1 City break	Bratislava	Nočný život, Nostalgia – architektúra socialistickej éry, Gastro -víno, puby	Open air podujatia, Športové lietanie	KHL, Silvester
P 2 Športové podujatia medzinárodný región	Bratislava	Nepravidelné podujatia medzinárodného významu	Maratóny, Rafting v Čunove, Grand Prix	KHL, Zimný maratón
	Pezinok		Cyklomaratón, Veľká cena veteránov	
	Senec	Senecká ruka	Rybárske preteky, Medzinárodný potápačský festival, Wallnerov memoriál	Silvestrovský ponor
	Malacky	Futbal		
P 3 Kultúrne podujatia medzinárodného i regionálneho významu, kultúrne zážitky	Bratislava	Bratislavské hudobné slávnosti, Bratislavské džezové dni a Ďalšie hudobné festivaly, Filmové festivaly, Divadelné festivaly	Open-air festivaly: Street art festival, Bratislavské Kultúrne leto, Korunovačné slávnosti a ďalšie letné podujatia kultúrneho a spoločenského charakteru Farmárske dni, Gurmánske festivaly Dožinky Dni vinobrania	Vianočné trhy, Silvester v Bratislave, Svätomartinské dni vína
	Pezinok	Dni pivníc (Svätojurské, Modranské, Pezinské, Malokarpatské dni , Svätomartinské dni, ďalšie „dni otvorených pivníc“ Husacie hody v Slovenskom a Chorvátskom Grobe	Fyzulnačka Pezinok	Hudobný festival Eugena Suchoňa
	Senec		Open air festivaly: Senecké leto, Veľký letný festival	Zabíjačkové hody
	Malacky		Habánsky hodový dvor	Dni zelá Stupava, Adventné Malacky
P 4 Akčné aktivity, zážitky, aktívny šport, pohyb v prírode	Bratislava	Ľadový hokej, Športové strieľanie	Cykloturistika, Pešia turistika, trekking, Športové lietanie, Rafting Čunovo, vodné športy Zlaté Piesky, Rybolov ramená Dunaja, jazerá Dinopark -ZOO	
	Pezinok	Pešia turistika, Jazda na koni	Cykloturistika, pešia turistika, trekking, športové lezenie, trendové športy	Bežecké lyžovanie, zjazdové lyžovanie
	Senec	Jazdecké pólo	Jazerá - vodné športy Športové lietanie Golf, Trendové športy	

	Malacky	Pešia turistika, Hypo - jazda na koni Poľovačka	Cykloturistika, Pešia turistika, trekking, Golf, Zber húb, Trendové športy	
P 5 Významné osobnosti, legendy	Bratislava	Hokejové legendy , osobnosti politiky, vedy a techniky, výtvarného umenia , hudby, literatúry, osobnosti kráľovských rodov		
	Pezinok	Osobnosti politiky, literatúry, výtvarného umenia		
	Malacky	Šľachtici, Osobnosti výtvarného umenia		
P 6 Ekoturizmus	Bratislava	Botanická záhrada, Sad J.Kráľa,	Pozorovanie vtákov pri rieke Morava a Dunaj Sandbergsko – Pajštúnsky geopark a ďalšie	
	Malacky	Záhorská nížina, borovicové lesy	Pozorovanie vtákov pri rieke Morava	
P 7 Voluntarizmus	Bratislava	Pamiatkové objekty	CHKO Malé Karpaty, CHKO Dunajské Luhy, chránené areály	
	Pezinok	Pamiatkové objekty	CHKO Malé Karpaty	
	Senec	Pamiatkové objekty	Jazerá, Chránené areály	
	Malacky	Pamiatkové objekty	Vodné plochy, CHKO Záhorie, Chránené areály	
P 8 Nákupy - shopping	Bratislava	Značkové predajne		
P 9 Kultúra	Bratislava	Hrady (Bratislava, Devín), galérie v meste + Danubiana, múzeá, knižnice architektúra	Workshopy ľudových remesiel	Opera, balet, muzikály
	Pezinok	Galérie, Malokarpatské múzeum, ľudové remeslá ,hrad Červený Kameň	Koncerty v amfiteátri	
	Senec	Včelárske múzeum		
	Malacky	Kaštieľ, hrady – ruiny, Habánsky Dvor – Veľké Leváre, Pamätná izba M.Benku, Kostolište, Múzeum F.Kostku Stupava, Múzeum M. Tillnera Malacky, Uhorské múzeum Záhorská Ves		
P 10 Gastro zážitky	Bratislava	puby	Gastro prehliadky	
	Pezinok	Víno, Husacina a lokše		
	Senec			Zabíjačky
	Malacky	Jedlo na farme		
P11 Vidiecky cestovný ruch a agroturizmus	Pezinok		Pestovanie viniča, spracovanie vína	
	Malacky	Chov koní, chov oviec	Zber húb, spracovanie húb, Teambulding pre rodiny v Abelnde	
P12 Dunaj	Bratislava	Kultúrne pamiatky Kultúrne podujatia Prehliadka vodného diela Gabčíkovo	Cykloturistika,rybolov, Maríny motorové člny, hausboaty, pozorovanie vtákov vyhliadková plavba po Dunaji	
P 13 Náboženstvo	Bratislava	Sakrálné židovské a kresťanské pamiatky,		
	Malacky	Kresťanské pamiatky Malacky, pútné miesto Marianka		
P 14 Smart (inteligentné systémy)	Bratislava	Geocashing Geophoto, geovideo		

	Pezinok	geocaching		
	Senec	geocaching		
	Malacky	geocaching		
P 15 Vzdelávanie, tréningy	Bratislava	Školské výlety: Poznaj svoje hlavné mesto, Tematické workshopy	Letné školy	
P 16 Sociálny CR	Senec	Školy v prírode		
		Rekreačné pobyty pre seniorov (mimo letnej sezóny)		
	Malacky	Školy v prírode, Pobyty v autentickom prostredí rodín na vidieku pre zahraničných návštevníkov		

Zdroj: MARKETINGOVÁ STRATÉGIA, Destinácie Bratislavský región doma i v zahraničí pre roky 2014 -2016 s výhľadom do roku 2020

V jednodennom aktívnom CR sa musí BSK zamerať na okolité krajiny, využiť spoločnú historickú a kultúrnu minulosť a atraktivity BSK na prilákanie klientely. Podstatné je aby okolité krajiny prestali tvoriť minoritný podiel medzi návštevníkmi kraja, tak ako je to dnes.

Domáci CR

V rámci domáceho cestovného ruchu sú dôležitými formami najmä relaxačný a zážitkový v rámci regiónu. Obľúbené sú najmä atraktivity a víkendové podujatia pre rodiny s deťmi, detské programy. Určitý potenciál má v BSK aj kongresový CR pre korporátnych klientov zo Slovenska. Kľúčové sú však krátkodobé výlety obyvateľov BSK, hlavne Bratislavy do okolia (do iných lokalít BSK).

Tabuľka 37 Rekreačný potenciál – aktivity turizmu /cestovného ruchu, športu a rekreácie obcí /miest Bratislavského kraja

Okres	Obec /mesto	Aktivity turizmu /cestovného ruchu, športu a rekreácie
		Stav /Zámery
Bratislava	Bratislava	kult.-hist. hodnoty, kult.-spol. šport. zariadenia, Bratislavský lesopark, lokality IR, osobný prístav na Dunaji, vybudovanie kongresového centra v Bratislave s komplexnou vybavenosťou, rozšírenie letiska, výstavba nových ubytovacích zariadení hotelového typu stredných a vyšších tried s vybavenosťou pre konferencie, výletné lokality pre deti, 7 kúpalísk Rosnička, Lamač, Tehelné pole, Delfín, Zlaté piesky, Krasňany, Rača, verejné plavárne Pasienky, hotely Nivy, Barónka, Iuventa, Delfín, bazén na Mokrohájskej, bazény s obmedzeným prístupom v rámci škôl a iných zariadení, priesečníky cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, MPR Bratislava, PZ Bratislava,
	Čunovo	vodácke táborisko, km 1850, Hrušovská vodná zdrž, prístav pre jachty a menšie motorové plavidlá, vybudovanie kempingu s vysokým štandardom, pripravovaný komplexný areál vodných športov Danubiana, Čunovské jazerá, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu Rajka, jazdecký areál,
	Devín	začiatok Malokarpatskej vínnej cesty, lodenice pri kameňolome (Dunaj) a severne od Devína (Morava), prírodné pozoruhodnosti, lokality IR, AL Devín-Slovanské hradisko, osobný prístav na Dunaji pre výletné lode, prístavy malých rekreačných plavidiel na Dunaji a na Morave, kompa cez Dunaj pod hradom, vybudovanie športovo-rekreačného koridoru na moravskom a dunajskom nábreží, prečistenie ramien, využívaných prírodných jazier a bagrovísk, začiatok Cesty hrdinov SNP, sezónny trajekt Devína – Hainburg, priesečníky cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu pri Dunaji a pri Morave, významný nástupný bod do Karpát,
	Devínska Nová Ves	vodácke táborisko, pri zrekonštruovanom bunkri, km 4, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu Devínske Jazero, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, jazdecký areál, jazdecký areál Poľný mlyn, Nový dvor, AL Villa rustica, PZ Devínska Nová Ves, Cyklomost cez Moravu na Schlosshof,

	Dúbravka	lokality IR, nástupný bod do Karpát, PZ Dúbravka, strelnica – športová streľba,
	Jarovce	skupina houseboatov, pri Jaroveckom ramene vodná plocha pre športové využitie /zemník – veslársko-kanoistická dráha, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu Kittsee, strelnica – športová streľba,
	Karlova Ves	vodácke táborisko, Karloveská zátoka - km 1872, lokality IR, ZOO, Botanická záhrada, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, nástupný bod do Karpát,
	Lamač	lokality IR, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významné nástupné body do Karpát, jazdecký areál, PZ Lamač,
	Nové Mesto	Zlaté piesky, lokality IR, prečistenie ramien, využívaných prírodných jazier a bagrovísk, Polus, Rösslerov lom, Kramerov lom, navrhované kúpalisko pri Snežienke, Kuchajda, údolie Vydrice, významné nástupné body do Karpát,
	Petržalka	vodácke táborisko, Lido - km 1866, Draždiak, Kongresové priestory – plánuje sa v Petržalka City, lodenice Aušpic a ďalšia v súčasnosti nevyužívaná (pri Novom moste), Incheba, Dostihová dráha, Aupark, Sad Janka Kráľa, Aucafé, divadlo Aréna, priesečníky cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu Prístavný most, Nový most, most Lafranconi, Berg), jazdecký areál,
	Podunajské Biskupice	jazdecký areál Lieskovec,
	Rača	Malokarpatská vínná cesta, lokality IR, cyklistický areál Rača – Slalomka, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu Biely kríž v Karpatoch, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu (centrum), významné nástupné body do Karpát, PZ Rača,
	Rusovce	kult.-hist. hodnoty, Hrušovská vodná zdrž, vodná plocha využívaná na kúpanie, kaštiel s parkom, priesečník cyklotrás s vybavenosťou, jazdecký areál, AL Gerulata, PZ Rusovce,
	Ružinov	športové zariadenia, AVION, Ikea, Štrkovec, vodácke táboriská pri malom Dunaji, most pri Vrakuni, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu (Prístavný most),
	Staré Mesto	Malokarpatská vínná cesta, kult.-hist. hodnoty, kult.-spol. šport. zariadenia, Chatám Sófer, Lurdská jaskyňa na Hlbokej ceste, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu Nový most, významné nástupné body do Karpát,
	Záhorská Bystrica	lokality IR, významné nástupné body do Karpát, jazdecký areál, pamiatky ľudového staviteľstva, PZ Záhorská Bystrica,
	Vajnory	Malokarpatská vínná cesta, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, jazdecký areál, PZ Vajnory,
	Vrakuňa	lesopark pri Malom Dunaji,
Malacky	Malacky	kult.-hist. hodnoty, kult.-spol. šport. zariadenia, priesečníky cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, golfový areál,
	Borinka	významný nástupný bod do Karpát,
	Gajary	priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu,
	Jablonové	priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významný nástupný bod do Karpát,
	Jakubov	prečistenie ramien, využívaných prírodných jazier a bagrovísk,
	Kostolište	
	Kuchyňa	lokality IR, VN Vývrat, významný nástupný bod do Karpát,
	Láb	Kamenný Mlyn, pamiatky ľudového staviteľstva,
	Lozorno	VN Baglava, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál,
	Malé Leváre	lokality IR, Rudava, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu,
	Marianka	pútnické miesto, lom Bázgovič nutná revitalizácia, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu (centrum), priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu Malý Slavín v Karpatoch, významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál, PZ Marianka,
	Pernek	lokality IR, významný nástupný bod do Karpát, pamiatky ľudového staviteľstva,
	Plavecké	priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významný nástupný bod do Karpát,

	Podhradie	
	Plavecký Mikuláš	sprevádzkovanie železnice BA – Rohožník, s pokračovaním na Plavecký Mikuláš – Jablonica – Senica, významný nástupný bod do Karpát,
	Plavecký Štvrtok	lokality IR, prečistenie ramien, využívaných prírodných jazier a bagrovísk, pamiatky ľudového staviteľstva,
	Rohožník	sprevádzkovanie železnice BA – Rohožník, s pokračovaním na Plavecký Mikuláš – Jablonica – Senica, významný nástupný bod do Karpát,
	Sološnica	priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významný nástupný bod do Karpát,
	Studienka	Cyklistický bod v CHKO Záhorie,
	Stupava	lokality IR, Košarisko, Biofarma v Stupave, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, priesečník cyklotrás s vybavenosťou (Košarisko), významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál, strelnica – športová strelba,
	Suchohrad	vodácke táborisko, v bočnom ramene Moravy pre prístaviskom SVP, km 68,
	Veľké Leváre	kult.-hist. hodnoty, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, habánsky dvor, pamiatky ľudového staviteľstva,
	Vysoká pri Morave	vodácke táborisko, cca 300 m za obcou na lúke pri prístave s betón. nábehom, km 20, vybudovanie mosta cez rieku Moravu, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, jazdecký areál,
	Záhorská Ves	vodácke táborisko, nad kompou, cca 200 n, km 32, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu,
	Závod	priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu,
	Zohor	priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, strelnica – športová strelba,
Pezinok	Pezinok	Malokarpatská vínná cesta, kult.-hist. hodnoty, kult.-spol. šport. zariadenia, lokality IR, Letné, Slnčné údolie, Stupy, Kučičdorská dolina, významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál, staré banské diela v Malých Karpatoch,
	Báhoň	Malokarpatská vínná cesta,
	Budmerice	Malokarpatská vínná cesta, VN Budmerice, priesečník cyklotrás s vybavenosťou, jazdecký areál,
	Častá	kult.-hist. hodnoty (Červený Kameň, významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál Margitin dvor, Červený Kameň, strelnica na asfaltové holuby,
	Doľany	Malokarpatská vínná cesta, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu (Zabité, Rybáreň v Karpatoch), priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu (centrum), významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál,
	Dubová	Malokarpatská vínná cesta, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významný nástupný bod do Karpát, športové letisko,
	Jablonec	Malokarpatská vínná cesta,
	Limbach	Malokarpatská vínná cesta, lokality IR, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál,
	Modra	Malokarpatská vínná cesta, kult.-hist. hodnoty, kult.-spol. a šport. zariadenia, Harmónia – Piesky - modernizácia a zvýšenie štandardu ubytovacích zariadení, ELESKO nové vinárske závody, vybudovanie železničnej trate Pezinok – Modra – Trstín, VN Harmónia, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu (Piesky – Zochova chata v Karpatoch), priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu (centrum), významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál, PZ Modra,
	Píla	Malokarpatská vínná cesta, lokality IR, významný nástupný bod do Karpát,
	Slovenský Grob	Malokarpatská vínná cesta, husacina – tradičné hody, jazdecký areál Čierna Voda,
	Svätý Júr	Malokarpatská vínná cesta, kult.-hist. hodnoty, lokality IR, Jozefkovo údolie, Biely Kameň, Neštich-hradisko, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, významný nástupný bod do Karpát, jazdecký areál, MPR Svätý Jur, historická lukostreľba (Vinedi),
	Šenkvice	Malokarpatská vínná cesta,
	Štefanová	Malokarpatská vínná cesta,

	Viničné	Malokarpatská vínná cesta, lukostrelnica,
	Vinosady	Malokarpatská vínná cesta, významný nástupný bod do Karpát,
	Vištuk	Malokarpatská vínná cesta, VN Vištuk,
Senec	Senec	Malokarpatská vínná cesta, Hlboké jazero (Guláška), Slnčné jazerá - modernizácia a zvýšenie štandardu ubytovacích zariadení, Aquapark, lokality IR, prečistenie ramien, využívaných prírodných jazier a bagrovísk, zriadenie múzea židovskej kultúry, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, jazdecký areál,
	Bernolákovo	Malokarpatská vínná cesta, kult.-hist. hodnoty, rozšírenie golfového ihriska na 18 jamkové, jazdecký areál,
	Blatné	jazdecký areál,
	Boldog	
	Chorvátsky Grob	Malokarpatská vínná cesta, husacina – tradičné hody,
	Čataj	
	Dunajská Lužná	Hrušovská vodná zdrž, lokality IR, Košariská, jazdecký areál,
	Hamuliakovo	vodácke táborisko, km 1852, lokality IR, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu,
	Hrubá Borša	
	Hrubý Šúr	
	Hurbanova Ves	vodácke táborisko,
	Igram	Malokarpatská vínná cesta,
	Ivanka pri Dunaji	vodná plocha Ivanka, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, jazdecký areál,
	Kalinkovo	
	Kaplná	Malokarpatská vínná cesta,
	Kostolná pri Dunaji	farma sibírskeho tigrov,
	Kráľová pri Senci	Včelársky skanzen, nefungujúce termálne kúpalisko v Kráľovej pri Senci, športové letisko,
	Malinovo	priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu,
	Miloslavov	jazdecký areál, jazdecký areál Alžbetin dvor,
	Most pri Bratislave	vodácke táborisko pri ústí Blatiny do malého Dunaja, priesečník cyklotrás s vybavenosťou vyššieho významu, strelnica na asf. holuby,
	Nová Dedinka	
	Reca	
	Rovinka	Veľké a Malé jazero,
	Tomášov	vodácke táborisko, strelnica na asfaltové holuby,
	Tureň	
	Veľký Biel	Malokarpatská vínná cesta, Bielske jazero,
	Vlky	vodácke táborisko, jazdecký areál,
	Zálesie	vodácke táborisko, jazdecký areál,

Strieborná ekonomika⁸

Pod striebornou ekonomikou rozumieme adaptáciu ekonomiky na budúce potreby rastúceho počtu starších ľudí 50+. Tento fenomén vytvára nové trhové príležitosti. Pre Slovenskú ekonomiku je možnou trhovou príležitosťou exportovanie špecializovaných tovarov a služieb striebornej ekonomiky do krajín EÚ 15, ktoré aj v súčasnosti tvoria hlavné exportné teritórium.

Starnúce obyvateľstvo vytvára početnú skupinu obyvateľstva, ktorí v podmienkach uplatňovania princípu aktívneho starnutia vytvárajú novú rastúcu skupinu spotrebiteľov so špecifickými požiadavkami ako sú:

- automobily s IKT čiastočne nahradzujúce oslabené zmyslové vnímanie,
- ubytovacie služby priateľské starnutiu,
- špecifické pracovné podmienky,
- služby súvisiace so starostlivosťou o majetok – správa finančných portfólií, investícií do nehnuteľností a pod.,
- trávenie voľného času, špecifické turistické služby,
- starostlivosť o zdravie a pod.

U staršej generácie rastie ochota spotrebovať. Kúpna sila ľudí vo veku 60+ sa neustále zvyšuje a vďaka ich ekonomickému správaniu, starší ľudia významne prispievajú k udržateľnej revitalizácii ekonomiky. Európska komisia vyhlásila, že za predpokladu, že súčasný trend bude pokračovať, starší občania budú zdravší, aktívnejší a ich finančná situácia bude lepšia.

Aspekty striebornej ekonomiky

Približne 80 % ľudí vo veku 50+ chodí na dovolenku trikrát ročne. Prieskumy tiež hovoria, že až 88 % európskych turistov uprednostňuje európske destinácie. Zaujímajú sa o nové miesta, nové spôsoby cestovania a sú ochotní za dobrý produkt zaplatiť. Majú nadbytok voľného času, čo z nich robí výbornú cieľovú skupinu pre turizmus. Seniori tiež hľadajú možné spôsoby ako stimulovať svoje fyzické, intelektuálne a duševné zdravie, pretože vek so sebou prináša aj rôzne choroby. V rámci EÚ je až 15 mil. ľudí telesne postihnutých a predpokladá sa, že v priebehu nasledujúcich 10 rokov bude tento počet ďalej narastať. Je preto potrebné, aby turistický a kultúrny sektor hľadali vhodné spôsoby zlepšenia ich produktov a služieb, marketingu a podpory predaja.

Dopyt striebornej ekonomiky bude málo citlivý na konjunktúrny vývoj. Vyplýva to zo spoľahlivosti demografických prognóz, výšky starobných dôchodkov a do určitej miery aj z príjmov z majetku, pri preferovaní konzervatívneho investovania. Takýto konjunktúrne necitlivý dopyt je žiaducim ďalším pilierom slovenskej ekonomiky.

Oblasti možnej podpory:

1. služby – geriatrická starostlivosť, asistenčné služby, agentúry domácej starostlivosti, bankové produkty
2. výrobky – obliekanie a móda, špeciálna obuv, kompenzačné pomôcky, hygiena, senior hobby, produkty oddiaľujúce starnutie – nutričné preparáty, vitamíny
3. prispôsobenie bývania – kuchyne, kúpeľne, toalety, inteligentné zariadenia a vybavenie domácností, ovládanie hlasom, posteľ a zdravý spánok
4. komunikačné technológie - riešenie krízových situácií seniorov (centrálne pulty a podobné systémy), monitoring zdravotného stavu, eliminácia a oslabovanie zraku a sluchu
5. voľný čas - možnosti vzdelávania, univerzity tretieho veku, nové médiá, kultúra a zábava pre seniorov, cestovanie, šport

⁸ Strieborná ekonomika ako možné exportné zameranie slovenskej ekonomiky, Viliam Páleník, Ekonomický ústav SAV, Bratislava 2009

A.2.6 Kwartérny sektor (VVIZ)

Ku koncu roku 2009 bolo v; okresoch Bratislavského kraja v ekonomických činnostiach odborného, vedeckého a technického charakteru, sledovanými štatistickým úradom SR, zamestnaných celkovo 47 892 osôb, čo predstavovalo podiel 10,44 % z celkového počtu zamestnaných osôb v kraji. V porovnaní s podielom pracujúcich na úrovni SR, kde bolo v roku 2009 v týchto kvartérnych ekonomických činnostiach zamestnaných 3,63% všetkých pracujúcich, vykazuje Bratislavský kraj takmer trojnásobnú hodnotu národného priemeru. V roku 2014 okresoch Bratislavského kraja v ekonomických činnostiach odborného, vedeckého a technického charakteru, sledovanými štatistickým úradom SR, zamestnaných celkovo 54 221, čo je nárast oproti predchádzajúcemu obdobiu, a predstavuje podiel zhruba 17% z celkového počtu zamestnaných osôb v kraji.

Bratislava samosprávny kraj zastáva v rámci krajiny pozíciu prirodzeného centra rozvoja kvartéru. Vzhľadom na vysokú koncentráciu akademickej a vedeckej obce, ako aj pôsobnosti širokého spektra súkromného sektora sa tu skoncentrovali subjekty, ktorých sa venujú činnostiam typických pre vznik, zavádzanie a šírenie inovácií. Podľa správy „Statistics in Focus“, ktorú vydal v roku 2009 Eurostat ako štatistický úrad EÚ, je Bratislavský región spolu s pražským, jedným z dvoch regiónov z nových členských krajín EÚ, ktoré sa umiestnili v prvej dvadsiatke všetkých regiónov v zamestnanosti vo výskume a vývoji podľa podielu na celkovej zamestnanosti. Bratislavský kraj je v poradí trinásty s podielom zamestnanosti vo vede a výskume vo výške 3,2 %. V Prahe je vyše 21 000 pracovníkov, vo Viedni napr. vyše 19 000, kým v Bratislavský kraj sa vyznačuje len viac ako 7 000 pracovníkmi.

Hoci je v meste Bratislava skoncentrovaná prevažná väčšina vedecko-výskumného potenciálu krajiny, tak tento fenomén predsa len nedosahuje významnejší počet záznamov na mape patentov či na medzinárodne porovnateľných výstupov inovatívneho charakteru. Národné a regionálne intervencie do kvartérneho sektora hospodárstva totiž nepredstavujú dostatočný impulz pre rozvoj odvetví založených na informačných technológiách a aktivitách s vyššou pridanou hodnotou. Bratislava je tak často krát vystavená externalitám v podobe difúzných priamych zahraničných investícií alebo sa spolieha na vlastné endogénne zdroje, ktoré sú však v meradle rastu európskej konkurencieschopnosti pomerne nedostatočné. Od roku 2008 síce rastie počet vedeckých pracovníkov, ale naďalej vzhľadom na potenciál celého kraja ma výrazne nedostatočné tempo.

Informačné technológie

Z hospodárskeho hľadiska zohrávajú hlavnú úlohu v regionálnych subjektoch terciárny a kvartérny sektor. Hlavne vyššie služby, informačné technológie, vývoj, ale aj veda a výskum, či celoživotné vzdelávanie. Avšak najmä prostredníctvom postupnej intenzifikácie informačných technológií, ktoré narábajú s komoditami ako informácie, poznatky a know-how, sa postupne menia paradigmy priestoru a času. Výrazne sa skracujú vzdialenosti pre výmenu tovarov a služieb, ktoré navyše už nie vždy majú fyzicky hmatateľný charakter. Prekonávajú sa aj rôzne politické, ekonomické a sociálne bariéry, informácie sú k dispozícii prakticky nepretržite a všade. Vzniká obchod s transferom know-how ako komoditou.

Vedomostná spoločnosť cielene a aktívne investuje do rozvoja osobného potenciálu každého jednotlivca, prostredníctvom podpory vzdelávania, vedeckých a výskumných aktivít a rozvíja svoju inovačnú kapacitu či kreativitu. Inovácie sa tak stávajú hybnou silou nie len na národnej platforme vedy a výskumu, ale aj v každodennom živote ľudí v kraji v podobe kreatívnych voľno časových aktivít a komerčných služieb usilujúcich sa získať jedinečnosť a teda vlastnú konkurenčnú výhodu.

Podnikateľské a technologické inkubátory

Pre malých a stredných podnikateľov predstavujú v Bratislavskom kraji podnikateľské inkubátory dôležitú súčasť podpornej infraštruktúry naštartovania vlastného podnikateľského plánu. Ich poslaním je poskytovať začínajúcim podnikateľom vhodné štartovacie podmienky v krátkodobom

časovom horizonte. Okrem všeobecných inkubátorov majú významnú úlohu aj špecializované technologické inkubátory, ktoré implementujú metódu Research-based spin-off, čím sa stimulujú podmienky na využívanie výstupov výskumu a vývoja, patentov, priemyselných a úžitkových vzorov. V rámci riešeného územia evidujeme takéto platformy, ktoré sa špecializujú na prenájom technicky vybavených administratívnych priestorov za nižších ako trhových cien, možnosti využívať rokovacie miestnosti, konferenčné sály, administratívne a poradenské služby v rámci niekoľkých komplexných programov podpory podnikania a pod. Jedná sa tri o nasledujúce inštitúcie:

- Univerzitný technologický inkubátor Inqb STU, Bratislava - Staré Mesto
- Inkubátor Malacky, n.o.
- Inkubátor Bratislava, Regionálne poradenské a informačné centrum Bratislava
- RubixLab Bratislava

Cieľom podnikateľských inkubátorov je systematicky podporovať ekonomickú výkonnosť na nadregionálnej úrovni, ktorá sa zakladá na báze vedomostí, poznatkov a kreativity začínajúcich podnikateľov. Motiváciou je vytvorenie akéhosi premostenia vedy, výskumu a inovácií s podnikateľskou praxou, čím sa v konečnom dôsledku zvýši konkurencieschopnosť regiónu.

Výskum, vývoj a inovácie

Oblasť vedy, výskumu a inovácií je v rámci slovenských podmienok dlhodobo zanedbávaná a predovšetkým z hľadiska objemu finančných prostriedkov podhodnotená. Podiel investícií do sféry vedy a výskumu na Slovensku tvorí len 0,7 % HDP, čo je výrazne pod priemerom krajín Európskej únie a v rozpore so stratégiou Európa 2020, ktorá hovorí o potrebe navýšenia prostriedkov do vedy a výskumu a znalostnej ekonomiky na úroveň 3 % HDP. Napriek existencii viacerých koncepcných a strategických materiálov na národnej úrovni sa nepriaznivý stav nepodarilo zvrátiť.

Bratislavský kraj predstavuje najvyššiu koncentráciu vedecko-výskumných a inovačných aktivít v rámci Slovenska. Je miestom sústredenia najväčšieho počtu inovatívnych podnikov, výskumných univerzít, Slovenskej akadémie vied, ako aj miestom najväčšieho potenciálu pre absorpciu inovácií.

Bratislavský kraj vykazuje takmer 50% pracujúcich vo vede a výskume na Slovensku, čo v absolútnom vyjadrení znamenalo v roku 2013 celkovo 8476 vysokoškolských vedeckých pracovníkov. Podstatnú časť tvoria vedci v oblasti prírodných vied s 2284 pracovníkmi, a tiež spoločenské vedy s 2240 vedcami a technické vedy s vyše 2200 vedcami. V lekárskejších a farmaceutických vedách disponuje Bratislavský kraj s 1278 vedcami. Zvyšné odvetvia sú tvorené vedcami v humanitných (434 vedcov) vedách a pôdohospodárskych vedách (35 vedcov).

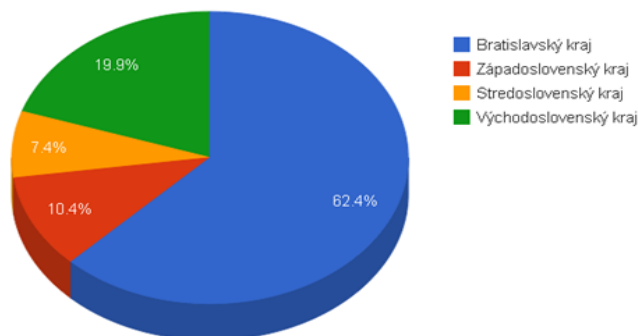
S ohľadom na tento stav a novú iniciatívu Európskej komisie „smart specialisation“ bola v priebehu roka 2012 spoločnosťou BIC Bratislava, s.r.o. v spolupráci s Odborom stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov BSK spracovaná nová regionálna inovačná stratégia kraja - štúdia "Rozvoj výskumno-vývojovej a inovačnej základne Bratislavského samosprávneho kraja v období 2014-2020".

Pre Bratislavský samosprávny kraj je pre oblasť vedy a výskumu charakteristické nasledovné:

- V Bratislave pôsobí nominálne cca 50 % VV pracovníkov SR, v účasti na 7 RP má bratislavská VVZ viac ako 62 % prostriedkov, čo nie je zaujímavé iba z hľadiska financií, ale aj medzinárodnej prestíže a celoeurópskeho benchmarkingu a má asi 70 % výsledkov VV procesov a 83 % publikácií a citácií.

Graf 18 Rozdelenie prostriedkov 7. rámcového programu EÚ

Graf : Rozdelenie prostriedkov 7. rámcového programu EÚ pre výskum, vývoj technológií a demonštračné aktivity 2007-2013 (7RP) podľa pridelených prostriedkov z programu podľa krajov (NUTS2) - údaje za úspešné projekty v rokoch 2007-2011.

Prameň: Databáza EKORDA 2007-2011, Spracovanie BIC Bratislava

Zdroj: Databáza EKORDA 2007-2011

- dostatočná báza pracovníkov vedy a výskumu
- Rozhodujúca masa základného a aplikovaného výskumu v hlavných oblastiach Smart Specialisation vzťahujúca sa k regionálnemu a medzinárodnému priemyslu, napr. automobilovému
- Vytvorenie modernej výskumno-vývojovej infraštruktúry financovanej zo ŠF, ale podfinancovanie výskumno-vývojových aktivít: investície vo výške 1,2 % HDP
- Nízka úroveň miezd vedecko-výskumných pracovníkov – hlavne mladých vedcov (výrazne menej ako v konkurenčných regiónoch Brne a Viedni)
- Nedostatočné vnútroštátne financovanie výskumu a vývoja nahradzované podporou zo štrukturálnych fondov EÚ

Súčasťou inovačnej stratégie je aj analýza dopytovej a ponukovej časti VVIZ, analýza inovačného prostredia a aktérov na národnej i regionálnej úrovni, hodnotenie podpory vedy, výskumu a inovácií prostredníctvom analýzy podpory operačných programov, ale tiež nadnárodných podporných schém Európskej únie. Významnou súčasťou stratégie je tiež porovnanie Bratislavského kraja a regiónov Viedne a Brna a analýza prenositeľnosti modelov podpory vedy a výskumu do podmienok BSK.

Úroveň výdavkov na vedu a výskum sa v rámci krajín EÚ-27 pohybovala v roku 2013 na úrovni 2,02 % hrubých domácich výdavkov. Najvyššie hodnoty pritom evidujeme v štátoch severnej Európy, kde Švédsko vykazuje 3,21% HDP a Fínsko dokonca 3,32 %HDP. Tesne nad 3% HDP dosiahlo aj Dánsko. Medzi krajiny s najnižšou podporou vedy a výskumu zo štátneho rozpočtu sa zaradilo s 0,83% HDP aj Slovensko v roku 2013 a 0,89% HDP v roku 2014 (DATACube; 2015). Absolútne najnižšie čísla v tomto ponímaní vykazujú v Európskej 27 štáty Rumunsko s 0,39 % HDP, Cyprus s 0,48 % HDP a Bulharsko s 0,65 % HDP.

Tabuľka 38 Zamestnanci výskumu a vývoja vo fyzických osobách

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bratislavský	12 189	13 839	14 494	14 357	13 402	11 156
Trnavský	1 279	1 578	1 707	1 764	1 668	1 533
Trenčiansky	1 520	1 535	1 037	1 048	971	984
Nitriansky	1 999	1 865	1 851	1 889	2 130	2 164
Žilinský	2 215	2 482	2 506	2 718	2 482	2 189
Banskobystrický	1 691	2 018	2 076	2 051	2 047	1 928
Prešovský	979	1 090	1 046	1 220	1 196	1 036
Košický	3 516	3 721	3 879	3 833	3 927	3 460
Spolu	25 388	28 128	28 596	28 880	27 823	24 450

Zdroj: Regionálna databáza ŠÚ SR, RegDat

Tabuľka 39 Výdavky na výskum a vývoj v €

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bratislavský	156 015 721	208 159 688	242 739 021	317 112 561	346 919 349	311 168 729
Trnavský	13 128 090	27 996 351	33 565 176	25 293 478	29 187 599	48 742 101
Trenčiansky	41 425 410	47 520 146	26 742 002	30 805 257	31 337 960	55 638 919
Nitriansky	13 887 852	18 776 310	21 298 161	25 209 502	20 186 560	52 768 892
Žilinský	19 892 607	31 043 817	42 190 618	60 787 916	61 884 854	77 971 717
Banskobystrický	18 369 961	18 775 470	26 320 296	29 938 412	33 126 665	34 814 907
Prešovský	11 230 289	11 588 983	13 344 954	17 440 491	19 813 193	23 744 305
Košický	29 044 334	52 507 710	62 238 926	78 637 609	68 419 997	64 782 733
Spolu	302 994 264	416 368 745	468 439 354	585 225 226	610 876 177	669 632 303

Zdroj: Regionálna databáza ŠÚ SR, RegDat

A.3 Infraštruktúra a vybavenosť územia

Transeurópska dopravná sieť – TEN-T

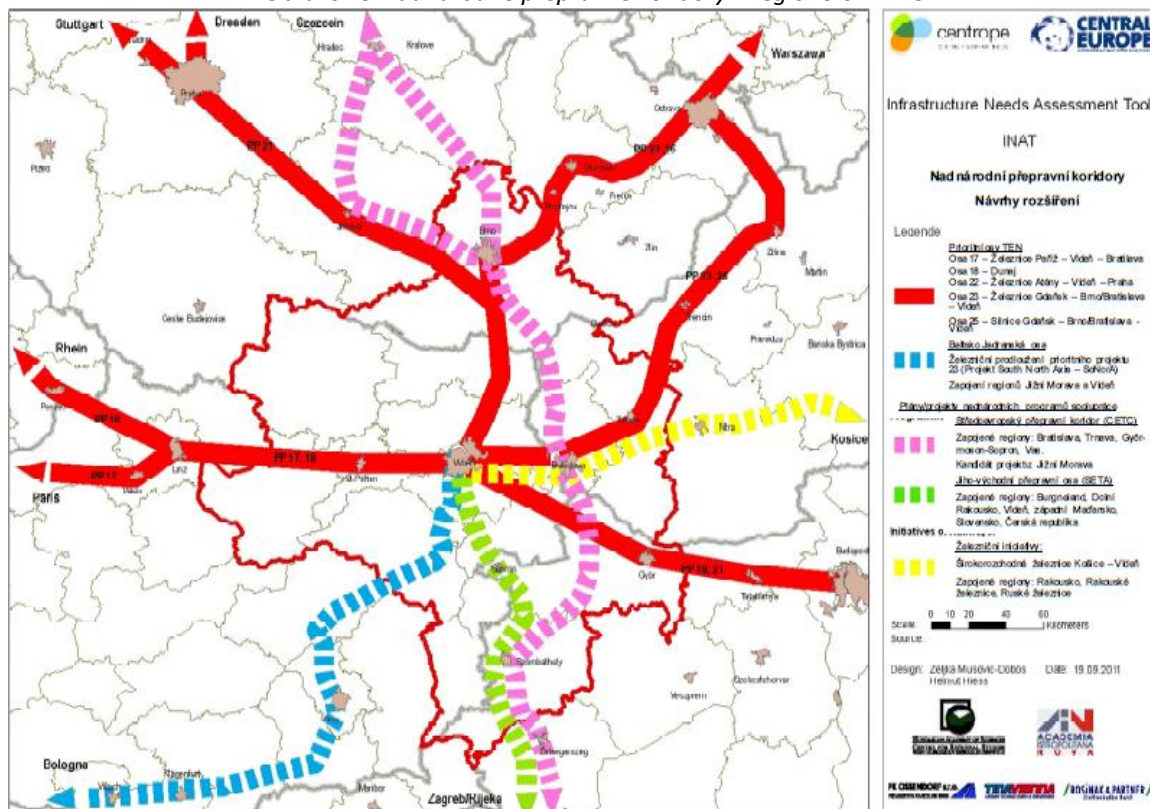
Sieť cestných komunikácií na území Bratislavského kraja sa vyznačuje radiálno-okružnou štruktúrou, ktorej jadrom je územie hlavného mesta SR Bratislavy a jej najbližšie zázemie. Nosný komunikačný systém cestnej siete tvoria diaľnice D1, D2 a priesťahy ciest I. a II. triedy, ktoré sa lúčovito rozbiehajú z hlavného mesta. Významnosť dopravnej polohy Bratislavy ešte viac umocňuje fakt, že v priestore mesta dochádza k stretu troch multimodálnych koridorov:

- Koridor IV: Berlín/Norimberg - Praha - Budapešť - Constanta/Thessaloniki – Istanbul, vedený v priestore diaľnice D2 od št. hranice s ČR – Kúty – Bratislava (Rusovce) – št. hranica s Maďarskom. Súbežnú trasu k uvedenému koridoru predstavuje cesta I/2.
- Koridor Va: Bratislava - Žilina - Košice – Užhorod, v trase št. hranica s Rakúskom – diaľnica D4 – križovatka s D2 Jarovce – diaľnica D2 - križovatka s D1 – diaľnica D1 – Trnava – s pokračovaním v smere Žilina – št. hranica s Ukrajinou, súbežnou trasou v priestore koridoru je cesta I/61.
- Koridor VII: rieka Dunaj.

Územím Bratislavského kraja prechádzajú aj európske cestné koridory typu TEM (Trans-European North-South Motorway) a medzinárodnej cestnej siete „E“:

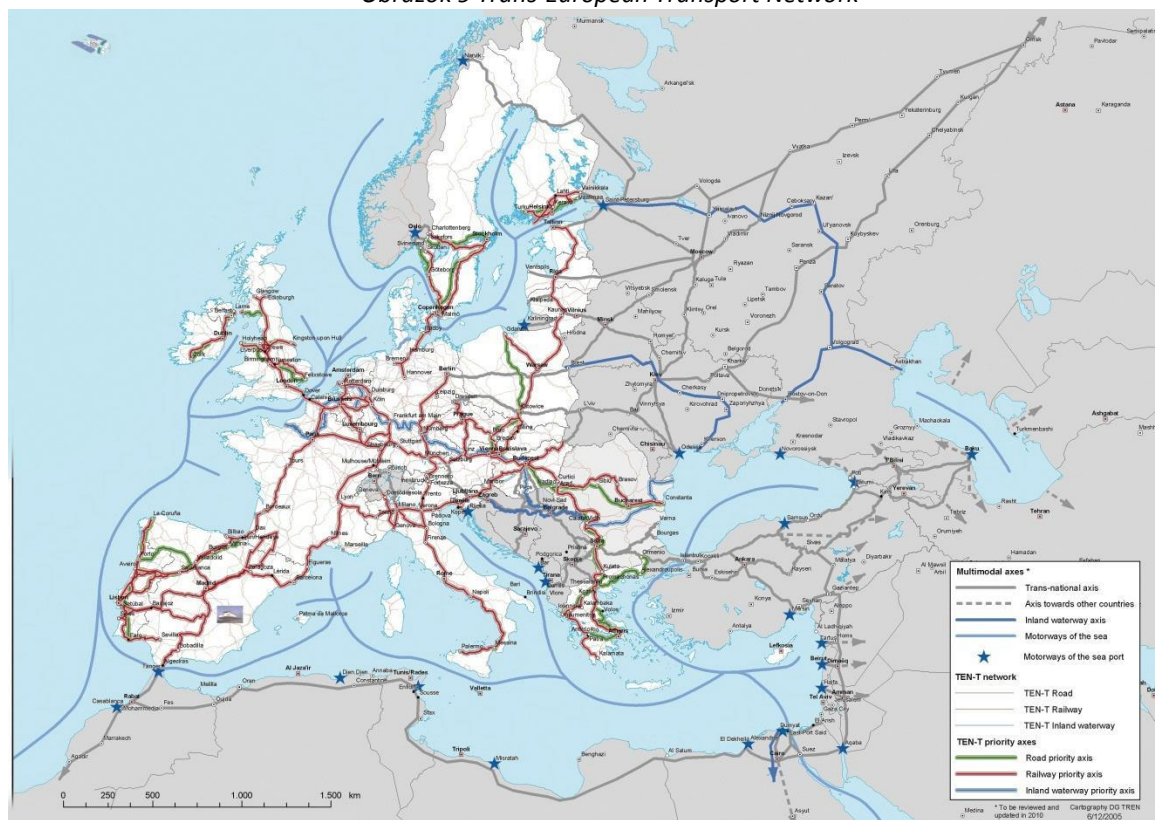
- E 58 (D1, D2, D4) Trnava - Bratislava - hranica s Rakúskom – (Viedeň),
- E 65 (D2) (Břeclav) - hranica s ČR - Bratislava - Rusovce - hranica s Maďarskom – (Rajka),
- E 75 (D1, D2) hranica s Poľskom - Žilina - Trenčín - Bratislava - Rusovce - hranica s Maďarskom – (Rajka),
- E 571 (II/572, I/61, I/62) Bratislava - Senec - Nitra - Zvolen - Lučenec –Košice,
- E 575 (I/63) Bratislava - Dunajská Streda - Medveďov - hranica s Maďarskom.

Obrázok 9 Nadnárodné prepravné koridory v regióne CENTROPÉ

Zdroj: INAT Report, Centropé, 2011

Obrázok 9 Trans-European Transport Network

Zdroj: Európska komisia, http://tentec.europa.eu/download/maps/overview/tent_and_pp30_201207.pdf

A.3.1 Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Celková dĺžka cestných komunikácií na území kraja dosahuje 808,83 km s hustotou 0,394 km/km². Z cestných komunikácií najvyššej hierarchickej úrovne riešeným územím prechádzajú diaľnice D1, D2 a D4:

- Diaľnica D1 je vedená v trase Bratislava (Petržalka – križovatka s D2) - Senec - hranica BSK – Trnava – Trenčín – Žilina – Košice, pričom úsek diaľnice Bratislava – Trnava bol v roku 2009 rekonštruovaný na obmedzenú 6-pruhovú diaľnicu.
- Trasa diaľnice D2 je vedená od hranice s Českou republikou smer Kúty – hranica BSK – Malacky – Bratislava – Rusovce - hranica s Maďarskom.
- Diaľnica D4 predstavuje na území kraja krátky úsek od štátnej hranice s Rakúskom po MÚK s D2 Jarovce.

Nadregionálnu cestnú sieť, ktorá má význam v medzinárodnej a celoštátnej doprave, predstavujú cesty:

- I/2 Kúty – hranica BSK – Malacky – Bratislava – hranica s Maďarskom,
- I/61 hranica s Rakúskom – križovatka s D2 – Senec – hranica BSK – Trnava,
- I/62 Senec – hranica BSK – Sládkovičovo a I/63 Bratislava – Dunajská Lužná – hranica BSK – Dunajská Streda.

Doplňkovú cestnú sieť, vyznačujúcu sa regionálnym významom v prepojení medzi kraji a okresmi, vytvárajú cesty:

- II/501 križovatka s I/2 – Lozorno – Pernek – hranica BSK – Jablonica,
- II/502 Bratislava – Pezinok – hranica BSK – Trstín,
- II/503 Šamorín – hranica BSK – Senec – Pezinok – Malacky – Záhorská Ves – hranica s Rakúskom,
- II/504 Pezinok – Budmerice – hranica BSK – Trnava,
- II/505 Bratislava – Devínska Nová Ves – Stupava,
- II/510 Most pri Bratislave – Tomášov – hranica BSK,
- II/572 Bratislava – Most pri Bratislave – hranica BSK a
- II/590 Malacky – Studienka – hranica BSK.

Tabuľka 40 Základné údaje o sieti cestných komunikácií v Bratislavskom kraji

Územie	E ťahov	trás TEM	multimodálnych a doplnkových koridorov TEN-T	Rozloha	Počet obyvateľov	Hustota cestnej siete	
Okres	Km	Km	km	km ²	počet	km/km ²	km/1000 obyv.
Bratislava I	-	-	-	10	41086	0,412	0,096
Bratislava II	16,285 1	10,016	10,016	93	113764	0,432	0,351
Bratislava III	1,385	1,385	1,482	75	63866	0,261	0,307
Bratislava IV	13,669	13,669	13,669	97	97092	0,398	0,398
Bratislava V	23,281	23,238	22,990	94	116993	0,569	0,458
Malacky	34,339	34,339	34,339	950	69936	0,293	3,976
Pezinok	-	-	-	376	59547	0,360	2,269
Senec	31,206	22,423	22,423	360	66402	0,648	3,512
Bratislavský kraj	120,165	105,070	104,822	2 053	628686	0,391	1,275

Zdroj: Prehľad údajov o sieti cestných komunikácií SR k 1.1.2015, SSC

Intenzita dopravy

V poslednom desaťročí pozorujeme enormný nárast stupňa motorizácie a automobilizácie, čoho dôsledkom je zvyšujúci sa stupeň intenzity dopravy. Ak navyše zoberieme do úvahy ekonomickú silu regiónu Bratislavy a jej dopravnú gravitačnú polohu, podstatná časť objemov dopravy je nasmerovaná práve na hlavné diaľničné multimodálne koridory v priestore hlavného mesta a nadregionálne cestné ťahy.

Medzi najviac zaťažené úseky individuálnou osobnou dopravou patria prietahy ciest II. triedy na vstupoch do hlavného mesta zo všetkých smerov. Najväčší nápor na cestnú sieť je najmä v období ranných a popoludňajších dopravných špičiek, kedy dochádza k preťažovaniu vybraných úsekov a to hlavne z dôvodu obmedzenej priepustnosti ciest v ich uzlových bodoch. Zaťaženie ciest II. triedy na území Bratislavy je 5 až 10 násobne väčšie v porovnaní s priemerným zaťažením extravilánových úsekov týchto ciest. Najviac zaťažené úseky ciest II. triedy sú na vstupoch do Bratislavy v smere od Tomášova na ceste II/510, kde je v porovnaní rokov 2010 a 2005 1,7 násobne vyššia intenzita dopravy a následne na ceste II/572 s nárastom intenzity dopravy o 158 %.

Najzaťaženejšie komunikácie v BSK (podľa Celoštátneho sčítania dopravy 2010, SSC) na vstupoch do Bratislavy (hodnoty sú v ročných priemerných denných intenzitách profilových vozidiel/24 h obojsmerne) uvádza nasledujúca tabuľka:

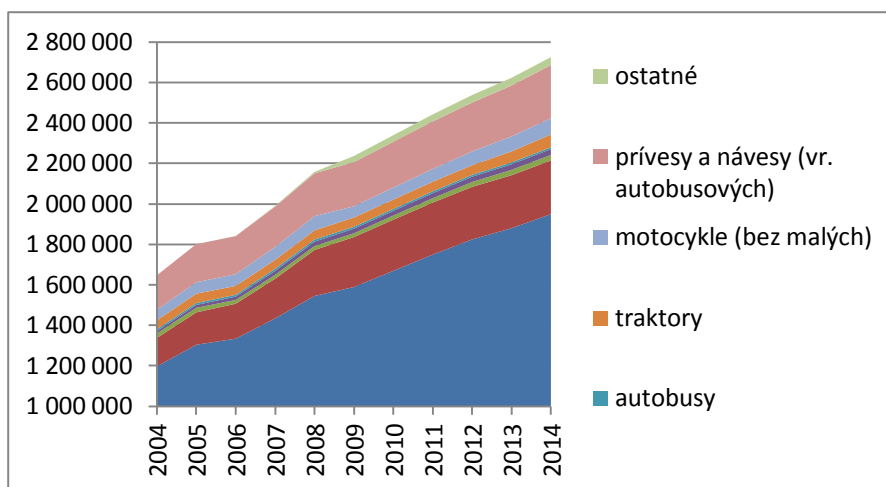
Tabuľka 41 Intenzita dopravy na vybraných komunikáciách na vstupoch do Bratislavy

Číslo úseku	Číslo cesty	Úsek cesty	Intenzita dopravy (skut. vozidiel/24h)			index rastu intenzity	
			2000	2005	2010	2010/2005	2005/2000
87020	D1	BA - Trnava (Triblavina)	-	51 307	71 088	1,39	-
87022	D1	BA - Prístavný most	-	96 862	100 262	1,04	-
87011	D2	BA - Lamač	-	36 140	51 285	1,42	-
80121	I/2	BA - Lamač	-	60 676	56 152	0,93	-
81460	I/63	BA - Rovinka	16 848	19 773	21 294	1,08	1,17
81009	II/502	BA - Svätý Júr	12 818	15 200	21 045	1,38	1,19
82650	II/572	BA - Vrakuňa	8 675	10 137	15 997	1,58	1,17
82846	II/510	BA - Most pri Bratislave	6 591	5 654	9 571	1,69	0,86

Zdroj: Celoštátne sčítanie dopravy 2000, 2005, SSC

Ostatné cestné komunikácie nižších funkčných úrovní predstavujú cesty III. triedy a miestne komunikácie, ktoré majú len miestny význam a tvoria prepojenia medzi cestami vyšších kategórií a spájajú jednotlivé mestá a obce. Na intenzitu dopravy v kraji má nepriamo vplyv okrem zvyšujúcej sa tranzitnej dopravy aj kontinuálny nárast počtu osobných vozidiel v kraji. Tento narastajúci trend vidíme na grafe nižšie.

Graf 19 Počet motorových vozidiel podľa územie, dopravné prostriedky a rok

Zdroj: ŠÚ SR, regionálna databáza RegDat, 2014

Neoddeliteľnou súčasťou cestnej siete sú mostné objekty, dôležité z hľadiska zjazdnosti a dostupnosti. Prevažná časť mostov na území kraja je vo vyhovujúcom stave.

Tabuľka 42 Miestne komunikácie, objekty na miestnych komunikáciách podľa typ ukazovateľa, územie a rok

Bratislavský kraj	rok 2014
Dĺžka miestnych komunikácií I. až IV. triedy spolu (km)	2609,7
Chodníky vrátane schodov (km)	1013,4
Námestia (počet)	122
Parkoviská (počet)	7394
Mosty (počet)	141
Mosty dočasné - provizórne (počet)	1
Lávky pre peších (počet)	59
Priecestia so ŽSR (počet)	55
Svetelne riadené križovatky (počet)	24

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR

Tabuľka 43 Vybrané ukazovatele cestnej dopravy podľa územie, rok a typ ukazovateľa

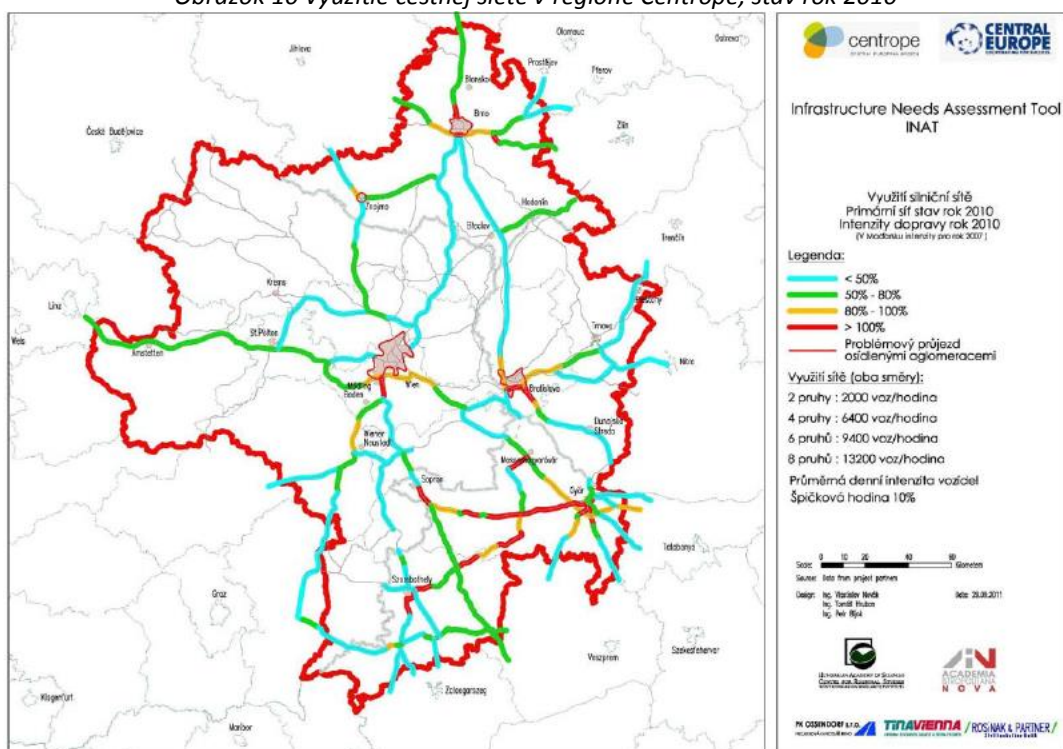
Územie	Preprava tovaru (tis. ton)	Výkony tonokilometroch (mil. tkm)	Prepravené osoby (tis. osôb)	Výkony osobokilometroch (mil. oskm)
Slovenská republika	45446	19471	260022	3956
Bratislavský kraj	12165	5751	13883	317
Trnavský kraj	5002	2440	24536	453
Trenčiansky kraj	11564	2386	40313	557
Nitriansky kraj	2410	1697	41523	628
Žilinský kraj	5239	1958	45442	517
Banskobystrický kraj	1848	1327	38173	553
Prešovský kraj	4625	2959	29917	510
Košický kraj	2593	953	26235	421

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR, 2014

Zaťaženie hraničných cestných priechodov

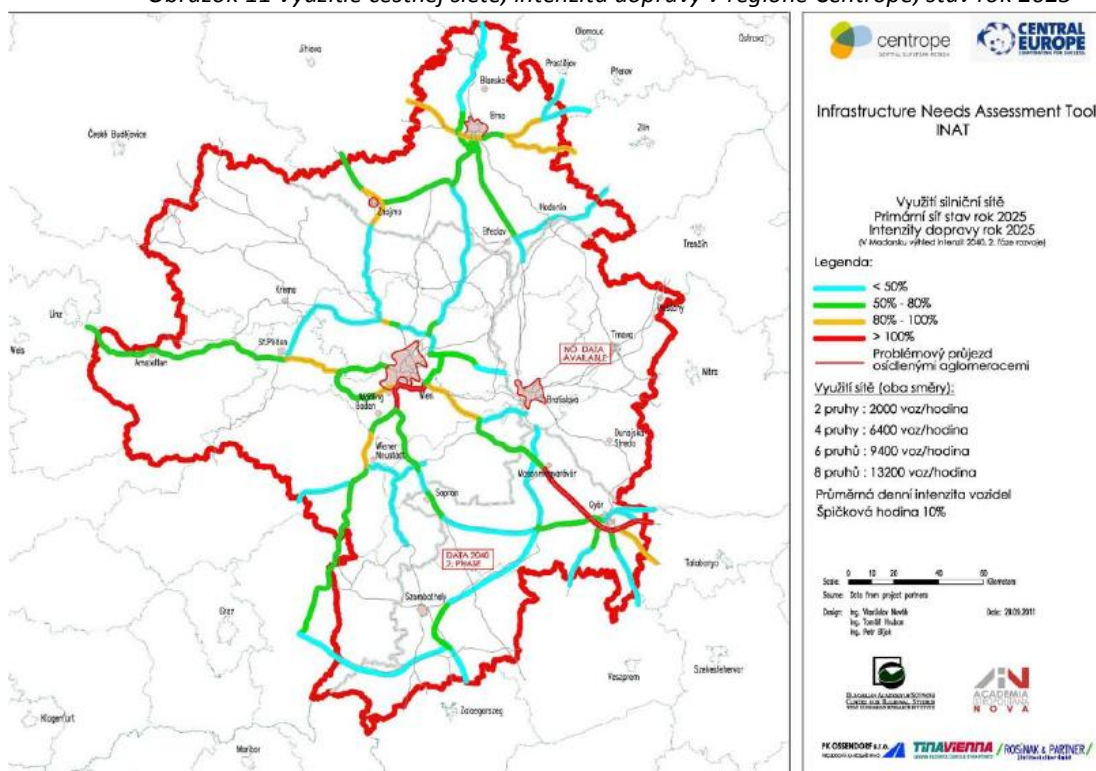
V roku 2007 prešlo cestnými hraničnými priechodmi Slovenskej republiky 37 126 545 motorových vozidiel, z toho bolo 28 712 542 osobných automobilov, 560 770 autobusov a 7 853 233 nákladných vozidiel. Ak porovnáme objem dopravy s rokom 2006, predstavuje to v celkovej cestnej doprave nárast o 9,18 %, pričom najväčší nárast sme zaznamenali v nákladnej doprave, a to na úrovni 22,35 %. Celkovo prešlo v roku 2007 cez uvedené hraničné priechody 5 972 501 motorových vozidiel, čo predstavuje v rámci SR 16 % z celkovej dopravy, ktorá prešla cestnými hraničnými priechodmi a u nákladnej dopravy 12 %. Najviac zaťaženými hraničnými priechodmi na území kraja sú Bratislava – Petržalka – Kittsee /diaľničný/ a Bratislava – Petržalka – Berg s celkovým počtom 4 026 060 motorových vozidiel.

Obrázok 10 Využitie cestnej siete v regióne Centrope, stav rok 2010

Zdroj: INAT Report, Centrope, 2011

Obrázok 11 Využitie cestnej siete, intenzita dopravy v regióne Centroe, stav rok 2025

Zdroj: INAT Report, Centrope, 2011

Prepravné vzťahy v území

Stále viac občanov dochádza za prácou a svojimi záujmami do mestskej aglomerácie Bratislava zo stále vzdialenejších oblastí. Oblasť nie je už ohraničená iba hranicami BSK, zasahuje cez územie TTSK, aj do NSK a TSK. Odhadovaný pomer cestujúcich prímestskou hromadnou dopravou (PHD) z oblastí mimo územia BSK k celkovému počtu dochádzajúcich cestujúcich do Bratislavy je 29-35%, čo zvyrazňuje potrebu rozšírenia územia IDS na celý západoslovenský región.

Tabuľka 44 Rozdelenie ciest PAD v Bratislavskom kraji a časti Trnavského kraja, marec 2011

Malacky	cestujúci celý deň 04-23 hod.				cestujúci v rannej špičke 05-09 hod.			
Nástup v okrese MA	9811	1			4667	1		
Cesty do okresu MA	6383	0,65	do Malaciek	2639	2359	0,5	do Malaciek	1608
Cesty do iných okresov	3229	0,33	do Bratislavy	3181	2484	0,49	do Bratislavy	2248
Cesty mimo kraja (TSK)	199	0,02			24	0,01		
Pezinok								
Nástup v okrese PK	11003	1			4803	1		
Cesty do okresu PK	7219	0,66	Do Pezinka	3082	2487	0,52	Do Pezinka	13,04
Cesty do iných okresov	3439	0,31	Do Bratislavy	3030	2179	0,45	Do Bratislavy	20,74
Cesty mimo kraja (TSK)	346	0,02			137	0,03		
Senec								
Nástup v okrese SC	10519	1			5652	1		
Cesty do okresu SC	3833	0,26	Do Senca	1414	1415	0,25	Do Senca	828
Cesty do iných okresov	5927	0,56	Do Bratislavy	5549	4033	0,71	Do Bratislavy	3807
Cesty mimo kraja (TSK)	759	0,08						

Zdroj: Územný generel dopravy BSK, 2012

Tabuľka 45 Rozdelenie zdrojov ciest PAD v Bratislavského kraja podľa okresov

Cesty do Bratislavy	cestujúci celý deň 04-23 hod.		cestujúci v rannej špičke 05-09 hod.	
	počet	%	počet	%
z okresu Malacky	3181	24	2248	24
z okresu Pezinok	3030	22	2074	22
z okresu Senec	5549	41	3807	41
z okresu GA a DS	1763	13	1229	13
spolu	13523	100	9368	100

Zdroj: Územný generel dopravy BSK, 2012

Pripravované akcie výstavby a rekonštrukcie diaľničnej a cestnej siete

Podľa pripravovaných akcií výstavby a rekonštrukcií diaľničnej a cestnej siete je harmonogram výstavby diaľnice D4 naplánovaný do troch etáp s dobou realizácie v rokoch 2014 až 2020. Podľa aktuálne platných územnoplánovacích nástrojov by predpokladaná trasa diaľnice v dĺžke cca 49 km mala smerovať od MÚK Jarovce s D2 cez nové premostenie rieky Dunaj, následne pozdĺž južnej a východnej hranice mesta, východne od letiska M. R. Štefánika až po diaľnicu D1, v pokračovaní východným okrajom mesta po križovatku s cestou II/502. Od tohto úseku bude diaľnica pokračovať tunelovým prepojením „Karpáty“ cez masív Malých Karpát v predpokladanej dĺžke 8,062 km resp. 10,5 km, s výjazdom Bratislava – Záhorská Bystrica až po MÚK Stupava s D2 a cestným mostom nad riekou Morava cez hraničný priechod Devínska Nová Ves - Marchegg do Rakúska. Na navrhovanú diaľnicu D4 prebehol proces EIA po jednotlivých vybraných úsekoch, pričom je potrebné doriešiť identifikované problémy s chránenými územiami Natura 2000 a tunelom Karpáty, ktorý sa neodporúča realizovať v navrhovanom koridore.

Najdôležitejšou časťou diaľničného obchvatu Bratislavy bude výstavba 23 km dlhého úseku od MÚK Jarovce po Ivanka pri Dunaji, sever. Uvedený úsek by mal odkloniť tranzitnú dopravu z dnešného prietahu Bratislavy na jej východný a južný okraj a súčasne tak odbremeniť najviac exponované úseky D1 od vstupu do Bratislavy v smere od Trnavy až po Petržalku. Realizovanie a financovanie projektu sa pripravuje formou verejno-súkromného partnerstva a začiatok výstavby možno predpokladať najskôr na rok 2016.

I keď sa dá predpokladať, že takéto dopravné prepojenie bude generovať zmenu funkčného využitia v jeho kontaktných polohách, tak dobudovaním nultého okruhu sa dosiahne vzájomné prepojenie jestvujúcich diaľničných koridorov a odklonenie tranzitnej dopravy na cestnú sieť mimo hlavných ťahov mesta.

V rôznych štádiách rozpracovanosti je rýchlostná cesta R7 v úseku Bratislava, Prievoz - MÚK Ketelec – Dunajská Lužná – Holice, ktorej vybudovanie výrazne odľahčí dopravne najviac zaťažované úseky ciest I/63 a II/572. Na trasovanie a zásah do urbanizácie je veľmi náročný najmä prvý úsek rýchlostnej cesty po MÚK Ketelec s D4. Trasovanie tohto úseku bolo ustálené do polohy západne od Slovnaftu, čím sa zároveň dosiahne dopravná dostupnosť nákladného prístavu Bratislava – Pálenisko a plánovaného terminálu kombinovanej dopravy. Pri dodržaní harmonogramu ďalšej prípravy sa začatie výstavby predpokladá na rok 2016.

Nadväzujúcim úsekom rýchlostnej cesty R7 je zhruba 7-kilometrový úsek Bratislava, Ketelec – Dunajská Lužná, ktorý odľahčí najviac preťažené úseky cesty I/63 v prietahoch obcí Rovinka a Dunajská Lužná. Trasa rýchlostnej cesty sa niekoľkokrát menila, pričom jej súčasná poloha sa v roku 2010 ustálila do polohy južne od obcí Rovinka a Dunajská Lužná (variant A), s čím počíta aj Územný plán regiónu BSK.

Na území Bratislavského kraja je v príprave aj viacero úsekov ciest I., II. a III. triedy, ktorých výstavba je podľa dopravného významu v kompetencii SSC alebo BSK.

Cesty I. triedy (pripravuje Slovenská správa ciest):

- cesta I/61 rozšírenie na 4-pruhovú komunikáciu v úseku Bratislava – Senec. Je spracovaná EIA a spracováva sa DUR (predpokladaná realizácia 2012 – 2016),
- cesta I/2 – požiadavka na preloženie cesty mimo centrum MČ BA – Rusovce.

Cesty II. triedy (pripravuje Bratislavský samosprávny kraj):

- II/501 – požiadavka na preloženie cesty mimo centrum obcí Jabloňové, Pernek, Rohožník a Plavecký Mikuláš,
- II/502 – cesta v novej polohe mimo sídel v úseku Bratislava – Pezinok – Modra, spracovaná DUR,
- II/503 – Župný okruh v trase Šamorín – Senec – Pezinok – Malacky
- II/510 – požiadavka na preloženie cesty mimo centrum obce Tomášov,
- II/572 – obchvat obce Most pri Bratislave a zmena polohy vo vzťahu k letisku M. R. Štefánika,

Cesty III. triedy (pripravuje Bratislavský samosprávny kraj):

Požiadavky na obchvaty obcí podľa ich schválených územných plánov:

- Modra – pripojenie na novú trasu cesty II/502,
- Ivanka pri Dunaji – výrazná zmena trasovania ciest III. triedy s cieľom podstatného obmedzenia tranzitnej dopravy prechádzajúcim centrom obce,
- nové pripojenie na cestu I/61 z katastra obce Zálesie, okolo Ivanky pri Dunaji (zmena trasy III/000614)

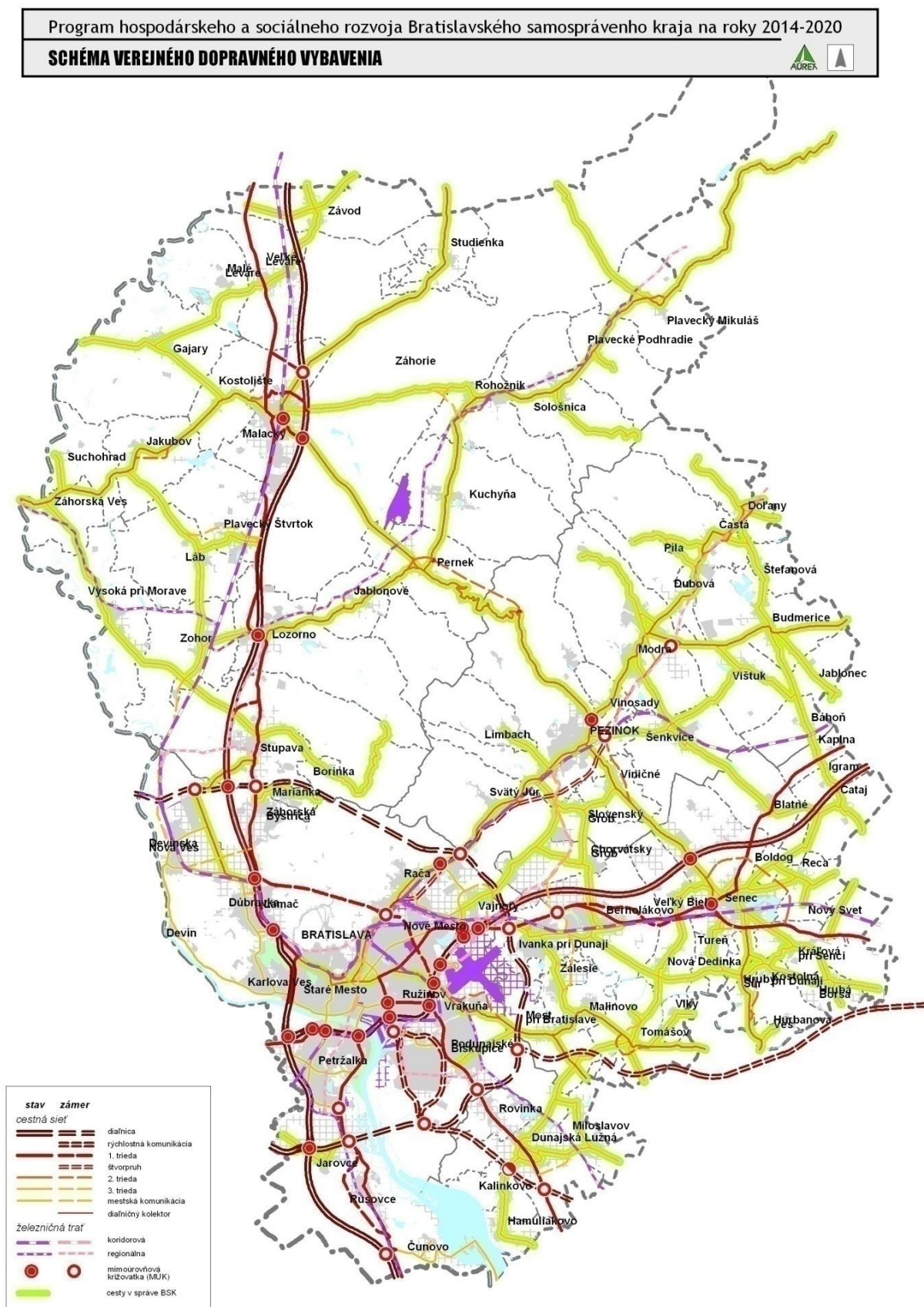
Tabuľka 46 Pripravované diaľnice a rýchlostné cesty na území Bratislavského kraja

Ťah	Názov stavby	dĺžka (m)	Plánovaný začiatok výstavby	Plánované ukončenie výstavby
D1	Senec, križovatka, 0. etapa	772	04/2015	10/2015
D1	Triblavina, križovatka	1 630	09/2013	04/2015
D1	Bratislava - Senec, rozšírenie	16 000	2016	neuvedené
D1	Blatné, križovatka	1 420	2015	neuvedené
D1	Blatné - Trnava, rozšírenie	19 900	2016	neuvedené
D2	Št. hranica CZ/SK - Bratislava, rozšírenie	58 200	2020	neuvedené
D4	BA, Jarovce - Ivanka pri Dunaji, sever	22 590	2015	neuvedené
D4	Ivanka pri Dunaji, sever - BA, Rača	4 400	2015	neuvedené
D4	BA, Rača - BA, Záhorská Bystrica	12 070	2017	neuvedené
D4	BA, D.N.V - št. hranica SK/AT	3 570	2020	neuvedené
R1	Most pri Bratislave - Vlčkovce	42 140	2019	neuvedené
R7	BA, prievoz - BA, Ketelec	6 540	2016	neuvedené
R7	BA, Ketelec - Dunajská Lužná	8 230	2016	neuvedené
R7	Dunajská Lužná - Holice	17 380	2016	neuvedené

*kraj: Bratislavský, Trnavský

Zdroj: NDS, a.s

Obrázok 12 Schéma verejného dopravného vybavenia

Zdroj: ÚPN R BSK, 2012

Železničná doprava

Charakter siete železničnej dopravy na území Bratislavského kraja sa vyznačuje, podobne ako v prípade cestnej siete, radiálnou štruktúrou s pomerne hustou sieťou železničných tratí. Na území mesta Bratislavy dochádza ku križovaniu niekoľkých železničných tratí zaradených do siete európskych magistralných tratí podľa dohôd AGC (Európska dohoda o medzinárodných železničných magistralach) a AGTC (Európska dohoda o najdôležitejších trasách medzinárodnej kombinovanej dopravy a súvisiacich objektoch):

- C – E 52: štátna hranica Rakúsko/SR – Devínska Nová Ves – Bratislava – Nové Zámky – Štúrovo – štátna hranica SR/MR,
- C – E 61: Praha – štátna hranica ČR/SR – Kúty – Bratislava – N. Zámky – Komárno – štátna hranica SR/MR – Komárom,
- C – E 63: Žilina – Leopoldov – Galanta/Bratislava – štátna hranica SR/Rakúsko – Parndorf.

Železničnú sieť najvyššej hierarchickej úrovne na území Bratislavského kraja tvoria multimodálne dopravné koridory č. IV a V (vetva Va.)

- Multimodálny koridor, vetva č. IV, zároveň súčasť koridorových sietí TEN-T, (Berlín/Norimberg – Praha) - Kúty - Bratislava - Nové Zámky - Štúrovo - (Budapešť – Rumunsko/Turecko/Grécko) na území kraja lokalizovaný v trase konvenčných tratí železničnej a kombinovanej dopravy č. 110 a 130,
- Multimodálny koridor, vetva č. Va., zároveň súčasť koridorových sietí TEN-T, Viedeň – štátna hranica SR / Rakúsko – Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – štátna hranica SR/Ukrajina – Užhorod na území kraja v trase modernizovanej konvenčnej železničnej trate č. 120.

Celková dĺžka železničných tratí predstavuje na území kraja cca 196 km, z čoho 79 km pripadá na bratislavský dopravný uzol. Železničné trate môžeme podľa významu rozdeliť na trate nadregionálneho významu a na ne nadväzujúcu sieť doplnkových tratí. Medzi nadregionálne trate radíme:

- trať č. 110: Bratislava - Kúty – Břeclav (ČD),
- trať č. 120: Bratislava – Trnava – Žilina – (Košice),
- trať č. 130: Bratislava – Štúrovo – Szob (MÁV).

Nadregionálnu magistralnú železničnú kostru dopĺňajú základné a doplnkové trate ŽSR aj vo väzbe na Rakúsko (ÖBB) a Maďarsko (MÁV):

- trať č. 100: Bratislava – Marchegg – (Gänserndorf) – Wien (ÖBB),
- trať č. 101: Bratislava (Petržalka) – Kittsee - Wien (ÖBB),
- trať č. 131: Bratislava – Dunajská Streda – Komárno,
- trať č. 132: Bratislava (Petržalka) – Rusovce – Rajka (MÁV) (osobná doprava pozastavená),
- trať č. 113: Zohor – Záhorská Ves,
- trať č. 112: Zohor – Plavecký Mikuláš (osobná doprava zastavená),
- Devínske jazero – Stupava (prevádzka na trati zastavená).

Vychádzajúc zo záverov GŽD Bratislavského železničného uzla pre rok 2010 je z hľadiska súčasného ako aj predpokladaného využívania železníc kapacita železničnej siete a jej zariadení dostačujúca. Pri rozvoji územia v centrách osídlenia tak železničná sieť stále poskytuje dostatočné rezervy. Nevyhnutným predpokladom pri ďalšom rozvoji železníc bude ich modernizácia.

Tabuľka 47 Železničné trate na území Bratislavského kraja

Číslo trate	Úsek trate	Zaradenie AGC/AGTC	Počet koľají	Rozchod (mm)	Trakcia	Najväčšia traťová rýchlosť (km/h)
110	Bratislava - Kúty - Břeclav (ČD)	E61/C-E61	2	1 435	Elektrická	140
120	Bratislava - Trnava - Žilina - (Košice)	E63/C-E63	2	1 435	Elektrická	160
130	Bratislava - Štúrovo - Szob (MÁV)	E52/C-E52,E61/C-E61	2	1 435	Elektrická	140
100	Bratislava - Marchegg -		2/1	1 435	Elektr./Motor	80

	(Gänserndorf) - Wien (ÖBB)					
101	Bratislava (Petržalka) - Kittsee - Wien (ÖBB)	E63/C-E63	1	1 435	Elektrická	80
131	Bratislava - Dunajská Streda - Komárno		1	2 435	Elektrická	80
132	Bratislava (Petržalka) - Rusovce - Rajka (MÁV) (osobná doprava zastavená)		1	3 435	Elektrická	80
113	Zohor - Záhorská Ves		1	4 435	Motorová	60
112	Zohor - Plavecký Mikuláš (osobná doprava zastavená)		1	5 435	Motorová	60

Zdroj: ŽSR

Najvýznamnejším projektom rozvoja železničnej infraštruktúry na území Bratislavského kraja je projekt medzinárodného významu „Štúdia prepojenia železničného koridoru TEN-T s letiskom a železničnou sieťou v Bratislave“, ktorého príprava na území hlavného mesta prebieha už od roku 2007.

Projekt je rozdelený na časti:

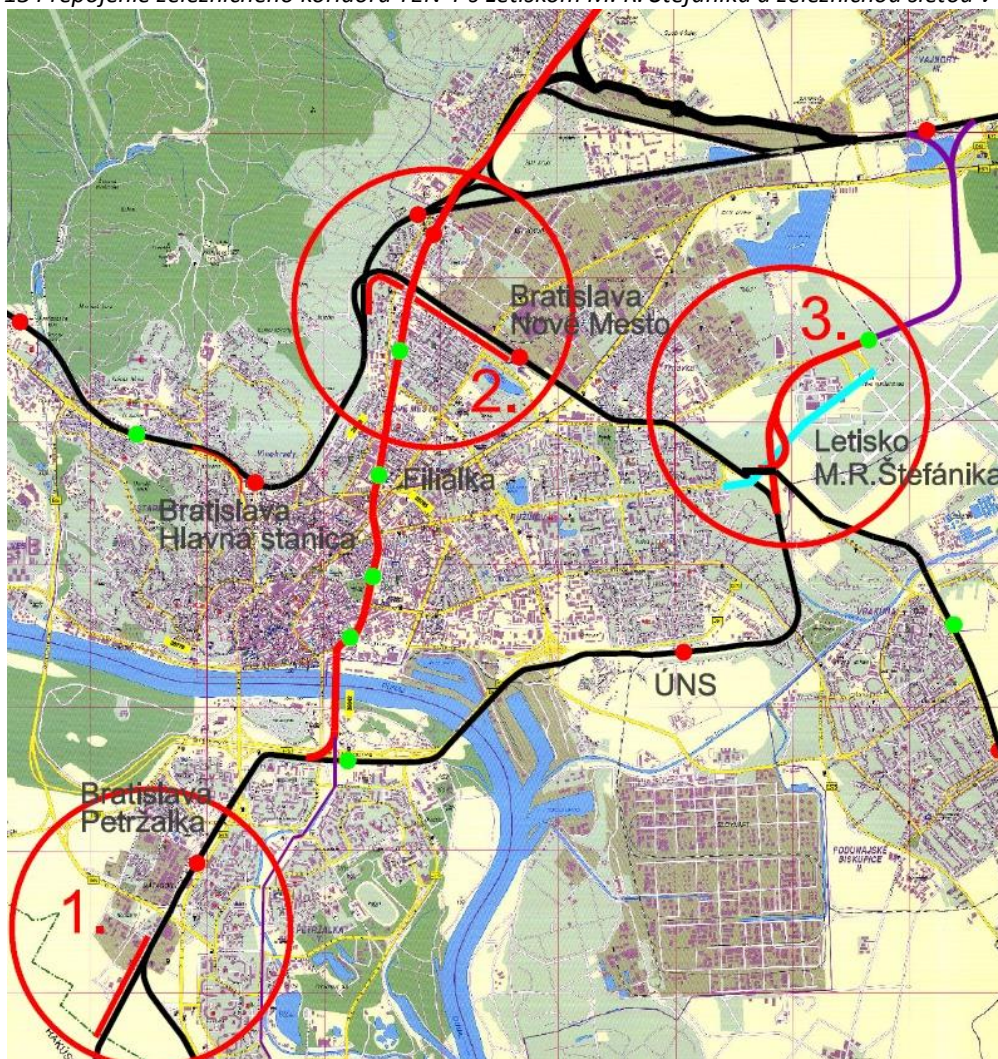
A - Bratislava predmestie - Bratislava filiálka - Bratislava Petržalka (prepojenie koridorov) - pôvodný projekt zrušený, v apríli 2015 vyhlásená súťaž na spracovateľa štúdie realizovateľnosti

B - Bratislava - Železničné zapojenie Letiska M. R. Štefánika

C - Devínska Nová Ves - Marchegg, elektrifikácia trate - realizácia sa predpokladá až po roku 2020

Projekt má v súlade s cieľmi európskej únie na základe medzinárodných dohôd AGC a AGTC zabezpečiť modernizáciu a kompatibilitu technických parametrov železničnej infraštruktúry, umožniť rozvoj železničnej dopravy, integrovať Bratislavu do železničnej siete vybudovaním osi „Paríž – Štrasburg – Štuttgart – Viedeň – Bratislava/Budapešť“ a vytvoriť spojnicu dvoch letísk, a to viedenského Schwechatu a bratislavského letiska M. R. Štefánika. Prepojenie koridorov sa zabezpečí vybudovaním priameho prepojenia železničnej stanice Bratislava predmestie so stanicou Bratislava Petržalka. Navrhovaná trať bude vedená cez centrum mesta a tým má súčasne splniť aj druhý nemenej významný cieľ a to prispieť k integrácii systémov hromadných dopravy na území hlavného mesta SR Bratislavy.

Obrázok 13 Prepojenie železničného koridoru TEN-T s Letiskom M. R. Štefánika a železničnou sieťou v Bratislave

Zdroj: Štúdia prepojenia železničného koridoru TEN-T s letiskom a železničnou sieťou v Bratislave, ŽSR, Bratislava - železničné zapojenie letiska M. R. Štefánika, 3. etapa, Napojenie letiska M.R. Štefánika na železničné trate, výstavba železničnej stanice Bratislava letisko, Dopravoprojekt a.s.

Letecká doprava

Bratislavský región zaznamenáva v posledných rokoch dynamický rozvoj leteckej dopravy. Najvýznamnejším letiskom na území kraja je medzinárodné letisko M. R. Štefánika v Bratislave, ktoré sa rozprestiera 9 km severovýchodne od centra mesta na ploche 511 ha. Okrem Bratislavského letiska sa na území kraja nachádzajú aj vojenské letisko celoštátneho významu v Malackách – Kuchyni a dve športové letiská v Kráľovej pri Senci a pri obci Dubová.

Letisko M. R. Štefánika

Letisko Bratislava vybavilo v roku 2014 na prílete a odlete spolu 1 355 625 cestujúcich, čo predstavuje mierny pokles o 1,3% v porovnaní s rokom 2013, z toho 875 322 využilo ponuku pravidelných liniek z/do Bratislavy, 2 721 cestujúcich využilo iný druh leteckej dopravy (súkromný let, záchranný let, štátny let a i.). Počas roka 2014 letisko ponúkalo 19 pravidelných leteckých liniek. Najobľúbenejšou destináciou Slovákov v rámci leteckej prepravy z bratislavského letiska sa stal opäť Londýn. Takmer 275-tisíc osôb využilo v roku 2014 na odlet a prílet letiská Londýn-Stansted a Londýn-Luton. Medzi dovolenkovými destináciami opäť dominovala turecká Antalya. Z pravidelných letov Slováci okrem Londýna najviac lietali do Dublinu, Milána či Bruselu, najobľúbenejšie

dovolenkové destinácie sa oproti minulému roku nezmenili. Opäť sú medzi nimi Antalya, Burgas, Rhodos, Hurghada či Monastir.

Pozitívny trend pozorujeme aj v objeme vybaveného leteckého nákladu, ktorý v roku 2014 dosiahol úroveň 19 448 ton, čo predstavuje medziročný pokles o 9%.

Investície, ktoré na Bratislavskom letisku prebehli v posledných rokoch, boli nasmerované k cestujúcim a širokej verejnosti, leteckým prepravcom a k trhu. Z letiska sa tak vyprofilovala flexibilná alternatíva Viedenského letiska Schwechat, ktoré v mnohých ohľadoch výrazne zaťažuje letecké spoločnosti. Ďalší rozvoj letiska bude úzko súvisieť s rozvojom dopravnej infraštruktúry v regióne hlavného mesta, predovšetkým s kvalitným napojením na nadregionálnu dopravnú sieť. Potrebné bude vybudovanie plánovaného prepojenia TEN-T koridorov a letiska, ako aj napojenie letiska na nosný systém MHD.

Tabuľka 48 Počet vybavených cestujúcich na Letisku M. R. Štefánika v rokoch 2004 – 2014

Druh dopravy	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pravidelná doprava	1 603 526	1 611 211	1 753 752	1 305 505	1 233 300	1 122 907	971 009	919 730	875 322
Nepravidelná doprava	328 921	393 330	455 000	398 158	428 988	457 735	442 184	450 531	477 582
Ostatná doprava	5 195	19 601	9 840	6 355	3 416	4 422	2 817	2 817	2 721
Spolu	1 937 642	2 024 142	2 218 592	1 710 018	1 665 704	1 585 064	1 416 010	1 373 078	1 355 625

Zdroj: www.airportbratislava.sk

Vodná doprava

Medzinárodná vodná cesta Dunaj, súčasť európskych dopravných koridorov ako koridor č. VII. a podľa dohody AGN magistrálna vodná cesta E 80, je pre Slovenskú republiku bránou na interkontinentálne a európske trhy. Koncepcia rozvoja dopravy SR využíva Bratislavský prístav ako základ v medzinárodnej delbe kombinovaných a tranzitných dopráv, hlavne ťažkých substrátov. Technická kapacita prístavu je na úrovni 5 mil. ton.

Rozvoj nákladných prístavov aj samotná plavba sú limitované ekologickými požiadavkami, vytvárajú však vysoko kapacitný prepravný potenciál s kvalitnými pripojeniami na železničnú a cestnú dopravu, kde zvozná atraktívne oblasti môžu mať rádius až 100 kilometrov. Nadregionálny medzinárodný prístav Bratislava - Pálenisko má plánovanú kapacitu 5,9 mil. ton operácií za rok. Prístav medzinárodnej a vnútroštátnej osobnej vodnej dopravy sa navrhuje umiestniť do areálu dnešného terminálu Danubius a zóny Pribinova (budova skladu č. 7) vo väzbe na colnicu.

V spolupráci stredoeurópskych krajín Slovenská republika, Česká republika, Poľsko a Rakúsko sa pripravuje spracovanie štúdie realizovateľnosti a opodstatnenosti výstavby prepojenia vodných tokov Dunaj – Odra – Labe (D-O-L). Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 661/2010/EÚ zo 7. júla 2010 o základných usmerneniach Únie pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete, zaradilo vodnú cestu D-O-L do siete vnútrozemských vodných ciest TEN-T.

Pozitívny trend pozorujeme v osobnej riečnej doprave, kde popri výletnej osobnej preprave sezónneho charakteru narastá význam pravidelných lodných spojení s rakúskou Viedňou. Z osobného prístavu na Dunaji, slúžiaceho pre lokálnu vodnú dopravu ako aj pre medzinárodnú vodnú dopravu, sa v rámci projektu Twin City Liner denne vyplaví 5 obojsmerných spojení do rakúskej metropoly. Projekt okrem zvýšenia prepravných kapacít zároveň predĺžil plavebnú sezónu pravidelného lodného spojenia na obdobie od apríla do októbra.

Súčasťou zariadení pre osobnú vodnú dopravu sú prístavacie pontóny na oboch brehoch Dunaja v lokalitách Hamuliakovo, Čunovo, BA – Staré mesto, BA – Petržalka a BA – Devín.

Pre rozvoj vodného turizmu sú navrhnuté, v Koncepte ÚPN R-BSK, 2012, základne pre vodácky šport na riekach Dunaj a Morava v celej dĺžke toku na území BSK. Návrh predpokladá vytvorenie podmienok pre vznik kotvísk, tzv. "marín", pre podporu a servis a kotvenie rekreačných vodných plavidiel. Návrhy umiestnenia športových marín sú na rieke Dunaj v lokalitách Čunovo, Slovnaft, na Morave v Devínskej Novej Vsi, Vysokej pri Morave, Záhorskej Vsi, Suchohrade, Gajaroch a na Malom Dunaji v Zálesí a Tomášove.

Intermodálna doprava (kombinovaná)

Intermodálna preprava je preprava viacerými druhmi dopravy pomocou jednej a tej istej nákladovej jednotky kombinovanej dopravy bez manipulácií s jej obsahom počas prepravy. Z pohľadu používateľa intermodálnej prepravy predstavuje tento dopravno-mechanizačný komplex, zabezpečujúci prepravu tovaru jednou a tou istou prepravnou jednotkou od odosielateľa k príjemcovi neprerušený proces, využívajúci počas celej prepravy kombináciu železničnej, cestnej, vodnej, prípadne leteckej dopravy. Podiel integrovanej dopravy v posledných rokoch výrazne rastie, pretože ponúka úsporu nákladov pri primeranom čase dodania a vysokej kvalite s minimalizovaním negatívnych účinkov cestnej dopravy na životné prostredie.

Železničné trate určené na prevádzkovanie intermodálnej prepravy sú podľa medzinárodnej dohody AGTC označené ako C-E. Vodnou cestou AGN na území Bratislavského kraja určenou pre intermodálnu prepravu je rieka Dunaj. V Bratislave sa nachádzajú dva terminály kombinovanej dopravy (TKD), a to Bratislava – Pálenisko a Bratislava – Ústredná nákladná stanica (UNS). Trimodálny TKD Bratislava – Pálenisko môže vzhľadom k svojej polohe ako jediný na Slovensku vykonávať aj prekládky typu železničná (cestná) doprava – vodná doprava.

Modernizácia regionálnych železničných tratí na rýchlosti 160-200 km v rovinatom území západného Slovenska a elektrifikácia poskytne európsky štandard pre osobnú aj nákladnú dopravu. V priestore Bratislavského kraja sa na tento systém pripojí trať Viedeň - letisko Schwechat/Bratislava, čím sa Bratislava a magistrály Slovenska nepriamo previažu na transeurópsky systém expresných vlakov v koridore IV. a V.

Nemotorizovaná doprava

K nemotorizovaným druhom dopravy radíme pešiu a cyklistickú dopravu.

Pešia doprava a pešie trasy sú definované v územných plánoch obcí. V jednotlivých mestských častiach, zónach, kde je sústredená občianska vybavenosť a nákupné centrá, sa v zonálnych dokumentáciách uplatňuje požiadavka na bezkolíznosť peších trás a zriadenie primeraných rozptylových plôch pre peších (námestia).

Cyklistická doprava je v posledných rokoch veľmi preferovaný spôsob dopravy a je jej venovaná veľká pozornosť aj na celoštátnej úrovni. Na Slovensku sú v súčasnosti prijaté 2 významné strategické dokumenty, ktoré sa dotýkajú a riešia aj cyklistickú dopravu. Ide o Národnú stratégiu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike a Stratégiu zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike pre roky 2011 až 2020 (Národný plán SR pre BECEP 2011 – 2020).

V prospech rozvoja cyklodopravy hovoria aj viaceré dokumenty prijaté Európskou komisiou ako Biela kniha- Plán jednotného európskeho dopravného priestoru, Zelená kniha- Za novú kultúru mestskej mobility a jej Akčný plán mestskej mobility a ďalšie. Tieto dokumenty si kladú mnoho veľmi ambiciózných cieľov, pre ktorých splnenie bude potrebné aj oveľa rozsiahlejšie využívanie bicyklov, pešej chôdze a verejnej osobnej dopravy. Hlavné cieľ vyradenia konvenčne poháňaných automobilov z premávky v mestách do roku 2050 si bude vyžadovať oveľa väčšiu podporu cyklodopravy aj v slovenských mestách. K rozvoju nemotorovej, predovšetkým cyklistickej dopravy sa zaviazala aj vláda SR vo svojom programovom vyhlásení na roky 2012-2016.

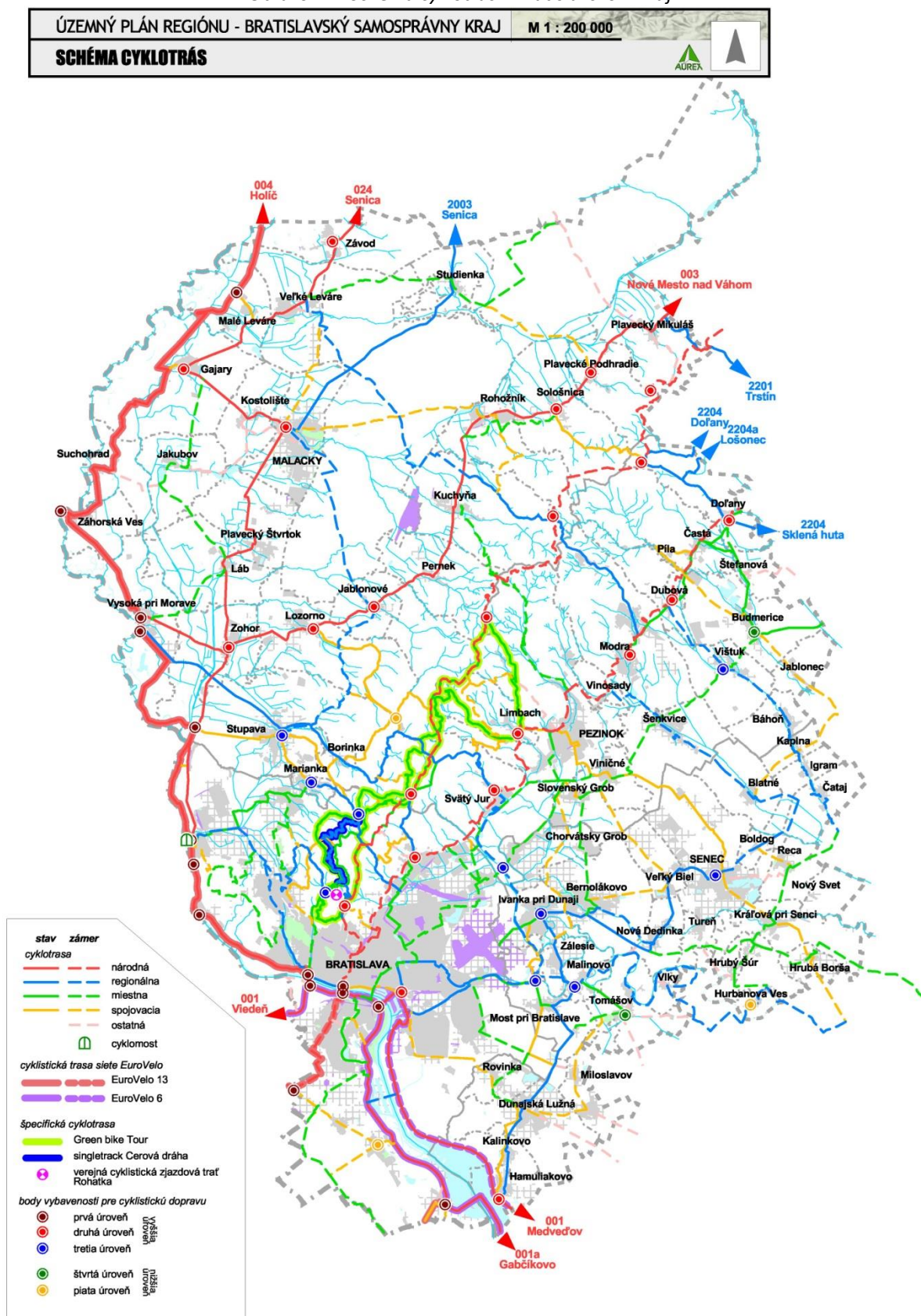
Podstatný význam cyklistickej dopravy spočíva aj v oblasti rozvoja turizmu – cykloturistiky, ktorá v súčasnosti v mnohých krajinách EÚ patrí k nosným produktom cestovného ruchu. Väčšina krajín – EÚ deklaruje všestrannú podporu tomuto druhu dopravy a sú schválené národné rozvojové stratégie cyklistickej dopravy a cykloturistiky. Intenzívnejšia implementácia cyklistickej dopravy do dopravných systémov vedie k redukcii negatívnych dôsledkov automobilovej dopravy a k celkovému zlepšeniu životného prostredia. Cyklistická doprava sa tak stáva dôležitým prvkom udržateľnej mobility.

Na území kraja sú jednotlivé cyklotrasy vedené jednak ako samostatné cyklotrasy vyhradené pre cyklistov, oddelené od ostatnej dopravy a tiež ako súčasť ostatných verejne prístupných komunikácií. Samostatné cyklotrasy sa rozvíjajú najmä pozdĺž vodných tokov (Morava, Dunaj, Malý Dunaj)

a v priestore pohorí (Malé Karpaty). Predovšetkým pri plánovaní nových cyklotrás je potrebné k problematike pristupovať v dvoch polohách, a to z hľadiska cyklistiky rekreačnej a z hľadiska dochádzkovosti do zamestnania, prípadne školy.

Nadradeným dopravným systémom k sieti národných cyklotrás je medzinárodná cyklistická sieť EuroVelo, ktorá pozostáva zo siete 14-tich hlavných a súvislých cyklomagistrál európskeho významu. Trasa EuroVelo 6, spájajúca Atlantický oceán s Čiernym morom, je v BSK vedená Dunajskou cyklotrasou. Územím BSK prechádza aj trasa EuroVelo 13, ktorá je vedená Moravskou cyklotrasou, v Bratislave sa napája na trasu EuroVelo 6 a v Čunove pokračuje v smere Rajka.

Obrázok 14 Schéma cyklotrás v Bratislavskom kraji

Zdroj: ÚPN R BSK, 2012

Tabuľka 49 Rozdelenie cyklotrás na území Bratislavského kraja

Farebný kód	Existujúce trasy		Navrhované trasy		Celkom	
	Počet	Dĺžka (km)	Počet	Dĺžka (km)	Počet	Dĺžka (km)
Červená 00X	5	216,2	3	48,7	8	264,9
Modrá 200X	13	173,1	10	124,7	23	297,8
Zelená 500X	9	147,7	14	180,8	23	328,5
Žltá 800X	13	146,5	15	164,3	28	310,8
Spolu	40	683,5	42	518,5	82	1202

Zdroj: ÚPN R BSK, Koncept, 2012

Dopravná dostupnosť sídel

Dostupnosť obyvateľov obcí do centier ťažísk osídlenia bola počítaná voči hlavnému mestu SR Bratislava, krajským mestám jednotlivo a spolu a vybraným centrámi nadregionálneho významu. Dostupnosť voči hlavnému mestu Bratislava a krajským mestám je vyjadrená v absolútnych počtoch obyvateľov v zadaných izochrónach dostupnosti a v relatívnych hodnotách vyjadrujúcich nárast počtu obyvateľov v danej časovej dostupnosti oproti súčasnému stavu.

Z hľadiska dostupnosti obcí Bratislavského kraja k diaľniciam a rýchlostným cestám možno skonštatovať veľmi dobré napojenie obcí na uvedené dopravné systémy. Až 73 obcí (83 % z obcí v kraji vrátane mestských častí mesta Bratislavy) leží v izochróne do 15 minút, pričom žiadna z obcí kraja neleží v izochróne nad 30 minút dostupnosti k diaľnici.

Celková dĺžka cestných komunikácií na území kraja dosahuje 801,715 km s hustotou 0,391 km/km². Cesty, ktoré sú súčasťou multimodálnych a doplnkových koridorov TEN-T, predstavujú dĺžku 111,1 km a cesty, ktoré sú súčasťou „E“ ťahov, dosahujú dĺžku 214,53 km. Na cestných komunikáciách je celkovo postavených 221 mostných objektov, z ktorých prevažná časť je vo vyhovujúcom stave. Z cestnej siete, ktorá patrí do majetku BSK je 21,6 % ciest II. triedy a 35,2 % ciest III. triedy v kraji v nevyhovujúcom a havarijnom stave a vyžaduje si neodkladnú obnovu a rekonštrukciu. Medzi najviac zaťažené úseky ciest patria diaľnica D1, cesty I/63, II/510, II/572 a II/502 na vstupoch do Bratislavy.

Nové návrhy na budovanie cestných komunikácií vyplývajú s rozvojovými zámermi v jednotlivých sídlach pri umiestňovaní nových obytných zón vytváranými najmä sústredenými hniezdami rodinných domov. Tieto obslužné komunikácie budú však zatriedené do miestnych komunikácií a sú pripájané na cestnú sieť II., ale najmä na cesty III. triedy.

Koncept integrovaného dopravného systému a integrovanej verejnej dopravy

Systematický rozvoj integrovaných dopravných systémov je praktickým nástrojom udržateľného rozvoja dopravy v regióne. Systematicky rozvíjaný systém verejnej dopravy obvykle je konkurencie schopný voči individuálnej automobilovej doprave. Základným hľadiskom je úroveň poskytovaných služieb, kde najžiadanejším parametrom je cestovná rýchlosť. Pre integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji je základom koľajová infraštruktúra, na ktorú budú nadväzovať ostatné druhy dopravy (mestská doprava, regionálna doprava) a to vrátane individuálnej automobilovej dopravy.

Podporované bude budovanie systémov kombinujúcich električkovú a železničnú dopravu s cieľom priviesť železničnú dopravu bližšie k zdrojom a cieľom ciest. Tým sa vytvorí predpoklad aj pre zapojenie verejnej prímestskej autobusovej dopravy do integrovaných dopravných systémov, kde autobusové linky doplnia nosnú sieť koľajovej dopravy a budú plniť funkciu plošnej obsluhy územia s väzbou na nosnú koľajovú sieť.

Popri zavádzaní integrovaných dopravných systémov bude zámerom zatriktívniť verejnú osobnú dopravu aj prostredníctvom modernizácie a výstavby dopravnej infraštruktúry a obnovy mobilných prostriedkov pre systémy ekologickej prímestskej a regionálnej železničnej osobnej dopravy a mestskej verejnej dopravy (električkovú a trolejbusovú dopravu) s cieľom zlepšiť ich kvalitatívne

parametre a posilniť tak konkurencieschopnosť verejnej osobnej dopravy voči individuálnej automobilovej doprave.

Integrovaný dopravný systém Bratislava sa skladá zo 7 projektov:

1. železničné prepojenie staníc Bratislava Predmestie – Bratislava Petržalka
2. železničné zapojenie Letiska M.R. Štefánika
3. zdvojkoľajnenie úseku Kittsee – Bratislava Petržalka
4. zdvojkoľajnenie spojovacej trate Bratislava hl. stanica – Bratislava Nové Mesto
5. elektrifikácia trate Marchegg – Devínska Nová Ves
6. koľajové prepojenie MČ Petržalka s centrom mesta
7. vybudovanie terminálov IDS na území Bratislavy

Prvé štyri projekty sú časťami projektu „Bratislava, železničné prepojenie koridorov EÚ s priamym napojením letiska na železničnú sieť“, ktorý je súčasťou prioritného projektu č. 17 Trans – Európskej dopravnej siete (TEN-T): Paríž – Štrasburg – Štuttgart – Viedeň – Bratislava/Budapešť. Projekt má v súlade s cieľmi európskej únie na základe medzinárodných dohôd AGC a AGTC zabezpečiť modernizáciu a kompatibilitu technických parametrov železničnej infraštruktúry, umožniť rozvoj železničnej dopravy, integrovať Bratislavu do železničnej siete vybudovaním osi „Paríž – Štrasburg – Štuttgart – Viedeň – Bratislava/Budapešť“ a vytvoriť spojnicu dvoch letísk, a to viedenského Schwechatu a bratislavského letiska M. R. Štefánika. Prepojenie koridorov sa zabezpečí vybudovaním priameho prepojenia železničnej stanice Bratislava predmestie so stanicou Bratislava Petržalka. Pôvodný projekt bol v rámci programového obdobia 2007 - 2013 zrušený a jeho realizácia sa presúva do programového obdobia 2014 - 2020. V apríli 2015 bola vyhlásená súťaž na spracovateľa Štúdie realizovateľnosti.

V roku 2010 bola spracovaná technicko-ekonomická štúdia Implementácia integrovaného dopravného systému na území Bratislavy s dosahom na príľahlé regióny. Jedným z výsledkov štúdie je určenie umiestnenia záchytných parkovísk pri termináloch integrovanej dopravy (TID) umiestnených na železničných tratiach, ako aj umiestnenie a technické riešenie nových TID na území BSK.

Terminály integrovanej dopravy:

- Devínska Nová Ves
- Patrónka
- Ružinov
- Vrakuňa
- Mladá Garda
- Lamačskej bráne

Obrázok 15 Rozmiestnenie nových zastávok/terminálov integrovanej dopravy v rámci Bratislavského železničného uzla

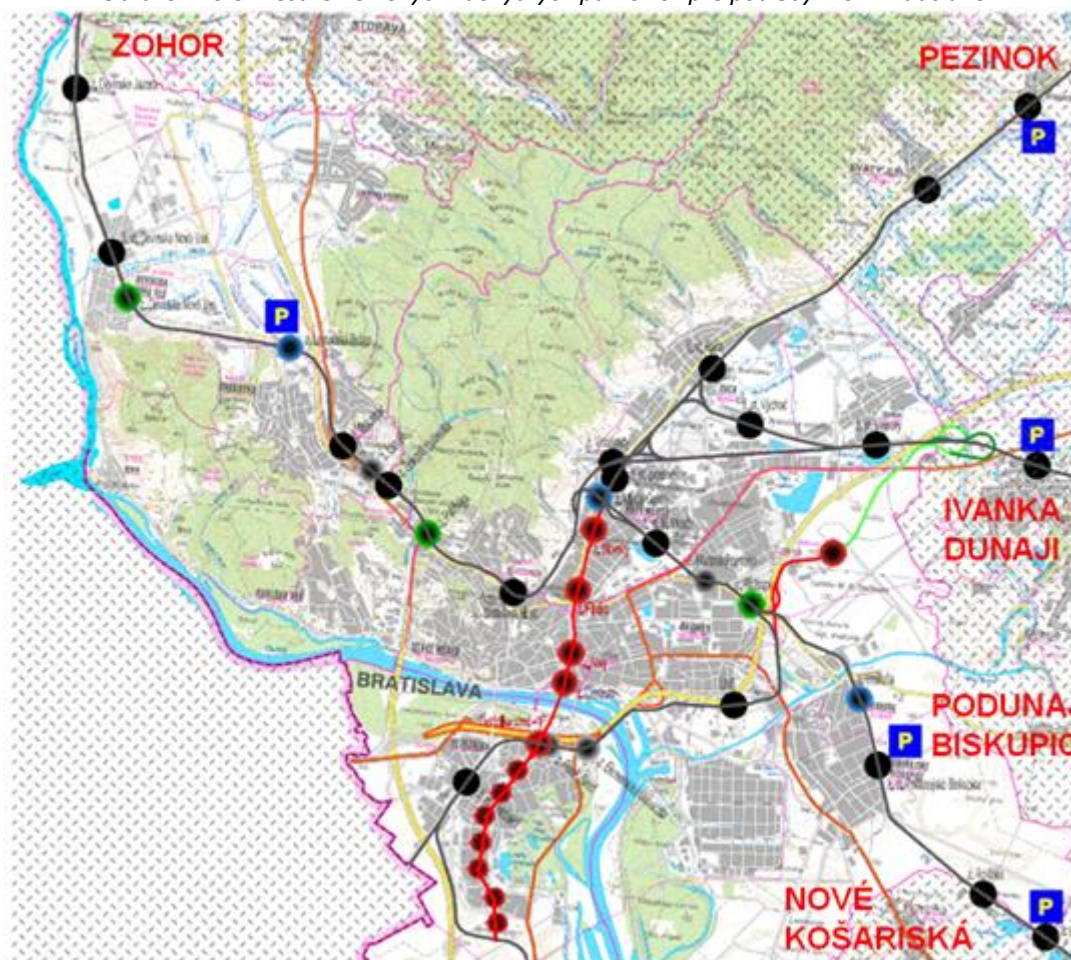
Rozmiestnenie nových zastávok/terminálov integrovanej dopravy v rámci Bratislavského železničného uzla (zdroj: Reming)

Zdroj: Reming

predstavujú nové železničné zastávky, pri ktorej je zabezpečená zastávka pre miestnu linku autobusu s cieľom zväzť cestujúcich. Okrem TID sú plánované parkoviská pre integráciu automobilovej dopravy. Štúdia navrhuje nasledovné **parkoviská IAD**.

- Podunajské Biskupice
- Pezinok
- Pezinok zastávka
- Zohor
- Veľký Biel
- Nové Košariská
- Ivanka pri Dunaji

Obrázok 16 Umiestnenie nových záchytných parkovísk pre potreby IDS v Bratislave

Umiestnenie nových záchytných parkovísk pre potreby IDS v BA (zdroj: Reming)

Zdroj: Reming

Bratislavská integrovaná doprava (BID)

Špecifický cieľ č. 1.2.1 Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy napĺňa investičnú prioritu Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020 č. 1.2 Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových a nízkoúhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility, prioritnej osi 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch.

Podstatným príspevkom ku kvalite života, prostredia a životného prostredia je aj trvalo udržateľná, ľahko dostupná a cenovo výhodná sieť mestskej a prímestskej dopravy, ktorej spoje nadväzujú na dopravné systémy v rámci mestskej oblasti. Mestská doprava musí byť v súlade s požiadavkami v oblasti bývania, pracovnými požiadavkami, požiadavkami na životné prostredie a verejné priestory. Zároveň musí byť projektovaná a realizovaná tak, aby boli aj znevýhodnené mestské štvrte lepšie integrované do mestskej a regionálnej siete.

Víziou stratégie rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy do roku 2020 je zvrátiť doterajší nepriaznivý vývoj v delbe prepravnej práce v osobnej doprave. Cieľom je prostredníctvom integrácie jednotlivých dopravných systémov a ich lepšou organizáciou vytvoriť podmienky pre trvalo udržateľnú regionálnu a mestskú mobilitu. Systematický rozvoj integrovaných dopravných systémov

je praktickým nástrojom udržateľného rozvoja dopravy v regióne, pričom takto rozvíjaný systém verejnej dopravy obvykle je konkurencieschopný voči individuálnej automobilovej doprave. Popri zavádzaní integrovaných dopravných systémov je zámerom zatraktívniť verejnú osobnú dopravu aj prostredníctvom modernizácie a výstavby dopravnej infraštruktúry a obnovy mobilných prostriedkov pre systémy ekologickej prímestskej a regionálnej železničnej osobnej dopravy a mestskej verejnej dopravy (električkovej, trolejbusovej a autobusovej dopravy) s cieľom zlepšiť ich kvalitatívne parametre a posilniť tak konkurencieschopnosť verejnej osobnej dopravy voči individuálnej automobilovej doprave.

1. etapa IDS BK – integrácia Záhoria

Prvá etapu integrovanej dopravy v Bratislavskom kraji bola spustená 1. júna 2013. Cestujúci zo Záhoria do Bratislavy a späť a taktiež na celom území hlavného mesta SR Bratislava môžu využívať jednotný predplatný cestovný lístok. Prvá a druhá etapa integrovaného dopravného systému sú určené pravidelným cestujúcim, ktorí na prepravu využívajú predplatné cestovné lístky.

2. a 3. etapa IDS BK – integrácia okresov Pezinok a Senec a integrácia tarifných systémov dopravcov

Druhá etapa integrovaného dopravného systému predstavuje integráciu v segmente predplatných cestovných lístkov na území celého Bratislavského kraja a vybraných obcí Trnavského kraja. Spoločná dopravná a tarifná ponuka Dopravného podniku Bratislava (DPB), autobusového dopravcu Slovak Lines a Železničnej spoločnosti Slovensko (ZSSK) umožní cestujúcim ľubovoľne kombinovať viaceré druhy dopravy bez ohľadu na to, ktorý dopravca ich prevádzkuje.

Pre úspešné spustenie III. etapy je potrebné zabezpečiť palubné počítače a zariadenia na označovanie cestovných lístkov pre Dopravný podnik Bratislava, a.s. a inštaláciu zariadení na označovanie cestovných lístkov na železničných staniciach v kraji. Po ukončení týchto projektov, budú vytvorené podmienky na úplnú tarifnú integráciu a dopravnú optimalizáciu. BID a.s.

Prehľad projektov podporujúcich integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji z Operačného programu doprava 2007- 2013 a ich stav k 06/2015

Číslo	Názov projektu	Stav projektu	Prijímateľ
1	ŽSR, Terminály integrovanej osobnej prepravy Bratislava, projektová dokumentácia	v realizácii	ŽSR
2	ŽSR, Výstavba parkovísk Park & Ride, projektová dokumentácia + realizácia	presunutý na 2014-2020	ŽSR
3	ŽSR, Informačný systém IDS Bratislavského kraja, projektová dokumentácia + realizácia	v realizácii	ŽSR
4	ŽSR, Zastávka Bratislava Vinohrady, modernizácia (včítane príľahlých traťových úsekov), projektová dokumentácia poznámka: projekt bude realizovaný v rámci projektu Interooperabilita uzla Bratislava	zrušený	ŽSR
5	BA, NS MHD 1, prevádzkový úsek Janíkov Dvor - Šafárikovo nám., 1. časť Šafárikovo nám. - Bosákova ul., projektová dokumentácia*	ukončený	mesto Bratislava
6	BA, NS MHD 1, prevádzkový úsek Janíkov Dvor - Šafárikovo nám., 1. časť Šafárikovo nám. - Bosákova ul., realizácia	v realizácii	mesto Bratislava
7	BA, NS MHD 1, prevádzkový úsek Janíkov Dvor - Šafárikovo nám., 2. časť Bosákova - Janíkov Dvor , projektová dokumentácia*	presunutý na 2014-2020	mesto Bratislava
8	BA, Električková trať Dúbravka v úseku Hanulova - Pri kríži, realizácia	v realizácii	mesto Bratislava
9	BA, Modernizácia električkovej trate - Karloveská radiála, projektová	v realizácii	mesto

	dokumentácia; poznámka: pokračovanie PD aj v 2014-2020		Bratislava
10	BA, Modernizácia električkovej trate - Vajnorská radiála, projektová dokumentácia; poznámka: pokračovanie PD aj v 2014-2020	v realizácii	mesto Bratislava
11	BA, Modernizácia električkovej trate - Ružinovská radiála, projektová dokumentácia; poznámka: pokračovanie PD aj v 2014-2020	v realizácii	mesto Bratislava
12	BA, Modernizácia údržbovej základne, projektová dokumentácia; poznámka: Jedna údržbová základňa sa už realizuje. Projektová dokumentácia k tomu je hotová.	v realizácii	DPB a.s.
13	BA, Trolejbusová trať Košická - most Apollo - Bosákova, projektová dokumentácia	zrušený	mesto Bratislava
14	BA, Trolejbusová trať OC Lamač - Brnianska - OC AVION, projektová dokumentácia	zrušený	mesto Bratislava
15	BA, Územný generel dopravy	v realizácii	mesto Bratislava
16	ŽSR, Interoperabilita v uzle Bratislava	presunutý na 2014-2020	ŽSR
17	DPB, Obnova vozového parku električiek Bratislava	v realizácii	DPB a.s.
18	DPB, Obnova vozového parku trolejbusov Bratislava	v realizácii	DPB a.s.
19	Technicko - ekonomická štúdia: koľajová trať na území mestskej časti Bratislava Petržalka	ukončený	ŽSR
20	Mobilné prostriedky pre prímestskú a regionálnu železničnú osobnú dopravu v rámci IDS	v realizácii	ZSSK Slovensko, a.s.
21	ZSSK, Projekt obnovy parku železničných koľajových vozidiel pre prímestskú a regionálnu dopravu	v realizácii	ZSSK Slovensko, a.s.
22	Mobilné prostriedky pre prímestskú a regionálnu železničnú osobnú dopravu v rámci Integrovaných dopravných systémov (IDS) Bratislavy a Košíc	presunutý na 2014-2020	ZSSK Slovensko, a.s.

zdroj: ITMS 6/2015

Prehľad projektov podporujúcich integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji z Operačného programu Bratislavský kraj 2007- 2013 a ich stav k 06/2015

Číslo	Názov projektu	Stav projektu	Prijímateľ
1	Trolejbusová trať Pražská – Hroboňová	ukončený	Hlavné mesto SR Bratislava
2	Dobudovanie tarifného systému na území hlavného mesta SR Bratislavy - 2. etapa	ukončený	Hlavné mesto SR Bratislava
3	Terminál integrovanej dopravy v Senci	ukončený	Senec
4	Terminál integrovanej dopravy v Pezinku	ukončený	Pezinok
5	Trolejbusová trať Patrónka - Vojenská nemocnica	ukončený	Hlavné mesto SR Bratislava
6	Trolejbusová trať konečná Gaštanová	ukončený	Hlavné mesto SR Bratislava
7	Dobudovanie tarifného zabezpečenia na území hlavného mesta SR Bratislavy	v realizácii	Hlavné mesto SR Bratislava
8	Trolejbusová trať Trenčianska	ukončený	Hlavné mesto SR Bratislava
9	Vybudovanie prestupnej integrovanej zastávky MHD na Radlinského ulici	ukončený	Hlavné mesto SR Bratislava
10	Rekonštrukcia nádražnej ulice a autobusového nádražia v Malackách	v realizácii	Malacky

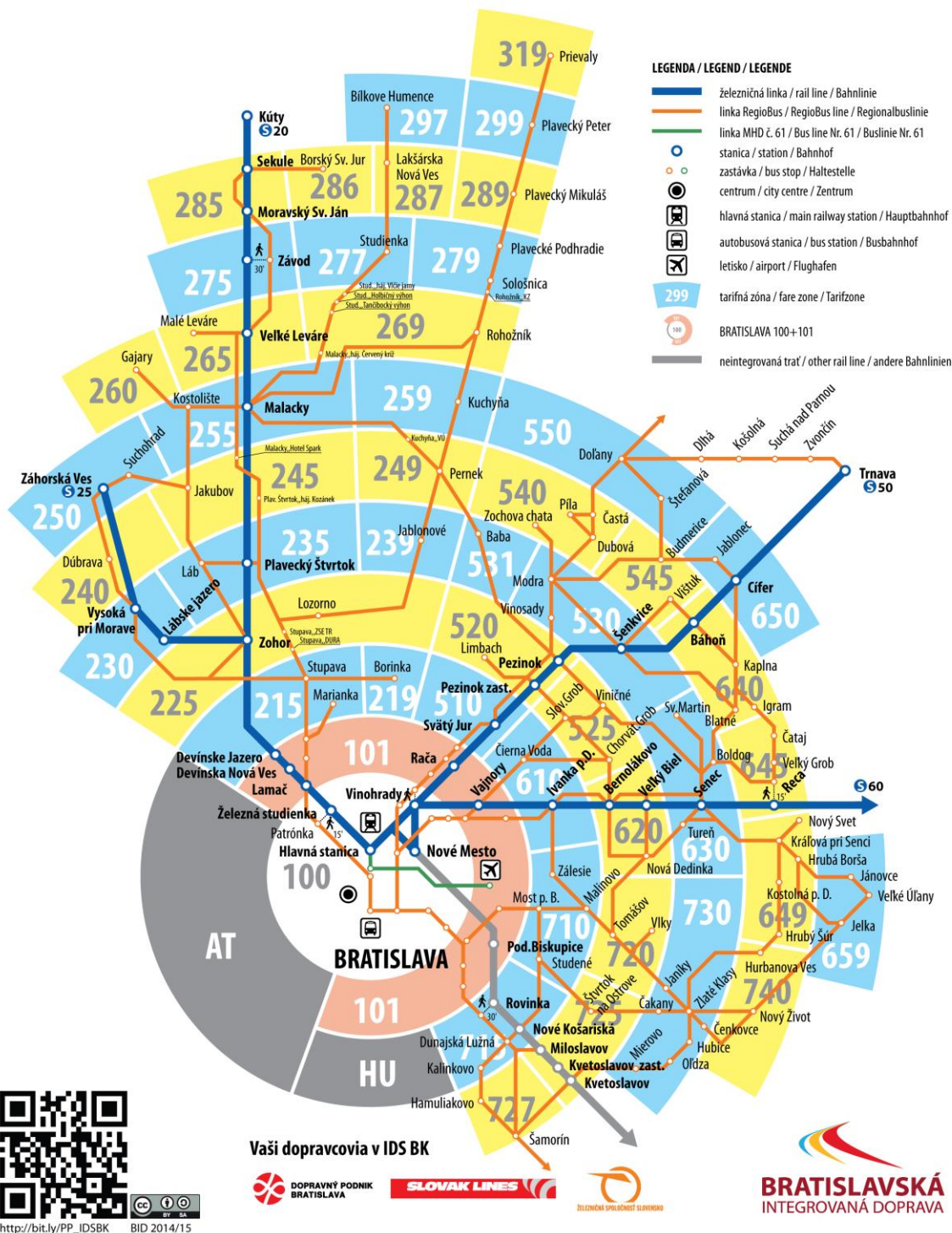
11	Zriadenie jednotného tarifyného systému BID u správcu železničnej infraštruktúry - Železníc SR	v realizácii	BSK
12	Zriadenie jednotného informačného systému v pôsobnosti BSK	presunutý na 2014-2020	BSK
13	Propagácia zavádzania integrovaného dopravného systému v pôsobnosti BSK	presunutý na 2014-2020	BSK

zdroj: ITMS 6/2015

Obrázok 17: Rozdelenie IDS BSK do tarifných zón

TARIFNÉ ZÓNY IDS BK / FARE ZONES / TARIFZONENPLAN

stav / state / stand: **plán / plan / Konzept**

Zdroj: Konceptia Bratislavskej integrovanej dopravy, 2007

V rámci regiónu BSK sa uvažuje s nasledujúcou sieťou existujúcich prestupných miest.

Tabuľka 50 Prestup železnica – regionálna autobusová doprava

Územie	Stanice/zastávky	
	Železničná	Priľahlá autobusová
Okres Pezinok	Pezinok	Pezinok, žel. st.
	Pezinok zastávka	Pezinok, Grinava, žel. zast.
	Šenkvice	Šenkvice, žel. st.
	Báhoň	Báhoň, žel. zast.
Okres Malacky	Záhorská Ves	Záhorská Ves, žel. st.
	Plavecký Štvrtok	Plavecký Štvrtok, žel. st.
	Malacky	Malacky, žel. st.
	Veľké Leváre	Veľké Leváre, žel. st.
Okres Senec	Senec	Senec, žel. st.
	Miloslavov	Miloslavov, žel. zast.

Tabuľka 518 Prestup železnica – MHD Bratislava

Stanice/zastávky		Alternatívne zastávky MHD	
Železničná	Priľahlá zastávka MHD		
Bratislava hlavná stanica	Hlavná stanica	Nám. Franza Liszta.	SAV
Bratislava predmestie	ŽST Vinohrady	Nobelova	
Bratislava -Lamač	ŽST Lamač		
Bratislava -Nové Mesto	ŽST Nové Mesto		
Bratislava -Petržalka	ŽST Petržalka		
Bratislava -Rača	Ihrisková	Trávna	Záhumenice
Bratislava - Vajnory	ŽST Vajnory		
Bratislava -Vinohrady	ŽST Vinohrady		
Devínska Nová Ves	Kremencová		
Podunajské Biskupice	ŽST Podunajské Biskupice		

Tabuľka 529 Prestup regionálna autobusová doprava – MHD Bratislava

Stanice/zastávky		Alternatívne zastávky MHD	
Regionálna autobusová	Priľahlá zastávka MHD		
Bratislava, AS	Autobusová stanica	Mlynské Nivy	Párikova
Bratislava, Bajkalská	Bajkalská	Nová doba	
Bratislava, Nová doba	Nová doba		
Bratislava, Gagarinova	Gagarinova (smer len z mesta)	Bodrocká (len smer do mesta)	
Bratislava, Odborárska	Odborárska		
Bratislava, Patrónka	Patrónka		
Bratislava, ŽST Vinohrady	ŽST Vinohrady		
Bratislava, Prievozska	Prievozska		
Bratislava, Pažitková	Pažitková		
Bratislava, Rača, Trávna	Trávna	Záhumenice	Detvianska
Bratislava, Račianske mýto	Račianske mýto	Legionárska	
Bratislava, Cintorín Vrakuňa	Cintorín Vrakuňa		
Bratislava, Vrakuňa, Priekopnícka	Priekopnícka		
Bratislava, Záh. Bystrica, Krče	Krče		
Bratislava, Zlaté piesky	Zlaté piesky		

Vzhľadom na prirodzené väzby a preferované smery dopravy v rámci západného Slovenska je možné uvažovať s predĺžením BID do Trnavského samosprávneho kraja, prípadne i do ďalších území – Rakúsko, Maďarsko.

A.3.2 Technická infraštruktúra

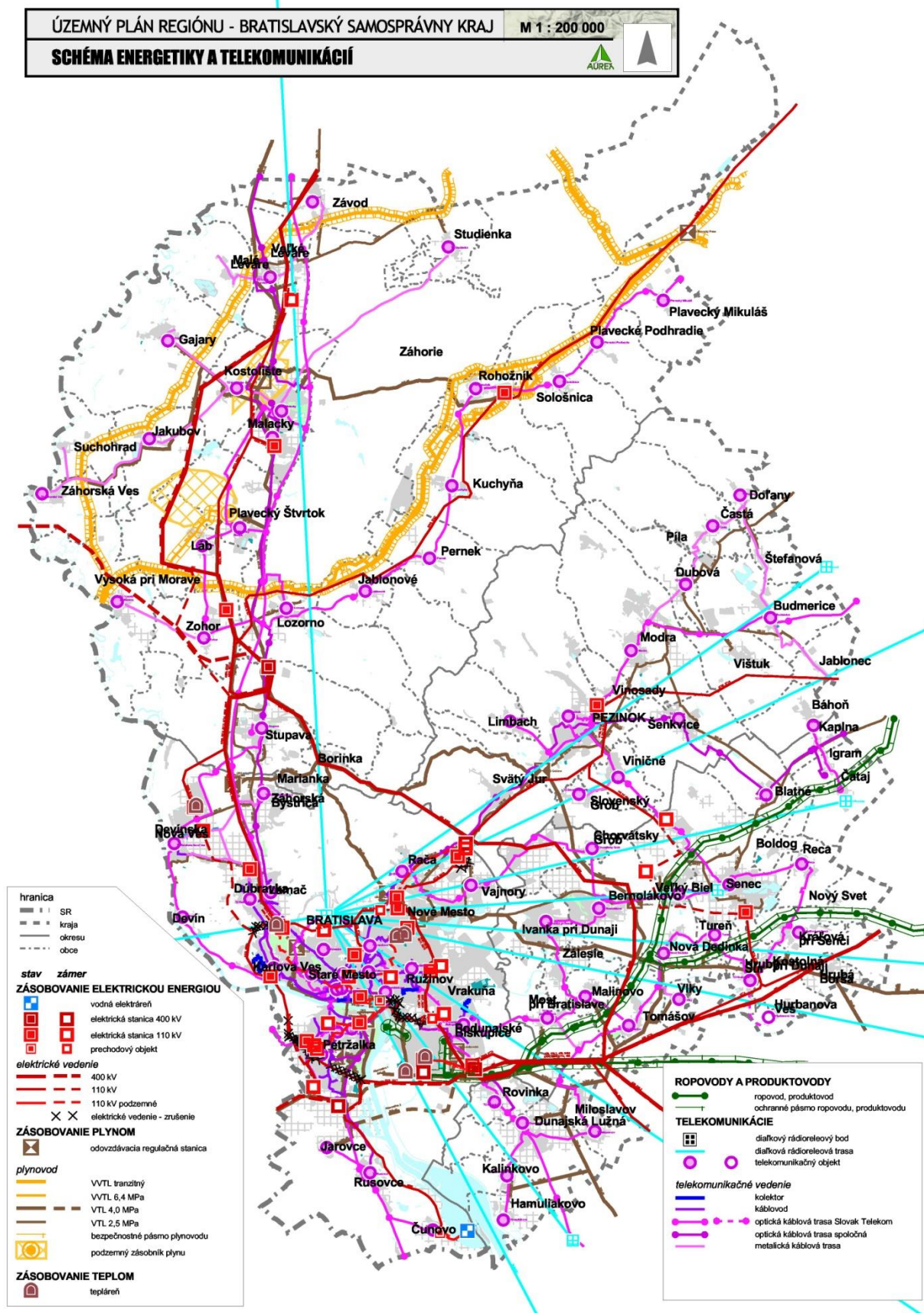
Zásobovanie elektrickou energiou

Zásobovanie územia Bratislavského samosprávneho kraja a mesta Bratislavy elektrickou energiou je v prevažnej miere odkázané na jej import prostredníctvom nadzemných vedení nadradenej prenosovej sústavy ZVN 400 kV.

Nadradenú sústavu tvoria elektrické stanice 400 kV s transformáciou 400/110 kV (ďalej iba TR 400/110 kV), na predmetnom území sú to Podunajské Biskupice, Stupava, ktoré sú nadzemnými vedeniami ZVN 400 kV prepojené na elektrické stanice a TR 400/110 kV Gabčíkovo, Križovany a Senica, ktoré sú už v susednom Trnavskom samosprávnom kraji.

Do systému 110 kV je priamo pripojených niekoľko veľkých priemyselných odberateľov napr. Slovnaft, PGA (bývalý Matador), VW Bratislava, Holcim Rohožník a napájacia stanica ŤSR Vinohrady a ŤSR Zohor. Ostatným odberateľom je elektrická energia transformovaná v ďalších elektrických staniciach TR 110/22 kV. Prostredníctvom distribučného systému VN 22 kV a transformačných staníc VN/NN (22/0,4/ kV) sú zásobované domácnosti a menšie odbery, napr. podnikateľského charakteru.

Obrázok 18 Schéma energetiky a telekomunikácií v Bratislavskom kraji

Zdroj: ÚPN R BSK, Koncept 2012

Zásobovanie plynom

Na území mesta je plynofikovaných takmer 92% domácností.

Na území Bratislavského kraja, severne od obce Láb, sa nachádzajú podzemné zásobníky zemného plynu (PZZP) spoločnosti Nafta, a.s., ktoré slúžia na vykrývanie sezónnych rozdielov v spotrebe plynu a na zabezpečenie spoľahlivosti zásobovania plynom v prípade výpadkov dodávok plynu. Súčasná kapacita PZZP Láb je 2,13 mld. m³ a zásobníka Láb 4. st. spoločnosti POZAGAS, a.s. 620 mil. m³ plynu.

Zásobovanie teplom

Najväčším výrobcom tepla v meste je Bratislavská teplárenská, a.s. (BAT), ktorá sústavou centralizovaného zásobovania teplom (CZT) zásobuje objekty situované v piatich mestských častiach. Systém centralizovaného zásobovania teplom pozostáva z dvoch hydraulicky nezávislých samostatných sústav. Jedná sa o tieto sústavy:

- Bratislava - východ s médiom horúcou vodou,
- Bratislava - západ s médiom horúcou vodou.

Ako centrálny zdroj v sústave Bratislava – východ pracujú Tepláreň Bratislava II., Výhrevňa - Juh a novší tepelný zdroj paroplynový cyklus Bratislava (PPC), kde sa zemný plyn využíva na výrobu elektrickej energie a následne tepla. Tieto zdroje sú navzájom prepojené. Celkový inštalovaný tepelný výkon je 450 MW a na PPC je inštalovaných aj 218 MW v elektrickom výkone.

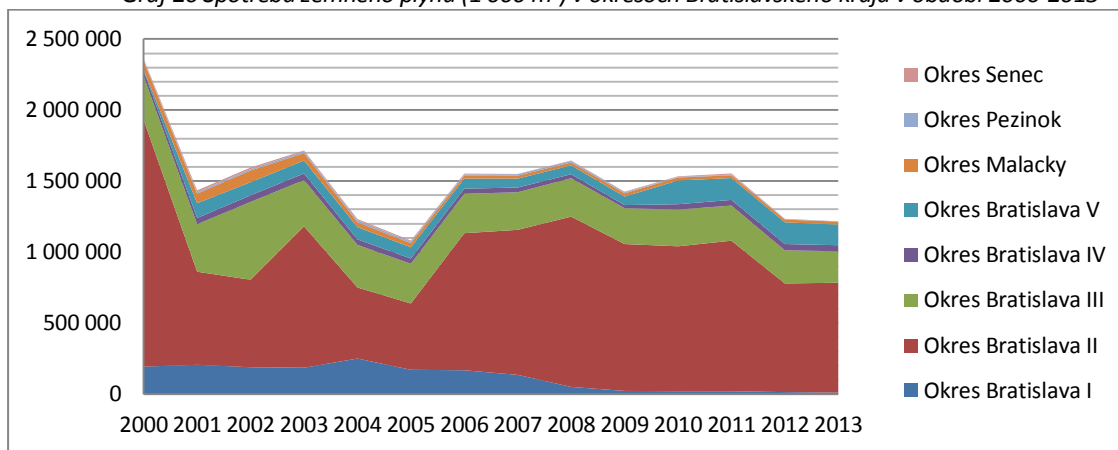
Sústava Bratislava - západ je situovaná v severozápadnej časti mesta a zásobuje časť objektov situovaných v mestských častiach Dúbravka a Karlova Ves. Zdrojom tepla pre túto sústavu je Tepláreň Bratislava - západ s inštalovaným tepelným výkonom 250 MW a turbínou na výrobu 25 MW elektrickej energie. Postupujúca racionalizácia spotreby tepla v dôsledku zavádzania meracej a regulačnej techniky ako aj zlepšovania tepelno-izolačných vlastností sa prejavuje vo voľnej kapacite existujúcich zdrojov. Ako palivo prevláda zemný plyn. Ďalšími zdrojmi tepla sú blokové kotolne na zemný plyn vo veľkých obytných celkoch (Petržalka, Podunajské Biskupice, Devínska Nová Ves, severná časť Dúbravky a Lamač). Popri uvedených zdrojoch vlastnými zdrojmi tepla disponujú viaceré priemyselné areály, pričom k najväčším patria Slovnaft, a.s. a Volkswagen Slovakia, a.s.. Významným producentom a distribútorom tepla a teplej vody je aj spoločnosť Dalkia.

V ostatných častiach kraja je teplofikácia objektov riešená obdobne ako v hlavnom meste. Je to zmes CZT prepojených horúcovodmi, resp. teplovodmi podľa teploty vykurovacej vody v zásobovacích systémoch a samostatných tepelných zdrojov, reprezentovaných kotolňami s palivovou základňou prevažne na báze zemného plynu okrem kotolne v Malackách na Brnianskej ulici, ktorá dva zo štyroch kotlov vybudovala na drevnú štiepku.

Tabuľka 53 Spotreba palív, elektriny, tepla v Bratislavskom kraji v roku 2000 a 2013

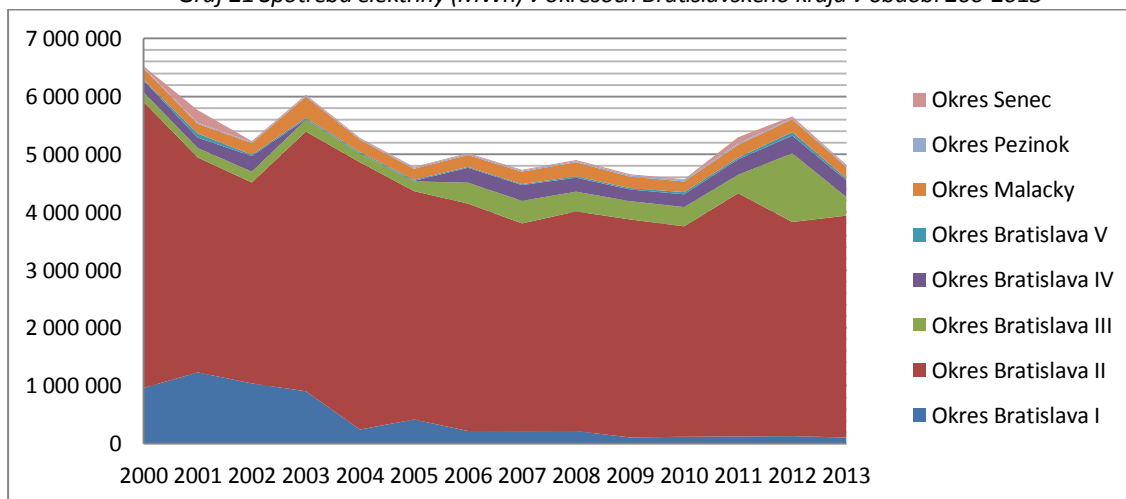
Spotreba Bratislavského kraja	2000	2013
Spotreba elektriny (MWh)	6520433	4819631
Spotreba motorovej nafty (t)	142479	118773
Spotreba vykurovacích olejov (t)	74681	464700
Spotreba tepla (GJ)	33011803	213948453
Spotreba čierneho uhlia, hnedého uhlia, koksu (t)	3367679	2392359
Spotreba zemného plynu (1000 m ³)	2359237	1216428

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR

Graf 20 Spotreba zemného plynu (1 000 m³) v okresoch Bratislavského kraja v období 2000-2013

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR

Graf 21 Spotreba elektriny (MWh) v okresoch Bratislavského kraja v období 200-2013

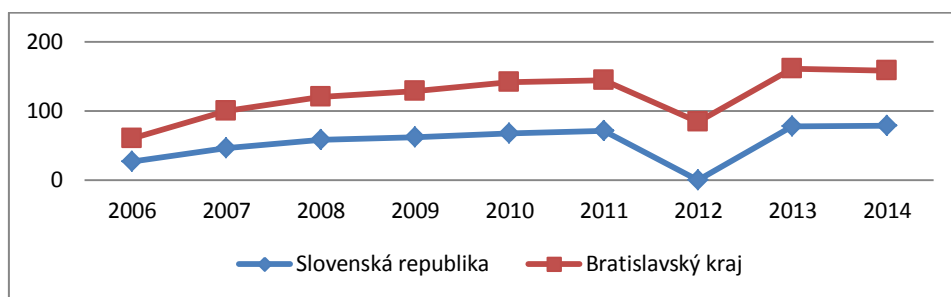

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR

Telekomunikácie

Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry zaznamenal v poslednom období výrazný kvalitatívny aj kvantitatívny nárast, predstihujúci rozvoj ostatných odvetví. Štruktúra telekomunikačných služieb dostupných na území Bratislavského kraja je pomerne komplikovaná a zahŕňa verejné telekomunikačné systémy, neverejné telekomunikačné systémy a rádiokomunikačné systémy. Z hľadiska vybavenia domácností na území Bratislavského kraja informačno-komunikačnými technológiami možno skonštatovať, že podiel domácností s prístupom k internetu má v posledných rokoch stúpajúcu tendenciu.

Graf 22 podiel domácností s prístupom k internetu v Bratislavskom kraji a v SR v období 2007-2014

Zdroj: AUREX spol. s r.o., na základe údajov ŠÚ SR

Zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou

Zásobovanie obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov zabezpečuje v zmysle zákona o obecnom zriadení obec. Po transformácii štátnych podnikov vodární a kanalizácií obce túto činnosť zabezpečujú v rozhodujúcej miere prostredníctvom Bratislavskej vodárenskej spoločnosti. BVS, a.s. zásobuje v bratislavskej oblasti územie samotnej Bratislavy, okresy Malacky, Pezinok a Senec.

Súčasný bratislavský vodovodný systém tvorí ucelená sústava vodárenských zariadení, t.j. vodárenských zdrojov, čerpacích staníc, vodojemov a vodovodných potrubí. Samostatné vodovodné systémy majú mestské časti Jarovce, Rusovce a Čunovo. Voda dodávaná do siete je prostredníctvom studní odoberaná zo štrkopieskových vrstiev v prierečnej zóne rieky Dunaj.

V súčasnosti sa v meste nachádza 6 vodných zdrojov: Sihoť, Pečniansky les, Rusovce - Ostrovné lúčky – Mokrad (R – OL – M), Sedláčkov ostrov, Rusovce (obec), Čunovo.

Z uvedených vodných zdrojov bolo v roku 2014 vyrobené pre zásobovanie mesta 57 mil. m³ vody, čo predstavuje v priemere 1810 l/s. Kapacita existujúcich vodných zdrojov na území hlavného mesta SR Bratislavy je približne 3 500 l/s. Priemerná denná potreba vody v roku 2001 dosiahla hodnotu približne 1700 l/s, takže aj pri rozvoji mesta poskytujú uvedené vodné zdroje dostatočnú rezervu.

Z hľadiska akumulácie vody pozostáva bratislavský vodovodný systém z 30-tich zásobných vodojemov v šiestich tlakových pásmach. Z nich je 28 podzemných a 2 vežové. Ich celkový akumulačný objem je 236 000 m³. Kapacita úpravnej vody je na úrovni 1880 l/s. Dĺžka siete verejných vodovodov na území mesta Bratislavy dosiahla v roku 2006 1105 km (nárast o 81 km oproti roku 1995). Podiel domácností napojených na verejný vodovod v Bratislavskom kraji dosahuje 97,3 % (v roku 1996 to bolo 95,2%).

Hlavnými časťami vodárenského systému na území mimo Bratislavy sú: Diaľkovod Šamorín, SV Hamuliakovo – Kalinkovo, Podhorský SV, Senecký SV, Záhorský SV.

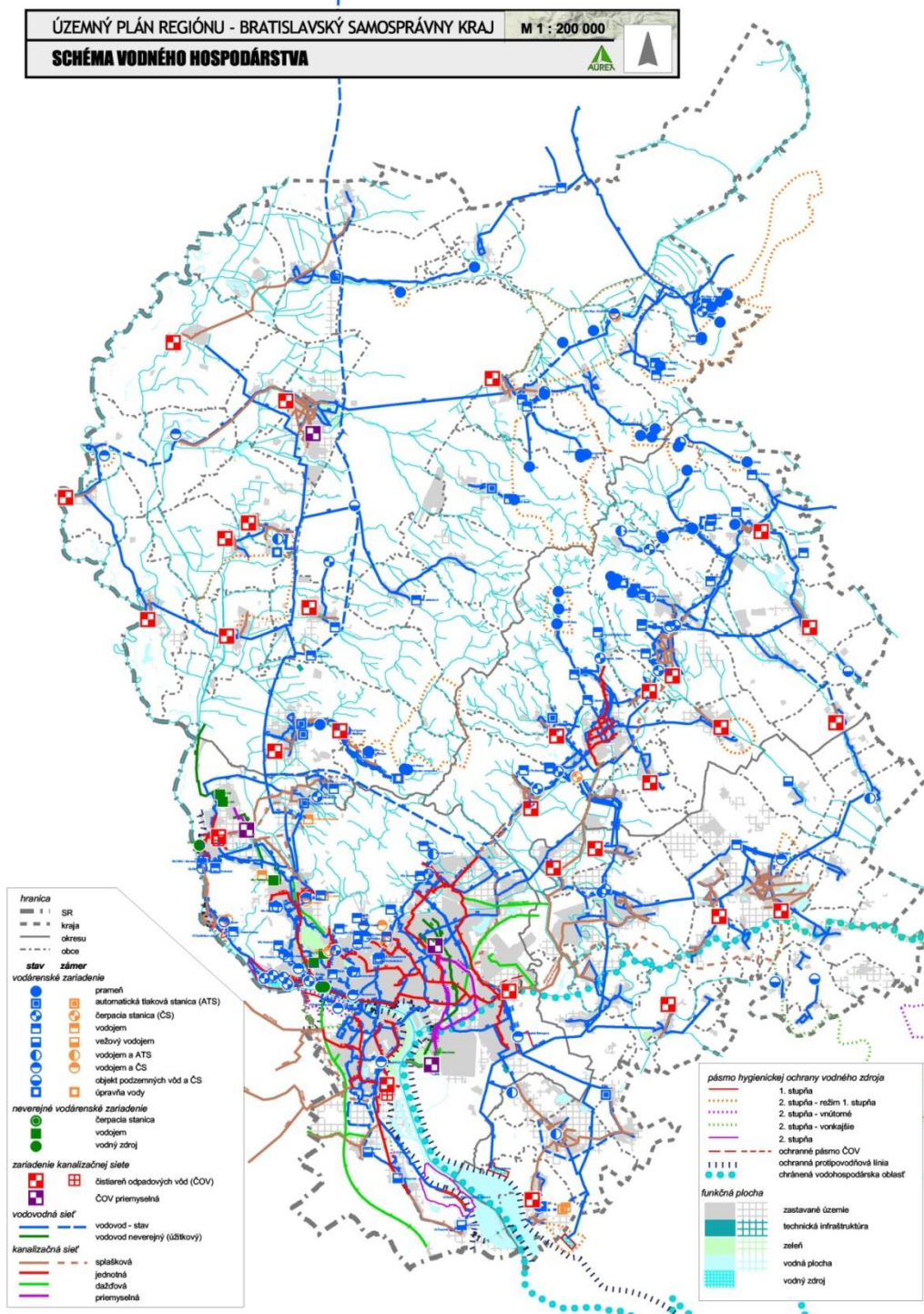
Zdroje vody sa nachádzajú najmä na úpätiach Malých Karpát – ide predovšetkým o pramene s vyhovujúcou kvalitou vody a navyše s výhodným výškovým umiestnením umožňujúcim gravitačnú distribúciu do spotrebísk. Uvedené zdroje sa vyskytujú v lokalitách nad mestami/obcami Pezinok, Modra, Častá, Doľany, Borinka, Rohožník, Sološnica a Plavecké Podhradie. Okrem týchto zdrojov sa využívajú aj vodárenské zdroje v lokalite Plavecký Mikuláš, Boldog a Hamuliakovo. Kvalitatívne ide o vyhovujúce zdroje, kvantitatívne sú nedostatočné a preto sú dotované zo zdrojov podunajskej oblasti (z bratislavských zdrojov) privodom vody do predmetných oblastí. Tento systém bilančného pokrytia potreby vody z hľadiska využívania zdrojov zostáva aktuálny aj vo výhlade. Keďže zvyšovanie kapacity miestnych zdrojov už nie je možné, v prípade zvýšenia nárokov na potrebu vody jednotlivých území bude potrebná zvýšená dotácia zo zdrojov podunajskej oblasti, čo z hľadiska ich kapacity je možné.

S rozvíjajúcou sa priemyselnou a poľnohospodárskou výrobou, zvyšovala sa tiež potreba vody pre výrobné účely, ktorú si jednotlivé podniky riešili z vlastných zdrojov. V prípade priemyselných podnikov sa jedná o značne rôznorodú sieť neverejných vodovodov a vodárenských zariadení bez vzájomných väzieb, situovaných väčšinou v areáloch podnikov.

Iná je situácia v štruktúre neverejných vodovodov pre účely zavlažovania. Na veľkej časti výmery poľnohospodárskej pôdy na území Bratislavy bol vybudovaný rozsiahly systém závlah. Z územnotechnického hľadiska sú tieto neverejné siete určitým limitom v prípade územného rozvoja v konkrétnych lokalitách. Rozsiahly systém závlah sa nachádza najmä na južnom okraji Bratislavy (MČ Jarovce, Rusovce a Čunovo), ktoré sú zásobované výlučne z toku Dunaja.

Potreba úžitkovej vody na výrobné a technologické účely je prevažne krytá zo zdrojov podzemných vôd. Na území mesta je z týchto zdrojov zásobovaných viac ako 60 podnikov. Zdrojom závlahovej vody je hlavne povrchová voda (Dunaj, Morava, jazerá), v menšej miere podzemné vody.

Obrázok 19 Schéma vodného hospodárstva v Bratislavskom kraji

Zdroj: ÚPN R BSK, Koncept 2012

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Stokové siete verejnej kanalizácie pokrývajú, až na niektoré menšie okrajové lokality, prakticky celé zastavané územie Bratislavy. Z geografických daností mesta vyplynulo členenie verejnej kanalizácie Bratislavy na tri samostatné systémy s vlastnými ČOV: kanalizačný systém na ľavom brehu Dunaja s ÚČOV vo Vrakuni, kanalizačný systém na pravom brehu Dunaja s ČOV Petržalka, kanalizačný systém v povodí rieky Moravy s ČOV v Devínskej Novej Vsi. S rozvojom zástavby do vzdialenejších a výškovovo nepriaznivejších polôh narastá potreba prečerpávania vôd, čo podmienilo výstavbu veľkého množstva čerpacích staníc na sieti.

Na bratislavské kanalizačné systémy sú pripojené kanalizácie viacerých obcí regiónu. Na ľavobrežný systém je čiastočne, resp. bude v celosti pripojená kanalizácia Malokarpatského regiónu. Z toho konkrétne mestá Svätý Jur výtlačkom splaškov do zberača E, mestá Modra, Pezinok a obce Dubové, Viničné, Slovenský Grob, Chorvátsky Grob, časť Čierna Voda, obce Bernolákovo, Ivanka pri Dunaji skupinovou kanalizáciou s viacerými ČS a výtlačnými potrubiami na ÚČOV vo Vrakuni. Pripravená je výstavba pripojenia skupinovej kanalizácie Seneckého regiónu na ÚČOV. Zabezpečí pripojenie mesta Senca a ďalších 12 obcí. Na pravobrežný (petržalský) systém sú pripojené kanalizácie rakúskych obcí Berg, Wolfsthal, Kittsee, Edelstal, Pama. Na kanalizačný systém v povodí Moravy je pripojená MČ Devínska Nová Ves, Devín, Záhorská Bystrica, obec Marianka a časť MČ Lamač a Dúbravka.

V r. 2014 bol podiel odkanalizovaných obyvateľov Bratislavského kraja na úrovni 88,2 %, dĺžka kanalizačnej siete 2372 km a počet čerpacích staníc 49. Verejná kanalizácie ešte nie je vybudovaná v okrajových lokalitách P. Biskupíc, Vajnor, Ružinova, Rusoviec, Vinohradov, Z. Bystrice, Budmeríc. V súvislosti s narastajúcim vekom stokových sietí, intenzifikáciou a prestavbou územia mesta narastá potreba ich rekonštrukcií a obnovy.

Na odkanalizovaní územia Bratislavy sa podieľajú aj početné systémy neverejných kanalizácií. Sú to hlavne kanalizácie výrobných podnikov, dopravných zariadení a komunikácií, zdravotníckych areálov, vybavenostných areálov atď. Najrozsiahlejšie kanalizačné systémy majú podniky Slovnaft, a.s., Istrochem, a.s. a Volkswagen, a.s.

Situácia v odkanalizovaní okolitých miest a obcí v zázemí Bratislavy je priaznivá. Vlastnými systémami kanalizácie disponujú všetky okresné mestá – Malacky, Pezinok a Senec. Kanalizácia v meste Malacky je jednotná, pričom odkanalizovaná je iba juhozápadná časť mesta, čo si vyžaduje dobudovanie chýbajúcej kanalizácie. Mesto má vlastnú ČOV, ktorá bola zrekonštruovaná na 33 000 EO. Vlastnými kanalizáciami (ČOV) disponujú aj obce Rohožník, Plavecký Štvrtok, Gajary, Veľké Leváre, Závod, Láb, Vysoká pri Morave, Zohor, Záhorská Ves, Lozorno a mesto Stupava.

Splaškové vody z mesta Pezinok sa prečerpávajú systémom kanalizácie malokarpatského regiónu na ÚČOV Bratislava Vrakúňa. Kanalizačná sieť je vybudovaná aj v mestách Modra a Svätý Jur. V rámci projektu Malokarpatský región, odkanalizovanie je čistenie odpadových vôd z mesta Modra koncepčne uvažované odvedením na ÚČOV Bratislava Vrakúňa, kanalizácia Sv. Jura sa bude pripájať výtlačným potrubím splaškov na zberač E kanalizácie Bratislavy. Ďalšie kanalizácie sa nachádzajú v obciach Častá, Chorvátsky Grob, Vinosady, Viničné, Budmerice, Šenkvice a Limbach.

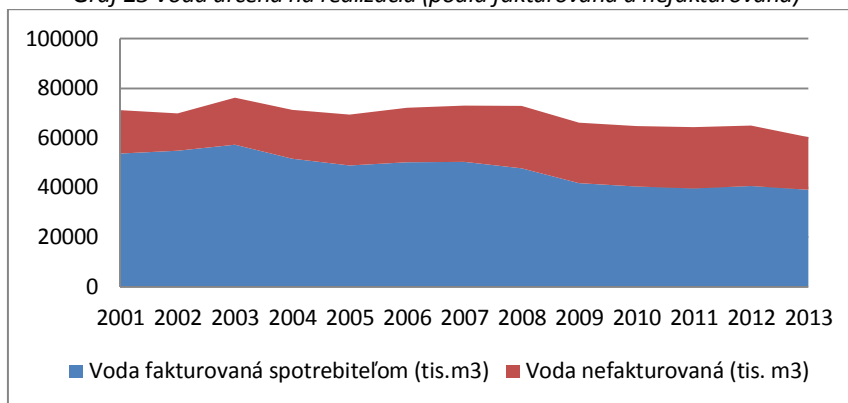
Kanalizačná sieť mesta Senec je vybudovaná ako delená. V posledných rokoch sa v meste s výstavbou nových lokalít na bývanie výrazne zväčšil rozsah kanalizácie. Splaškové vody sú odvádzané do miestnej ČOV, ktorá kapacitne nepostačuje a to aj z dôvodu jej havarijného stavu. Výhľadovým riešením je odvádzanie a čistenie odpadových vôd na ÚČOV Bratislava Vrakúňa v rámci projektu Senecký región, odkanalizovanie. Obce Hamuliakovo, Kalinkovo, Dunajská Lužná, Rovinka a Miloslavov sú odkanalizované skupinovou kanalizáciou s vyústením do ČOV Hamuliakovo, obec Ivanka pri Dunaji je napojená na ÚČOV Bratislava – Vrakúňa. Odkanalizované sú aj Bernolákovo Vlky, Tomášov, Blatné, Báhoň a Veľký Biel, verejné kanalizácie v správe obecných úradov sú v Moste pri Bratislave a Malinove.

Tabuľka 54 Čistiarne odpadových vôd v Bratislavskom kraji v roku 2001 2013

Ukazovateľ	2001	2013
Čistiarne odpadových vôd	21	35

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR

Graf 23 Voda určená na realizáciu (podľa fakturovaná a nefakturovaná)

Zdroj: Databáza RegDat, ŠÚ SR

Tabuľka 55 Verejné vodovody a kanalizácie v Bratislavskom kraji v roku 2000 a 2013

Ukazovateľ	2000	2013
Množstvo čistených odpadových vôd	82431	67040
Množstvo vypúšťaných odpadových vôd	82516	67049
Dĺžka vodovodnej siete bez prípojok	2376	2344
Dĺžka kanalizačnej siete bez prípojok	1038	1530
Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	95,3	96,9
Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť v %	82,3	87,1

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR

Podrobnejšie informácie k problematike odpadových vôd rieši územnoplánovacia dokumentácia a územnoplánovacie podklady kraja.

B. Sociálna politika

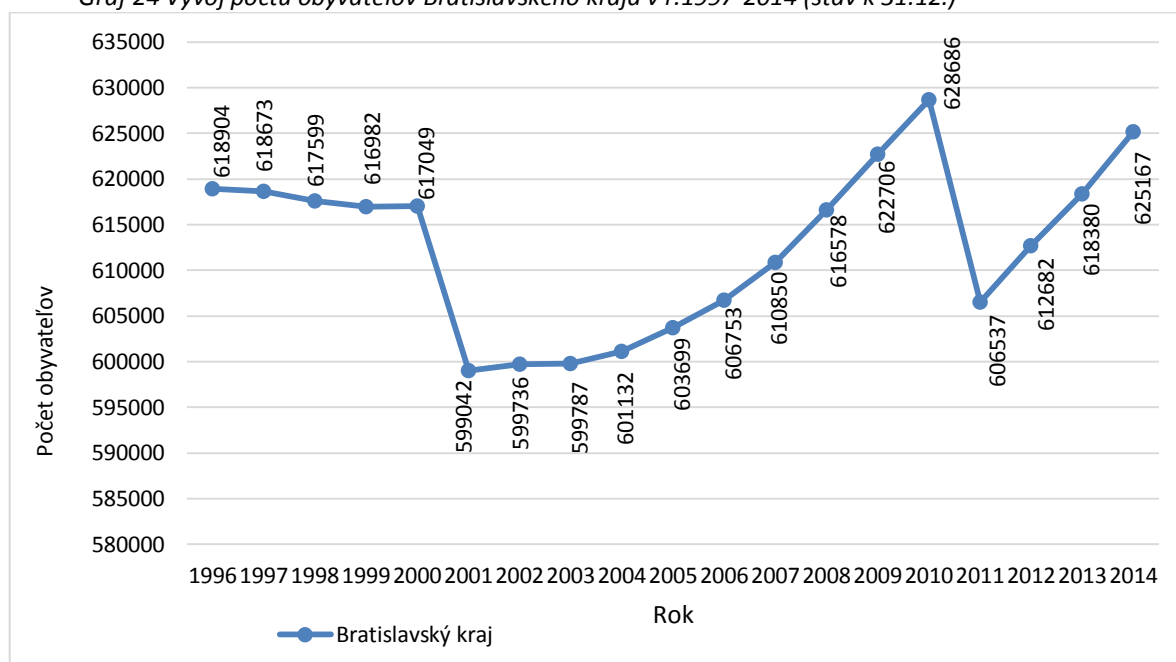
B.1 Ľudské zdroje

B.1.1 Demografia

Retrospektívny vývoj obyvateľstva

Počet obyvateľov Bratislavského kraja bol k 31.12.2014 621 783 obyvateľov (Graf 24) a na celkovom počte obyvateľov Slovenska (5 418 649 obyvateľov k 31.12.2014) sa podieľal 11,5% a hustota obyvateľstva kraja s hodnotou 302,9 obyv./km² v roku 2014 výrazne prevyšuje celoslovenský priemer 110,5 obyv./km² (Tabuľka 56). Najvyššiu hustotu zaľudnenia majú okresy mesta Bratislava (priemer okresov Bratislava I-V.) 1138,5 obyv./km², pričom okres Bratislava I dosahuje hustotu obyvateľstva v roku 2014 až 4056,8 obyv./km², pričom však treba poukázať na klesajúci trend okresov Bratislavy v porovnaní s rokom 1996. Naopak najvýraznejší nárast hustoty obyvateľstva o 46,6% z 139,4 obyv./km² na 204,8 obyv./km² zaznamenal v porovnaní s rokom 1996 okres Senec najmä v súvislosti s pokračujúcim a stupňujúcim sa trendom suburbanizácie.

Graf 24 Vývoj počtu obyvateľov Bratislavského kraja v r.1997-2014 (stav k 31.12.)

Zdroj: DATAcube [online]: Prehľad stavu a pohybu obyvateľstva. [cit.23.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 56 Vývoj hustoty obyvateľstva Bratislavského kraja vo vybraných rokoch (stav k 31.12.)

Rok	1996	1997	2005	2006	2013	2014
Územie	Hustota obyvateľstva na km ²					
Slovenská republika	109.59	109.78	109.87	109.95	110.4	110.51
Bratislavský kraj	301.29	301.43	293.49	294.71	299.88	302.92
Bratislava	1230.63	1230.07	1156.99	1157.85	1132.91	1138.47
Okres Bratislava I	4985.02	4952.28	4438.21	4370.33	4050.52	4056.83
Okres Bratislava II	1221.21	1220.53	1172.46	1178.19	1195.85	1206.1
Okres Bratislava III	863.69	862.63	827.2	826.01	834.28	841.16
Okres Bratislava IV	1004.35	1012.03	964.85	973.31	968.99	975.03

Okres Bratislava V	1380.34	1375.14	1266.29	1263.19	1179.02	1178.37
Okres Malacky	66.16	66.39	69.66	70.12	72.53	73.33
Okres Pezinok	141.84	142.5	148.02	149.57	157.5	159.83
Okres Senec	139.44	139.48	153.96	157.18	197.35	204.47

Zdroj: DATAcube [online]: Hustota obyvateľstva. [cit.23.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Zastúpenie jednotlivých okresov na počte obyvateľov Bratislavského kraja je veľmi rôznorodé a ich postavenie v hierarchii podľa počtu obyvateľov v rámci dotknutého kraja v rokoch 1996, 2001, 2006, 2011 a 2014(k 31.12.) sa podstatne nemení. Viditeľný je pokles v roku 2014 v porovnaní s rokom 1996 z 21,0 % zastúpenia obyvateľov na celkovom počte obyvateľstva kraja na 17,8% zastúpenie obyvateľstva v okrese Bratislava V, ktorý patrila počas celého sledovaného obdobia k najpočetnejším okresom a ku 31.12.2014 mal 111 0001 obyvateľov. Najväčší nárast v počte obyvateľov nastal v okrese Senec, kde v porovnaní s rokom 1996, kedy mal 50 286 obyvateľov a na celkovom počte obyvateľov kraja sa podieľal 8,1%, v roku 2014 mal už 75 001 obyvateľov a na celkovom počte obyvateľov kraja sa podieľal 12%. Najmenším okresom podľa počtu obyvateľov je okres Bratislava I, ktorého obyvateľstvo sa na celkovom počte obyvateľov kraja podieľa 6,2 % v roku 2014. Celkovo obyvateľstvo mesta Bratislava tvorilo pri k 31.12.2014 až 67,1 % obyvateľstva kraja.

Tabuľka 57 Vývoj počtu obyvateľov v jednotlivých okresoch bratislavského kraja vo vybraných rokoch k 31.12.

Rok	1996		2001		2006		2011		2014	
Územie/Počet obyvateľov	Abs	v %	Abs	v %	Abs	v %	Abs	v %	Abs	v %
Okres Bratislava I	47661.0	7.7	44499.0	7.4	41581.0	6.9	38788.0	6.4	38988.0	6.2
Okres Bratislava II	112987.0	18.3	108097.0	18.0	109648.0	18.1	109136.0	18.0	112054.0	17.9
Okres Bratislava III	64363.0	10.4	61488.0	10.3	61823.0	10.2	61470.0	10.1	63081.0	10.1
Okres Bratislava IV	97454.0	15.7	92992.0	15.5	94417.0	15.6	92651.0	15.3	94554.0	15.1
Okres Bratislava V	129823.0	21.0	121018.0	20.2	118622.0	19.6	111147.0	18.3	111001.0	17.8
Okres Malacky	62929.0	10.2	64541.0	10.8	66873.0	11.0	67785.0	11.2	70043.0	11.2
Okres Pezinok	53401.0	8.6	54287.0	9.1	56518.0	9.3	57975.0	9.6	60445.0	9.7
Okres Senec	50286.0	8.1	52120.0	8.7	57271.0	9.4	67585.0	11.1	75001.0	12.0
Bratislavský kraj	618904.0	100.0	599042.0	100.0	606753.0	100.0	606537.0	100.0	625167.0	100.0

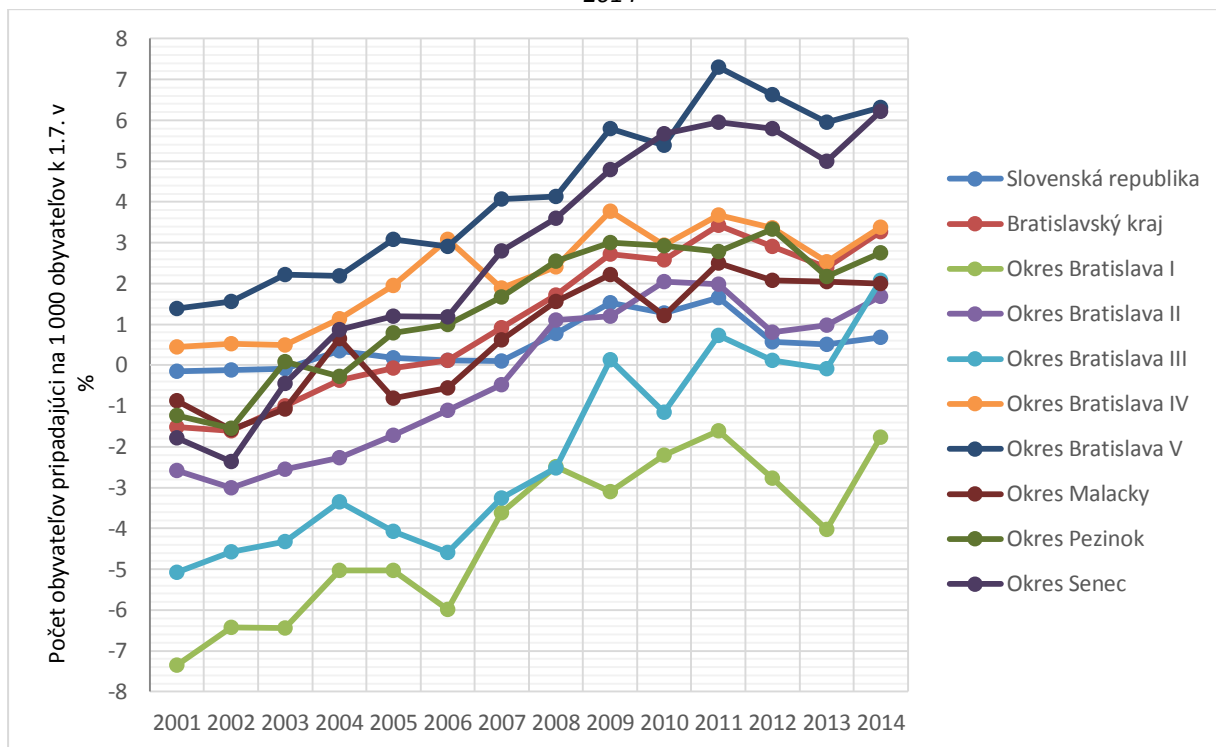
Zdroj: DATAcube [online]: Prehľad stavu a pohybu obyvateľstva. [cit.23.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Prirodzený pohyb obyvateľstva Bratislavského kraja je znázornený na Grafe 25. Môžeme vidieť, že v rokoch 2001-2005 prichádzalo v kraji k prirodzenému úbytku obyvateľstva, čo znamená, že v danom roku prevyšoval počet úmrtí nad narodeniami. Najnepriaznivejšia situácia pre Bratislavský kraj ako celok bola v roku 2002, kedy bol prirodzený úbytok obyvateľstva -1,6‰ (-1,6 obyvateľov pripadajúcich na 1000 obyvateľov stredného stavu - k 1.7 daného roku). Úbytok obyvateľstva sa pohyboval pod priemerom Slovenska, čo znamená, že na 1 000 obyvateľov stredného stavu zomrelo viac ľudí v kraji ako v bol celoslovenský priemer. Od roku 2006 však zaznamenávame kladné hodnoty a prichádza k prirodzenému prírastku obyvateľstva, ktorá od tohto roku v porovnaní so Slovenskom dosahuje nadpriemerné hodnoty. Od roku 2006 do roku 2011 (s výnimkou roku 2010 stúpala) a svoje maximum dosiahol práve v roku 2011 s prirodzeným prírastkom, počet narodení prevyšoval počet úmrtí o 3,3‰.

Z hľadiska jednotlivých okresov kraja mal dlhodobu najpriaznivejší pohyb obyvateľstva okres Bratislava V, ktorý je charakteristický vysokým zastúpením detskej zložky obyvateľstva a od roku 2006 je možné pozorovať vysoký nárast prirodzeného prírastku v okrese Senec. Oba okresy dosiahli v roku 2014 prirodzený prírastok 6,2‰ (6,2 obyvateľov na 1 000 obyvateľov k 1.7). Najnepriaznivejší vývoj má od začiatku sledovaného obdobia okres Bratislava I, ktorý sa od roku 2001 nepretržite

nachádza v záporných hodnotách a teda ide o úbytok obyvateľstva. Od roku 2007 je však aj v tomto okrese viditeľný pozitívny trend s postupným znižovaním úbytku obyvateľstva s najpriaznivejšími hodnotami v roku 2011, kedy bol úbytok obyvateľstva -1,6‰, čo je v porovnaní s rokom 2001 (-7,4 ‰) pokles úbytku o 458%. Výrazná zmena nastala aj v prirodzenom pohybe okresu Bratislava III, ktorý na začiatku sledovaného obdobia dosahoval úbytok obyvateľstva -5,1‰, pričom v roku 2007 nastal zlom a výrazný posun smerom do kladných hodnôt. V roku 2014 bol prirodzený prírastok 2,1 ‰.

Graf 25 Vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva v jednotlivých okresoch bratislavského kraja rokoch 2001 – 2014

Zdroj: DATAcube [online]: Prehľad pohybu obyvateľstva. [cit.23.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Migračné saldo na úrovni Bratislavského kraja je znázornené na Grafe 26, z ktorého vidieť, že sa v celom sledovanom období pohybuje v kladných hodnotách s rastúcou tendenciou. V roku 2001 bol migračný prírastok 1,9 obyvateľov na 1 000 obyvateľov k 1.7. a v roku 2014 už 7,7 prisťahovaných na 1 000 obyvateľov k 1.7. daného roku. Najvyšší migračný prírastok obyvateľstva Bratislavského kraja bol v roku 2008 s počtom 4 680 prisťahovaných osôb (Graf 26). V Slovenskej republike dosahuje saldo sťahovania kladné hodnoty po celé obdobie (DataCube; 2015).

Podľa jednotlivých okresov Bratislavského kraja mal najväčšie migračné saldo okres Senec od roku 2001 do 2008 s narastajúcou tendenciou. V roku 2001 bol migračný prírastok 10,7‰ a v roku 2008 už 33,8‰. Tento nárast môžeme pripisovať prebiehajúcej procesy suburbanizácie, kedy sa

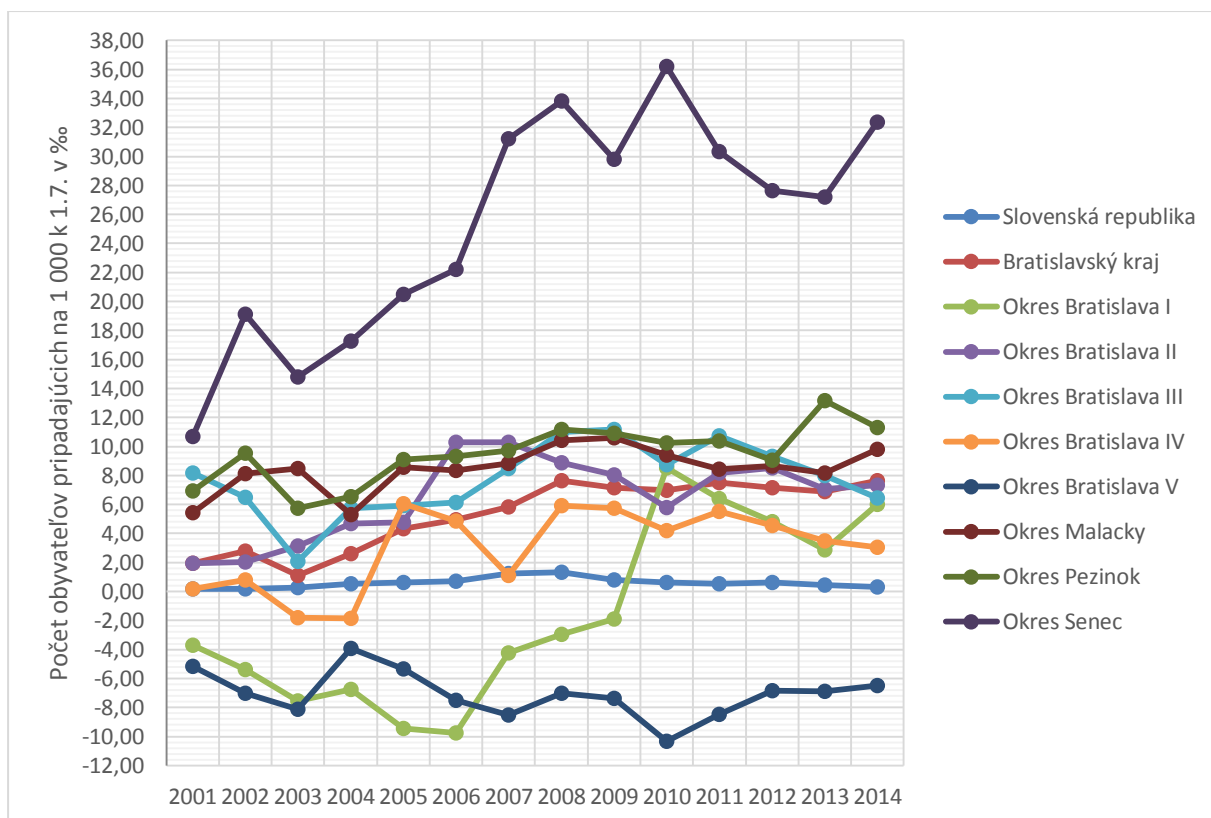
množstvo obyvateľov okresov Bratislava sťahuje na vidiek a do menších sídiel. V období a v dôsledku globálnej hospodárskej krízy nastal výraznejší pokles v rok 2009 na 29,8%, čo je však stále 4-násobne vyšší počet ako je priemer kraja. Pokles trval s výnimkou roku 2010 (maximálny prírastok 36,2%) do roku 2013, kedy okres Senec dosiahol minimálny migračný prírastok 27,2%. V roku 2014 bol opäť naštartovaný migračný prírastok a stúpol na 32,4%. Nadpriemerný migračný prírastok má aj okres Pezinok s hodnotou 11,3% v roku 2014.

Najväčší migračný úbytok má počas celého sledovaného obdobia okres Bratislava V a pohybuje sa v rozmedzí od -3,9% v roku 2004 do -8,5% v roku 2007. V roku 2014 bol úbytok na úrovni -6,5%. Najvýraznejšie výkyvy zaznamenal okres Bratislava I, v ktorom bol na začiatku sledovaného počtu odšťahovaných obyvateľov približne na úrovni okresu Bratislava V a v roku 2006 dosiahol najvyššie hodnoty -9,8%, čiže 9,8 odšťahovaných obyvateľov pripadajúcich na 1 000 obyvateľov stredného stavu. Od roku 2006 nastal prudký nárast so svojim maximom v roku 2010 kedy prišlo už k migračnému prírastku na úrovni 8,5% a v roku 2014 6%. Túto zmenu je možné pripísať k procesu gentifikácie a novoobjaveného záujmu obyvateľov o lokality v okrese Bratislava I.

Prirodzený a migračný pohyb obyvateľstva sa zlučujú v celkovom prírastku alebo úbytku obyvateľstva podľa toho, či prevyšuje počet narodených/zomrelých nad počtom prisťahovaných/vystťahovaných z kraja a jeho jednotlivých okresov (Graf 26). Za celé obdobie 2001-2014 zaznamenávame v Bratislavskom kraji celkový prírastok obyvateľstva s rastúcou tendenciou, pričom najvyšší prírastok v počte obyvateľov bol v roku 2011 a 2014 s hodnotou 10,9%, čo znamená, že počet prisťahovaných a narodených spolu bol 10,9 obyvateľov na 1 000 obyvateľov stredného stavu s celkovým počtom 6 606 osôb v roku 2011. Na úrovni Slovenskej republiky sa celkový pohyb obyvateľstva pohybuje počas celého sledovaného obdobia v kladných hodnotách a prirodzený úbytok obyvateľstva bol aj v rokoch 2001,2002,2003 čiastočne vykompenzovaný migračným prírastkom. Hodnoty celkového prírastku na úrovni Slovenska sa pohybovali v rozmedzí od 0,03% v roku 2001 do 2,2% v roku 2011. Poradie jednotlivých okresov v rámci kraja celkový pohyb obyvateľstva v zásade nemenil. Výraznejšie zmenil rozdiely v okrese Bratislava V a Bratislava I, kde vykompenzoval migračný úbytok prirodzený prírastok na - 0,2% v roku 2014. V okrese Senec sa celkový prírastok znásobil súčtom prirodzeného a migračného prírastku na hodnotu 38,6%.

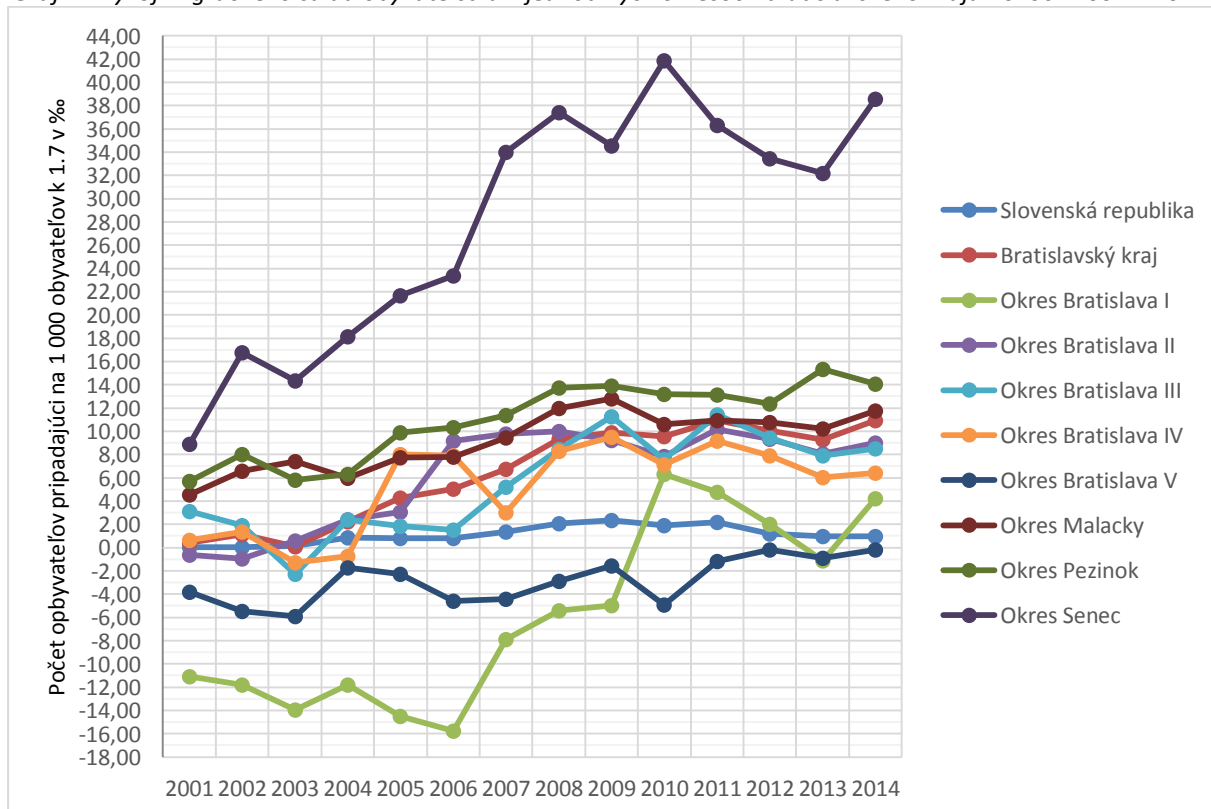
V dôsledku koncentrácie obyvateľstva do Bratislavy vzrástol podiel obyvateľstva Bratislavy, hl. m. SR na celkovom počte obyvateľov Bratislavského kraja v rokoch 1970-1991 zo 66,5 % na 72,9 % a následne pozorujeme od roku 1991 až po súčasnosť pokles podielu obyvateľstva mesta Bratislava na obyvateľstve kraja na 67,1 % v roku 2014 (stav k 31.12.). Podiel obyvateľstva ostatných miest regiónu na obyvateľstve kraja trvale rastie z hodnoty 11,5 % v roku 1970 na 13,0 % v roku 2011 (stav k 31.12.). Plynulá koncentrácia obyvateľstva do mestských sídiel zvyšovala stupeň urbanizácie priestoru Bratislavského kraja v rokoch 1970-1991, čo sa prejavilo v raste podielu mestského obyvateľstva zo 78,0 % na 85,0 %. Od roku 1991 podiel obyvateľstva mestských sídiel trvale klesá až na hodnotu 81,1 % k decembru 2011. Na druhej strane, v rokoch 1970-1991 výrazne pokleslo zastúpenie vidieckych sídiel z 22,0 % na 15,0 % a od roku 1991 možno badať rast podielu vidieckeho obyvateľstva na 18,9 % k 31.12. 2011.

Graf 26 Vývoj migračného salda obyvateľstva v jednotlivých okresoch bratislavského kraja rokoch 2001 – 2014

Zdroj: DATAcube [online]: Prehľad pohybu obyvateľstva. [cit.23.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 27 Vývoj migračného salda obyvateľstva v jednotlivých okresoch bratislavského kraja rokoch 2001 – 2014

Zdroj: DATAcube [online]: Prehľad pohybu obyvateľstva. [cit.23.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

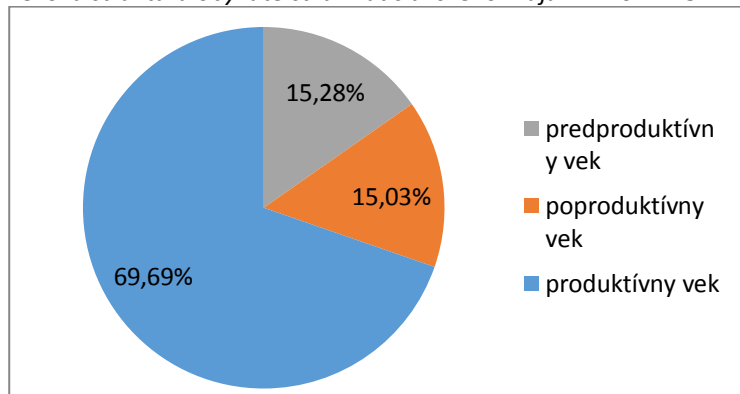
Veková štruktúra obyvateľstva

Vekovú štruktúru obyvateľstva charakterizuje rozdelenie obyvateľstva do hlavných vekových skupín, ktoré sú: predproduktívny vek (0-14 rokov), produktívny vek (15-59 rokov muži, 15-54 rokov ženy), poproduktívny vek (60+ rokov muži, 55+ rokov ženy).

Skladba vekovej štruktúry obyvateľstva Bratislavského kraja k 1.7.2014 (metodika EÚ) mala rovnako ako v roku 2001 menej priaznivú skladbu v porovnaní s celoslovenským priemerom v dôsledku nižšieho zastúpenia obyvateľov v predproduktívnom veku a vyššieho podielu najstaršej zložky obyvateľstva. V porovnaní s rokom 2001 (14,9%) sa v Bratislavskom kraji znížil podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva do roku 2011 znižoval, ale v roku 2014 dosahoval podobné hodnoty ako na začiatku sledovaného obdobia 15% a podiel produktívneho obyvateľstva zo 69,9 v roku 2001 % na 71,2 % v roku 2014. Podiel najstaršej zložky obyvateľstva sa zvýšil z 12,0 % v roku 2001 na 14,8 % v roku 2014 (Graf 28).

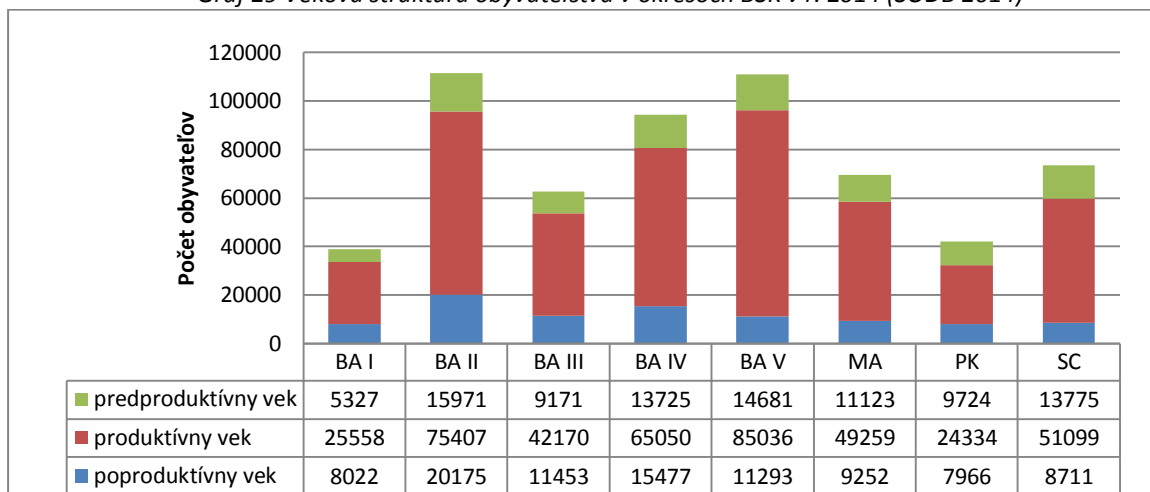
Slovenský priemer podielu detskej zložky obyvateľstva je 15,3 %. Bratislavský kraj sa pohybuje okolo národného priemeru 15%. Najpriaznivejšiu vekovú štruktúru v jednotlivých okresoch kraja má okres Senec s podielom detskej zložky obyvateľstva 18,4% a okres Pezinok 16,1% v roku 2014. Ostatné okresy Bratislavského kraja sa nachádzajú pod celoslovenským priemerom s najnepriaznivejšou štruktúrou okresov Bratislava V 15,9% a Bratislava I 13,7% obyvateľov v predproduktívnom veku (DATAcube, 2015; Graf 29).

Graf 28 Veková štruktúra obyvateľstva Bratislavského kraja v r. 2014 k 31.12.

Zdroj: DATAcube [online]: Bilania podľa veku. [cit.25.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 29 Veková štruktúra obyvateľstva v okresoch BSK v r. 2014 (SODB 2014)

Zdroj: AUREX spol. s r.o., na základe údajov ŠÚ SR, metodika EÚ

Prognózy vývoja jednotlivých demografických ukazovateľov

V prognózach vývoja počtu obyvateľov do roku 2025 sa už zohľadňuje predĺžený produktívny vek a neskorší odchod do dôchodku.

Celková tendencia vo vývoji vekovej štruktúry obyvateľstva Bratislavského kraja povedie k zhoršovaniu jej skladby v dôsledku výrazného zvyšovania podielu obyvateľstva v poproduktívnom veku. Podiel tejto najstaršej zložky obyvateľstva bude rásť celé obdobie z hodnoty 13,8 % v roku 2011 (SODB 2011.) na 21,8 % v roku 2025.

Charakteristiku vekovej štruktúry obyvateľstva veľmi výstižne vyjadruje priemerný vek obyvateľstva a index vitality, ktorý je vyjadrený ako pomer najmladšej a najstaršej vekovej skupiny obyvateľstva.

Vývoj hodnôt indexu vitality ako aj priemerného veku obyvateľstva v Bratislavskom kraji do roku 2025 sa predpokladá takto:

Tabuľka 58 Prognóza priemerného veku v Bratislavskom kraji a jeho okresoch do r. 2035

Prognózovaný priemerný vek obyvateľstva v okresoch Bratislavského kraja na 1 000 obyvateľov				Index vitality		
Územie	2015	2035	zmena roky 2015/2035 v %	prognóza r. 2015	prognóza r. 2020	prognóza r. 2025
Bratislava I	44,75	49,89	111,5	60,6	51,2	41,3
Bratislava II	42,49	47,78	112,4	74,7	65,8	55,7
Bratislava III	42,91	48,12	112,1	69,2	60,4	49,3
Bratislava IV	41,43	47,51	114,7	80,0	71,3	61,1
Bratislava V	40,94	49,26	120,3	131,1	82,7	54,7
Malacky	39,86	45,32	113,7	108,1	89,9	77,6
Pezinok	40,12	46,88	116,8	105,7	88,1	73,2
Senec	38,77	46,37	119,6	111,5	90,2	74,6
Bratislavský kraj	41,41	47,64	115,05	90,8	74,7	60,1

Zdroj: Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035, VDC, INFOSTAT

Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC, INFOSTAT

Index vitality môže okrem iného vypovedať aj o populačných možnostiach vo výhľade. V závislosti od indexu vitality sa populácia delí na tieto typy:

- bodová hodnota: typ populácie:

- 300 a viac   veľmi progresívny,
- 201-300   progresívny,
- 151-200   stabilizovaný rastúci,
- 121-150   stabilizovaný,
- 101-120   stagnujúci,
- pod 100   regresívny.

Index vitality veľmi názorne poukazuje na to, že populácia v Bratislavskom kraji sa v celom prognózovanom období 2015-2025 bude zaraďovať k regresívnemu typu. Znižovaním podielu a počtu osôb v predproduktívnom veku a rastom početnosti obyvateľov v poproduktívnom veku sa vplyvom starnutia obyvateľstva postupne ročne zvyšuje aj priemerný vek žijúcich obyvateľov. Index starnutia BSK je v porovnaní s celoslovenským priemerom o 16,8 bodov horší a dosiahol hodnotu 99,8. To znamená, že na 100 obyvateľov vo vekovej skupine 0 - 14 rokov pripadalo v sledovanom roku takmer 100 osôb v poproduktívnom veku. Zmeny vo vekovom zložení obyvateľstva prezentuje aj ekonomické zaťaženie. Meria sa ukazovateľom - index ekonomického zaťaženia, ktorý vyjadruje akou mierou je v populácii zaťažená produktívna zložka obyvateľstva neproduktívnou zložkou. Vývoj je ovplyvnený klesajúcim zastúpením detí a zvyšujúcim sa zastúpením produktívnej zložky obyvateľstva.

Tabuľka 59 Veková štruktúra obyvateľov podľa ekonomických vekových skupín, 2013

Ekonomická veková skupina	BSK	SR
Priemerný vek (roky)	40,8	39,05
<i>muži</i>	38,97	37,41
<i>ženy</i>	42,38	40,61
Index starnutia (počet osôb 65+ / 100 detí, 0-14)	99,8	83
Index ekonomického zaťaženia (počet osôb 65+ na 100 osôb 15-64)	38,6	39,3

Zdroj: ŠÚ SR

Bratislavský kraj zaznamenal v roku 2014 najvyšší počet sobášov z pomedzi ôsmich regiónov SR. V prepočte na 1000 obyvateľov dosiahol Bratislavský kraj hodnotu 6‰, kde pravdepodobne vysokú hrubú mieru sobášnosti spôsobuje vyššia koncentrácia prisťahovaných osôb v sobášnom veku. Slovenský priemer bol v roku 2014 na úrovni 4,9‰. Z hľadiska časového vývoja ide o stabilný trend, ktorý už dlhodobo prekračuje celoslovenský priemer. Nepriaznivý vývoj charakterizovaný zvyšovaním rozvodovosti sa dlhodobo prejavuje vo všetkých krajoch SR. Najvyššiu hrubú mieru rozvodovosti v hodnote 2,2‰ zaznamenal Bratislavský kraj spolu s Trnavským. Podľa indexu rozvodovosti v Bratislavskom kraji v roku 2014 pripadlo na 100 sobášov 37,6 rozvodov (DATACube, 2015).

Najvyššia hrubá miera živorodenosti v porovnaní s ostatnými regiónmi SR (počet živonarodených detí prepočítaný na 1 000 obyvateľov stredného stavu) je v roku 2014 v Bratislavskom kraji (12,5 ‰), kde sa narodilo 7 759 živých detí. V Bratislavskom kraji sme zaznamenali najvyšší nárast tohto ukazovateľa od začiatku sledovaného o 3 145 (68,2 %) živých detí viac než v roku 2001 (DATACube; 2015). Tento výrazný nárast počtu živonarodených detí bude mať výrazný vplyv najmä na kapacitu sociálnej infraštruktúry. Už v súčasnosti zaznamenávame výrazný nárast detí v predškolských zariadeniach, ktorý sa postupne vytvára tlak na kapacitu základných škôl.

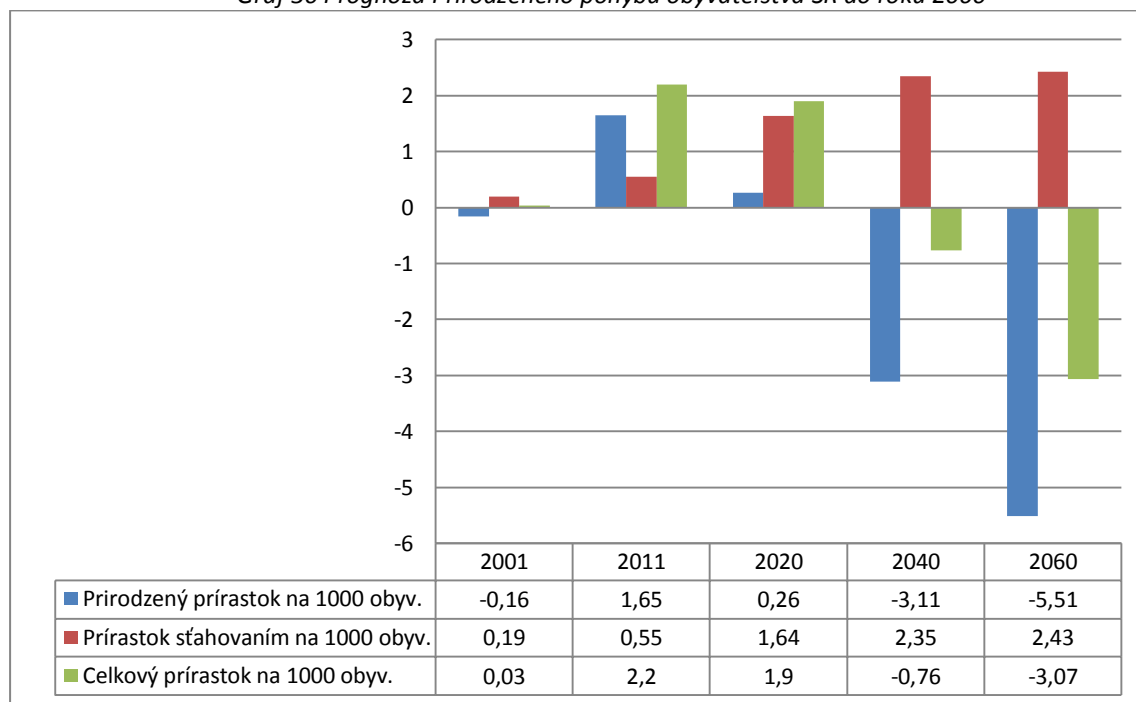
Tabuľka 60 Prírastok (úbytok) obyvateľov v BSK a SR, 2001, 2011, 2014 s prognózou vývoja obyvateľstva SR do roku 2060

Územie	Bratislavský kraj			Slovenská republika				
Prírastok (úbytok) / Rok	2001	2011	2014	2001	2011	2020	2040	2060
Prirodzený prírastok na 1000 obyv.	-1,57	3,43	3,26	-0,16	1,65	0,26	-3,11	-5,51
Prírastok sťahovaním na 1000 obyv.	2	7,52	7,65	0,19	0,55	1,64	2,35	2,43
Celkový prírastok na 1000 obyv.	0,44	10,95	10,91	0,03	2,2	1,9	-0,76	-3,07

Zdroj: ŠÚ SR

Migrácia obyvateľstva zahŕňa v sebe niekoľko zložiek: slobodný pohyb a usadenie sa v rámci voľného pohybu osôb v Európskom hospodárskom priestore, migráciu za prácou, štúdiom, za účelom zjednotenia a zlúčenia rodiny atď. V prírastkoch a úbytkoch sťahovaním sú započítaní obyvatelia prisťahovaní, resp. vystáňovaní z iných krajov a tiež zo zahraničia. Na Grafe 30 môžeme vidieť narastajúci trend a tým aj narastajúci podiel tohto ukazovateľa na celkovom prírastku (úbytku) obyvateľov SR. Do roku 2060 sa má prírastok sťahovaním zvýšiť v celoslovenskom priemere na 2,43 bodov, preto môžeme predpokladať rastúci trend aj v Bratislavskom kraji. Prírastok sťahovaním bude tak v Bratislavskom kraji zohrávať kľúčovú úlohu pri formovaní demografického vývoja počtu a štruktúry obyvateľov.

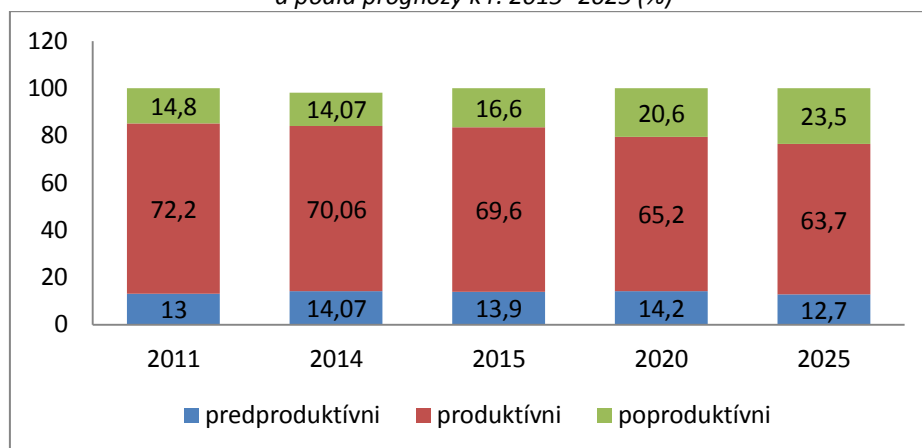
Graf 30 Prognóza Prirodzeného pohybu obyvateľstva SR do roku 2060

Zdroj: Prognóza populačného vývoja SR do roku 2060. [cit.25.9.2015]. Dostupné na internete: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Progniza2060.pdf>

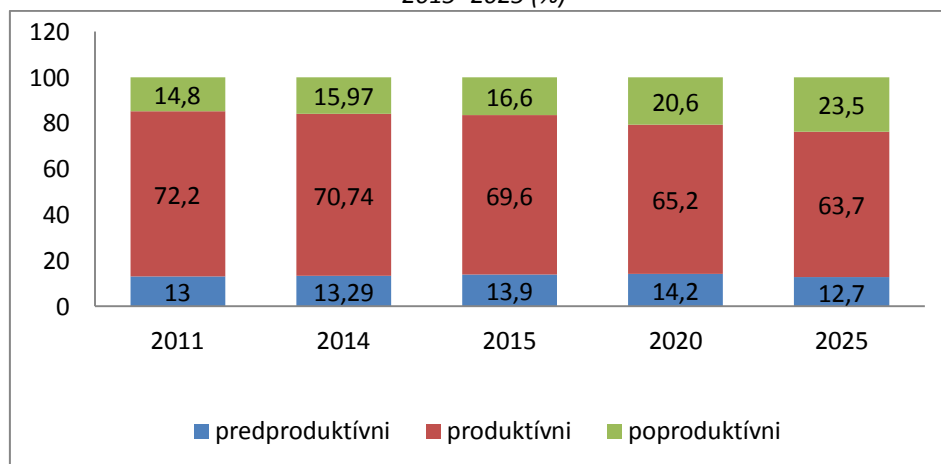
Pri medziokresnom porovnaní vidíme najnepriaznivejšiu prognózu vekovej štruktúry obyvateľstva v prípade mesta Bratislava (okres BA I. až V.). Negatívny trend zaznamenávame pri všetkých zložkách obyvateľstva, kedy sa jedná o pokles produktívnej (zo 72,2 na hodnotu 63,7 v roku 2025) a predproduktívnej zložky (z 13 na 12,7 bodov v roku 2025) pod priemer regionálnej úrovne a zároveň nárast poproduktívnej zložky obyvateľstva s pomedzi ostatných okresov Bratislavského kraja o 8,7 bodov do roku 2025. Hlavné mesto SR, Bratislava bude tento nedostatok saturovať aj naďalej najmä mobilitou obyvateľov, pričom ale bude potrebné klásť dôraz na vytvorenie podmienok, ktoré jej z tohto negatívneho prejavu vznikajú a to najmä v oblastiach nájomného bývania, dopravy a rozvoja sídelnej štruktúry.

Graf 31 Veková štruktúra obyvateľstva podľa v okresoch Bratislava I – V v r. 2014 (stav k 31.12.) a podľa prognózy k r. 2015- 2025 (%)

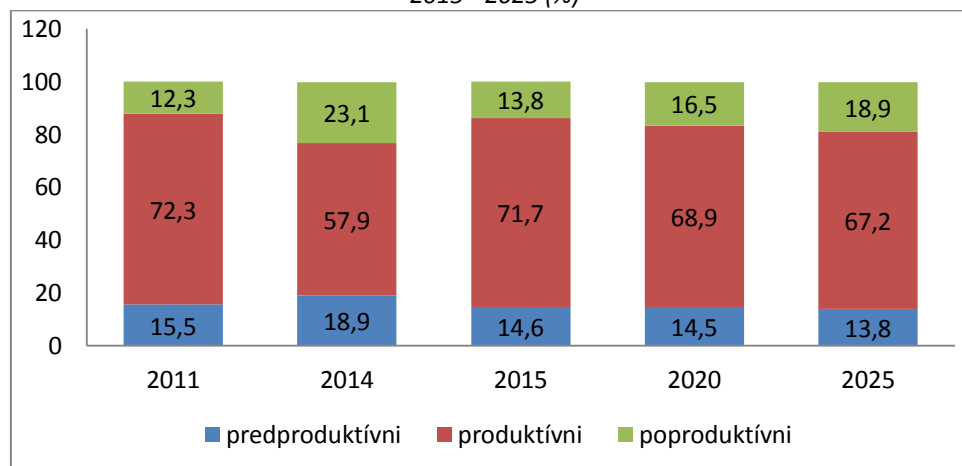
Zdroj: r. 2011 - ŠÚ SR, r. 2015-2025 - Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC, INFOSTAT, 2008

Graf 32 Veková štruktúra obyvateľstva podľa v okrese Malacky v r. 2014 (stav k 31.12.) a podľa prognózy k r. 2015- 2025 (%)

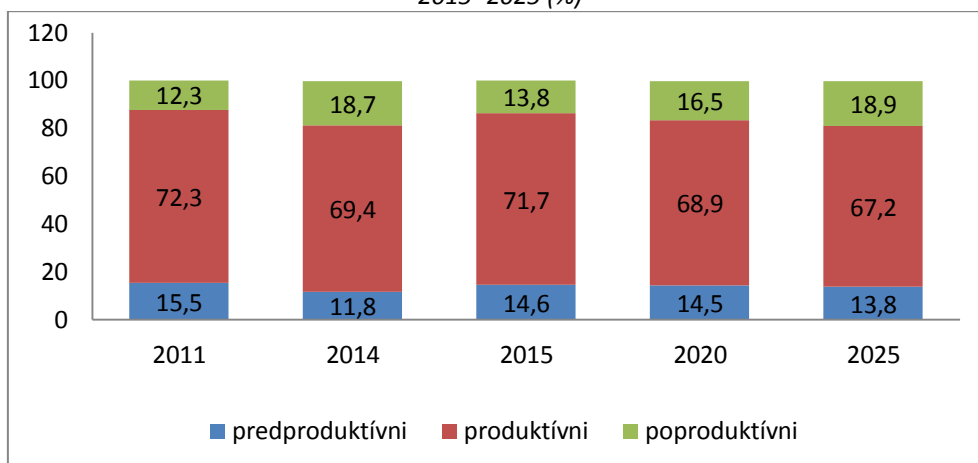
Zdroj: r. 2011 - ŠÚ SR, r. 2015-2025 - Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC, INFOSTAT, 2008

Graf 33 Veková štruktúra obyvateľstva podľa v okrese Pezinok v r. 2014 (stav k 31.12.) a podľa prognózy k r. 2015 - 2025 (%)

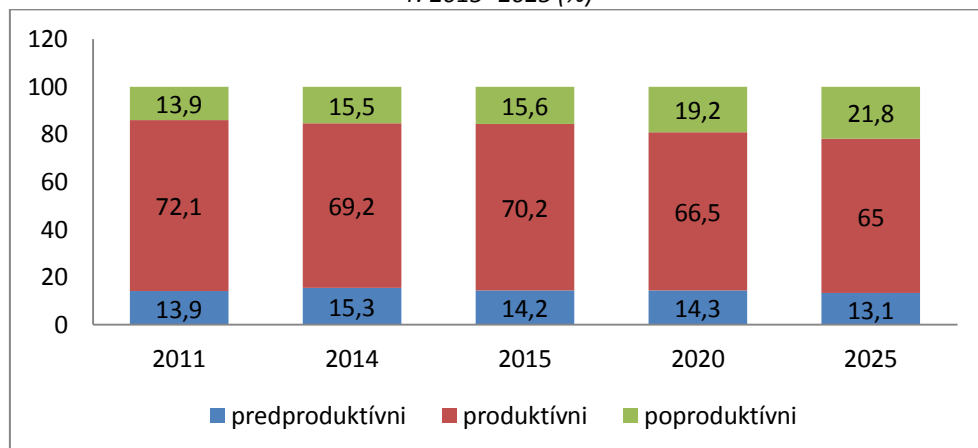
Zdroj: r. 2011 - ŠÚ SR, r. 2015-2025 - Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC, INFOSTAT, 2008

Graf 34 Veková štruktúra obyvateľstva podľa v okrese Senec v r. 2014 (stav k 31.12.) a podľa prognózy k r. 2015- 2025 (%)

Zdroj: r. 2011 - ŠÚ SR, r. 2015-2025 - Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC, INFOSTAT, 2008

Graf 35 Veková štruktúra obyvateľstva podľa v Bratislavskom kraji v r. 2014 (stav k 31.12.) a podľa prognózy k r. 2015- 2025 (%)

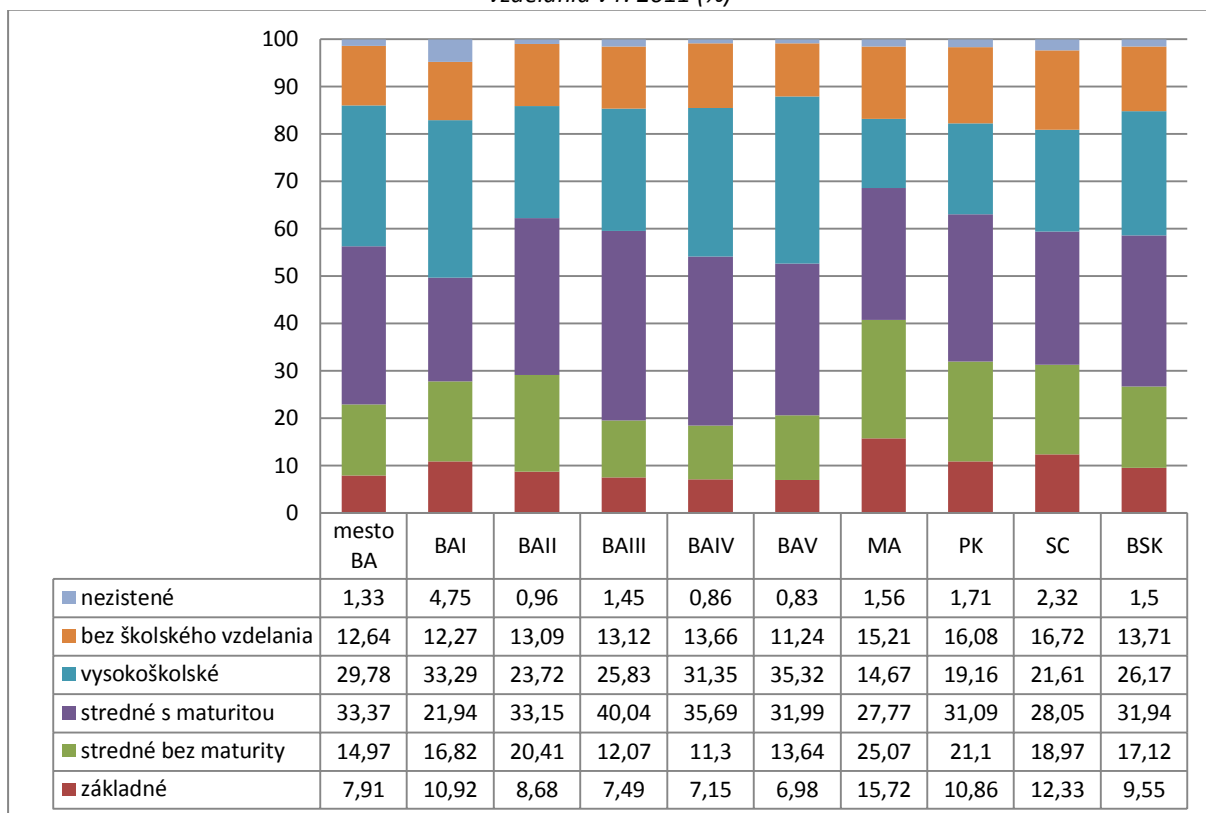

Zdroj: r. 2011 - ŠÚ SR, r. 2015-2025 - Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC, INFOSTAT, 2008

B.1.2 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Štruktúra trvalo bývajúceho obyvateľstva Bratislavského kraja z hľadiska vzdelanostnej úrovne, tak ako ju zachytilo SODB v roku 2011, je nasledovná: základné vzdelanie má ukončené 9,6 % obyvateľov, stredné odborné a stredné vzdelanie bez maturity 17,1 %, stredné odborné a stredné s maturitou 31,9 % a vysokoškolské vzdelanie dosiahlo 26,2 % obyvateľov. Podiel obyvateľstva bez školského vzdelania vrátane detí do 16 rokov tvorí 13,7 % trvalo bývajúceho obyvateľstva BSK.

Graf 36 Trvalo bývajúce obyvateľstvo v okresoch Bratislavského kraja podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v r. 2011 (%)

Zdroj: SODB 2011, ŠÚ SR

Úroveň vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva

Hodnotenie kvality základných škôl prebieha na celom Slovensku prostredníctvom tzv. Testovania 9, čo predstavuje testovania zručností a vedomostí žiakov všetkých základných škôl jednotnou metodikou. Z jednotlivých krajov v rámci Slovenska dosiahol Bratislavský kraj najvyššie priemerné hodnoty testovania T9-2015 zo slovenského jazyka a z matematiky a druhé najvyššie priemerné hodnoty testovania po Trnavskom kraji (Graf 37).

V absolútnych číslach počet žiakov, ktorý na testovaní zo slovenského jazyka a matematiky dosiahol úspešnosť nad 90%, bolo v Bratislavskom kraji 111 osôb, čo je najmenej zo všetkých krajov Slovenska (Graf 38).

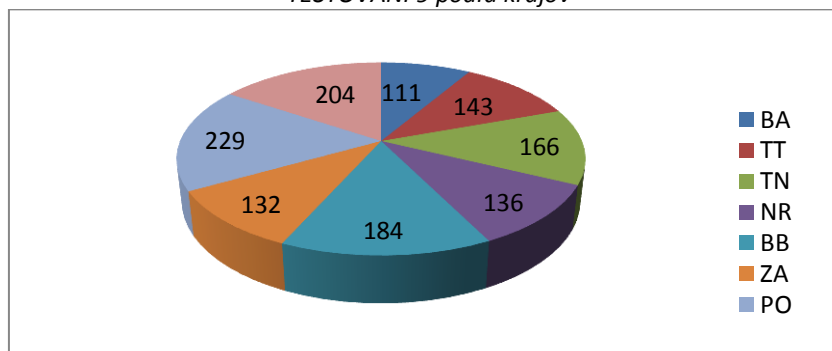
Vzhľadom na výsledky maturity v roku 2014 zo slovenského jazyka a literatúry dosiahol Bratislavský kraj nadpriemerné hodnoty a spolu s Banskobystrickým krajom najvyššiu úspešnosť zo všetkých krajov Slovenska. Výsledky z matematiky boli nad celoslovenským priemerom a s druhou najvyššou úspešnosťou po Prešovskom kraji (Graf 39). Z hľadiska úspešnosti na maturite z anglického a nemeckého jazyka v roku 2014 na úrovni B2 mal Bratislavský kraj najlepšie výsledky zo všetkých krajov. V maturite z anglického jazyka na úrovni B1 mal po Nitrianskom kraji druhú najvyššiu úspešnosť a z nemeckého jazyka úrovne B1 patril spolu Trnavským a Banskobystrickým krajom k najslabším krajom Slovenska (Graf 40).

Graf 37 Priemerné hodnoty testovania T9-2015 z matematiky a slovenského jazyka a literatúry podľa kraja

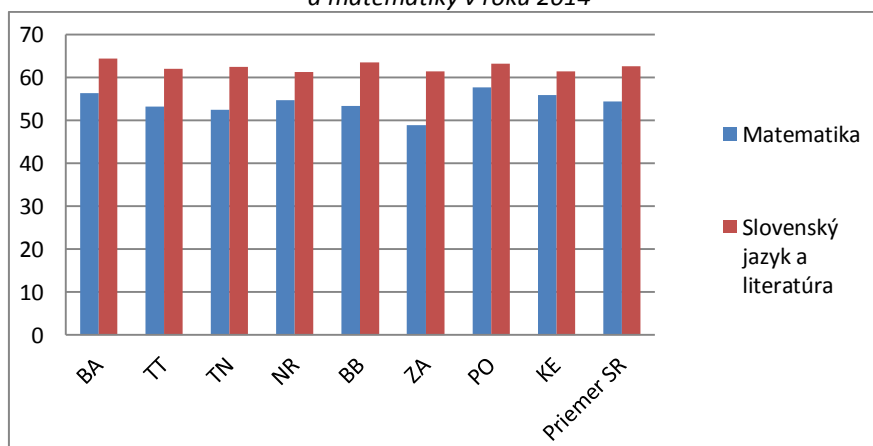
Zdroj: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, Testovanie 9

Graf 38 Počet žiakov s úspešnosťou 90% a viac súčasne zo slovenského jazyka a literatúry a matematiky v TESTOVANI 9 podľa krajov

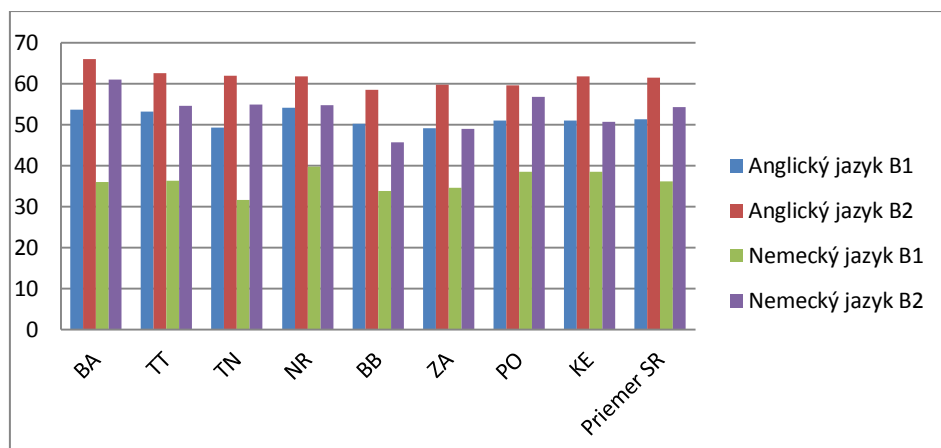
Zdroj: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, Testovanie 9

Graf 39 Priemerná úspešnosť žiakov podľa samosprávnych krajov v maturite zo slovenského jazyka a literatúry a matematiky v roku 2014

Zdroj: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania

Graf 40 Priemerná úspešnosť žiakov v maturite z anglického a nemeckého jazyka podľa samosprávnych krajov v roku 2014

Zdroj: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania

Podľa študijných odborov najviac absolventov stredných škôl v Bratislavskom kraji v roku 2014 bolo v študijnom odbore gymnázium, ktoré končilo až 39,8% absolventov, kde je pomerne vyrovnaný vývoj s jemnou tendenciou nárastu počtu absolventov tohto odboru. Druhý najvyšší podiel absolventov bol v študijnom odbore ekonomika, organizácia, obchod a služby s jemne klesajúcou tendenciou a s 14,5 % v roku 2014. Nasledovala elektrotechnika a umenie a umeleckoremeselná tvorba I. Najmenší podiel absolventov zo všetkých absolventov bol v roku 2014 zo stredných škôl v študijnom odbore zameranom na pedagogické, veterinárne, právne vedy, strojárstvo a ostatnú kovospracujúcu výrobu (Tabuľka 60).

Tabuľka 100 Distribúcia absolventov SŠ podľa študijných odborov v Bratislavskom kraji v rokoch 2009 - 2014.

Študijný odbor	Absolventi - počet					Absolventi - podiel				
	2009	2010	2011	2012	2014	2009	2010	2011	2012	2014
	2008/ 09	2009/ 10	2010/ 11	2011/ 12	2013/ 14	2008/ 09	2009/ 10	2010/ 11	2011/ 12	2013/ 14
79 - Gymnázium	3 455	3 490	3 188	3 111	2652	38,8%	39,1%	38,9%	38,2%	39,7%
63 - Ekonomika a organizácia, obchod a služby	1 351	1 414	1 219	1 305	967	15,2%	15,8%	14,9%	16,0%	14,5%
64 - Ekonomika a organizácia, obchod a služby	1 068	999	950	848	619	12,0%	11,2%	11,6%	10,4%	9,3%
26 - Elektrotechnika	579	553	449	473	408	6,5%	6,2%	5,5%	5,8%	6,1%
82 - Umenie a umeleckoremeselná tvorba I	442	468	508	444	412	5,0%	5,2%	6,2%	5,5%	6,2%
53 - Zdravotnícke odbory vzdelávania na SZŠ	307	321	290	304	227	3,4%	3,6%	3,5%	3,7%	3,4%
76 - Učiteľstvo	175	206	233	284	328	2,0%	2,3%	2,8%	3,5%	4,9%
37 - Doprava, pošty a telekomunikácie	253	261	249	237	171	2,8%	2,9%	3,0%	2,9%	2,6%
24 - Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	303	261	248	229	169	3,4%	2,9%	3,0%	2,8%	2,5%
36 - Stavebníctvo, geodézia a kartografia	180	199	169	188	141	2,0%	2,2%	2,1%	2,3%	2,1%
39 - Špeciálne technické odbory	159	136	129	118	56	1,8%	1,5%	1,6%	1,5%	0,8%
34 - Polygrafia a médiá	112	116	121	109	107	1,3%	1,3%	1,5%	1,3%	1,6%
42 - Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	73	103	102	107	99	0,8%	1,2%	1,2%	1,3%	1,5%
29 - Potravinárstvo	91	51	59	57	51	1,0%	0,6%	0,7%	0,7%	0,8%
42 - Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	57	54	57	59	99	0,6%	0,6%	0,7%	0,70%	1,48%
72 - Publicistika, knihov. a vedecké	85	85	76	55	25	1,0%	1,0%	0,9%	0,70%	0,37%

informácie										
23 - Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba	47	56	38	38	19	0,5%	0,6%	0,5%	0,50%	0,28
31 - Textil a odevníctvo	18	15	6	43	31	0,2%	0,2%	0,1%	0,50%	0,46%
99 - Špeciálne odbory	5	5	5	38	9	0,1%	0,1%	0,1%	0,50%	0,13%
28 - Technická a aplikovaná chémia	16	17	35	14	42	0,2%	0,2%	0,4%	0,20%	0,63%
33 - Spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov	43	26	31	18	0	0,5%	0,3%	0,4%	0,20%	0,00%
43 - Veterinárske vedy	24	29	22	19	21	0,3%	0,3%	0,3%	0,20%	0,31%
68 - Právne vedy	22	34	11	17	5	0,2%	0,4%	0,1%	0,20%	0,07%
85 - Umenie a umeleckoremeselná tvorba II	35	26	9	12	12	0,4%	0,3%	0,1%	0,10%	0,18%
62 - Ekonomické vedy	12	0	0	0	0	0,1%	0,0%	0,0%	0,00%	0,00%
75 - Pedagogické vedy	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,00%	0,00%
Spolu	8 912	8 925	8 204	8 135	6670	100%	100%	100%	100%	100%

Zdroj: INEKO

Úroveň kvality VŠ už niekoľko rokov monitoruje a vyhodnocuje občianske združenie Akademická rankingová a ratingová agentúra (ARRA). Poslaním ARRA je prispievať k zvyšovaniu kvality vzdelávania a vedy na Slovensku prostredníctvom aktívneho získavania, analýzy a zverejňovania všeobecne dostupných a overiteľných údajov. Hlavným cieľom ARRA je stimulovať pozitívne zmeny v slovenskom vysokom školstve.

V nasledujúcich tabuľkách uvádzame prehľad troch najúspešnejších fakúlt v rámci Bratislavského kraja s uvedeným celoslovenským poradím podľa jednotlivých skupín odborov za rok 2014. Hodnotenie bolo zamerané na vzdelávanie a výskum na fakultách slovenských vysokých škôl. Spolu bolo hodnotených 109 fakúlt, resp. monofakultných škôl, z toho 103 fakúlt verejných a 6 fakúlt súkromných vysokých škôl v 11 skupinách odborov.

Tabuľka 61 Hodnotenie fakúlt vysokých škôl v Slovenskej republike za rok 2014.

Skupina odborov	Fakulta	Bodové hodnotenie	Poradie v rámci SR
Technické vedy	Fakulta chem. a potr. technológie STU	71,5	1
	Fakulta elektr. a informatiky STU	53,8	2
	Materiálovotechnolog. fakulta STU	43,3	13
Prírodné vedy	Fakulta mat., fyziky a informatiky UK	86,4	1
	Prírodovedecká fakulta UK	68,1	3
Lekárske vedy	Farmaceutická fakulta UK	61,7	3
	Lekárska fakulta UK	57,3	4
	VŠ zdrav. a sociálnej práce sv. Alžbety	38,3	7
Ekonomické vedy	Národohospodárska fakulta EU	53,1	3
	Obchodná fakulta EU	42,1	6
	Fakulta hospodárskej informatiky EU	40,1	5
Ostatné spoločenské vedy	Fakulta sociálnych a ekon. vied UK	66,9	1
	Fakulta medzinárodných vzťahov EU	41,6	4
Filozofické vedy	Filozofická fakulta UK	58,8	2
Právne vedy	Právnická fakulta UK	67,5	3
	Fakulta práva (Paneurópska VŠ)	56,6	4
Pedagogické vedy	Fakulta tel. výchovy a športu UK	57,2	2
	Pedagogická fakulta UK	57,5	4

Teologické vedy	Evanjelická bohoslovecká fakulta UK	53,4	3
	Rímskokat. cyril. bohosl. fakulta UK	39,9	7
Umenie	Divadelná fakulta VŠMU	52,6	2
	Vysoká škola výtvarných umení	67,2	1
	Hudobná a tanečná fakulta VŠMU	47,3	4

Zdroj: Hodnotenie fakúlt vysokých škôl 2014, ARRA, 2014

V kraji je najväčšie zastúpenie vysokých škôl v rámci Slovenska, čo vytvára potenciál pre tvorbu nových poznatkov, rozvoj vedy a inovácií. V hlavnom meste malo v akademickom roku 2010/2011 rektorát aj fakultu 11 vysokých škôl, a to: Univerzita Komenského, Slovenská technická univerzita, Ekonomická univerzita, Vysoká škola múzických umení, Vysoká škola výtvarných umení, Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií, Paneurópska vysoká škola, Slovenská zdravotnícka univerzita a Akadémia policajného zboru. Najviac študentov v rámci kraja študuje na Univerzite Komenského (24959 – 2012), Slovenskej technickej univerzite (15 475 – 2012) a súkromnej Vysokej škole zdravotníckej a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave (13 313 – 2012). Celkovo študenti v Bratislave predstavujú približne 1/3 študentov Slovenska.

Tabuľka 62 Distribúcia vysokoškolských študentov podľa odboru štúdia a pohlavia v roku 2010

Študijný odbor	Európska únia		V4		USA	
	% žien	Podiel odboru na celkovom počte študentov	% žien	Podiel odboru na celkovom počte študentov	% žien	Podiel odboru na celkovom počte študentov
Pedagogické vedy a učiteľstvo	76,7%	8,0%	77,6%	12,5%	77,0%	8,4%
Sociálne a humanitné vedy	60,2%	46,2%	64,6%	47,3%	55,7%	42,8%
Prírodné vedy, matematika a informatika	37,6%	10,1%	37,0%	8,4%	42,9%	8,6%
Technické vedy, strojárstvo a výroba	25,0%	14,4%	27,5%	13,5%	17,3%	7,2%
Poľnohospodárstvo a Veterina	49,4%	1,8%	52,4%	2,2%	48,4%	0,7%
Zdravotníctvo	74,0%	13,6%	74,8%	9,0%	80,6%	14,8%
Služby	49,4%	4,0%	51,0%	6,9%	54,8%	6,2%
Neznáme	59,6%	1,9%	53,8%	0,1%	54,3%	11,4%
Spolu	55,4%	100,0%	58,6%	100,0%	57,1%	100,0%

Zdroj: INEKO, UIPŠ

Tabuľka 62 Distribúcia vysokoškolských študentov podľa odboru štúdia a pohlavia v roku 2010 (pokrač.)

Študijný odbor	Slovensko		BSK	
	% žien	Podiel odboru na celkovom počte študentov	% žien	Podiel odboru na celkovom počte študentov
Pedagogické vedy a učiteľstvo	75,1%	12,5%	79,1%	18,1%
Sociálne a humanitné vedy	66,1%	37,7%	62,0%	43,7%
Prírodné vedy, matematika a informatika	39,2%	8,4%	57,7%	5,7%
Technické vedy, strojárstvo a výroba	29,1%	15,0%	25,5%	17,2%
Poľnohospodárstvo a Veterina	48,1%	2,1%	77,1%	0,2%
Zdravotníctvo	77,6%	18,2%	76,6%	12,2%
Služby	43,5%	6,2%	48,2%	2,8%
Neznáme	n/a	n/a	n/a	n/a

Spolu	59,7%	100,0%	60,0%	100,0%
-------	-------	--------	-------	--------

Zdroj: INEKO, UIPŠ

Celoživotné vzdelávanie

Celoživotné vzdelávanie je vo svojej podstate systémový prístup ku vzdelávaniu od útleho detstva až po aktívny život v seniorskom veku, ktorý v sebe zahŕňa oblasť aktívneho pôsobenia a začlenenia jednotlivca v spoločnosti a jeho vnútorného naplnenia v oblasti osobných záujmov. V centre pozornosti celoživotného vzdelávania je učiaci sa jednotliviec, ktorý má prístup tak k školskému vzdelávaniu, ako aj k ďalšiemu vzdelávaniu so zachovaním princípov kvality a rovnosti príležitostí v každom veku a bez ohľadu na jeho vzdelanie.

Legislatívne je celoživotné vzdelávanie vymedzené zákonom č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý ustanovil niekoľko dôležitých inštitútov pre ďalší rozvoj systému celoživotného vzdelávania. Ide napríklad o akreditáciu na základe kvalifikačných štandardov, uznávanie výsledkov ďalšieho vzdelávania, monitorovanie a prognózovanie vzdelávacích potrieb a pod.

Celoživotné vzdelávanie definuje zákon o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako všetky aktivity, ktoré sa uskutočňujú v priebehu života s cieľom zlepšiť vedomosti, zručnosti a schopnosti. Celoživotné vzdelávanie je tvorené v podmienkach Slovenskej republiky školským vzdelávaním, ktorého úspešný absolvent vzdelávania získava stupeň vzdelania a ďalšie vzdelávanie v ktorom nemožno získať stupeň vzdelania.

Školské vzdelávanie (základné školy, stredné školy a vysoké školy) patrí do subsystému *formálneho vzdelávania*, ktorého funkcie, ciele, obsah, prostriedky a spôsoby hodnotenia sú definované a legislatívne vymedzené. Reflektuje politické, ekonomické, sociálne a kultúrne potreby spoločnosti a vzdelávaciu tradíciu. Prebieha v stanovenom čase a formách.

Ďalšie vzdelávanie zahŕňa ďalšie odborné vzdelávanie, rekvalifikačné vzdelávanie, záujmové vzdelávanie a to nielen na školách a vzdelávacích inštitúciách, ale aj v podnikoch, na pracoviskách, a u iných subjektoch ktorých predmetom je vzdelávanie a činnosť priamo súvisiaca so vzdelávaním. Táto skupina ďalšieho vzdelávania patrí do subsystému *neformálneho vzdelávania*.

Vzdelávanie dospelých sa v Slovenskej republike najviac realizuje v neformálnom subsystéme vzdelávania podľa zákona o ďalšom vzdelávaní. Neformálne vzdelávanie vyniká svojou schopnosťou okamžite reagovať na nové vzdelávacie potreby, na inovácie a zavádzanie nových technológií tvorbou programov vzdelávania „šitých na mieru“.

Tabuľka 63 Pracoviská, účastníci vzdelávania a absolventi ďalšieho vzdelávania v Bratislavskom kraji k 31.12.2011

Územie	Vzdelávacie inštitúcie		Účastníci vzdelania			Absolventi		
	počet	% z celk. počtu	počet	% z celk. počtu	% žien	počet	% z celk. počtu	% žien
Bratislavský kraj	218	31,41	91428	30,51	55,54	61418	30,18	54,39
Ďalšie odborné (profesijné) vzdelávanie			39011	42,67	68,06	24866	40,49	66,26
Ďalšie vzdelávanie na získanie čiastočnej kvalifikácie			26218	28,68	34,46	19205	31,27	40,07
Záujmové a kultúrne vzdelávanie			8377	9,16	65,31	611	10,08	66,34
Občianske vzdelávanie			2179	2,38	65,81	281	0,46	56,94
Iné			15521	16,98	52,93	10758	17,51	45,5
Neuvedené			122	0,13	59,02	117	0,19	59,83

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva[online]. Informačný systém o Ďalšom vzdelávaní v SR za rok 2011[11.10.2015]. <http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/MK/DalVzdel/2011/isdv2011.pdf>

Tabuľka 64 Účastníci vzdelávania a absolventi podľa veku (evidenčný počet) v SR k 31.12.2011

Veková štruktúra	Účastníci vzdelávania				Absolventi		
	Počet	% z celk. počtu	Počet	%	% z celk. počtu	Počet	%
od 15 do 19 rokov	14492	8,36	8193	56,53	6,63	4071	54,02
od 20 do 24 rokov	14835	8,56	8525	57,47	8,13	5056	54,67
od 25 do 29 rokov	24358	14,05	13943	57,24	13,88	8436	53,46
od 30 do 39 rokov	44476	25,66	26206	58,92	25,42	15656	54,18
od 40 do 49 rokov	41737	24,08	24744	59,29	25,57	15675	53,93
od 50 do 59 rokov	25553	14,75	13492	52,8	16,57	8961	47,57
od 60 do 64 rokov	5189	3	2866	55,23	2,77	1357	43,09
65 a viac rokov	2679	1,54	1643	61,42	1,03	437	37,13

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva[online]. Informačný systém o Ďalšom vzdelávaní v SR za rok 2011[11.10.2015]. <http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/MK/DalVzdel/2011/isdv2011.pdf>

Tabuľka 65 Ďalšie vzdelávanie v jazykových školách, základných umeleckých školách a stredných školách v školskom roku 2011/2012 v SR a Bratislavskom kraji

Školy	Dospelí poslucháči SR	Dospelí poslucháči BSK
Štátne jazykové školy	11460	4361
Súkromné jazykové školy	2381	342
Štátne základné umelecké školy	4349	850
Súkromné základné umelecké školy	699	30
Cirkevné základné umelecké školy	220	24
Štátne stredné školy	132	0
Súkromné stredné školy	15	15

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva[online]. Informačný systém o Ďalšom vzdelávaní v SR za rok 2011[11.10.2015]. <http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/MK/DalVzdel/2011/isdv2011.pdf>

Slovenská republika je v súčasnosti podľa metodiky Eurostatu výrazne pod priemerom EÚ (8,9 % v roku 2011) v účasti dospelých vo veku 25-64 rokov na ďalšom vzdelávaní. Vzhľadom na predlžujúcu sa vekovú hranicu odchodu do starobného dôchodku a starnutie populácie, je ďalšie vzdelávanie dospelých ako súčasť celoživotného vzdelávania kľúčovým faktorom rozvoja slovenskej spoločnosti. Štatistika Eurostatu za rok 2011 udáva pre SR údaj 3,9 % účasti dospelých (25-64 ročných) na akomkoľvek vzdelávaní v posledných 4 týždňoch pred zisťovaním (v porovnaní s rokom 2006 došlo k poklesu o 0,2 p.b.).

B.1.3 Zdravie obyvateľstva

Zdravie je kľúčovým faktorom rozvoja spoločnosti. Zdravie a rovnosť v zdraví(nielen v poskytovaní a dostupnosti zdravotnej starostlivosti) sa považujú za základné práva každého občana, pre plnohodnotný život. Zachovanie a zlepšovanie zdravia je najlepšou investíciou pre silnú ekonomiku a spokojnú spoločnosť.

Podľa dokumentu Koncepcia štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky (do roku 2020), najväčšou verejnozdravotnou výzvou, ktorej čelí Európa sú chronické, neprenosné ochorenia. Podľa štatistík, ktoré dokument uvádza, 86 % zo všetkých úmrtí a 77 % záťaže ochoreniami v Európe spôsobuje skupina ochorení, medzi patria najmä kardiovaskulárne ochorenia, nádory, duševné choroby, diabetes mellitus a chronické choroby pľúc. Onkologické ochorenia sú druhou vedúcou príčinou úmrtí na Slovensku, pričom majú neustále stúpajúcu tendenciu. Prenosné ochorenia predstavujú aj napriek pokroku v diagnostike a najmä liečbe stále trvalú hrozbu pre verejné zdravie a to najmä

vzhľadom k rastúcemu trendu globalizácie a búrania bariér medzi kultúrami. Najmarkantnejší výskyt infekčných ochorení sa zaznamenáva v marginalizovaných a ohrozených skupinách obyvateľstva, najmä u detí. Infekčné ochorenia sú jedným z limitujúcich faktorov dojčenskej úmrtnosti, ktorá je u rómskeho etnika 2,5 násobne vyššia a dĺžka života je nižšia o 10 rokov ako u majoritného obyvateľstva.

V Konceptii štátnej politiky zdravia pripisuje model determinantov zdravia asi 20 % (niektoré zdroje uvádzajú až 30%) vplyvu prostredia na výsledný zdravotný stav populácie. V súčasnosti na Slovensku fajčí približne jedna tretina obyvateľov nad 18 rokov veku. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa situácia mierne stabilizovala. Európsky región predstavuje jeden z najväčších užívateľov alkoholických nápojov na úrovni spotreby 11 litrov čistého alkoholu ročne na dospelú osobu. Aj keď došlo k poklesu spotreby z pohľadu sedemdesiatich rokov, ktorá predstavovala až 15 litrov čistého alkoholu na dospelú osobu ročne, problém z pohľadu podpory verejného zdravia trvá dodnes. Odhady expertov z Európskej únie a Svetovej zdravotníckej organizácie naznačujú, že v Európe je 23 miliónov ľudí, ktorí majú problémy so závislosťou od alkoholu, čo predstavuje 5 % mužov a 1 % žien. Užívanie alkoholu do veľkej miery ovplyvňuje aj socioekonomická úroveň v smere zvýšeného užívania alkoholu u osôb, ktoré majú vyšší príjem. Aj keď na druhej strane, riziko vzniku závislosti je pravdepodobnejšie u ľudí s nízkym socioekonomickým statusom. Za priemerný vek začiatku konzumácie alkoholu sa podľa medzinárodných prieskumov považuje 12,5 roka. Pokračuje trend zvyšovania konzumácie alkoholu u detí a mládeže a trend zvyšovania počtu epizód opitosti rovnako medzi chlapcami i dievčatami. Z hľadiska zvyšovania rizika možno považovať za varujúci údaj, že mladí ľudia kombinujú súčasne užívanie viacerých druhov alkoholických nápojov než v minulosti. V súvislosti s porovnaním ukazovateľa výskytu užívania alkoholických nápojov v rámci celej EÚ je Slovensko na úrovni priemeru EÚ. Slovensko sa zaraďuje do priemeru krajín EÚ na 25 miesto. Konzum alkoholu je na vysokej úrovni v celej EÚ a je potrebné ho znížiť aj prostredníctvom opatrení so zameraním na komunity.

Štatistika hospitalizovaných je dôležitý zdroj informácií zachytávajúci všetky ťažšie ochorenia, ktoré prevažne nie je možné liečiť ambulantne. Je to aj jeden z najdôležitejších „nepriamych“ indikátorov, ktorý nahrádza incidenciu nesledovaných ochorení v SR.

Na základe dát zo Zdravotníckej ročenky Slovenskej republiky za rok 2013 bolo v danom roku hospitalizovaných 1 165 115 prípadov, čo predstavuje oproti predchádzajúcemu roku nárast o 4 366 prípadov a pri porovnaní s rokom 2000 až 101 504, čo je takmer 8,7 %. Mužská populácia tvorila 43,4 % a ženská 56,6 % hospitalizácií. Vývoj počtu hospitalizácií podľa pohlavia dlhodobo ukazuje na pretrvávajúci trend v počte hospitalizácií žien, pričom pri oboch pohlaviach prichádza ku každoročnému nárastu v počte hospitalizácií (Graf 41). Priemerný vek hospitalizovaných pacientov v roku 2013 bol 47,8 rokov a priemerný ošetrovací čas postupne klesá a dosiahol hodnotu 6,7 dní pre národný priemer a priemer za Bratislavský kraj je 6,6 dní, čo je v porovnaní s rokom 2000 za mužov a ženy spolu o 1,9 dňa menej. Pri sledovaní počtu hospitalizácií a ošetrovacích dní podľa odborných útvarov dosahujú najvyšší počet vnútorné lekárstvo, gynekológia a pôrodníctvo, chirurgia a pediatria. Podiel mužov a žien v týchto odborných útvaroch je takmer rovnaký, samozrejme okrem gynekológie a pôrodníctva.

Graf 31 Vývoj počtu hospitalizovaných podľa pohlavia v rokoch 2004 – 2013 v Slovenskej republike

Zdroj: Zdravotnícka ročenka SR 2013[online]. Dostupné na internete[30.9.2015]:
NCZIhttp://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Počet úmrtí sa medzi rokmi 2001 a 2014 výrazne nemenil. Významnou príčinou úmrtí však ostáva choroba obehovej sústavy, ktorá je príčinou až 43,6% zo všetkých úmrtí u mužov a 57,4% u žien. Druhou najčastejšou príčinou úmrtia z dôvodu choroby sú nádorové ochorenia, ktoré zapríčiňujú 28,7% zo všetkých úmrtí u mužov a 22,4% u žien, pričom je dôležité vyzdvihnúť stúpajúci trend nádorových ochorení ako príčiny úmrtí v posledných rokoch. Pre porovnanie napr. s rokom 2010 v percentuálnom zastúpení nádorové ochorenie bolo ako príčina smrti s hodnotou 25,6% u mužov a 19,8% u žien. Choroby tráviacej sústavy, dýchacej sústavy a ostatné príčiny úmrtí sa v roku 2013 pohybujú každá pod úrovňou 8%.

Tabuľka 66 Počet úmrtí na všetky príčiny smrti a z nich podiel na prioritné skupiny chorôb v roku 2013 podľa pohlavia a vekových skupín v SR

Pohlavie	Počet úmrtí	Z nich podiel v %					
		Choroby obehovej sústavy	Nádory	Choroby tráviacej sústavy	Choroby dýchacej sústavy	Poranenia a otravy	Ostatné
muži	26 884	43,6	28,7	5,9	7,1	7,9	6,8
ženy	25 553	57,4	22,4	4	6,1	2,7	7,4

Zdroj: Zdravotnícka ročenka SR 2013[online]. Dostupné na internete[30.9.2015]:
NCZIhttp://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Bratislavský kraj má v roku 2013 nadpriemerné zastúpenie ľudí chorých na diabetes mellitus v porovnaní s priemerom SR (6 286 chorých na 100 000 obyvateľov) má Bratislavský kraj 7 802 chorých na diabetes pripadajúcich na 100 000 obyvateľov kraja (Tabuľka 67).

Tabuľka 67 Chorí na diabetes mellitus v roku 2013 na Slovensku a v Bratislavskom kraji

Územie	Počet			Na 100 000 obyvateľov		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Slovenská republika	340 445	158 115	182 330	6 286,0	5 991,3	6 566,0
Bratislavský kraj	48 245			7 801,8		

Zdroj: Zdravotnícka ročenka SR 2013[online]. Dostupné na internete[30.9.2015]:
NCZIhttp://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Počet hospitalizácií pripadajúci na 1000 obyvateľov z hľadiska trvalého bydliska pacientov zo všetkých okresov Bratislavského kraja bol v roku 2013 najvyšší v okrese Bratislava I, čo mohlo byť spôsobené aj vekovou štruktúrou tohto okresu, ktorá má vysoký podiel obyvateľov vo vyšších vekových kategóriách. Najnižší počet hospitalizácií má okres Pezinok so 182 hospitalizovanými obyvateľmi pripadajúcimi na 1 000 obyvateľov (Tabuľka 68).

Tabuľka 68: Počet hospitalizácií podľa územia trvalého bydliska pacienta

Územie	Počet hospitalizácií	Na 1 000 obyvateľov	Priemerný vek obyvateľov
Slovenská republika	1 165 115	215,2	38,7
Bratislava I	10 341	266,2	44,1
Bratislava II	23 712	214,4	41,6
Bratislava III	13 567	217,8	42,3
Bratislava IV	17 557	187,4	40
Bratislava V	21 023	189,3	39,3
Malacky	13 337	193,7	38,5
Pezinok	10 769	182,1	38,6
Senec	13 208	186,0	37,6

Zdroj: Zdravotnícka ročenka SR 2013[online]. Dostupné na internete[30.9.2015]:
NCZIhttp://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Vývoj úmrtí na ochorenia obehovej sústavy podľa Spracovania štandardizovanej úmrtnosti ŠÚSR v roku 2013 posledné dve dekády vo vyšších vekových kategóriách klesá. Napr. z takmer 660 úmrtí mužov na 100 000 obyvateľov vo veku nad 85 rokov v roku 2003 na 430 úmrtí mužov na 100 000 obyvateľov vo veku nad 85 rokov. Obdobný trend je aj u žien a mužov aj v nižších vekových kategóriách. Vývoj incidencie nádorových ochorení každoročne mierne stúpa. Avšak popredné miesta v nemocničnej letalite má Srdcové zlyhanie a Mozgový infarkt.

Podľa štatistickej ročenky regiónov Slovenska 2013 úhrady zdravotných poisťovní za zdravotnú starostlivosť v období 2008 – 2012 každoročne stúpali, s výnimkou roku 2010, z úrovne 699 mil. Eur v roku 2008 na 781 mil. Eur v roku 2012. Najväčšie výdavky zdravotných poisťovní v Bratislavskom kraji v roku 2012 smerovali za úhrady ústavnej starostlivosti vo výške 360 mil. Eur a v porovnaní s rokom 2008 ide o 21% nárast. Na druhom mieste sú výdavky za úhrady liekov na recepty so sumou takmer 198 mil. Eur. Najmenšie výdavky boli za primárnu ambulantnú zdravotnú starostlivosť vo výške 19,5 mil. Eur.

Tabuľka 69 Úhrady zdravotných poisťovní za zdravotnú starostlivosť v tis.€

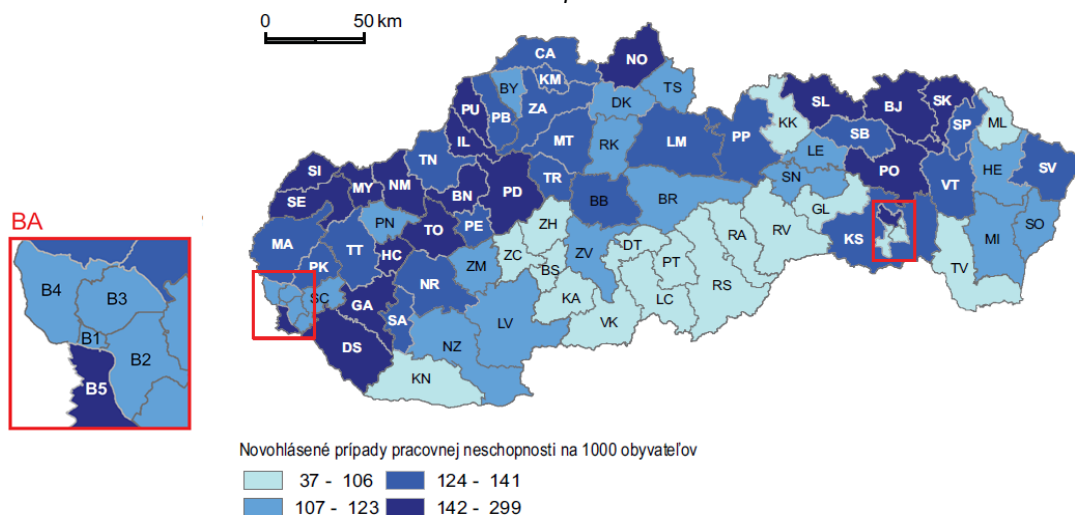
Územie	Rok	Úhrady spolu v tis. Eur	z toho v tis. Eur					
			Ambulantná zdravotná starostlivosť primárna	Ambulantná zdravotná starostlivosť špecializovaná	Spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky	Lieky na recepty	Zdravotnícke pomôcky	Ústavná starostlivosť
Bratislavský kraj	2008	699 237	15 735	64 706	46 322	207 469	29 175	298 254
	2009	733 452	15 943	61 021	51 487	191 992	31 479	314 636
	2010	721 491	15 639	60 563	60 111	223 802	31 303	301 411
	2011	740 133	16 287	66 317	67 795	202 198	31 725	320 438
	2012	781 010	19 484	72 719	72 288	197 875	33 198	360 389

Zdroj: ŠÚ SR[online]. Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2013: Zdravie [30.9.2015]: Dostupné na internete:
NCZIhttp://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Z hľadiska pracovnej neschopnosti k 31.12.2012 mal najvyšší počet novohlásených prípadov pracovnej neschopnosti okres Bratislava V s hodnotami v intervale od 142-299 prípadov. Najnižší

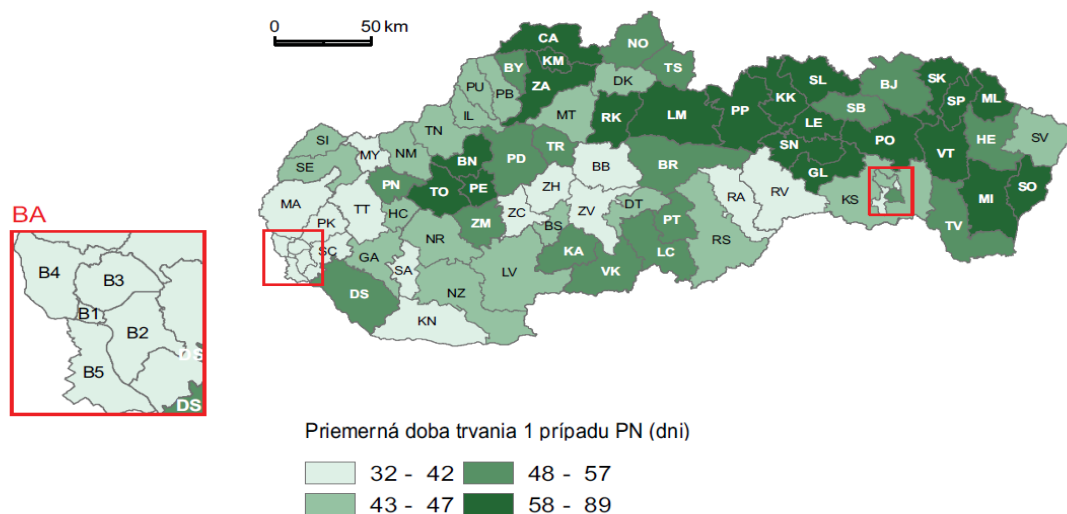
počet novohlásených prípadov pracovnej neschopnosti mali všetky ostatné bratislavské okresy a okres Senec s hodnotami v intervale od 37 do 106 prípadov (Obrázok 18). V rámci Slovenskej republiky je menej novohlásených prípadov v oblasti Juhoslovenskej kotliny. Z hľadiska dĺžky pracovnej neschopnosti sa celý Bratislavský kraj nachádza v intervale s najnižším počtom dní trvania pracovnej neschopnosti v rámci Slovenskej republiky (32 – 42 dní na jeden prípad)(Obrázok 19).

Obrázok 20 Pracovná neschopnosť v okresoch k 31. 12. 2012

Zdroj: ŠÚ SR[online]. Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2013: Zdravie [30.9.2015]: Dostupné na internete: NCZIhttp://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Obrázok 21 Dĺžka pracovnej neschopnosti v okresoch k 31. 12. 2012

Zdroj: ŠÚ SR[online]. Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2013: Zdravie [30.9.2015]: Dostupné na internete: NCZIhttp://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

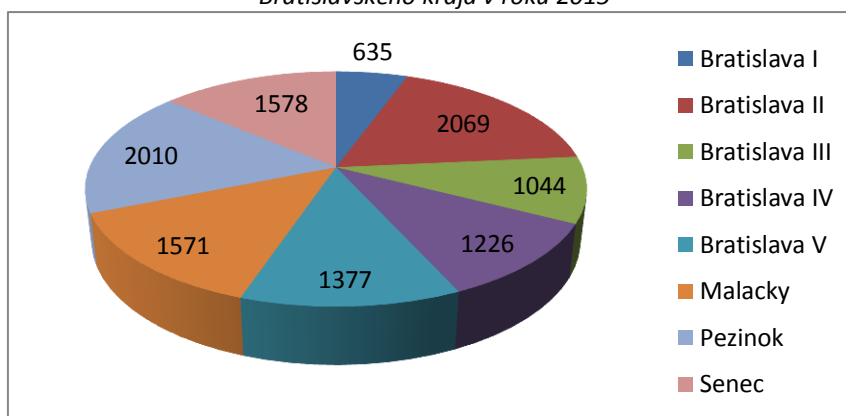
Ťažké zdravotné postihnutia obyvateľov

Za fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím (ŤZP) sa považuje osoba, ktorej miera funkčnej poruchy je najmenej 50 %. Funkčná porucha je nedostatok telesných schopností, zmyslových schopností alebo duševných schopností fyzickej osoby, ktorý z hľadiska predpokladaného vývoja zdravotného postihnutia bude trvať dlhšie ako 12 mesiacov. Sociálny dôsledok ťažkého zdravotného postihnutia je znevýhodnenie, ktoré má fyzická osoba z dôvodu jej ŤZP v porovnaní s

fyzickou osobou bez zdravotného postihnutia rovnakého veku, pohlavia a za rovnakých podmienok a ktoré nie je schopná z dôvodu ŤZP prekonať sama.

V roku 2015 bolo v Bratislavskom kraji 11 510 poberateľov peňažného príspevku na kompenzáciu pre ťažko zdravotne postihnutých občanov. Sociálne dôsledky ŤZP sa kompenzujú v oblasti mobility a orientácie, komunikácie, sebaobsluhy a zvýšenia výdavkov (na diétne stravovanie, výdavky súvisiace s hygienou, zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla atď.). Najväčší počet poberateľov tohto príspevku z pomedzi všetkých okresov BSK bolo v okrese Bratislava II (2 069) a v okrese Pezinok (2 010). Naopak najnižší počet poberateľov príspevku bolo v okrese Bratislava I (635). Bratislavský samosprávny kraj tvorí najnižší podiel poberateľov príspevku na kompenzáciu pre ťažko zdravotne postihnutých v porovnaní s ostatnými krajinami Slovenska (Graf 42).

Graf 42 Peňažné príspevky na kompenzáciu pre ťažko zdravotne postihnutých občanov podľa okresov Bratislavského kraja v roku 2015

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2015

Sociálna ochrana obyvateľov

Ochrana obyvateľov pred upadnutím do chudoby a pred sociálnym vylúčením tvorí jeden z pilierov systému sociálnej ochrany vo všetkých európskych krajinách, vrátane Slovenska. Pomoc je určená tým, ktorí si nemôžu zdroje na živobytie zabezpečiť vlastnými silami alebo si ich nedokážu zabezpečiť v dostatočnej miere. Takého chápanie sociálnej ochrany má zamedziť extrémnym podobám materiálnej deprivácie, ako aj sociálnemu vylúčeniu a marginalizácii, tak aby sa zachovala, resp. umožnila integrácia najviac ohrozených osôb.⁹

V roku 2015 bolo v Bratislavskom kraji 4 088 poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi ide o mierny pokles počtu poberateľov dávky v hmotnej núdzi. Najväčší počet poberateľov tejto dávky bol v okrese Malacky (1158) a Bratislava II (794). Naopak najmenej poberateľov dávky bolo v okrese Bratislava I (308).

⁹ Monitoring uplatňovania osobitného príjemcu pomoci v hmotnej núdzi obcami a neštátnymi subjektmi, identifikácia problémov v praxi, príprava návrhov riešení, Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012

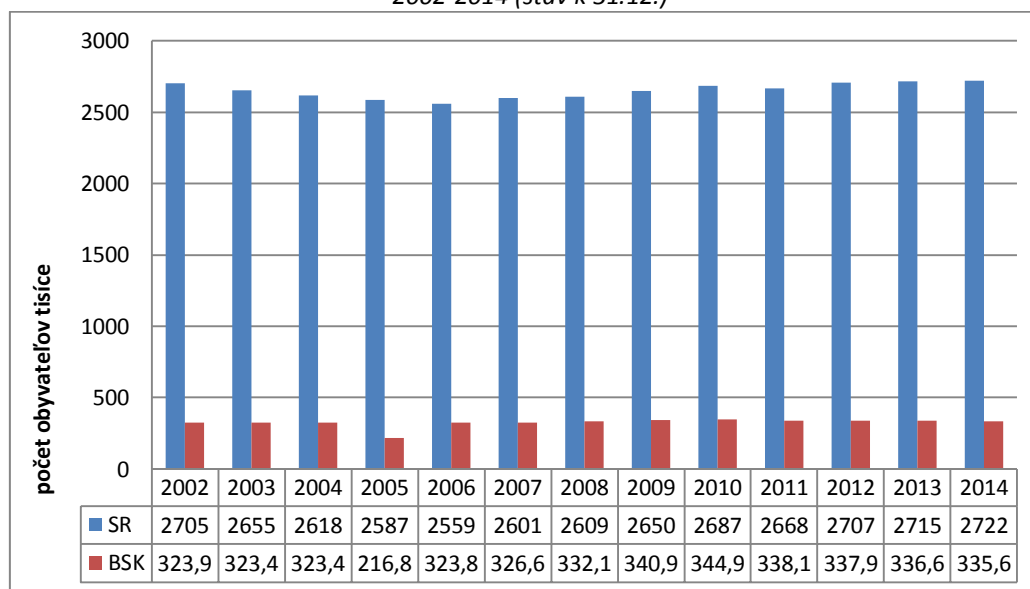
B.1.4 Trh práce

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

V roku 2014 bolo v Bratislavskom kraji 335 600 ekonomicky aktívnych obyvateľov, čo predstavuje 54,3% zo všetkých obyvateľov kraja. V porovnaní so Slovenskou republikou, kde bol v roku 2014 podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva zo všetkých obyvateľov Slovenskej republiky 50,3% a teda ide o nadpriemerné hodnoty (Tabuľka 71). Tento podiel je spôsobený najmä demografickou štruktúrou v kraji, kde sa nachádza vysoké percento populácie v produktívnom veku.

Z hľadiska vývoja počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva od roku 2002 môžeme vidieť približne vyrovnaný trend s miernym nárastom v rokoch 2008, 2009 na úroveň 56,6% s tendenciou mierneho poklesu v posledných rokoch 54,3% (2014). V porovnaní s priemerom Slovenska ide o opačný vývoj, nakoľko od roku 2002 sa neustále zvyšuje podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva z 48,9% ekonomicky aktívnych na 50,3% ekonomicky aktívneho obyvateľstva v roku 2014. Na tento trend v Bratislavskom kraji môže mať výraznejší vplyv starnutie populácie, ktoré je v tomto kraji v rámci Slovenska najvýraznejšie. Vzhľadom na prebiehajúci trend starnutia populácie a udržateľnosť do budúcnosti bude vhodné hľadať nové spôsoby a formy podpory začlenenia týchto obyvateľov na trh práce napríklad aj v podobe podpory striebornej ekonomiky.

Graf 44 Vývoj počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji v r. 2002-2014 (stav k 31.12.)

Zdroj: AUREX spol. s r.o., na základe údajov ÚPSVaR

Tabuľka 71 Vývoj ekonomickej aktivity v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji k 1.1. od roku 2002 - 2014

Územie	Slovenská republika			Bratislavský kraj		
	Počet obyvateľov k 1.1.	Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov		Počet obyvateľov k 1.1.	Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov	
Rok	Abs	Abs.	v %	Abs.	Abs.	v %
2002	5378951	2628200	48,9	599042	332100	55,4
2003	5379161	2634300	49,0	599736	331900	55,3
2004	5380053	2658600	49,4	599787	330300	55,1
2005	5384822	2645700	49,1	601132	330500	55,0
2006	5389180	2654800	49,3	603699	331800	55,0

2007	5393637	2649200	49,1	606753	338400	55,8
2008	5400998	2691200	49,8	610850	345900	56,6
2009	5412254	2690000	49,7	616578	348200	56,5
2010	5424925	2706500	49,9	622706	342400	55,0
2011	5392446	2680000	49,7	599931	333300	55,6
2012	5404322	2706500	50,1	606537	337900	55,7
2013	5410836	2715300	50,2	612682	336600	54,9
2014	5415949	2721800	50,3	618380	335600	54,3

Zdroj: DATAcube[online]: Bilancia ekonomickej aktivity obyvateľstva
[19.8.2015]<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Podľa 10-ročných vekových kategórií je najväčšie zastúpenie ekonomicky aktívnych obyvateľov v Bratislavskom kraji vo veku 35-44 rokov s podielom 28,3% (2014) zo všetkých ekonomicky aktívnych obyvateľov v kraji. Najmenšie zastúpenie len 5,5% (2014) ekonomicky aktívnych má veková kategória 15-24 rokov, zároveň aj najmenší celkový prírastok. V porovnaní s rokom 2005 klesol počet ekonomicky aktívnych v tejto skupine z 10,3% na polovicu. Tento stav je možné pripísať väčšiemu počtu študentov ako v roku 2005, ako aj spomínanému starnutiu populácie, ktorá sa naplno prejavuje aj presunom do najvyššej vekovej kategórie nad 55 rokov, kde počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva narástol z 12% v roku 2005 na 18,3% v roku 2014 a nachádza sa o 4 p.b. nad priemerom Slovenska (Tabuľka 72).

Tabuľka 72 Vývoj ekonomickej aktivity podľa vekových kategórií v Bratislavskom kraji a v Slovenskej republike v porovnaní rokov 2005 a 2014

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo								
Územie	Slovenská republika				Bratislavský kraj			
	Abs.		v %		Abs.		v %	
Veková kategória/rok	2005	2014	2005	2014	2005	2014	2005	2014
15-24	321700	211300	12,2	7,8	34000	18300	10,3	5,5
25-34	730900	711000	27,6	26,1	84800	87600	25,7	26,1
35-44	695600	767100	26,3	28,2	77900	94900	23,6	28,3
45-54	703700	650600	26,6	23,9	92700	73300	28,0	21,8
55+	194000	381800	7,3	14,0	41200	61500	12,5	18,3
Spolu	2645700	2721800	100	100	330500	335600	100	100

Zdroj: DATAcube[online]: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa veku [19.8.2015]
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Zamestnanosť

Zamestnanosť podľa veku

Vývoj zamestnanosti v Bratislavskom kraji z hľadiska zamestnanosti v jednotlivých 10-ročných vekových kategóriách ukazuje Tabuľka 73, kde je vidieť presun značného podielu zamestnaných do vyšších vekových kategórií s porovnaním s rokom 2005, kedy bolo vo vekovej kategórii 15-24 rokov 9,8% zo všetkých zamestnaných a v roku 2014 o polovicu menej a to len 4,9% zo všetkých zamestnaných v kraji. Tento klesajúci trend je možné pripísať vyššiemu počtu vysokoškolských študentov a zvyšujúcej sa nezamestnanosti absolventov a mladých ľudí. V porovnaní so slovenským

priemerom však stále ide o podpriemerné hodnoty (6,3% v roku 2014). Posun do vyšších vekových kategórií je výrazný v počte zamestnaných osôb, ktoré sa presunuli do vekovej kategórie nad 55 rokov a postupne tak smerujú k dôchodkovému veku pričom v porovnaní s rokom 2005 ide dvojnásobný nárast v rámci Slovenska aj v Bratislavskom kraji (nárast o 6%).

Tabuľka 73 Vývoj zamestnanosti podľa 10-ročných vekových kategórií v Bratislavskom kraji a v Slovenskej republike v porovnaní rokov 2005 a 2014

Ukazovateľ	Zamestnaní							
Územie	Slovenská republika				Bratislavský kraj			
	Abs.		v %		Abs.		v %	
Rok/ veková kategória	2005	2014	2005	2014	2005	2014	2005	2014
15-24	224100	148500	10,1	6,3	30700	15600	9,8	4,9
25-34	617600	599300	27,9	25,4	79900	80600	25,5	25,5
35-44	598600	694000	27,0	29,4	75700	91100	24,1	28,9
45-54	607200	579200	27,4	24,5	88700	70200	28,3	22,2
55+	168600	342000	7,6	14,5	38500	58100	12,3	18,4
Spolu	2216200	2363000	100,0	100,0	313500	315600	100,0	100,0

Zdroj: DATAcube[online]: Pracujúci podľa veku [19.8.2015]
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Zamestnanosť podľa odvetví ekonomickej činnosti

Najväčšie percentuálne zastúpenie 17,6% zo všetkých zamestnaných podľa ekonomickej činnosti v roku 2014 pracovalo v odvetví Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov. Z hľadiska vývoja od roku 2009 (14,9% zo všetkých zamestnancov a s výnimkou v roku 2010, kedy nastal mierny pokles, ide o každoročný nárast pracujúcich v tomto odvetví. Druhé najvyššie zastúpenie v Bratislavskom kraji ma odvetvie Priemyselná výroba (12% všetkých zamestnaných v roku 2014); Odborné, vedecké a technické činnosti (9,9% v roku 2014); Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie (8,4% zo všetkých zamestnaných v roku 2014). Naopak najmenšie zastúpenie je v odvetví Ťažba a dobývanie len 0,2% v roku 2014 zo všetkých zamestnaných a Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (0,6% zo všetkých zamestnaných v roku 2014). Najvyššie zastúpenie podľa pohlavia je v odvetviach Veľkoobchod 19% s najväčším nárastom od roku 2009 z 15,5%; vedecké činnosti 10,8% patria tiež k progresívnemu odvetviu; Verejná správa 10,1%; Vzdelávanie 10%; Zdravotníctvo a sociálne služby 9,3% v roku 2014.

Tabuľka 74 Vývoj počtu zamestnancov podľa odvetví ekonomických činností v Bratislavskom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2009 – 2014

rok	2009								2010							
územie	Slovenská republika				Bratislavský kraj				Slovenská republika				Bratislavský kraj			
	Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy	
	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	43 733	3,5	12 809	2,1	2366,00	0,9	795	0,6	38 006	3,0	10 382	1,7	2 059	0,7	645	0,5
Ťažba a dobývanie	8 267	0,7	1 176	0,2	732	0,3	168	0,1	7 905	0,6	1 077	0,2	614	0,2	135	0,1
Priemyselná výroba	327 715	26,3	131 691	21,6	30 048	11,2	8 713	6,9	316 059	25,0	122 658	20,0	29 802	10,8	8 570	6,6
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	21 634	1,7	5 240	0,9	3 660	1,4	1 461	1,2	19 455	1,5	4 522	0,7	3 301	1,2	1 211	0,9
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	20 659	1,7	4 320	0,7	2 075	0,8	442	0,3	22 650	1,8	4 816	0,8	1 832	0,7	490	0,4
Stavebníctvo	53 361	4,3	7 616	1,2	10 194	3,8	1 708	1,4	57 496	4,6	8 735	1,4	10 155	3,7	2 209	1,7
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových	130 776	10,5	73 219	12,0	40 022	14,9	19 612	15,5	128 396	10,2	70 741	11,6	37 950	13,8	19 311	14,8
Doprava a skladovanie	89 716	7,2	28 381	4,7	22 758	8,5	7 010	5,5	92 087	7,3	28 622	4,7	23 620	8,6	7 021	5,4
Ubytovacie a stravovacie služby	15 105	1,2	10 176	1,7	3 946	1,5	2 383	1,9	16 468	1,3	11 186	1,8	5 001	1,8	3 209	2,5
Informácie a komunikácia	30 463	2,4	10 041	1,6	19 539	7,3	6 775	5,4	28 943	2,3	9 055	1,5	18 984	6,9	6 247	4,8
poisťovacie činnosti	32 452	2,6	22 495	3,7	20 088	7,5	12 922	10,2	27 648	2,2	18 996	3,1	16 366	5,9	10 270	7,9
Činnosti v oblasti nehnuteľností a technické činnosti	10 949	0,9	5 342	0,9	3 332	1,2	1 525	1,2	10 243	0,8	4 869	0,8	2 262	0,8	998	0,8
Administratívne a podporné služby	36 761	2,9	15 323	2,5	11 663	4,3	4 811	3,8	38 737	3,1	14 552	2,4	12 494	4,5	4 759	3,6
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	130 225	10,4	69 255	11,4	33 405	12,4	15 224	12,0	155 542	12,3	85 612	14,0	37 214	13,5	18 595	14,2
Vzdelávanie	129 733	10,4	99 657	16,3	16 336	6,1	12 145	9,6	145 049	11,5	110 938	18,1	24 350	8,9	17 247	13,2
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	98 986	7,9	77 864	12,8	17 653	6,6	13 643	10,8	90 921	7,2	70 364	11,5	16 435	6,0	12 480	9,5
Umenie, zábava a rekreácia	20 272	1,6	12 306	2,0	6 928	2,6	4 166	3,3	20 737	1,6	12 613	2,1	7 587	2,8	4 587	3,5
Ostatné činnosti	14 565	1,2	6 989	1,1	4 751	1,8	2 677	2,1	12 585	1,0	6 406	1,0	4 242	1,5	2 325	1,8
Spolu	1 246 822	100,0	609 597	100,0	268432,00	100,0	126 353	100,0	1 262 574	100,0	611 886	100,0	275 069	100,0	130749	100,0

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA BRATISLAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA 2014 - 2020

rok	2011								2012							
územie	Slovenská republika				Bratislavský kraj				Slovenská republika				Bratislavský kraj			
	Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy	
	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	37 973	2,9	10 502	1,7	1 806	0,7	567	0,4	38 347	2,9	10 176	1,6	1 736	0,6	510	0,4
Ťažba a dobývanie	6 956	0,5	920	0,1	735	0,3	125	0,1	6 561	0,5	892	0,1	687	0,2	125	0,1
Priemyselná výroba	320 511	24,8	119 562	19,1	31 715	11,4	8 727	6,6	320 752	24,5	118 435	18,7	35 208	12,0	10 335	7,4
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	17 718	1,4	4 101	0,7	2 849	1,0	1 077	0,8	18 181	1,4	3 990	0,6	2 630	0,9	1 008	0,7
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	21 299	1,6	4 776	0,8	1 668	0,6	462	0,3	21 250	1,6	4 847	0,8	1 646	0,6	457	0,3
Stavebníctvo	58 385	4,5	9 591	1,5	10 474	3,8	1 970	1,5	56 421	4,3	10 031	1,6	11 403	3,9	1 942	1,4
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	174 277	13,5	91 956	14,7	44 968	16,2	21 545	16,3	181 961	13,9	95 270	15,1	49 745	16,9	23 259	16,6
Doprava a skladovanie	90 049	7,0	26 587	4,3	20 324	7,3	5 693	4,3	92 390	7,1	26 890	4,3	23 852	8,1	6 886	4,9
Ubytovacie a stravovacie služby	21 474	1,7	13 589	2,2	6 268	2,3	3 941	3,0	20 492	1,6	13 660	2,2	6 864	2,3	4 528	3,2
Informácie a komunikácia	33 390	2,6	10 934	1,7	18 681	6,7	6 046	4,6	34 874	2,7	11 455	1,8	20 239	6,9	6 622	4,7
Finančné a poisťovacie činnosti	27 286	2,1	19 282	3,1	15 745	5,7	10 230	7,7	28 678	2,2	20 093	3,2	17 257	5,9	11 101	7,9
Činnosti v oblasti nehnuteľností	16 669	1,3	8 259	1,3	5 138	1,9	2 205	1,7	16 495	1,3	7 942	1,3	5 830	2,0	2 679	1,9
Odborné, vedecké a technické činnosti	51 904	4,0	25 333	4,1	28 864	10,4	14 783	11,2	50 416	3,9	24 436	3,9	28 321	9,6	14 957	10,7
Administratívne a podporné služby	39 549	3,1	16 454	2,6	13 408	4,8	5 798	4,4	41 663	3,2	17 397	2,8	14 916	5,1	6 233	4,5
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	123 080	9,5	73 588	11,8	28 965	10,5	17 442	13,2	124 889	9,5	74 418	11,8	26 539	9,0	15 984	11,4
Vzdelávanie	132 700	10,3	102 509	16,4	21 375	7,7	14 943	11,3	131 923	10,1	102 547	16,2	21 480	7,3	15 443	11,0
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	88 534	6,8	69 185	11,1	15 624	5,6	12 101	9,1	89 870	6,9	70 570	11,2	15 861	5,4	12 412	8,9
Umenie, zábava a rekreácia	19 009	1,5	11 501	1,8	4 947	1,8	2 812	2,1	18 117	1,4	11 070	1,8	5 344	1,8	3 125	2,2
Ostatné činnosti	12 634	1,0	6 695	1,1	3 616	1,3	1 926	1,5	14 550	1,1	7 788	1,2	4 280	1,5	2 458	1,8
Spolu	1 293 397	100,0	625 324	100,0	277 170	100,0	132 393	100,0	1 307 830	100,0	631 907	100,0	293 838	100,0	140 064	100,0

rok	2013								2014							
územie	Slovenská republika				Bratislavský kraj				Slovenská republika				Bratislavský kraj			
	Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy	
	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	37 469	2,9	9 976	1,6	1 740	0,6	512	0,4	37 810	2,8	10 011	1,6	1 817	0,6	526	0,3
Ťažba a dobývanie	7 019	0,5	883	0,1	784	0,3	115	0,1	7 232	0,5	915	0,1	690	0,2	126	0,1
Priemyselná výroba	325 432	24,9	119 222	19,4	37 163	12,2	10 301	7,4	342 208	25,0	125 694	19,5	39 947	12,4	11 047	7,3
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	16 988	1,3	3 958	0,6	2 662	0,9	1 012	0,7	18 330	1,3	4 239	0,7	2 998	0,9	1 069	0,7
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	21 447	1,6	4 762	0,8	1 995	0,7	549	0,4	22 583	1,7	4 913	0,8	2 195	0,7	584	0,4
Stavebníctvo	56 445	4,3	8 847	1,4	11 761	3,9	2 360	1,7	57 846	4,2	9 137	1,4	11 757	3,6	2 309	1,5
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	183 941	14,1	98 298	16,0	51 868	17,0	25 827	18,4	196 497	14,4	104 934	16,3	56 900	17,6	28 553	19,0
Doprava a skladovanie	94 145	7,2	27 543	4,5	25 890	8,5	7 579	5,4	97 177	7,1	28 562	4,4	26 148	8,1	7 812	5,2
Ubytovacie a stravovacie služby	21 305	1,6	13 133	2,1	7 118	2,3	3 655	2,6	22 222	1,6	13 477	2,1	6 820	2,1	3 814	2,5
Informácie a komunikácia	35 350	2,7	11 434	1,9	21 732	7,1	6 750	4,8	35 778	2,6	11 477	1,8	21 458	6,6	6 751	4,5
Finančné a poisťovacie činnosti	29 177	2,2	20 325	3,3	17 499	5,7	11 149	8,0	29 526	2,2	20 616	3,2	18 374	5,7	11 782	7,8
Činnosti v oblasti nehnuteľností	17 015	1,3	8 187	1,3	5 284	1,7	2 256	1,6	17 487	1,3	7 942	1,2	5 785	1,8	2 535	1,7
Odborné, vedecké a technické činnosti	49 760	3,8	23 557	3,8	30 039	9,8	15 127	10,8	52 777	3,9	24 734	3,8	32 098	9,9	16 252	10,8
Administratívne a podporné služby	47 453	3,6	19 083	3,1	18 447	6,0	7 410	5,3	48 270	3,5	18 487	2,9	17 221	5,3	6 382	4,2
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	117 465	9,0	63 336	10,3	25 283	8,3	13 543	9,7	119 099	8,7	63 861	9,9	27 074	8,4	15 001	10,0
Vzdelávanie	122 238	9,4	94 077	15,3	20 096	6,6	13 793	9,9	131 333	9,6	100 293	15,6	22 123	6,8	15 232	10,1
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	91 509	7,0	71 836	11,7	16 676	5,5	13 002	9,3	97 951	7,2	75 369	11,7	18 293	5,7	13 920	9,3
Umenie, zábava a rekreácia	18 320	1,4	10 757	1,7	5 393	1,8	2 967	2,1	19 646	1,4	11 968	1,9	6 846	2,1	4 053	2,7
Ostatné činnosti	12 692	1,0	6 333	1,0	3 869	1,3	2 094	1,5	13 124	1,0	6 578	1,0	4 622	1,4	2 588	1,7
Spolu	1 305 170	100,0	615 547	100,0	305 299	100,0	140 001	100,0	1 366 896	100,0	643 207	100,0	323 166	100,0	150 336	100,0

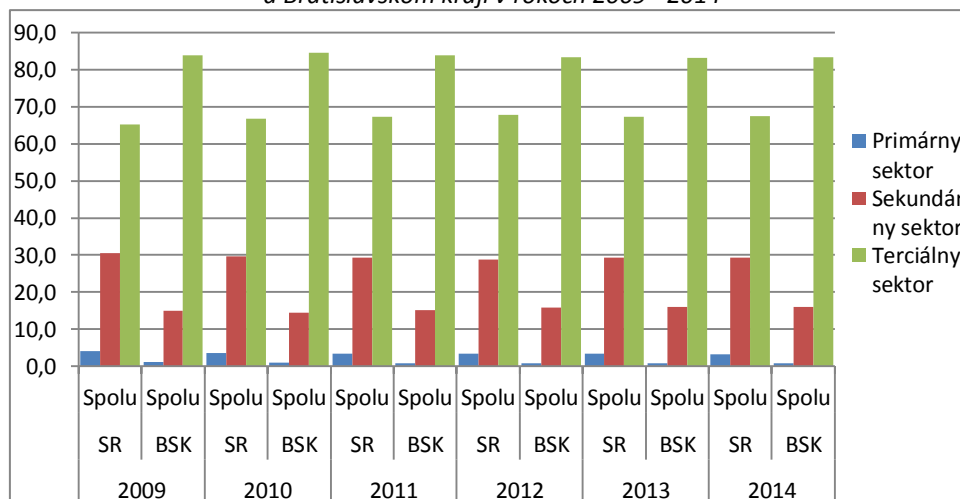
Zdroj: DATAcube[online]: Zamestnanci podľa ekonomickej činnosti [19.8.2015]

<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>**Zamestnanosť podľa sektora národného hospodárstva**

Z percentuálneho zastúpenia bol v roku 2014 v Bratislavskom kraji najvyšší podiel zamestnaných v terciárnom sektore (83,2 %), vývoj od roku 2009 (83,9%) je vyrovnaný (Graf 45). Druhé najvyššie percentuálne zastúpenie mali zamestnaní v sekundárnom sektore (16 %) a od roku 2010, kedy bolo zastúpenie najnižšie stúpa z hodnoty 14,5%. Najmenej zamestnaných bolo v primárnom sektore (0,8%), kde je tiež viditeľný dlhodobý pokles. Obdobný trend v primárnom sektore je možné pozorovať v rámci celého Slovenska, pričom v sekundárnom bol naopak pokles podielu

zamestnaných do roku 2012, odvtedy jemne stúpa a nárast počtu zamestnaných v terciálnom sektore. Porovnaním zamestnanosti v Bratislavskom kraji so slovenským priemerom je v dotknutom kraji nižší podiel zamestnaných v primárnom a sekundárnom sektore (celoslovenský priemer za primárny sektor bol v roku 2014 3,3 % a za sekundárny sektor 29,3%) a vyšší podiel zamestnaných v terciálnom sektore (priemer za Slovenskú republiku bol v roku 2014 67,4%).

Graf 45 Vývoj zamestnanosti v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva v Slovenskej republike a Bratislavskom kraji v rokoch 2009 - 2014

Zdroj: vlastné spracovanie podľa DATACube [online]: Zamestnanci podľa ekonomickej činnosti [19.8.2015].
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Mzdy v národnom hospodárstve

Priemerná mesačná nominálna mzda sa zvýšila v porovnaní s rokom 1997 o 273,9% na hodnotu 838 Eur na celoslovenskej úrovni a 263,9% v Bratislavskom kraji na hodnotu 1090Eur.

Tabuľka 75 Zamestnanosť a mzdy v hospodárstve SR a Bratislavskom kraji v r. 1997-2014

Rok	Priemerná nominálna mesačná mzda (EUR)															
	1997	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	306	379	410	448	477	525	573	623	669	723	744	769	786	805	824	838
Bratislavský kraj	413	494	540	585	627	698	770	825	877	944	970	991	1 001	1029	1049	1090

Zdroj: DATACube ŠÚ SR

Pozn.: Údaje o zamestnanosti a mzdách za celé hospodárstvo SR sú zisťované zo štvrťročného štatistického výkazníctva. Údaje o priemernej mesačnej mzde sú bez podnikateľských príjmov, od roku 2006 vrátane platov ozbrojených zložiek a od roku 2007 vrátane platov profesionálnych vojakov. Údaje sú upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd. Indexy Rozdiely údajov v súčtoch na poslednom mieste sú spôsobené zaokrúhľovaním pri prepočtoch z Sk do eura. Hodnoty v eurách sú prepočítané konverzným kurzom 1 euro = 30,126 Sk

Najvyššia priemerná mesačná hrubá mzda je v odvetví Informácie a komunikácia, kde v roku 2014 dosiahla hodnotu 2 148Eur v Bratislavskom kraji a celoslovenský priemer bol 1 819Eur (Tabuľka 76). Odvetvie Finančné a poisťovacie činnosti dosiahlo druhú najvyššiu hodnotu 1 925 Eur v Bratislavskom kraji a 1 673Eur v rámci Slovenska. Najnižšia priemerná mesačná hrubá mzda v roku 2014 v Bratislavskom kraji bola v odvetví Ubytovacie a stravovacie služby s hodnotou 649Eur, no stále sa nachádza nad celoslovenským priemerom, ktorý bol v roku 2014 582 Eur; Administratívne a podporné služby s hodnotou 871 Eur; Poľnohospodárstvo s hodnotou 899 Eur.

Vo všetkých ekonomických odvetviach prišlo k nárastu priemernej hrubej mesačnej mzdy v Bratislavskom kraji. Najväčší relatívny nárast v porovnaní s rokom 2010 je možné pozorovať v odvetví poľnohospodárstvo

(o 29,2%); Priemyselná výroba 26,7%; Ťažba a dobývanie 25,7% a naopak najmenší relatívny nárast v odvetví Činnosti v oblasti nehnuteľností (o 2,5%); Verejná správa o 8%.

Tabuľka 76 Vývoj priemernej mesačnej hrubej mzdy podľa ekonomickej činnosti (v Eur) v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji v rokoch 2010-2014

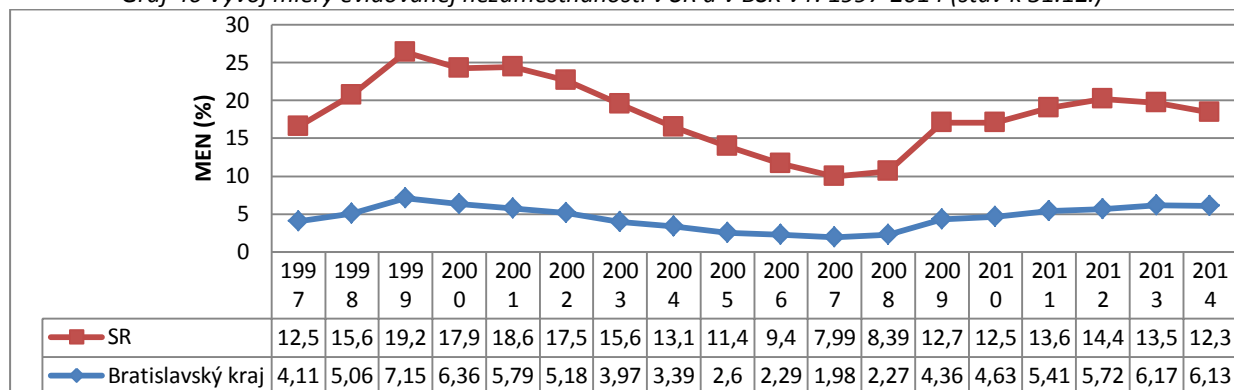
Rok	2010		2011		2012		2013		2014		index 2014/2010	rastu
Územie	SR	BSK	SR	BSK	SR	BSK	SR	BSK	SR	BSK	SR	BSK
Spolu	831	1 116	855	1 157	888	1 184	912	1 205	964	1 294	116,0	115,9
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	648	696	690	747	727	816	743	835	802	899	123,8	129,2
Ťažba a dobývanie	894	1 161	936	1 170	913	1 222	954	1 295	1 004	1 460	112,3	125,8
Priemyselná výroba	814	1 138	861	1 200	910	1 300	941	1 358	992	1 442	121,9	126,7
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1 294	1 721	1 360	1 838	1 450	2 121	1 471	2 095	1 493	2 074	115,4	120,5
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	792	1 097	803	1 195	812	1 172	826	1 164	862	1 266	108,8	115,4
Stavebníctvo	779	997	785	1 032	833	1 110	833	1 038	861	1 164	110,5	116,8
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	814	1 089	824	1 124	823	1 103	870	1 166	906	1 208	111,3	110,9
Doprava a skladovanie	770	970	786	961	821	1 016	837	1 051	854	1 071	110,9	110,4
Ubytovacie a stravovacie služby	486	550	511	595	549	641	555	577	582	649	119,8	118,0
Informácie a komunikácia	1 552	1 804	1 640	1 911	1 705	1 962	1 690	1 969	1 819	2 148	117,2	119,1
Finančné a poisťovacie činnosti	1 474	1 735	1 556	1 821	1 629	1 916	1 548	1 805	1 673	1 925	113,5	111,0
Činnosti v oblasti nehnuteľností	859	1 147	902	1 137	879	1 041	885	1 151	931	1 176	108,4	102,5
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 124	1 287	1 108	1 275	1 116	1 252	1 180	1 374	1 299	1 517	115,6	117,9
Administratívne a podporné služby	639	786	660	823	630	742	691	815	726	871	113,6	110,8
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	911	1 137	875	1 112	901	1 117	933	1 169	979	1 228	107,5	108,0
Vzdelávanie	676	744	686	761	722	792	763	821	813	873	120,3	117,3
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	749	939	767	959	832	1 033	876	1 074	914	1 108	122,0	118,0
Umenie, zábava a rekreácia	668	744	669	791	683	773	700	830	728	865	109,0	116,3
Ostatné činnosti	645	780	647	827	681	920	689	914	694	918	107,6	117,7

Zdroj: DATAcube [online]: Hrubá mzda podľa ekonomickej činnosti [19.8.2015].
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Nezamestnanosť

Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti od roku 1997 do 2014 prešiel niekoľkými vývojovými etapami s vrcholom v roku 1999, kedy dosiahla nezamestnanosť v Bratislavskom kraji hodnotu 7,15% a následne od tohto roku nastal až do roku 2007 pokles spôsobený zlepšením ekonomickej situácie, ale aj politickými a sociálnymi faktormi ako proces reforiem, vstup zahraničných investorov, integračné procesy, ale aj narastajúci podiel osôb s vysokoškolským stupňom vzdelania a iné. V roku 2007 dosiahla hodnotu iba 1,98%, čo je nižšia hodnota ako zvyčajná frikčná nezamestnanosť. Od roku 2008 nastal opäť nárast podielu evidovanej nezamestnanosti a to vplyvom globálnej ekonomickej krízy. Tento nárast trval do roku 2013, kedy bol zaznamenaný druhý vrchol evidovanej nezamestnanosti od roku 1997 s hodnotou 6,17%. V roku 2014 začína opäť klesať a v najbližších rokoch sa predpokladá zotrvanie klesajúceho vývoja. Bratislavský kraj má v miere evidovanej nezamestnanosti v podmienkach Slovenskej republiky, ako aj v porovnaní s ďalšími samosprávnymi krajinami najpriaznivejšiu situáciu, dôkazom čoho je aj polovičná hodnota slovenského priemeru, ktorý v roku 2014 predstavoval 12,2% nezamestnaných osôb (Graf 46).

Graf 46 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v SR a v BSK v r. 1997-2014 (stav k 31.12.)

Zdroj: AUREX spol. s r.o., na základe údajov ÚPSVaR

Podľa dĺžky evidencie na Úrade práce v mesiacoch najväčšie zastúpenie v Bratislavskom kraji ku dňu 31.12.2014 mali nezamestnaní do 3 mesiacov s 18,7% podielom, naopak najmenšie percento tvorili nezamestnaní v dĺžke 43-48 mesiacov (2,78%). Z tabuľky 16 je možné vidieť, že skupina uchádzačov o zamestnanie dlhšie ako 48 mesiacov má väčšie zastúpenie a to najmä ako dôsledok straty pracovných návykov, motivácie a preto je potrebný osobitý zreteľ na integráciu dlhodobo nezamestnaných osôb, pričom najvyššia miera nezamestnaných v dĺžke viac ako 48 mesiacov je v okrese Malacky 3,11% a najmenšia v okrese Senec s hodnotou 1,37% (Tabuľka 77).

Tabuľka 7711 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie v Bratislavskom kraji a v SR k 31.12.2014(%)

Mesiace	Územie	Bratislava I	Bratislava II	Bratislava III	Bratislava IV	Bratislava V	Malacky	Pezinok	Senec	Bratislavský kraj
do 3	Abs.	202	703	364	560	750	499	500	463	4041
	v %	19,00	17,66	18,32	19,38	18,89	17,04	19,98	20,32	18,71
4 - 6	Abs.	202	812	408	619	811	659	587	566	4664
	v %	19,00	20,40	20,53	21,42	20,42	22,50	23,46	24,85	21,59
7 - 9	Abs.	152	562	276	417	556	373	335	306	2977
	v %	14,30	14,12	13,89	14,43	14,00	12,73	13,39	13,43	13,78

10 - 12	Abs.	106	391	170	268	370	284	246	250	2085
	v %	9,97	9,82	8,56	9,27	9,32	9,70	9,83	10,97	9,65
13 - 18	Abs.	89	370	213	281	383	279	265	207	2087
	v %	8,37	9,30	10,72	9,72	9,64	9,53	10,59	9,09	9,66
19 - 24	Abs.	82	353	167	228	378	209	190	168	1775
	v %	7,71	8,87	8,40	7,89	9,52	7,14	7,59	7,37	8,22
25 - 30	Abs.	53	173	106	131	180	136	109	95	983
	v %	4,99	4,35	5,33	4,53	4,53	4,64	4,36	4,17	4,55
31 - 36	Abs.	57	126	93	109	149	101	69	79	783
	v %	5,36	3,17	4,68	3,77	3,75	3,45	2,76	3,47	3,63
37 - 42	Abs.	21	130	49	77	107	98	64	54	600
	v %	1,98	3,27	2,47	2,66	2,69	3,35	2,56	2,37	2,78
43 - 48	Abs.	27	108	41	66	101	91	52	31	517
	v %	2,54	2,71	2,06	2,28	2,54	3,11	2,08	1,36	2,39
nad 48	Abs.	72	252	100	134	186	200	85	59	1088
	v %	6,77	6,33	5,03	4,64	4,68	6,83	3,40	2,59	5,04
UoZ spolu	Abs.	1063	3980	1987	2890	3971	2929	2502	2278	21600
	v %	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, 2015

V porovnaní s rokom 2000 mala nezamestnanosť osôb s vysokoškolským vzdelaním v roku 2014 narastajúci trend, kedy sa tento podiel takmer štvornásobne zvýšil zo 6,6% na 26% nezamestnaných. Naopak klesol podiel nezamestnaných so základným vzdelaním a bez vzdelania takmer na tretinu z 21,3% na 7,5% v Bratislavskom kraji. Vývoj v Slovenskej republike ako celku má výrazne odlišný charakter. Podiel vysokoškolsky vzdelaných uchádzačov o zamestnanie síce stúpol z 2,9% na 10,1%, ale podiel nezamestnaných so základným vzdelaním alebo bez vzdelania zostal zachovaný (Tabuľka 78).

Zo všetkých uchádzačov o zamestnanie evidovaných k 31.12.2014 v Bratislavskom kraji tvorili najväčší podiel uchádzači so skončeným stredoškolským vzdelaním a to 61,8%, nasledovali uchádzači s vysokoškolským vzdelaním 24,65% a najmenšie zastúpenia mali uchádzači bez vzdelania iba 0,45% čo je možné pripísať dobrej vzdelanostnej štruktúre v Bratislavskom kraji s vysokým počtom kvalifikovaných osôb a nízkym počtom osôb bez vzdelania. K 31.12.2014 mali z hľadiska priestorového rozloženia najvyšší podiel nezamestnaní so stredoškolským vzdelaním v okrese Pezinok, kde tvorili 72,26% uchádzačov o zamestnanie a najmenej 44,4% v okrese Bratislava I. A práve v okrese Bratislava I je až 43,18% nezamestnaných osôb s vysokoškolským vzdelaním. Najvyšší podiel uchádzačov o zamestnanie bez vzdelania je v okrese Malacky 2,73% a najmenej v okrese Senec a Bratislava I s hodnotou 0% (Tabuľka 79).

Tabuľka 78 Vývoj štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa dosiahnutého stupňa vzdelania v Bratislavskom kraji a v SR vo vybraných rokoch

Rok	2000				2005				2010				2014			
Územie	SR		BSK		SR		BSK		SR		BSK		SR		BSK	
	Abs. (tis)	%	Abs. (tis)	%	Abs. (tis)	%	Abs. (tis)	%	Abs. (tis)	%	Abs. (tis)	%	Abs. (tis)	%	Abs. (tis)	%
Základné a bez vzdelania	95,7	19,7	5,2	21,3	116,2	27,2	2,3	13,5	72,4	18,6	2,3	11,0	68,6	19,1	1,5	7,5
Nižšie stredné	218,1	45,0	7,1	29,1	169,8	39,7	4,7	27,5	159,9	41,1	6,2	29,7	133,3	37,2	4,0	20,0
Úplné stredné	157,1	32,4	10,6	43,4	124,2	29,1	7,2	42,1	129,9	33,4	8,1	38,8	120,7	33,6	9,4	47,0

Vysokoškolské	14,3	2,9	1,6	6,6	17,2	4,0	2,8	16,4	26,9	6,9	4,3	20,6	36,1	10,1	5,2	26,0
Spolu	485,2	100,0	24,4	100,0	427,5	100,0	17,1	100,0	389,0	100,0	20,9	100,0	358,7	100,0	20,0	100,0

Zdroj: DATACube[online]. Nezamestnanosť podľa vzdelania[26.8.2015]
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogIn.aspx>

Tabuľka 79 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa dosiahnutého stupňa vzdelania v Bratislavskom kraji a v SR k 31.12. 2014 v %

Územie	UoZ podľa stupňa vzdelania											
	Bez vzdelania		Základné vzdelanie		Stredoškolské vzdelanie		Vysokoškolské vzdelanie		Neurčené		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Bratislava I	0	0,00	123	11,57	472	44,40	459,00	43,18	9	0,85	1063	100,00
Bratislava II	3	0,08	532	13,37	2373	59,62	1063,00	26,71	9	0,23	3980	100,00
Bratislava III	0	0,00	209	10,52	1147	57,73	623,00	31,35	8	0,40	1987	100,00
Bratislava IV	1	0,03	233	8,06	1668	57,72	988,00	34,19	0	0,00	2890	100,00
Bratislava V	2	0,05	470	11,84	2524	63,56	975,00	24,55	0	0,00	3971	100,00
Malacky	80	2,73	676	23,08	1842	62,89	331,00	11,30	0	0,00	2929	100,00
Pezinok	11	0,44	260	10,39	1808	72,26	423,00	16,91	0	0,00	2502	100,00
Senec	1	0,04	301	13,21	1514	66,46	462,00	20,28	0	0,00	2278	100,00
Bratislavský kraj	98	0,45	2804	12,98	13348	61,80	5324,00	24,65	26	0,12	21600	100,00

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, 2015

K 31.12.2014 v Bratislavskom kraji tvorili podľa veku najvyšší podiel nezamestnaní vo vekovej kategórii 35-49 s podielom 33,1% zo všetkých nezamestnaných. Vývoj korešponduje so slovenským priemerom s menšou odchýlkou vo vekovej kategórii 15-24, kde Bratislavský kraj dosahuje pri stredoškolských študentoch menší podiel nezamestnaných a naopak vyšší podiel ako je slovenský priemer pri vysokoškolských absolventoch. V týchto vekových kategóriách ide prevažne o mladých ľudí po skončení školy s malými pracovnými skúsenosťami (Tabuľka 80).

Tabuľka 80 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v Bratislavskom kraji a v SR k 31.12. 2014 (%)

Sídlna štruktúra	UoZ podľa veku			
	15-24	25-34	35-49	50 a viac
Bratislava I	7,6	26,7	35,8	29,8
Bratislava II	14,2	25,8	35,2	24,8
Bratislava III	11,9	25,9	34,7	27,5
Bratislava IV	15,5	26,5	34,5	23,6
Bratislava V	9,3	32,3	27,2	31,2
okres Malacky	18,2	24,9	32,9	24,0
okres Pezinok	18,0	25,5	33,1	23,5
okres Senec	17,1	25,5	35,3	22,0
Bratislavský kraj	14,2	27,0	33,1	25,8
SR	17,5	24,1	33,6	24,8

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, 2015

Prognóza vývoja pracovnej sily a trhu práce

V júni 2006 vypracovalo Výskumné demografické centrum v Bratislave pri INFOSTAT-e Prognózu pracovnej sily v krajoch SR do roku 2025.

Početnosť aj štruktúra pracovnej sily sú významne ovplyvňované demografickým vývojom, ale aj legislatívnymi normami ako napr. vzdelávanie, odchod do dôchodku. V dôsledku politických a spoločenských zmien sa od začiatku 90. rokov minulého storočia výrazne mení reprodukčné a rodinné správanie obyvateľstva. Výrazne sa znížila pôrodnosť, predlžuje sa ľudský život.. Súčasné zmeny v demografickom vývoji sa prejavili aj na vývoji pracovných síl. Prírastky sa spomaľujú resp. menia sa na úbytok a pracovná sila starne. Najvýznamnejšie sprievodné javy starnutia obyvateľstva sú: – Rast verejných výdavkov na zdravotníctvo a sociálne poistenie spôsobený zvýšeným počtom starších a starých ľudí v populácii. Znižovanie obyvateľstva v produktívnom veku a zvyšovanie v poproduktívnom veku spôsobuje pokles pracovnej sily a zvýšenie ekonomického zaťaženia obyvateľstva. Je otázkou, či a do akej miery sa zmenený vývoj pracovných síl prejaví na výkonnosti ekonomiky. Dôležitú úlohu zohrá nepochybne vývoj technológií, organizácia pracovného procesu a úspešnosť migračnej politiky.

Intenzívnejší pokles hodnôt pracovnej sily bude najmä v regiónoch západného Slovenska a podľa budúcich trendov vývoja ekonomickej aktivity do roku 2025 sa očakáva zvyšovanie ekonomickej aktivity žien, hlavne vo veku 25-54 rokov, najmä v dôsledku zlepšovania podmienok pre zladenie pracovných a rodinných povinností. Rovnako sa počíta so zvyšovaním ekonomickej aktivity starších ľudí, ku ktorému prispieje predovšetkým nedostatok mladšej pracovnej sily v dôsledku nízkej pôrodnosti v poslednom období ako aj intenzívnejšie predlžovanie ľudského života po roku 1990. Pokračujúci pokles ekonomickej aktivity mladých ľudí pôjde predovšetkým na vrub zvyšujúceho sa významu vzdelania a jedinou skupinou, pre ktorú sa očakáva stagnácia resp. mierny pokles miery zamestnanosti je stredný vek u mužov.

Prognózy pracovnej sily sú pravdepodobnejšie v dynamickom variante, ktorý zohľadňuje najpravdepodobnejší demografický aj ekonomický vývoj. Podľa tohto vývoja môžeme v roku 2025 v Bratislavskom kraji očakávať pokles pracovnej sily o 7,5%, kým v rámci Slovenska pôjde o 3% úbytok v porovnaní so stavom pracovnej sily v roku 2004 (Tabuľka 81). Priemerný vek pracovnej sily sa taktiež zvýši nad celoslovenský priemer (41,5 rokov v 2025) zo 40,6 na 44 rokov v roku 2025.

Podľa dokumentu „Prognózy očakávaných budúcich potrieb zamestnancov do roku 2020 v BSK“ a „Komplexná analýza uplatniteľnosti absolventov v BSK“ bude najvýznamnejší faktor tvorby pracovných príležitostí náhrada pracovných síl v dôsledku odchodu zamestnancov do starobného dôchodku. Do roku 2020 sa očakáva najväčší dopyt po odboroch ako lekárstvo, učiteľstvo, strojárstvo, kde je aj jeden z najvyšších podielov ľudí vo veku tesne pred starobným dôchodkom a tým pádom sa uvoľní veľký počet pracovných pozícií práve v týchto oblastiach.

Z hľadiska vzdelania a štruktúry trhu práce je vysoký dopyt po vysokoškolských absolventov v povolaniach Technickí kresliči Medzinárodné právo; Špecialisti pre styk s verejnosťou a oblasť biologických vied so 60% uplatnením. Najmenšie uplatnenie nachádzajú absolventi Manažmentu; Filozofie; Sociálnej práce; Politológie; Etiky; Ekonomiky a manažmentu podniku Stredoškolskí absolventi majú v ponuke na trhu práce nadbytok pracovných pozícií a naopak vysokoškolskí študenti nemajú dostatočnú ponuku na trhu práce ani z hľadiska štruktúry absolventov, ani z hľadiska počtu voľných miest a tak bude veľké percento z nich vykonávať menej kvalifikovanú prácu. Stredoškolskí absolventi majú 60% uplatniteľnosť absolventov v Bratislavskom kraji v odboroch Grafik tlačových médií. Grafickí a multimediálni dizajnéri; Elektrotechnici; Technici počítačových sietí a systémov majú 90% uplatnenie. Naopak najmenšie uplatnenie majú absolventi gymnázií; Agropodnikanie; Elektrotechnika; Strojárstvo; Obchodná akadémia. Výrazne klesá aj dopyt po pracovných miestach s nízkou kvalifikáciou.

Pri nezamestnaných absolventoch stredných škôl k 31.3.2014 výrazne prevažujú skupiny odborov Ekonomika a organizácia, obchod a služby I a II, Úplné stredné vzdelanie na gymnáziu, Elektrotechnika, Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba II a Stavebníctvo, geodézia a

kartografia. Z vysokoškolských absolventov končí najväčšie množstvo v evidencii úradov práce, sociálnych vecí a rodiny zo skupín odborov Ekonomické vedy, Právne vedy a Pedagogické vedy. Pre potreby riešenia vzniknutej situácie na trhu práce sa očakáva vykonávanie opatrení v nasledujúcich oblastiach: 1. Informovanosť aktérov na trhu práce o budúcich potrebách na tomto trhu, 2. Optimalizácia kapacít siete stredných a vysokých škôl, 3. Starší na trhu práce, 4. Rekvalifikačné a dokvalifikačné kurzy v nadväznosti na potreby trhu práce, 5. Zvýšenie kvality stredoškolského vzdelávania a uplatniteľnosti jeho absolventov na trhu práce, 6. Zvýšenie kvality vysokoškolského vzdelávania a uplatniteľnosti jeho absolventov na trhu práce, 7. Vzdelávanie a výchova k podnikaniu, 8. Dlhodobo nezamestnaní.

Tabuľka 81 Vybrané výsledky podľa statického a dynamického variantu prognózy

Región	Pracovná sila	Rok			Zmena % (2025 vs. 2004)	
		2004	2025		Statický variant	Dynamický variant
			Statický variant	Dynamický variant		
Slovenská republika	Počet (tis.)	2 662,00	2 539,00	2 582,60	-4,6	-3
	Podiel žien (%)	45,5	44,9	45,6	-1,3	0,2
	Priemerný vek	38,7	41,1	41,5	6,2	7,2
Bratislavský kraj	Počet (tis.)	331,4	300,7	306,4	-9,3	-7,5
	Podiel žien (%)	48,3	46	46,5	-4,8	-3,7
	Priemerný vek	40,6	43,6	44	7,4	8,4

Zdroj: Prognóza pracovnej sily v krajoch SR do roku 2025, VDC, INFOSTAT, 2006

Tabuľka 82 Priemerný počet voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji vo vybraných rokoch 2008-2014 podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2

Rok	2008	2011	2012	2013	2014
Bratislavský kraj Spolu	12701	7006	8013	8164	8343
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	60	4	12	9	17
Priemysel spolu	2786	494	382	610	788
Ťažba a dobývanie	83	42	41	28	20
Priemyselná výroba	2352	147	113	162	220
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	277	216	197	396	511
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	74	89	31	24	37
Stavebníctvo	565	109	76	73	25
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1091	392	597	473	386
Doprava a skladovanie	836	501	598	490	622
Ubytovacie a stravovacie služby	223	71	33	27	58
Informácie a komunikácia	125	245	151	209	187
Finančné a poisťovacie činnosti	528	545	556	545	744
Činnosti v oblasti nehnuteľností	72	31	63	36	28
Odborné, vedecké a technické činnosti	330	170	195	192	443
Administratívne a podporné služby	157	75	68	287	23
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	4884	3583	4687	4924	4832
Vzdelávanie	240	159	67	46	58
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	565	555	466	208	74
Umenie, zábava a rekreácia	163	45	55	29	47
Ostatné činnosti	76	27	7	7	11

Zdroj: RegDat, ŠÚ SR

Pozn.: Údaje sú vrátane zamestnancov u malých podnikateľov. Odchýlky v súčtoch vznikajú zaokrúhľovaním údajov

Medzi najvýkonnejšie spoločnosti v rámci výrobných podnikov patrí (ec.europa.eu):

- Slovnaft, a.s. – rafinérsko/petrochemická spoločnosť
- Matador Group, a.s. – výroba a výskum (gumárenské výrobky a pneumatiky)
- Henkel Slovensko, a.s. – výrobky chemického priemyslu
- Kraft Foods Slovakia, a.s. (Figaro) – výroba čokolády a cukrovínok
- Rajo, a.s. - výroba mliečnych výrobkov
- Volkswagen Bratislava, a.s. – automobilový priemysel

Významný podiel na trhu zamestnanosti majú nadnárodné spoločnosti:

- IBM International Services Centre, spol. s r.o.
- Lenovo Slovakia, a.s.
- T-Mobile Slovakia, a.s. Orange Slovakia, a.s.

V okresoch Malacký, Pezinok a Senec sa k najvýznamnejším zamestnávateľom radia podniky ako:

- Holcim Slovensko, a.s.. v Rohožníku – výroba a predaj cementu, transportovaného betónu a kameniva,
- Swedwood Slovakia (Malacký),
- Knott, spol. s r.o. (Pezinok),
- Metro Cash&Carry Slovakia, spol. s r.o.,
- DHL Logistic spol. s r.o. (Senec),
- priemyselné parky DNV Logistics Park BA, Eurovalley Malacký, Industrial Park Lozorno, Logistic Park Senec.

B.1.5 Kriminalita

Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v trestnom zákone, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa údajov zo ŠÚ SR za rok 2014 bolo na Slovensku v tomto roku zistených 81 245 takýchto činov, z toho 18,8% (15 260 trestných činov) v Bratislavskom kraji. Aj keď ide o najvyšší podiel v SR, ich počet v Bratislavskom kraji z dlhodobého hľadiska od oku 2001 klesá. Nasledujúca Tabuľka 83 poukazuje na časový vývoj zistených trestných činov v krajine, ako aj na komparáciu hodnôt v jednotlivých krajoch SR. Druhým najvyšším počtom spáchaných trestných činov trpel v roku 2014 Košický kraj s podielom 15,7% (10 009) zo všetkých trestných činov spáchaných v SR.

Tabuľka 83 Vývoj počtu spáchaných trestných činov v samosprávnych krajoch SR od roku 2001 - 2014

Územie/rok	2001	2002	2005	2006	2009	2010	2013	2014
Bratislavský kraj	18 628	21 807	23 523	24 620	24 003	20 767	17 211	15 260
Trnavský kraj	8 660	10 497	11 484	10 414	9 909	8 870	9 073	8 186
Trenčiansky kraj	7 203	8 477	8 584	7 625	8 501	7 581	7 569	6 958
Nitriansky kraj	8 597	10 459	11 519	11 067	10 217	9 739	9 884	9 230
Žilinský kraj	11 483	12 657	14 146	13 573	11 494	10 551	9 788	9 431
Banskobystrický kraj	12 101	13 309	14 720	14 205	13 702	12 316	11 206	10 009
Prešovský kraj	10 250	11 335	14 258	12 505	11 226	10 247	10 431	9 240
Košický kraj	14 473	17 452	22 377	19 136	14 422	13 761	14 282	12 717
Slovenská republika	93 053	107 373	123 563	115 152	104 905	95 252	89 677	81 245

Zdroj: DATACube[online]. Kriminalita podľa základných skupín trestných činov. Dostupné na internete[30.9.2015]: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Percentuálna úspešnosť objasnenia trestných činov podľa spracovania Krajského riaditeľstva policajného zboru SR od 1.1.2015 do 31.8.2015 v Bratislavskom kraji v porovnaní s poslednými rokmi mierne vzrastá. Za 3 štvrťroky bol celkový počet spáchaných trestných činov v kraji 9 347 z toho 40,2% bolo úspešne objasnených. Z priestorového hľadiska najvyššiu úspešnosť objasnenia dlhodobo vykazuje okres Bratislava IV, ktorý mal od 1.1.2015 do 31.8.2015 44,3% úspešnosť objasnenia a naopak najmenej trestných činov sa podarilo úspešne objasniť v okrese Bratislava III s hodnotou len 34%. Pod priemerom Bratislavského kraja sa nachádzali ešte okresy Bratislava I s len 37,7% a okres Bratislava V s 38,8% objasnených trestných činov (Tabuľka 84).

Tabuľka 84 Počet trestných činov a percentuálna úspešnosť ich objasnenia v jednotlivých okresoch Bratislavského kraja za rok 1. – 3. štvrťrok 2015

Okres	Počet zistených trestných činov	Percentuálna úspešnosť objasnenia trestných činov
Bratislavský kraj	9347	40,2
Bratislava I	1265	37,7
Bratislava II	2195	40,1
Bratislava III	1234	34,0
Bratislava IV	923	44,3
Bratislava V	1709	38,8
okres Malacky	722	43,6
okres Pezinok	540	42,2
okres Senec	759	40,7

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Bratislave, štatisticko-evidenčné oddelenie, 2015
 KR PZ SR[online]. Mapa trestných činov v SR za 1., 2., 3. štvrťrok[11.10.2015]. Dostupné na:
http://www.minv.sk/?mapy_TC_v_SR_2015

B.2 Sociálna infraštruktúra

B.2.1 Bytová politika

Retrospektívny vývoj domového a bytového fondu

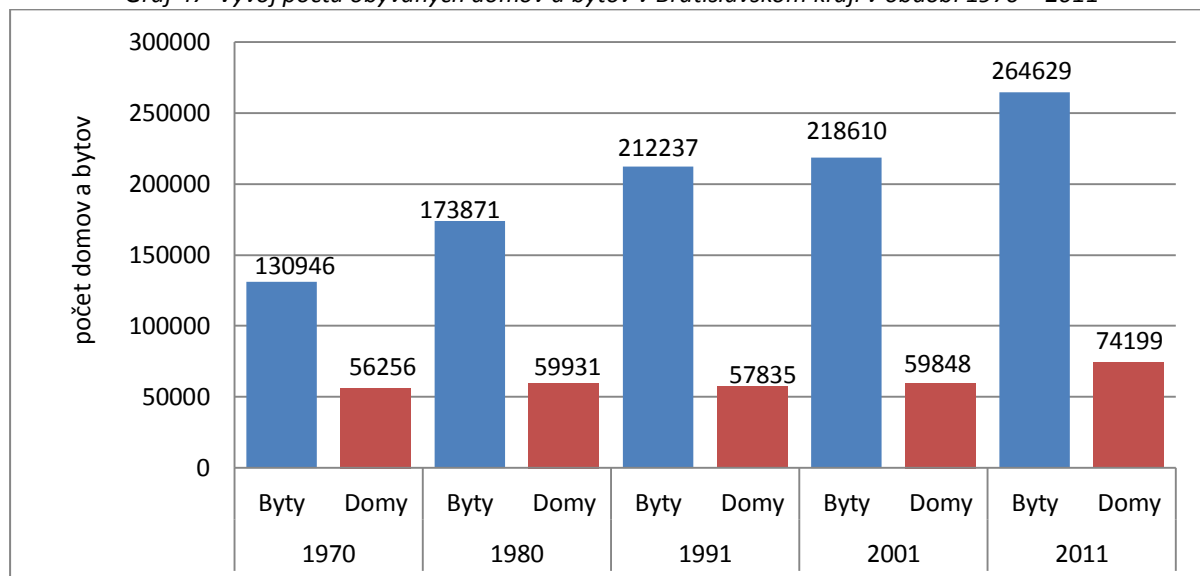
Počet trvale obývaných bytov v období 1970 – 2011 každoročne narastal z počtu 130 946 bytov v roku 1970 na počet 264 629 bytov (nárast o 133 683 bytov, 202%, do roku 2011 oproti roku 1970). Najvyšší počet trvale obývaných domov v sledovanom období bol po maxime v roku 1980 dosiahnutý v roku 2011, kedy počet domov v Bratislavskom kraji dosiahol hodnotu 74 199 domov (Graf 47). Podľa SODB 2011 najväčší počet členov pripadajúci na 1 cenzovú domácnosť bola 1 osoba v 32,66% domácnostiach. Nasledovali 2 osoby pripadajúci na jednu cenzovú domácnosť so zastúpením 23,37% zo všetkých domácností. S rastúcim počtom členov žijúcich v jednej domácnosti klesalo ich zastúpenie na celkovom počte domácností. Najmenej domácností s počtom 6 a viac členov bolo 5 614 domácností, čo tvorilo 2,35% zo všetkých domácností. V ostatných krajoch Slovenska ako napr. v Trenčianskom, Nitrianskom a Prešovskom bol rozdiel medzi počtom členov v domácnosti oveľa menej viditeľný (Tabuľka 85).

Najviac obývaných domov v okresoch Bratislavského kraja v roku 2011 bolo typu samostatné rodinné domy s počtom 50 735 domov (68,4%) najmä v okresoch Malacky a Senec a najmenším zastúpením v okresoch Bratislava I a V. Druhé najvyššie zastúpenie mali bytové domy s počtom 10 612 (14,3%) a to najmä v okresoch Bratislava I – V (Tabuľka 86).

Podľa veľkostnej skladby bytov v Bratislavskom kraji v roku 2011 prevažovali byty s 3 a viac obytnými miestnosťami, ktoré sa nachádzali v 110 078 trvale obývaných bytoch, t.j. v 49,2 % trvale obývaných bytov. Malé byty s jednou obytňou miestnosťou boli zastúpené 6,79 %-ami, byty s 2 obytnými miestnosťami tvorili 15,27 % bytového fondu.

Vzhľadom na jednotlivé okresy Bratislavského kraja mali v roku 2011 s pomedzi obývaných bytov s 1 obytnou miestnosťou najväčšie percentuálne zastúpenie obývané byty s 1 obytnou miestnosťou v okrese Bratislava IV (9,55%) a najmenší podiel tvorili v okrese Senec (1,87%). Trvale obývané byty s 3 obytnými miestnosťami tvorili najvyšší podiel v okrese Bratislava V, kde sa podieľali hodnotou 57,81% na všetkých trvalo obývaných bytoch. Najväčšie byty so 6 a viac obytnými miestnosťami sa najväčšou mierou podieľali na zložení trvale obývaných bytov v okrese Senec (5,23%) (Tabuľka 87).

Graf 47 Vývoj počtu obývaných domov a bytov v Bratislavskom kraji v období 1970 – 2011

Zdroj: ŠÚ SR[online]. Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2011 [2.10.2015]. Dostupné na internete: <http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/census>

Tabuľka 85 Veľkosť súkromnej domácnosti vzhľadom na počet osôb v % podľa SODB 2011

Územie	Veľkosť súkromnej domácnosti v %							
	1 osoba	2 osoby	3 osoby	4 osoby	5 osôb	6 až 10 osôb	11 osôb a viac	Spolu
Bratislavský kraj	32,66	23,37	21,57	15,69	4,36	2,30	0,05	100,00
Trnavský kraj	23,56	21,96	20,53	20,63	7,95	5,20	0,17	100,00
Nitriansky kraj	25,61	23,12	20,53	19,06	7,06	4,45	0,17	100,00
Trenčiansky kraj	24,39	22,68	19,81	20,42	7,89	4,75	0,07	100,00
Žilinský kraj	22,15	20,05	18,45	19,98	10,23	8,91	0,24	100,00
Banskobystrický kraj	27,63	23,79	19,37	18,05	6,32	4,53	0,32	100,00
Košický kraj	25,81	21,23	18,95	18,42	7,79	6,89	0,91	100,00
Prešovský kraj	19,76	18,12	17,37	20,17	11,64	11,95	0,99	100,00
Slovenská republika	25,33	21,80	19,56	18,96	7,85	6,12	0,38	100,00

Zdroj: DATACube [online]. SODB 2011: Súkromné domácnosti podľa typu a veľkosti [2.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/SODB/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 86 Obývané domy podľa typu v okresoch Bratislavského kraja na základe SODB 2011

Územie	Typ domu - nezistený		Rodinné domy - samostatné domy		Rodinné domy - dvojdomy		Rodinné domy - radové domy		Bytové domy		Ostatné typy domov		Celkový úhrn	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Okres Bratislava I	162	4,08	1 739	43,85	233	5,87	215	5,42	1 396	35,20	221	5,57	3 966	100,00
Okres Bratislava II	422	5,02	4 232	50,36	533	6,34	463	5,51	2 603	30,98	150	1,79	8 403	100,00

Okres Bratislava III	203	3,11	3 430	52,51	495	7,58	783	11,99	1 505	23,04	116	1,78	6 532	100,00
Okres Bratislava IV	220	3,37	3 536	54,10	381	5,83	480	7,34	1 782	27,26	137	2,10	6 536	100,00
Okres Bratislava V	72	2,28	1 493	47,28	154	4,88	70	2,22	1 258	39,84	111	3,51	3 158	100,00
Okres Malacky	489	2,96	13 707	83,03	851	5,15	669	4,05	673	4,08	120	0,73	16 509	100,00
Okres Pezinok	295	2,45	8 514	70,60	619	5,13	1 741	14,44	771	6,39	119	0,99	12 059	100,00
Okres Senec	517	3,03	14 084	82,67	943	5,54	766	4,50	624	3,66	102	0,60	17 036	100,00
Bratislavský kraj	2 380	3,21	50 735	68,38	4 209	5,67	5 187	6,99	10 612	14,30	1 076	1,45	74 199	100,00

Zdroj: ŠÚ SR[online]. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011: Domy a byty[2.10.2015]. Dostupné na internete:
<http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/census>

Tabuľka 87 Veľkostná skladba trvale obývaných bytov podľa okresov Bratislavského kraja v r. 2011 (%)

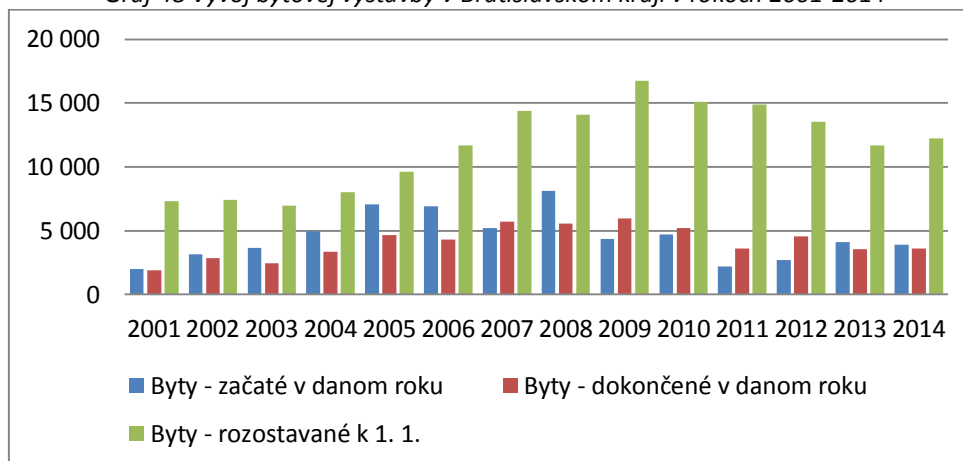
Územie	Počet obytných miestností															
	1		2		3		4		5		6 a viac		Nezistené		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Okres Bratislava I	1102	7,17	3250	21,13	6880	44,74	2500	16,26	734	4,77	566	3,68	346	2,25	15378	100,00
Okres Bratislava II	3577	8,10	9451	21,41	22857	51,78	5412	12,26	1069	2,42	804	1,82	884	2,00	44146	100,00
Okres Bratislava III	2294	8,97	5420	21,18	12415	48,52	2947	11,52	1042	4,07	673	2,63	706	2,76	25585	100,00
Okres Bratislava IV	3373	9,55	4111	11,64	18599	52,64	5872	16,62	1684	4,77	760	2,15	705	2,00	35332	100,00
Okres Bratislava V	3066	7,35	4885	11,71	24112	57,81	7430	17,81	1156	2,77	699	1,68	332	0,80	41712	100,00
Okres Malacky	764	3,56	2766	12,90	8401	39,18	4194	19,56	2662	12,42	1071	5,00	785	3,66	21441	100,00
Okres Senec	397	1,87	1937	9,13	8396	39,58	4581	21,60	3217	15,17	1203	5,67	440	2,07	21212	100,00
Okres Pezinok	617	3,26	2356	12,44	8418	44,44	3305	17,45	2126	11,22	990	5,23	487	2,57	18941	100,00
Bratislavský kraj	15190	6,79	34176	15,27	110078	49,20	36241	16,20	13690	6,12	4827	2,16	4685	2,09	223747	100,00
Slovenská republika	86646	5,19	257422	15,42	717380	42,96	288551	17,28	162354	9,72	64038	3,83	14078	0,84	1669903	100,00

Zdroj: DATACube [online]. SODB 2011: Obývané byty podľa typu [2.10.2015]. Dostupné na internete:
<http://datacube.statistics.sk/SODB/TM1WebLogin.aspx>

Nová bytová výstavba po roku 2001

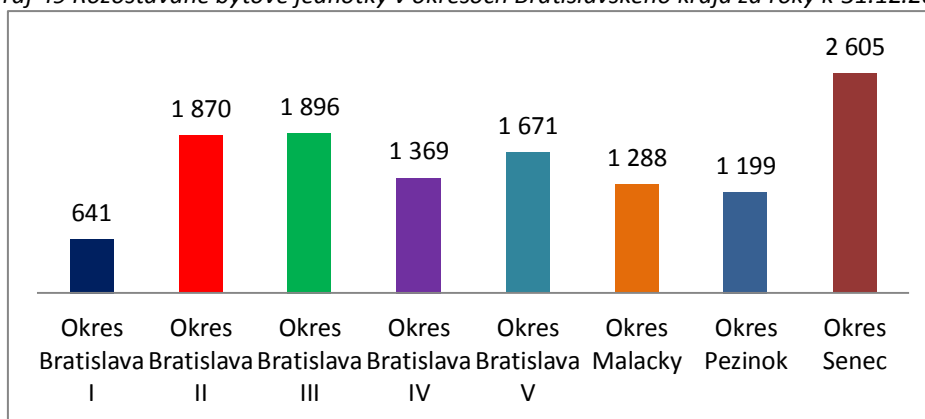
Z grafu 48 môžeme vidieť rastúcu tendenciu v počte začatých a rozostavaných bytov do roku 2009, kedy sa v dôsledku nástupu globálnej hospodárskej krízy výstavba mierne pozastavila a hodnoty postupne klesali až na úroveň rokov 2003. V rokoch 2001 – 2014 sa v Bratislavskom kraji dokončilo spolu 57 387 nových bytov. V samotnom roku 2014 bolo v Bratislavskom kraji dokončených 3 591 bytov, z toho 1 686 v okresoch Bratislava I-V, čo tvorilo podiel 46,95%. V bratislavskom kraji bolo 3 893 začatých a 12 237 rozostavaných bytov v roku 2014. Priemerná obytná plocha bola v roku 77,1 m² a dosiahla najvyššiu hodnotu od roku 2005 (77,1m²). V rámci medziokresného porovnania možno konštatovať, že najväčší počet dokončených bytov v roku 2014 bol v okrese Senec (882 bytov) a najväčší počet rozostavaných bytov k 31.12. 2014 ostal v okrese Senec (2 605 bytov) a za ním nasledovali okresy Bratislava II a Bratislava III s počtom takmer 1 900 rozostavaných bytov k 31.12.2014 (Graf 48; Graf 49; DATACube,2015).

Graf 48 Vývoj bytovej výstavby v Bratislavskom kraji v rokoch 2001-2014

Zdroj: DATACube [online]. Odvetvové štatistiky: Stavebníctvo [2.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 49 Rozostavané bytové jednotky v okresoch Bratislavského kraja za roky k 31.12.2014

Zdroj: DATACube [online]. Odvetvové štatistiky: Stavebníctvo [2.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

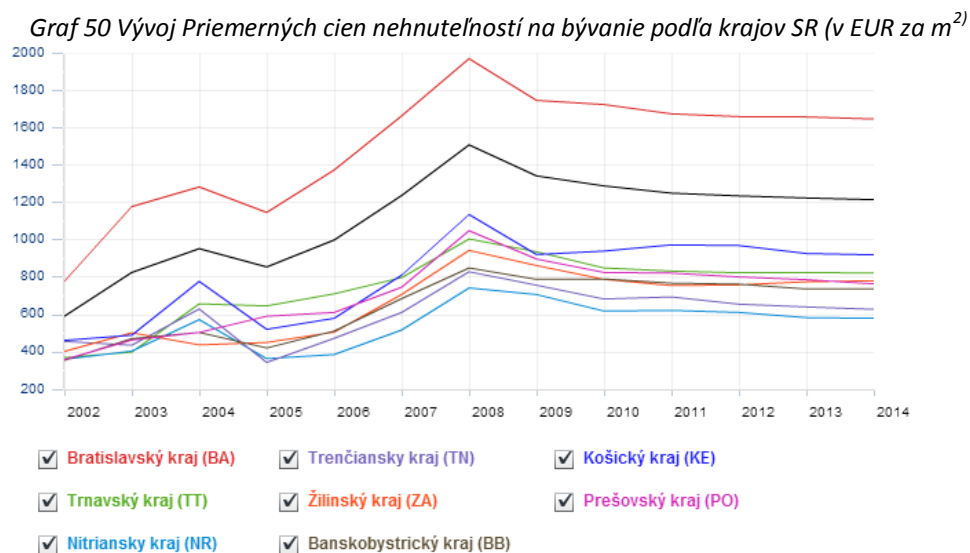
Bytová výstavba v Bratislavskom kraji v roku 2014, a to aj na okresnej úrovni (s výnimkou okresu Bratislava I a Bratislava V), na základe hodnôt ukazovateľa - počet dokončených bytov na 10 000 obyvateľov - výrazne prevyšuje priemer Slovenska (27,7 dokončených bytov/10 tis. obyv.). Ohľad však treba brať na mierny nárast slovenského priemeru v počte dokončených bytov na 10 000 obyvateľov, kým na druhej strane v Bratislavskom kraji tento priemer zaznamenáva mierny pokles. Krajský priemer dosiahol v roku 2014 hodnotu 58,1 dokončených bytov na 10 000 obyvateľov. Pozitívne možno bytovú výstavbu hodnotiť najmä v okrese Senec (122,2 dokončených bytov/10 tis. obyv.). Najnižšiu hodnotu dosahuje ukazovateľ v okrese Bratislava V (29,6 dokončených bytov/10 tis. obyv.) a hoci ide o najnižšiu hodnotu v rámci kraja, stále sa nachádza nad celoslovenským priemerom a v roku 2014 predstavuje výrazný nárast v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami v dôsledku znovuobjavenia atraktívnosti územia pre výstavbu bytov.

Vývoj cien nehnuteľností

Významným faktorom ovplyvňujúcim bytovú výstavbu je cena nehnuteľností. Pri porovnaní vývoja cien nehnuteľností vyjadrených priemernou cenou za m² vidíme rovnaký trend v rámci krajov SR. Od roku 2002 po rok 2004 ceny v priemere rástli. Po krátkodobom poklese v roku 2005, kde sa pravdepodobne odzrkadlil vplyv vstupu SR do EÚ, ceny opäť rástli až do roku 2008, kedy dosiahli svoje maximá. Od tohto roku vo väčšine krajov dochádza k miernemu poklesu priemerných cien nehnuteľností. Tento trend je reakciou na hospodársku krízu a celkový pokles výkonu ekonomiky SR,

ako aj „zreálnosťou“ cien, ktoré v predkrízovom období rástli rýchlejšie ako kúpyschopnosť obyvateľstva.

Pri porovnaní cien medzi krajinami SR navzájom, ako aj priemernou cenou v SR vidíme, že ceny v Bratislavskom kraji sú nad priemernou cenou v SR a vysoko (viac ako dvojnásobne) nad cenovými úrovňami vo zvyšných krajinách SR (Graf 50).

Zdroj: NBS[online]. Ceny nehnuteľností na bývanie podľa krajov (v Eur/m²) [19.10.2015]. Dostupné na: <http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/vybrane-makroekonomicke-ukazovatele/ceny-nehnutelnosti-na-byvanie/ceny-nehnutelnosti-na-byvanie-podla-krajov>

B.2.2 Občianska vybavenosť

Občianska vybavenosť (OV) predstavuje široký komplex zariadení a účelovo upravených plôch, ktorých cieľom je uspokojovanie najrozmanitejších potrieb obyvateľov všetkých vekových kategórií.

Pod pojmom občianska vybavenosť si môžeme predstaviť budovy primárne slúžiace v prospech spoločnosti, ako sú domy s opatrovateľskou službou, vzdelávacích zariadení, športovej haly, administratívne a administratívne objekty, nákupné a obchodných centrá a pod.

Podľa druhu činnosti sú zariadenia občianskej vybavenosti, ktoré sú analyzované v PHSR BSK zatriedené nasledovne:

- školstvo,
- zdravotníctvo,
- sociálne služby,
- kultúrne zariadenia,

Školy a školské zariadenia

Oblasť školstva sa skladá z rozsiahlej siete škôl a školských zariadení. Údaje o jednotlivých typoch škôl a školských zariadeniach sú spracované na základe informácií z Ústavu informácií a prognôz školstva (ÚIPŠ) ako aj údajov z odboru školstva Úradu BSK. V zriaďovateľskej pôsobnosti kraja sa nenachádzajú zariadenia materských škôl.

Materské školy

Vývoj počtu tried a zapísaných žiakov v materských školách v jednotlivých krajinách SR v rokoch 2001-2014 je uvedený v nasledujúcich tabuľkách 88 a 89. Počet tried v štátnych, súkromných aj cirkevných materských školách v Bratislavskom kraji v porovnaní so začiatkom sledovaného obdobia v roku 2001

(771 tried) klesal v rokoch 2004 – 2006 (733) a od tohto roku začína každoročný nárast počtu tried až na 1 018 tried v materských školách v roku 2014. ide teda o 38% nárast v porovnaní s rokom 2006 s čím súvisí aj potreba rozširovania kapacít v materských školách. Rastúci trend je aj na celoslovenskej úrovni, pričom tento nárast bol najvyšší práve v Bratislavskom kraji.

Z hľadiska počtu zapísaných detí v materských školách v roku 2014 pripadá najviac detí na 1 000 obyvateľov (34,9%) práve v Bratislavskom kraji. V porovnaní s tým najmenšie hodnoty tento ukazovateľ dosiahol v roku 2006 a to 26,5%.

Tabuľka 88 Vývoj počtu tried v materských školách v jednotlivých krajoch SR v r. 2001-2014

Územie/Rok	Počet tried v materských školách													
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bratislavský kraj	771	773	779	757	733	733	749	799	838	856	886	932	973	1018
Trnavský kraj	810	807	809	766	737	729	725	749	760	762	781	786	794,5	807
Trenčiansky kraj	783	792	798	769	706	702	711	723	742	744	765	781	803,5	825
Nitriansky kraj	967	974	965	918	863	845	835	854	865	875	886	904	909	926
Žilinský kraj	909	928	935	911	877	861	866	904	921	937	964	981,5	1004	1023
Banskobystrický kraj	943	941	918	830	806	809	803	801	818	833	836	849,5	863	874
Prešovský kraj	1208	1204	1196	1131	1090	1085	1092	1115	1143	1146	1164	1165	1184	1193
Košický kraj	1100	1105	1088	1035	983	972	958	963	975	973	995	996	995	1020

Zdroj: DATACube [online]. Školstvo a vzdelávanie: Materské školy [2.10.2015]. Dostupné na internete:

<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 12 Vývoj počtu zapísaných detí v materských školách v jednotlivých krajoch SR vo vybraných rokoch 2001-2014

Územie	Počet zapísaných detí v MŠ v roku															
	2001		2002		2005		2006		2009		2010		2013		2014	
	Abs.	v ‰	Abs.	v ‰	Abs.	v ‰	Abs.	v ‰	Abs.	v ‰	Abs.	v ‰	Abs.	v ‰	Abs.	v ‰
Bratislavský kraj	16331	26,5	16280	27,2	15978	26,6	16023	26,5	17628	28,6	18187	29,2	20765	33,9	21566	34,9
Trnavský kraj	15436	28,0	15702	28,5	14591	26,4	14346	25,9	14864	26,5	14719	26,2	16265	29,2	17282	31,0
Trenčiansky kraj	16242	26,7	16324	27,0	15179	25,2	14952	24,9	14659	24,4	14716	24,6	16679	28,1	17062	28,8
Nitriansky kraj	18753	26,2	18606	26,1	17236	24,3	16715	23,6	16509	23,4	16718	23,7	18307	26,6	18526	27,0
Žilinský kraj	19368	27,9	19667	28,4	18796	27,1	18863	27,2	18716	26,9	18964	27,2	20830	30,2	21294	30,8
Banskobystrický kraj	17648	26,7	17584	26,6	16143	24,5	15903	24,2	15479	23,7	15553	23,8	16875	25,6	17051	26,0
Prešovský kraj	24697	31,4	24683	31,2	23263	29,2	22915	28,7	21859	27,2	21772	27,0	23761	29,1	24123	29,5
Košický kraj	22112	28,8	22279	29,1	20628	26,8	20297	26,3	18782	24,2	18610	23,9	19577	24,7	20098	25,3
Slovenská republika	150587	28,0	151125	28,1	141814	26,3	140014	26,0	138496	25,5	139239	25,6	153059	28,3	153059	28,2

Zdroj: DATACube [online]. Školstvo a vzdelávanie: Deti v materských školách [7.10.2015]. Dostupné na internete:

<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Základné školy

Vývoj počtu tried a žiakov v základných školách (ZŠ) v jednotlivých krajoch SR v rokoch 2001-2014 je uvedený v tabuľkách 90 a 91 a schematicky znázornený v grafoch nižšie. Počet tried na základných školách v Bratislavskom kraji dlhodobo klesá, kým v roku 2001 bolo v kraji 2 576 tried na základných školách, čo bolo už v tom období najnižší počet zo všetkých krajov. Takmer dvojnásobný počet tried bol na základných školách v Prešovskom kraji (4924 tried) v roku 2001. V roku 2013 bolo na ZŠ v Bratislavskom kraji o 29% menej tried v porovnaní s rokom 2001 a v Prešovskom kraji o 23,2%

menej. Pokles počtu tried súvisí s poklesom počtu žiakov, ktorý je výsledkom demografických vln s úbytkom detskej zložky vo veku 6 – 14 rokov v roku 2014 v porovnaní s rokom 2001.

Vývoj počtu žiakov na základných školách v Bratislavskom kraji zaznamenával v poslednej dekáde výrazný pokles (Tabuľka 91). Od roku 2001 (94 žiakov na 1 000 obyvateľov kraja) počet žiakov klesal do roku 2010, kedy dosiahol svoje minimum (62,4 žiakov na 1 000 obyvateľov). V roku 2014 je možné pozorovať opätovný nárast (69%) na 42 640 žiakov. V ostatných krajoch Slovenska v roku 2014 pretrvával klesajúci trend.

Tabuľka 90 Vývoj počtu tried v základných školách v jednotlivých krajoch SR v r. 2001-2014

Územie	Počet tried v ZŠ v roku											
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2013
Bratislavský kraj	2576	2471	2382	2183	2076	1991	1917	1922	1966	1987	2027	1832
Trnavský kraj	2842	2778	2707	2598	2490	2369	2317	2313	2327	2320	2329	2207
Trenčiansky kraj	3087	3008	2907	2773	2622	2486	2403	2388	2349	2343	2351	2152
Nitriansky kraj	3761	3691	3584	3400	3287	3188	3075	3066	3051	3062	3073	2812
Žilinský kraj	3850	3786	3709	3577	3489	3388	3280	3307	3338	3309	3303	2886
Banskobystrický kraj	3359	3267	3189	3050	2974	2881	2827	2779	2813	2801	2827	2592
Prešovský kraj	4924	4850	4705	4538	4364	4259	4127	4080	4127	4107	4116	3783
Košický kraj	4140	4065	3934	3805	3710	3603	3500	3496	3570	3613	3633	3288

Zdroj: databáza RegDat, ŠÚ SR, 2012

Tabuľka 91 Vývoj počtu žiakov v základných školách v jednotlivých krajoch SR a počtu žiakov ZŠ pripadajúcich na 1 000 obyvateľov kraja k 1.7. daného roku v % v r. 2001-2014

Rok	Počet žiakov v ZŠ v roku													
	2001		2002		2005		2006		2009		2010		2014	
Územie	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %
Bratislavský kraj	57991	94,0	54816	91,5	45534	75,7	42928	71,1	38564	62,5	38880	62,4	42650	69,0
Trnavský kraj	61173	110,9	58761	106,7	51870	93,8	49350	89,1	43444	77,6	42387	75,5	39753	71,3
Trenčiansky kraj	71201	117,0	67598	111,7	58081	96,6	54851	91,4	45921	76,6	44427	74,1	40507	68,4
Nitriansky kraj	76881	107,6	74194	104,2	65280	92,0	62167	87,7	53954	76,4	52856	74,9	48599	70,8
Žilinský kraj	88118	127,0	85268	123,1	76720	110,5	73742	106,1	64767	93,0	62977	90,3	56846	82,3
Banskobystrický k.	73160	110,5	70014	105,9	62010	94,2	59151	90,0	52080	79,7	51105	78,2	45716	69,6
Prešovský kraj	107325	136,3	103791	131,2	93331	117,1	89409	112,0	79423	98,8	77427	95,9	66936	81,7
Košický kraj	90796	118,3	87918	114,7	79362	103,0	76532	99,1	70218	90,5	69616	89,5	63315	79,7

Zdroj: DATACube [online]. Školstvo a vzdelávanie: Základné školy [7.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Základné školy na území Bratislavského kraja sú pomerne rovnomerne rozmiestnené. V šk.r. 2014/2015 sa tu nachádzalo celkovo 133 základných škôl (pokles o 22 ZŠ za posledné 3 roky). V nich k 15.9.2014 študovalo 42 650 žiakov. Z analýzy počtu žiakov pripadajúcich na jednu triedu vyplýva, že priemerná obslužnosť triedy v základných školách je 23,6 žiakov (Tabuľka 92).

Počet žiakov v prvom ročníku z hľadiska formy školy znázorňuje Tabuľka 93. V porovnaní s rokom 2004 je v roku 2014 nárast počtu žiakov u všetkých zriaďovateľov ZŠ. Najväčší nárast žiakov prvého ročníka v Bratislavskom kraji bol v súkromných školách (o 344,8% viac ako v roku 2004). Z hľadiska jednotlivých okresov sa najvýraznejšie prejavil nárast v okrese Senec ako dôsledok procesu suburbanizácie, najmä rodín s malými deťmi (nárast o 426 žiakov v prvom ročníku v roku 2014 v porovnaní s rokom 2004).

Tabuľka 13 Rozmiestnenie ZŠ podľa okresov v rámci Bratislavského kraja k 15.9.2014

	Počet zariadení	Počet žiakov (1.-9. ročník)	Počet tried (1.-9. ročník)
Bratislava I	12	3587	124
Bratislava II	20	7348	325
Bratislava III	17	5027	178
Bratislava IV	19	5855	238
Bratislava V	17	5465	224
Malacky	19	5411	251
Pezinok	15	4789	236
Senec	14	5168	235
Bratislavský kraj	133	42650	1811

Zdroj: ÚIPŠ, 2014

Tabuľka 9314 Počet žiakov v prvom ročníku na základných školách v Bratislavskom kraji

Územie	2004			2007			2011			2014		
	Štát.	Súkr.	Cirk.	Štát.	Súkr.	Cirk.	Štát.	Súkr.	Cirk.	Štát.	Súkr.	Cirk.
Bratislava I	312	8	102	332	0	96	368	22	77	403	68	105
Bratislava II	730	10	62	811	34	52	842	60	75	896	52	78
Bratislava III	459	0	47	422	20	53	478	34	81	579	136	68
Bratislava IV	735	18	30	716	50	27	726	88	61	762	63	71
Bratislava V	564	43	76	545	9	87	574	6	75	657	27	138
Malacky	633	0	33	566	0	49	645	0	39	716	0	68
Pezinok	530	0	16	500	0	4	609	0	4	743	0	8
Senec	501	0	0	503	0	0	798	0	0	927	0	0
Bratislavský kraj	4464	79	366	4395	56	368	5040	210	412	5683	346	536

zdroj: UIPS SR

Gymnázia

Počet žiakov stredných škôl bude klesať až do školského roku 2015/16, odkedy možno očakávať nárast počtu v dôsledku "baby-boomu" po roku 2000.

Podľa Ústavu informácií a prognóz školstva a ŠU SR pôsobilo v roku 2014 na území Bratislavského kraja 43 gymnázií rôzneho zamerania, čo je o 7 menej ako v roku 2008. Na druhej strane sa s porovnaním s rokom 2008 zvýšil počet tried o 10 v roku 2014. Najväčšia koncentrácia gymnázií je v jednotlivých okresoch Bratislava I-V (z toho najväčší počet gymnázií je lokalizovaných v okrese Bratislava II). V mimobratislavských okresoch sa nachádza iba 7 gymnázií (DATACube, 2015) Na gymnáziách v roku 2014 študovalo 13 166 žiakov v Bratislavskom kraji, o 22,5% žiakov menej ako v roku 2008.

Tabuľka 94 Gymnázia - počet škôl podľa zriaďovateľa školy, roku a typu v roku

Vybrané ukazovatele	štátne	súkromné	cirkevné	Spolu
Počet škôl	21	13	9	43
Počet učiteľov	784	218	203	1205
Z toho na TPP	651	135	131	917
Z toho na kratší pracovný čas	133	83	72	298
Počet tried	371	89	87	547

Počet žiakov	9810	1267	2089	13166
Počet absolventov	1845	211	383	2439
Z toho 8 ročné štúdium				
Počet škôl	16	8	6	30
Počet tried	160	44	42	246
Počet žiakov	4396	640	1070	6106
Počet absolventov	628	93	122	843

Zdroj: DATACube [online]. Školstvo a vzdelávanie: Gymnáziá, počet žiakov a absolventov [7.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Stredné odborné školy

Na území Bratislavského kraja sa v roku 2014 nachádzalo 58 stredných odborných škôl, pričom v porovnaní s rokom 2008 sa v kraji nachádzalo o 8 stredných odborných škôl menej. Z toho 37 stredných odborných škôl je v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. V rámci dennej formy štúdia navštevuje stredné odborné školy 12 383 študentov (približne o 4 600 študentov menej ako v roku 2009) (Tabuľka 94; DATACube, 2015). V porovnaní s rokom 2008 je o 24,2% tried menej vo všetkých SOŠ v Bratislavskom kraji. Počet učiteľov v kraji výrazne klesá. V roku 2008 disponovali SOŠ v Bratislavskom kraji takmer o 40% viac učiteľov ako v roku 2014, pričom stúpa ich podiel v zamestnaní na kratší pracovný čas. Počet žiakov SOŠ v kraji je v roku 2014 takmer o 31% nižší (17 928) ako v roku 2008 (12 383 žiakov) a počet absolventov o 37,7% nižší ako v roku 2008 (Tabuľka 94; DATACube, 2015).

Tabuľka 94 Stredné odborné školy - počet škôl podľa typu, roku a zriaďovateľa školy, 2014

Ukazovateľ	Štátne	Súkromné	Cirkevné	Spolu
Počet škôl – spolu	38	19	1	58
počet učiteľov	1164	289	13	1466
z toho na TPP	807	99	7	913
z toho na kratší pracovný čas	246	157	4	407
počet tried	463	100	7	570
Počet žiakov	10658	1549	176	12383
Počet absolventov	2542	377	36	2955

Zdroj: DATACube [online]. Školstvo a vzdelávanie: Stredné odborné školy [7.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Konzervatóriá

Konzervatóriá sú lokalizované iba v troch okresoch (Bratislava I, Bratislava IV a Bratislava V) v rámci Bratislavského kraja. Súčasný počet škôl zodpovedá aktuálnemu záujmu študentov o tento typ štúdia.

Konzervácia takéhoto špecializovaného typu stredných škôl je podmienená jednak dopytom po takomto type zariadení (ktorý je najvýraznejší práve v hl. m. SR - Bratislave), koncentráciou vysokého počtu obyvateľov a špecifickosťou zamerania tohto typu škôl.

V rámci územia Bratislavského kraja dlhodobo pôsobia 4 školy typu konzervatórium (1 tanečné, 1 všeobecné konzervatórium, 1 súkromné a 1 cirkevné). Z toho dve sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. Celková kapacita zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského kraja je 810 študentov. Celkom 976 študentov navštevovalo v roku 2014 školské zariadenia typu konzervatórium, pričom všetci študovali dennou formou. Ide o jediný typ stredných škôl s tendenciou rastu počtu žiakov. Za poslednú dekádu sa kapacita škôl rozšírila o 6 tried.

Tabuľka 95 Konzervatóriá počet škôl podľa typu ukazovateľa, územia, roku a zriaďovateľ školy

Ukazovateľ	Štátne	Súkromné	Cirkevné	Spolu
Počet škôl	2	1	1	4
Počet učiteľov	225	17	73	315
Z toho plný úväzok	106	8	48	159
Z toho kratší pracovný čas	112	8	22	142
Počet tried	31	7	10	46
Počet žiakov	764	33	196	976
Počet absolventov	138	8	33	179

Zdroj: DATACube [online]. Školstvo a vzdelávanie: Konzervatóriá [7.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Špeciálne stredné školy

Na území Bratislavského samosprávneho kraja sa v školskom roku 2014/2015 nachádzalo 16 špeciálnych stredných škôl. V pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja je jedno zariadenie typu špeciálnej strednej školy (gymnázium pre nadané deti). Ostatné školské zariadenia, patriace do kategórie špeciálne stredné školy, sú zamerané na vzdelávanie detí so sluchovým, mentálnym alebo telesným postihnutím alebo s poruchami správania.

14 špecializovaných stredných škôl má v zriaďovateľskej pôsobnosti Obvodný školský úrad v Bratislave, 1 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a 1 Bratislavský samosprávny kraj. Celkový počet študentov navštevujúcich špeciálne stredné školy je 1 201, pričom všetci študujú dennou formou (DATACube, 2015).

Školské internáty stredných škôl

Na základe údajov spracovaných Ústavom informácií a prognóz školstva SR sa na území Bratislavského kraja sa k 30.5.2015 nachádza spolu 23 školských internátov stredných škôl. Sedemnást zariadení je lokalizovaných v bratislavských okresoch Bratislava I – V, dve zariadenia v okrese Pezinok a štyri v okrese Senec.

Celkový pokles počtu študentov v Bratislavskom kraji za roky 2009 - 2014 je mierne nad priemerom Slovenska. V rámci druhov škôl v kraji zaznamenali najväčší pokles počtu žiakov súkromné gymnáziá, a to až o 18,8 %, čo je o 10 percentuálnych bodov viac ako je pokles počtu študentov súkromných gymnázií na celoslovenskej úrovni. Z hľadiska formy štúdia, externá forma zaznamenala 30%-ný pokles počtu žiakov.

Tabuľka 9615: Prognóza počtu žiakov

Šk. rok	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Žiaci SOŠ	17 928	17 013	15 963	14 688	12 826	11 979	11 387	11 292
Žiaci Gymnazií	16 986	15 634	14 690	14 128	13 325	13 133	13 074	12 927
Spolu	34 914	32 647	30 653	28 816	26 151	25 112	24 461	24 219

Zdroj: Štúdia ľudských zdrojov v oblasti vzdelávania na území BSK, INEKO, 2012

Tabuľka 96: Prognóza počtu žiakov (pokrač.)

Šk. rok	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Žiaci SOŠ	11 533	11 808	12 589	13 530	14 716	15 882	17 140	18 634	20 147
Žiaci Gymnazií	12 757	13 137	13 242	13 237	13 386	13 584	13 734	13 846	13 883
Spolu	24 290	24 945	25 831	26 767	28 102	29 466	30 874	32 480	34 030

Zdroj: Štúdia ľudských zdrojov v oblasti vzdelávania na území BSK, INEKO, 2012

Prognóza vývoja stredných škôl do roku 2025

Na základe dokumentu Prognóza výkonnosti regionálneho školstva do roku 2025, ktorú spracoval Ústav informácií a prognóz školstva SR, po ruptúre, spôsobenej naplňaním povinných deviatych ročníkov ZŠ, začal od roku 2004 celkový počet žiakov stredných škôl (G+SOŠ+KON) klesať. Priemerný trojpercentným tempom sa za jedenásť rokov znížil o jednu tretinu, a to z 326,5 tisíc na 220,6 tisíc žiakov v rámci Slovenskej republiky. Fáza poklesu by mala pokračovať až do roku 2019, kedy by mal počet dosiahnuť 203,8 tisíc žiakov. V ďalšom období by sa mal zvyšovať, do roku 2025 o 9 % na približne 222 tisíc. Taktiež sa očakáva klesajúci trend počtu prijatých žiakov na stredné školy do roku 2018 a od tohto obdobia by mal do roku 2025 začať postupne narastať. Počet učiteľov bude rovnako ako počet žiakov klesať do roku 2019 (pokles nastáva kontinuálne od roku 2004) a následne sa v dôsledku nárastu v ďalšom období vráti približne na súčasné hodnoty. Čo sa týka gymnázií, tak pokles začal v roku 2009. V tejto fáze sa počet žiakov znížil až o jednu štvrtinu s porovnaním s maximom z roku 2003, na súčasných 74,9 tisíc v rámci celej republiky. Pokles by sa mal zastaviť v roku 2016 na úrovni 72,3 tisíc žiakov. Následne do roku 2025 by sa mal počet zvýšiť o 10 %, približne na 80 tisíc.

Vysoké školstvo

V Bratislavskom kraji je najväčšie zastúpenie vysokých škôl z pomedzi všetkých samosprávnych krajov. V roku 2013 pôsobilo v SR celkom 36 vysokých škôl, ktoré zastrešovali 132 fakúlt, z toho 13 vysokých škôl a 48 fakúlt sídlilo v Bratislavskom kraji. Riešené územie je tak v tomto ponímaní almou mater 40% vysokého školstva na Slovensku (ŠÚ SR, 2015). Na celkovom počte absolventov I. a II. stupňa vysokoškolského štúdia v SR sa Bratislavský kraj podieľal počtom 23 120 absolventov, čo predstavuje 37,8% zo všetkých absolventov v krajine. Univerzity v Bratislavskom kraji, obzvlášť v hlavnom meste SR, tak vytvárajú významnú základňu kvalifikovanej pracovnej sily a komplementárnych vedeckých aktivít pre globálny rozvoj vedy, výskumu a tvorby inovácií na národnej úrovni (Tabuľka 97).

Tabuľka 97 Počet študentov a absolventov I. a II. stupňa štúdia v Bratislavskom kraji v roku 2014

	Forma štúdia	Počet študentov	z toho počet zahraničných študentov	Počet absolventov za kalendárny rok 2014
SR	denné štúdium	127 077	5 630	40 853
	externé štúdium	43 243	4 393	20 255
	Spolu	170 320	10 023	61 108
BSK	denné štúdium	45 550	2 679	13 902
	externé štúdium	19 478	3 095	9 218
	Spolu	65 028	5 774	23 120

Zdroj: DATACube [online]. Školstvo a vzdelávanie: Počet študentov a absolventov VŠ [7.10.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Podľa jednotlivých univerzít bolo najviac študentov v Bratislavskom kraji v roku 2014 zapísaných na Univerzite Komenského (24 348), Slovenskej technickej univerzite (14 243), Vysokej škole zdravotníckej a sociálnej práce sc. Alžbety (11 485) a Ekonomickej univerzite (8 700) sídliajich a pôsobiach v hlavnom meste Bratislava. Údaje o počte študentov a pedagógov vyjadruje nasledujúca Tabuľka 98.

Tabuľka 9816 Univerzity a vysoké školy v Bratislavskom kraji podľa počtu študentov v roku 2014 (I., II., III. stupeň)

Ukazovateľ	Počet študentov 2014			Počet pedagógov	Počet prof.	Počet doc.
Forma štúdia	Denní	Externí	Spolu	2014	2014	2014

Univerzita Komenského v Bratislave	21 237	3 111	24 348	1 851	281	468
Slovenská technická univerzita v Bratislave	14 236	7	14 243	1 032	164	310
Ekonomická univerzita v Bratislave	7 292	1 408	8 700	562	67	99
Vysoká škola múzických umení v Bratislave	959	0	959	139	38	40
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	579	0	579	98	18	24
Vysoká škola zdravotnícka a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave	2 224	9 261	11 485	328	50	82
Paneurópska vysoká škola v Bratislave	1 977	1 500	3 477	118	27	32
Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave	676	2 961	3 637	63	12	12
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií	48	0	48	5	1	1
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	1 125	957	2 082	266	34	39
Akadémia policajného zboru	632	660	1 292	91	13	9
Spolu v Bratislavskom kraji	50 985	19 865	77 967	4 553	705	1 116

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva, Štatistická ročenka 2014/2015 vlastné spracovanie

Pozn.: počet pedagógov vyjadruje počet učiteľov na ustanovený pracovný čas (plný úväzok)

Na vysokých školách pôsobia popri akademickej obci aj tzv. centrá excelentnosti, ktoré plnia úlohu špičkových pracovísk európskej a svetovej úrovne v smere podpory vedy a výskumu. Tieto centrá zriaďujú vysoké školy, mimovládne organizácie výskumu a vývoja, Slovenská akadémia vied alebo organizácie výskumu zriadené orgánmi štátnej správy. Ich globálnym cieľom je pritom dosahovanie konkurencieschopných výsledkov v oblasti podpory inovácií na medzinárodnej úrovni.

Zdravotnícke zariadenia

Zdravotnícke zariadenia ambulantného typu nachádzajúce sa na území Bratislavského kraja poskytujú pacientom služby počas ordinačných hodín schválených príslušným samosprávnym krajom. Zdravotnícke zariadenia ústavného typu a záchranná zdravotná služba poskytujú služby pacientom nepretržite. Sieť primárnej zdravotnej starostlivosti je tvorená ambulanciami všeobecných lekárov pre dospelých a všeobecných lekárov pre deti a dorast. Na túto sieť nadväzuje ambulantná sieť špecialistov. Pacienti vyžadujúci neodkladnú zdravotnú starostlivosť sú hospitalizovaní v nemocniciach pevnej siete, ktoré majú definované štandardy pre skladbu lôžok oddelení, personálneho a materiálneho technického vybavenia a geografickej dostupnosti na úrovni okresov.

Údaje za oblasť zdravotníctva sú prebrané zo spracovaní Ministerstva zdravotníctva SR, z publikácií (Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2013) a z podkladov Národného centra zdravotníckych informácií v Bratislave (NCZI) – predtým Ústav zdravotníckych informácií a štatistiky.

Celkom 23 785 zamestnancov pracovalo v zdravotníctve v Bratislavskom kraji (podľa všetkých zriaďovateľov spolu) k 31.12.2013. Podiel zdravotníckych pracovníkov na celkovom úhrne je k 31.12.2013 pod slovenským priemerom (75,4%) s hodnotou 71,7% (17 054 zdravotníckych pracovníkov), zvyšok tvoria nezdravotnícki a štátni pracovníci. Najväčší podiel zdravotníckych pracovníkov (94,6%) je v okrese Malacky a najmenší v okrese Bratislava I (69%). V prepočte na 100 000 obyvateľov pripadá dvojnásobný počet lekárov (683,6) ako je slovenský priemer. Približne rovnaký podiel ako v rámci SR tvoria v Bratislavskom kraji lekári (17,8%) a podpriemerom SR (29,8%) je v kraji podiel zdravotných sestier (26,5%) (Tabuľka 99).

Tabuľka 99 Pracovníci v zdravotníctve v SR, Bratislavskom kraji a jeho okresoch k 31.12.2013

SR/kraj/okres	Pracovníci								
	úhrn	zdravotníckí spolu	z toho					nezdravotníckí spolu 1)	štátní 2)
			lekári	zubní lekáři	farmaceuti	sestry	pôrodné asistentky		
Slovenská republika	104312	78 683	18355	2586	3333	31128	1775	24222	1407

Bratislavský kraj	23 785	17 054	4 227	480	765	6 230	229	6 294	437
Bratislava I	2 324	1 604	451	85	125	464	32	720	-
Bratislava II	10 732	7 639	2 018	107	192	3 063	152	2 850	243
Bratislava III	6 082	4 028	895	79	169	1 686	8	1 860	194
Bratislava IV	993	850	189	61	73	197	9	143	-
Bratislava V	1679	1399	337	84	97	310	16	279	-
Malacky	259	245	56	25	35	90	6	14	-
Pezinok	1419	1033	220	17	37	346	2	386	-
Senec	298	256	61	22	37	74	4	42	-

1) v nezdravotníckych pracovníkoch sú zahrnutí technicko-hospodárski pracovníci, robotnícke povolania a prevádzkoví pracovníci, pedagogickí pracovníci a pracovníci vedy, výskumu a vývoja
2) do počtu je zahrnutý aj 1 člen vlády a predstavený v politickej funkcii

Zdroj: NCZISK [online]. Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2013[8.10.2015]. Dostupné na:
http://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Počet zdravotníckych zariadení v Bratislavskom kraji mierne stúpa. V systéme zdravotnej starostlivosti pôsobilo podľa ŠÚ SR na území BSK k 31.12.2014 celkom 2 789 zdravotníckych zariadení(vrátane výdajní liekov, nemocníc, polikliník, liečebných domov, samostatných ambulancií a rýchlej zdravotníckej pomoci), z toho najväčší podiel tvoria samostatné ambulancie lekára špecialistu (1517 ambulancií k 31.12.2014). Medzi najčastejšie využívané zložky zdravotníctva patrí ambulantná zdravotná starostlivosť. V kraji sa nachádza 416 ambulancií všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti, 23 polikliník, 20 nemocníc (Tabuľka 100).

Tabuľka 100 Zdravotníctvo v Bratislavskom kraji k 2013

Rok	2013					
Územie	Polikliniky samostatné (úz. a záv.)	Nemocnice všeobecné a špecializované	Transfúziologické a hematologické oddelenia	Liečebne, domy ošet.starost., hospice, zar.biomed.výskumu	Lekárne a výdajne liekov	Výdajne zdravotníckych pomôcok spolu
Slovenská republika	69	117	116	34	1487	147
Bratislavský kraj	22	20	19	3	214	25
Okres Bratislava I	5	5	4	0	26	7
Okres Bratislava II	7	4	3	1	51	7
Okres Bratislava III	3	6	7	0	28	6
Okres Bratislava IV	3	0	0	0	23	2
Okres Bratislava V	1	2	4	1	29	2
Okres Malacky	1	1	1	0	22	0
Okres Pezinok	1	1	0	1	18	0
Okres Senec	1	1	0	0	17	1
Územie	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa	Samostatné ambulancie lekára špecialistu	Rýchla zdravotnícka pomoc
Slovenská republika	2088	1110	2339	868	8792	271
Bratislavský kraj	283	133	411	122	1517	20
Okres Bratislava I	59	9	84	22	328	2
Okres Bratislava II	61	23	86	29	312	4
Okres Bratislava III	44	10	70	19	381	5

Okres Bratislava IV	26	25	44	12	98	2
Okres Bratislava V	34	31	61	19	227	5
Okres Malacký	17	11	28	11	78	1
Okres Pezinok	20	11	13	5	57	0
Okres Senec	22	13	25	5	36	1

Zdroj: DATACube [online]. Regionálne štatistiky: Zdravotníctvo [8.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Zabezpečenie zdravotnej starostlivosti, ktorou sa zabezpečuje nepretržitá dostupnosť všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dospelých, všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre deti a dorast a špecializovanej zubno-lekárskej ambulantnej starostlivosti je lekárska služba prvej pomoci (LSPP). Verejná minimálna sieť poskytovateľov lekárskej služby prvej pomoci, ktorí poskytujú všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť

- pre dospelých, je ustanovená najmenej jedným poskytovateľom zdravotnej starostlivosti na 100 000 obyvateľov.
- pre deti a dorast, je ustanovená najmenej jedným poskytovateľom zdravotnej starostlivosti na 50 000 detí.
- Pre špecializovanú zubno-lekársku ambulantnú zdravotnú starostlivosť, je ustanovená najmenej jedným poskytovateľom na 400 000 obyvateľov.

V prípade nevykonávania LSPP hrozí kolaps systému poskytovania nepretržitej ambulantnej starostlivosti a enormné zaťaženie ústavných pohotovostných služieb diagnózami, ktoré bežne zvládajú riešiť lekári slúžiaci LSPP. V súčasnej situácii je na území BSK poskytovaných pre takmer 630 000 obyvateľov 4 poskytovateľmi LSPP pre dospelých a 3 poskytovateľmi LSPP pre deti a dorast. Na zabezpečenie neodkladnej zdravotnej starostlivosti je určená pevná sieť zdravotníckych zariadení. Ústavná pohotovostná služba je poskytovaná ambulantnej zdravotnej starostlivosti 24 hodín denne, zabezpečuje ju poskytovateľ ústavnej zdravotnej starostlivosti. V rámci kraja je územie Bratislavy, Senca a Pezinku zabezpečená ústavná pohotovostná služba cez pracoviská Univerzitnej Nemocnice Bratislava. Pre okres Malacký je ústavná pohotovostná služba zabezpečená cez Nemocnicu Malacký v rozsahu urgentný príjmu, anestéziológia a intenzívna medicína, chirurgie, vnútorného lekárstva a gynekológie. Ústavná pohotovostná služba rieši pacientov, ktorých diagnosticky a terapeuticky nie sú schopní lekári LSPP doriešiť, pacientov ktorí sú v ohrození života a privezie ich záchranná zdravotná služba (RLP, RZP) pacientov, ktorí sú vážnejšie chorí a privezú ich príbuzní. Vyžaduje si personálne a materiálne technické vybavenie na takej úrovni, aby lekári mohli rozhodnúť či sa pacient môže liečiť v domácom prostredí, alebo musí byť hospitalizovaný.

Podľa prehľadu všeobecnej zdravotnej starostlivosti v sídelnej štruktúre Bratislavského kraja (Tabuľka 101) ku koncu roku 2013 pripadá takmer 5 lekárov na 10 000 obyvateľov vo veku nad 18 rokov, približne ako sú hodnoty priemeru Slovenska. Pre deti a dorast pripadá takmer 12 lekárov na 10 000 detí vo veku 0- 17 rokov (priemer Slovenska 10 lekárov pre deti a dorast k 31.12.2013).

Tabuľka 101 Prehľad všeobecnej zdravotnej starostlivosti v sídelnej štruktúre Bratislavského kraja k 31.12. 2013

Územie	Všeobecné lekárstvo			Všeobecná starostlivosť o deti a dorast		
	Počet ambulancií	Počet lekárskech miest	Na 10 000 obyvateľov (18- a viacroční)	Počet ambulancií	Počet lekárskech miest	Na 10 000 obyvateľov (0- až 17- roční)
okres Bratislava I	59	42,88	13,03	9	7,00	11,85
okres Bratislava II	61	60,03	6,45	23	18,50	10,30
okres Bratislava III	44	36,00	6,88	10	10,20	9,99
okres Bratislava IV	26	27,34	3,50	25	25,70	16,32
okres Bratislava V	34	35,30	3,72	31	31,20	19,46
okres Malacký	17	15,00	2,67	11	10,15	7,79
okres Pezinok	20	15,00	3,10	11	10,50	9,34

okres Senec	22	20,55	3,61	13	11,80	7,78
Bratislavský kraj	283	252,10	4,91	133	125,05	11,87
SR	2 088	1 905,82	4,32	1 110	991,66	9,87

Zdroj: NCZISK [online]. Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2013[8.10.2015]. Dostupné na:

http://www.nczisk.sk/Documents/rocenky/2013/rocenka_2013.pdf

Pozn.: relatívne údaje sú prepočítané na počet obyvateľov SR a vybraných skupín obyvateľstva k 31.12. 2013

Lôžkové zdravotnícke zariadenia

Na území Bratislavského kraja pôsobí 20 lôžkových zdravotníckych zariadení k 31.12.2013. Nasledovné zariadenia v rámci BSK majú viacero pracovísk:

- Fakultná nemocnica s poliklinikou Bratislava: pracovisko Ružinovská 6, Antolská 11, Limbova 2, Mickiewiczova 13, Podunajské Biskupice - Krajinská 91,
- Nemocnica s poliklinikou Malacky - Nemocničná a.s.: Duklianskych hrdinov 34, Malacky, Hviezdoslavova 56, Stupava.

Úroveň zdravotníckych zariadení a poskytovanie služieb v oblasti zdravotníctva je v Bratislavskom kraji na relatívne vysokej úrovni. K tomuto faktoru prispieva výraznou mierou najmä lokalizácia rôznych typov zdravotníckych zariadení na území hl. m. SR Bratislavy.

Polikliniky

Na území Bratislavského kraja sa, podľa údajov zo Štatistického úradu SR nachádza 22 (Tabuľka 100) zdravotníckych zariadení typu Poliklinika, pričom iba dve zariadenia sa nachádzajú v mimobratislavských okresoch. V oblasti zdravotníctva má Bratislavský samosprávny kraj v zriaďovateľskej pôsobnosti iba jedno zariadenie, a to Polikliniku Karlova Ves (BSK, 2015).

Zariadenia sociálnych služieb

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja definuje také sociálne služby, ktoré by mali rešpektovať právo ľudí so zdravotným postihnutím najmä na **nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti** tak, aby mali možnosť zvoliť si miesto pobytu, ako aj to, kde a s kým budú žiť, na rovnakom základe s ostatnými, a aby neboli nútení žiť v určitom prostredí. Aby mali prístup k celému spektru podporných služieb, či už domácich alebo pobytových a ďalších komunitných podporných služieb vrátane osobnej pomoci, nevyhnutných pre nezávislý život v spoločnosti a pre začlenenie sa do nej, a na zabránenie izolácie alebo segregácie v spoločnosti. Komunitné služby a zariadenia pre širokú verejnosť by mali byť za rovnakých podmienok prístupné osobám so zdravotným postihnutím a aby zohľadňovali ich potreby. Sociálne služby by mali zároveň rešpektovať **osobnú mobilitu** - najmä uľahčenie prístupu ku kvalitným pomôckam na mobilitu, zariadeniam, podporným technológiám a k rôznym formám asistencie a k sprostredkovateľom, a to aj zabezpečením ich finančnej dostupnosti. Dôležitým prvkom poskytovania sociálnych služieb je **rešpektovanie domova a rodiny**, teda poskytnutie primeranej pomoci pri výkone ich povinností spojených s výchovou detí. Zabezpečenie, aby deti so zdravotným postihnutím mali rovnaké práva, pokiaľ ide o život v rodinnom prostredí. Aby dieťa nebolo oddelené od svojich rodičov proti svojej vôli, s výnimkou prípadov, keď príslušné orgány na základe súdneho preskúmania a v súlade s platným právom a predpismi rozhodnú, že takéto oddelenie je nevyhnutné v najlepšom záujme dieťaťa. Ak najbližšia rodina nie je schopná starať sa o dieťa so zdravotným postihnutím, je potrebné vynaložiť všetko úsilie, aby sa zabezpečila náhradná starostlivosť v rámci širšej rodiny, a ak to nie je možné, v rodinnom prostredí v rámci spoločenstva. Sociálne služby by mali rešpektovať právo ľudí so zdravotným postihnutím na **habilitáciu a rehabilitáciu**, ktoré by mali vytvoriť účinné a primerané opatrenia, a to aj cestou vzájomnej podpory ľudí so zdravotným postihnutím, aby umožnili osobám so zdravotným postihnutím dosiahnuť a udržať si maximálnu

možnú samostatnosť, uplatniť v plnej miere telesné, duševné, sociálne a profesijné schopnosti a dosiahnuť plné začlenenie a zapojenie do všetkých oblastí života. Na tento účel sú potrebné komplexné habilitačné a rehabilitačné služby a programy, najmä v oblasti zdravotníctva, zamestnanosti, vzdelávania a sociálnych služieb tak, aby tieto služby a programy sa začínali v čo najskoršej etape a boli založené na multidisciplinárnom posúdení individuálnych potrieb a predností, podporovali zapojenie a začlenenie do spoločnosti a do všetkých oblastí jej života, boli dobrovoľné a dostupné pre osoby so zdravotným postihnutím čo najbližšie k miestu ich bydliska, vrátane vidieckych oblastí. Nemenej dôležitým prvkom sociálnych služieb je **účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe** s cieľom umožniť zúčastňovať sa na rovnakom základe s ostatnými, na rekreačných, záujmových a športových aktivitách.

Sociálne služby sú mimoriadne významnou časťou aktivít Bratislavského samosprávneho kraja. Právna úprava zákona o sociálnych službách definuje sociálnu službu ako odbornú činnosť, obslužnú činnosť alebo ďalšiu činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

Z hľadiska cieľovej skupiny, ktorej sú sociálne služby poskytované sa delia na:

- sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb (ide najmä o sociálne služby pre ľudí bez domova);
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi (napr. na zosúladienie rodinného a pracovného života alebo zabezpečenie dočasnej starostlivosti o deti);
- sociálne služby pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a osoby v dôchodkovom veku (prevažne služby pre osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre starších ľudí);
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií (krízová pomoc, monitorovanie a signalizácia potreby pomoci);
- podporné služby (odľahčovacia služba, služba v stredisku osobnej hygieny, v práčovni a pod.).

Sociálne služby sa poskytujú ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou týždennou alebo pobytovou celoročnou formou, na čas určitý alebo neurčitý.

Sociálne služby sú obyvateľom územia BSK poskytované prostredníctvom:

1. zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK,
2. obcí a ich zariadení sociálnych služieb,
3. iných fyzických a právnických osôb, poskytujúcich sociálnu pomoc v zmysle zákona o sociálnych službách (ďalej len „neverejní poskytovatelia“).
4. Podľa § 81 zákona 448/2008 Z.z. o sociálnych službách vyšší územný celok zabezpečuje poskytnutie:
  - a. sociálnej služby v útulku, v domove na pol ceste, v zariadení núdzového bývania, v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, v zariadení podporovaného bývania, v rehabilitačnom stredisku, v domove sociálnych služieb, v špecializovanom zariadení a v integračnom centre,
  - b. tlmočnickej služby,
  - c. základného sociálneho poradenstva a sociálneho poradenstva,
  - d. aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12 zákona o sociálnych službách.

Ambulantná forma sociálnej služby sa poskytuje fyzickej osobe, ktorá dochádza, je sprevádzaná alebo je dopravovaná do miesta poskytovania sociálnej služby. Najviac zariadení ambulantnej formy poskytovania sociálnych služieb v Bratislavskom kraji v roku 2015 bolo 47 denných centier s celkovou kapacitou 2258 prijímateľov sociálnych služieb, nasledovalo 41 zariadení pre špecializované sociálne poradenstvo a 39 zariadení pre základné sociálne poradenstvo (Tabuľka 46).

Tabuľka 102 Ambulantná forma poskytovanej sociálnej služby v Bratislavskom kraji v roku 2015

Druh sociálnej služby	Počet	Kapacita
Denné centrum	47	2258
Denný stacionár	16	137
Domov sociálnych služieb	19	344
Integračné centrum	3	32
Jedáleň	14	60
Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií	5	-
Nocľaháreň	3	203
Pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	1	-
Požičiavanie pomôcok	15	-
Práčovňa	8	-
Prepravná služba	0	-
Rehabilitačné stredisko	14	258
Sociálna rehabilitácia	10	-
Sociálne poradenstvo - špecializované	41	-
Sociálne poradenstvo - základné	39	-
Sprievodcovská a predčitateľská služba	9	-
Stredisko osobnej hygieny	6	-
Špecializované zariadenie	2	40
Zariadenie opatrovateľskej služby	1	9
Zariadenie pre seniorov	2	33

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, MPSVaR SR, 2015

Pobytová forma sociálnej služby v zariadení sa poskytuje, ak súčasťou sociálnej služby je ubytovanie. Pobytová sociálna služba sa poskytuje ako celoročná sociálna služba alebo týždenná sociálna služba. V Bratislavskom kraji je v roku 2015 celkom 131 zariadení poskytujúce ročnú pobytovú starostlivosť, z toho najviac zariadení bolo určených pre ľudí v poproduktívnom veku a zdravotne ťažko postihnutých: 38 domovov sociálnych služieb s kapacitou 1 059 prijímateľov sociálnych služieb, druhý najväčší počet bol 37 zariadení pre seniorov s kapacitou 2266 prijímateľov, 23 špecializovaných zariadení s kapacitou 483 prijímateľov. Najmenej zariadení tohto typu bolo 1 rehabilitačné stredisko a 1 zariadenie dočasnej starostlivosti o deti (Tabuľka 103).

Tabuľka 103 Pobytová ročná forma poskytovanej sociálnej služby v Bratislavskom kraji v roku 2015

Druh sociálnej služby	Počet	Kapacita
Denný stacionár	0	0
Domov na pol ceste	3	39
Domov sociálnych služieb	38	1059
Nízkoprahové denné centrum	0	0
Rehabilitačné stredisko	1	2
Špecializované zariadenie	23	453
Útulok	14	36

Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	5
Zariadenie núdzového bývania	7	80
Zariadenie opatrovateľskej služby	23	343
Zariadenia podporovaného bývania	21	164
Zariadenia pre seniorov	37	2266

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, MPSVaR SR, 2015

Týždennú pobytovú starostlivosť poskytovalo 9 domovov sociálnych služieb, 2 rehabilitačné strediská a 1 špecializované zariadenie s celkovou kapacitou 242 prijímateľov sociálnych služieb (Tabuľka 104).

Tabuľka 104 Pobytová týždenná forma poskytovanej sociálnej služby v Bratislavskom kraji v roku 2015.

Druh sociálnej služby	Počet	Kapacita
Domov sociálnych služieb	9	213
Rehabilitačné stredisko	2	28
Špecializované zariadenie	1	1
Zariadenie opatrovateľskej služby	0	0

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, MPSVaR SR, 2015

Terénna forma sociálnej služby sa poskytuje fyzickej osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí. Terénnu sociálnu službu možno poskytovať aj prostredníctvom terénnych programov, ktorých cieľom je predchádzať sociálnemu vylúčeniu fyzickej osoby, rodiny a komunity, ktoré sú v nepriaznivej sociálnej situácii. Terénne sociálne služby poskytovalo v Bratislavskom kraji 61 zariadení opatrovateľskej služby, za nimi 34 zariadení poskytovalo základné sociálne poradenstvo, 17 špecializované sociálne poradenstvo a 17 prepravnú službu. Najmenej zariadení v Bratislavskom kraji poskytovalo tlmočnickú službu (1) (Tabuľka 105).

Tabuľka 105 Terénna forma poskytovanej sociálnej služby v Bratislavskom kraji v roku 2015

Druh sociálnej služby	Počet
Jedáleň	3
nízkoprahové denné centrum	0
opatrovateľská služba	61
prepravná služba	17
sociálne poradenstvo - špecializované	17
sociálne poradenstvo - základné	34
stredisko osobnej hygieny	0
tlmočnická služba	1

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, MPSVaR SR, 2015

Poskytovanie terénnej sociálnej služby alebo ambulantnej sociálnej služby má prednosť pred pobytovou sociálnou službou. Ak terénna sociálna služba alebo ambulantná sociálna služba nie je vhodná, účelná alebo dostatočne nerieši nepriaznivú sociálnu situáciu fyzickej osoby, poskytuje sa pobytová sociálna služba. Pri pobytovej sociálnej službe má prednosť týždenná pobytová sociálna služba pred celoročnou pobytovou sociálnou službou. V súčasnej dobe prebieha proces deinštitucionalizácie sociálnych služieb, pričom sa prioritne budú podporovať terénne a ambulantné sociálne služby a v prípade pobytových je podpora zameraná na rozvoj nízkokapacitných zariadení poskytujúcich pobytové sociálne služby v komunitnom prostredí.

B.2.3 Kultúra a umenie

Primárnou charakteristikou regiónu je paralelné a interaktívne pôsobenie rozmanitých foriem, druhov a úrovní kultúry a to v zmysle vertikálnom (historickom) i horizontálnom (kvalitatívno-quantitatívnom).

V bratislavskom regióne koexistujú a interagujú kultúrne prejavy determinované národne, etnicky, konfesionálne, sídelnou štruktúrou, sociálnym statusom, ekonomicky, tradíciami, ale aj globálnym kultúrnym dialógom a dnes aj komunikačnými a mediálnymi fenoménmi. Pre región sú rovnako významné a príznačné kultúrne tradície (folklór, umelecké remeslá), typicky metropolitné a profesionalizované umelecké a kultúrne aktivity celonárodného významu (Slovenské národné divadlo, Slovenská filharmónia, Slovenské národné múzeum, Slovenská národná galéria...), ale aj nezávislé a experimentálne kultúrne počiny a zoskupenia a tiež záujmové, voľnočasové a komunálne aktivity.

Z uvedenej bohatosti vyplýva aj komplex funkcií, ktoré kultúra a umenie plnia. Cez funkciu reprezentatívnu, komunikačnú, komunálno-komunitnú, poznávaciu, vzdelávaciu, osvetovú, sociálnu, etickú, oddychovú, zábavnú..., až po ekonomickú, v zmysle produktu a trhovej komodity.

Osobitným atribútom kultúry je nenahraditeľná výpovedná hodnota v zmysle kultúrneho dedičstva. Región charakterizuje nielen vysoká koncentrácia solitérov a súborov hmotného kultúrneho dedičstva (vrátane ďalšieho potenciálu – napríklad nepreskúmané archeologické náleziská), ale aj vysoká miera koncentrácie inštitúcií, zameraných na oblasť kultúrneho dedičstva. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť význam nehmotného kultúrneho dedičstva. Osobitnú pozornosť si zaslúži kreatívna práca s textom, knihou, médiami a súvisiaci posun základných funkcií moderných knižníc smerom k neformálnemu doplnkovému a celoživotnému vzdelávaniu.

Kultúra koncentruje aj výrazný ekonomický potenciál. Predovšetkým v oblasti cestovného ruchu, služieb, kreatívneho a zábavného priemyslu, ale aj striebornej ekonomiky. A to nie len v zmysle obchodovateľného produktu, ale aj vo vzťahu k tvorbe pracovných príležitostí.

Významné sú pre región charakteristické sídelné determinanty a súvisiace väzby. Zatiaľ čo pre väčšiu časť Záhoria sú charakteristické viac lokálno-vidiecke tradície, malokarpatský región vykazuje kompaktnejší mestsko a prímestsko-vinohradnícky kolorit, Podunajsko (Senecko) je typické národno-národnostnými prejavmi a samotná Bratislava má typický mestsko-metropolitný charakter. Tieto odlišnosti je nevyhnutné rešpektovať a nemožno ich subsumovať pod unifikujúce označenie „regionálna kultúra“.

Inštitucionálna báza je značne diferencovaná či už z hľadiska poslania a kompetencií (od národných inštitúcií, cez regionálne až po miestne), alebo podľa formálno-právneho statusu (štátne, samosprávne, organizácie ktoré vznikli zo zákona - tzv. „generis sui“, komunitné, treťosektorové, neformálno-nezávislé). Adekvátne k rozmanitosti inštitucionálnej bázy sa prelínajú aj roviny naplňovania strategických a koncepčných zámerov v oblasti kultúry – od štátnej cez regionálnu kultúrnu politiku až po miestne a nezávislé aktivity.

Podporovanie voľno časových možností na intelektuálnej báze pre šírenie kultúrneho povedomia a umeleckej osvety obyvateľstva by malo byť jednoznačnou prioritou kraja.

Kultúrne zariadenia

Bratislavský samosprávny kraj je priamym zriaďovateľom siedmich kultúrnych zariadení. Jedná sa o nasledujúce tabuľkovo vyjadrené štyri divadlá v Bratislave a tri zariadenia mimo územia hl. mesta.

Tabuľka 106 Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja v roku 2015

Názov zariadenia	Sídlo
Malokarpatské osvetové stredisko Modra	Modra
Malokarpatská knižnica v Pezinku	Pezinok
Malokarpatské múzeum v Pezinku	Pezinok

Bratislavské bábkové divadlo	Bratislava I
Divadlo LUDUS	Bratislava V
Divadlo ASTORKA Korzo 90	Bratislava I
Divadlo ARÉNA	Bratislava V

Zdroj: BSK [online]. Kultúra: Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK[8.10.2015]. Dostupné na: <http://www.region-bsk.sk/directory.aspx?sn=137&rn=5&nid=2>

Od prelomu tisícročia prichádza k úbytku množstva kultúrnych, osvetových a iných spoločenských organizácií, podujatí a záujem o kultúru sa znižuje v rámci celej republiky. Napriek faktu, že sa v Bratislavskom kraji nachádza hlavné mesto s kumuláciou veľkého počtu obyvateľov, ale aj návštevníkov, či už zo Slovenska alebo zo zahraničia, počet kultúrnych zariadení a podujatí sa javí ako nedostatočný. Podľa zisťovania ŠÚ SR bol v Bratislavskom kraji v roku 2014 najnižší počet kultúrno – osvetových zariadení zo všetkých krajov (76), pričom kultúrno – osvetové zariadenia v ostatných krajov sa pohybovali od 195 v Košickom kraji po 333 zariadení v Nitrianskom kraji. Od roku 2001 sa kontinuálne znižuje počet kultúrno – osvetových zariadení vo všetkých krajoch v SR. Kraj disponuje druhým najnižším počtom záujmových umeleckých kolektívov (502) hneď po Trenčianskom kraji (453 zariadení) (Tabuľka 48).

Bratislavský kraj disponuje jednou botanickou záhradou, zoológickou záhradou, ktoré majú svoje sídlo na území hlavného mesta. V kraji sa nenachádza žiadne astronomické zariadenie, ale pôsobí spolu až 12 hudobných telies z celkového počtu 14 v Slovenskej republike. Nachádza sa tu najväčší počet múzeí zo všetkých krajov, spolu 28 múzeí (Tabuľka 107).

Tabuľka 107 Počet kultúrnych zariadení a podujatí v jednotlivých krajoch SR v roku 2014

2014	Kultúrno - osvetové zariadenia	Záujmové umelecké kolektívy	Počet členov v záujmových umeleckých kolektívoch	Podujatia spolu	Súťaže, prehliadky, festivaly	Výchovno - vzdelávacie podujatia	Kultúrno - spoločenské podujatia
Slovenská republika	1872	5602	86322	21376	5923	15453	31046
Bratislavský kraj	76	502	10825	2466	401	2065	4155
Trnavský kraj	236	631	9234	3042	816	2226	5346
Trenčiansky kraj	244	453	8768	2750	738	2012	6189
Nitriansky kraj	333	1159	13981	3695	846	2849	3879
Žilinský kraj	281	1271	17398	3414	1037	2377	3836
Banskobystrický kraj	238	443	6765	1863	582	1281	2681
Prešovský kraj	269	532	9725	2172	791	1381	2871
Košický kraj	195	611	9626	1974	712	1262	2089

Zdroj: DATACube [online]. Kultúra: Kultúrno-osvetové zariadenia [8.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Stála scéna

Divadlá

Divadlá na území Slovenskej republiky a podobne aj v Bratislavskom kraji zaznamenávajú od roku 2010 svoj rozmach, čo sa prejavuje aj znovuoobjaveným záujmom návštevníkov. Slovenská republika disponuje 76 divadlami s 14 649 sedadlami, čo je v porovnaní so situáciou pred 20 rokmi viac ako dvojnásobný počet. V Bratislave tento počet stúpol o 47%, na 25 divadiel v roku 2013. V roku 2014 niekoľkonásobne prevyšoval počet stálych scén v Bratislavskom kraji (42 scén tvorí 40% zo všetkých stálych scén v SR) nad ostatnými kraji v rámci SR (105). Jednotlivé divadelné súbory pôsobiace na území SR (spolu 96 divadelných súborov) pôsobia v prevažnej miere práve v Bratislavskom kraji (46).

V rámci sledovaných profesionálnych divadiel pôsobilo v Bratislavskom kraji 7 štátnych divadelných subjektov z toho 2 v správe štátu, 4 v správe kraja a 1 mestské divadlo. Inými právnickými osobami bolo zriadených a pôsobilo 13 divadiel v roku 2013 (Divadelný ústav SR, 2015). Divadelná scéna pôsobiaca na území Bratislavského kraja disponuje s celkovým počtom 8 864 sedadiel (Tabuľka 108). Odohrané predstavenia vykazujúcich divadiel v SR videlo v roku 2014 celkovo 1 791 950 divákov, čo je o 42,9% viac ako v roku 2010. Z celkového počtu návštevníkov až 764 519 (18,4% nárast) divákov videlo inscenácie v divadelných zariadeniach sídliačich v Bratislavskom samosprávnom kraji, t.j. takmer 42,7 % divákov. Bratislava je tak bezpochyby národným centrom divadelného života a pôsobiskom aktívnych divadelných inštitúcií ponúkajúcich množstvo hier, inscenácií a spoločensko – kultúrneho vyžitia (Tabuľka 108).

Počet inscenácií v repertoári kraja (522) tvorí polovicu zo všetkých inscenácií v rámci Slovenska (1 104 inscenácií) na druhej strane sú jednotlivé inscenácie odohrané v menej predstaveniach ako v ostatných krajoch na čo poukazuje aj celkový počet odohraných predstavení, ktorí bol v Bratislavskom kraji 3 512 v roku 2014 a v Slovenskej republike 9 566. Z hľadiska jednotlivých scén bol v kraji najväčší záujem o činohru, ktorá v roku 2014 odohrala 62,8% zo všetkých odohraných predstavení v kraji. Najmenší záujem návštevníkov bol o operetu, ktorá mala v repertoári 1 inscenáciu a v roku 2014 odohrala 3 predstavenia (Tabuľka 108).

Tabuľka 108 Divadlá a počet sedadiel v jednotlivých krajoch Slovenska v porovnaní rokov 1996 a 2013

Rok	1996		2013	
Územie	Divadlá	Sedadlá v divadlách	Divadlá	Sedadlá v divadlách
Slovenská republika	31	8 864	76	14 649
Bratislavský kraj	17	3 411	25	5 894
Okres Bratislava I	14	2 747	18	4 894
Okres Bratislava II	0	0	2	219
Okres Bratislava III	1	256	1	254
Okres Bratislava IV	0	0	0	0
Okres Bratislava V	2	408	3	427
Okres Malacky	0	0	0	0
Okres Pezinok	0	0	1	100
Okres Senec	0	0	0	0

Zdroj: DATACube [online]. Regionálne štatistiky. Kultúra: Divadlá [8.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 109 Divadlá podľa počtu stálych scén v prevádzke, sedadiel a divadelných súboroch v jednotlivých krajoch SR v roku 2014

Územie	Divadelné súbory	Počet sedadiel v stálych scénach v prevádzke	Počet stálych scén v prevádzke
Slovenská republika	96	18255	105
Bratislavský kraj	46	7928	42
Trnavský kraj	4	735	6
Trenčiansky kraj	1	100	1
Nitriansky kraj	6	2070	10
Žilinský kraj	4	1166	7
Banskobystrický kraj	14	2213	16
Prešovský kraj	6	1751	9
Košický kraj	15	2292	14

Zdroj: DATACube [online]. Kultúra: Divadlá [8.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 110 Repertoár a návštevníci divadiel podľa druhu vlastníctva podľa rok, územie, typ predstavenia, typ ukazovateľa a Druh vlastníctva - kultúra, 2014

Územie	Scény	Počet inscenácií v repertoári	Počet návštevníkov na predstaveniach	Počet ponúknutých miest na predstaveniach	Počet predstavení
Slovenská republika	Spolu	1104	1791950	1476540	9566
Bratislavský kraj	Spolu	522	764519	581215	3512
	Činohra	245	453237	297094	2205
	Opera	31	68806	105228	152
	Opereta	1	1386	0	3
	Muzikál	19	105863	65534	277
	Balet	16	43848	61037	89
	Pohybové divadlo	26	9805	0	66
	Bábkové divadlo	142	71578	44902	647
	Ostatné	42	9996	7420	73

Zdroj: DATACube [online]. Kultúra: Repertoár a návštevníci divadiel [9.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Divadelné festivaly

Podľa štatistických údajov spracovaných Divadelným ústavom SR za rok 2013, profesionálne divadlá v SR zorganizovali v tomto roku celkovo 37 (o 9 viac ako v roku 2010) divadelných prehliadok alebo festivalov a tiež 60 tvorivých divadelných dielní. Z celkového počtu bolo 15 prehliadok regionálneho, 4 celoslovenského a 18 festivalov malo medzinárodný charakter. V rámci festivalov bolo odohraných 414 predstavení, z toho 113 bolo zahraničných. Festivalových podujatí sa zúčastnilo 22 972 slovenských aj zahraničných aktívnych účastníkov a 134 982 návštevníkov (o 62,2% viac ako v roku 2010). Na území BSK sa v roku 2014 uskutočnilo 12 takýchto divadelných podujatí (Štatistika kultúry za rok 2014).

Galérie

Ročný výkaz Ministerstva kultúry SR o galériách uvádza 25 zbierkotvorných galérií, ktoré v roku 2014 vykonávali činnosť: Slovenská národná galéria (ďalej len „SNG“) v Bratislave, ktorej zriaďovateľ je MK SR, so 4 pobočkami, z ktorej 1 Galéria insitného umenia sa nachádza v Pezinku, 16 galérií je v správe samosprávnych krajov a 1 galéria v súkromnom vlastníctve, ktorú prevádzkuje právnická osoba v Banskobystrickom kraji.

Návštevnosť v galériách v SR vzrástla v porovnaní s rokom 2009 o 58,7% na 679 425 návštevníkov v roku 2014. V Bratislavskom kraji vykazuje oproti roku 2008 nárast o 123,6% na 272 012 osôb v roku 2014. Záujem o expozície v galériách je preto priaznivý a z časového hľadiska zvyšujúcej sa návštevnosti pozitívny.

Na území Bratislavského kraja pôsobili podľa ŠÚ SR v roku 2014 dve galérie, ktoré svoju činnosť vykonávali v podobe 27 stálych expozícií. Celkovo sa však v kraji uskutočnilo 48 realizovaných výstav, čo je takmer o polovicu menej ako v roku 2001 (89). Galérie v rámci osvetovej motivácie verejnosti a zvýšenia návštevnosti galérií zaviedli rôzne predplatné vstupy, ktoré umožňujú návštevníkom niekoľkonásobný počet vstupov. Za posledných 15 rokov stúpol počet kultúrno-výchovných a vzdelávacích aktivít usporiadaných jednotlivými galériami v kraji takmer 12-násobne (Tabuľka 111). Niektoré galérie poskytujú voľný vstup v poslednú nedeľu v mesiaci, niektoré v rámci dní galérií a múzeí, iné poskytujú voľný vstup pre pedagógov a žiakov výtvarných odborov, pre výtvarných umelcov, pracovníkov galérií a múzeí a pod.

Bratislavský kraj sa na celkovej návštevnosti galérií v SR podieľal viac ako 40% všetkých osôb, ktoré v roku 2014 zavítali do galérií v krajine.

Tabuľka 111 Galérie v SR a v Bratislavskom kraji vo vybraných rokoch v 2001, 2008, 2014

Územie	Rok	2001	2008	2014
Slovenská republika	Počet galérií	21	25	25
	Počet expozícií	59	63	80
	Počet realizovaných výstav	457	499	387
	Počet výstav dovezených zo zahraničia	41	51	23
	Počet návštevníkov	369447	428064	679425
	Počet kultúrno-výchovných a vzdelávacích aktivít usporiadaných galériami	2798	7619	8945
Bratislavský kraj	Počet galérií	3	3	2
	Počet expozícií	20	22	27
	Počet realizovaných výstav	89	59	48
	Počet výstav dovezených zo zahraničia	10	12	8
	Počet návštevníkov	135378	121624	272012
	Počet kultúrno-výchovných a vzdelávacích aktivít usporiadaných galériami	479	4338	5691

Zdroj: DATACube [online]. Kultúra: Galérie [9.10.2015]. Dostupné na:
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

V meste Bratislava však postupne etablovalo viac ako 60 menších galérií prezentujúcich rôzne formy súčasného umenia. Ich zriaďovateľom sú fyzické a právnické osoby, pričom ich činnosť nie je jednotne monitorovaná. Galérie sú však obdobne zamerané na autorskú prezentáciu umeleckých diel, ako aj na ponúkajú priestorov pre začínajúcich umelcov. Tieto komerčné galérie týmto spôsobom vytvárajú príležitosti pre manifestovanie aktuálnych trendov kreatívneho sveta umenia. Ich význam je preto prierezového charakteru.

Múzeá

Štatistický úrad SR evidoval v roku 2014 pôsobnosť celkovo 111 múzeí. V Bratislavskom kraji pôsobilo roku 2014 celkom 28 múzeí (o 75% viac ako v roku 2001) s 47 pobočkami, čo je 5-násobne vyšší počet ako v roku 2001 (Tabuľka 112). Počet múzeí a ich pobočiek na celoslovenskej úrovni rastie, ale pomalším tempom ako v Bratislavskom kraji.

Počet návštevníkov výstav a expozícií v múzeách kontinuálne postupne rastie a v roku 2014 predstavoval na úrovni Slovenska 4 238 075 návštevníkov, z toho 724 544 (17,1%) v Bratislavskom kraji. Na základe obdobnej špecifikácie motivovania verejnosti navštíviť kultúrne stánky ako v prípade vyššie uvedených Galérií usporiadali múzeá v Bratislavskom kraji 816 vzdelávacích aktivít v roku 2014, čo je o 30,7% menej ako v roku 2001.

Múzeá na území Bratislavského kraja v roku 2014 svoju činnosť demonštrovali v podobe 66 stálych expozícií a 95 realizovaných výstav, z toho 6 výstav bolo dovezených zo zahraničia.

Medzi najnavštevovanejšie múzejné objekty v krajine patrilo v tomto roku na území Bratislavského kraja Múzeum mesta Bratislavy – Národná kultúrna pamiatka Hrad Devín.

Tabuľka 112 Múzeá v SR a v Bratislavskom kraji v porovnaní rokov v 2001, 2008, 2014

Územie	Rok	2001	2008	2014
Slovenská republika	Počet múzeí	81	101	111
	Počet pobočiek	59	79	188
	Počet expozícií	414	504	541
	Počet kusov zbierkových predmetov	8247635	15619104	16332984
	Počet realizovaných výstav	1066	1205	1272
	z toho počet výstav dovezených zo zahraničia	0	79	59

	Počet návštevníkov	3540877	4227081	4238075
	Počet kultúrno-výchovných a vzdelávacích aktivít usporiadaných múzeami	5943	7444	7232
Bratislavský kraj	Počet múzeí	16	24	28
	Počet pobočiek	9	15	47
	Počet expozícií	55	57	66
	Počet kusov zbierkových predmetov	3112838	3314640	3496387
	Počet realizovaných výstav	0	89	95
	z toho počet výstav dovezených zo zahraničia	0	12	6
	Počet návštevníkov	496550	713434	724544
	Počet kultúrno-výchovných a vzdelávacích aktivít usporiadaných múzeami	1178	1172	816

Zdroj: DATACube [online]. Kultúra: Múzeá [9.10.2015]. Dostupné na:
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Rozvoj múzeí a galérií

Návrh stratégie rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike považuje ako najvýznamnejšie pólly rastu oblasti muzeálnej práce najmä odbornú správu, ochranu zbierkových predmetov, inovatívne riešenia implementácie informačných technológií do muzeálnej práce, znižovanie nárokov na kvalitu a potrebu profesionálneho rastu ľudských zdrojov a tiež rozmanité formy prezentácie muzeálnych výstupov pre verejnosť.

Digitalizácia hnutelného kultúrneho dedičstva a zapojenie získaných poznatkov a informácií do systémov smerujúcich k znalostnej spoločnosti vytvára rovnako jednu zo základných priorít múzeí a galérií, ku ktorým sa prikláňa aj rozvoj múzeí a galérií v Bratislavskom kraji. Ich cieľom je možnosť operatívnejšieho využitia informácií a poznatkov vo vyučovanom, vzdelávanom, plánovanom a rozhodovanom procese.

Kiná

Kiná dnes predstavujú jednu z najpopulárnejších foriem kultúrnych zariadení vôbec. Na území Bratislavského kraja sa nachádza približne 30 aktívnych projekčných miest. Vo väčšine prípadov sú súčasťou rozsiahlych komplexov, čo má za dôsledkov postupné eliminovanie počtu lokálnych kín a filmových klubov, ktoré zachovávajú tradičné umelecké hodnoty kinematografie.

Aktuálny počet stálych kín v Bratislavskom kraji je 22 k 31.12.2013. Z hľadiska územného rozloženia je najväčší počet kín v okrese Bratislava I (6), za ním nasleduje okres Pezinok s počtom 4 stále kiná. V porovnaní s rokom 2002, 2003 kedy bol počet viac ako dvoj-násobný (53, 51). Najväčší pokles nastal v období globálnej hospodárskej krízy kedy prichádzalo k zánikom najmä malých kín. Celkový počet sedadiel však je najvyšší v sledovanom období 1996 – 2013 a to v dôsledku existencie veľkokapacitných kín s väčším množstvom premietacích sál v rámci jedného objektu (12 186 sedadiel v roku 2013). Obdobný trend prebiehal aj na celoslovenskej úrovni. Bratislavský kraj sa podieľa 18,2% na celkovom počte stálych kín v Slovenskej republike (DATACube, 2015).

Knižnice

V ročnom výkaze Ministerstva kultúry SR o knižniciach sa na Slovensku v roku 2013 uvádza celkový počet 2 242 fungujúcich verejných knižníc vrátane pobočiek, čo v porovnaní s rokom 2006 predstavuje úbytok o 608 knižníc. Postupné rušenie a zanikanie niektorých knižníc, ktorí dosiahlo svoje minimum v roku 2009 (79 verejných knižníc) sa prejavilo aj v Bratislavskom kraji. Od tohto roku však nastáva mierny nárast a celkovo sa v roku 2013 v kraji nachádza 100 verejných knižníc z toho najviac v okresoch Malacky (23) a Senec (22). Verejné knižnice v Bratislavskom kraji majú spolu 49 249 používateľov (o 5,8% menej ako v roku 2006) a na celoslovenskom zastúpení sa podieľajú 11,1% (Tabuľka113). V roku 2013 bolo v Slovenskej republike 9 vedeckých knižníc sledovaných rezortom

kultúry SR, z toho 5 vedeckých knižníc sa nachádzalo v Bratislavskom kraji (4 v okrese Bratislava I a 1 v okrese Bratislava V) s počtom užívateľov 37 715, čo predstavuje 49,2% (Tabuľka 114). Akademické a zároveň aj špecializované vedecké knižnice sa vykazujú od roku 2007 len v rezorte školstva, medzi ktoré na území Bratislavského kraja patrí Slovenská ekonomická knižnica EU v Bratislave. K 31.12.2013 bolo v rámci SR 282 špeciálnych knižníc (Ministerstvo kultúry, 2015).

Počet výpožičiek v Bratislavskom kraji tvoril 13% (1 982 440) na celkovom počte v rámci SR v roku 2013. Obyvatelia kraja si najčastejšie vypožičiavajú krásnu literatúru pre dospelých a to až v 45,7% prípadoch. Najmenší záujem je v 3,9% výpožičiek o odbornú literatúru pre deti (Tabuľka 115).

Tabuľka 113 Verejné knižnice v SR a jednotlivých okresoch Bratislavského kraja vo vybraných rokoch 1996, 2006, 2013

Ukazovateľ	Územie / Rok	Slovenská republika	Bratislavský kraj	Okres Bratislava I	Okres Bratislava II	Okres Bratislava III	Okres Bratislava IV	Okres Bratislava V	Okres Malacky	Okres Pezinok	Okres Senec
Verejné knižnice vrátane pobočiek	1996	2 935	120	6	10	10	7	15	26	18	28
	2006	2 850	110	6	8	7	6	14	25	16	28
	2013	2 242	100	6	8	6	6	14	23	15	22
počet knižničných jednotiek spolu	1996	18 414 341	1 899 339	401 911	271 958	244 863	183 325	224 302	176 885	226 528	169 567
	2006	18 603 009	1 822 645	408 310	282 321	193 633	132 548	262 692	177 410	187 947	177 784
	2013	16 825 566	1 743 246	402 280	231 298	176 827	137 008	258 792	168 924	188 169	179 948
Verejné knižnice - počet používateľov	1996	728 996	74 880	21 355	10 067	8 828	6 620	11 319	4 877	7 958	3 856
	2006	577 927	52 304	14 718	8 044	5 084	2 876	8 140	4 649	5 271	3 522
	2013	445 061	49 249	12 632	7 669	4 651	3 180	7 874	4 809	5 078	3 356

Zdroj: DATACube [online]. Regionálna štatistika. Kultúra: Knižnice [9.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 114 Vedecké knižnice v SR a jednotlivých okresoch Bratislavského kraja v roku 2013.

Územie	Vedecké knižnice	Vedecké knižnice - počet knižničných jednotiek spolu	Vedecké knižnice - počet používateľov
Slovenská republika	9	14 064 569	76 637
Bratislavský kraj	5	4 601 269	37 715
Okres Bratislava I	4	4 292 402	35 505
Okres Bratislava II	0	0	0
Okres Bratislava III	0	0	0
Okres Bratislava IV	0	0	0
Okres Bratislava V	1	308 867	2 210
Okres Malacky	0	0	0
Okres Pezinok	0	0	0
Okres Senec	0	0	0

Zdroj: DATACube [online]. Regionálna štatistika. Kultúra: Knižnice [9.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 115 Knižničné jednotky a výpožičky v SR a v Bratislavskom kraji v roku 2014

Územie	Ukazovateľ	Počet knižničných jednotiek	Počet výpožičiek
Slovenská republika	Knižničné jednotky spolu	15788931	15256208
	Odborná literatúra pre dospelých	4303266	3106752
	Krásna literatúra pre dospelých	6917485	6073809
	Odborná literatúra pre deti	768015	774532
	Krásna literatúra pre deti	3800165	2782527
Bratislavský kraj	Knižničné jednotky spolu	1741096	1982440
	Odborná literatúra pre dospelých	451200	279595

Krásna literatúra pre dospelých	857165	905525
Odborná literatúra pre deti	81975	75939
Krásna literatúra pre deti	350756	310569

Zdroj: DATACube [online]. Kultúra: Knižnice [9.10.2015]. Dostupné na:
<http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Podľa Návrhu stratégie rozvoja slovenského knihovníctva je potrebné považovať všetky súčasti knižničného systému SR bez ohľadu na zriaďovateľa – národnú knižnicu; vedecké, akademické, školské, verejné a špeciálne knižnice – za rovnako dôležité pri rozvoji a stabilizácii celku. Iba stabilný systém môže podľa ustanovení návrhu stratégie posunúť kvalitu knižnično – informačných služieb pre verejnosť na úroveň zodpovedajúcu potrebám vedomostnej spoločnosti.

Regionálna a miestna kultúra

Miestna a regionálna kultúra predstavuje zložitý viacvrstvový segment, ktorý dimenzuje celospoločenský rozvoj. Ďalšie smerovanie jej vývoja bude preto podľa národnej koncepcie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry ovplyvňované vývojom celej spoločnosti, prioritami a kultúrnou politikou verejnej správy a rôznymi globálnymi vplyvmi. Súbežne s týmito trendmi rozvoja má svoju nezastupiteľnú úlohu miestna aj regionálna kultúra ako súčasť rozvoja riešeného územia. Najmä vo forme zabezpečenia ochrany a rozvoja miestnej identity a kultúry, mapovania kultúrnych zdrojov územia, strategického plánovania pri využití kultúrnych, historických a spoločenských poznatkov a silných stránok územia.

Najdynamickejší rozvoj kultúry v európskom ponímaní v súčasnosti prebieha v oblasti kreatívneho priemyslu. Ako je uvedené národnej koncepcii rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, kultúra je fenoménom založeným na znalostiach a zručnostiach a jej význam je nenahraditeľný v procese budovania znalostnej spoločnosti. Bratislavský kraj nevynímajúc.

Tradičná ľudová kultúra predstavuje súhrn hmotných a nehmotných produktov ľudskej činnosti, vytvorených v tradičných spoločnostiach. Prenášala sa z generácie na generáciu ústnym podaním, napodobňovaním a v podstatne i písomnou formou. Tradičná ľudová kultúra ako ucelený a živý systém zanikala postupne s modernizáciou spoločnosti, avšak viaceré jej prejavy sa stali zdrojom kultúrnej a spoločenskej identity a uchovávajú sa ako prejavy lokálneho, regionálneho alebo národného kultúrneho dedičstva.

Tradičná ľudová kultúra sa uchováva v dvoch prostrediach – v primárnom, prirodzenom vidieckom i mestskom prostredí a v sekundárnom, kde mnohí amatérski umelci, dobrovoľníci a inštitúcie tradičné javy a prejavy predstavujú, interpretujú, imitujú či revitalizujú, pričom hlavným cieľom je poukázať na ich estetickú a vzdelávaciu funkciu. Kľúčovými faktormi uchovávania sú úcta k rodinným tradíciám či tradíciám rodiska, vzťah k národným zvykom a identite, vôľa aktívnych jednotlivcov, inštitucionálna starostlivosť a v neposlednom rade komerčný charakter.

V dnešnej podobe tradičná ľudová kultúra prispieva nielen ku kultivovanosti občanov, ale podieľa sa aj na ekonomickom rozvoji. Je oporou cestovného ruchu v podobe inšpirácie mnohých podnikateľských aktivít a teda aj akýmsi stimulom kreatívnej sebarealizácie jednotlivcov, resp. kreatívneho priemyslu. V prípade BSK prispieva k rozvoju povedomia o celom regióne vrátane jeho manifestovania smerom do zahraničia. Nemalý význam má však aj v mravnej a estetickú výchovu mladých ľudí, v rozvíjaní talentu jednotlivcov či folklórnych súborov vo všetkých podobách umenia.

Nebezpečenstvo straty tradičnej ľudovej kultúry a spoločenských dôsledkov je v súčasnosti umocnené otvorenosťou voči preberaniu unifikovaných kultúrnych foriem, najmä procesom globalizácie. Hrozba zániku je preto citeľná.

Základným motívom je jej sprístupnenie pre súčasné i budúce generácie. K tomu by mali slúžiť koordinované opatrenia smerujúce k identifikácii, dokumentácii, ochrane a účinnejšiemu prístupu k informáciám o nej, ako aj k podpore a rozvoju ešte žijúcich foriem tradičnej ľudovej kultúry.

Medzi dlhoročné regionálne tradície s veľkou prestížou a vysokou návštevnosťou, ktoré vo veľkom množstve prípadov odzrkadľujú a dotvárajú charakter územia môžeme zaradiť v hlavnom meste Bratislava napr. prestížny Bratislavský bál, Letné Shakespearovské slávnosti, Bratislavské Jazzové dni a mnohé ďalšie. Pre okres Malacky sú jedným z najtypickejších podujatí Dni Zelá, či Jablkové hodovanie. V okrese Pezinok treba určite vyzdvihnúť tradíciu vinohradníctva tohto regiónu na podujatiach ako: Vínne trhy, Malokarpatský strapec, Deň otvorených pivníc a mnohé iné. Na území okresu Senec je známe Senecké leto, Trojkráľové kúpanie, Varenie guláša (viac v Tabuľka 116).

Tabuľka 116 Medzi regionálne tradície môžeme zaradiť:

Územie	Podujatie	Územie	Podujatie
Bratislava I - V	Next – festival súčasnej hudby Anasoft litera Pro-téza (festival súčasného umenia) Festival Astorka Festival Nová dráma Festival Puberták (Divadlo Ludus) Bratislava Design Week Multiplace (festival kultúry nových médií) Letné Shakespearovské slávnosti Bratislavské Jazzové Dni Pocta slobode (Devín) Febiofest Viva Musica! festival Bratislavský bál Korunovačné slávnosti Bratislavský majáles Račianske hody Račianske vinobranie Obliehanie BA Napoleonom Konvergenie Melos Étos Festival novej hudby Dni starej hudby Bratislavské hudobné slávnosti Medzinárodný filmový festival Bratislava Mesiac fotografie Kultúrne leto CirkulART Brak Bratislavské metamorfózy Bratislavské vianočné trhy	Malacky	Malacká hudobná jar Adventné Malacky Kultúrne leto Zejdeme sa na hambálku Veľká noc v kaštieli Výstavy v kaštieli Prvomájové Malacky Dni zelá v Stupave Jablkové hodovanie Konc jak živé Stupavská krídlovka
		Pezinok	Keramické trhy Vínne trhy Ad una corda Veľká cena veteránov Pezinský permoník Malokarpatský strapec Festival Eugena Suchoňa Pezinský strapec Svätomartinské požehnanie vína Dni otvorených pivníc Jablkové hodovanie Cesta hliny (Modra) Malokarpatský slávik Salón výtvarníkov Štúrova Modra
		Senec	Senecké leto Karneval Trojkráľové kúpanie Senecká ruka Varenie guláša Jablkové hodovanie

Zdroj: Stratégia rozvoja kultúry v Bratislavskom kraji na roky 2015 - 2020

Kultúrne pamiatky

K 1.1.2014 bolo na území Bratislavského kraja evidovaných 1 511 Pamiatkových objektov a 1 049 národných kultúrnych pamiatok. Z hľadiska priestorového rozloženia je najväčšia koncentrácia pamiatkových objektov (168) a kultúrnych pamiatok (641) v Bratislavskom kraji v okrese Bratislava I, čo je logicky spôsobené prítomnosťou historického jadra Bratislavy, ktoré je vyhlásené aj za pamiatkovú rezerváciu. Naopak najmenej pamiatok nachádzame v okrese Bratislava II (11 pamiatok a 24 pamiatkových objektov). Z okresov mimo územia Bratislavy je najväčšia koncentrácia pamiatkových objektov a kultúrnych pamiatok v okrese Pezinok (185 pamiatok a 255 pamiatkových objektov). Pamiatková zóna je územie s historickým sídelným usporiadaním, územie kultúrnej krajiny s pamiatkovými hodnotami alebo územie s archeologickými nálezmi a archeologickými náleziskami, ktoré možno topograficky vymedziť. Na území Bratislavského samosprávneho kraja na nachádza

niekoľko pamiatkových zón podľa údajov z registra Ministerstva kultúry SR. Jedná sa o pamiatkové zóny Bratislava – Rača – Depo, Bratislava – CMO, Bratislava – Vajnory, Bratislava - Rusovce, Marianka, Modra. Okrem toho sa na území nachádzajú dve pamiatkové rezervácie v Bratislave a vo Veľkých Levároch. Pamiatková rezervácia je územie s uceleným historickým sídelným usporiadaním a s veľkou koncentráciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok alebo územie so skupinami významných archeologických nálezov.

Zoznam vybraných pamiatok v Bratislavskom kraji sa nachádza v Tabuľke 117.

Tabuľka 11717 Nehnuteľné kultúrne pamiatky v okresoch Bratislavského kraja k 1.1.2014

Okres	Pamiatkový objekt	Národná kultúrna pamiatka
Bratislava I	1 068	641
Bratislava II	24	11
Bratislava III	58	27
Bratislava IV	117	61
Bratislava V	30	19
Malacky	144	73
Pezinok	255	185
Senec	76	32
Spolu	1 511	1 049

Zdroj: Pamiatkový úrad SR[online]. Register nehnuteľných kultúrnych pamiatok [9.10.2015]. Dostupné na: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/register-nkp-tabulky-zoznamy>

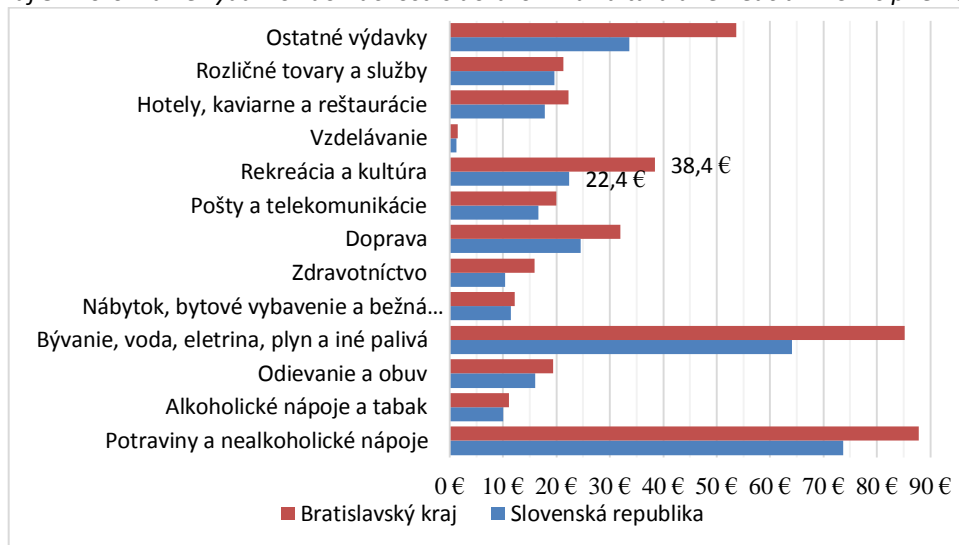
Tabuľka 118 Zoznam vybraných národných kultúrnych pamiatok:

Obec	Názov národnej kultúrnej pamiatky
Bratislava	Bratislavský hrad s areálom
	Pamätník Slavín s areálom
	Academia Istropolitana
	Evanjelické lýceum, Konventná ul.
	Dóm sv. Martina
Bratislava – Devín	Devín, Slovanské hradisko
Bratislava – Dúbravka	Villa rustica, Dúbravka
Červený Kameň	Hrad s areálom

Zdroj: Pamiatkový úrad SR

Strana dopytu na trhu rekreácie a kultúry je v porovnaní so Slovenskom v Bratislavskom samosprávnom kraji o 71,4% vyššia, čo môžeme vidieť na Grafe 51, ktorý porovnáva výdavky domácnosti v rámci stanoveného spotrebného koša. Domácnosti v Bratislavskom kraji dali v roku 2014 na kultúru 38,4€, kým na celoslovenskej úrovni to bolo 22,4 €. Výdavky na kultúru a rekreáciu tvorili na národnej úrovni 7% zo všetkých výdavkov, v Bratislavskom kraji domácnosti investovali na kultúru a rekreáciu viac 9,1% zo svojich celkových výdavkov. Rozdiel v spotrebe domácností vychádza najmä z rozdielnych príjmových úrovni obyvateľov. Silný dopyt po kultúre a rekreácii v Bratislavskom kraji vytvára priestor pre širší kvantitatívny a kvalitatívny rozvoj týchto služieb.

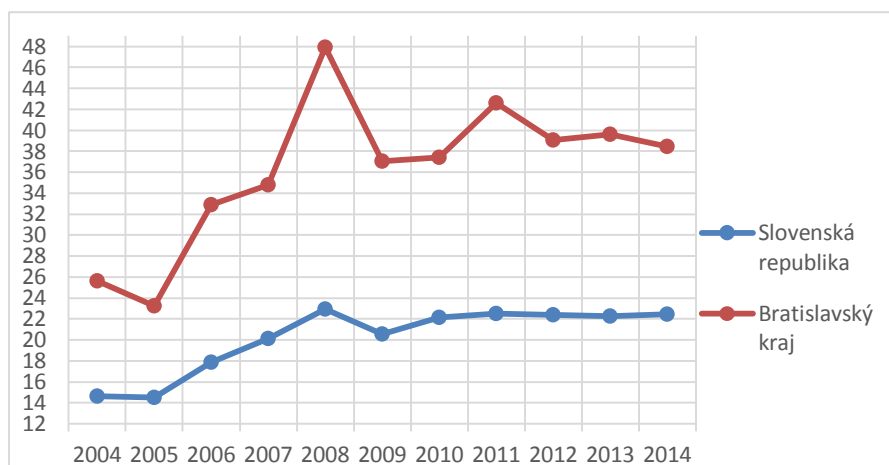
Graf 51 Porovnanie výdavkov domácností s dôrazom na kultúru a rekreáciu v BSK s priemerom SR

Zdroj: DATACube [online]. Príjmy a spotreba: Výdavky domácností [11.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Z hľadiska dlhodobého vývoja výdavkov na kultúru je možné z Grafu 53 vidieť, že na národnej úrovni je mierne rastúci trend s malým poklesom v roku 2009, zatiaľ čo v Bratislavskom kraji sú výraznejšie výkyvy v investíciách jednotlivých domácností na kultúru a rekreáciu. Najvyššie výdavky v rámci kraja boli v roku 2008, kedy domácnosti minuli na kultúru v priemere 47,9 € mesačne (208,6% celoslovenského priemeru) pričom v porovnaní rokom 2005 išlo o dvojnásobný nárast výdavkov na kultúru. V roku 2009 v dôsledku šetrenia v období krízy nastal pokles o 22,7% na hodnotu 37,3 €. Druhý strop dosiahli výdavky v roku 2011 s hodnotou 42,6 € a odvtedy nastáva mierny pokles výdavkov domácností na kultúru a rekreáciu v bratislavskom kraji (Graf 52).

Graf 52 Vývoj priemerných výdavkov domácností na kultúru a rekreáciu v SR a v Bratislavskom kraji v rokoch 2004 – 2014.

Zdroj: DATACube [online]. Príjmy a spotreba: Výdavky domácností [11.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Osobitnou oblasťou je pôvodná umelecká tvorba v celom spektre oblastí a žánrov. Efektívnym ekonomickým podporným nástrojom je vytváranie fondov a dotačných grantových schém. A súčasne integrovanie tvorivej obce do rozhodovacích procesov. Aktuálnou ambíciou kultúry je implementácia moderných technológií (digitalizácia, informatizácia, elektronické médiá...), prehlbovanie kvality a zvyšovanie profesionality ľudských zdrojov. Súčasne je nevyhnutný posun v oblasti marketingu. Či už ide o získavanie externých zdrojov, alebo o efektívnu prezentáciu a „zobchodovanie“ výstupov a potenciálu.

Určujúcu úlohu pre rozvoj kultúry a umenia v bratislavskom regióne plní Bratislavský samosprávny kraj. Prioritou je vytváranie podmienok pre ďalší rozvoj kultúry a umenia ako takých, čo subsumuje aj vytváranie podmienok pre rozvoj inštitúcií vo vlastnej zriaďovateľskej pôsobnosti s cieľom saturovať celé územie regiónu. Základnými nástrojmi sú legislatívne iniciatívy, organizačné opatrenia, ale aj komunikácia so subjektmi z oblasti kultúry a umenia, stavovskými združeniami, orgánmi štátnej správy a samosprávy. Špecifická je situácia na teritóriu Bratislavy, kde sú kultúrne a umelecké aktivity determinované kompetenčnými a zriaďovateľskými väzbami.

Pôsobenie kreatívneho priemyslu funguje na báze individuálnych tvorivých a umeleckých činností jednotlivcov s ich transformáciou do ekonomickej hodnoty. Jedná sa o aktivity, ktoré sú založené na nadaní, kreativite a zručnostiach s vyššou pridanou hodnotou. Pre svoje fungovanie využívajú talent, kde základný materiál pochádza od jednotlivcov a ktoré majú zároveň reálnu ekonomickú hodnotou aj vo vonkajšom trhovom prostredí. Sú to aktivity, ktoré majú potenciál pracovných miest a hrubej pridanej hodnoty prostredníctvom využívania patentov alebo duševného vlastníctva.

Definícia kreatívneho priemyslu používaná Európskou komisiou je uvedená v štúdií Ekonomika kultúry z roku 2006, pričom podľa tejto definície sa celá oblasť delí na **kultúrny sektor a kreatívny sektor**. Do kultúrneho sektora patrí oblasť tradičného umenia s prejavmi sebarealizácie ako výtvarné a divadelné umenie, kultúrne dedičstvo a do oblasti kultúrneho priemyslu patrí film, audiovizia, televízne a rozhlasové vysielanie, počítačové hry, hudba, vydavateľská a produkčná činnosť. Na druhej strane do kreatívneho sektora patrí kreatívny priemysel, ktorý sa prejavuje vo formách ako dizajn, architektúra a reklama a rovnako aj príbuzné oblasti s pôsobnosťou v oblasti vývoja softvéru, hardvéru prehrávačov, telefónov a pod.

V podmienkach Bratislavského samosprávneho kraja môžeme pojmom kreatívny priemysel zahrnúť ekonomickú produkciu vyplývajúcu predovšetkým z činností ako grafický dizajn, tvorba software-ov, antivírov a hier, audiovizuálnu komunikáciu, reklamu, architektúru, priemyselný dizajn, módu, televíziu, rozhlas alebo tiež filmovú, spisovateľskú a hudobnú produkciu. V hospodárskej štruktúre sa vyznačujú najmä výraznými sektorálnymi presahmi a tiež významným zastúpením malých podnikov, živnostníkov a samostatne zárobkovo činných osôb.

Európsky parlament prijal v roku 2008 uznesenie o kultúrnom priemysle v Európe, v ktorom uvádza, že kultúrny priemysel rozhodujúcim spôsobom prispieva k podpore kultúrnej rozmanitosti, k zabezpečeniu výberu zo strany spotrebiteľa, k väčšej rôznorodosti podnikateľského prostredia, k demokratizácii prístupu ku kultúre, k posilneniu európskej identity a integrácie, ako aj k podpore dialógu medzi kultúrami. Kultúrny priemysel prispieva aj k miestnemu a regionálnemu rozvoju a súdržnosti, pretože priťahuje investície do cestovného ruchu a vytvára nové kategórie tovarov a služieb miestneho charakteru a tým, že vytvára nové pracovné miesta a možnosti hospodárskeho či sociálneho rozvoja.

S postupnou transformáciou spoločnosti z industriálnej na Slovensku, cez postindustriálnu, až na vedomostne založenú v Bratislavskom kraji, sa aj ekonomické trendy začínajú v druhom desaťročí 21. storočia vyvíjať na odlišných princípoch ako doposiaľ. Inovácie sú pre ekonomiku čoraz významnejším fenoménom, pričom dôležitými komoditami sa stávajú aj aktivity založené na duševnom vlastníctve.

Vedomostná ekonomika a kreatívny priemysel čerpajú predovšetkým z kvalitného vzdelania na všetkých úrovniach vzdelávacieho procesu a z kvalitného prostredia pre rozvoj vedy. Okrem prehodnotenia nástrojov na podporu vedy a objemu prostriedkov investovaných do vzdelania je potrebné aj identifikovať a následne odstrániť bariéry, ktoré bránia prechodu ideí vznikajúcich v univerzitnom prostredí do ich využitia v reálnom podnikaní.

I keď všetky kultúrne zariadenia na území Bratislavského kraja vykazujú pomerne vysokú návštevnosť, ba dokonca aj rastúci trend dopytu obyvateľstva po týchto aktivitách, je v záujme kraja rozvíjať a inovovať aj túto sféru spoločenského života ako platformy pre rozvoj kreatívneho ducha spoločnosti s ekonomickým presahom. Inovatívne riešenia a implementácia informačných

technológií do kultúry a umenia, zvyšovanie kvality profesionálneho rastu ľudských zdrojov a tiež rozmanité formy prezentácie výstupov pre verejnosť sú odrazovými mostíkmi pre nastolenie správnej trajektórie rozvoja.

Digitalizácia a zapájanie získaných poznatkov a informácií do systémov smerujúcich k znalostnej spoločnosti vytvára rovnako jednu zo základných priorít kultúry a umenia. Ich cieľom sú možnosti operatívneho využitia informácií a poznatkov vo vyučovacieho, vzdelávacieho, plánovacieho a rozhodovacieho procesu.

C. Prírodné zdroje

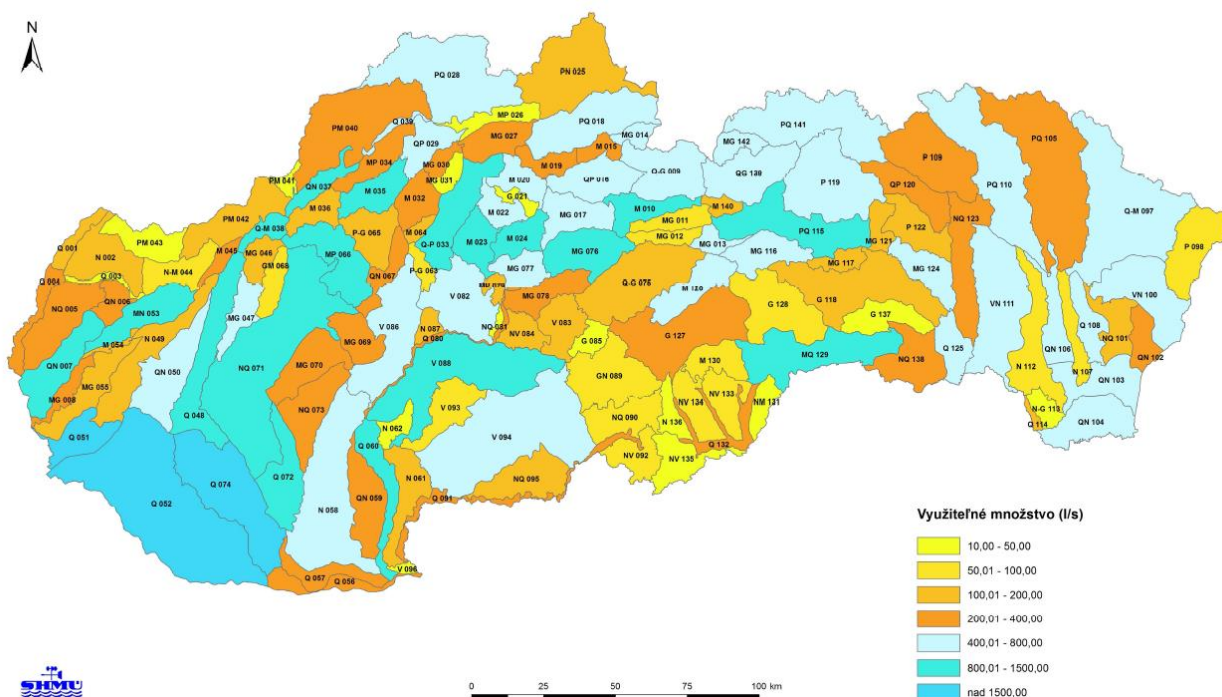
C.1 Voda, pôda a ovzdušie

Riešené územie BSK predstavuje krajinársky rozmanité územia s rovinatým aj členitým reliéfom, s nížinným aj horským charakterom, s väčším podielom prirodzenej vegetácie pozdĺž zachovaných pôvodných línií vodných tokov a ich ramien ale i odlesnenú a značne oddelenú poľnohospodársku krajinu, ktoré dopĺňajú zastavané územia a rozmanité solitérne stopy ľudskej činnosti v krajine.

C.1.1 Voda

Slovenská republika sa vstupom do Európskej únie zaviazala plniť požiadavky spoločenstva v oblasti ochrany, využívania, hodnotenia a monitorovania stavu vôd zastrešené rámcovým dokumentom známym pod názvom Rámcová smernica o vode - (Water Framework Directive 2000/60/EC). Rámcová smernica bola transponovaná do vodného zákona č. 364/2004 Z.z. a Vyhlášky č. 221/2005 Z.z.

Obrázok 22 Využiteľné množstvá podzemných vôd v hydrogeologických rajónoch SR v roku 2013

Zdroj: SHMÚ [online] Dostupné na internete [cit. 16.9.2015]: http://www.shmu.sk/File/Hydrologia/Vodohospodarska_bilancia/VHB_kvantita_PzV/VHB_KnPzV_2013_text.pdf

Územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd, vláda môže vyhlásiť za **chránenú vodohospodársku oblasť (CHVO)**. V chránenej vodohospodárskej oblasti možno plánovať a vykonávať činnosť len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásobovania. Ako vidieť z Obrázku 21 na základe dokumentu Vodohospodárska bilancia množstva podzemnej vody za rok 2013 spracovaným SHMÚ v roku 2014 (Odbor podzemných vôd) významnou oblasťou podliehajúcou tejto ochrane, ktorá sa nachádza na území BSK je CHVO Žitný ostrov. Plocha tohto chráneného prvku zaberá 1400 km², tvoriac tak 2,86% plochy celej SR. Z hľadiska využiteľnosti vody obsahuje 18m³ podzemnej vody na desatinu sekundy a viac ako 1 500l/s. Je to tak najbohatšia zásobáreň podzemnej vody na Slovensku vôbec a tvorí viac ako polovicu zásoby podzemnej vody v SR. Veľké množstva podzemnej vody sa nachádza aj západne od Bratislavy na území Borskej nížiny pozdĺž náveternej strany malých Karpát od obcí Zohor a Vysoká pri Morave k Rohožníku a pokračujú smerom von z kraja. V tejto oblasti sú zásoby podzemnej vody od 800 do 1 500l/s. Naopak najmenšie zásoby podzemnej vody sú v oblasti pohoria Malé Karpaty, kde dosahujú od 200 do 400l/s. Tieto hodnoty však patria k stredným hodnotám a v SR, kde má najnižšie zásoby podzemnej vody napr. oblasťou Myjavskej pahorkatiny od 10 do 50l/s.

Hodnotenie kvality povrchových vôd

Slovenská republika sa v súčasnosti nachádza v štádiu zmien v oblasti hodnotenia stavu povrchových vôd. Tieto zmeny vyplývajú z procesu implementácie Rámcovej smernice o vode a súvisiacich smerníc Európskej únie v sektore voda.

Kvalita povrchových vôd v roku 2013 podľa Hodnotenie kvality povrchovej vody na Slovensku za rok 2013 vo všetkých monitorovaných miestach v Bratislavskom kraji (čiastkové povodie Moravy a Dunaja) splnila limity pre ukazovatele rádioaktivity najvyššiu prípustnú koncentráciu pre vybrané všeobecné ukazovatele. Prekračované limity boli hlavne v ukazovateľoch syntetických a nesyntetických látok, hydrobiologických a mikrobiologických ukazovateľoch a vo všeobecných ukazovateľoch hlavne dusitanový dusík a hliník a to najmä v ich ročných priemeroch.

Tabuľka 119 graficky znázorňuje miesta odberu, v ktorých boli podľa Prílohy č.1 k NV č.269/2010 Z.z. v znení NV 398/2012 Z.z. v monitorovaných miestach v roku 2013. Podľa SHMÚ počet miest v čiastkovom povodí Moravy nespĺňajúci všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody bol 16 z 27 sledovaných miest a v čiastkovom povodí Dunaja nespĺňalo tieto požiadavky až 15 zo 17 sledovaných miest. Najviac prekročení limitných hodnôt vo všeobecných ukazovateľoch bolo v ukazovateli dusitanový dusík vo všetkých čiastkových povodiach.

Najnepriaznivejší stav bol v čiastkovom povodí Dunaja, kde takmer 70 % dĺžky nedosahuje dobrý chemický stav, nasledujú čiastkové povodia Váhu a Moravy, kde sa k tomuto stavu blíži až 20 %.

Z hľadiska merania stavu nesyntetických látok v roku 2013 spĺňali všetky miesta v čiastkovom povodí Dunaja aj Moravy prípustné normy, kým z hľadiska syntetických látok nespĺňalo požiadavky na kvalitu povrchovej vody 1 miesto v čiastkovom povodí Dunaja a to konkrétne miesto DUNAJ – HEINBURG vzhľadom na látku PCB 28, PCB 8. PCB sú nebezpečné závadné látky a patria do skupiny chlórovaných polycyklických aromatických uhľovodíkov, majú vysoký toxický potenciál pre vodné prostredie

Z hľadiska všeobecných ukazovateľov kvality povrchovej vody v čiastkovom povodí Morava bolo najviac znečistené územie BAHNO KANÁL - MALACKY POD ČOV a to v 7 z 10 sledovaných ukazovateľov. Územie MORAVA – DEVÍN bolo znečistené vzhľadom na látky dusičnanový dusík, hliník, absorbované organické halogény a vzhľadom na mikrobiologické ukazovatele bolo znečistené látkami: koliformné baktérie, termotolerantné koliformné baktérie, črevné enterokoky, chlorofyl-a.

Tabuľka 119 Hodnotenie kvality povrchovej vody v čiastkových povodiach rieky Dunaj a Morava nachádzajúcich sa na území Bratislavského kraja za rok 2013

Povodie	Miesto odberu	Ukazovatele kvality vody	Názov ukazovateľa
---------	---------------	--------------------------	-------------------

DUNAJ	DUNAJ – HEINBURG	Všeobecné ukazovatele	Dusitanový dusík; hliník
		Syntetické látky	PCB č. 28; PCB č. 8
	DUNAJ – BRATISLAVA Ľ:B	Všeobecné ukazovatele	Dusitanový dusík
	DUNAJ - STRED	Hydrobiologické mikrobiologické ukazovatele ^a	Termotolerantné koliformné baktérie; fekálne streptokoky (črevné enterokoky)
		Všeobecné ukazovatele	Dusitanový dusík
	DUNAJ- RAJKA	Syntetické látky	4-metyl-2,6-di-terc-butylfenol
		Všeobecné ukazovatele	Hliník
	DUNAJ – BRATISLAVA P.B	Všeobecné ukazovatele	Dusitanový dusík
	MOŠONSKÉ RAMENO - ŠTÁTNA HRANICA	Syntetické látky	4-metyl-2,6-di-terc-butylfenol
		Všeobecné ukazovatele	Dusitanový dusík
MORAVA	PRAVOSTRANNÝ PRIESAČOVÝ KANÁL - ČUNOVO	Všeobecné ukazovatele	Rozpustný kyslík
	BAHNO KANÁL - MALACKY POD ČOV	Všeobecné ukazovatele	Rozpustený kyslík; biochemická spotreba kyslíka; chemická spotreba kyslíka Cr; amoniakálny dusík; dusičnanový dusík; celkový fosfor; celkový dusík
	MALINA - POD KUCHYŇOU	Všeobecné ukazovatele	Biochemická spotreba kyslíka; amoniakálny dusík; dusičnanový dusík; celkový fosfor; celkový dusík
		Hydrobiologické mikrobiologické ukazovatele ^a	Abundancia fytoplanktónu
	MALINA - JAKUBOV	Hydrobiologické mikrobiologické ukazovatele ^a	Biomasa fytoplanktónu (chlorofyl-a)
	ZOHORSKÝ POTOK - ZOHOR	Všeobecné ukazovatele	Dusičnanový dusík
	MLÁKA - POD DEVÍNSKOU NOVOU VSOU	Všeobecné ukazovatele	Chemická spotreba kyslíka Cr; amoniakálny dusík; celkový fosfor; celkový dusík
	MORAVA - DEVÍN	Všeobecné ukazovatele	Dusitanový dusík; hliník; absorbované organické halogény
		Hydrobiologické mikrobiologické ukazovatele ^a	Koliformné baktérie; termotolerantné koliformné baktérie; fekálne streptokoky (črevné enterokoky); biomasa fytoplanktónu (chlorofyl-a)

Zdroj: SHMÚ [online]. Hodnotenie kvality povrchovej vody na Slovensku za rok 2013 [cit. 30.9.2015]. 2013. Dostupné na internete: <http://www.shmu.sk/sk/?page=2051>

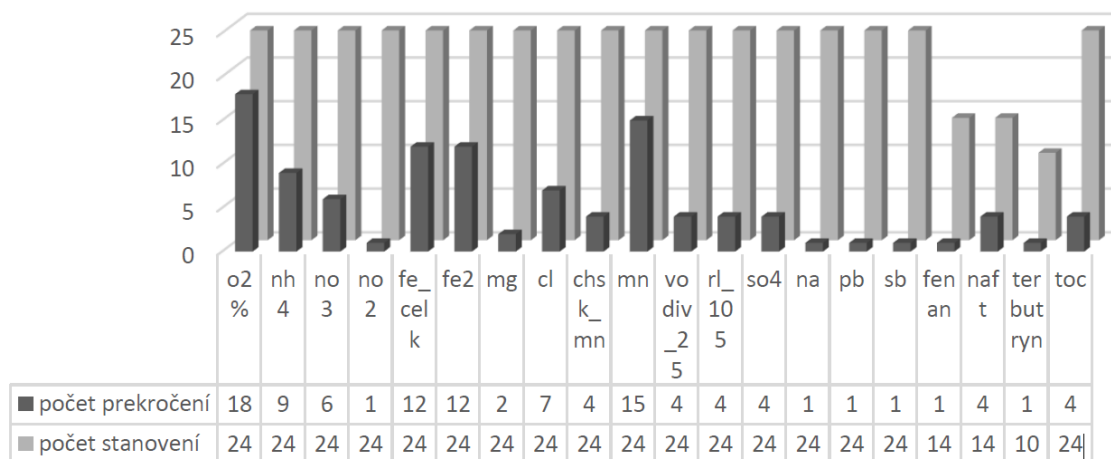
Hodnotenie kvality vody v povodí Moravy naďalej zaraďuje povodie medzi významne znečistené. Kvalita vody na Morave a jej prítokoch je ovplyvňovaná znečistením z bodových zdrojov. Medzi najvýznamnejšie priemyselné zdroje odpadových vôd patria podniky Tower Automotive a.s. Malacky na prítoku Malina, Volkswagen Slovakia a.s. Devínska Nová Ves na prítoku Mláka. Z hľadiska množstva vypúšťania komunálnych odpadových vôd sú významní znečisťovatelia mestá a obce ako Malacky, Stupava, Devínska Nová Ves. V povodí Dunaja bola v roku 2007 sledovaná kvalita povrchovej vody v rámci riešeného územia v 6 miestach odberov vzoriek. Na znečistení toku Dunaja sa podieľajú priemyselné a komunálne odpadové vody z bodových zdrojov znečistenia, z plošných zdrojov najmä z poľnohospodárskej činnosti a lodnej dopravy. Dunaj je ovplyvňovaný aj znečistením, ktorým sú zaťažené jeho prítoky - v hornom úseku prítok Morava. V oblasti Bratislavy sú znečisťujúce predovšetkým komunálne odpadové vody z ČOV Petržalka v Bratislave, z priemyselných zdrojov odpadové vody zo Slovnaftu a Istrochemu. V oblasti povodia Váhu sú zahrnuté aj miesta odberov v povodí Malého Dunaja. V povodí Malého Dunaja bola kvalita povrchových vôd v riešenom území

sledovaná v 3 miestach odberov vzoriek na tokoch Malý Dunaj a Čierna voda. Zo zdrojov znečistenia prejavujúcich sa na Čiernej vode je to vplyv komunálnych odpadových vôd ČOV Bernolákovo a Senec, splaškové vody z ČOV Veľký Biel. Zo znečisťovateľov lokalizovaných v povodí Malého Dunaja majú najväčší vplyv na kvalitu vody chladiace odpadové vody zo Slovnaftu, a.s. Bratislava a splaškové odpadové vody z okolitých obcí.

Hodnotenie kvality podzemných vôd

Podľa Celkového hodnotenia kvality podzemných vôd vypracovaných SHMÚ v roku 2013 boli v objektoch prevádzkového monitorovania, vrátane územia Žitného ostrova, hodnoty najvyššej prípustnej koncentrácie definované Nariadením vlády SR č. 496/2010 Z. z. v roku 2013 prekračované ukazovateľmi znázornenými na Grafe 53. V roku 2013 bola kvalita podzemných vôd v kvartérnych náplavoch Viedenskej panvy povodia Dunaj monitorovaná v 12-tich vrtoch základnej siete SHMÚ. Tieto vody sú ovplyvňované antropogénnou činnosťou, ktorá je hlavným dôvodom zmien v chemickom zložení podzemných vôd. Požiadavkám nariadenia vlády pre vodu určenú na ľudskú spotrebu nevyhovovala väčšina vzoriek kvôli vysokým koncentráciám Mn, Fe²⁺ a NH₄⁺. Vplyvom poľnohospodárskej činnosti boli prekročené limity u NO₃⁻ a SO₄⁻. Medzi najznečistenejšie lokality v tejto oblasti patrí Záhorská Ves.

Graf 53 Počet prekročených ukazovateľov vzhľadom k Nariadeniu vlády SR 496/2011 Z.z. v podzemných vodách Viedenskej panvy povodia Dunaj

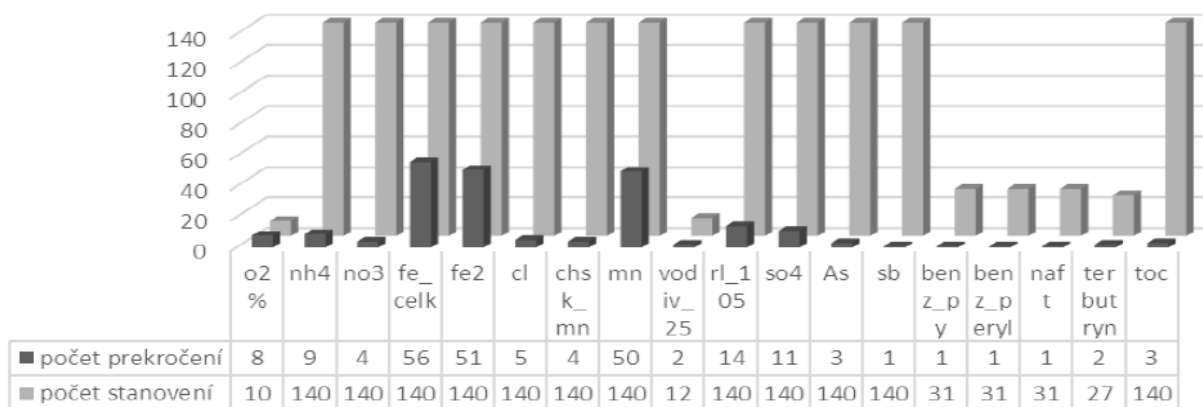

zdroj: SHMÚ [online]. Ročenka Kvalita podzemných vôd na Slovensku [cit. 16.9.2015]. 2013. Dostupné na internete: http://www.shmu.sk/File/podzemna%20voda/Kvalita/Rocenky/Kvalita_PzV_SR_2013.pdf

Monitorovacia sieť kvality podzemných vôd je vo vodách kvartérnych náplavov západnej časti Podunajskej panvy oblasti povodia Dunaj tvorená 46-timi vrtmi zabudovanými v hĺbke od 7 m do 70 m. Tieto vody sú ovplyvňované antropogénnou činnosťou, najmä v sídelných aglomeráciách ako Bratislava (Petržalka). Medzi často prekračované ukazovatele pri porovnaní s medznými hodnotami Nariadenia vlády SR č. 354/2006 Z.z. patria Fe, Mn, Cl⁻, NO₃⁻ a SO₄²⁻. Tento stav súvisí s koncentráciou chemického a petrochemického priemyslu v tomto regióne a taktiež hustým osídlením a s tým spojenými aktivitami. Požiadavkám nariadenia vlády pre vodu určenú na ľudskú spotrebu nevyhovovalo až 40% vzoriek kvôli vysokým koncentráciám Fecelk (56-krát) a 36% vzoriek kvôli vysokým koncentráciám Mn (50-krát). Najvyššia koncentrácia Fecelk nad 2mg.l⁻¹ bola v Bratislavskom kraji nameraná v objekte Slovnaft. V prípade Mn boli hodnoty vyššie ako 1 mg.l⁻¹ namerané v objektoch Slovnaft a Kalinkovo. V skupine terénnych ukazovateľov pri hodnote nasýtenia kyslíkom sa meranie uskutočnilo 10-krát na 6 objektoch (BA – Petržalka – colnica, Komárno, Čunovo, BA – Petržalka, Petržalka a Zlatná na Ostrove) z toho 8-krát nebola dosiahnutá

nariadená hodnota nasýtenia kyslíkom > 50%. Prekročenie hodnôt Sb bolo v mieste Rusovce-Mokrad' a As v mieste Kalinkovo. Nadlimitné hodnoty RL105 v bode Čunovo, Jarovce, BA- Petržalka sú výsledkom antropogénnych činností. Počet prekročených ukazovateľov je znázornený v Grafe 54.

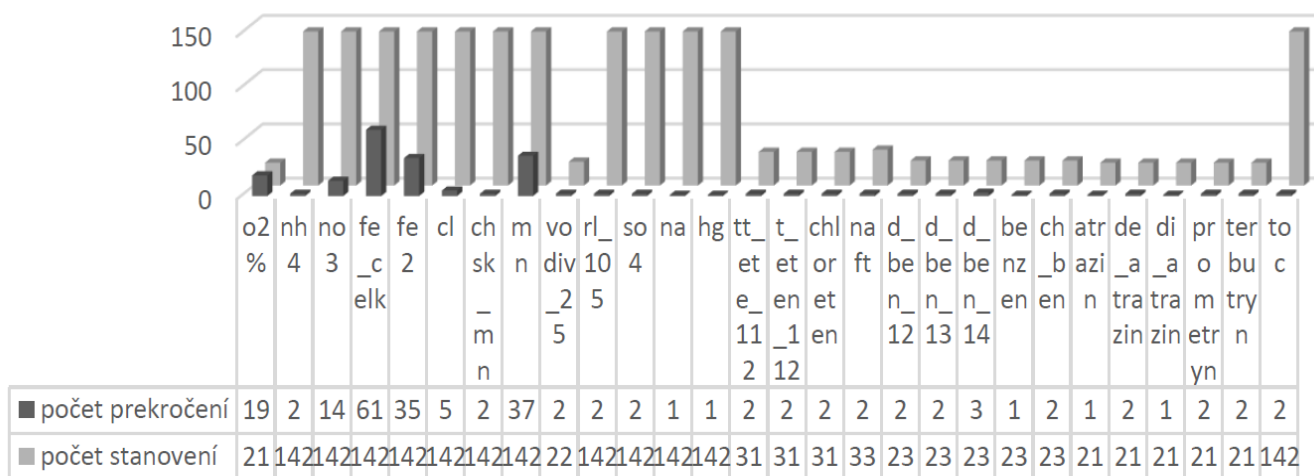
Graf 54 Počet prekročených ukazovateľov vzhľadom k Nariadeniu vlády SR 496/2011 Z.z. v podzemných vodách západnej časti podunajskej panvy povodia Dunaj

zdroj: SHMÚ [online]. Ročenka Kvalita podzemných vôd na Slovensku [cit. 16.9.2015]. 2013. Dostupné na internete: http://www.shmu.sk/File/podzemna%20voda/Kvalita/Rocenky/Kvalita_PzV_SR_2013.pdf

Monitorovacia sieť kvality podzemných vôd je v kvartérnych náplavoch Podunajskej panvy oblasti povodia Váh tvorená 57 vrtmi zabudovanými v hĺbke od 5 m do 90 m. Podzemné vody tohto útvaru radíme medzi stredne až vysoko mineralizované. Maximálna mineralizácia 1537 mg.l-1 bola nameraná v Bratislave v objekte Za Dynamitkou. Požiadavkám nariadenia vlády pre vodu určenú na ľudskú spotrebu nevyhovovalo až 43 % vzoriek kvôli vysokým koncentráciám Fecelk (61-krát) a 26 % vzoriek kvôli vysokým koncentráciám Mn (37-krát). V jednotlivých mestských častiach mesta Bratislava bolo typické najmä prekročenie Cl-. Vplyv antropogénneho znečistenia na podzemné vody kvartérnych náplavov Podunajskej panvy oblasti povodia Váh sa prejavuje po celom útvare a dokumentujú ho aj nadlimitné hodnoty TOC zo skupiny všeobecných organických látok (v objekte BA – Za Dynamitkou 5,5 – 7 mg.l-1) a špecifických organických látok. Prekročenia limitných hodnôt špecifických organických látok zo skupiny pesticídov boli zistené v prípade atrazínu (v Rovinke, 0,12 µg.l-1), desetylatrazínu (v Ol'dzi, 0,116 a 0,165 µg.l-1), desizopropylatrazínu (v Rovinke, 0,14 µg.l-1), prometrynu (BA – Vrakuňa, 0,18 a 0,16 µg.l-1) a terbutrynu (vo Vlkochoch 0,17 µg.l-1), čo je dôsledkom poľnohospodárskych aktivít v týchto oblastiach. Prehľad počtu prekročených ukazovateľov je znázornený v Grafe 55.

Graf 55 Počet prekročených ukazovateľov vzhľadom k Nariadeniu vlády SR 496/2011 Z.z. v podzemných vodách

Podunajskej panvy oblasti povodia Váh.

zdroj: SHMÚ [online]. Ročenka Kvalita podzemných vôd na Slovensku [cit. 16.9.2015]. 2013. Dostupné na internete: http://www.shmu.sk/File/podzemna%20voda/Kvalita/Rocenky/Kvalita_PzV_SR_2013.pdf

Geotermálne vody sú prírodné vody ohriate zemským teplom tak, že ich teplota po výstupe na zemský povrch je vyššia ako priemerná ročná teplota vzduchu v danej lokalite.

Tabuľka 120 Významné geotermálne vrty a minerálne pramene v území Bratislavského kraja

Názov vrtu	Popis
Okres Senec	
Chorvátsky Grob BA – 4 Vrt FGB-1	vrt využívaný na kúpanie, pôvodne vybudované kúpalisko je v súčasnosti zdevastované, vrt je umiestnený v blízkosti potoka Mlynský jarok
Chorvátsky Grob BA – 5 Vrt FGB-1A	umiestnený v blízkosti potoka Mlynský jarok
Senec BA – 7 Vrt BS-1	vrt nachádzajúci sa v blízkosti Slnecných jazier
Kráľová pri Senci GA – 2 Vrt FGS-1	vrt nachádzajúci sa pri západnom okraji obce Kráľová pri Senci v blízkosti termálneho kúpaliska
Kráľová pri Senci GA – 3 Vrt FGS-1A	vrt je umiestnený pri západnom okraji obce v blízkosti termálneho kúpaliska, blízko vrtu FGS-1 smerom k obci
Kráľová pri Senci GA – 10 Vrt VMK - 1	vrt je situovaný pri západnom okraji obce v blízkosti termálneho kúpaliska
Okres Pezinok	
Jur pri Bratislave BA – 1 minerálny prameň U troch pilotov	nachádza sa vo východnej časti obce v blízkosti železnice
Svätý Jur BA – 2 minerálny prameň Kúpeľný prameň	prameň minerálnej vody sa nachádza na južnom okraji obce v bývalých " Jurských kúpeľoch"
Okres Malacky	
Plavecký Mikuláš SE – 17 Minerálny prameň pred domom č.229	prameň sa nachádza v obci pred domom č. 229 a je obmurovaný.

Zdroj: ŠGÚDŠ

C.1.2 Pôda

Pôda predstavuje významný krajinný prvok s nezastupiteľnou energetickou a bioprodukčnou funkciou. Je výsledkom vzájomného prenikania a pôsobenia atmosféry, hydrosféry, litosféry a biosféry. Je s nimi tesne spätá, a preto detailne odráža súčasnú a čiastočne i minulú štruktúru krajiny. Kvalita pôdneho krytu je výrazným činiteľom podmieňujúcim existenciu určitých typov rastlínstva a živočíšstva v krajine. Zároveň je i významným prírodným zdrojom s nezastupiteľnou produkčnou funkciou, ktorá je jedným z najdôležitejších existenčných faktorov ľudskej spoločnosti.

Rozdielnosť fyzicko-geografických podmienok základných typov riešeného územia – horskej časti (Malé Karpaty) a nížinnej časti (Podunajská nížina a Záhorská nížina) sa prejavuje aj z pohľadu pedo-geografických charakteristík územia. V rámci Malých Karpát sú dôležitými pedo-genetickými faktormi substrát, reliéf a klíma. Na území nížin sú hlavnými pedo-genetickými faktormi azonálne činitele. Najvýznamnejším faktorom je erózna a akumulčná činnosť vodných tokov, ktorá spôsobuje opakované narušovanie pôdy záplavami. Najväčšiu rozlohu pôd na Záhorskej nížine tvoria úrodné čierne s vysokým obsahom humusu, striedajúce sa s menej úrodnými, piesočnatými regozemami. Piesočnaté pôdy Borskej nížiny majú malú retenčnú schopnosť a vysokú priepustnosť.

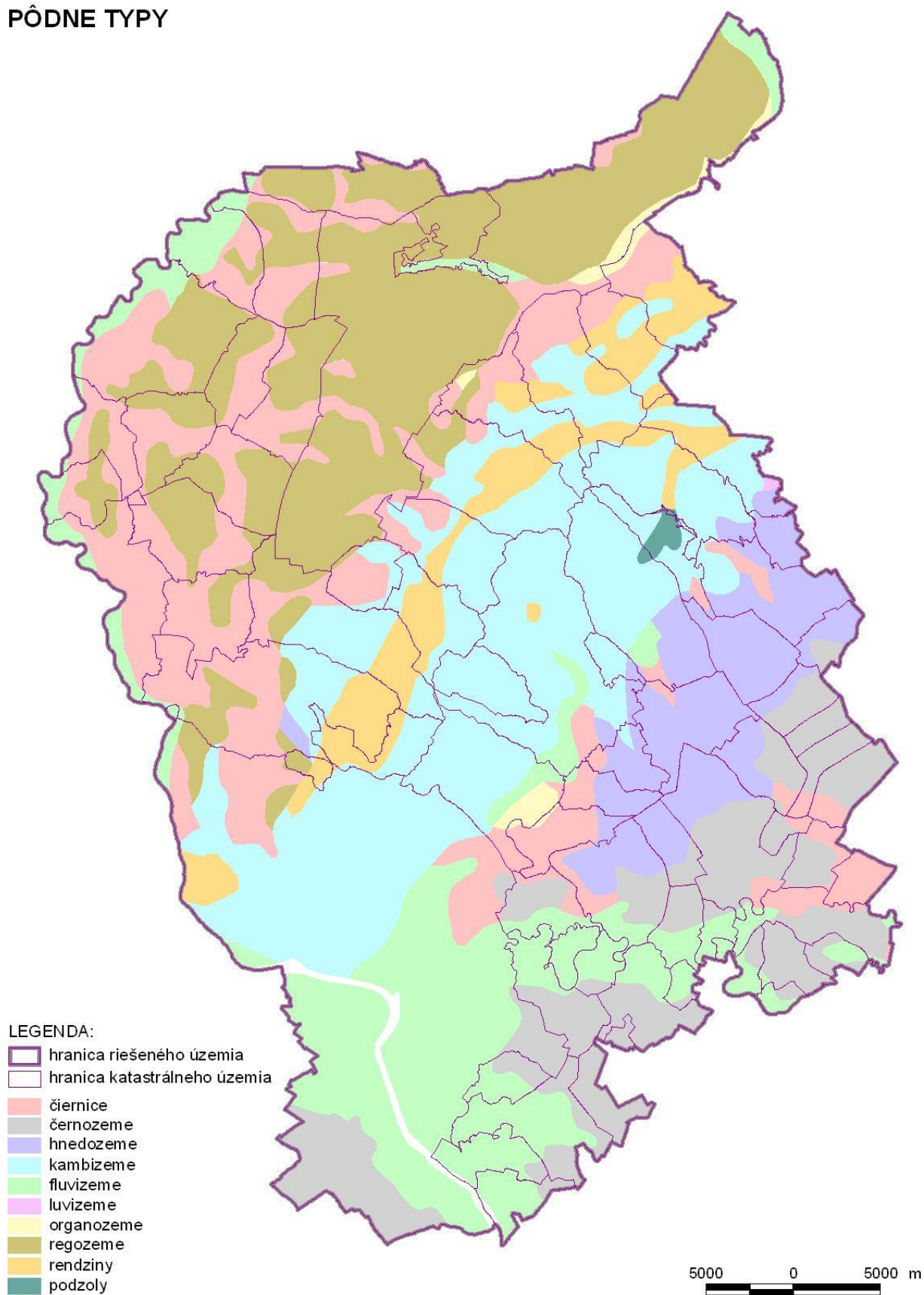
Podunajská nížina má pestrejšie pedologické zloženie, pričom významnú úlohu zohráva rieka Dunaj a jej podzemné vody, kde veľké plochy pokrývajú piesočnato-hlinité fluvizeme a po ich okrajoch hlinité černozy, čo dáva spolu s vysokým obsahom humusu v pôde (najvyšší na Slovensku) dobrý predpoklad aj pre využívanie územia na poľnohospodárske účely. Tieto pôdy majú vysokú retenčnú schopnosť a nízku priepustnosť.

Oblasť Malých Karpát pokrývajú hlinité a hlinito-piesočnaté kambizeme, čo sú typické lesné pôdy nevhodné na poľnohospodársku činnosť.

Vlhkostný režim pôd úzko súvisí s azonálnymi činiteľmi ako napríklad riečne toky alebo náveterne strany pohorí v tomto prípade západný svah Malých Karpát a naopak suchý vlhkostný režim funguje na záveterných stranách pohorí – východne od Malých Karpát v okrese Pezinok a v centrálnej časti Borskej nížiny (Obrázok 23, 24).

Obrázok 23 Pôdne typy na území Bratislavského kraja

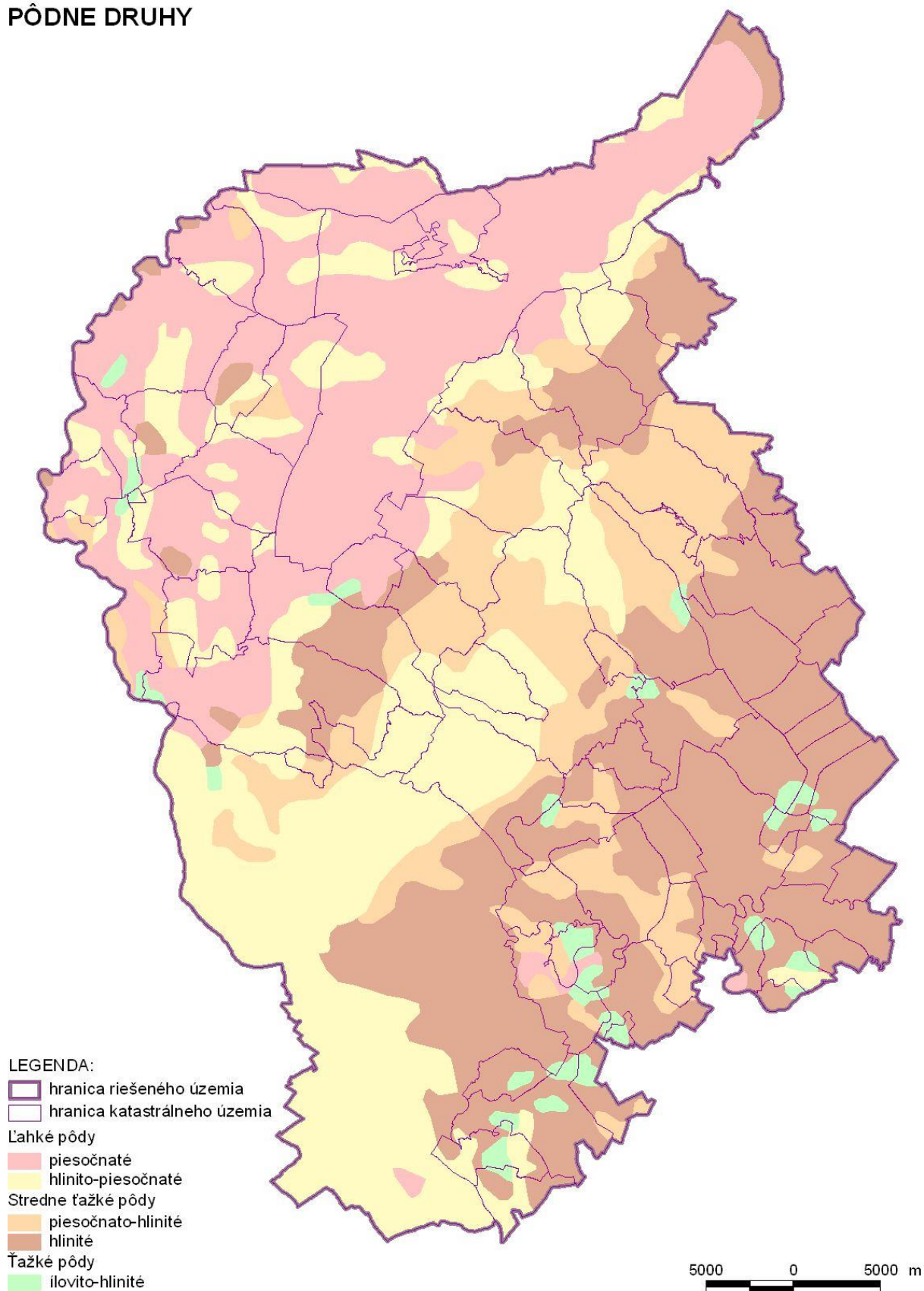
PÔDNE TYPY

Zdroj: ÚPN-R BSK, Krajinnoeologický plán, AUREX spol. s r.o., 2010

Obrázok 24 Pôdne druhy na území Bratislavského kraja

PÔDNE DRUHY

Zdroj: ÚPN-R BSK, Krajinnoeekologický plán, AUREX spol. s r.o., 2010

Erózia pôdy

Pod pojmom erózia pôdy sa rozumie rozrušovanie, premiestňovanie a ukladanie pôdných častíc pôsobením vody, vetra a iných exogénnych činiteľov. Erózia poľnohospodárskej pôdy predstavuje úbytok resp. znehodnotenie vlastnosti povrchovej najúrodnejšej vrstvy poľnohospodárskej pôdy bezprostredne spojený s úbytkom humusu a živín alebo naopak s rozširovaním pieskov na úrodné pôdy, ktoré môžeme pozorovať v oblasti Borskej nížiny. Podľa Monitoringu vodnej erózie na poľnohospodárskych pôdach Slovenska z roku 2012, VUPOP väčšina poľnohospodárskych pôd v Bratislavskom kraji nie je ohrozená vodnou eróziou alebo jej intenzita je veľmi nízka. K najsilnejším prejavom vodnej erózie dochádza na svahoch Malých Karpát. Z hľadiska ohrozenia poľnohospodárskych pôd veternou eróziou patrí prevažná časť riešeného územia do kategórie so žiadnou až slabou intenzitou erózie. Vyššie stupne erózneho ohrozenia (vysoká a extrémna erózia) sa môžu prejavovať na rovinách a na miestach s chýbajúcou alebo len nevýraznou vegetáciou a s ľahkými piesočnatými pôdami (Záhorská nížina).

Tabuľka 121 Zastúpenie kategórií pôd Bratislavského kraja ohrozených eróziou (% z poľnohospodárskej pôdy)

Ukazovateľ	Kategória erodovateľnosti pôdy			
	žiadna alebo nízka	stredná	vysoká	extrémna
Veterná erózia	66,39	11,25	10,66	11,70
Vodná erózia	82,71	11,79	1,61	3,88

Zdroj: VUPOP Bratislava, 2007

Kontaminácia pôdy

Realizovanie poľnohospodárskych, výrobných a ťažobných aktivít potenciálne zvyšuje nebezpečenstvo kontaminácie pôd. Potenciálnymi bodovými zdrojmi znečistenia pôd môžu byť čierne (príp. riadené) skládky odpadov a to na poľnohospodárskej ako aj lesnej pôde. V okolí týchto skládok sa môžu koncentrovať neznáme, často veľmi toxické látky.

V rámci Plošného prieskumu kontaminácie pôd (PPKP) na Slovensku realizovaného Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym Bratislava v pravidelných 5-ročných intervaloch sú sledované obsahy kontaminujúcich látok v pôdach vo vybraných katastrálnych územiach. V Bratislavskom kraji bolo v rámci PPKP 2005 sledovaných 3 096,0 ha poľnohospodárskych pôd (v okresoch Malacky, Pezinok a Senec). Neboli na nich zistené žiadne nadlimitné obsahy ťažkých kovov (olovo, kadmium, chróm, nikel, ortuť, arzén). Za obdobie rokov 2001-2005 bol pozorovaný nadlimitný výskyt zinku v poľnohospodárskych pôdach v okresoch Bratislava II, okres Pezinok, pričom však išlo najmä o mierne prekročenie hodnôt.

Acidifikácia pôdy

V Bratislavskom kraji v rámci XI. cyklu agrochemického skúšania pôd na Slovensku bolo odskúšaných 68 691 ha poľnohospodárskej pôdy. Výsledkom je, že najväčšie percentá výmery odskúšaných pôd (až 90 %) sú zaradené do kategórie slabo kyslých až alkalických pôd.

Tabuľka 122 Pôdna reakcia v Bratislavskom kraji (v % podiele kategórií)

	Pôda extrémne kyslá	Pôda silne kyslá	Pôda kyslá	Pôda slabo kyslá	Pôda neutrálna	Pôda alkalická	Pôda silne alkalická
	< 4,5	4,6 – 5,0	5,1 – 5,5	5,6 – 6,5	6,6 – 7,2	7,2 – 7,7	7,7 <
Bratislavský kraj	0,80	2,65	6,65	29,84	26,88	32,80	0,39

Zdroj: ÚKSUP, 2007

Použitie poľnohospodárskej pôdy pre nepoľnohospodárske účely

Každoročný úbytok poľnohospodárskej pôdy má za následok zabratie týchto plôch na iné ako poľnohospodárske účely podľa ročenky krajského pozemkového úradu Bratislava v priemere 113,1 ha v Bratislavskom kraji za roky 2010 - 2012. V roku 2012 to bolo 55% na účely bývania, 11,9% priemyslu, 22,9% dopravy, 0,5% ťažby.

C.1.3 Ovzdušie

Bratislavský kraj možno z hľadiska klimatických podmienok rozčleniť na 3 hlavné oblasti (Obrázok 25). Územie Záhorskej nížiny sa nachádza v teplej klimatickej oblasti, v teplom, mierne suchom okrsku s miernou zimou, pričom východný okraj tohto prechádza katastrálnym územím obce Lozorno a stredom územia Vojenských lesov a pri obci Studienka siaha výbežok až po Plavecké podhradie. Východný okraj pohoria Malých Karpát lemuje tenký pás od obce Svätý Júr po obec Budmerice. Podľa Atlasu krajiny SR dosahuje priemerná ročná teplota vzduchu na tomto území hodnoty 9,2°C, priemerná teplota vzduchu v januári sa pohybuje od -1°C do -3°C a v júli od 18°C do 20,5°C v Bratislave.

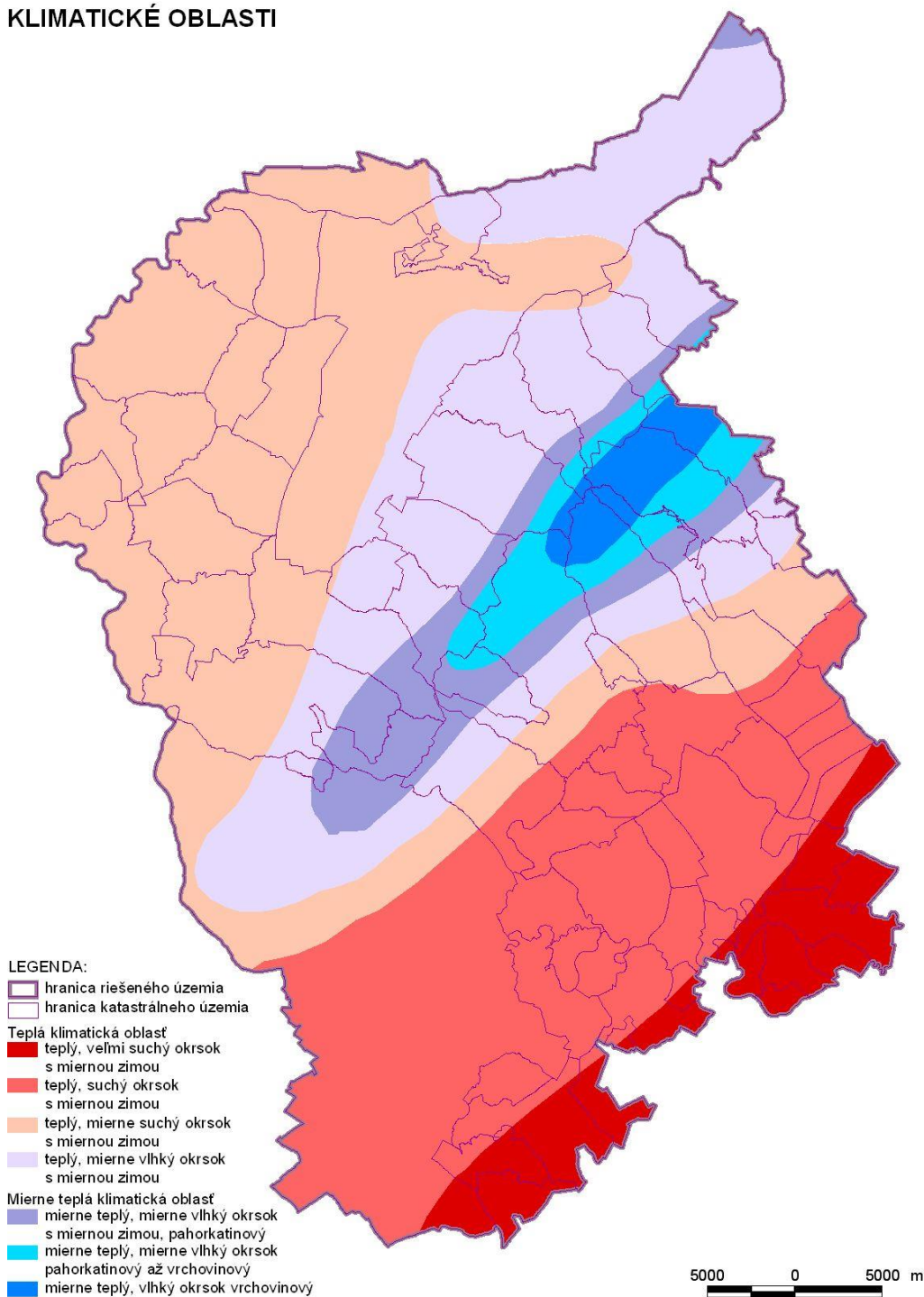
Oblasť pohoria Malé Karpaty sa nachádza v mierne teplej klimatickej oblasti, s plynulým prechodom s pribúdajúcimi výškovými stupňami postupne od najnižšie položeného mierne teplého, mierne vlhkého okrsku s miernou zimou, pahorkatinový, cez mierne teplý, mierne vlhký, pahorkatinový až vrchovinový po mierne teplý, vlhký, vrchovinový okrsok. Priemerná ročná teplota vzduchu je v zimnom období sa tu pohybuje od -3°C do -5°C, v júli 15°C-18°C.

Oblasť Podunajskej nížiny východne od Malých Karpát sa nachádza v teplej klimatickej oblasti v teplom, suchom okrsku s miernou zimou a najvýchodnejšie položené obce okresu Senec sa nachádzajú v teplom, veľmi suchom okrsku s miernou zimou a ročnými priemernými teplotami 9°C-10°C, v júli 18°C-21°C, v januári -1°C až -3°C.

Ročný priemerný úhrn zrážok v nížinách je od 550 – 700mm a vo vyšších oblastiach Malých Karpát od 700 do 900mm zrážok, z toho prevažná väčšina padne v letnom období. Priemerné ročné sumy globálneho žiarenia na území Záhorskej nížiny a okraju Podunajskej nížiny v okrese Pezinok dosahujú hodnoty 1100 – 1150 kWh. V Bratislavskom kraji dosahujú najvyššie ročné sumy globálneho žiarenia obce v okrese Senec od 1250 – 1300 kWh patria k najvyšším v rámci Slovenskej republiky, čo dáva predpoklad pre využitie slnečného žiarenia ako alternatívneho zdroja energie.

Obrázok 25 Klimatické oblasti na území Bratislavského kraja

KLIMATICKÉ OBLASTI

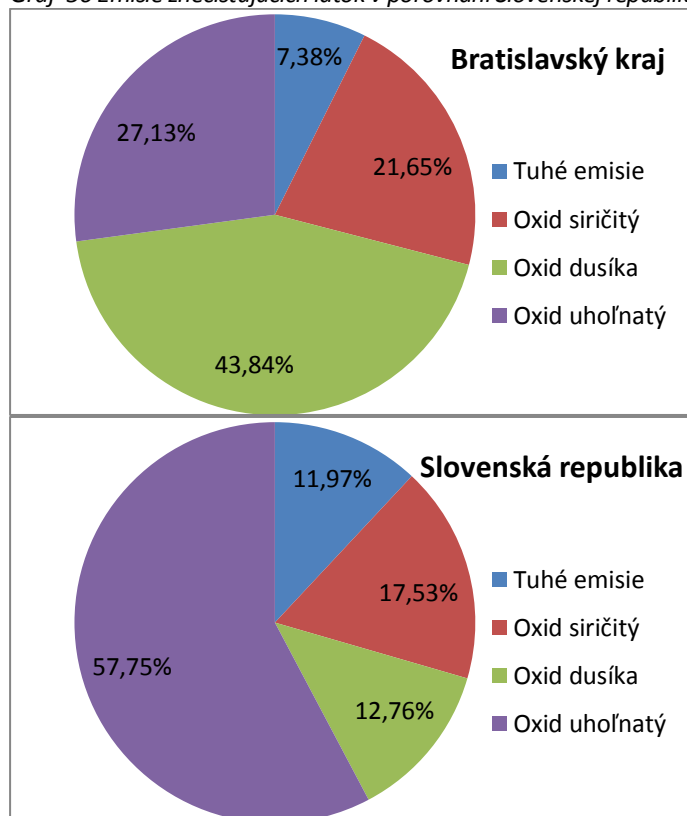
Zdroj: ÚPN-R BSK, Krajinnoeologický plán, AUREX spol. s r.o., 2010

Znečisťujúce látky v ovzduší možno považovať z vodohospodárskeho hľadiska za zdroj znečistenia povrchových a podzemných vôd. Škodliviny v ovzduší tiež poškodzujú vegetáciu a to vo väčšej miere ako živočíšne organizmy. Tuhé imisie usadené na povrchu rastlín vplývajú na príjem energie, obmedzujú dýchanie, upchávajú sa priechody tuhými časticami.

Na znečistení ovzdušia v Bratislavskom kraji sa výraznou mierou podieľajú činitele, ktoré sú situované priamo v kraji, ale aj pôsobiace v okolí tohto územia. Hlavné zdroje znečistenia ovzdušia pochádzajú z bodových zdrojov priemyselnej prevádzky (Slovnaft, Volkswagen, Holcim a iné), ale aj z mobilných zdrojov - automobilová doprava. Zdroje znečistenia sú sústredené najmä na území

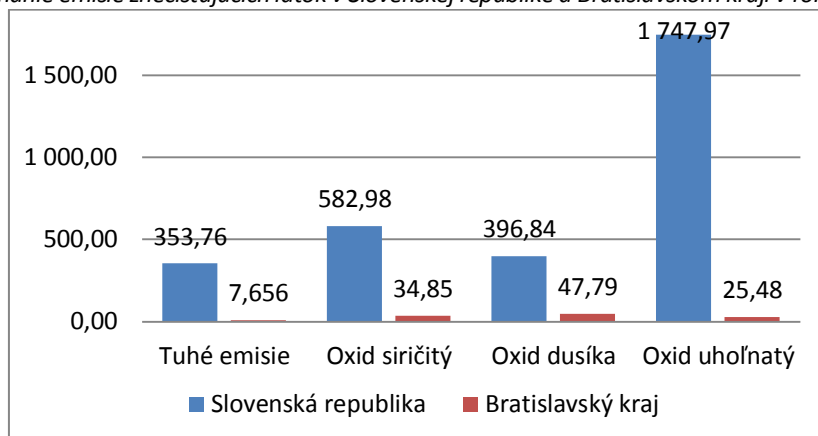
Bratislavských okresov. V roku 201 bolo v Bratislavskom kraji vyprodukovaných celkom ton emisií 10 509,4 znečisťujúcich látok, čo tvorí 3,5% podiel na celkovej produkcii Slovenska (ŠÚ SR). Najväčší podiel v Bratislavskom kraji tvorili emisie oxidu dusíka 43,84% zo všetkých vyprodukovaných emisií v kraji (Graf 56). Naopak najmenší podiel majú tuhé emisie 7,38% zo všetkých vyprodukovaných emisií v kraji. Najväčšie zastúpenie na produkcii tuhých emisií, emisií oxidu siričitého a oxidu dusíka podľa jednotlivých okresov kraja mali okresy Bratislava I-V (posudzované ako 1 celok mesta Bratislava). Najmä pri emisiách oxidu siričitého pokrývali celú produkciu okresy Bratislava I-V spôsobené spaľovaním palív, energetickými zdrojmi a priemyselným objektom Slovnaft, a.s. Dôležitý je však klesajúci trend už od roku 1990, pričom najvýraznejší pokles v období 2001 – 2013 nastal od roku 2010, kedy hodnoty klesli o viac ako 60%. Pokles v dôsledku zmeny palivovej základne, častejšieho využívania plynu, zníženie spotreby uhlia ťažkého vykurovacieho oleja, odsiľovanie veľkých energetických zdrojov. V Bratislavskom kraji je ovzdušie najviac znečisťované práve na území mesta Bratislava. Tento stav zmierňujú veterné pomery ovplyvnené svahmi Malých Karpát. Ovzdušie je najviac zaťažované exhalátmi z chemického priemyslu, energetiky (teplárne, elektrárne) a dopravy. Významným druhotným zdrojom znečisťovania je sekundárna prašnosť, ktorej úroveň závisí od meteorologických činiteľov, zemných a poľnohospodárskych prác a charakteru povrchu. Najviac emisií oxidu uhoľnatého produkoval okres Malacky, kde bol zaznamenaný výraznejší nárast v rokoch 2010 -2011, ale aj tu už prichádza k poklesu produkcie znečisťujúcich látok (Graf 56,57,58,59,60,61).

Graf 56 Emisie znečisťujúcich látok v porovnaní Slovenskej republiky a Bratislavského kraja v roku 2013

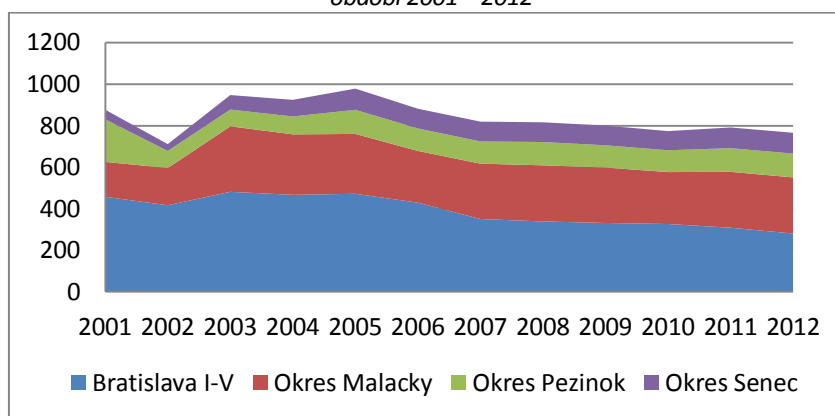
Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Emisie znečisťujúcich látok [cit. 18.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 57 Porovnanie emisie znečisťujúcich látok v Slovenskej republike a Bratislavskom kraji v roku 2012 v tis. ton

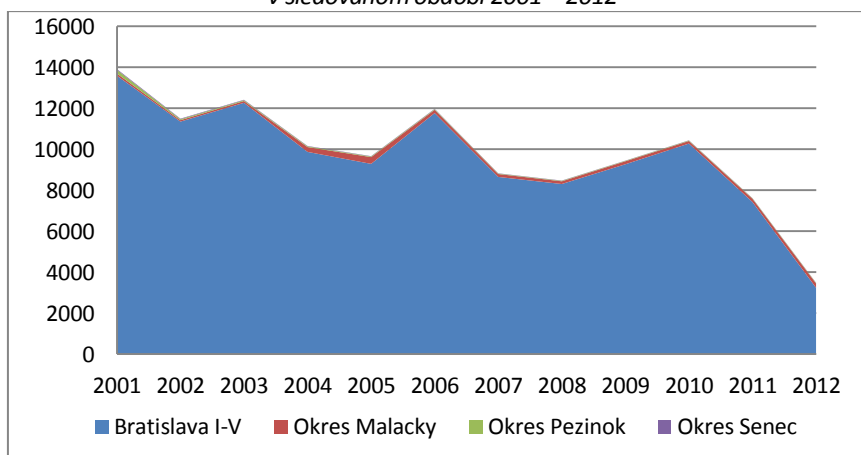
Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Emisie znečisťujúcich látok [cit. 18.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 58 Vývoj podielu jednotlivých okresov v (t) na celkovej produkcii tuhých emisií v Bratislavskom kraji v sledovanom období 2001 – 2012

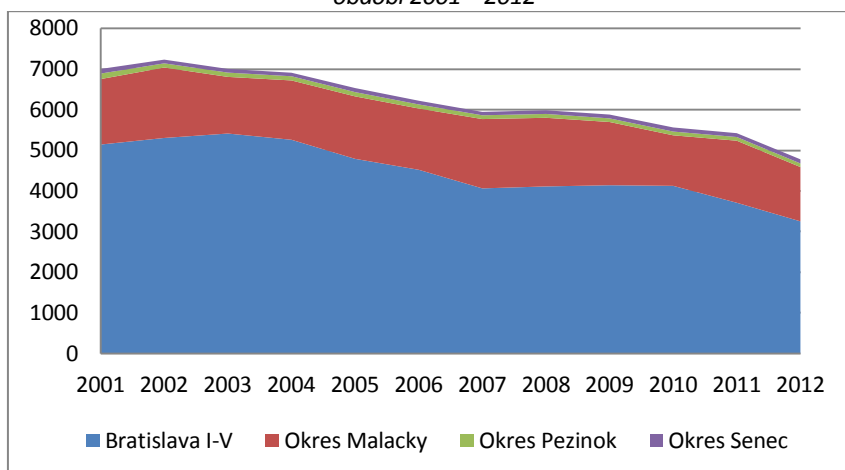
Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Emisie znečisťujúcich látok [cit. 18.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 59 Vývoj podielu jednotlivých okresov v (t) na celkovej produkcii oxidu siričitého v Bratislavskom kraji v sledovanom období 2001 – 2012

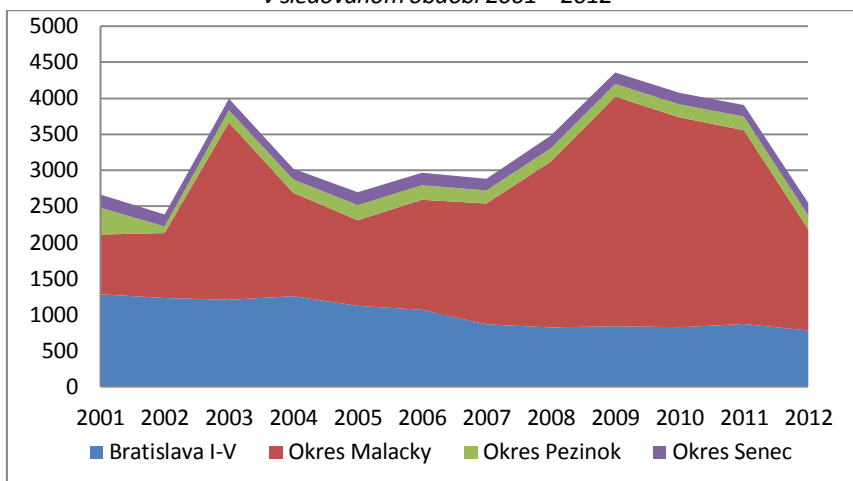
Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Emisie znečisťujúcich látok [cit. 18.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 60 Vývoj podielu jednotlivých okresov v (t) na celkovej produkcii oxidu dusíka v Bratislavskom kraji v sledovanom období 2001 – 2012

Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Emisie znečisťujúcich látok [cit. 18.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Graf 61 Vývoj podielu jednotlivých okresov v (t) na celkovej produkcii oxidu uhoľnatého v Bratislavskom kraji v sledovanom období 2001 – 2012

Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Emisie znečisťujúcich látok [cit. 18.9.2015]. Dostupné na internete: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Podľa Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia na základe limitných hodnôt na ochranu ľudského zdravia za rok 2013 spracovaného SHMÚ bolo nadlimitné znečistenie zaznamenané na miestach merania Bratislava – Trnavské mýto pri znečisťujúcej látke PM₁₀ prekročené o 20%. Ostatné hodnoty aj na meracom mieste Malacky – Sasinkova pre Bratislavský kraj boli v rámci normy. Na základe porovnania emisií na území BSK 2001 – 2012 je možné konštatovať, že v posledných rokoch väčšine okresoch riešeného územia pokleslo množstvo vyprodukovaných znečisťujúcich látok. Pozvoľný pokles bol zaznamenaný aj pri produkcii emisií oxidu dusíka a to postupne od roku 2002 do roku 2012 takmer o 30%. Dôvodom je modernizácia starších priemyselných zariadení, zavádzanie nových, k životnému prostrediu šetrnejších výrobných technológií a prísnejšie predpisy v oblasti životného prostredia v rámci Európskej únie.

C.2 Protipovodňová ochrana

V súčasnosti je vládou schválený Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR. Program bol schválený Uznesením vlády SR č. 744 dňa 27.10.2010. Hlavným cieľom Programu je

praktické etablovanie tretieho stupňa vodného plánovania na území obcí (lokálne vodné plánovanie) a uplatnenie integrovaného manažmentu vodných zdrojov (IMVZ) v praxi prostredníctvom zostavovania plánov integrovaného manažmentu vodných zdrojov obce. Zameriava sa na zadržanie dažďovej vody v krajine, ako aj na celkové oživenie a obnovu poškodenej krajiny a minimalizáciu rizika vzniku povodňových prívalových vln.

Podľa tohto programu protipovodňová prevencia spočíva v trojstupňovom prístupe s nasledovnou postupnosťou:

1. zachytenie dažďovej vody v mieste/priestore, kde spadne,
2. retencia/akumulácia dažďovej vody v krajine,
3. odvedenie tej časti dažďovej vody, ktorú povodie/územie/krajina predtým neabsorbuje.

Jedným zo základných krokov účinnej prevencie proti povodňam bude obnovenie ekosystémových funkcií povodia/územia/krajiny, ktoré svojimi prirodzenými vlastnosťami zadrží dažďovú vodu, umožní jej vsakovanie do podlažia, zvýši kvalitu pôdy a v rámci priestorovej optimalizácie funkcií, potrieb a využívania krajiny človekom, zabezpečí aj jej ekologickú stabilitu.

Konkrétnym cieľom je vytvoriť a vybudovať v lesnej, v poľnohospodárskej a v urbánnej krajine na celom území SR vodozádržné krajinné a terénne útvary a v intravilánoch obcí a miest vybudovať vodozádržné systémy, zariadenia a technické riešenia s celkovou cyklickou zádržnou kapacitou dažďovej vody v objeme 250 miliónov m³. Následne tieto vodozádržné systémy/zariadenia zodpovedne prevádzkovať, udržiavať ich funkčnosť, vykonávať ich údržbu a servis. Pôjde o nepretržitý, cyklický proces. Stanovená cyklická vodozádržná kapacita vyplýva z analýzy zrážkovo odtokových pomerov povodí územia Slovenskej republiky.

Dôležitým faktorom zvýšenia účinnosti programu, ako aj účinnosti ním vytvorených multiplikačných efektov, je maximálny čas realizácie programu potrebný na vybudovanie stanovenej cyklickej vodozádržnej kapacity, ktorú program predpokladá v strednodobom (2016) až dlhodobom (2020) časovom horizonte, v závislosti od disponibilných finančných zdrojov programu.

Podľa dokumentu Stratégia protipovodňovej ochrany do roku 2020 MŽP SR a SVP vydané v októbri 2013 povodie Dunaja čelilo pri povodniach v roku 2013 storočnej vode, kedy boli dosiahnuté najvyššie hodnoty prietoku (10 641m³/s) od roku 1899 (prietok 10 870m³/s) a najvyššie dosiahnuté hodnoty hladiny 1 034cm v hlavnom meste Bratislava. Druhá významná povodňová situácia sa udiala v roku 2002 s parametrami prietoku 10 372m³/s a výškou hladiny 991cm opäť v hlavnom meste Bratislava. Hraničné hodnoty boli namerané aj v oblasti obce Devín s maximálnym prietokom 10 370m³/s a výškou hladiny 948cm.

Hlavné inštitúcie zaoberajúce sa povodňovými situáciami a protipovodňovými opatreniami sú:

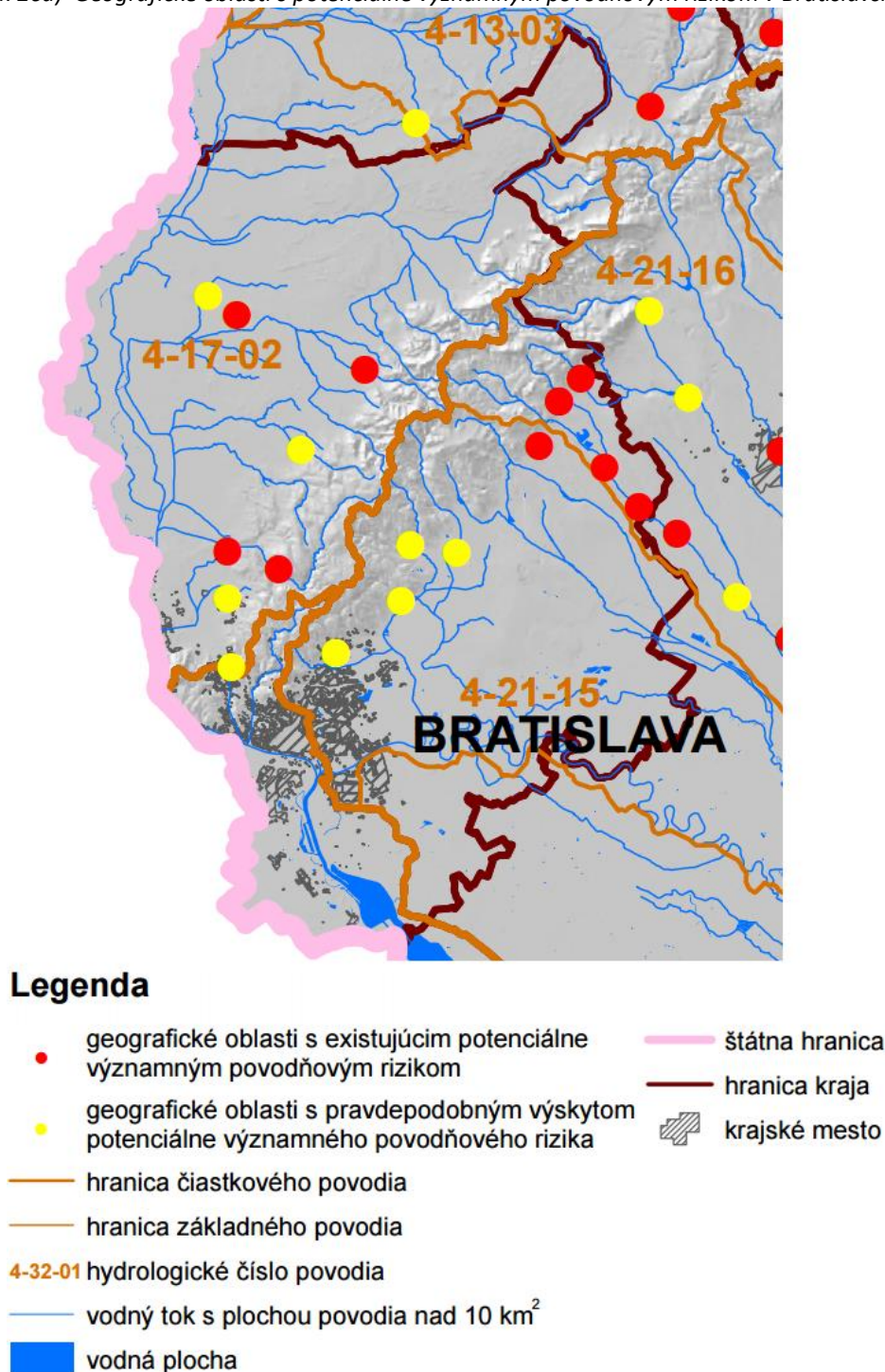
1. MŽP SR, ktoré má priamu účasť ministra a rokovanie Technického štábu ÚPK .
2. Slovenský vodohospodársky podnik, ktorý má vo svojej kompetencii výkon povodňových prác, montáž hradenia, nepretržitú činnosť – zásahy, monitorovanie, čerpanie vody, vrecovanie
3. Slovenský hydrometeorologický ústav vykonáva hodnotenie aktuálnej hydro a meteo situácie a prognózy
4. Vodohospodárska výstavba vykonáva manipulácie VD Gabčíkovo

Pri povodňových situáciách spolupracujú orgány Predseda vlády SR a Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo obrany SR, Armáda SR, Hasičský a záchranný zbor, Policajný zbor SR a Ministerstvo zdravotníctva.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES o hodnotení a manažmente povodňových rizík v rámci územia SR identifikuje 559 oblastí v dĺžke 1 286,544km s výskytom významného povodňového rizika, z toho

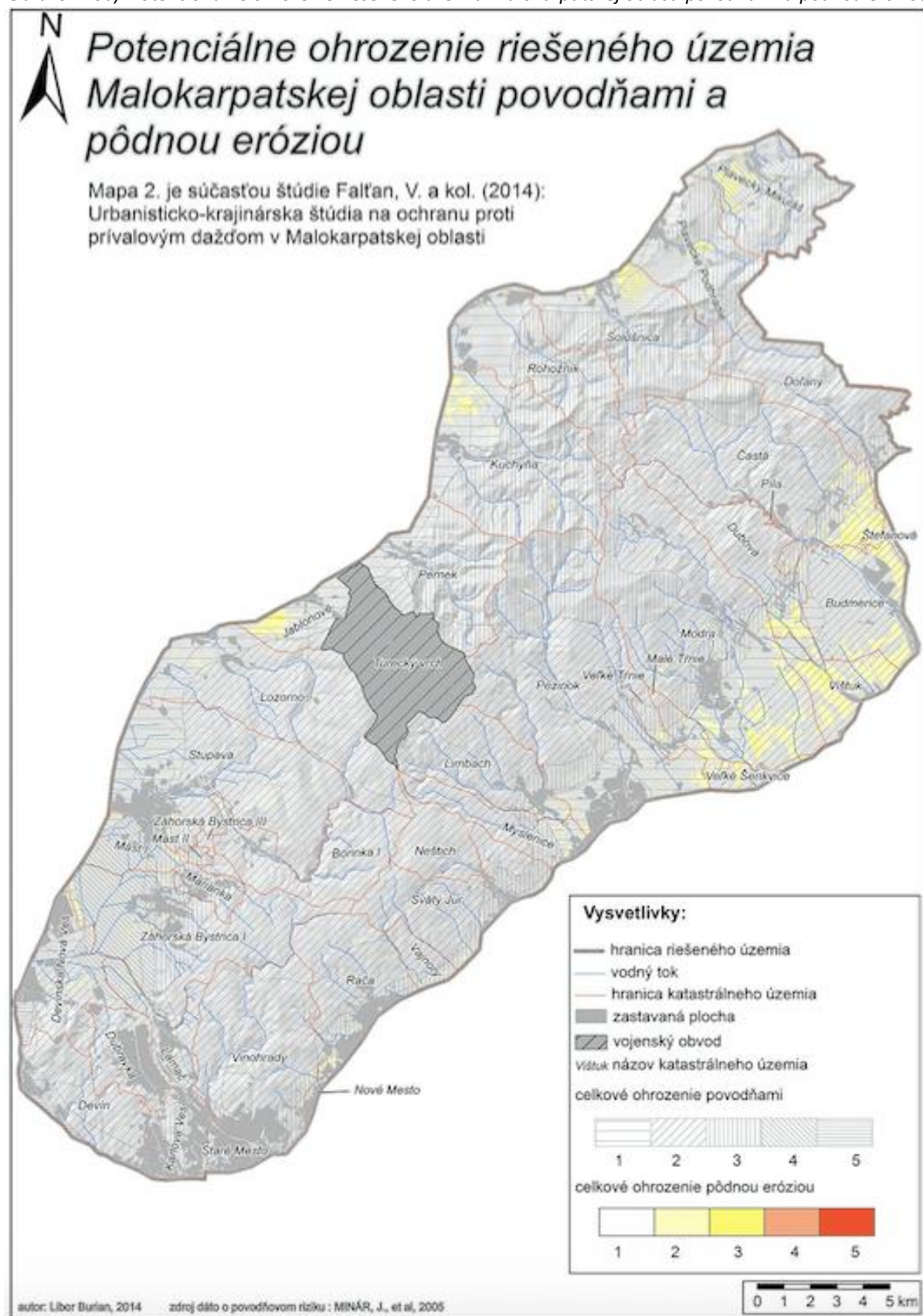
V novom programovom období 2014 – 2020 sa uvažuje s vyčlenením čiastky okolo 400 000 000€ + štátny rozpočet a vlastné zdroje podniku. Na čiastkovom povodí Dunaja sa podľa Stratégie protipovodňovej ochrany do roku 2020 predpokladá vybudovanie 5 stavieb v sume 25 413 260€. V čiastkovom povodí rieky Morava sa plánuje vybudovať spolu 17 stavieb v celkovej sume 55 052 000€.

Obrázok 26a) Geografické oblasti s potenciálne významným povodňovým rizikom v Bratislavskom kraji

Zdroj: MŽP SR[online]. Stratégia protipovodňovej ochrany do roku 2020[13.10.2015]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/files/sekcia-vod/povodne-2002-2012-informacie/mapa-predbezneho-hodnotenia-povodnoveho-rizika-v-sr.pdf>

Obrázok 26b) Potencionálne ohrozenie riešeného územia Malokarpatskej oblasti povodňami a pôdnou eróziou

Zdroj: Urbanisticko-krajinárska štúdia na ochranu proti prívalovým dažďom v Malokarpatskej oblasti

Povodňové škody

Slovenský vodohospodársky podnik š.p., Odštepny závod Bratislava by mal v období 2014 -2020 by mal podľa Plánu investícií protipovodňovej ochrany investovať 106 303 510€. Najvyššie finančné prostriedky investované v jednotlivých rokoch sú uvedené v Tabuľke 123.

Tabuľka 123 Povodňové škody, povodňové zabezpečovacie práce a záchranné práce v rokoch 2000 – 2012 v SR

Rok	Eur	Rok	Eur
2000	43 106 519	2007	4 170 683
2001	68 042 090	2008	45 856 303
2002	54 235 644	2009	11 328 989
2003	1 785 501	2010	534 644 406
2004	39 566 256	2011	34 591 935
2005	28 956 350	2012	3 265 319
2006	92 080 562	Spolu	961 630 557

Zdroj: MŽP SR[online]. *Stratégia protipovodňovej ochrany do roku 2020*[13.10.2015]. Dostupné na: http://www.minzp.sk/files/sekcia-vod/strategia_ppo_do_roku_2020-2.cast.pdf

Na základe údajov z dokumentu „Stratégia protipovodňovej ochrany do roku 2002“ stáli SR povodne od roku 2000 – 2012 za povodňové škody, povodňové zabezpečovacie práce a záchranné práce spolu 961 630 558€. „Správa o priebehu a následkoch povodní na území Slovenskej republiky od 1. januára do 31. novembra 2014“ od začiatku roka do 31. novembra 2014 boli v Slovenskej republike zaplavené územia v rozlohe 4 472,22 ha, z toho 16 ha v intraviláne územia Bratislavského kraja. Riadne verifikované povodňové škody na území Slovenskej republiky boli v sume 54 597 702€ a v Bratislavskom kraji 3 721,8€. Z celkovej sumy bolo 11 912 949€ (21,8%) v SR a z toho 0€ v Bratislavskom kraji vynaložených na vykonávanie povodňových zabezpečovacích prác, 5 657 450,64€ (10,4%)v SR a z toho 3 721,8€ v Bratislavskom kraji na vykonávanie povodňových záchranných prác, najvyšší podiel 67,7% na celkových výdavkoch mali v hodnote 36 959 005,75€ verifikované povodňové škody v SR a z toho 0€ v Bratislavskom kraji (Tabuľka 124). Vysoké škody boli v dôsledku povodní spôsobenými prívalovými dažďami najmä v Žilinskom kraji v oblasti obce Terchová.

Tabuľka 124 Prehľad rozsahu zaplavených území a výdavkov na povodne v SR a v Bratislavskom kraji od 1.1 – 31.11. 2014

V Eur	Slovenská republika	Bratislavský kraj
Zaplavené územia v ha	4472,22	16,00
Povodňové zabezpečovacie práce	11 912 949,47	0,00
Povodňové záchranné práce	5 657 450,64	3 721,80
Verifikované povodňové škody spolu	36 959 005,75	0,00
Peňažné náhrady spolu	6 8296,15	0,00
Výdavky na povodne spolu	54 597 702,01	3 721,80

Zdroj: MŽP SR[online]. *Súhrnné informácie o priebehu a následkoch povodní v prvom polroku 2014 a Súhrnné informácie o priebehu a následkoch povodní za druhý polrok 2014* [13.10.2015]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/voda/ochrana-pred-povodnam/rok-2014.html>

C.3 Ochrana prírody a krajiny

Územné časti vysokej biologickej a ekologickej hodnoty sú z hľadiska zachovalosti alebo ohrozenosti biotopov vyhlásené za chránené v niektorej z kategórií chránených území alebo podliehajú osobitnej

ochrane, pričom špeciálnu starostlivosť a režim na chránených územiach zabezpečujú stupne ochrany.

Veľkoplošné chránené územia

Do riešeného územia zasahujú 3 veľkoplošné chránené územia – Chránená krajinná oblasť Záhorie, Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty, a Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy.

CHKO Záhorie zasahuje do riešeného územia v jeho západnej časti na území okresu Bratislava IV. Ide o prvú vyhlásenú nížinnú chránenú krajinnú oblasť na Slovensku. Pozostáva z dvoch častí – severovýchodnej a západnej. Do riešeného územia zasahuje najmä svojou západnou časťou, ktorá predstavuje krajinu modelovanú činnosťou rieky Moravy s riečnymi terasami a širokou riečnou nivou. Východná časť CHKO zasahuje na územie kraja len malou časťou na severe v okresoch Malacky a Senica (Trnavský kraj). Územím prechádza náučný chodník Nivou rieky Moravy, ktorý prebieha od severnej strany hradu Devín po obec Vysoká pri Morave. Chodník je prístupný iba počas nevybreženia rieky Moravy. Zaujímavosťami náučného chodníka sú lužné lesy, riečne terasy rieky Moravy s lokálnymi ostrovmi viatych pieskov i menších dún, mŕtve ramená, aluviálne lúky so zachovalou prirodzenou skladbou trávnych porastov, biotop vodného vtáctva (volavka popolavá, čajka smeživá, bučiak obyčajný), veľkomoravské hradiská.

CHKO Malé Karpaty zasahuje do riešeného územia výbežkom masívu Malých Karpát, ktorý prebieha v smere JZ – SV na území okresov Bratislava III, Bratislava IV a Pezinok. Predstavuje jediné veľkoplošné chránené územie vinohradníckeho charakteru. Malé Karpaty predstavujú okrajové pohorie vnútorných Karpát, rozkladajúce sa v ich juhozápadnom cípe.

(Tabuľka 125, Obrázok 27).

Tabuľka 125 Chránená krajinná oblasť Záhorie

Rozloha	27 522 ha
Rok vyhlásenia	1988
Geomorfologický celok	Borská nížina
Okresy	Bratislava IV, Malacky, Senica
Stupeň ochrany	2. stupeň

Zdroj: ŠOP SR

Najvyšší vrch pohoria sú Záruby /768m n.m./. Súčasťou územia je Borinský kras v okolí hradu Borinka /Pajštún/ so Zbojníckou jaskyňou. V Plaveckom krase na severe územia sa nachádzajú povrchové krasové jamy /cca 510m n.m./. V oblasti prevažuje povrchový odtok vôd, avšak nachádza sa tam niekoľko vyvieraciek a prameňov. Z kultúrno-historického aspektu je významná jaskyňa Deravá skala pri Plaveckom Mikuláši, ktorú osídľoval človek už v staršej dobe kamennej a jaskyňa Veľká pec pri Vrbovom (Tabuľka 126, Obrázok 27).

Tabuľka 126 Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty

Rozloha	65 504 ha
Rok vyhlásenia	1976 (novelizácia 2001)
Geomorfologický celok	Malé Karpaty
Okresy	Bratislava III, Bratislava IV, Malacky, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Pezinok, Piešťany, Senica, Trnava
Stupeň ochrany	2. stupeň

Zdroj: ŠOP SR

CHKO Dunajské luhy zasahuje do riešeného územia v jeho juhozápadnej časti pozdĺž toku Dunaja. Územie CHKO sa rozprestiera na Podunajskej nížine v geomorfologickom celku Podunajská rovina, vedľa slovenského a slovensko - maďarského úseku Dunaja od Bratislavy až po Veľkolélsky ostrov v okrese Komárno (Tabuľka 127, Obrázok 27).

Tabuľka 127 Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy

Rozloha	12 284 ha
Rok vyhlásenia	1998
Geomorfologický celok	Podunajská rovina
Okresy	Dunajská Streda, Galanta, Komárno, Nové Zámky, Senec, Šaľa
Stupeň ochrany	2. stupeň

Zdroj: ŠOP SR

Celé územie CHKO je zapísané do Zoznamu mokradí medzinárodného významu (Ramsarská konvencia).

V riešenom území sa nachádza 68 maloplošných chránených území – 26 chránených areálov, 1 národná prírodná pamiatka, 7 prírodných pamiatok, 9 národných prírodných rezervácií, 24 prírodných rezervácií a 1 chránený krajinný prvok.

NATURA 2000 je sústava chránených území členských krajín Európskej únie, ktorej hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä EÚ ako celok. Vytvorenie tejto sústavy má zabezpečiť ochranu a zachovanie vybraných typov biotopov, ohrozených druhov rastlín a živočíchov a ich biotopov, ktoré sú významné z hľadiska Európskeho spoločenstva. Vytvorenie NATURA 2000 je jedným zo základných záväzkov členských štátov voči EÚ v oblasti ochrany prírody. Cieľom vytvorenia tejto európskej súvislej siete chránených území je zabezpečenie priaznivého stavu populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivého stavu biotopov. Sústavu NATURA 2000 tvoria dva typy území (Obrázok 26):

- chránené vtáčie územia (CHVÚ) - vyhlasované v súlade so smernicou Rady č. 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúcich vtákov (známej tiež ako smernica o vtákoch – Birds directive)
- územia európskeho významu (ÚEV) - územia vyhlasované v súlade so smernicou Rady č. 92/43/EHS z 22. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch – Habitats directive)

V riešenom území sa nachádza 51 navrhovaných území európskeho významu, ktoré sú súčasťou európskej súvislej siete chránených území NATURA 2000, na ktoré sa vzťahuje územná ochrana podľa § 27 ods. 7 zákona č. 543/2002 Z.z.

Ramsarské lokality

V zmysle Dohovoru o mokradiach, majúcich medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský dohovor) sa v riešenom území nachádzajú 4 územia – Alúvium Rudavy, Dunajské luhy, Niva Moravy a Šúr (Tabuľka 128).

Tabuľka 128 Mokrade medzinárodného významu zasahujúce na územie Bratislavského kraja
Alúvium Rudavy

Dátum zapísania	17.2.1998
Výmera lokality	560 ha
Okres	Malacky, Senica
Dunajské luhy	
Dátum zapísania	26.5.1993
Výmera lokality	14 488 ha
Okres	Bratislava II, Bratislava V, Dunajská Streda, Komárno, Senec
Niva Moravy	
Dátum zapísania	26.5.1993
Výmera lokality	5 380 ha
Okres	Bratislava IV, Malacky, Senica, Skalica

Šúr

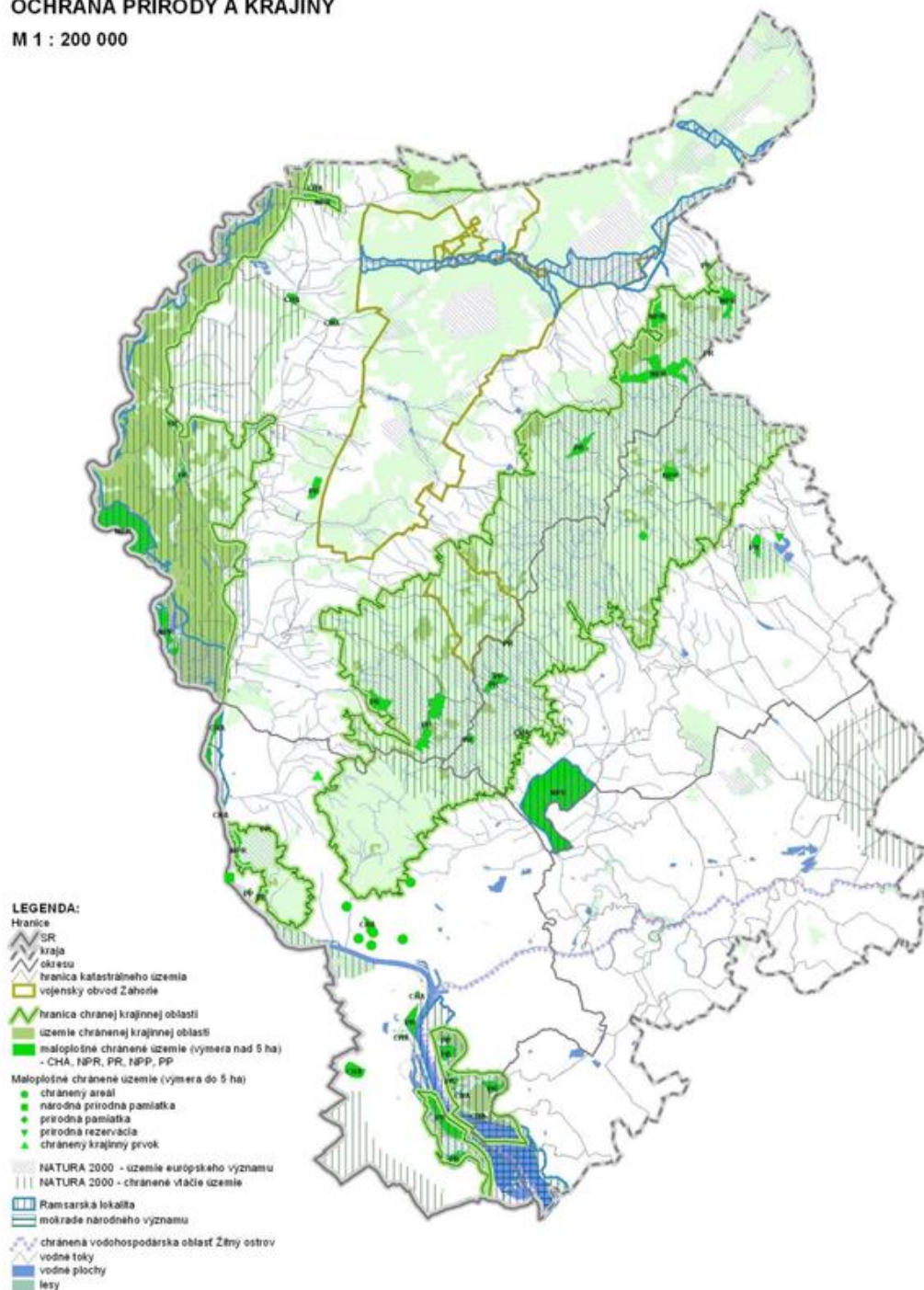
Dátum zapísania	2.7.1990
Výmera lokality	1 136,6 ha
Okres	Pezinok, Senec

Zdroj: ŠOP SR

Obrázok 27 Ochrana prírody a krajiny v Bratislavskom kraji

OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

M 1 : 200 000

Zdroj: AUREX spol. s r.o.

C.4 Alternatívne a obnoviteľné zdroje energie

Obnoviteľné zdroje energie sú zdroje, ktorých energetický potenciál sa trvalo obnovuje prírodnými procesmi alebo činnosťou ľudí.

Najväčší celkový potenciál má slnečná energia. Vzhľadom na finančné a technologické možnosti je predpoklad využívania slnecnej energie najmä na výrobu tepla a teplej úžitkovej vody. Súčasná fotovoltická (FV) technológia umožňuje bez väčších štrukturálnych zmien integrovať do energetického rozvodného systému fotovoltické generátory zabezpečujúce podiel niekoľko percent celoročnej spotreby elektriny. Využitie technického FV potenciálu je v súčasnosti, v porovnaní s inými technológiami, finančne náročnejšie.

Druhý najväčší celkový potenciál má geotermálna energia. Vlastnosti geotermálnych vôd na Slovensku predurčujú využívanie tejto energie najmä na vykurovanie a liečebné účely. Technický potenciál je taktiež výrazne nižší z dôvodu technologických problémov súvisiacich s chemickým zložením geotermálnych vôd.

Najväčší technický potenciál má biomasa. Biomasa má veľkú perspektívu pri výrobe tepla pre vykurovanie najmä v centrálnych vykurovacích systémoch, menej v domácnostiach, vo forme peliet, brikiet, drevných štiepok a slamy. Pomerne rýchlym riešením zvýšeného využívania biomasy je spoluspaľovanie s fosílnym palivom v tepelných elektrárnach a pri kombinovanej výrobe elektriny a tepla. V prípade väčších zariadení jedným z dôležitých faktorov je optimalizácia logistických nákladov.

Bioplyn vyrobený z poľnohospodárskej biomasy, biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov a kalov z čistiarní odpadových vôd (ČOV) je možné využívať na výrobu elektriny a tepla. Rozvoj využívania biopalív závisí od legislatívnych opatrení a vyriešenia technologických problémov. Využívanie bioplynu okrem environmentálnych prínosov prispeje k rozvoju vidieckych oblastí a významne podporí zamestnanosť v týchto oblastiach. Farmy môžu diverzifikovať svoje činnosti a zamerať sa aj na pestovanie energetických plodín. Tieto prínosy je potrebné zohľadniť pri podpore využívania bioplynu.

Najviac využívaným obnoviteľným zdrojom na výrobu elektriny je vodná energia, ktorá pokrýva vyše 98 % výroby elektriny z OZE. Využitie hydroenergetického potenciálu je približne 57%.

Využitelný (aj technický) potenciál veternej energie bol určený na 600 GWh v roku 2002. Potenciál bol vypočítaný na základe predpokladu, že sa použijú veterné turbíny s výkonom 500 až 1 000 kW. Na základe doterajších skúseností a technologického pokroku v konštrukcii turbín, ktorý umožnil používať turbíny s výkonom až 2 800 kW, možno však predpokladať, že tento využitelný potenciál je viac ako dvojnásobný.

Slovenská republika dováža takmer 90% primárnych energetických zdrojov. Vlastná ťažba zemného plynu a ropy je nevýznamná, všetko čierne uhlie sa dováža. Významnejším domácim energetickým zdrojom je hnedé uhlie a obnoviteľné zdroje energie.

Vzhľadom na to, že na území Slovenska sú veľmi malé zásoby fosílnych palív, rozvoj energetiky je potrebné orientovať na zabezpečenie diverzifikácie primárnych energetických zdrojov so zvyšujúcim sa využívaním domácich obnoviteľných a druhotných (formy energie, ktoré vznikajú pri technologických výrobných procesoch) zdrojov energie pri trvalom znižovaní energetickej náročnosti. Oddelenie rastu ekonomiky od rastu spotreby energie významne zvýši odolnosť hospodárstva od turbulentného vývoja na energetických trhoch. Aj keď v najbližších rokoch nehrozí nedostatok fosílnych palív, je nutné aj z dôvodu rastu ich cien, zamerať sa na dostupné domáce zdroje, a to najmä na obnoviteľné a druhotné zdroje energie.

Nakladanie s odpadmi

Komunálnym odpadom sa rozumie odpad vznikajúci a zbieraný v obciach s ktorým obce hospodária (využívajú resp. zneškodňujú). Patria sem odpady, ktoré vznikajú pri prevádzke domácností, občianskej a technickej vybavenosti, živností, dopravy, rekreácie a športu vrátane odpadu, ktorý

vzniká pri údržbe a čistení verejných komunikácií a odpadu zo zelene, ktorý vzniká pri údržbe verejnej zelene.

Využívaný komunálny odpad je množstvo odpadu z celkového komunálneho odpadu, ktoré bolo materiálovo využité ako druhotná surovina, ďalej množstvo, ktoré sa použije na kompostovanie a tiež množstvo energeticky využívané, ktoré sa používa ako prídavné palivo v spaľovni. Sem nie je možné zaradiť odpad, ktorý sa zneškodňuje v zariadeniach určených na spaľovanie odpadu.

Zneškodňovaný komunálny odpad je množstvo odpadu z celkového komunálneho odpadu, ktoré sa zneškodňuje skladovaním na katastrálnom území obce, skladovaním mimo územia obce, ďalej odpad ktorý bol použitý energeticky ako palivo a odpad bez energetického použitia spaľovaný v zariadeniach určených na spaľovanie odpadov.

Zastúpenie jednotlivých kategórií odpadov bolo rôznorodé s kolísavým vývojom za časové obdobie siedmich vybraných rokov (2002 - 2014). Celková charakteristika spôsobu nakladania s odpadmi v rokoch 2002 - 2014 je uvedená v Tabuľke 129. Najväčšia produkcia komunálneho odpadu v rámci Slovenskej republiky bola zaznamenaná práve v Bratislavskom kraji (DATACube, 2015).

V Slovenskej republike platí od 1.1.2010 povinnosť pre obce zaviesť povinný separovaný zber pre 4 zložky komunálnych odpadov: papier, plasty, sklo a kovy. Okrem týchto zložiek separovaného zberu komunálnych odpadov je zavedený aj zber iných, predovšetkým nebezpečných zložiek (napr. použitých batérií a akumulátorov, rozpúšťadiel a farieb, elektroodpadov a pod.). Za posledných 11 rokov celkové množstvo komunálneho odpadu stúplo z pôvodne vyprodukovaných 241 462kg v roku 2002 na 277 328kg v roku 2014 (nárast o 14,85%). Podiel separovaných zložiek komunálneho odpadu však stúpol výrazne a to z 4 889kg v roku 2002 na 36 335kg v roku 2014 (7,4-násobný nárast). Výrazne vzrástlo aj separované množstvo nebezpečného komunálneho odpadu a to až 8,1-násobne v roku 2014 (706kg) v porovnaní s rokom 2002 (87kg) (Tabuľka 129).

Tabuľka 12918 Zloženie komunálneho odpadu v Bratislavskom kraji vo vybraných rokoch uvedené v kg

Ukazovateľ\rok	2002	2005	2006	2009	2010	2013	2014
Komunálny odpad spolu	241 462	261 038	249 456	270 341	278 283	262 437	277 328
Separovane zbierané zložky komunálneho odpadu	4 889	24 286	17 843	23 589	24 084	31 841	36 335
Separovane zbierané zložky komunálneho odpadu z toho: nebezpečný odpad	87	272	321	1 097	906	740	706
Odpady zo záhrad a parkov	12 331	16 570	9 944	21 965	21 268	18 369	20 939
Iné komunálne odpady	216 444	208 029	208 529	212 239	219 580	198 946	206 216
Drobné stavebné odpady	7 798	12 153	13 140	12 548	13 350	13 281	13 837

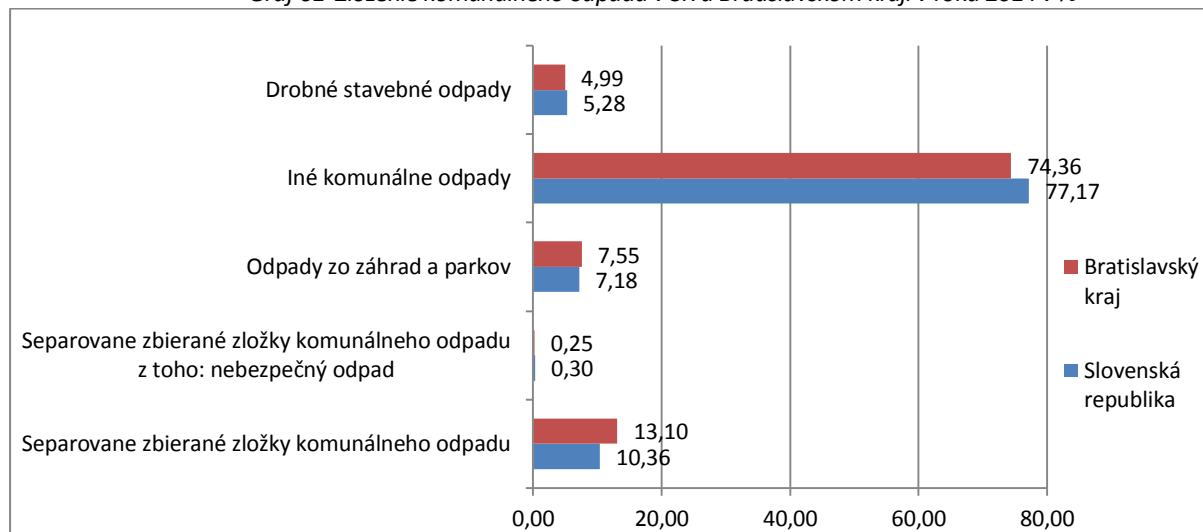
Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Množstvo komunálneho odpadu[13.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Porovnanie zloženia jednotlivých zložiek komunálneho odpadu v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji v roku 2014 graficky znázorňuje Graf 61 z ktorého vyplýva, že Bratislavský kraj dosahuje nadpriemerné hodnoty (13,10%) v množstve separovaného odpadu v rámci celej SR (10,36%), pričom v porovnaní s predošlými rokmi stúpa celoslovenský priemer, ale aj hodnota v rámci Bratislavského kraja. V relatívnom vyjadrení dosahuje takmer vo všetkých zložkách komunálneho odpadu priemer SR (Graf 61).

Podľa relatívnych ukazovateľov ŠÚ SR v prepočte na obyvateľa sa vyprodukovalo v roku 2014 v Bratislavskom kraji 446,02kg komunálneho odpadu pripadajúceho na jedného obyvateľa kraja (o 31,4% komunálneho odpadu viac ako je celoslovenský priemer v roku 2014). Pozitívny je vývoj množstva

zhodnoteného komunálneho odpadu v prepočte na obyvateľa v roku 2014 (298,05kg/obyv.) v Bratislavskom kraji v porovnaní s rokom 2002 (170,9kg/obyv.). V porovnaní so Slovenskou republikou (29,09%) sa v kraji(66,82%) zhodnotí 3-násobné množstvo komunálneho odpadu v prepočte na obyvateľa. Výrazne nižšie (o viac ako polovicu) je však percento zhodnocovaného komunálneho odpadu kompostovaním, čo môže byť čiastočne spôsobené aj sídelnou štruktúrou Bratislavského kraja (Tabuľka 130).

Graf 61 Zloženie komunálneho odpadu v SR a Bratislavskom kraji v roku 2014 v %

Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Množstvo komunálneho odpadu[13.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Tabuľka 13019 Relatívne ukazovatele v oblasti nakladania s komunálnym odpadom za obdobie 2011 – 2014

Územie	Ukazovateľ\Rok	2002	2003	2006	2007	2010	2011	2013	2014
Slovenská republika	Množstvo komunálneho odpadu (kg/obyv.)	283,42	297,35	301,21	308,95	333,05	327,39	322,24	339,43
	Množstvo zhodnoteného komunálneho odpadu (kg/obyv.)	33,88	35,93	15,32	45,47	66,82	78,29	89,53	98,73
	Množstvo zneškodneného kom. odpadu (kg/obyv.)	249,54	261,42	269,82	251,87	263,99	247,02	227,39	235,01
	Percento zhodnocovaného komunálneho odpadu	11,95	12,08	5,09	14,72	20,06	23,91	27,78	29,09
	Percento zhodnocovaného komunálneho odpadu ako druhotná surovina	20,26	25,90	11,52	11,24	17,97	18,00	13,59	9,41
	Percento zhodnocovaného komunálneho odpadu kompostovaním	21,57	21,04	62,48	30,98	25,00	23,63	26,96	27,13
Bratislavský kraj	Množstvo komunálneho odpadu (kg/obyv.)	403,10	391,26	412,94	444,09	444,66	445,38	426,36	446,02
	Množstvo zhodnoteného komunálneho odpadu (kg/obyv.)	170,90	190,02	37,63	241,45	256,51	290,41	278,33	298,05
	Množstvo zneškodneného kom. odpadu (kg/obyv.)	232,20	201,25	370,40	192,52	186,61	153,37	138,32	142,82
	Percento zhodnocovaného komunálneho odpadu	42,40	48,57	9,11	54,37	57,69	65,20	65,28	66,82
	Percento zhodnocovaného komunálneho odpadu ako druhotná surovina	4,93	11,74	7,80	1,02	1,42	1,66	2,55	1,77
	Percento zhodnocovaného komunálneho odpadu kompostovaním	7,52	4,84	30,44	8,56	13,79	9,99	11,74	12,16

Zdroj: DATACube [online]. Životné prostredie: Množstvo komunálneho odpadu[13.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Podľa dokumentu Návrh Programu odpadového hospodárstva SR na roky 2016-2020 v septembri 2015 sa na území Slovenskej republiky ku koncu roka 2013 nachádzalo celkovo 124 skládok, z toho

na území Bratislavského kraja sa nachádzalo spolu 7 skládok. V SR bolo spolu 18 skládok na interný odpad, z toho 2 na území Bratislavského kraja v mestských častiach Bratislavy: Devínska Nová Ves a Podunajské Biskupice, 95 skládok na odpad, ktorý nie je nebezpečný v SR pričom 3 sa nachádzali na území kraja v obciach Zohor, Dubová, Senec. Ďalej 11 skládok na nebezpečný odpad v rámci SR a z toho 2 na území kraja v obciach Zohor a Budmerice (Tabuľka 131, 132, Obrázok 28).

Tabuľka 131 Počet prevádzkovaných skládok odpadov a ich voľné kapacity v SR a v Bratislavskom kraji k 31.12.2013

Územie	Skládka odpadov na interný odpad	Skládka odpadov na odpad, kt. nie je nebezpečný	Skládka odpadov na nebezpečný odpad	Celková kapacita m ³
Bratislavský kraj	47 639	595 170	86 587	729 396
Slovenská republika	3 661 081	16 740 540	499 682	20 875 879
Počet skládok				
Bratislavský kraj	2	3	2	7
Slovenská republika	18	95	11	124

Zdroj: Návrh Programu odpadového hospodárstva SR na roky 2016-2020 [online]. Dostupé na [13.10.2015]:

https://lt.justice.gov.sk/Attachment/POH%20SR-2016-2020_FINAL.pdf?instEID=191&attEID=83221&docEID=442164&matEID=8449&langEID=1&tStamp=20150925145430467

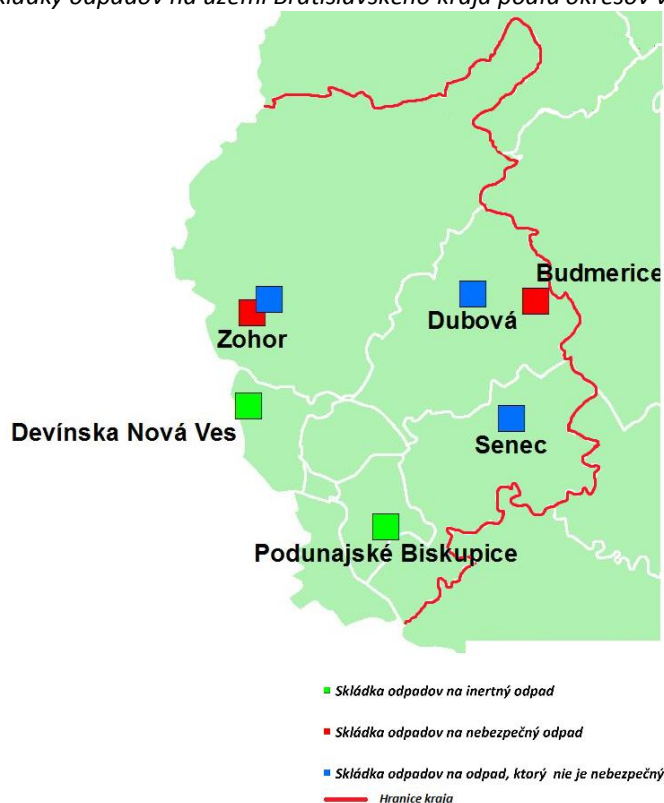
Tabuľka 13220 Skládky odpadov na území Bratislavského kraja podľa okresov v roku 2013

Názov skládky	Obec	Prevádzkovateľ	Sídlo prevádzkovateľa	Trieda skládky	Rok začatia	Predpokladaný rok ukončenia
Bratislava II						
A-Z STAV, s.r.o.	Bratislava – Podunajské Biskupice	A-Z STAV, s.r.o.	Bratislava – Podunajské Biskupice	SKIO	2003	2014
Bratislava IV						
Slovenský odpadový priemysel - Devínska Nová Ves	Bratislava – Devínska Nová ves	Slovenský odpadový priemysel, a.s.	Bratislava – Staré mesto	SKIO	1997	2014
Malacky						
A.S.A. Zohor, s.r.o.	Zohor	.A.S.A. Zohor, s.r.o.	Zohor	SKNO	2005	2026
A.S.A. Zohor, s.r.o.	Zohor	.A.S.A. Zohor, s.r.o.	Zohor	SKNNO	1996	2026
Pezinok						
Skládka odpadov – Dubová	Dubová	Skládka odpadov – Dubová, s.r.o.	Dubová	SKNNO	2000	2020
Skládka odpadov Budmerice	Budmerice	Istrochem reality, a.s. Bratislava	Bratislava – Nové Mesto	SKNO	1979	2020
Senec						
Červený Majer	Senec	AVE Bratislava s. r. o	Bratislava – Vrakuňa	SKNNO	2009	2024

Zdroj: MŽP SR [online]. Skládkovanie odpadov: Zoznam skládok odpadov v Slovenskej republike v roku 2013 [16.10.2015]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/oblasti/odpady-obaly/skladkovanie-odpadov/informacie/>

V Bratislavskom kraji boli v roku 2013 prevádzkované 3 spaľovne. Spaľovňa komunálneho odpadu prevádzkovaná spoločnosťou OLO, a.s. v okrese Bratislava II. Na rovnakom území sa nachádza spaľovňa nebezpečného odpadu prevádzkovaná korporáciou Slovnaft, a.s.. Jedno zariadenie na spoluspaľovanie odpadov sa nachádza v Rohožníku v okrese Malacky, prevádzkované Holcim, a.s. (Tabuľka 133).

Obrázok 28 Sklárky odpadov na území Bratislavského kraja podľa okresov v roku 2013

Zdroj: upravené podľa MŽP SR [online]. Skládkovanie odpadov: Sklárky odpadov prevádzkované v Slovenskej republike v roku 2013 [16.10.2015]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/oblasti/odpady-obaly/skladkovanie-odpadov/informacie/>

Tabuľka 133 Zoznam spaľovní odpadov prevádzkovaných v SR a v Bratislavskom kraji k 31.12.2013

Okres	Prevádzkovateľ	Kapacita zariadenia (t)	Množstvo spálených odpadov v roku 2013 v (t)
Spaľovne komunálnych odpadov			
Bratislava	Odvoz a likvidácia odpadu a.s.	163 500	119 502
Spaľovne priemyselných odpadov			
Bratislava	SLOVNAFT a.s.	28 500	12 512

Zdroj: Návrh Programu odpadového hospodárstva SR na roky 2016-2020[online]. Dostupé na [13.10.2015]: https://lt.justice.gov.sk/Attachment/POH%20SR-2016-2020_FINAL.pdf?instEID=191&attEID=83221&docEID=442164&matEID=8449&langEID=1&tStamp=20150925145430467

Tabuľka 13421 Zoznam kompostární v Bratislavskom kraji v roku 2014

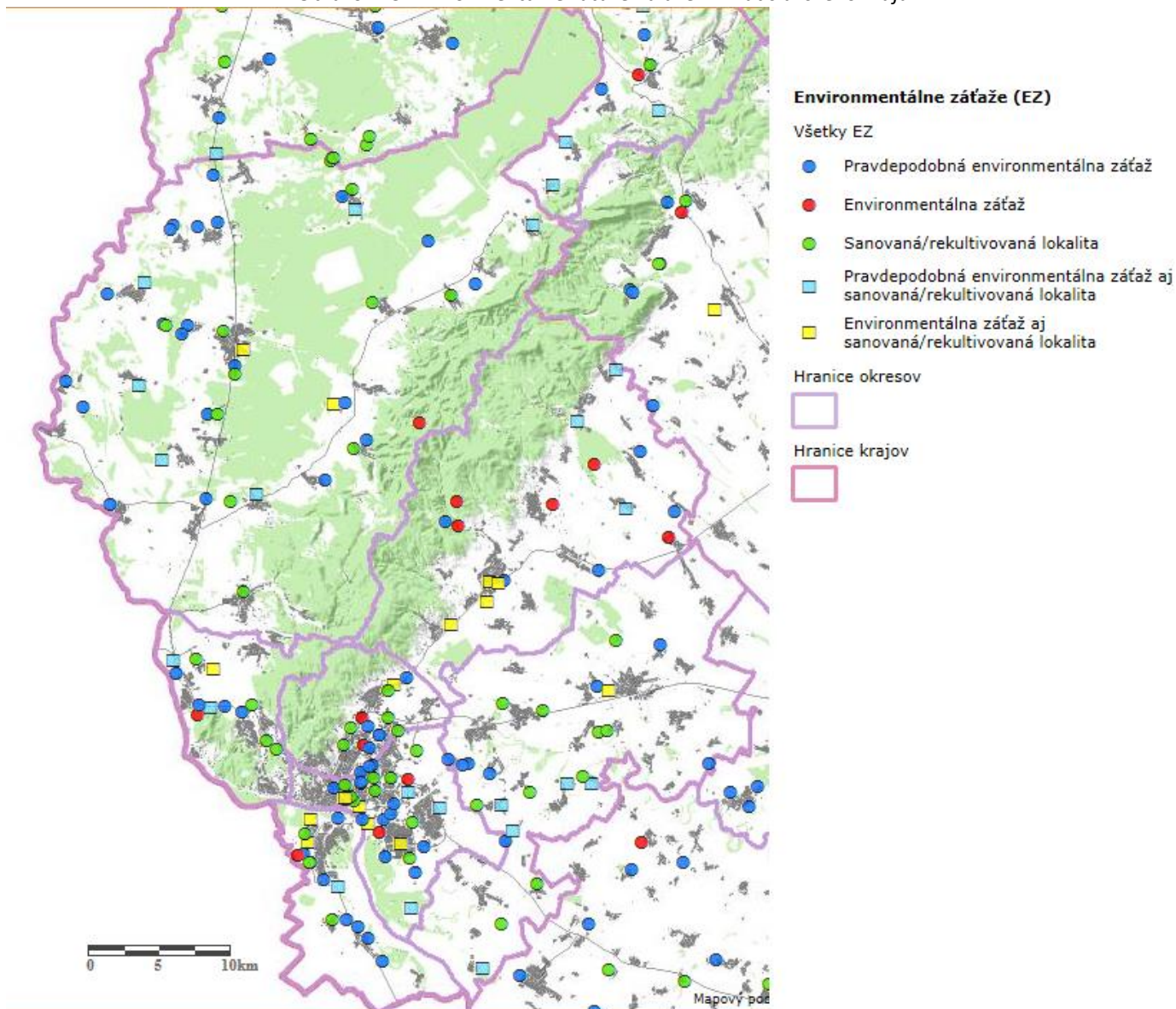
Prevádzkovateľ	Začiatok prevádzky (rok)	Projektová kapacita (t)	Množstvo uloženého odpadu (t)
HAMOS, s.r.o., Bratislavská 37, 931 01 Šamorín, prevádzka PD Rusovce, kultúrny 2301/1	-	4 900	-
EBA, s.r.o., Šenkvičná 11, Pezinok	1991	20 000	14 525
JV INTERSAD, s.r.o. Na Pažiti 6d, Svätý Jur	2004	60 000	10 456
ELEE, spol. s r.o., Mesačná 3238/20, Bratislava, prevádzka Most pri Bratislave	2002	75 000	23 895
KOBERA NAD s.r.o., Záhradnícka 71, Bratislava, prevádzka Bernolákovo	2006	15 000	9 031

Zdroj: Okresný úrad Bratislava, odbor starostlivosti o životné prostredie

V Bratislavskom kraji bolo podľa ku koncu roku 2014 prevádzkovaných 5 kompostární, z toho sa nachádzala v okrese Bratislava V, 2 v okrese Senec, 2 v okrese Pezinok. Najväčšia kapacita je v kompostárni s prevádzkou v Moste pri Bratislave s kapacitou 75 000t ročne (Tabuľka 134).

Súčasný stav nakladania s odpadmi na území Bratislavy je nevyhovujúci. Osobitne závažný problém predstavujú nelegálne skládky bez akejkoľvek ochrany prostredia a účelnej plánovitej lokalizácie a následne aj staré neriadené skládky, ktoré sú zdrojom environmentálnej záťaže. Skládok takéhoto typu je v území veľmi veľa čo vyplýva predovšetkým zo socioekonomického charakteru územia (sídla s vysokým stupňom rozostavanosti, záhradkárske kolónie a množstvo drobných prevádzok).

Obrázok 29 Environmentálne záťaže na území Bratislavského kraja

Zdroj: Informačný systém environmentálnych záťaží (IS EZ) [online]. Register EZ SR[16.10.2015] Dostupné na: <http://envirozataze.enviroportal.sk/Mapa/>

Na základe celkového hodnotenia dopadov environmentálnych záťaží na životné prostredie (podľa kritéria V), z celkového počtu 22 lokalít s environmentálnou záťažou, bolo v Bratislavskom kraji zaevidovaných 10 lokalít s vysokým rizikom, 11 lokalít so stredným rizikom a 1 lokalita s nízkym rizikom. V okrese Senec nebola zaevidovaná žiadna lokalita s environmentálnou záťažou. Zo všetkých

environmentálnych záťaží v kraji prevláda skupina činností skladovanie a distribúcia tovarov – 6 lokalít (27%), priemyselná výroba – 6 lokalít (27%) a zariadenia na nakladanie s odpadmi tiež 6 lokalít (27%). V prípade, že zohľadníme environmentálne záťaž s pravdepodobným negatívnym vplyvom na životné prostredie, evidujeme na území kraja 88 environmentálnych záťaží, pričom až 28 bolo zaevidovaných v okrese Malacky (Tabuľka 135, Obrázok 29).

Tabuľka 135 20 najrizikovejších environmentálnych záťaží v Bratislavskom kraji

P.č.	Lokalita	Okres
1	B1 (002)B/Bratislava – Staré Mesto – Apollo – širší priestor bývalej rafinérie	Bratislava I
2	B2(013)B/Bratislava – Ružinov – Slovnaft – širší priestor závodu	Bratislava II
3	B2(006)B/Bratislava – Ružinov – Gumon – areál Závodu	Bratislavall
4	B5(007)B/Bratislava – Petržalka – Matador – areál bývalého závodu	Bratislava V
5	B1(003)B/Bratislava – Staré Mesto – Chalupkova – Bottova ul. – Chemika – areál závodu	Bratislava I
6	B2(020)B/Bratislava – Vrakuňa – Vrakunská cesta – skládka CHZJD	Bratislava II
7	B4(001)B/Bratislava – Devínska Nová Ves – kameňolom Srdce	Bratislava IV
8	B3(002)B/Bratislava – Nové Mesto – CHZJD – širší priestor bývalého závodu	Bratislava III
9	PK(017)B/Pezinok – Rudné Bane – odkaliská	Pezinok
10	PK(015)B/Pezinok – oblasť rudných baní a starých banských diel	Pezinok
11	PK(026)B/Svätý Jur – Brestová – skládka s OP	Pezinok
12	MA(016)B/Pernek – oblasť starých banských diel	Malacky
13	B2(007)B/Bratislava – Ružinov – Malý Dunaj – vtokový objekt	Bratislava II
14	B3(007)B/Bratislava – Rača – terminál Slovnaft	Bratislava III
15	B5(003)B/Bratislava – Petržalka- ČS PHM Viedenská cesta	Bratislava V
16	PK(006)B/Modra – Hliny – skládka s OP	Pezinok
17	PK(001)B/Báhoň – staré koryto potoka skládka	Pezinok
18	B2(005)B/Bratislava – Ružinov – ČS PHM Zlaté Piesky	Bratislava II
19	PK(011)B/Pezinok – ČS PHM – zrušená	Pezinok
20	PK(024)B/Pezinok – Tehelná ul. – tok Mahulianka	Pezinok

zdroj: Regionálne štúdie hodnotenia dopadov environmentálnych záťaží na životné prostredie pre vybrané kraje, 2010

C.5 Hlukové záťaž

Významné miesto v súbore stresových faktorov, ktoré zhoršujú kvalitu životného prostredia, a tak nepriaznivo vplyvajú na flóru, faunu ako aj na zdravie človeka zastáva hluk.

Najväčším zdrojom hluku v záujmovom území je intenzívna doprava, a to ako cestná tak aj železničná. Hluk z automobilovej dopravy predstavuje environmentálnu záťaž postihujúcu takmer každé sídlo a krajinu pozdĺž ciest zaťažených intenzívnou dopravou. Je závislá najmä od intenzity a skladby dopravného prúdu a od charakteristík trasy cesty. Všeobecne možno konštatovať, že vysoká intenzita dopravy je typická predovšetkým pre cesty prvej triedy a diaľnicu. Za najvýznamnejší zdroj hluku v riešenom území z celkového hľadiska je možné považovať časť diaľnice D1 a železničnú trať č. 180 Bratislava – Košice prechádzajúcu riešeným územím. Viac informácií o hlukových záťažach na hlukovej mape dostupnej na tejto webovej adrese: <http://www.laermkarten.de/bratislava/>.

Okrem hluku z dopravy je potrebné spomenúť aj stacionárne zdroje hluku, ktorými sú predovšetkým areály a prevádzky priemyselnej a poľnohospodárskej výroby.

Z krajinnoeekologického hľadiska sú výraznými kolíziami dopravné ťahy prechádzajúce v bezprostrednej blízkosti obytných častí sídiel a chránených území.

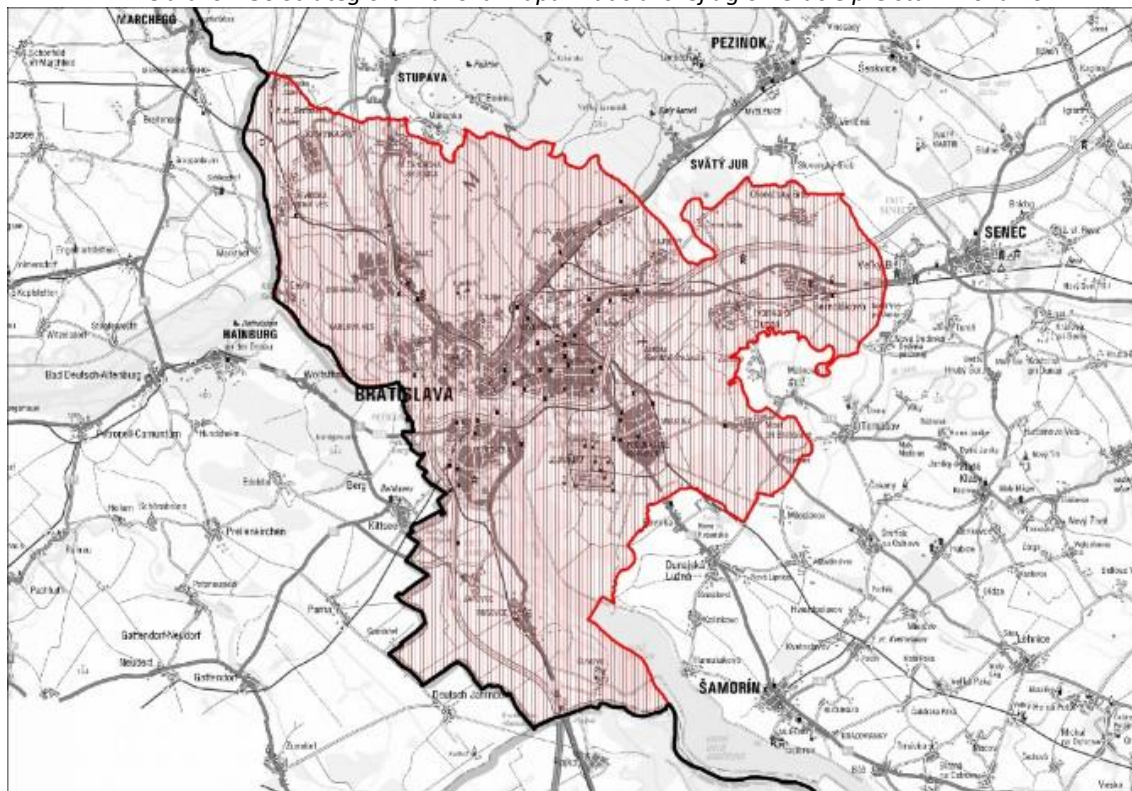
Legislatívne je hluk v súčasnosti upravený vyhláškou MZ SR č. 549/2007 ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí.

Zo Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/49/EC vyplýva pre štáty EÚ povinnosť vypracovávať strategické hlukové mapy a akčné plány pre väčšie aglomerácie, pozemné komunikácie, železničné dráhy a letiská. Úlohou strategických hlukových štúdií nie je nahradiť

hlukové štúdie požadované pri stavebnom konaní. Mali by pomôcť pri strategických rozhodovaniach (odklon dopravy, organizácia dopravy, tvorba územných plánov, atď.) a prebudieť záujem verejnosti o riešenie vážnych problémov s hlukom. Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava poverilo firmu EUROAKUSTIK, s.r.o. úlohou spracovať Strategickú hlukovú mapu bratislavskej aglomerácie. Hranice aglomerácie určilo Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja vo všeobecne záväznom nariadení č. 42/2011 dňa 24. 6. 2011. Jedná sa o územie na juhozápade Slovenskej republiky. Aglomerácia je tvorená katastrálnymi územiami mestských častí Bratislavy a katastrálnymi územiami obcí Ivanka pri Dunaji, Most pri Bratislave, Chorvátsky Grob a Bernolákovo. Plocha bratislavskej aglomerácie je 444,4 km² (Obrázok 29).

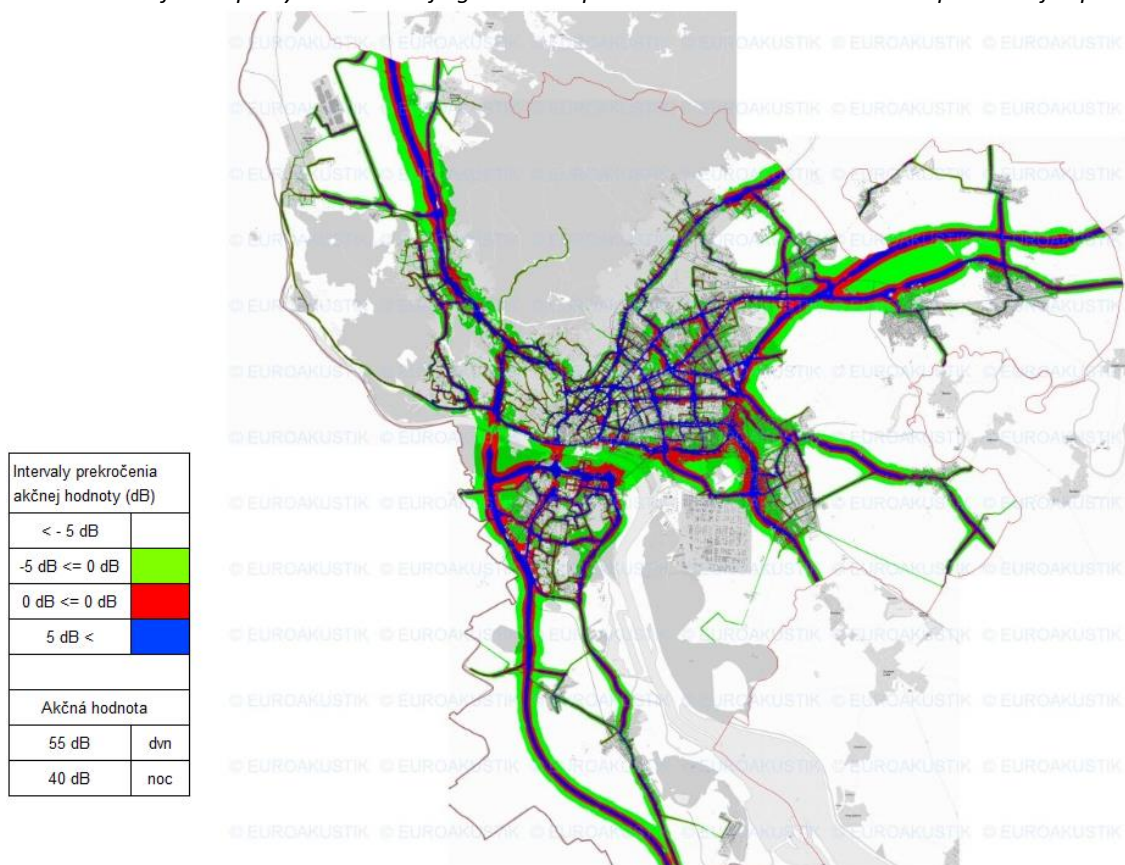
Na obrázku 13 je grafické znázornenie území najviac postihnutých znečistením hlukom. Ide predovšetkým o znečistenie cestnou a železničnou dopravou. Kým cestná doprava vykazuje hlukové znečistenie rovnomerne po celom riešenom území bratislavskej aglomerácie, s najväčším dôrazom na obchvat a prístupové cesty do mesta Bratislava, železničná doprava najviac znečisťuje hlukom územia mestskej časti Devínska Nová Ves, Lamač, a východné radiály územia Bratislavy (Obrázok 30). Momentálne sa pracuje na novom Akčnom pláne ochrany pred hlukom bratislavskej aglomerácie.

Obrázok 30 Strategická hluková mapa Bratislavskej aglomerácie pre stav v roku 2011

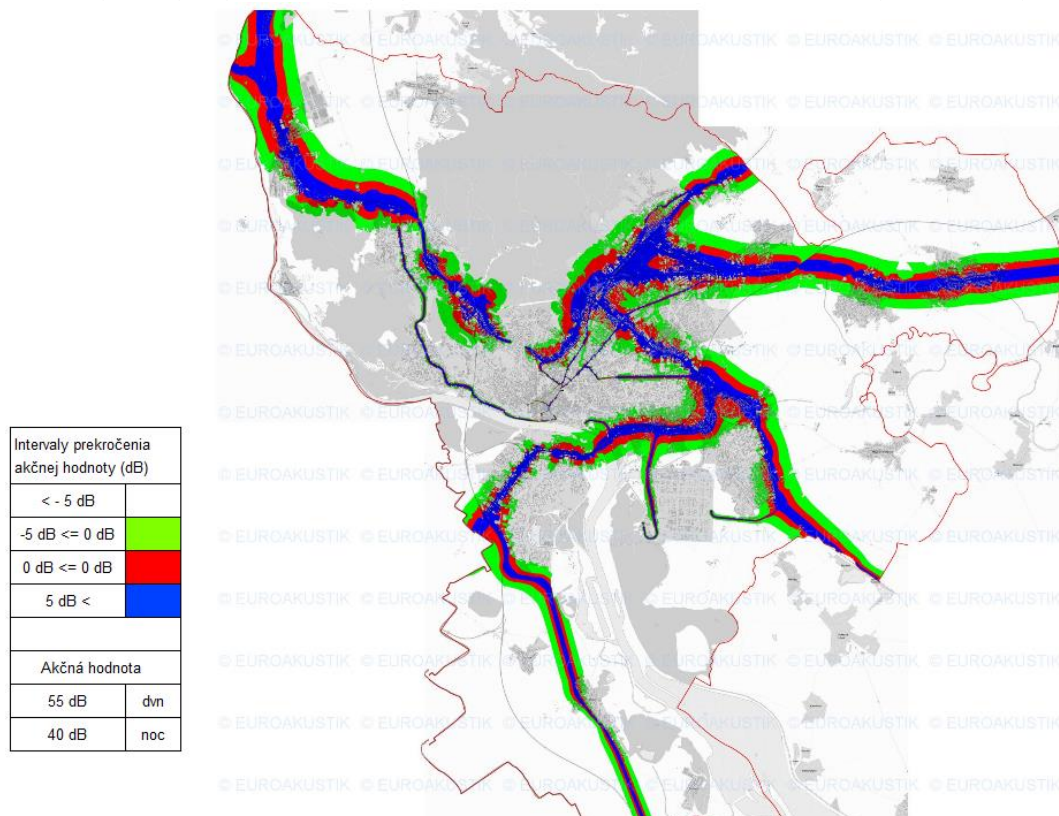

Zdroj: Strategické hlukové mapy [online]. Strategická hluková mapa pre stav 2011 [16.10.2015]. Dostupné na: <http://www.hlukovamapa.sk/pre-stav-v-r.-2011.html>

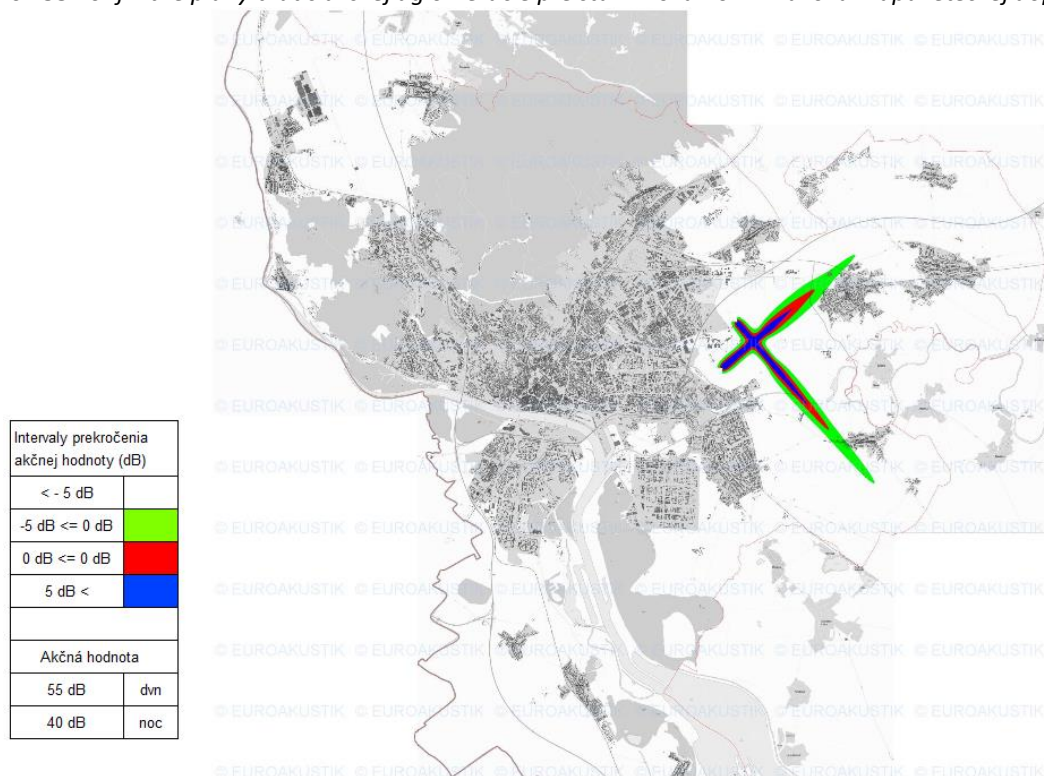
Obrázok 31 Konfliktné plány bratislavskej aglomerácie pre stav v roku 2011. Hluková mapa cestnej dopravy.

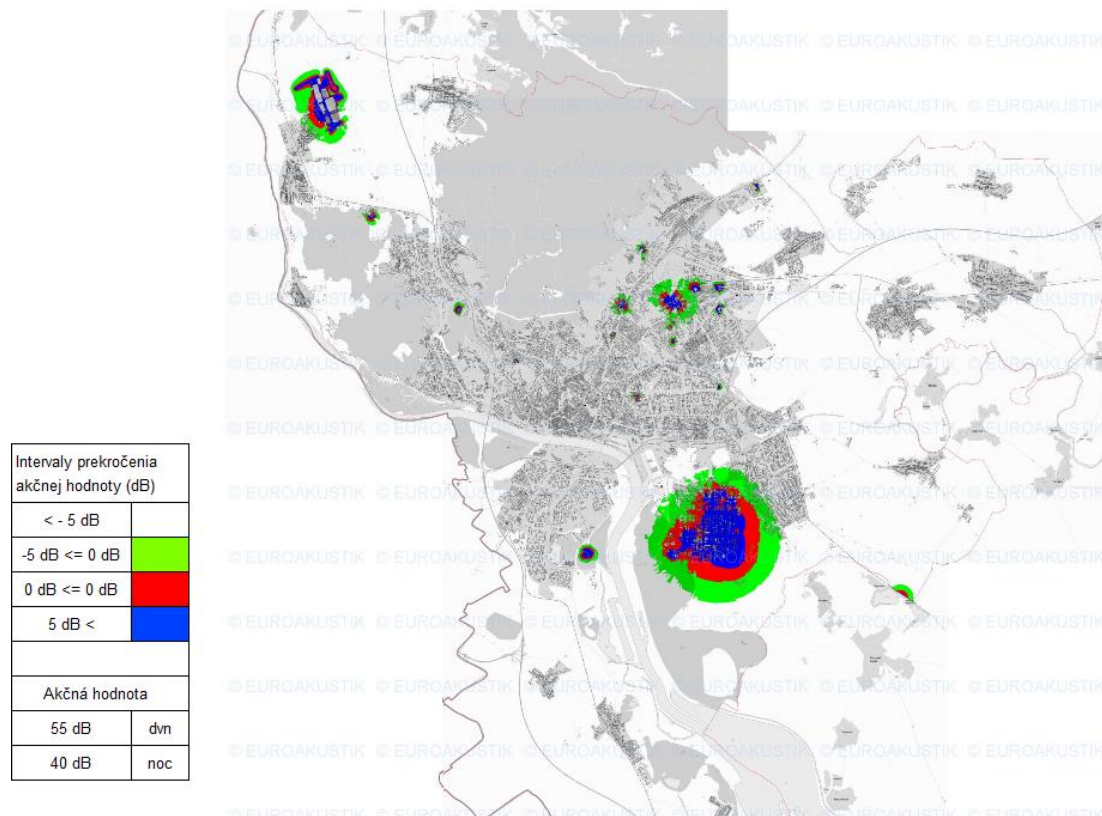
Obrázok 32 Konfliktné plány bratislavskej aglomerácie pre stav v roku 2011. Hluková mapa železničnej dopravy.

Obrázok 33 Konfliktné plány bratislavskej aglomerácie pre stav v roku 2011. Hluková mapa leteckej dopravy.

Obrázok 34 Konfliktné plány bratislavskej aglomerácie pre stav v roku 2011. Hluková mapa priemyselných zdrojov.

Zdroj: Strategické hlukové mapy [online]. Strategická hluková mapa pre stav 2011 [16.10.2015]. Dostupné na: <http://www.hlukovamapa.sk/graficka-prezentacia-konfliktnych-planov-bratislavskej-aglomeracie-pre-stav-v-r-2011.html>

D. Finančná analýza

Regionálny rozvoj na území SR je financovaný z viacerých zdrojov, z ktorých hlavnými zdrojmi sú zdroje štátneho rozpočtu, štátnych účelových fondov, rozpočty VÚC a rozpočty miestnej samosprávy a iné zdroje. Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú prostriedky Európskej únie na to určené. Finančná analýza je preto rozdelená z hľadiska jednotlivých zdrojov financovania regionálneho rozvoja.

Tabuľka 136 Finančné údaje samosprávy Bratislavského kraja v EU

Ukazovateľ	2011	2012	2013	2014
Bežné príjmy	108 573 294	111 491 401	113 482 746	119 319 218
Bežné výdavky	102 159 120	103 879 536	110 267 078	108 016 269
Prebytok bežného rozpočtu	6 414 174	7 611 865	3 215 667	11 302 948
Kapitálové príjmy	1 443 870	728 056	2 199 959	1 609 314
Kapitálové výdavky	11 879 654	12 229 342	7 402 217	5 931 761
Schodok kapitálového rozpočtu	-10 435 784	-11 501 285	-5 202 258	-4 322 446
Schodok rozpočtu	-4 021 609	-3 889 420	-1 986 591	6 980 501
Príjmové finančné operácie	11 870 797	7 090 361	10 378 090	1 508 664
Výdavky na finančné transakcie	381 085	880 348	6 245 535	1 702 444
Bilancia finančných operácií	11 489 711,33	6 210 012,87	4 132 555,67	-193 779
Príjmy a príjmové finančné operácie spolu	121 887 962	119 309 820	126 060 796	122 437 197
Výdavky a výdavky na finančné transakcie spolu	114 419 860	116 989 227	123 914 831	115 650 475
Bilancia rozpočtu bez finančných operácií celkom	-4 021 609	-3 889 420	-1 986 591	6 980 501
Bilancia rozpočtu vrátane finančných operácií celkom	7 468 101	2 320 592	2 145 964	6 786 722
Bilancia rozpočtu bez finančných operácií po úprave celkom	-5 580 009		-1 523 695	
Zostatok finančných operácií po úprave celkom	5 909 702		1 683 068	

Zdroj: Záverečný účet BSK 2011-2014

Tabuľka 138 Prehľad o majetku vo vlastníctve Bratislavského samosprávneho kraja v EUR

Neobežný majetok	221 404 540,54	228 791 794,23
Dlhodobý nehmotný majetok	455 237,54	484 657,04
Dlhodobý hmotný majetok	200 000 910,63	212 597 237,04
Dlhodobý finančný majetok	20 948 392,37	15 709 900,15

Zdroj: Záverečný účet BSK

D.1 Rozpočet VÚC a miestnej samosprávy

D.1.1 Zhodnotenie rozpočtu VÚC

Rozpočet VÚC môžeme rozdeliť do 13 programov. Podrobnejší prehľad o stave a vývoji v rámci jednotlivých programov je uvedený v texte nižšie.

Plánovanie, manažment a kontrola

Celkové výdavky v roku 2014 predstavovali približne 6,8 mil. Eur , z čoho bežné výdavky boli na úrovni 5 mil. Eur a kapitálové výdavky na úrovni 1,8mil. eur (čo predstavuje podiel cca 26 %). Podiel na celkovom rozpočte predstavoval 5,48 %.

Propagácia a marketing

Celkové výdavky v roku 2014 predstavovali 372 tis. eur, z čoho bežné výdavky tvorili 100 % výdavkov. Podiel na celkovom rozpočte predstavoval 0,3 %.

Interné služby

Celkové výdavky v roku 2014 predstavovali 4,2 mil. eur, z čoho bežné výdavky boli na úrovni 3 mil. Eur a kapitálové výdavky na úrovni 1,2 mil. eur (čo predstavuje podiel cca 29 %). Podiel na celkovom rozpočte predstavoval 3,38%

Cestovný ruch

Celkové výdavky v roku 2014 predstavovali 326 tis. eur, z čoho bežné výdavky tvorili 100 % výdavkov. Podiel na celkovom rozpočte predstavoval 21,8% %

Bezpečnosť

Tento program predstavuje objemom najnižšiu rozpočtovú kapitolu. Celkové výdavky v roku 2014 predstavovali sumu vo výške iba 27 eur, z čoho bežné výdavky tvorili 100 % výdavkov. Podiel na celkovom rozpočte predstavoval 21,8%.

Komunikácie

Celkové výdavky v roku 2014 predstavovali 13 mil. eur, z čoho bežné výdavky boli na úrovni 10 mil. Eur, a kapitálové výdavky na úrovni 3 mil. Eur. (čo predstavuje podiel cca 23%) Podiel na celkovom rozpočte predstavoval 10,49%

Doprava

Celkové výdavky v roku 2011 predstavovali 6,5 mil. eur, z čoho bežné výdavky tvorili 100 % výdavkov. Podiel na celkovom rozpočte predstavoval takmer 5,24 %.

Vzdelávanie

Celkové výdavky v roku 2014 predstavovali 47 mil. eur, z čoho bežné výdavky tvorili približne 47 mil. Eur a kapitálové výdavky tvorili približne 15 tis. Eur. Podiel na celkovom rozpočte predstavoval 37,9%.

Tabuľka 139 Výdavky Úradu BSK na jednotlivé kapitoly v EUR od r. 2007 - 2014

Program	2007 EUR	2008 EUR	2009 EUR
Plánovanie, man. a kontrola	0	0	2 566 452
Propagácia a marketing	0	0	466 090
Interné služby	10 512 779	21 392 318	29 530 738
Cestovný ruch	0	0	258 634
Bezpečnosť	0	0	898
Komunikácie	0	0	11 667 125
Doprava	9 404 467	12 123 499	4 232 105

Vzdelávanie	52 309 035	57 293 932	46 502 585
Šport	0	0	93 817
Kultúra	3 355 838	3 382 161	3 204 971
Sociálne zabezpečenie	19 283 642	21 142 435	19 600 177
Zdravotníctvo	328 553	655 413	426 294
Administratíva	0	0	6 496 126
Celkom	95 194 317	115 989 761	125 046 017

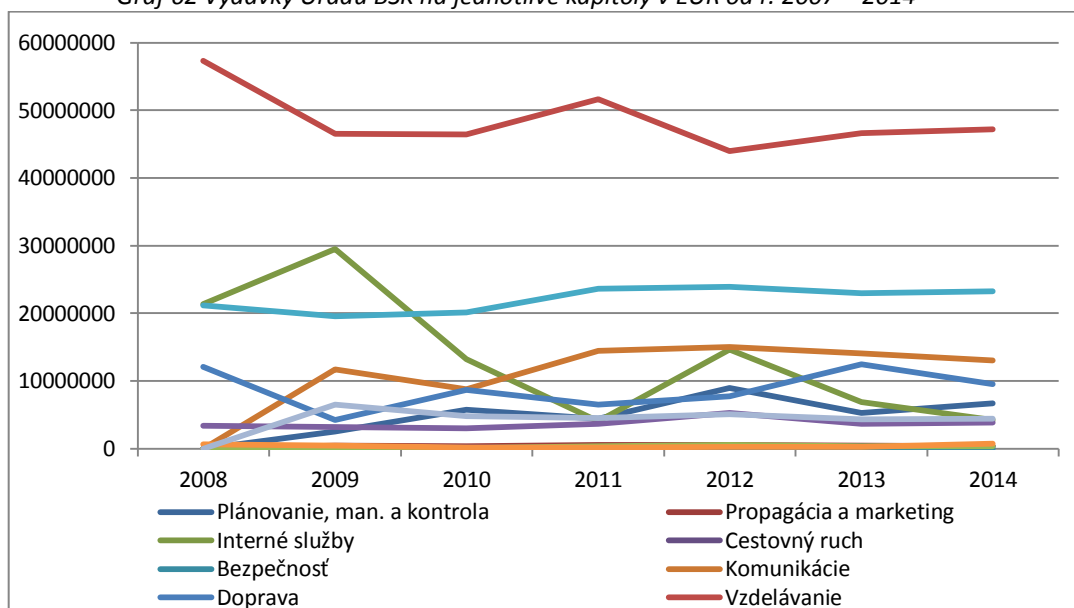
Zdroj: Závěrečný účet BSK 2007-2012

Tabuľka 14022 Výdavky Úradu BSK na jednotlivé kapitoly v EUR od r. 2007 – 2014, pokrač.

Program	2010 EUR	2011 EUR	2012* EUR	2013 EUR	2014 EUR
Plánovanie, man. a kontrola	5 777 943	4 456 500	8 975 859	5 311 955	6 722 232
Propagácia a marketing	382 463	527 648	500 000	402 771	372 167
Interné služby	13 193 778	4 083 102	14 668 572	6 892 774	4 227 694
Cestovný ruch	186 771	158 502	311 480	315 542	326 483
Bezpečnosť	572	187	1 900	45	27
Komunikácie	8 727 929	14 462 033	15 000 000	14 103 362	12 999 818
Doprava	8 657 343	6 470 211	7 703 100	12 483 307	9 547 699
Vzdelávanie	46 490 721	51 621 849	43 973 055	46 653 542	47 213 576
Šport	82 631	305 461	519 500	333 535	320 953
Kultúra	2 980 252	3 657 059	5 251 767	3 653 486	3 810 858
Sociálne zabezpečenie	20 170 194	23 606 542	23 876 979	22 979 291	23 266 725
Zdravotníctvo	114 888	177 355	301 100	210 288	758 165
Administratíva	4 820 124	4 512 319	5 045 270	4 329 193	4 381 628
Celkom	111 585 613	114 038 774	126 128 583	117 669 096	113 948 031

Zdroj: Závěrečný účet BSK 2007-2012, Závěrečný účet BSK 2014

Graf 62 Výdavky Úradu BSK na jednotlivé kapitoly v EUR od r. 2007 – 2014

Príjmy BSK sa podľa ekonomickej klasifikácie delia na daňové, nedaňové a granty a transfery. V roku 2014 disponoval rozpočet BSK s celkovými príjmami vo výške 122 437 197,75 EUR.

Tabuľka 141 Prehľad plnenia príjmov BSK podľa ekonomickej klasifikácie k 31.12.2014

Príjmy BSK	Skutočnosť za rok 2013 v Eur	Schválený rozpočet 2014 v Eur	Zmenený rozpočet k 31.12.2014 v Eur	Plnenie rozpočtu k 31.12.2014 v Eur	% plnenie k zmenenému rozpočtu 31.12.2014	Zmeny rozpočtu
100 - Daňové príjmy	67 442 520	69 390 230	70 890 230	72 236 151	101%	1 500 000

200 - Nedaňové príjmy	6 958 506	8 848 297	5 158 472	5 415 874	104%	-3 689 825
300 - Granty a transfery	41 281 678	46 558 668	43 466 900	43 276 506	99%	-3 091 768
Celkom	115 682 705	124 797 196	119 515 602	120 928 532	101%	-5 281 593

Zdroj : Záverečný účet BSK 2014

Rozpočet daňových príjmov tvorí podiel na dani z príjmov fyzických osôb a daň z motorových vozidiel. Podiel na dani z príjmov fyzických osôb a daň z motorových vozidiel tvoria od roku 2005 vlastné príjmy Bratislavského samosprávneho kraja.

Nedaňové kapitálové príjmy sú kapitálové príjmy z predaja hnutel'ného a nehnuteľného majetku, z predaja drobného hmotného a nehmotného majetku a ďalších kapitálových príjmov.

Nedaňové bežné príjmy sú bežné príjmy z vlastníctva, z nájomného z prenajatých budov, priestorov a objektov, z činnosti samosprávneho kraja a jeho rozpočtových organizácií.

Tabuľka 142 Daň z príjmov FO spolu za kraje prehľad za 1.-12. 2008 až 2014

Samosprávny kraj	skutočnosť za rok 2008	skutočnosť za rok 2009	skutočnosť za rok 2010	rozpočet na rok 2011	skutočnosť za rok 2012	skutočnosť za rok 2013	rozpočet na rok 2014
Banskobystrický	59 684	56 662	49 947	58 137	59 831	61 615	63 948
Bratislavský	34 384	32 438	26 819	32 129	32 416	34 040	33 979
Košický	59 031	55 592	45 859	56 211	55 396	57 427	59 894
Nitriansky	58 258	54 721	45 062	49 707	53 950	54 876	56 867
Prešovský	67 276	63 478	52 490	60 000	67 155	65 615	67 802
Trenčiansky	47 331	44 599	36 818	45 973	44 204	45 100	46 629
Trnavský	43 388	40 936	33 908	36 897	40 904	41 744	43 317
Žilinský	53 739	50 736	41 921	47 500	48 900	51 730	53 000
Spolu v tis. €	423 091	399 162	332 824	386 555	402 756	360 417	425 436

Zdroj: Záverečný účet samosprávnych krajov

Podstatnú časť grantov a transferov predstavujú najmä účelové dotácie. Túto čiastku predstavujú finančné prostriedky získané zo štátneho rozpočtu, predovšetkým z MŠVVaŠ SR na prenesené kompetencie v školstve, a to na normatívne i nenormatívne financovanie, z MF SR na financovanie bežných výdavkov na výkon samosprávnych funkcií, ale aj z Grantového programu MK SR v podobe dotácií na divadelné projekty.

143 Daň z motorových vozidiel (DzMV) spolu za samosprávne kraje

Samosprávny kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Banskobystrický	12 136	11 625	12 613	12 620	13 483	15 179
Bratislavský	30 185	27 257	31 292	33 346	34 292	35 338
Košický	12 545	12 033	12 545	12 296	12 989	13 465
Nitriansky	15 711	15 491	17 174	18 027	18 731	20 761
Prešovský	12 293	12 028	12 617	13 839	14 681	15 782
Trenčiansky	12 596	12 207	12 588	12 918	13 500	13 820
Trnavský	14 678	13 160	14 545	15 286	15 746	16 808
Žilinský	15 667	14 807	16 093	16 293	16 524	16 300
VUC Spolu	125 811	118 608	129 467	134 625	139 946	147 453

Zdroj: Záverečné účty jednotlivých samosprávnych krajov

Prehľad čerpania kapitálových výdavkov v roku 2014 podľa programovej klasifikácie v porovnaní so skutočnosťou v roku 2013 prezentuje uvedená Tabuľka 144

Tabuľka 144 Čerpanie kapitálových výdavkov BSK podľa programovej klasifikácie v roku 2014

Rok	2013	2014
Program	Kapitálové výdavky	Kapitálové výdavky
Program 1: Plánovanie, manažment a kontrola	303 020	1 710 973
Program 3: Interné služby	1 815 452	1 163 183
Program 4: Cestovný ruch	9 822	0
Program 6: Komunikácie	5 010 418	2 989 902
Program 8: Vzdelávanie	61 884	14 635
Program 9: Šport	27 897	0
Program 10: Kultúra	0	17 870
Program 11: Sociálne zabezpečenie	173 722	35 195
Celkom	7 402 217	5 931 761

Zdroj: Záverečný účet BSK 2014

Pod kapitálovými výdavkami rozumieme výdavky na obstaranie hmotného a nehmotného majetku, vrátane výdavkov súvisiacich s obstaraním tohto majetku v zmysle zákona o dani z príjmov. Do kapitálových výdavkov nepatria výdavky na obstaranie drobného hmotného a drobného nehmotného majetku, pri ktorom sa náklady na jeho obstaranie hradia z bežných výdavkov.

D.1.2 Celkové zhodnotenie rozpočtov miestnej samosprávy

Analýza rozpočtu miestnej samosprávy boli spracované na základe nasledovných podkladov. Pre roky 2014 až 2020 boli využité informácie z analýzy rozpočtov samosprávy. Analyzované boli celkové výdavky samospráv v nasledovných oblastiach: všeobecné verejné služby, obrana, verejný poriadok a bezpečnosť, ekonomická oblasť, ochrana životného prostredia, bývanie a občianska vybavenosť, zdravotníctvo, rekreácia, kultúra a náboženstvo, vzdelávanie a sociálne zabezpečenie. Pre prehľadnejšie zobrazenie je analýza zosumarizovaná po okresoch.

Okresy Bratislava I až V

Skúmané boli výdavky mestských častí Bratislavy ako aj hlavné mesto SR Bratislava. V okrese Bratislava I až V najväčšia časť výdavkov miestnej samosprávy bola použitá na program vzdelávanie a to v sume približne 93 mil. Eur. Na druhej strane najmenej výdavkov miestnej samosprávy bolo použitých na sociálne zabezpečenie v sume približne 19 mil. Eur.

Okres Malacky

Pri porovnávaní v okrese Malacky najväčšia časť výdavkov miestnej samosprávy bola použitá na program vzdelávanie a to približne 17 mil. Eur. Najmenej výdavkov miestnej samosprávy v tomto okrese plynie na verejný poriadok a bezpečnosť v sume približne 785 tis. Eur.

Okres Pezinok

V okrese Pezinok pri porovnávaní výdavkov miestnej samosprávy jednotlivých miest a obcí, najväčšia časť výdavkov miestnej samosprávy, bola využitá na vzdelávanie a to v sume približne 17 mil. Eur. Následne najmenšia časť výdavkov miestnej samosprávy plynulo na verejný poriadok a bezpečnosť a v to v sume približne 785 tis. Eur.

Okres Senec

Pri porovnávaní výdavkov miestnej samosprávy v okrese Senec najviac výdavkov bolo vynaložených na vzdelávanie a to v sume 20 mil. Eur. Najmenej výdavkov miestnej samosprávy, ktoré boli zistené pri porovnávaní jednotlivých miest a obcí v okrese Senec bolo použitých na program sociálne zabezpečenie a to v sume približne 1,4 mil. Eur.

D.2 Externé zdroje financovania

D.2.1 Štrukturálne fondy a ďalšie európske fondy pre programové obdobie 2007 až 2013

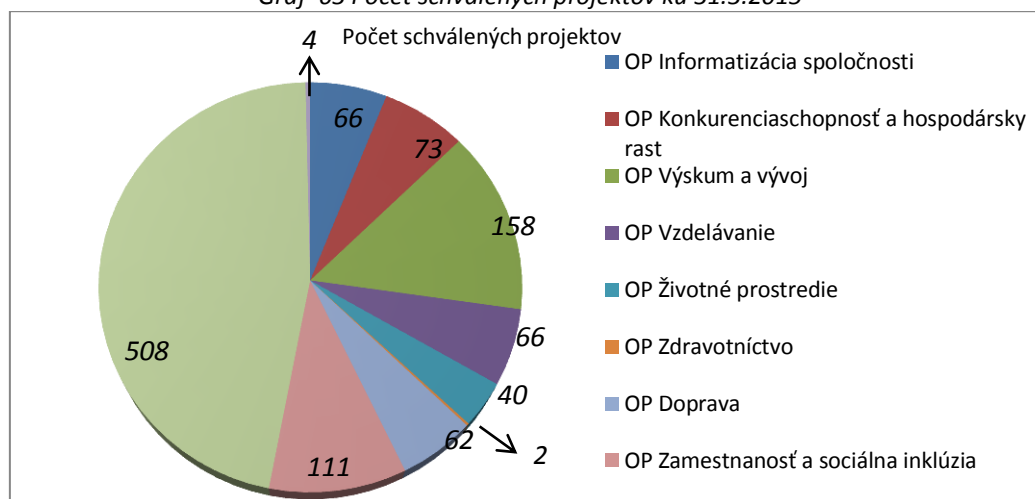
V uplynulom programovom období 2007-2013 boli finančné prostriedky prerozdelené do 11 operačných programov (celkom 11 482 758 666 €), z ktorých sa čerpalo na území Bratislavského kraja.

Rozbor objemu finančných prostriedkov realizovaných na území Bratislavského kraja bol uskutočnený na základe Stav implementácie regionálnych projektov ŠF podľa OP, priorít a opatrení pre PO 2007-2013 z dňa 31. marca 2015. (zdroj: ITMS).

V Bratislavskom kraji bolo schválených najviac projektov v Operačnom programe Bratislavský kraj s celkovým počtom 508, čo predstavovalo alokáciu finančných prostriedkov v sume 125 606 914,28 eur. Zo všetkých operačných programov v Bratislavskom kraji najväčšiu časť investoval Operačný program Výskum a vývoj v objeme 419 633 421,53 eur. Najnižšia finančná čiastka bola použitá v OP Zdravotníctvo, kde sa prerozdelenie obnosu peňazí vo výške 9 205 882,00 eur.

V nižšie uvedených grafoch je znázornený celkový počet všetkých schválených projektov v jednotlivých OP (graf č.26), nakontrahované projekty s ich celkovým rozpočtom (graf č.27) a realizované vykázané výdavky (graf č.27).

Graf 63 Počet schválených projektov ku 31.3.2015

Zdroj: <http://www.nsrr.sk/cerpanie/> 31.03.2015

Prehľad pomoci v PO 2007 - 2013 podľa VÚC – zazmluvnené prostriedky k 31.9.2015

Operačný program	Zazmluvnené prostriedky		
	EÚ zdroje	ŠR zdroje	Spolu
OP Informatizácia spoločnosti	124 942 224	34 057 498	158 999 723
OP Konkurenciaschopnosť a Hospodársky rast	37 140 077	6 554 131	43 694 209
OP Výskum a vývoj	364 544 235	56 492 173	421 036 409
OP Vzdelávanie	23 982 816	3 979 442	27 962 258

OP Životné prostredie	153 352 489	23 583 364	176 935 853
Operačný program Bratislavský kraj	107 698 758	15 734 658	123 433 416
Operačný program Doprava	338 055 670,80	54 901 580	392 957 251
Operačný program Technická pomoc	0	0	0
Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia	23 351 601	4 113 795	27 465 397
Operačný program Zdravotníctvo	7 824 999	1 380 882	9 205 882
Regionálny operačný program	15 046 242	2 655 219	17 701 461
Súčet	1 195 939 116	203 452 744	1 399 391 861

zdroj: <http://www.nsrr.sk/cerpanie/> 31.09.2015

Prehľad pomoci v PO 2007 - 2013 podľa VÚC – vyčerpané prostriedky k 31.9.2015

Operačný program	Vyčerpané prostriedky		
	EÚ zdroje	ŠR zdroje	Spolu
OP Informatizácia spoločnosti	84 404 517	23 718 271	108 122 788
OP Konkurencieschopnosť a Hospodársky rast	23 633 865	4 170 683	27 804 548
OP Výskum a vývoj	250 328 072	40 164 268	290 492 339
OP Vzdelávanie	13 309 017	2 201 112	15 510 129
OP Životné prostredie	93 942 644	14 187 538	108 130 183
Operačný program Bratislavský kraj	80 217 682	12 017 852	92 235 533
Operačný program Doprava	191 302 757	32 026 699	223 329 456
Operačný program Technická pomoc	0	0	0
Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia	14 218 964	2 502 994	16 721 958
Operačný program Zdravotníctvo	6 407 336	1 130 707	7 538 043
Regionálny operačný program	9 355 956	1 651 052	11 007 008
Súčet	767 120 811	133 771 176	900 891 986

zdroj: <http://www.nsrr.sk/cerpanie/> 31.09.2015

D.2.2 Štrukturálne fondy a ďalšie európske fondy pre programové obdobie 2014-2020

V programovom období 2014-2020 dostane SR z EÚ 20,29 miliárd eur, z tej to sumy SR odvedie 6,78 miliárd eur. V tomto období bude Slovensko čerpať eurofondy prostredníctvom šiestich základných operačných programov vo výške:

1. Výskum a inovácie (2,226 8 mld. eur)
2. Integrovaná infraštruktúra (3,966 6 mld. eur)
3. Ľudské zdroje (2,204 9 mld. eur)
4. Kvalita životného prostredia (3,137 9 mld. eur)
5. Integrovaný regionálny operačný program (1,754 5 mld. eur)
6. Efektívna verejná správa (278,4 mil. eur)

Na základe špecifických usmernení EK sa samostatným režimom sa budú riadiť programy:

7. Technická pomoc (159,1 mil. eur, EFRR)
8. Rozvoj vidieka (1, 510 525 mld. eur, EPFRV)
9. Rybné hospodárstvo 15,78 mil. eur, EFNRH)
10. Európska územná spolupráca - 321 mil. eur:
Programy cezhraničnej spolupráce
  1. INTERREG V-A SK-AT (75,9 mil. eur)
  2. INTERREG V-A SK-HU (156 mil. eur)
  3. INTERREG V-A SK-CZ (90,14 mil. eur)

Programy nadnárodnej spolupráce

4. Nadnárodný program Dunaj (221,92 mil. eur)

5. Stredná Európa (246,58 mil. eur)

OP Výskum a inovácie

Operačný program Výskum a inovácie prostredníctvom investičnej priority:

- „Rozšírenie výskumnej a inovačnej infraštruktúry a kapacít na rozvoj excelentnosti v oblasti výskumu a inovácií a podpora kompetenčných centier, najmä takýchto centier európskeho záujmu“.
- „Podpora investovania podnikov do výskumu a inovácie a vytvárania prepojení a synergií medzi podnikmi, centrami výskumu a vývoja a vysokoškolským vzdelávacím prostredím, najmä podpory investovania do vývoja produktov a služieb, prenosu technológií, sociálnej inovácie, ekologických inovácií, aplikácií verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, zoskupení a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie za podpory technologického a aplikovaného výskumu, pilotných projektov, opatrení skorého overovania výrobkov, rozšírených výrobných kapacít, prvej výroby, najmä v základných podporných technológiách, a šírenia technológií na všeobecný účel“.
- „Podpora kapacity MSP pre rast na regionálnych, celoštátnych a medzinárodných trhoch a zapojenia sa do procesov inovácií“.

Tabuľka 146 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí OP Výskum a inovácie oprávnené pre BSK

Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu		BSK	
	Zdroje EÚ €	Fond	Zdroje EÚ €	Národné zdroje €
1 Podpora výskumu, vývoja a inovácií v BSK		EFRR	144 295 649	155 891 595
4 Rozvoj konkurencieschopných MSP v BSK		EFRR	24 632 009	24 632 009
5 Technická pomoc	170 000 000	EFRR	2 415 000	2 415 000
SPOLU	170 000 000	EFRR	171 342 658	182 938 604

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <https://www.minedu.sk/operacny-program-vyskum-a-inovacie/>

OP integrovaná infraštruktúra

Operačný program Integrovaná infraštruktúra prostredníctvom investičnej priority:

- „Podpora multimodálneho jednotného európskeho dopravného priestoru pomocou investícií do TEN-T“
- „Vývoj a modernizácia komplexných, interoperabilných železničných systémov vysokej kvality a podpora opatrení na znižovanie hluku“
- „Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízko hlukových, a nízko uhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility“

Tabuľka 147 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí OP Integrovaná infraštruktúra oprávnené pre BSK

Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu			BSK	
	Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €	Zdroje EÚ €	Národné zdroje €

1	Železničná infraštruktúra (TEN-T CORE) a obnova mobilných prostriedkov	725 839 166	KF	128 089 265	725 839 166	128 089 265
2	Cestná infraštruktúra (TEN-T CORE)	1 142 500 000	KF	201 617 648	1 142 500 000	201 617 648
3	Verejná osobná doprava	322 350 000	KF	56 885 295	322 350 000	56 885 295
4	Infraštruktúra vodnej dopravy (TEN-T CORE)	116 450 000	KF	20 550 000	116 450 000	20 550 000
SPOLU		2 307 139 166	KF	407 142 208	2 307 139 166	407 142 208

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=169044>

OP kvalita životného prostredia

Operačný program Kvalita životného prostredia prostredníctvom investičnej priority:

- „Investovanie do sektora odpadového hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek“.
- „Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek“.
- „Ochrana a obnova biodiverzity a pôdy a podpora ekosystémových služieb, a to aj prostredníctvom sústavy Natura 2000 a zelenej infraštruktúry“.
- „Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov, zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku“.
- „Podpora investícií do prispôbovania sa zmene klímy vrátane ekosystémových prístupov“.
- „Presadzovanie výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov“.
- „Presadzovanie energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch“.

Tabuľka 149 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí OP Kvalita životného prostredia oprávnené pre BSK

Prioritná os	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu			BSK	
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €	Zdroje EÚ €	Národné zdroje €
1	Odpady, voda a ovzdušie, NTURA 2000	1 441 766 000	KF	360 441 501	1 441 766 000	360 441 501
2	Adaptácia na nepriaznivé podmienky zmeny klímy	419 346 261	KF	74 002 282	419 346 261	74 002 282
4	Efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo	938 886 480	EFRR	676 241 993	1 328 212	1 328 212
5	Technická pomoc	77 000 000	EFRR	13 588 237	2 656 500	468 795
SPOLU		2 876 998 741	KF; EFRR	1 124 274 013	1 865 096 973	436 240 790

Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.op-kzp.sk

Integrovaný regionálny OP

Operačný program Integrovaný regionálny operačný program prostredníctvom investičnej priority:

- „Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov“.
- „Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility“.
- „Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné“.
- „Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry“.
- „Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov“.
- „Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach vrátane verejných budov a v sektore bývania“.
- „Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek“.
- „Prijímanie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných lokalít (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženia znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku“.
- „Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou“.

Tabuľka 150 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí Integrovaného regionálneho operačného programu oprávnené pre BSK

Prioritná os	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu			BSK	
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €	Zdroje EÚ €	Národné zdroje €
1	Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch	421 000 000	EFRR	368 395 827	21 000 000	21 000 000
2	Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám	755 913 197	EFRR	160 216 113	32 566 725	32 566 725
3	Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch	215 860 548	EFRR	54 563 627	20 000 000	20 000 000
4	Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie	199 716 670	EFRR	43 447 945	9 961 782	9 961 782
5	Miestny rozvoj vedený komunitou	100 000 000	EFRR	5 877 196	1 000 000	666 667
6	Technická pomoc	62 000 000	EFRR	12 702 707	2 139 000	2 139 000
SPOLU		1 754 490 415	EFRR	645 203 415	86 667 507	86 334 174

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1036&navID2=1036&SID=67&id=9006>

Porovnanie oblastí podpory OP Bratislavský kraj 2007-2013 a Integrovaný regionálny OP 2014-2020

Spolu OPBK	95 207 607 EUR	Spolu IROP	163 039 892 EUR
Regenerácia sídel	33 440 147 EUR	Cesty II. a III. triedy	36 000 000 EUR
Cyklotrasy	3 000 000 EUR	Integrovaný dopravný systém	4 000 000 EUR
Integrovaný dopravný systém	12 700 000 EUR	Cyklodoprava	2 000 000 EUR

Podpora Malého a stredného podnik.	28 721 860 EUR	Sociálne služby	21 826 394 EUR
Elektronizácia	8 865 600 EUR	Materské školy	16 000 000 EUR
Štátny fond rozvoja bývania	5 000 000 EUR	Základné školy	8 000 000 EUR
		Centrá odborného vzdelávania a prípravy	18 000 000 EUR
		Kultúrny a kreatívny priemysel	40 000 000 EUR
		Miestne akčné skupiny	1 666 667 EUR
		Štátny fond rozvoja bývania	9 961 773 EUR

zdroj: vlastné spracovanie podľa operačných programov

OP Ľudské zdroje

Operačný program Ľudské zdroje prostredníctvom investičnej priority:

- „Zníženie a zabránenie predčasného skončenia školskej dochádzky a podporou prístupu ku kvalitnému predškolskému, základnému a stredoškolskému vzdelávaniu vrátane formálnych, neformálnych a bežných spôsobov vzdelávania za účelom opätovného začlenenia do vzdelávania a prípravy“.
- „Zvyšovanie významu trhu práce v oblasti systémov vzdelávania a odbornej prípravy, uľahčovanie prechodu od vzdelávania k zamestnanosti a zlepšovanie systémov odborného vzdelávania a prípravy a ich kvality, a to aj prostredníctvom mechanizmov na predvídania zručností, úpravy učebných plánov a vytvárania a rozvoja systémov vzdelávania na pracovisku vrátane systémov duálneho vzdelávania a učňovského vzdelávania“.
- „Zlepšenie kvality, efektívnosti a prístupu k terciárnemu a ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, najmä v prípade znevýhodnených skupín“.
- „Rovnosť medzi mužmi a ženami vo všetkých oblastiach vrátane v oblasti prístupu k zamestnaniu, kariérnemu postupu, zosúladienia pracovného a súkromného života a presadzovania rovnakej odmeny za rovnakú prácu“.
- „Aktívne začlenenie, a to aj s cieľom podporovať rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnanosti. Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu“.

Porovnanie oblastí podpory OP Vzdelávanie a OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia 2007-2013 a OP Ľudské zdroje 2014-2020

Spolu OPV a OPZaSI	41 048 343 EUR	Spolu OPĽZ	
Terciárne vzdelávanie	4 621 782 EUR	Terciárne vzdelávanie	12 000 000 EUR
Celoživotné vzdelávanie	1 849 411 EUR	Odborné vzdelávanie a príprava	12 000 000 EUR
Odborné vzdelávanie a príprava	13 634 117 EUR	Rovnosť medzi mužmi a ženami	33 000 000 EUR
Zamestnanosť a sociálna inklúzia	20 943 033 EUR	Zamestnanosť	20 146 176 EUR
		Marginalizovaná rómska komunita	8 634 074 EUR
		Boj proti všetkým formám diskriminácie	5 756 050 EUR
		Kvalitné sociálne služby	20 146 175 EUR
		Podpora sociálneho podnikania	2 878 025 EUR

zdroj: vlastné spracovanie podľa operačných programov

Tabuľka 148 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí OP Ľudské zdroje oprávnené pre BSK

	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu			BSK	
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €	Zdroje EÚ €	Národné zdroje €
1	Vzdelávanie	458 746 509	ESF	90 338 909	11 394 422	11 394 422
3	Zamestnanosť	795 924 737	ESF	154 045 542	16 500 000	16 500 000
4	Sociálne začlenenie	294 699 291	ESF	73 972 687	26 674 128	26 674 128
SPOLU		1 549 370 537	ESF	318 357 138	54 568 550	54 568 550

Zdroj: vlastné spracovanie podľa http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-ludske-zdroje/oplz_final.pdf

OP efektívna verejná správa

Operačný program Efektívna verejná správa prostredníctvom investičnej priority:

- „Investície do inštitucionálnych kapacít a do efektívnosti VS a verejných služieb na národnej, regionálnej a miestnej úrovni v záujme reforiem lepšej právnej úpravy a dobrej správy“.

Tabuľka 151 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí OP Efektívna verejná správa oprávnené pre BSK

	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu			BSK	
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €	Zdroje EÚ €	Národné zdroje €
1	Posilnené inštitucionálne kapacity a efektívna verejná správa	234 100 925	ESF	47 860 154	7 951 417	7 951 417
2	Zefektívnený súdny systém a väčšia vymáhateľnosť práva	33 210 388	ESF	6 789 612	1 128 016	1 128 016
3	Technická pomoc	322 350 000	ESF	56 885 295	322 350 000	56 885 295
SPOLU		589 661 313	ESF	111 535 061	331 429 433	65 964 728

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://www.minv.sk/?opevs>

Program rozvoja vidieka

Cieľ: Posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora (poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo); udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôbovanie sa klimatickým zmenám; dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest.

Okresy Bratislavského kraja s výnimkou okresov Bratislava 1 - 5 patria medzi vidiecke okresy. Na účely PRV SR 2014-2020 bude považovať za vidiecke oblasti celé územie SR okrem všetkých krajských miest s výnimkou ich prímestských častí do 5 000 obyvateľov (vrátane): okrem Opatrenia 1,2,6,4,7,19.

Tabuľka 152 Finančné alokácie v rámci jednotlivých opatrení Programu rozvoja vidieka oprávnené pre BSK

Opatrenia:	Alokácia z EPFRV pre SR	Z toho pre BSK
1 Prenos znalostí a informačné aktivity	10 571 729	423 449
2 Poradenské služby	2 981 080	30 824
4 Investície do hmotného majetku	403 421 627	8 776 144

5 Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby zničeného prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami a zavedenie preventívnych opatrení	51 950 000	1 325 000
6 Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti	89 674 042	2 339 126
7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach	89 256 907	886 770
8 Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov	100 717 668	6 131 305
10 Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie	106 732 938	2 600 763
11 Ekologické poľnohospodárstvo	67 242 600	620 100
12 Platby v rámci sústavy NATURA 2000	6 550 618	82 831
13 Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami	360 246 099	4 195 194
14 Dobré životné podmienky zvierat	79 812 000	2 862 000
16 Spolupráca	35 841 500	1 285 250
19 LEADER	77 69 746	3 174 021

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=935&navID2=935&SID=43&id=8644>

OP Rybné hospodárstvo

Cieľ: Presadzovanie konkurencieschopného, environmentálne udržateľného, hospodársky životaschopného a sociálne zodpovedného rybolovu a akvakultúry a podpora spoločnej rybárskej politiky.

- Podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach.
- Podpora vykonávania SRP
- Podpora marketingu a spracovania

Investície budú zamerané na zlepšenie bezpečnosti a pracovných podmienok najmä MSP v oblasti akvakultúry; investície do ochrany vodnej biodiverzity a posilnenie ekosystémov akvakultúry; podpora marketingu a spracovania; zlepšenie organizácie trhov s produktmi akvakultúry; investície do spracovania a uvedenia na trh.

Tabuľka 153 Finančné alokácie v rámci jednotlivých priorít Únie OP Rybné hospodárstvo oprávnené pre BSK

Priorita Únie	Celé územie spolu			BSK	
	Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €	Zdroje EÚ €	Národné zdroje €
2 Podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach	9 406 530	ENRF	3 135 510	9 406 530	3 135 510
3 Podpora vykonávania SRP	1 400 000	ENRF	252 777	1 400 000	252 777
5 Podpora marketingu a spracovania	4 031 370	ENRF	1 343 790	4 031 370	1 343 790
Technická pomoc	947 100	ENRF	315 700	947 100	315 700
SPOLU	15 785 000	ENRF	5 047 777	15 785 000	5 047 777

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=262&id=8779>

Interreg V-A: SK-AT

Operačný program má 4 hlavné prioritné osi, ktorých úlohou je Ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva a biodiverzity, Podpora cezhraničnej dostupnosti a udržateľných dopravných riešení, Príspevok k inteligentnému a inkluzívnemu cezhraničnému regiónu, Technická pomoc

Hlavné oblasti záujmu BSK

- Cezhraničná dostupnosť, systém rozvoja cyklotrás, práca s prírodnými zdrojmi, tvorba produktov cestovného ruchu, ochrana kultúrneho dedičstva, Eko-vzdelávanie, Integrovaná doprava, krízové riadenie
- Podpora odborného vzdelávania (celoživotné, duálne, jazykové), spolupráca v rámci Výskumu a inovácií.

Tabuľka 154 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí Interreg V-A SK-AT oprávnené pre BSK

	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu		
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €
1	Príspevok k budovaniu znalostného cezhraničného regiónu	19 683 142	EFRR	3 473 496
2	Podpora prírodného a kultúrneho dedičstva a biodiverzity	27 820 000	EFRR	4 909 412
3	Podpora trvalo udržateľných riešení v doprave	9 655 000	EFRR	1 703 824
4	Posilnenie cezhraničnej inštitucionálnej spolupráce	14 180 979	EFRR	2 502 526
5	Technická pomoc	4 553 560	EFRR	803 570
SPOLU		75 892 681	EFRR	13 392 828

Zdroj: vlastné spracovanie podľa http://www.sk-at.eu/sk-at/sk/10-2014_2020_sk.php

Interreg V-A: SK- HU

Operačný program má 5 hlavných prioritných os, ktorých hlavnou úlohou je zamerať sa na oblasti ako príroda a kultúra, posilnenie cezhraničnej mobility, posilnenie udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility, podpora cezhraničnej spolupráce orgánov verejnej správy a osôb žijúcich v pohraničnej oblasti, technická pomoc

Hlavné oblasti záujmu BSK:

Malý Dunaj, CHKO Dunajské Luhy, Cyklotrasy s napojením na EuroVelo6, Rozvoj vodnej dopravy na Dunaji v rámci CR, ochrana kultúrneho dedičstva, Eko vzdelávanie, Integrovaná doprava, podpora odborného vzdelávania a spolupráca v rámci Výskumu a inovácií

Tabuľka 155 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí Interreg V-A SK-HU oprávnené pre BSK

	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu		
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €
1	Príroda a kultúra	65 427 808	EFRR	11 546 084
2	Posilnenie cezhraničnej mobility	29 608 080	EFRR	5 224 956
3	Posilnenie udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility	29 608 080	EFRR	5 224 956

4	Podpora cezhraničnej spolupráce orgánov verejnej správy a osôb žijúcich v pohraničnej oblasti	21 816 480	EFRR	3 849 968
5	Technická pomoc	9 348 539	EFRR	1 649 743
SPOLU		155 808 987	EFRR	27 495 707

Zdroj: vlastné spracovanie podľa : <http://www.husk-cbc.eu/uploads/editors/SKHU%20OP%20english%20version%202014%2011%2028.pdf>

INTERREG V-A: SK-CZ

Operačný program má 4 hlavné prioritné osi, ktorých hlavnou úlohou je zameriavať sa na oblasti ako napríklad Využívanie inovačného potenciálu, Kvalitné životné prostredie, Rozvoj miestnych iniciatív, Technická pomoc

Hlavné oblasti záujmu Bratislavského kraja:

- podpora odborného vzdelávania (celoživotné, duálne, jazykové vzdelávanie)
- spolupráca v rámci výskumu a inovácií

Tabuľka 156 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí Interreg V-A SK-CZ oprávnené pre BSK

	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu		
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €
1	Využívanie inovačného potenciálu	14 422 314	EFRR	2 545 115

Zdroj: vlastné spracovanie podľa http://www.sk-cz.eu/sk/uvodna-stranka/2014_2020/

DUNAJSKÁ STRATÉGIA

Dunajská stratégia podporuje spoločnú zodpovednosť krajín dunajského regiónu za ekonomický a spoločenský rozvoj krajín regiónu, prírodné a kultúrne dedičstvo. Preto sa regióny povodia Dunaja dohodli na vypracovaní stratégie, ktorá má zintenzívniť a zefektívniť ich spoluprácu, a to najmä v oblasti dopravy, energetiky a životného prostredia. Dôležitými prioritami ostávajú obnovenie splavnosti rieky po celej jej dĺžke, protipovodňová ochrana, či hospodársky rozvoj regiónov.

INTERREG V-B DANUBE (Dunajský nadnárodný program)

Program sa bude geograficky zameriavať na tie isté krajiny ako Dunajská stratégia a Slovensko by v ňom malo zohrávať aktívnu úlohu pri trvalo udržateľnom rozvoji regiónu. Prioritné osi : inovatívny a sociálne zodpovedný Dunajský región, ochrana životného prostredia a podpora kultúry, lepšie dopravne prepojený Dunajský región, dobrá verejná správa Dunajského regiónu.

Tabuľka 157 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí Interreg V-B Danube oprávnené pre BSK

	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu		
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €
1	Inovatívny a sociálne zodpovedný dunajský región	61 904 902	EFRR; IPA	10 924 394
2	Dunajský región zodpovedný voči životnému prostrediu a kultúre	70 746 193	EFRR; IPA	12 484 622
3	Lepšie prepojený a energeticky zodpovedný dunajský región	46 425 702	EFRR; IPA	8 192 771
4	Dobre spravovaný dunajský región	28 739 154	EFRR; IPA	5 071 615
5	Technická pomoc	14 108 643	EFRR; IPA	391 835

SPOLU	221 924 594	EFRR; IPA	37 065 237
--------------	--------------------	------------------	-------------------

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://www.danube2014.gov.sk/dokumenty/>

INTERREG V-C CENTRAL EUROPE 2020

OP Stredná Európa má 4 prioritné osi:

1. Spolupráca v oblasti inovácií s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť SE
2. Spolupráca v oblasti nízko uhlíkových stratégií v SE
3. Spolupráca v oblasti prírodných a kultúrnych zdrojov pre udržateľný rast v SE
4. Spolupráca v oblasti dopravy s cieľom zaistiť lepšie prepojenie v SE

Tabuľka 158 Finančné alokácie v rámci jednotlivých prioritných osí Interreg V-C Central Europe oprávnené pre BSK

	Názov Prioritnej osi	Celé územie spolu		
		Zdroje EÚ €	Fond	Národné zdroje €
1	Spolupráca v inováciách s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť Strednej Európy	69 042 711	EFRR	14 141 278
2	Spolupráca v oblasti nízkouhlíkových stratégií v Strednej Európe	44 384 600	EFRR	9 090 822
3	Spolupráca v oblasti prírodných a kultúrnych zdrojov pre udržateľný rast v Strednej Európe	88 769 200	EFRR	18 181 643
4	Spolupráca v oblasti dopravy pre lepšie prepojenie Strednej Európy	29 589 733	EFRR	6 060 548
5	Technická pomoc	14 794 868	EFRR	4 931 623
SPOLU		246 581 112	EFRR	52 405 914

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://www.central2014.gov.sk/>
<http://www.interreg-central.eu/central-documents/programme-documents/>

D.2.3 Ďalšie externé finančné zdroje EÚ a medzinárodné programy

Medzi ďalšie nástroje podpory rozvojových aktivít patria aj :

INICIATÍVA EURÓPSKEJ KOMISIE KREATÍVNA EURÓPA 2014 – 2020

Nová generácia komunitných programov pre obdobie 2014 - 2020 spája doterajšie programy Kultúra a Média funguje pod spoločnou hlavičkou **Kreatívna Európa**. Celkový rozpočet programu je 1,801 miliardy EUR. **Cieľom programu** je zvýšiť rast a pracovné miesta v sektore kultúry a kreatívnych priemyslov, podporiť umelecké aktivity, profesionálov, spoločnosti a organizácie v kultúre, a tým im pomôcť osloviť nové publikum v Európe i mimo nej a zlepšiť ich zručnosti v digitálnom veku.

PROGRAM LIFE+

Zahŕňa podporu opatrení v oblasti ochrany prírody, zmeny klímy, environmentálnej politiky a informovania a komunikácie o otázkach životného prostredia v celej EÚ. Ciele programu LIFE pre PO 2014 – 2020 sú nasledujúce: efektívne využívanie zdrojov, strata biodiverzity, Adaptačná stratégia EÚ a ciele v oblasti mitigácie. LIFE ako katalyzátor má byť platformou pre testovanie nových, lepších postupov realizovaných na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni a taktiež aj podpora vykonávania EÚ politik v zriadených podprogramoch

URBACT III

Hlavným poslaním programu URBACT III je podpora integrovaného prístupu k udržateľnému mestskému rozvoju. Program je určený pre mestá, umožní efektívnu nadnárodnú výmenu skúseností a bude vzdelávacím nástrojom s inovatívnymi metódami. Prinesie konkrétne a nové riešenia pre mestá snažiace sa reagovať na špecifické výzvy a zároveň má dôležitú úlohu pre budovanie kapacít miestnych orgánov v SR.

URBAN INNOVATIVE ACTION

Program „URBAN INNOVATIVE ACTIONS“ majú pridelených 330 mil. € na obdobie 2014-2020. Cieľom je identifikovať a testovať nové riešenia a klásť dôraz na tie mestské problémy, ktorých dôležitosť bude v nasledujúcich rokoch rásť. Tieto inovačné aktivity môžu mať formu štúdií alebo projektov.

ERASMUS +

Program ERASMUS + disponuje na obdobie rokov 2014 – 2020 rozpočtom 14,7 miliardy EUR. Program podporuje aktivity v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a športu. Erasmus+ poskytuje granty pre široké spektrum akcií a aktivít v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu. Program dáva príležitosť študentom, žiakom odbornej prípravy, pedagogickým zamestnancom, pracovníkom s mládežou a dobrovoľníkom stráviť obdobie v zahraničí a zlepšiť tak svoje poznatky, zručnosti a zamestnateľnosť. Program podporuje organizácie, ktoré sa môžu zapájať do projektovej spolupráce a v rámci partnerstiev zdieľať inovácie vo vzdelávaní, odbornej príprave a mládeže.

EURÓPA PRE OBČANOV 2014- 2020

Komunitárny program „Európa pre občanov“ financuje iniciatívy na podporu spoločnej európskej pamäte a aktívneho občianstva na úrovni EÚ. Miestne a regionálne orgány, neziskové organizácie, vzdelávacie, výskumné, kultúrne a mládežnícke inštitúcie môžu získať podporu na diskusné podujatia, konferencie, workshopy, umelecké dielne, športové podujatia, štúdie a iné občianske aktivity rôznorodého charakteru.

HORIZONT 2020 - RÁMCOVÝ PROGRAM PRE VÝSKUM A INOVÁCIE

Horizont 2020 spája všetky existujúce zdroje financovania Únie v oblasti výskumu a inovácií činnosti súvisiace s inováciou v rámci rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie a aktivity Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT). Hlavné zameranie sa na 3 priority a to: excelentná veda, vedúce postavenie priemyslu, spoločenské výzvy.

Ďalšie možnosti čerpania pomoci cez komunitárne programy

- Okrem hore uvedených komunitárnych programov existuje ešte široká škála možností pre získanie finančnej podpory pre mestá a obce :
- Iniciatíva zamestnanosti mladých (3 mld. Eur)
- Program zdravého rastu (449 mil. Eur)
- Nástroj na prepojenie Európy (26,3 mld. Eur)
- Fond pre azyl a migráciu (3,14 mld. EUR)
- Program pre spotrebiteľa (Consumer programme) (188,8 mil. EUR)
- Copernicus (4,3 mld. EUR)
- Zdravie pre rast (446 mil. EUR)
- Nástroj spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti (INSC) (225,32 mil. EUR)
- Európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (1,3 mld. EUR)
- Mechanizmus civilnej obrany (223,78 mil. EUR)
- Nástroj rozvojovej spolupráce (19,7 mld. EUR)

E. Súčasné trendy vývoja v Bratislavskom kraji

E.1 Súčasné trendy v priestorovej štruktúre

V uplynulých rokoch intenzívnejú v okolí mesta Bratislava suburbanizačné tendencie, ktoré sa v rámci kraja prejavujú migráciou za bývaním a hospodárskymi aktivitami. Takto determinovaným úbytkom obyvateľstva v hlavnom meste postupne vznikajú tzv. satelitné mestečká. Ich veľkosť a hustota sa so zvyšujúcou sa vzdialenosťou od Bratislavy znižuje. Súčasne s nimi sa v Bratislave špecificky prejavujú aj koncentračno-dekoncentračné tendencie v podobe migrácie obyvateľstva z rôznych častí SR práve do bratislavskej aglomerácie. Synergickým spolupôsobením týchto procesov výmeny obyvateľstva sa neustále formuje aj sídelná štruktúra celého Bratislavského kraja. Suburbanizačné a aglomeračné vplyvy mesta Bratislavy sa začínajú prejavovať aj v priľahlom území zahraničia v podobe rezidenčného developmentu na rakúskej a maďarskej strane – Rajka, Kittsee, Wolfstahl.

Napriek tomu, že sa v suburbanizačne sa vyvíjajúcich obciach vytvárajú nové pracovné príležitosti, nepokrývajú požiadavky rezidentného obyvateľstva. Navyše množstvo nového ekonomicky aktívneho obyvateľstva je naďalej orientované na prácu v centrách kraja, predovšetkým v meste Bratislava. V dôsledku toho sa neúmerne zvyšujú nároky na dopravu do Bratislavy. Najmä cestná doprava, ktorá aj so zvyšujúcim sa stupňom automobilizácie, vo veľa prípadoch nie je schopná saturovať ranné a večerné migračné toky medzi mestom a jeho suburbanizovaným zázemím.

Pohyb obyvateľstva (suburbanizácia)

Dominantným a určujúcim prvkom hierarchizovanej štruktúry osídlenia Bratislavského kraja je teda mesto Bratislava. Popri ňom kostru sídelného systému kraja dotvárajú okresné mestá Malacky, Pezinok a Senec ako regionálne rozvojové centrá, ku ktorým sa z hľadiska významu a potenciálu rozvoja radí aj mesto Modra.

Popri týchto základných centrách osídlenia je potrebné systémovo vytvárať aj ďalšie subcentrá, ktoré by mali predovšetkým saturovať základnú či vyššiu občiansku vybavenosť. Tieto hierarchicky nižšie centrá je žiaduce vytvárať pre novovznikajúce obytné územia, pričom je potrebná aj valorizácia v už existujúcich rozvojových územiach. Cieľom týchto centier je znížiť migráciu za prácou, službami a voľno časovými aktivitami v gravitačnom smere do mesta Bratislava a uvedených okresných miest. Popri regionálnych rozvojových centrách sa vytvárajú na hraniciach mesta Bratislavy s uvedenými smermi rozvoja Považskej, Záhorskej, Žitnoostrovno-dunajskej osi regionálne rozvojové póly, ktoré by mali s mestom Bratislava vytvárať jeden synergický celok. Ide najmä o nasledujúce priestory:

1. Lamač / Záhorská Bystrica – Stupava (s väzbami na Devínsku Novú Ves)
2. Rača – Svätý Jur
3. Mestská časť Nové Mesto – Ivanka pri Dunaji (s väzbami na Bernolákovo, Vajnory, Slovenský Grob)
4. Bratislava – Rovinka (s väzbami na obec Dunajská Lužná)
5. Južný regionálny rozvojový pól mesta Bratislava je južne od Petržalky vo väzbe na Jarovce a Rusovce.
6. IV. Kvadrant – Kittsee, Berg, Wolfsthal, Hainburg

E.2 Trendy vývoja hospodárskej štruktúry

Hospodárstvo Bratislavského kraja je vzhľadom na prítomnosť hlavného mesta SR Bratislavy značne diverzifikované. V celom metropolitnom regióne môžeme konštatovať vysoký stupeň rozvoja nie len v kontexte hospodárskej aktivity na národnej úrovni, ale postupne sa význam kraja etabluje aj v rámci európskeho priestoru.

V súčasnosti sa Slovenská republika nachádza vo fáze transformácie z postindustriálnej spoločnosti na vedomostne orientovanú, ktorej charakteristiky sa prejavujú v čoraz vyššej miere. Ťažisko ekonomiky prechádza z priemyselnej produkcie na sféru komerčných a informatizovaných služieb. Vďaka komparatívnym výhodám akými sú vysoká koncentrácia akademickej a vedeckej obce, diverzifikácia hospodárstva v celom riešenom území, či atraktívna poloha v rámci otvorenej Európy, ako aj vďaka celkovému rastu dopytu spoločnosti po kvalite a variabilite služieb sa začínajú postupne rozvíjať služby inovatívneho charakteru. Vzhľadom na postupnú informatizáciu spoločnosti najmä v mestských regiónoch Bratislavského kraja prichádza prakticky vo všetkých sektoroch hospodárstva k významnej zmene štruktúry ekonomiky v prospech terciárneho a čiastočne i kvartérneho sektora. V roku 2014 pôsobilo podľa evidencie regionálne databázy Štatistického úradu SR v Slovenskej republike celkovo 628 569 ekonomických subjektov, z toho 22,5% subjektov v ekonomickej činnosti veľkoobchod, maloobchod a 14,7% v stavebníctve. Celkom na území republiky pôsobilo 196 355 podnikov, z toho 67 836 (34,55%) podnikov sídlilo Bratislavskom kraji. Najväčšie zastúpenie majú podniky v okrese Bratislava II (27,08%) a rastúca tendencia je aj v okresoch Bratislava V a naopak podniky sa postupne sťahujú z okresu Bratislava I. Vývoj počtu podnikov má rastúcu tendenciu. Aj z tohto dôvodu je potrebné vytvárať vhodné podmienky pre malých a stredných podnikateľov, ktorí sa najväčšou mierou podieľajú na tvorbe hrubého produktu a nových pracovných miest.

Tabuľka 159 Vývoj počtu podnikov v SR, Bratislavskom kraji a jeho okresoch v rokoch 2008 -2014 a percentuálny podiel podnikov v okresoch na celkovom počte podnikov v Bratislavskom kraji.

Rok	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
Územie	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %	Abs.	v %
Okres Bratislava I	10866	25,25	12071	24,34	12984	23,87	13864	23,74	14806	23,40	15749	23,22
Okres Bratislava II	11704	27,20	13652	27,52	15060	27,69	16201	27,74	17279	27,31	18369	27,08
Okres Bratislava III	6523	15,16	7441	15,00	8101	14,89	8717	14,93	9517	15,04	10206	15,05
Okres Bratislava IV	4078	9,48	4701	9,48	4984	9,16	5254	9,00	5751	9,09	6188	9,12
Okres Bratislava V	4950	11,50	5945	11,99	6834	12,56	7472	12,79	8244	13,03	8987	13,25
Okres Malacka	1532	3,56	1744	3,52	1919	3,53	2026	3,47	2215	3,50	2421	3,57
Okres Pezinok	1665	3,87	1973	3,98	2158	3,97	2292	3,92	2511	3,97	2695	3,97
Okres Senec	1716	3,99	2073	4,18	2351	4,32	2575	4,41	2939	4,65	3221	4,75
Bratislavský kraj	43034	100,0	49600	100,0	54391	100,0	58401	100,0	63262	100,0	67836	100,0
Slovenská republika	127409	-	143001	-	153881	-	164771	-	181914	-	196355	-

Zdroj: DATACube [online]. Podnikové štatistiky: Podniky podľa ekonomických činností [19.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Podľa štatistického úradu SR v Bratislavskom kraji v **primárnom sektore** pracuje iba 1 % zamestnancov. Podiel poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery Bratislavského kraja je 44,4 % v roku 2014 (Tabuľka 160). Najväčšie výmery poľnohospodárskej pôdy nájdeme v okresoch Malacka (36,5%). Senec (29,9%) a Pezinok (18,6%), ktoré majú najväčší potenciál jej využitia pre rozvoj poľnohospodárstva a agroturistiky. Blízkosť svahov pohoria Malých Karpát a vhodné klimatické podmienky vytvárajú v Bratislavskom kraji ideálne podmienky na pestovanie viniča a vinohradnícku činnosť. Napriek nevýraznému podielu vinogradov v štruktúre pôdneho fondu zohráva Bratislavský kraj významnú úlohu v produkcii viniča v Slovenskej republike. Rozvoj vinohradníctva môže byť prepojený aj s rozvojom cestovného ruchu (Malokarpatská vínná cesta).

Tabuľka 160 Vývoj poľnohospodárskej pôdy v jednotlivých okresoch Bratislavského kraja a v SR vo vybraných rokoch v m²

Územie/rok	1996	2001	2008	2014
Slovenská republika	24 444 459 012	24 394 076 958	24 234 642 410	23 970 408 960
Bratislavský kraj	962 205 427	960 116 188	935 044 697	911 351 974
Okres Bratislava I	1 889 747	1 810 720	1 721 446	1 665 631
Okres Bratislava II	41 428 557	41 282 492	37 952 101	37 222 879
Okres Bratislava III	18 874 692	18 796 998	18 046 687	17 479 267
Okres Bratislava IV	37 574 234	37 017 572	36 401 680	34 731 940
Okres Bratislava V	49 099 552	48 907 687	47 593 800	46 239 986
Okres Malacky	342 560 545	342 774 000	340 808 348	332 545 907
Okres Pezinok	175 454 874	175 034 982	172 352 301	169 234 192
Okres Senec	295 323 226	294 491 737	280 168 334	272 232 172

Zdroj: DATACube [online]. Regionálne štatistiky: Výmera územia, využitie pôdy [19.10.2015]. Dostupné na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>

Význam priemyslu spočíva v tom, že toto odvetvie sa výraznou mierou podieľa na celkovej zamestnanosti kraja, a na regionálnej úrovni aj na tvorbe hrubej pridanej hodnoty. K 31. decembru roku 2013 pracovalo v Bratislavskom kraji v odvetví priemyselnej výroby spolu 61 676 (Ročenka priemyslu 2014). I keď priemysel nie je v tomto smere dominantný, predstavuje významný rezort hospodárskeho progresu kraja.

Terciárny sektor je obdobne ako vo všetkých európskych metropolitných regiónoch reprezentovaný značne diverzifikovaným charakterom služieb komunálneho a komerčného charakteru. Vzhľadom na dobrú geografickú polohu a prírodno-kultúrne danosti Bratislavského kraja sa predpokladá najmä ďalší rozvoj cestovného ruchu a zvýšený dopyt po kvalitnejších službách v oblasti CR v celom regióne. V prípade zvládnutia prispôsobenia sa tomuto dopytu je tu potenciál zvýšenia zamestnanosti a podielu sektora CR na ekonomike kraja.

Bratislavský kraj zastáva v rámci krajiny pozíciu prirodzeného **centra rozvoja kvartéru**. Vzhľadom na vysokú koncentráciu akademickej a vedeckej obce, ako aj pôsobnosti širokého spektra súkromného sektora sa tu skoncentrovali subjekty, ktoré sa venujú činnostiam typickým pre vznik, zavádzanie a šírenie inovácií. Podľa správy „Statistics in Focus“, ktorú vydal v roku 2014 Eurostat ako štatistický úrad EÚ, je Bratislavský región spolu s pražským, jedným z 9 regiónov z členských krajín EÚ, ktoré mali podiel v zamestnanosti vo výskume a vývoji viac ako 8% na celkovej zamestnanosti. I napriek dominantnému postaveniu Bratislavského kraja v národnom pôsobení tempo rastu výdavkov v oblasti vedy a výskum stagnuje. V konfrontácii s potenciálom ľudských zdrojov v metropolitnom regióne sú výdavky na rozvoj kvartérneho sektora pomere nízke. Výdavky na výskum a vývoj v SR predstavovali v roku 2014 celkovo 669 632 303EUR (o 60,8% celkových výdavkov viac ako v roku 2010), čo predstavuje len 0,89 % HDP. V Bratislavskom kraji výdavky na vedu a výskum v roku 2014 predstavovali 311 168 729 Eur (46,5% zo všetkých výdavkov na vedu a výskum v krajine). V porovnaní s rokom 2010 (0,62%HDP) ide síce o nárast výdavkom, ale len veľmi mierny. Pri zachovaní súčasného trendu v oblasti výskumu, vývoja a inovácií, najmä v zamestnanosti a podiele finančných výdavkov bude konkurencieschopnosť kraja v porovnaní s EÚ 28 stagnovať a stále viac zaostávať v porovnaní s najinovatívnejšími regiónmi Európy.

E.3 Trendy vývoja ľudských zdrojov

Plynulá koncentrácia obyvateľstva do mestských sídiel zvyšovala stupeň urbanizácie priestoru Bratislavského kraja v rokoch 1970-1991, čo sa prejavilo v raste podielu mestského obyvateľstva zo 78,0 % na 85,0 %. Od roku 1991 podiel obyvateľstva mestských sídiel trvale klesá až na hodnotu

81,1 % k decembru 2011. Na druhej strane, v rokoch 1970-1991 výrazne pokleslo zastúpenie vidieckych sídiel z 22,0 % na 15,0 % a od roku 1991 možno badať rast podielu vidieckeho obyvateľstva na 18,9 % k 31.12. 2011.

Podľa dokumentu vydaného INFOSTATom Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035 bude medzi okresy Slovenska s najväčšou zmenou počtu obyvateľstva za obdobie 2012-2035 patriť aj okres Senec s očakávaným prírastkom 31,79%. Ide o okres, v ktorom sa očakáva rekordný prírastok počtu obyvateľov napriek tomu, že po roku 2015 by v ňom mal byť prirodzený úbytok obyvateľstva. Na Slovenské pomery extrémne vysoký migračný prírastok obyvateľstva však dokáže nielen vykompenzovať spomínaný prirodzený úbytok, ale zabezpečiť aj rekordne vysoký rast počtu obyvateľov. Prírastky obyvateľstva v širšom zázemí Bratislavy celkovo súvisia hlavne s migráciou a procesom suburbanizácie. V ďalších Bratislavských okresoch sa očakáva prírastok obyvateľstva: Bratislava IV 9,84% a Malacky 7,24%.

Čo sa týka počtu obyvateľov, zmeny počas prognózovaného obdobia sa pohybujú po +32,4 tis. osôb v okrese Senec. Zmena presahujúca 10 tis. osôb sa do roku 2035 v Bratislavskom kraji očakáva ešte v okrese Bratislava IV. V okrese Bratislava V sa rast počtu obyvateľov zastaví ešte pred rokom 2020. Do roku 2035 bude okres Bratislava II v poradí 9. najpočetnejší okres Slovenska s predpokladaným počtom obyvateľov 119 476 .

Očakáva sa prudké zníženie prirodzeného prírastku v okresoch Bratislava V na 13‰, Senec o 8,3‰ menej, Bratislava II úbytok o 8,2‰ v roku 2035. Práve okres Bratislava V a Senec patrili v roku 2012 do prvej desiatky okresov s najväčším prírastkom. Do roku 2035 z tejto desiatky vypadnú a okres Bratislava V s hodnotou -6,45‰ sa dostane medzi okresy s najväčším prirodzeným úbytkom obyvateľstva. Okres Bratislava I má druhú pozíciu v tabuľke s najvyšším prirodzeným úbytkom v okresoch Slovenska v roku 2035 s hodnotou - 7,67‰. Všetky okresy Bratislavského kraja budú do roku 2035 vykazovať prirodzený úbytok obyvateľstva.

Z hľadiska celkového počtu obyvateľov na Bratislavský kraj pozitívne vplýva vysoká migrácia do regiónu. Okres Senec zostane aj v roku 2035 okresom s najväčším celkovým prírastkom (7,44‰), hoci v roku 2012 dosahoval prírastok hodnotu 33,39‰. Okresy Pezinok, Malacky, Bratislava II, Bratislava III a Bratislava IV vypadnú z tabuľky desiatich okresov s najväčším celkovým prírastkom obyvateľstva do ktorej patrili v roku 2012. V porovnaní s rokom 2012 sa v žiadnom okrese Bratislavského kraja v roku 2035 nezníži počet obyvateľov s výnimkou Bratislava V (ktorý bude mať kolísavý charakter) (Tabuľka 161).

Výraznejšie sa zmení vekové zloženie obyvateľstva. V roku 2035 bude patriť okres Bratislava I k najstarším okresom na Slovensku s priemerným vekom obyvateľa 49,89 rokov, okres Bratislava V 49,24 rokov, Bratislava II 48,12 rokov (Tabuľka 162).

Tabuľka 161 Počet obyvateľov v okresoch Bratislavského kraja v r. 2014 a podľa prognózy za obdobie 2012-2035.

Sídlná štruktúra	Počet obyvateľov						
	31.12.2014	2020	2025	2030	2035	Zmena 2012-2035.	
	Skutočný					Abs.	v %
Bratislava I	38 823	39 692	39 881	39 886	39 779	912	1,02
Bratislava II	111 051	115 591	117 455	118 569	119 476	9 318	5,45
Bratislava III	62 546	64 690	65 608	66 193	66 640	4 586	4,80
Bratislava IV	93948	100 179	103 273	105 299	106 573	13 187	9,84
Bratislava V	111 021	113 061	112 734	112 048	112 579	1 455	-0,01
okres	69 222	72 879	74 340	75 360	76 163	7 646	7,24
okres Pezinok	59 602	61 943	62 864	63 344	63 578	4 882	4,95
okres Senec	72 167	84 247	92 542	98 570	102 283	32 403	31,79
Bratislavský	618 380	652 282	668 697	679 269	687 071	68 691	11,1

Zdroj: INFOSTAT [online]. Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035[19.10.2015]. Dostupné na: http://www.prog.sav.sk/fileadmin/pusav/download_files/nezaradene/prognoza_.pdf

Tabuľka 162 Priemerný vek obyvateľov v okresoch Bratislavského kraja v r. 2014 a podľa prognózy za obdobie rokov 2012- 2035

Sídlna štruktúra	Počet obyvateľov v roku						
	31.12.2014	2020	2025	2030	2035	Zmena 2012-2035	
	Skutočný stav					Abs.	v %
Bratislava I	53,13	45,65	47,03	48,62	49,89	5,13	11,50
Bratislava II	48,55	43,47	44,79	46,33	47,78	5,28	12,40
Bratislava III	49,50	43,78	45,11	46,69	48,12	5,21	12,10
Bratislava IV	45,61	42,79	44,31	45,99	47,51	6,08	14,70
Bratislava V	32,01	42,49	44,71	47,20	49,26	8,32	20,30
Okres Malacky	41,98	41,13	42,55	44,01	45,32	5,47	13,70
Okres Pezinok	42,57	41,70	43,44	45,22	46,88	6,77	16,90
Okres Senec	44,74	40,61	42,63	44,64	46,37	7,60	19,60

Zdroj: INFOSTAT [online]. Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035[19.10.2015]. Dostupné na: http://www.prog.sav.sk/fileadmin/pusav/download_files/nezaradene/prognoza_.pdf

Podľa prognóz vývoja obyvateľstva, ktorú vypracoval Ekonomický ústav SAV dôjde v Bratislavskom kraji k miernemu nárastu celkového počtu obyvateľov. Na druhej strane, podľa tejto prognózy, sa očakáva postupný pokles obyvateľstva v produktívnom veku (15 – 65 rokov) a pomerne prudký nárast obyvateľstva v poproduktívnom veku (+65). Starnutie obyvateľstva bude spôsobovať silný ekonomický tlak na verejné financie a očakávame ďalšie posilňovanie tohto trendu. Z dôvodu starnutia obyvateľstva sa predpokladá aj zvýšený dopyt v oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Taktiež sa očakáva rastúci dopyt po službách pre generáciu 60+ teda skupiny obyvateľstva, u ktorej sa predpokladá zvyšujúca sa kúpna sila. Ide najmä o tovary a služby spadajúce pod tzv. striebornú ekonomiku.

Čo sa týka vývoja pracovnej sily v Bratislavskom kraji, podľa statického variantu prognózy, zaznamenaná Bratislavský kraj v porovnaní všetkých krajov Slovenska do roku 2025 tretí najväčší úbytok pracovnej sily (nad 9 %) a podľa dynamického variantu sa počet pracovných miest v kraji do roku 2025 v porovnaní so stavom pracovnej sily v roku 2004 zníži o cca 7,5 %.

Väčšie nároky na kapacitu i kvalitu sa predpokladajú aj v oblasti zdravotníckych služieb. Štatistické dáta za SR vykazujú rastúci trend počtu hospitalizovaných. V rokoch 2000 až 2010 predstavoval tento nárast takmer 8 %.

Aj napriek najnižšej miery nezamestnanosti v porovnaní s jednotlivými krajov SR pozorujeme ostatnom období na území Bratislavského kraja (od r.2007) mierny nárast nezamestnanosti. Čo sa týka priestorovej štruktúry nezamestnanosti je možné pozorovať, že mimobratislavské okresy vykazujú mierne vyššiu mieru nezamestnanosti. Zároveň sa začína na území kraja objavovať vyšší nárast špecifických skupín nezamestnaných (mladí ľudia, resp. dlhodobo nezamestnaní).

Čo sa týka vzdelanostnej štruktúry môžeme konštatovať, že na území Bratislavského kraja je evidovaný nadpriemerný počet ľudí s vysokoškolským vzdelaním a stredoškolským vzdelaním s maturitou, v porovnaní so SR.

Slovenská republika je v súčasnosti podľa metodiky Eurostatu výrazne pod priemerom EÚ v účasti dospelých vo veku 25-64 rokov na ďalšom vzdelávaní. Vzhľadom na predlžujúcu sa vekovú hranicu odchodu do starobného dôchodku a starnutie populácie, je ďalšie vzdelávanie dospelých ako súčasť celoživotného vzdelávania kľúčovým faktorom rozvoja slovenskej spoločnosti.

E.4 Trendy vývoja v infraštruktúre a občianskej vybavenosti

Sieť cestných komunikácií na území Bratislavského kraja sa vyznačuje radiálno-okružnou štruktúrou, ktorej jadrom je územie hlavného mesta SR Bratislavy a jej najbližšie zázemie. Nosný komunikačný systém cestnej siete tvoria diaľnice D1, D2 a priesťahy ciest I. a II. triedy, ktoré sa lúčovito rozbiehajú z hlavného mesta. Cestná sieť zahŕňa 113,56km diaľnic v roku 2012 a 564,7km ciest prvej a druhej

triedy. Významnosť dopravnej polohy Bratislavy ešte viac umocňuje fakt, že v priestore mesta dochádza k stretu troch multimodálnych koridorov:

- IV - Berlín/Norimberg - Praha - Budapešť - Constanta/Thessaloniki – Istanbul, vedený v priestore diaľnice D2 od št. hranice s ČR – Kúty – Bratislava (Rusovce) – št. hranica s Maďarskom,
- Va. – štátna hranica SR/AT - Bratislava - Žilina - Košice – Užhorod,
- VII - rieka Dunaj.

Z cestnej siete, ktorá patrí do majetku BSK je 21,6 % ciest II. triedy a 35,2 % ciest III. triedy v kraji v nevyhovujúcom a havarijnom stave a vyžaduje si neodkladnú obnovu a rekonštrukciu.

Medzi najviac zaťažené úseky individuálnou osobnou dopravou patria prietahy ciest II. triedy na vstupoch do hlavného mesta SR Bratislavy zo všetkých smerov. Zaťaženie ciest II. triedy na území Bratislavy je 5 až 10 násobne väčšie v porovnaní s priemerným zaťažením extravilánových úsekov týchto ciest. Aj v súvislosti s nárastom motorizácie na území kraja neriešenie problému dopravnej infraštruktúry na vstupoch do hl.m. SR Bratislavy bude mať za následok zhoršenie súčasnej situácie z hľadiska nielen dopravy, ale aj vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia.

Železničná doprava v Bratislavskom kraji sa vyznačuje radiálnou štruktúrou s pomerne hustou sieťou železničných tratí. Z hľadiska súčasného ako aj predpokladaného využívania železníc kapacita železničnej siete a jej zariadení dosťujúca. Podpora rozvoja železničnej dopravy je jednou z prioritných oblastí EK na roky 2014-2020 v rámci rozvoja dopravnej infraštruktúry.

Bratislavským krajom preteká **riečka Dunaj**, ktorá predstavuje medzinárodnú vodnú cestu, súčasť európskeho dopravného koridoru č. VII. a podľa dohody AGN magistrálna vodná cesta E 80. Spolu s riekou Moravou vytvárajú potenciál pre rozvoj cestovného ruchu, verejnej dopravy i rozvoj zamestnanosti podporou mobility pracovnej sily.

Podiel **integrovanej dopravy** v posledných rokoch výrazne rastie, pretože ponúka úsporu nákladov pri primeranom čase dodania a vysokej kvalite s minimalizovaním negatívnych účinkov cestnej dopravy na životné prostredie. Zároveň na území mesta Bratislavy chýba dobudovanie nosného komunikačného systému a v rámci prepravných kapacít pozorujeme narastajúci podiel individuálnej osobnej dopravy a tým zvýšené zaťaženie životného prostredia exhalátmi a hlukom.

Zásobovanie územia Bratislavského samosprávneho kraja a mesta Bratislavy **elektrickou energiou** je v prevažnej miere odkázané na jej import prostredníctvom nadzemných vedení nadradenej prenosovej sústavy ZVN 400 kV. Spotreba elektriny Bratislavského kraja na celkovej spotrebe je 31,62% a spotreba zemného plynu na celkovej spotrebe je 38,58%.

V súčasnosti pozorujeme racionalizáciu spotreby tepla v dôsledku zavádzania meracej a regulačnej techniky ako aj zlepšovania tepelno-izolačných vlastností. Pre ďalšie obdobie aj z pozície EÚ existuje záujem o znižovanie energetickej náročnosti na jednej strane a zvyšovanie energetickej efektívnosti smerom k udržateľnému rozvoju životného prostredia a efektívnemu využívaniu zdrojov. Cieľom pre SR do roku 2020 je zníženie emisií skleníkových plynov najmenej o 20 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990, zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie na 14 %. Medzi priority patrí aj energetická bezpečnosť a efektívnosť.

Z hľadiska vybavenia domácností na území Bratislavského kraja informačno-komunikačnými technológiami možno skonštatovať, že podiel domácností s prístupom k internetu má v posledných rokoch stúpajúcu tendenciu. V roku 2011 dosiahol tento podiel v Bratislavskom kraji hodnotu 74,7%, pričom celoslovenský priemer je 70,8%. To vytvára predpoklady a zvýšený dopyt po poskytovaní elektronických služieb zo strany verejnej správy.

Rozloha územia, ktoré je plynofikované zaberá v roku 2013 92% územia kraja.

Stokové siete verejnej kanalizácie pokrývajú, až na niektoré menšie okrajové lokality, prakticky celé zastavané územie kraja. V r. 2014 bol podiel obyvateľov napojených na verejné kanalizácie v Bratislavskom kraji podľa údajov ŠÚ SR 88,2%, pričom celoslovenský priemer bol 64,7%. Napriek vysokému celkovému podielu odkanalizovania stále existujú obce v Bratislavskom kraji s nedobudovanou, resp. nedostatočnou kanalizačnou sieťou.

Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov predstavoval 97,3%.

Čo sa týka vývoja počtu detí zapísaných v materských školách pozorujeme, na území kraja nárast od roku 2001 a predpokladá sa, že tento trend bude v súvislosti s prebiehajúcim babyboom-om naďalej rásť.

Rozmiestnenie zariadení **zdravotníckej infraštruktúry** je koncentrované prevažne na území hl.m. SR Bratislavy. Aj v súvislosti s predpokladaným demografickým vývojom ako aj rastúci trend počtu hospitalizovaných sa dajú v ďalšom období očakávať väčšie nároky na kapacitu, dostupnosť i kvalitu služieb v oblasti zdravotníctva.

V oblasti sociálnej starostlivosti prevláda na území kraja tzv. inštitucionálny charakter zariadení. Aj v súlade s národnými koncepciami (resp. európskymi trendmi) v oblasti sociálnej starostlivosti sa dá v ďalšom období očakávať potreba postupného prechodu inštitucionálneho charakteru zariadení poskytujúcich sociálne služby smerom k systémom založeným na komunitnej báze. Model ústavnej dlhodobej starostlivosti treba v tomto zmysle považovať za neperspektívny s ohľadom na demografický vývoj v Bratislavskom kraji, ktorý predstavuje región s najvyšším podielom staršieho obyvateľstva a narastajúce nároky na objem poskytovanej starostlivosti.

E.5 Trendy vývoja prírodných zdrojov

Na základe porovnania emisií na území BSK je vo väčšine okresoch riešeného územia možné konštatovať pokles vyprodukovaných znečisťujúcich látok. Napriek pozitívnemu trendu znečistenie ovzdušia môžeme považovať za najvýznamnejšie problémy v oblasti životného prostredia.

Z hľadiska znečistenia vody je problémom odkanalizovanie obcí na území Bratislavského kraja ako aj kapacita čistiarní odpadových vôd.

Územie kraja sa nachádza v povodňovej oblasti. Aj napriek pomerne výrazným intervenciám v tejto oblasti aj v ostatných rokoch povodne zapríčinili značné množstvo škôd na majetku.

Slovenská republika dováža takmer 90% primárnych energetických zdrojov. Aj v tejto súvislosti sa ako nevyhnutnosť do budúcnosti javí potreba znížiť vysokú závislosť na dovoze týchto zdrojov a vo väčšej miere využívať alternatívne a obnoviteľné zdroje energie. Najväčší celkový potenciál má slnečná energia, geotermálna energia a biomasa.

Z hľadiska nakladania s odpadmi v ostatnom období pozorujeme nárast produkcie odpadu, pričom podiel separovaného, resp. zhodnoteného odpadu vykazuje stagnujúce hodnoty. Problémom v odvetví odpadového hospodárstva je nedostatočné separovanie druhotných surovín a ich ďalšie spracovanie. Závažný problém predstavujú nelegálne skládky bez akejkoľvek ochrany prostredia a účelnej plánovitej lokalizácie a následne aj staré neriadené skládky, ktoré sú zdrojom environmentálnej záťaže. Zachovanie súčasného trendu bude mať negatívne dôsledky na životné prostredie vrátane zdravia obyvateľstva.

E.6 Trendy vývoja finančnej analýzy

Nástrojom financovania rozvojových aktivít sú priamo rozpočty regionálnej a miestnych samospráv. Upravený rozpočet VÚC BSK ku koncu rozpočtového roku 2014 podľa záverečného účtu predstavoval 123 981 396,75 €. Celkové výdavky rozpočtu VÚC v roku 2014 predstavovali 115 650 475,09 mil. €, z čoho kapitálové výdavky tvorili 5 % výdavkov. Pre rok 2015 bol navrhnutý rozpočet o približne 2,09% vyšší (127 365 814,07 €), kapitálové výdavky sú plánované na úrovni 13 926 504,71 € (10,9 %), čo je takmer o 6% viac ako v roku 2014 a porovnateľné množstvo s rokom 2013. Celkové výdavky rozpočtov miestnych samospráv na území Bratislavského kraja v roku 2013 predstavovali približne 372,99 mil. €. Najvyšší podiel z celkového rozpočtu samospráv vykazujú samosprávy na území mesta Bratislavy, z nich má najvýznamnejší podiel na celkových výdavkoch hl.m. SR Bratislava (231,79mil. €).

Slabšie hospodárske výsledky v menej rozvinutých oblastiach, resp. okresoch BSK sa následne odrážajú aj vo zvýšenom zadlžení miest a obcí. Toto je spôsobené predovšetkým dvomi faktormi – nemožnosťou získať na rozvoj regiónu dostatok prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ na rozdiel od ostatných regiónov Slovenska (z dôvodu obmedzení pre BSK pri využívaní pomoci EÚ) a na druhej strane zvýšenými nárokmi na fungovanie všetkých sfér regiónu. Samosprávy sú tak nútené hospodáriť s nedostatkom prostriedkov pre splnenie základných potrieb obyvateľstva, podnikov a infraštruktúry, čo vedie k narastajúcemu zadlžovaniu. Najmä samosprávy pôsobiace na území hl.m. SR Bratislavy hospodária narastajúcim schodkom rozpočtu.

Na to, aby územné samosprávy boli schopné vykonávať všetky svoje kompetencie a aby zabezpečili ďalší sociálny a ekonomický rozvoj na uspokojivej úrovni sa nezaobídu bez dostatočných zdrojov a vhodných nástrojov, ktorými by vedeli cielene a pružnejšie reagovať na aktuálne podmienky v dynamicky sa vyvíjajúcom prostredí.

V rámci spracovania PHSR BSK na roky 2014-2020 boli na úrovni územnej samosprávy identifikované nasledovné problémy, ktoré predstavujú najväčšie prekážky pri plnení svojich úloh a zabezpečovaní rozvoja územia:

- slabé finančné zabezpečenie rozpočtu,
- nedostatočné financovanie prenesených kompetencií štátnej správy na samosprávu zo štátneho rozpočtu, čo v budúcnosti môže významne zvýšiť tlak na verejné financie a závislosť na externých zdrojoch financovania (napr. finančné zdroje EÚ),
- nevysporiadané pozemky pod verejnou infraštruktúrou, ktoré bránia ďalšiemu rozvoju územia, ktorých neriešenie bude aj v budúcnosti spôsobovať problémy pri realizácii projektov verejného záujmu,
- nedostatočné kompetencie Úradu BSK pri regulácii územno-plánovacej dokumentácie obcí najmä v oblastiach intenzívnej výstavby, čo má za následok nekoordinovaný masívny rozvoj bytovej výstavby bez príslušnej dopravnej a občianskej vybavenosti,
- problém koordinácie pri tvorbe a implementácii PHSR VÚC a obcí, nejednotná metodika tvorby PHSR, čo môže spôsobovať nekoordinovaný a tým pádom neefektívny rozvoj územia.

F. SWOT analýza

	Silné stránky	Slabé stránky
	<ul style="list-style-type: none"> Výhodná geografická poloha Bratislavy a priľahlých častí kraja, blízkosť Viedne, Brna, Györu Prítomnosť hlavného mesta SR Bratislavy so špecifickým medzinárodným významom Prítomnosť Dunaja ako medzinárodnej vodnej cesty európskeho významu TEN –T 18 Poloha BSK na križovatke sieti nadradených európskych dopravných systémov - multimodálnych koridorov IV, Va, VII a TEN-T koridorov Vysoká hustota cestnej a železničnej siete Dostupnosť verejnej osobnej dopravy Prítomnosť všetkých druhov a foriem dopravy pri deľbe prepravnej práce Vysoká koncentrácia výskumno-vývojovej a inovačnej základne na území Bratislavy Koncentrácia vedecko-výskumne infraštruktúry na území hl.m. SR Bratislavy Prítomnosť medzinárodných cyklotrás EV13 a EV6 Vysoký produkčný potenciál poľnohospodárskej pôdy (Bratislavský kraj tretí v poradí zo všetkých krajov Slovenskej republiky) Vysoký stupeň zornenia poľnohospodárskej pôdy (okrem okresov Bratislava I a Bratislava III) Svahy Malých Karpát majú ideálne podmienky pre pestovanie viniča Výrazne nadpriemerné hodnoty všetkých makroekonomických ukazovateľov v rámci SR vysoké zastúpenie právnických osôb z pomedzi všetkých ekonomických subjektov sídlacích a pôsobiacich v SR Intenzívne sa rozvíjajúci terciárny sektor hospodárstva v podobe malých a stredných podnikov orientovaných na komerčné služby Značné zastúpenie podnikov s vysokým počtom zamestnancov kategórie 250 a viac Vysoká koncentrácia zahraničných firiem a PZI Výborné predpoklady pre rozmanitú ponuku produktov CR 	<ul style="list-style-type: none"> Negatívne efekty suburbanizácie najmä v regionálnych rozvojových póloch mesta Bratislavy Prítomnosť Vojenského obvodu limitujúca rozvoj Záhorskej oblasti Rôznorodosť územno-plánovacej legislatívy regiónov CENTROPE Nízky podiel firiem a SZČO k počtu zamestnaných Nedostatočná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií v rámci regiónu CENTROPE Príliš masívny až živelný rozvoj v poslednom období formou intenzifikácie aj extenzifikácie územia Exponovaný úsek diaľnice D1 v úseku Bratislava – Trnava Nevyhovujúci technický stav ciest I. triedy Chýbajúce cestné obchvaty miest a obcí s najväčšou intenzitou dopravy (Pezinok, Modra, Rovinka, Dunajská Lužná) Nedobudovaný nosný komunikačný systém Bratislavy s chýbajúcim diaľničným obchvatom mesta – D4 nultý okruh Kapacitne preťažené úseky ciest na vstupoch do Bratislavy Pomalé zavádzanie IDS a nedostatočne rozvinutý systém integrovanej verejnej dopravy na území kraja Nedostatočné parkovacie kapacity v okresných mestách a hlavného mesta SR Bratislavy Nedobudovaná rýchlostná cesta na území kraja (R7) Znižovanie počtov hospodárskych zvierat Nedostatočne vyvinuté služby v oblasti agroturizmu Nízka podpora regionálnych potravín/produktov Nízka kvalita poskytovaných služieb v CR
	Príležitosti	Ohrozenia
Hospodárska politika	<ul style="list-style-type: none"> Ďalší rozvoj bratislavsko-trnavského ťažiska osídlenia ako súčasti vyššej celoeurópskej aglomerácie Viedeň – Bratislava – Győr, tzv. Zlatého trojuholníka Kreovanie polycentrického priestorového systému v rámci metropolitného regiónu Bratislavy Rozvoj rezidenčného developmentu v prihraničných územiach Rakúska a Maďarska 	<ul style="list-style-type: none"> Obmedzená možnosť priamych intervencií kraja do rozvoja územia len v zmysle zákonom vymedzených možností a kompetencií Nekoncepčný (neriadený) rozvoj výstavby v okolí hlavného mesta Bratislavy Zvyšujúci sa podiel individuálnej osobnej dopravy Kontinuálne zvyšovanie intenzity dopravy na nadradených dopravných vstupoch do hl. mesta

<ul style="list-style-type: none"> • Spolupráca s prihraničnými regiónmi pri územnom plánovaní v rámci regiónu CENTROPE • Rozvíjanie inovatívnych, progresívnych foriem služieb zamestnanosti • Rozvoj odvetví terciárneho (všetky druhy služieb, obchod, doprava a spoje) a kvartérneho sektora (veda, technika, výskum, školstvo, zdravotníctvo) • Rozvoj existujúceho inovačného potenciálu • Možnosti využívania vedcov a infraštruktúry VaV v rámci regiónu CENTROPE • Rozvoj agroturizmu ako podporu lokálnej zamestnanosti • Koordinovaná spolupráca pri dopravných projektoch cezhraničného významu v rámci spolupráce CENTROPE • Presun cestujúcich na verejné druhy dopravy (autobusová, železničná) podporou IDS vrátane prihraničných regiónov – využitie vodnej dopravy a budovanie cyklochodníkov z dôvodu zlepšenia mestskej mobility • Rozvoj verejných terminálov intermodálnej dopravy • Prepojenie medzinárodných letísk Bratislava a Viedeň železničným spojením • Rozvoj IKT a rozvoj informatizácie verejnej správy • Dobudovanie cyklotrás s vybavenosťou v rekreačnom zázemí mimo hlavného mesta • Rast priamych zahraničných investícií • Valorizácia podnikateľských inkubátorov a klastrov pre vznik a šírenie inovácií založených na vedecko - technologickej báze • Stimulácia rozvoja IKT, kultúry a umenia ako potenciálu pre rozvoj kreatívneho priemyslu v nadväznosti na výskum a inovácie • Využitie sociálnych, zdravotníckych kapacít a potenciálu CR v nadväznosti na striebornú ekonomiku • Posilnenie spolupráce verejného a súkromného sektora v cestovnom ruchu (v rámci Krajskej organizácie CRF a Slovak Convention Bureau) • Spolupráca pri koordinácii rozvoja CR a tvorby cezhraničných produktov CR v rámci regiónu CENTROPE • Využitie potenciálu geoparku Sandberg-Pajštún na rozvoj služieb v CR • Využitie regionálnych produktov/potravín • Rozvoj bývalých štrkovísk na rozvoj rekreačného turizmu • Využitie rieky Morava/Malý Dunaj na vodácky turizmus/rekreačnú plavbu • Využitie potenciálu vodnej zdrže Hrušov na rozvoj rekreačného turizmu • Využitie Dunaja a jeho zázemia ako turistickú destináciu aj s „eko“ výchovou • Zachovanie krajinného rázu Malokarpatského 	<p>Bratislava spôsobujúca kolaps dopravy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úbytok poľnohospodárskej a ornej pôdy • Úbytok viníc • Úbytok živnostníkov na úkor právnických osôb • Nedostatočná podpora výskumu a vývoja v kontexte európskej hospodárskej konkurencie
---	---

regiónu a využitie potenciálu vinohradníctva a vinárstva pre CR	
---	--

	Silné stránky	Slabé stránky
	<ul style="list-style-type: none"> • Priaznivý trend vývoja počtu obyvateľov na úrovni kraja • Priaznivá vzdelanostná štruktúra obyvateľstva – relatívne vysoký podiel vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelaných obyvateľov • Vysoká miera ekonomickej aktivity obyvateľstva oproti priemeru v SR • Široká ponuka pracovných príležitostí na trhu práce • Veľmi dobrá štruktúra trvale obývaných bytov podľa kategórie bytu • Vysoká intenzita bytovej výstavby • Pôsobenie všetkých druhov a foriem verejnej správy a sociálneho zabezpečenia • Pôsobnosť rozsiahlej základne univerzít a vysokého školstva najmä Bratislave • Vysoké zastúpenie mestských, regionálnych a špecializovaných knižníc v kraji najmä Bratislave • Pôsobenie všetkých druhov a foriem verejnej správy a sociálneho zabezpečenia • 	<ul style="list-style-type: none"> • Menej priaznivá veková štruktúra obyvateľstva kraja v porovnaní s celoslovenským priemerom • Nerovnomerné rozloženie pracovných miest v regióne – vysoká denná dochádzka do zamestnania do Bratislavy • Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia najmä výskumní pracovníci (vysokokvalifikovaní pracovníci) • Slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami praxe, trhu práce v regióne • Nízka ekonomická gramotnosť žiakov a študentov • Nedostatočné investície do nájomného bývania najmä malometrážnych bytov v správe miestnej samosprávy • Nedostatočná materiálová a prístrojová vybavenosť sociálnej infraštruktúry • Pomalé resp. nedoriešené majetkovo-právne vysporiadanie pozemkov
	Príležitosti	Ohrozenia
Sociálna politika	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjanie inovatívnych, progresívnych foriem služieb zamestnanosti • Posilnenie systémov a štruktúr na zníženie nezamestnanosti znevýhodnených skupín • Flexibilita ako aj inovácia vzdelávacích programov • Postupne zrovnoprávňovanie/uznávanie kvalifikácii študijných odborov a nárokov trhu práce v rámci regiónu CENTROPE • Celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdia • Postupné etablovanie alternatívnych kultúrno-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu) • Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva • Imigračná atraktivita regiónu pre obyvateľov z iných častí Slovenska • Modernizácia, zlepšovanie technického stavu existujúceho bytového fondu a humanizácia prostredia sídliskových štruktúr • Možnosti rozšírenia bytového fondu formou nadstavieb podkrovných bytov v bytových domoch v rámci obnovy a rekonštrukcie existujúceho bytového fondu • Možnosti rozvoja bývania na vidieku 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepriaznivý demografický vývoj – starnutie obyvateľstva, rastúci počet ľudí v dôchodkovom veku • Uprednostňovanie konzumného spôsobu života • Nízky záujem obyvateľov o zapájanie sa do komunálnych aktivít • Rastúca nezamestnanosť mladých ľudí a dlhodobá nezamestnanosť • Prehľbovanie štrukturálnych rozdielov medzi dopytom a ponukou trhu práce • Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia • Ďalší rast marginalizácie, vytlačanie znevýhodnených skupín z trhu práce, prehľbovanie sociálnej exklúzie • Prehľbovanie izolovanosti vzdelávacej sústavy od potrieb trhu práce • Nedostatočné prispôbenie služieb sociálnej infraštruktúry a verejného priestoru narastajúcej poproduktívnej časti obyvateľstva • Príliš rýchla expanzia a nekoordinovaná bytová výstavba • Nízky počet bezbariérových prístupov k verejným službám a bývaniu • Oslabovanie postavenia tradičnej ľudovej kultúry a postupný zánik bratislavskej regionálnej kultúry • Nedostatok bytov nižšieho štandardu pre marginalizované skupiny obyvateľstva, príp. nájomných bytov ako prvé bývanie pre mladé rodiny • Nerešpektovanie demografického vývoja v regióne • Zníženie dostupnosti minimálnej siete poskytovateľov všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti • Nedostatočné rozmiestnenie štruktúry ústavnej pohotovostnej služby v BSK • Prílišná koncentrácia verejných služieb (zdravotníctvo, školstvo, sociálne služby) vyššieho štandardu v

Bratislava

	Silné stránky	Slabé stránky
Prírodné zdroje	<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšujúca sa výmera lesnej pôdy (ekologická stabilita územia) • Vysoký podiel vyhlásených chránených území a území európskeho významu • Vysoký počet vodných zdrojov s dostatočnou výdatnosťou • Významné zásoby podzemných vôd • Chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov • Moderné prístupy k energetickému zhodnocovaniu odpadu a separovaniu • Rieka Dunaj - medzinárodný ekologický koridor Ramsarská lokalita Dunajské luhy, Alúvium Rudavy, Niva Moravy, Šúr 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoká amortizácia stavebného fondu a nízka energetická efektívnosť verejných budov • Nefunkčné hydromelioračné zariadenia • Vysoký stupeň zastavaného územia v pomere s prírodným krajinným prostredím • Svahy Malých Karpát sú ohrozené vodnou eróziou • Ľahké piesočnaté pôdy na Záhorskej nížine sú ohrozené veternou eróziou • Znečistenie ovzdušia z dopravy a stavebnej činnosti • Rastúca miera urbanizácie a z toho vyplývajúci tlak na prírodné územia • Zvýšený dopyt po využití prírodných zdrojov • Vysoká produkcia komunálneho odpadu na obyvateľa • Zastarané dopravné prostriedky mestskej hromadnej dopravy s negatívnym vplyvom na ŽP • Nedostatok finančných zdrojov v sektore životného prostredia • Nedostatočná informovanosť verejnosti a vzdelávanie v otázkach životného prostredia
	Príležitosti	Ohrozenia
	<ul style="list-style-type: none"> • Využívanie geotermálnych zdrojov • Silný potenciál morfológie krajiny • Využitie nových a účinných technológií na elimináciu emisií a znečistenia vôd • Tvorba vhodných podmienok a motivácie obyvateľstva k separovaniu odpadu • Vysoká miera environmentálneho poradenstva a vzdelávania s potenciálom výskumu technológií pre získavanie podzemnej vody 	<ul style="list-style-type: none"> • Nelegálne skládky a environmentálne záťaž v území kraja • Vysoký tlak na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia) • Rozširovanie území postihnutých eróziou pôdy a zosuvmi • Strata vzácnych ekosystémov vyskytujúcich sa na území Bratislavského kraja • Negatívne dôsledky klimatických zmien • Degradácia pôd v území a znižovanie výmery kvalitnej poľnohospodárskej pôdy • Ohrozenie územia povodňami